AL. MARGHILOMAN

DISCURSURI POLITICE

Volumul I

(1885 — 1895)

PUBLICATE DE COMITETUL CERCULUI DE STUDII

AL PARTIDULUI CONSERVATOR

— 1916 —

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

După o activitate politică de mai bine de 30 de ani, d. Alexandru Marghiloman a îngăduit unui tânăr conservator să adune şi să deà la lumină primul volum de „Discursuri Politice", cuprinzând pe acele care aŭ fost pronunţate în epoca dela 1885—1895.

Culegerea şi strângerea la un loc a discursurilor unui om politic care a avut şi are un roì însemnat în viaţa politică a ţării, prezintă un deosebit interes, dintr'un îndoit punct de vedere.

In primul rând o astfel de culegere alcătueşte cea mai preţioasă documentare asupra înlănţuirei faptelor politice şi asupra principalelor curente de idei care au frământat gândirea politică a acelei epoci;

In al doilea rând ea prezintă şi un viu interes de actualitate căci pune la îndemâna publicului mare, în forma cea mai practică un admirabil mijloc de educaţiune politică.

Oricât ar fi de adevărat că politica reprezintă *acţiunea* nu se poate tăgădui — şi aceasta mai ales în ţările cu regim reprezentativ — că un om politic în adevărata accepţiune a cuvântului trebue să fie şi un mare educator şi în acelaş timp un învăţător al poporului său.

Politica este o artă, ea totuşi nu-şi ia materialul său din simpla inspiraţie — ca poezia bunăoră — ci îşi caută o orientare în ştiinţele morale şi sociale, precum arta construcţiunii — arhitectura — îşi găseşte un reazăm în datele precise ale geometriei.

Dar dacă politica din punctul de vedere constructiv, adică al practicei legislative şi administrative trebue, să formeze preocuparea numai a acelora care au pregătirea ethică şi ştiinţifică necesară, nu trebue să uităm că din punctul de vedere consultativ adică în latura electorală ea formează o preocupare obştească.

In fie-ce moment al vieţii de Stat, marele public este chemat în adevăr, să se pronunţe asupra diferitelor chestiuni care

www.dacoromanica.ro

sunt la ordinea zilei. De unde îi poate veni îndrumarea în hotărârile ce trebue să ea?

Poate un om politic să privească cu indiferenţă gradul de dezvoltare a spiritului public, direcţiunea către care e îndreptat, curentele de idei care l stăpânesc?

Partidele politice şi conducătorii lor au datoria deci să dezvolte o intensă activitate doctrinară dacă vor ca trecerea ideilor lor în ordinea faptelor să se desăvârşească cu succes.

Când este vorba de ideile conservatoare, lucrul devine cu atât mai necesar. Partidele înaintate duşmănoase în totdeauna tradiţiei şi erarchiei stabilită de timpuri, subordonează intereselor de prezent, soluţionarea oricărei probleme care e la ordinea zilei. Nu tot astfel este cu doctrina conservatoare. Respectuoasă de tradiţie şi de continuitatea ei, doctrina conservatoare are în vedere cu deosebire interesele mari de Stat şi de Neam a căror asigurare, adeseaori cere sacrificarea în parte a intereselor de clasă şi individuale.

Este lesne de înţeles prin urmare, de ce pentru înţelegerea şi pentru propagarea ideilor conservatoare este nevoe de o mai mare pregătire intelectuală şi sufletească şi de o mai mare putere de jertfă.

De aci şi caracterul superior al doctrinei conservatoare, dar şi partea de inegalitate de condiţiuni, în lupta ce susţine în potriva doctrinei adverse.

Privit, din acest punct de vedere, volumul de discursuri al D-lui Al. Marghiloman vine să aducă o însemnată contribuţiune la opera de educaţiune politică, atât prin abundenţa şi claritatea ideilor ce conţine, cât şi prin desăvârşita unitate de gândire manifestată neîntrerupt în tot şirul celor 30 de ani trecuţi — însuşire ce se întâlneşte atât de rar la oamenii politici din generaţia căreia aparţine D-sa.

D-l Marghiloman a fost ales pentru prima oară în sesiunea dela 1884.

In urma tratativelor urmate atunci între D-l Carp şi I. Brătianu, acesta a admis ca un număr de conservatori partizani ai D-lui Carp să poată intră în Parlament, prezentându-se la alegeri fără contra candidaţi din partea guvernului.

Din acest moment întreaga activitate a D-lui Marghiloman

www.dacoromanica.ro

se confundă cu aceia a grupului politic numit „junimist" după numele societăţii literare dela Iaşi „Junimea" din care făcuseră parte fruntaşii politici: D-nii Carp, T. Maiorescu, T. Rosetti J. Negruzzi, Pogor, etc. până în ziua când proclamat şef al întregului partid conservator şcoala „Junimista" afirmă în persoana D-sale triumful şi în direcţiune politică după ce cu mult înainte învinsese în persoana D-lui Maiorescu ca direcţiune literară şi culturală.

In paginile ce urmează ne propunem să facem o expunere succintă a principalelor idei şi norme care caracterizează sistemul de gândire politică, economică şi socială a acestei direcţiuni căreia D. Marghiloman i-a adus o însemnată contribuţiune de activitate şi prestigiu şi vom încercà cu garanţiile de obiectivitate ce le oferă posibilitatea de control a contimporanilor, să fixăm limitele înrâurirei acestui sistem asupra dezvoltărei generale a spiritului public la noi.

* * *

Se întemeiase la Iaşi încă înainte de 1866 „un fel de Societate fără statute" — cum se exprimă d. Maiorescu — numită „Junimea" ai cărei membri iubitori de literatură şi ştiinţă îşi propuseseră să cunoască literatura română de până atunci şi pe temeiul ei prin discuţiuni critice să fixeze şi să răspândească şi în publicul cititor unele norme de progres al literaturei şi culturei, pe care ei le credeau mai potrivite cu aspiraţiunile fireşti ale poporului românesc.

In 1866 „Junimea" îşi dă şi un organ de publicitate care este cunoscuta revistă „Convorbiri Literare".

Nu este locul aci să ne ocupăm de activitatea „Junimei în domeniul literal şi cultural şi nici măcar să cercetăm rolul însemnat pe care l'a avut această societate şi „Convorbirile Literare" în dezvoltarea spiritului public dela noi. Ne vom mărginì numai să relevăm unele principii care au călăuzit în mod statornic pe „Junimişti", principii care privind normele de progres al oricărei activităţi în general, caracterizează şi activitatea politică a junimiştilor.

1. A considerà respectarea adevărului — strict şi riguros ştiinţific, în forma cea mai impersonal posibilă, adică chiar atunci

www.dacoromanica.ro

când el se întoarce în potriva noastră — ca o condiţie fără de care nu este cu putinţă o dezvoltare reală şi normală în nici un gen de activitate. „Primul semn de viaţă al inteligenţei unui popor — a zis d. Maiorescu[1]) — este căutarea sinceră a adevărului". Prin urmare orice dezvoltare socială întemeiată pe neadevăr, ori care ar fi consideraţiunile ce se dau, de obiceiu patriotice..... democratice.... etc., de către cei interesaţi, ea trebue stânjenită prin mijlocul celei mai aspre critici.

„Fără cultură — zice d. Maiorescu — poate încă trăi un popor cu speranţa că la momentul firesc al dezvoltărei sale, va apare şi această formă binefăcătoare a vieţei omeneşti, dar cu o cultură falşă nu poate trăi un popor şi dacă stărueşte în ea atunci dă un exemplu mai mult pentru vechea lege a Istoriei: că în lupta între civilizaţia adevărată şi între o naţiune rezistentă, se nimiceşte naţiunea, dar niciodată adevărul"[2]).

2. In înrâuririle fireşti pe care naţiunile mai înaintate în cultură şi civilizaţie le exercită asupra celor mai înapoiate, clasele culte ale acestora au îndatorirea de a introduce şi a asimilă acele forme de cultură şi civilizaţie care sunt susceptibile a se adaptă gradului de dezvoltare organică şi naturii proprii a poporului ce-l reprezintă.

„Dacă vă asemănaţi cu Franţa de acum 3000 de ani — zice D. Maiorescu — de ce îi luaţi formele de cultură ai anilor din urmă" ?.....

„Nu e cu putinţă ca un popor să se bucure de formele din afară a unei culturi mai înalte şi să urmeze totodată înlăuntru apucăturilor barbariei.

„Şi fiindcă a dà înapoi e cu neputinţă, nouă nu ne rămâne pentru existenţa noastră naţională altă alternativă decât de a cere dela clasele noastre culte atâta conştiinţă câtă trebue să o aibă şi atâta ştiinţă câtă o pot avea"[3]).

Călăuziţi de aceste principii şi obicinuiţi cei mai mulţi dintre junimişti cu modul de judecată istorică, adică „mai mult englezeşte evolutiv decât franţuzeşte revoluţionar" activitatea lor urmă să se alăture firesţe, acelor formaţiuni politice care erà

[1]) T. Maiorescu, Critice 1892 vol. II pg. 92.
[2]) T. Maiorescu, Critice vol. I pg. 279.
[3]) Pag. 349.

www.dacoromanica.ro

să le ofere prin oamenii care le alcătuiau, cele mai multe garanţi de realizm şi de rezistenţă împotriva ideologiei.

Şi care erà starea de lucruri în această privinţă în 1871 când junimiştii au primit îndemnul lui Costaforu — pe atunci ministru în guvernul lui L. Catargiu — de a intrà în viaţa publică ?

Partide politice la acea epocă, cu programe şi organizaţiuni unitare nu existau şi erà firesc să fie aşà. Ne aflam către sfârşitul unei epoci bogate în fapte mari, a epocei eroice de întemeiere a statului Român. Principala sarcină a oamenilor politici la 1871, erà de a fixà cele înfăptuite până atunci şi de a le desăvârşi prin dobândirea neatârnărei. Toată acţiunea politică a acestei epoci se desfăşurà în jurul câtorva personalităţi absorbante, între cari trebuiau să aleagă junimiştii: M. Cogălniceanu Lascar Catargiu, Ion Brătianu şi C. A. Rosetti.

Dintre aceştia M. Cogălniceanu cu toată puternica şi variata lui personalitate, apăreà politiceşte ca un om consumat. El fusese omul însemnat din epoca Unirei şi al marilor acte ale domniei lui Cuza.

Ion Brătianu şi C. A. Rosetti, crescuţi amândoi la şcoala franceză, pătrunşi de cugetarea raţionalistă a secolului al 18-lea, reflectau la noi ideile politice ale epocei „des amées quarante" foarte departe de nevoile reale şi actuale ale ţării.[1])

Rămâneà Lascar Catargiu „omul pământului lui" cum i se ziceà, expresiunea organică a ţării la gradul de dezvoltare la care se găseà atunci, cu psichologia lui concentrată, sobră şi cumpănită. El erà reprezentantul programului simplu şi condensat al celor 5 puncte ale divanurilor ad-hoc din Iaşi şi Bucureşti la 7 şi la 9 Octombrie 1857: respectarea capitulaţiunilor, Unirea, din astia hereditară dintr'o familie suverană a Europei, neutralitatea garantată de puteri şi sistemul constituţional; program în direcţiunea căruia începuse regenerarea noastră.

Şi Lascar Catargiu erà chiar la guvern pentru a întrupà ultimul punct al programului de mai sus: *dinastia străină*, atât

---

[1]) T. Maiorescu. Disc. Parl. Vol. I pag. 47.
Constituţia dela Islaz prevedeà: Alegerea *pe 5 ani* şi *responsabilitatea* domnitorului, *elelectivitatea* dregătoriilor, etc.

www.dacoromanica.ro

de puternic clătinat prin evenimentele îndeobşte cunoscute din 1871.

Acî prin urmare şi în persoana lui Lascar Catargiu, erà să fie nodul unde „junimiştii" aveau să lege firul activităţii lor viitoare. Deaceia apelul lui Costaforu nu rămâne fără ecou. Junimiştii intră în viaţa politică, cei mai mulţi dintre ei se aleg în parlament, câţiva intră în mod sporadic chiar şi în minister, şi cu toţii dau un concurs statornic lui Lascar Catargi în toată epoca dela 1871 — 1875 înlesnindu-i izbânda în sarcina ce-şi luase de a înlătură criza dinastică.

Programul divanurilor ad-hoc este acum pe deplin statornicit, urmează firește complectările exterioare de strălucire : războiul şi regalitatea, după care junimiştii proclamă o *„Eră Nouă"* care aveà să arunce asupra generaţiei lor sarcina de a organiză *Statul Român*, după ce generaţia anterioară prin ultimul act al guvernului Lascar Catargiu se achitase de sarcina ce-i incumbase aceia de a desăvârşi crearea lui. [1])

***

Intrând acum în cercetarea sistemului de cugetare politică, economică şi socială preconizat de „junimişti" la începutul acestei a doua *mare epocă* din viaţa României contemporane, pentru stabilirea reformelor cari aveau să aducă organizarea internă a statului Român, se cuvine înainte de aceasta şi pentru a fixà

---

[1]) P. P. Carp : Şedinţa Camerei din 4 Dec. 1884 :

D-lor, Noi considerăm *organizarea* acestui Stat, ca misiune a generaţiunii noastre, precum crearea lui a fost misiunea generaţiunii dela 48, şi doresc din tot sufletul să avem şi noi soarta generaţiunii dela 48.

Porniţi la luptă o seamă de tineri, în vremi în care România erà împărţită în două, în vremi în care ţara erà îngenuchiată în afară şi încătuşată înăuntru care a fost idealul lor ? Să o vadă unită, să o vadă neatârnată în afară să o vadă liberă înăuntru. Lucruri pentru cari în alte ţări au luptat cu şiroaie de sânge generaţiuni întregi, în decurs de mai multe secole, D-voastră aţi avut rara fericire să le vedeţi realizate într'un veac de om şi azi ajunşi la sfârşitul carierei D-voastră să vă ziceţi : idealul tinereţii a fost realizat. Tot astfel D-lor trebue şi noi să ne dăm seama care trebue să fie idealul nostru. Să ne dăm seama fiecare cu puterea lui, ce trebue să facem pentru a organiză această ţară şi să dorim ca şi noi ajunşi la adânci bătrâneţe, să vedem visurile tinereţii noastre realizate, cum le-aţi realizat D-voastre pe ale D-voastră. In această privinţă D-v tineri aveţi datoria imperioasă să găsiţi în afară de ideile cari ne-au deosebit până azi, de ideile cari au fost pe drapelul D-v., idei practice şi raţionale pentru organizarea acestui stat. Dacă nu veţi face aceasta, are să vă acuze generaţiunile viitoare cum că aţi moştenit un mare partid şi că l'aţi transformat într'o numeroasă clientelă.

***

www.dacoromanica.ro

limitele de demarcaţiune să ne dăm seama de elementele doctrinare cari inspirau activitatea celorlalte partide politice adică să cunoaştem principalele curente de idei în mijlocul cărora aveà să se afirme sistemul junimist.

Fără îndoială nivelul cultural al celor mai mulţi dintre oamenii politici ai acelei epoci, chiar când erau cu talent, era prea scăzut pentru a se puteà vorbì de sisteme doctrinare, astfel cum poate numai astăzi ne-ar fi îngăduit să cerem vieţei noastre politice. Pentru marea majoritate a cazurilor *„liberal"* şi *„conservator"* acătà încă numai o simplă adversitate de cuvinte, fără consequenţă şi'n conţinutul lor noţional.

Totuşi puţinele personalităţi mai însemnate veniseră în contact direct sau indirect cu cultura apuseană şi fiecare potrivit temperamentului său îşi dăduse o orientare politică.

Cari erau deci aceste orientări ?

Partidul liberal sub puternica înrâurire a lui C. A. Rosetti până pe la 1881 — 1884 şi de acì încolo sub exclusiva şi absorbanta înrâurire a lui I. C. Brătianu nu eşise încă din făgaşul vechei ideologii dela 1848 care la reprezentanţii de a doua mână a acestui partid[1]) degenerase într'o sarbădă frazeologie.

Cuvântul „libertate" erà la apogeul actualităţii.

Dar noţiunea de „libertate" considerată nu în cadrul abstracţiunilor filozofice, ci în aplicaţiunile sale concrete conţine realităţi diferite pe cari trebue să le dezasociem în două domenii: acela al libertăţii politice şi al libertăţii economice.

Şi care erà punctul de vedere al partidului liberal cu privire la interesele economice ale ţării ? Aceste interese n'au existat în actualitatea preocupărilor de atunci, ale partidului liberal. Şi faptul este învederat prin aceia, că atunci, când P. Mavrogheni, ministrul de finanţe al guvernului Lascar Catargiu din 1871—75 a întreprins marea reformă financiară, introducând unele monopoluri fiscale, cari în mare parte formează şi astăzi baza budgetului nostru, partidul liberal confundându-le cu monopolurile sociale, a dus împotriva lor—el partid din stânga—o înverşunată campanie.

Mult mai târziu prin activitatea lui E. Carada, şi când

[1]) P. Grădişteanu, N. Ionescu, N. Fleva, Dimancea, etc.

www.dacoromanica.ro

personalitatea politică a D-lui Costinescu începe să se afirme partidul liberal intră pe calea preocupărilor pur financiare prin întemeerea însemnatelor instituţiuni de credit, cărora dacă le recunoaştem meritul de a fi contribuit într'o largă măsură la prosperitatea economiei generale a ţării, nu putem să nu ne însuşim şi imputarea unanimă ce li s'a adus de a fi clădite pe o bază strâmtă de consideraţiuni de partid.

Dealtfel precum am observat mai sus, fruntaşii partidului liberal dela noi reflectau exact revendicările secolului al 18-lea pe temeiul formulei de „libertate, egalitate şi fraternitate". Dar aceasta erà formula de luptă a burgheziei franceze — care firește nu aveà de făcut decât numai revendicări politice — împotriva aristocraţiei.

Revendicările economice n'au eşit la iveală decât odată cu *„le quatrième état"* care aveà să constate acum, cu mare decepţie că „libertatea" se întorsese împotriva ei, iar egalitatea în drepturi nu-i foloseşte la nimic fără „egalitate în condiţiuni".

Revoluţia din Franţa din 1848 începuse tot pe baze liberal-burgheze. Se poate spune fără nici-o îndoială că această mişcare n'a avut în principiu nimic socialist sau măcar social şi că a fost o mişcare esenţialmente politică, provocată exclusiv de rezistenţele pe care monarhia din Iulie le opuneà reformei electorale şi parlamentare.

Dar cum se întâmplă de obiceiu o revoluţie nu se face decât de popor, şi cum poporul deastădată nu mai era *„le troisième"* ci „le *quatrième état"*, democraţia liberală s'a văzut deplasată în propria ei mişcare.

Aceste frământări însă erau abià zorii conflictului de mai târziu, şi dacă el a izvorât prin surprindere în Franţa, cu cât mai mult trebue să fi fost străin de psichologia lui Rosetti, Brătianu şi întregul partid liberal dela noi?

Astfel lucrul devine lesne de înţeles, de ce şi după războiu partidul liberal continuă a rămâne tot pe terenul luptelor constituţionale, deşi D-l Carp le reaminteau ca :

„Pe tărâmul pe care am luptat până acum nu mai poate stà nici *stânga nici dreapta.* Căci tărâmul de libertate politică este câştigat şi în această privinţă nu mai e nimic de făcut

www.dacoromanica.ro

„că luptele constituţionale contenesc de a dà roade atunci când nu introduc pe scena politică un element nou".

Partidul Conservator la rândul său, mult mai puţin popular decât cel liberal, nu se deosebeà de acesta prin vre-o idee sau sistem, cât mai ales prin unele norme de conduită şi practică politică, care învederau, în primul rând, şi mai cu deosebire-o mai mare rezervă în dorinţa de a guvernà.

Conservatorii participaseră şi ei la toate actele însemnate care puseseră temelia României contemporane, Unirea, Domnul Străin, Independenţa etc. Constituţia însăşi eşise dintr'un compromis al ambelor partide. Pe calea revendicarilor mai înaintate însă, de partidul liberal în ordinea politica, ei au opus o puternică rezistenţă dovedind prin aceasta *o vie intuiţie a goleciunei* acestor forme, fără însă a le puteà suplinì concepţia unor organizaţiuni care să tindă a ridicà fondul la înălţimea formelor ce se introduseseră.

Cu drept cuvânt deci d. Maiorescu pune următoarea încheiere caracteristică, la articolul publicat în ziarul „Timpul" în chiar ziua proclamărei regatului, şi scris din însărcinarea întregului partid conservator: „O întrebare rămâne acum de dezlegat — zice d. Maiorescu — care mai este deosebirea de principii între partidul numit liberal astăzi la guvern şi partidul numit conservator astăzi în opoziţie?"

Această deosebire de principii trebuià să se afirme pe terenul, organizării sociale şi economice a ţării şi această organizare trebuià neapărat să fie opera unei noui generaţiuni. In rândurile partidului conservator, această nouă generaţiune a fost reprezentată de „Junimişti".

* * *

„Junimiştii" în majoritate îşi complectează educaţiunea şi instrucţiunea lor superioară în Germania. Acei cari cunosc mai de aproape ideile cari au călăuzit activitatea D-lui Carp nu pot să nu stabilească o oarecare legătură între aceste idei şi între însemnata conversiune în spirite care a avut loc în Germania către începutul celei de a doua jumătăţi a secolului al 19-lea, căreia i-a urmat o completă şi bruscă schimbare în orientarea vieţei naţionale a poporului German.

www.dacoromanica.ro

Intre Germania de pe la 1848 şi Germania dela 1870 este o metamorfoză care depăşeşte cu mult spaţiul unei singure generaţiuni.

„Germania de după 1870 a considerat ea un punct de onoare pentru dânsa a se arătà tot atât de *„pozitivă"* şi *„practică"*, pe cât fusese altădată visătoare şi contemplativă". Şi astfel patria lui Kant, a lui Hegel şi a lui Leibnitz, ţara clasică a speculaţiunilor metafizice se îndreaptă către o eră de realizm.

Afirmarea strălucită a acestor noi tendinţe s'a produs în Congresul dela Eisenach din 1872, unde profesori economişti, jurisconsulţi, funcţionari superiori din întreaga Germanie s'au adunat pentru a declarà războiu vechii formule metafizice a *„libertăţii, egalităţii şi fraternităţii"*.

Ei proclamă statul ca fiind „marele institut moral de educaţie al umanităţii", cerându-i „să fie însufleţit de un mare ideal" care este acela „de a face să participe la bunurile civilizaţiei o fracţiune cât mai numeroasă a naţiunii".

Cu acestea însă se puneau temeliile unei noi doctrine aceia a *Socialismului de Stat*, al cărui prim rezultat a fost în ordinea politică instituirea în Germania a *Monarhiei Sociale*.

D-l Carp şi în genere întregul curent junimist n'a putut rămâne în afară de înrâurile acestei atmosfere care umpleà văzduhul din ce în ce mai mult. In discursul rostit de D-l Carp la proiectul de lege al tocmelilor agricole din 1882 se găseşte o pagină în care D-sa expune noţiunea *libertăţii*. Teoria D-lui Carp este, precum vom vedeà întocmai concepţia şcoalei germane asupra libertăţii şi este la polul apus al concepţiunii naţionaliste.

„Ce este libertatea se întreabă D-l Carp? Este ea oare facultatea absolută de a face ce voim? Eu cred că nu; şi în practică teoria libertăţii nu poate găsi aplicarea sa decât atunci, când mărginiţi pe cel tare, când îl împiedecaţi de a se servì de o absolută libertate. Trebue să ne probaţi că nu am luat apărarea celui slab în contra celui tare, trebue să ne probaţi că nu lăsaţi pe cel slab dezarmat faţă cu cel tare, şi numai atuncea ne veţi convinge că aţi formulat un principiu ce se sprijină pe temeiuri de o înaltă moralitate politică.

A invocà însă o libertate care vine numai în favoarea celui tare şi a crede că suntem apărătorii unui mare principiu este o stranie iluzie. Ştiu că nu sunteţi singurele victime ale unor asemenea iluziuni, ea se produce în multe părţi ale vieţei popoarelor. Luaţi de exemplu teoria liberului schimb. Şi ea îşi dà aerul

www.dacoromanica.ro

unui principiu liberal. Care sunt însă ţările ce îl invoacă? Ţările acelea care au monopolul industriei. Lor le plac libertatea, pentrucă libertatea este numai o armă în mâna lor în contra celor slabi ....

Şi când vă puneţi faţă cu noi într'o poziţiune atât de superioară, când ne ziceţi că D-v. cu dreptul comun sunteţi apărătorii libertăţii şi că noi o sugrumăm. Ar fi trebuit să ne arătaţi cum apăraţi pe cel slab în contra celui tare. Aceasta n'aţi făcut'o. Din contră mă fac eu forte să probez că cerând dreptul comun cereţi libertatea absolută pentru cel tare şi asemenea pentru cel slab, încât teoria Dv. se poate caracteriză cu puţinele cuvinte: „*dreptul comun, faptul comun*".

Am făcut această lungă citaţie care cuprinde întreg gândul D-lui Carp pentru a învederà cât mai precis ceeace erà nou în spiritul junimist, faţă de atmosfera care domneà atunci la ambele partide.

Şi iată cum profesorul Ch. Andler dela Sorbona lămureşte deosebirea de concepţiune a *libertăţii* dintre vechea şcoală a raţionalismului francez şi noua şcoală germană.

„Pentru sentimentul francez este surprinzător că oamenii se gândesc *să creeze libertatea*. Nu suntem liberi dela natură? Se pot concepe oameni cari să aibe asupra libertăţii o acţiune, alta decât aceia de a-i pune piedici? Pentru a creiă libertatea, e suficient: laissez faire... ne spun economiştii. Şi juriştii francezi ai codului civil înţeleg deasemenea că *libertatea* nu este altceva decât puterea de a face totul înlăuntrul unor limite definite de lege.

„*Justiţie*" constă în a te ţine înlăuntrul acestor limite.

Funcţiunea Statului se reduce a găsi o bună delimitare dintre cele oprite şi cele îngăduite. Dar în ăuntrul zonei neinterzise faptele orişicui sunt incontrolabile.

In ochii filozofiei germane, aceasta este o libertate mediocră şi *negativă*. Ea nu există decât pentru aceia ce posedă. Ea este formală şi zadarnică pentru ceilalţi. Adevărata libertate în privirea filosofilor germani constă în puterea asupra lucrurilor şi nu există libertate acolo unde nu este o proprietate reală" [1].

Iată toată diferenţa dintre cele două şcoale, şi ceeace aduceau nou prin urmare junimiştii în spiritul public dela noi după 1880.

Dar prin aceasta ei puneau întreaga chestiune socială, şi de fapt cele două forme concrete în care chestiunea socială se înfăţişează la noi: *chestiunea agrară* şi *chestiunea meseriaşilor* au

[1] Ch. Andler: Les Origines du Socialism d'Etat en Allemagne.

www.dacoromanica.ro

figurat în toate programele partidului conservator, inclusiv acela venirei la guvern în 1910 şi se poate spune că măsurile preconizate, au fost în mare parte realizate, unele chiar de către partidul liberal.

Se pune însă, acum întrebarea, junimiştii cu astfel de directive în ordinea preocupărilor economice şi sociale, erau în cadrul unei acţiuni ce se puteà numì conservatoare ? Erau junimiştii conservatorí prin spiritul şi doctrina lor? Noi credem că da.

Noţiunile politice, sunt supuse şi ele principiului evoluţiunii. Conţinutul lor trebue continuù verificat şí pus în concordanţă cu rezultate ultime ale ştiinţelor morale şi sociale, despre care din nefericire nu se poate spune că au ajuns la gradul ultim al dezvoltărei lor. In orice caz, câtă vreme în domeniul acestor ştiinţe a dominat concepţiunea imuabilităţii, a fixităţii unei *ordine naturale* a fenomenelor, desigur rolul unui adevărat conservator nu puteà fi altul decât de a contemplà această ordine naturală şi a se silì să descopere ceeace Montesque a numit „*raporturile necesare*“ dintre fenomene, pentru a le observà cât mai atent şi a nu le aduce níci o turburare cursului lor regulat şi armonios.

Când însă s'a ajuns la concepţia „dinamicei sociale“, când principiul evoluţiunii a pătruns în domeniul ştiinţelor morale, atunci sub imperiul lui, a fi conservator nu însemnează a împiedicà mişcarea sau a o lăsà să izbucnească în convulsiuni ci pe cât este cu putinţă a-i regulà şi a-i canalizà cursul ei aşà încât momentele de criză care apar la cotiturile istoriei să poată trece fără comoţiuni.

Deaceea D-l Carp crede că „Conservatorii dacă vor să însemneze ceva trebue să fie cei d'ıntâiu a se pune în capul tuturor reformelor folositoare, şi dacă vor să aibă pentru dânşii nu numai talent şi ştiinţă ci şi înrâurire politică, ei trebue să dovedească că nici un progres serios nu le e străin şi că nici o nevoe a ţării nu-i lasă nepăsători“.

De altfel „Intervenţionizmul fiind mai mult o chestiune de metodă decât propriu zis o doctrină, tinzând a armonizà unele principii extreme, este foarte greu a-ì delimità contururile. Totul depinde de măsura în care omul chemat a legiferà ştie să ţie seama de consideraţiunile specific-etnice şi politice pentru a admite principiul intervenţionizmului într'o sferă de acţiune mai

www.dacoromanica.ro

largă sau mai strâmtă. Şi omul politic conservator prin aceasta se deosibeşte de acei ce păşesc în domeniul radicalizmului social: că este respectos de necesităţile istorice, că nu schimbă tradiţia decât când ea este în conflict acut cu justiţia raţională, şi că atunci când vede o oarecare compatibilitate chiar precară, între ceeace există şi ceeace trebue să fie, el vede în existenţa lucrurilor tradiţiănale o raţiune suficientă peutru a le păstrà.

Şi în această privinţă nu se poate spune că junimiştii prin ideile şi acrivitatea lor nu s'a menţinut înlăuntrul limitelor de care vorbim mai sus.

Dealtmîntreli în cea de a treia epocă a României contemporane epoca de după 1907, în care chestiunea agrară şi aceia meseriaşilor a făcut exclusiva preocupare a vieţei noastre politice, tendinţele radicalizmului social şi-au făcut un loc destul de larg în luptele noastre politice, dând astfel prilej foştilor junimişti să proeminenteze caracterul lor specific conservator.

Partidul liberal într'adevăr, în lunga sa guvernare de până la 1880 s'a zbătut în cea mai sterilă şi sarbădă frazeologie, care a continuat şi sub noua direcţiune a D-lui D. Sturdza.

Dar între timp izvorăşte la noi o mişcare social-democrată. Este o datorie să o amintim acì, căci oricât s'a dovedit în urmă a fi fost „o plantă exotică în ogorul ţării româneşti", nu mai puţin, ca orice mişcare de idei, ea a contribuit un moment a înălţà cugetele, a le desprinde de preocupările politicianizmului sterp şi să le îndrebte către cercetările de ordin doctrinar.

D-nii I. Nădejde, V. Morţun, I. Radovici şi în fruntea lor D-l C. Dobrogeanu-Gherea, au popularizat pentru prima oară la noi, prin revista „Contemporanul" şi în ziarul „Lumea Nouă" sinteza istorică a materializmului economic cuprins în lucrările lui Marx şi Engels. Dar precum altă dată liberalizmul lui Rosetti şi I. Brătianu nu găsise în structura societăţii noastre o clasă burgheză puternică pentru a susţine şi revendică ideile liberale, astfel încât aceste idei au putut creà numaí forme al căror conţinut urmà să se clădească ulterior, tot astfel ideile social-democrate dezvoltate în această epocă n'au găsit o clasă muncitorească care să se încălzească în susţinerea şi revendicarea lor. Şi erà firesc să fie aşà într'o ţară cu o populaţie rurală de peste 80% care în toate timpurile şi în toate ţările s'a dovedit a fi cea mai conservatoare.

www.dacoromanica.ro

Mişcarea social-democrată era deci condamnată prin această defectuozitate congenitală, să se dizolve, sau să rămână un simplu exerciţiu de polemică doctrinară fără consequenţă în ordinea practică şi cum era de aşteptat ea s'a dizolvat în mijlocul indiferenţei generale. Promotorii ei, sub impulsiunea D-lui I. I. C. Brătianu care apăruse de curând în viaţa politică, s'au îndreptat către partidul liberal condus de d. D. Sturdza. Unii dintre foştii socialişti — cei mai rău inspiraţi [1]) — şi-au zis cu această ocazie că este de datoria lor să intre în partidul liberal pentru a activà procesul de alcătuire a burgheziei şi a capitalizmului, care avea să facă de actualitate într'un stadiu de dezvoltare ulterior al societăţii româneşti, vechile lor idei social-democrate, pe cari declarau că nu le-au părăsit; alţii printre cari d. C. Stere (cari deşi nu fusese printre foştii socialişti, intrase împreună cu ei în partidul liberal) plecând dela constatarea socialistului german Ed. Bernstein [2]) că în ţările agricole procesul de concentare al întreprizelor şi de proletarizare al maselor, este înlocuit printr'un proces invers de continuă şi treptată divizare al întreprizilor (prin pulverizarea proprietăţii) au căutat să arate că în aceste ţări progresul ideilor democratice trebue să se facă pe o altă cale decât pe aceia pe care se face în ţările industriale. Şi această cale trebue să fie aceia care ocoleşte capitalizmul. Mai mult încă, care caută să-l înăbuşe în chiar începuturile lui, prin preconizarea, desfiinţărei industriilor mari şi păstrarea numai a industriilor caznice cari derivă din agricultură. Intr'un cuvânt această cale consistă în aplicarea, în raporturile vieţei agrare în măsura în care aceasta este posibil a metodelor socialiste ţintind la decapitarea tutulor celorlalte clase sociale şi înecarea lor în masa mare şi inertă a păturii ţărăneşti.

Tranziţia ideilor în partidul liberal se face lent sub creşcânda înrâurire a D-lui Stere şi când în 1907 izbucnesc violentele răscoale ţărăneşti din cauze unele mai apropiate altele mai depărtate pe cari istoria le va cercetà cu deamănuntul, partidul liberal ajuns sub conducerea D-lui I. I. C. Brătianu, intră pe calea radicalizmului social, bineînţeles nu fără a lăsà să

[1]) D. I. Nădejde într'un articol publicat în Noua Revistă Română.
[2]) Ed. Bernstein: Socialism Théorique et socialism pratique. Paris 1903 P. V. Stock p. 643 urm.

www.dacoromanica.ro

supraveţuiască din vechile tendinţe economice ale partidului liberal, curioasa formă de monopolizare a vieţii economice cunoscută sub numele de „cointeresare".

Impotriva acestui dublu curent, lipsit cu totul de afinitate şi cohesiune între cele două direcţiuni care-l alcătuesc, conservatorii opun şi într'o direcţie şi într'alta o înverşunată rezistenţă, prin activitatea fruntaşilor generaţiei lor: D-nii Al. Marghiloman, N. Filipescu şi C. C. Arion care în mod permanent au fost pe planul întâi al vieţei noastre politice dela 1884 încoace, şi cărora dela 1910 li se adaugă, afirmându-se printr'o însemnată şi fecundă activitate legislativă şi d. D. Neniţescu.

Curioasă a fost la noi direcţiunea dezvoltării ideilor democratice!

După ce în prima fază partidul liberal îşi încordase toate puterile sale de activitate în crearea unor forme, cărora erà să le deà viaţă, treptata dezvoltare organică a societăţii româneşti, acum când pe lângă rezultatele bune ale acestei dezvoltări — pe care le recunosc şi conservatorii — se ivesc şi multe rele, partidul liberal părăseşte brusc terenul vechilor preocupări şi păstrând numai pe acelea din latura vieţei de partid (cum sunt monopolurile cointeresate) pretinde a devenì un partid exclusiv ţărănesc.

* * *

Ajunşi la acest punct al expunerilor noastre, se cuvine acum în însăşi cadrul lor, să privim mai de aproape ideile şi activitatea politică a D-lui Al. Marghiloman, care după o viaţă politică de 30 de ani de o desăvârşită consequenţă atât în ordinea ideilor cât şi în aceia a faptelor ajunge în 1914 la şefia partidului conservator.

D-l Al. Marghiloman este părtaş la opera însemnată de organizare economică şi socială a ţării, întreprinsă de marele guvern conservator prezidat de Lascar Catargiu dela 1891—1895 şi la această operă el aduce contribuţiunea departamentului justiţiei al cărui titular erà, prin însemnata lege a inamovibilităţii în magistratură.

Cine îşi dă seama că unul din semnele care deosibeşte starea de civilizaţie, de aceea de primitivitate este de a face ca

www.dacoromanica.ro

avutul şi raporturile civile ale oamenilor să nu atârne de fluctuaţiile politice, acela înţelege ce adâncă şi însemnată schimbare s'a produs în moravurile noastre şi în întreaga noastră viaţă socială şi civilă, prin adoptarea legii de inamovibilitate care a format unul din punctele esenţiale ale programului „*Erei Noi*".

In aceiaşi calitate, D. Marghiloman a procedat la strălucită codificare a competenţei judecătoriilor de pace, precum şi la remanierea Codului de comerţ şi administraţiunea falimentelor.

Ca ministru al lucrărilor publice a început lucrările pentru construirea podului de peste Dunăre şi a adus în guvernele dintre 1888—1891 printr'o convenţiune din cele mai favorabile o dreaptă regulare a chestiunei spinoase a drumurilor de fer din Moldova, punând mai întâiu sequestru pe liniile Companiei Lemberg—Cernăuţi—Iaşi.

In 1900 a avut, ca ministru al afacerilor străine, aplanarea conflictului cu Bulgaria.

Ca ministru de interne în guvernul din 1911, a dus în potriva partidului liberal — cu prilejul chestiunei tramvaelor — marea luptă de principii în contra tendinţelor de concentrare a vieţei economice a ţării în monopoluri de partid, iar în guvernul de colaborare din 1913 a fost titular la ministerul de finanţe, în care calitate a realizat un însemnat împrumut în condiţiuni recunoscute ca foarte favorabile.

In ordinea ideilor d-l Marghiloman a fost susţinătorul călduros şi întotdeauna de o rară claritate a sistemului „junimist" de cugetare politică, economică şi socială ce am expus în paginile precedente, aducând bine înţeles trăsăturile caracteristice ale temperamentului său bogat şi a personalităţii sale bine definite, care însemnează o etapă de evoluţie mai departe, în dezvoltarea şi precizarea ideilor şi intereselor conservatoare la noi.

Dar pentru a ne dà seama mai bine de ceeace aduce nou psichologia politică a D-lui Marghiloman, pentru a ne dà seama mai bine zis, de unele corective aduse de D-sa sistemului junimist, se cuvine să amintim câteva trăsături caracteristice ale epocei în care s'a închegat psichologia politică a generaţiei căreia aparţine D-sa şi unele împrejurări de fapt din ţară care au provocat la D-sa şi la toţi contimporanii săi conservatori o dreaptă şi justificată reacţiune.

www.dacoromanica.ro

Curentul de idei de care am vorbit mai sus, că a cuprins Germania după 1870, şi care a culminat în congresul dela Eisenach ţinut în prezenţa principelui de Bismark, nu a întârziat, sub presiunea aceloraşi necesităţi să pătrundă şi în Franţa, adăptându-se bine înţeles condiţiunilor etnice şi politice specifice acestei ţări şi poporului francez. Şi primele manifestări ale acestui curent, care se înfăţişează ca o dizidenţă faţă de vechile tendinţe liberale încă puternic reprezentate în Franţa, nu numai în marele institute de cultură: Sorbona College de France, Institutul etc. ci în însăşi viaţa politică, coincid cu epoca când oamenii din generaţia D-lor Al. Marghiloman şi C. Arion îşi făceau studiile lor în capitala Franţei.

Astfel profesorul Cauwès inaugurează cursul său de Economie Naţională la facultatea de drept din Paris în 1879, profesând unele tendinţe foarte apropiate de acelea ale economistului german List.

In 1883, apare prima ediţie a principiilor lui Charles Gide iar patru ani mai târziu 1887 cu concursul profesorilor germani, Brentano, Schmoller, Wagner şi Bücher, dizidenţa capătă şi un organ de publicitate care este „*Revue d'Economie Politique*" care apare şi astăzi în aceleaşi tendinţe.

Pentru oamenii politici ai Franţei din această epocă ca şi pentru reprezentanţii ştiinţei, se puneà atunci chestiunea de a găsi o cale mijlocie între tendinţele exclusiv individualiste ale şcoalei vechi şi tendinţele din ce în ce mai ameninţătoare ale Socialiştilor.

Iată prima sursă de unde s'au inspirat oamenii politici români din generaţia D-lor Marghiloman şi Arion, aşà în cât devine lesne de explicat de ce această nouă generaţie de conservatori nu răspunde printr'un *non posumus* la necesităţile ce se simţeau de a aduce o modificare în organizaţia economică şi socială de până atunci, de ce prin urmare din chiar primul moment al intrării lor în viaţa politică ei au luat loc alături de d-nii Carp, Maiorescu şi ceilalţi junimişti.

Şi în această privinţă sunt caracteristice însăşi cuvintele D-lui Marghilomán: „Noi privim procesul de îndreptare al disproporţiei între proprietatea mare şi proprietatea mică ca un proces *de evoluţie*..... şi atunci fără zdruncinări, opera se face lin, aşezat, cum trebue să fie orice transformare socială în care

www.dacoromanica.ro

clipa de azi, trebue să se folosească de învăţământul clipei de eri".

Acì însă intervine o însemnată atenuare pe care d. Marghiloman o aduce sistemului D-lui Carp, atenuare pe care însuşi d. Carp o adoptă în împrejurări şi din cauza ce vom preciza îndată.

Această atenuare se referă la rolul ce se dă *Statului* în activarea procesului de evoluţie care trebue să schimbe bazele organizaţiei noastre economice şi sociale.

Noua generaţie de conservatori nu mai crede în eficacitatea intervenţiunii statului pentru înfăptuirea operei de Solidaritate socială.

In orice caz, oridecâteori această intervenţie poate fi evitată şi înlocuită cu succes prin acţiunea directă asociaţionistă şi corporativă ei preferă acest din urmă sistem.

Este la mijloc şi un principiu de pedagogie socială care ţinteşte la pregătirea treptată a păturilor populare de a ajunge să-şi cucerească ele însăşi bunurile de care au nevoe, fără ca să aştepte aceasta dela acţiunea Statului care prin continua ei exercitare condamnă aceste păturì la o vecinică minoritate.

In această reacţiune pe care o relevăm acì trebue să ne dăm seama că ea nu priveşte însăşi opera de *solidaritate socială* pe care conservatorii şi în special D. Marghiloman o afirmă mai tare ca oricând, ci priveşte numai *mijlocul* prin care urmează să se realizeze această solidaritate şi care are o adâncă însemnătate nu numai pentru ordinea economică, ci şi pentru ordinea morală din ţară, de a nu fi un mijloc *violent*.

Astfel D. Marghiloman propune ca organ principal de acţiune pentru transformarea proprietăţii dela noi, Casa centrală a băncilor populare „pentrucă ea sindichează 3000 de bănci ţărăneşti *care are marele merit de a asocià toată activitatea ţărănească, cooperaţiunea ei*, la opera aceasta de transformare a proprietăţii".

....."Numai asociaţiunea la opera pe care o întreprindem a întregì ţărănimi, numai această asociaţiune poate domolì poftele, poate temperà toate amăgirile care au început şi care nu se pot toate realizà, pentrucă nu este în România atât pământ decât este trebuinţă.

.....Acţiunea de Stat singură este insuficientă mai mult decât atât, ea este primejdioasă".

www.dacoromanica.ro

Şi această moderare în utilizarea acţiunii Strtului pe care o preconizează D. Marghiloman, are o serie de cauze, unele de ordin general, altele particulare şi specifice ţării şi epocii noastre, pe care vom încercà să le schiţăm acì.

1. In primul rând trebue să relevăm o cauză mai generală care face ca la popoarele latine, intervenţia Statului să nu aibă aceiaşi eficacitate şi mai ales aceiaşi autoritate pe care o are la poporul german, înzestrat cu psichologie mai maleabilă.

Intr'un articol publicat de profesorul Gide într'o publicaţiune jubiliară a profesorului Schmoller [1]) se găsesc unele observaţiuni interesante pe care le cităm acì: „Francezului chiar când este radical — zice Gide — nu-i place Statul afară de cazul când Statul este el. Cauzele acestei atitudini sunt numeroase. Statul în Germania este reprezintat de o casă ilustră ale cărei destine se confundă cu acelea ale ţării, şi care a dus-o la un grad de prosperitate politică şi economică cu totul neprevăzut. Statul în Franţa, de un secol încoace n'a putut să se încarneze decât în guverne schimbătoare şi care n'au întrunit niciodată unanimitatea naţiunii. Statul prusian a făcut Germania, statul francez — cel puţin statul actual, — n'a făcut Franţa. Mai mult încă, francezul sărac sau bogat este totdeauna neîncrezător în guvern, oricare ar fi el: acesta este un fapt. El detestă să fie controlat, supraveghiat, chestionat".

Şi dacă acestea se pot spune despre Statul Francez cu cât mai mult cuvânt sunt justificate rezervele conservatorilor români când Statul român abiă dacă atinge vechimea unei singure generaţiuni.

2. O a doua cauză care explică această rezervă este tranziţia bruscă pe care o parcurge partidul liberal dela tendinţele extrem liberale şi individualiste de altă dată, la tendinţele extreme ale radicalizmului social de astăzi, prin admiterea mijlocului celui mai violent ce poate există în mecanizmul prefacerilor sociale: *exproprierea*, enunţată şi preconizată cu timiditate în 1907, cu hotărâre în 1914.

Când însă concormitent cu această formulă se aduce şi revendicarea *colegiului unic*, rezistenţa conservatorilor este cu

[1]) Die Entwichlung der deutchen Wolkswirtschaftstehre in neunzehnten Johdumder.

www.dacoromanica.ro

atât mai imperioasă, şi D. Marghiloman a arătat cu o adâncă pătrundere tot răul ce poate rezultà din corelaţia din aceste două măsuri :

„Inţelepciunea care este împrejurul D-v. bunul simţ al acestei ţări, vă impune astăzi să nu vă atingeţi de proprietate, decât într'un mod provizoriu şi să îngrădiţi din nou cu garanţii inviolabilitatea ei în viitor. Este evident că straja în viitor a acestei inviolabilităţi ar rămâne colegiul electoral actual.

„Sunt probabil însă între D-v persoane, pe care această strajă îi jeneazà, ei atunci vă împing la colegiul unic tocmai pentru ca să cadă mai lecne garanţia aceasta.

„Evident, i-am deprins odată pe oameni cu principiul expropriaţiunii : să dăm celor numeroşi puteri suficiente, pentru ca pe deasupra capului înţelepciunii să se mai poată face şi altă expropiere.

Dacă schimbăm termenii problemei şi punem în loc de expropierea foncieră, impozitul progresiv, în loc de colegiul unic, sufragiul universal, atunci avem un caz identic în Franţa, care sugerează economistului Gide un raţionament foarte apropiat de acela al D-lui Marghiloman.

„Burghezul francez este convins spune Gide — că dacă o dată are imprudenţa să arate, ceace are în fundul pungii, va pierde totul. Poate n'are dreptate, dar cum guvernul în Franţa este majoritatea eşită din sufragiul universal, şi că această majoritate tinde din ce în ce să se degreveze ea însăşi de orice impozit, se înţelege uşor de ce francezul n'are aceiaşi încredere în moderaţiunea impozitului progresiv ca aceia care trăesc sub regimul sufragiului restrâns".

3. O a treia cauză, a fost grija pentru creditul statului care în împrejurările care au urmat imediat desfăşurării programului radical al liberalilor au înveder at în ce măsură această grijă era justificată; cuvintele rostite de d. Marghiloman în această privinţă sunt profetice. „Astăzi când aşà de multe sunt nevoile lucrărilor publice şi ale armatei, este nevoe ca creditul Statului să rămână intact, şi ca opera de împământenire să se facă fără ca creditul lui să fie direct angajat".

4. In fine o ultimă cauză care justifică moderaţiunea conservatorilor de a angajà autoritatea Statului, cauză care este poate cea

www.dacoromanica.ro

mai iritantă fiindcă vine în atingere cu viaţa şi interesele de partid este preconizarea vechilor tendinţe economice şi financiare ale partidului liberal, cunoscute sub numele de monopoluri cointeresate. Un monopol de Stat poate fi *admis* atunci când este vorba să creeze Statului sursele financiare de care are nevoe. Acestea sunt monopolurile *fiscale* care când sunt oportune şi necesare le admite toată lumea. Un monopol de Stat poate fi *discutat* atunci când reprezintă revendicările partidelor înaintate care cred că profiturile şi dividendele marilor antreprenori sunt *un furt* în dauna poporului şi că prin urmare se cuvine ca aceste profituri şi dividende să revină poporului prin intermediul reprezentantului său legal care este *Statul*.

Dar cea de a treia categorie de monopoluri aceia care se înfăţişează cu un caracter mai mult politic şi plutocratic; monopoluri, care nu ţintesc să vină nici în ajutorul Statului nici în acela al păturilor populare, existentă şi dezvoltărei lor trebue să fie cât mai mărginită. D-l Marghiloman a deschis lupta, împreună cu întregul partid conservator el a fost repus, la primul atac, principiul însă a rămas pe stindardul partidului şi el este simbolul care raliază pe toţi conservatorii.

Rămâne acum să ne dăm seama de o ultimă întrebare: Dacă conservatorii înlătură intervenţia statului sau cel puţin cer o înfrânare a acestei intervenţiuni care este mijlocul ce-l propun pentru realizarea solidarităţii sociale? Acest mijloc este acela al asociaţiunii corporative şi cooperative pe care d-nii Marghiloman Neniţescu şi ceilalţi conservatori l'au expus de nenumărate ori în discursurile lor. In această privinţă ei se găsesc într'o desăvârşită unitate de gândire cu reprezentantul cel mai autorizat al şcoalei solidariste, profesorul Gide: „Este evident că solidaritatea se poate realizà — zice Gide — şi prin alte mijloace decât prin intervenţia Statului, începând cu nenumăratele moduri de asociaţie. Asociaţia cooperativă sub diversele sale forme este împreună cu asociaţiunea sindicală şi cu mutualitatea, soluţiunea preconizată cel mai des de solidarişti *Şi solidariştii printre care ne numărăm şi noi cred că aceste forme, pentrucă ele sunt libere sunt superioare acţiunii statului, care este cu necesitate corectivă — ceeace nu însemnează că ea să nu fie indispensabilă pretutindeni unde indivizii sunt capabili de a realizà prin ei înşişi solidaritatea liberă*".

www.dacoromanica.ro

Iată direcţiunea către care d. Marghiloman îndreaptă orientările politice, economice şi sociale ale partidului conservator. Precum s'a spus adesea ori, viaţa socială este, într'adevăr, prea complexă pentru a se puteà ţintì la o complectă *individualizare* sau la o desăvârşită *socializare* a sa. Ea se scurge într'o albie mijlocie de sinteză al ambelor tendinţe, într'o eternă alternare de dominaţiune.

* * *

www.dacoromanica.ro

REFORMA MAGISTRATUREI. — INAMOVIBILITATEA

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 30 NOEMBRIE 1885

BIBLIOTEC MUNI PIULUI BUCUREŞTI

Adresa Camerei Deputaţilor din 1885, ca răspuns la Mesagiul Tronului, enumără, printre diversele legi cari reclamau atenţiunea Parlamentului, şi legea asupra modificărilor de introdus în organisarea magistraturei „spre a o pune la adăpostul oricărei înrâuriri vătămătoare unei bune împărţiri a dreptăţei şi spre a da astfel o deplină încredere justiţiabililor". In Comisiunea de redactare a Adresei Camerei, d-nii T. Maiorescu şi D. Laurian, din minoritate, nemulţumiţi cu această declaraţie vagă, au propus ca pasagiul respectiv să fie redactat astfel:

„Intre aceste legi, *cel dintâi loc* merită să'l ocupe, în starea noastră de astăzi, reforma organizărei judecătoreşti. Incă prin mesagiul din anul trecut, Majestatea Voastră ne-aţi chemat a conlucra împreună cu guvernul la această reformă, pentru a da magistraturei mai multă siguranţă şi justiţiabililor încredere şi înlesnire. Am aflat cu mulţumire că ministerul de justiţie a elaborat proectul cuvenit şi aşteptăm cu cel mai viu interes *neîntârziata* lui prezentare".

Majoritatea Comisiunei, însă, a respins această redacţiune, găsind că cererea de a se da precădere reformei judecătoreşti constituiă un blam pentru guvern care acordă prioritatea altor proecte de legi.

După ce unul din autorii amendamentului, d. Titu Maiorescu, dezvoltă, în discuţia generală, a Adresei Camerei, argumentele cari militau în favoarea amendamentului, luă cuvântul d. Al. Marghiloman la discuţia pe paragrafe şi rosti următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

Momentul în care cer cuvântul vă spune pentru ce iau această libertate. Inainte de a mă înscri asupra Adresei către Tron, mi'am adus aminte de preceptul poetului latin, şi 'mi am cumpănit sarcina ce'mi puteau ridică umerii. Nu-mia fost greu să

www.dacoromanica.ro

recunosc că în discuţiunea generală numai celor al căror nume este mai de mult legat de istoria parlamentară a ţărei lor, le era dat să judece oamenii, să cerceteze faptele, să formuleze programe. Intr'o cestiune, însă, mai restrânsă care ne ţine tuturora la adâncul inimei, am crezut de datoria mea de a'mi exprimà sentimentul.

Am avut un moment de mare nedomirire după cuvântarea d-lui Maiorescu: unde a trecut puternica coasă a d-lui Maiorescu, nu rămâne mult de spicuit. D. Ministru al justiţiei mi-a deschis uşcioara pe care mă voi strecurà, nu pentru a face act de opoziţiune, ci pentru a reclamà în numele tinerilor....

Voci: Cine sunt acei tineri?

D. *Alex. Marghiloman:* Dacă nu mi-aţi fi luat cu pripă vorba din gură, vă spuneam tocmai că este în numele acelor tineri cari împreună cu mine şi-au frecat coatele pe băncile şcoalei, cari împreună cu mine au intrat in viaţa publică, după ce împreună am avut lungi şi interesante consfătuiri cu membrii autorizaţi ai partidului liberal.

In numele lor, d-nii mei, viu să reclam îndeplinirea unei promisiuni formale.

Nu mă plâng de cauzele neîndeplinirei ei, nu acuz pe nimeni; cred însă că a venit ceasul de a o reaminti cu stăruinţă.

Să ne întoarcem cu un an şi jumătate înapoi. Era electorală se deschisese. Ne găseam cu toţii într'o casă amică. La întrunirile noastre lua parte un membru influent al majorităţei Camerei care făcuse revizuirea, leader, şi astăzi; un profesor elocinte al cărui talent 'i făcuse, în fostul Parlament, un loc destul de însemnat pentru ca avântul public să'l desemneze ca rezervat pentru un portofoliu; mai era în fine un tânăr deputat al cărui cuvânt trăgea o autoritate particulară din poziţiunea lui în capul unui ziar eminamente prieten al guvernului.

Când zic eminamente guvernamental, reflexiunea aceasta nu implică o critică din partea mea. Opiniunile sale şi le poate susţine oricine cu cinste, în opoziţiune sau în sprijinul ministerului, numai din convicţiune s'o facă.

Aceste trei persoane se găsesc în adunarea de azi, aproape în aceiaşi situaţiune din trecut. aproape cu aceiaşi autoritate.

Iată programul măgulitor ce ne desfăşurau: „S'a închis

www.dacoromanica.ro

„ciclul evoluţiunilor, ne ziceau ele. Statul român a ajuns în scurt „timp, acolo unde nu sperau a'l împinge visurile cele mai pa„triotice. Suntem Regat, suntem independenţi, suntem respectaţi „în afară. Acuma a venit timpul să întărim ceea ce am obţinut. „Acest edificiu frumos să'l consolidăm, să'l împodobim pe dinăuntru. „D. Brătianu, om de prevedere şi de vedere înaltă, simte nevoia „reorganizaţiunei, simte nevoia infusiunei de sânge nou, simte „nevoia de a pune altoae tinere pe vechiul arbore al partidului „liberal. Pe tinerime comptează d-sa pentru această operă".

Şi aşa mai departe ni se arătà cum că nu la lupta de partide eram chemaţi, ci la treabă. Primele măsuri ce formal intrau în vederile acestea, erau: reforma administraţiei, reforma justiţiei.

Mi-aduc aminte cum, atunci ca acuma, precizam că nu ne însuşim dreptul de a criticà politica exterioară, ca unii cari neavând, nici experienţă, nici posibilitate de a ne pune pe dată în curent, preferam a da încredere celor ce făcuseră ceva, şi mult încă, pentru ţara lor. Nu ne însuşiam deasemenea dreptul de a avea o politică financiară, căci nu este destul a citi în cărţi pentru a şti ce este un buget. Voiam însă ca în tot ce este organizaţiune internă, să avem liberul nostru examen.

După ce ni s'a acordat întrebuinţarea liberă a bunei-voinţe şi a cunoştinţelor noastre, nu am strigat *ura!* — căci eram puţini — dar am plecat la luptă în numele d-lui Brătianu şi cu îndreptarea administraţiei şi a justiţiei înscrisă pe drapelul nostru.

Am zis lupta, mai mult ca imagine, şi adevărul mă împinge să constat că multora din noi s'a întins acea punte de aur pe care adineaorea a recunoscut'o d. C. C. Arion.

Intrăm în parlament. Nu toţi fireşte; sunt dintre camarazii noştri cari au rămas afară în profesorat sau în presă şi cari vor continuà să propovăduiască ideile sănătoase ce nu erau atunci comune, după cum arătaiu. Nu sunt orbit până în punctul de a zice că primii paşi ai tineretului au fost plini de dibăcie. Aceasta e o lege naturală: nici omul nu începe a vorbi până nu gungueşte, nici pasărea nu sboară până nu se loveşte de crăcile arborelui care 'i ţin cuibul. Câte odată chiar, cu încercările ei, cade jos de pe cracă, şi o sfâşie pisica. Dacă e vre unul din noi care l'a furat pisica, să nu ridice mâna în sus: nu 'i cere nimeni numele.

www.dacoromanica.ro

Imi aduc aminte termenii în care d. Nacu salută venirea noastră, în discursul d-sale: „Felicit ţara că a introdus tineretul „pe tarâmul politic. Ţara nu mai cere sacrificii de acelea care „le-au făcut bătrânii. Se cere numai muncă şi corectitudine „politică".

Vorbele astea au rămas întipărite în fiecare din noi. Nu cerem azi alt decât muncă şi corectitudine politică.

Nu se poate plânge nimeni de ardoarea la lucru în trecut; au fost legi asupra cărora ne am desbinat poate, dar nu este una care să fi trecut fără ca noi tinerii să nu-i fi dat atenţiunea cea mai de aproape.

Dar azi, după un an trecut, văzând drumul ce am făcut şi calea ce mai rămâne de parcurs, ne aducem aminte de punctul de plecare şi nu putem fără tristeţă să constatăm că puţin din idealul nostru s'a realizat.

Cari sunt legile *organice, generale* la care să fi conlucrat? Câte sunt legile din acea programă la care am pus mâna? Nu vorbesc de art. 291. Am calificat'o la timpul ei şi d. ministru al justiţiei a preţuit'o mai ieri destul de aspru, pentru ca să nu revin asupra ei; dar numai legé organică nu a fost. Nu vorbesc de legea filoxerică; o nenorocire ne-a impus o lege de expedient. Se poate numi lege generală, legea impozitului funciar? Aparenţa de lege generală are; când însă o măsură legislativă este atât de discutată în Parlament; când ea rămâne aşa de profund criticată în massa naţiunei, este greu de a 'i da însuşirile unei măsuri organice, adică a cărei lipsă să fie simţită de toată lumea. A rămas legea sanitară şi pe aceasta o voiu notă. Aşa de mult am urmat programul nostru, că într'o materie aridă, afară din competinţa noastră, nu ne-am dat în lături şi dacă concursul nostru nu a adus multă lumină fondului; nu a fost însă inutil formei. Ne-am silit cel puţin ca eticheta să fie destul de limpede, ca să nu dea loc la interpretaţiuni arbitrare sau controversabile.

Aci se închide bilanţul legislativ.

Intreb din nou: ce s'a îndeplinit din programul nostru? Am făcut ceva pentru administraţie, se poate; pentru justiţie, nimic. Am mai fi răbdători, d-nii mei, dacă indicii grave nu s'ar fi arătat cari par a amână în' îndefinit îndreptarea justiţiei şi a soartei magistraţilor. D. Tacu s'a urcat la tribună şi în aplauzele

www.dacoromanica.ro

majorităţei a afirmat că nu suntem copţi pentru reforma magistraturei. „Să rezervăm, a exclamat d-lui, timpul pentru meditaţiunile serioase".

D. ministru a venit eri şi a zis că nu este momentul să facem această reformă şi în mai multe rânduri ne-a arătat că această lege are să rămână mai la oparte, Când se pune înainte, fie lipsa bănească, fie dificultatea soluţiunei de ales, fie alte mijloace dilatorii, când în fine propositiunea singură de a înscrie urgent reforma judiciară în Adresă desbină adânc pe membrii comisiunei, suntem în drept de a ne nelinişti.

In vederea acestor semne caracteristice, ne sculăm unanimi pentru a cere, cum am început, realizarea unei promisiuni formale.

Am dreptul să afirm unanimitatea acestei revendicaţiuni, când văd pe prietenul a cărui părăsire în discuţiunile din anul trecut amiciţia noastră alarmată o calificase de deserţiune dela principii când îl văd, zic, alături de minoritatea comisiunei asupra acestui punct. Am numit pe d. Disescu. Suntem azi o apă pentru a formulà plângerea noastră.

De ce luptăm pentru organizarea noastră judecătorească, când se poate zice că sunt alte proecte mai urgente? Nu numai pentru că s'a făgăduit, dar pentru că luând act de declaraţiunea Coroanei, noi înşine am înscris în răspunsul nostru reforma în domeniul administraţiunei, reforma în domeniul judecătoresc, roforma în cler, reforma în domeniul învăţământului.

Poate că clasificaţiunea aceasta n'o fi avut în gândul Camerei importanţa ce 'i dăm noi, însă pentru noi a fost simbolul unui adevărat *crez* politic. Şi ne îndreptăm atunci către solii cu care am tratat şi le strigăm; „rugaţi cu noi pe miniştrii, rugaţi cu „noi pe majoritate, să ţină cuvântul ce ne-au dat".

Nu cerem nimic exorbitant: ne mulţumim cu făgăduiala platonică ce ar reeşi din înscrierea reformei judecătoreşti în cadrul anului acesta.

O voce: Cu făgăduiala ce o să faci?

D. *Al. Marghiloman:* Eu mă mulţumesc şi cu făgăduială. Să mi se dea numai şi alt zălog nu-mi trebuie. Suntem gata să executăm programul. Cerem muncă, dar nu numai munca sterilă a frământărilor de partid, nu discuţiunea neroditoare a legilor personale şi a imputaţiunilor reciproce.

www.dacoromanica.ro

Se va vedeà atunci că nu este opoziţiune sistematică şi că ştim a impune tăcere preferinţelor noastre în vederea scopului obştesc de atins.

Ne-am agăţat de reforma magistraturei şi am făcut din ea un obiect de crezământ politic, numai pentru că credeam că răspunde unei necesităţi bine simţite şi reale.

Pentru că socotim că magistratura este într'o stare rea. Când zic aceasta, nu mă bazez pe experienţa mea personală. Nu! Mă sprijinesc pe ce s'a zis mai nou, pe ce s'a scris mai de curând în această privinţă.

S'a auzit glasul justiţiabililor; bine sau rău, păsul lor l-a dat d. Maiorescu.

Să auzim însă şi doleanţele judecătorilor. Nu ştiu dacă am autoritatea deplină, dar nu este de mult de când am părăsit rândurile magistraturei şi am păstrat cu foştii mei colegi sau superiori legături de amiciţie cu care mă onorez. Simţimântul lor îl traduc aci.

In ce stare este magistratura noastră? Cestiune spinoasă şi arzătoare.

D. Tacu, în numele majorităţei, a afirmat că starea este neliniştitoare. D. ministru al justiţiei se tânguia şi anul trecut, ca deputat, şi anul acesta, ca ministru, că dacă după 1865 s'a accentuat un mers ascendent, el însă nu s'a menţinut; regresul chiar s'a accentuat în anii din urmă, astfel că sunt temeri serioase ca nivelul ştiinţific să nu descrească.

Citez fidel, domnii mei; căci această diagnoză se îngreuiază când ministrul confirmă azi că suntem într'o stare destul de satisfăcătoare pentru a admite o reformă radicală.

Voiţi să ne urcăm mai sus? Mesagiul Coroanei dela 1866 conţinea: „Nestabilitatea în magistratură, care în loc să dispară, „am găsit'o ajunsă la culme, un personal judecătoresc în mare „parte rău ales sau neîndestulător, trista stare a închisorilor, şi „îndrăznim a o zice, un spirit de a face din justiţie un instru„ment politic, toate acestea au contribuit de am găsit lucrările „judecătorilor..... într'o situaţiune puţin satisfăcătoare".

Puţine lucruri ar fi de scos, — poate numai în ceiace priveşte la personalul neîndestulător — pentru ca să credem că acest tablou este făcut de ieri sau de astăzi.

www.dacoromanica.ro

Credeţi oare că este numai părerea oamenilor politici? Auziţi ce scrie unul din fruntaşii Inaltei Curţi de Casaţiune, într'un opuscul mic ca format, dar mare sub raportul cugetărei şi al erudiţiunei;

„Suntem conduşi a conchide că justiţia la noi este rea". Iar „puţin mai jos: „Trebue să convenim că plângerile contra jus„tiţiei nu sunt numai nişte strigăte de partide, nişte fraze vagi „a unor oameni frondori, *ele par în unele cazuri a fi expresiu„nea sentimentului de dreptate al publicului froasat.*"

Ei bine, d-lor, când dela 68 încoace avem glasuri puternice care spun acestea; când însuşi cenzorul dela Inalta curte, prin mâinile căruia trec toate judecăţile, nu se sfieşte a o constată; când în sânul Parlamentului s'a putut învederà trista pornire a spiritului care vede soluţiunea procesului, nu în ocrotirea judecătorului, ci în influenţa avocatului; când de pe aceste bănci nu s'a putut ripostà decât că tot aşa erà şi sub guvernele trecute; eu, d lor, care nu am a spălà trecutul, nici a justificà prezentul, pot zice cu durere: existà o boală care bântuie justiţia, care mineazà garanţia familiei, proprietăţei, moralităţei publice, şi tuturor vă cer, cu o oră înainte s'o lecuim.

Ce ne împiedică, vă întreb, ca dela constatare să facem numai un pas la lecuire!

Oare izvoarele răului nu se cunosc? De ce atunci nu le sleim? Ce, pentru că nu putem îndreptà totul dintr'un condei, trebuie să stăm locului?

Ascultaţi, d-lor, şi plângerile magistraturei. N'am procură să vorbesc în numele ei, dar spun adevărul.

Magistraţilor noştri nu le dăm traiul material, şi nici măcar, în schimb, puţina siguranţă şi stabilitate sau cel puţin onorurile ce li se cuvin.

Traiul material? Ni se răspunde pururea: nu avem parale.

Suntem într'o stare financiară care nu ne permite să găsim fonduri pentru mărirea apuntamentelor! Intrebatu-s'a însă dacă în acest Parlament cei mai mulţi n'ar votà cu amândouă mâinele, ori-ce mijloc s'ar propune pentru a se găsì banii necesari? Nu ştiu dacă nu chiar proprietarii mari n'ar primì bucuros a se face o sporire de imposit special, căci ei au interes ca cei mici, cei de jos, cei care suferă mai adânc de neajunsurile justiţiei să bine-cuvânteze o reformă. (Mişcări).

www.dacoromanica.ro

Cum că starea materială a judecătorului, este deplorabilă comparaţi-i numai traiul cu acela al celorlalţi funcţionari de treapta lui. Luaţi tânărul magistrat din provincie înfundat într'un orăşel. Să 'l presupunem sărac, ceea ce este majoritatea cazurilor; să'l presupunem fără protectori, ceea ce se întâmplă încă; vedeţi bine că nu sunt din cei cari cred că fără protector nu ajungi la nimica în ţara noastră; dar, şi protectorul este ca aurul: dacă nu ne face fericiţi, grozav însă ne ajută să fim fericiţi!

Mai împovăraţi pe magistratul meu cu o familie săracă ca el, şi gândiţi-vă ce este atunci traiul lui. Prins între pasiunile locale, având sentimentul, poate eronat, dar plausibil, că este la discreţiunea puternicului zilei, existenţa lui devine o lungă compromisiune între datorie şi nevoe!

Dar când încă, din nenorocire, trece pe dinaintea lui un proces politic, sau în care se simte coada stăpânirei, sau când compare înaintea lui avocatul influent, — atunci pentru el a fost făcut versul lui La Fontaine, „Un soufle, une ombre, un rien, tout lui donnait la fièvre".

Pe acela nimeni să nu-l condamne, căci nu sunt mulţi care ar putea face mai bine;

Mergeţi mai departe: Un căpitan în armată are tocmai leafa unui judecător, dar militarul are o uniformă de paradă şi una de casă, magistratul nu. Militarul are un servitor dat de stat, poate trăi pe puţin, are intrări reduse pretutindeni, se bucură de reduceri la călătorii.

Nimic de soiul acesta pentru judecător, deşi şi el are datoria să'şi ţină rangul cu decenţă! Dar în schimb îi cerem carte, capacitate, stăruinţă!

Are el oare, ca compensaţie, onoruri, satisfacţiuni exterioare care să-l însufleţească? I-a vedeţi:

Cine trebue să fie într'un judeţ capii autorităţei civile? Prefectul şi prezidentul tribunalului. Puneţi'i în paralelă; Prefectului are emolumente bune; prefectului planton la poartă, sergent la uşe; pe prefect îl primesc sluşbaşii la gară, la prefect se concentră aparatul autorităţei.

Cine însă vede trecând pe prezidentul tribunalului, greu îşi poate închipui că sub ochi 'i-a trecut majestatea dreptăţei. Şi de ar trebui să dăm cui-va precădere, prezidentului ar trebui să

www.dacoromanica.ro

o dăm, căci între prefect şi Dumnezeu este inspectorul, secretarul ministrului, ministrul, consiliul de miniştri: între prezident şi Dumnezeu de multe ori nu este decât conştiinţa lui. (Aplauze). Căci de multe ori actele lui sunt neapelabile, necasabile.

Prin urmare, nu dăm magistratului cu ce să trăiască: printr'o justă compensaţiune 'i refuzăm şi cu ce să se fălească!

Ii acordăm oare cel puţin siguranţa carierei, certitudinea unui viitor?

Numai vorba de inamovibilitate sperie pe unii oprindu'l de a vedea roadele ce ea a dat la Curtea de Casaţiune!

Nu este inamovibilitatea care a pus această 'naltă Curte la nivelul de ştiinţă la care o admirăm? Nu este această Curte care, ca un mareşalat promis, susţine şi încurajează pe magistraţii curţilor de Apel?

Nu vorbesc de aceste instanţe chiar. Prin tradiţiune, prin respectul către opiniune, miniştrii au stabilit un fel de inamovibilitate de fapt. Recunosc voios că actualul ministru a respectat până azi tradiţiunea; am credinţa că o va respectă şi în viitor, de şi ori-cine poate face rezerve pentru cazurile cari indirect provoacă retragerea magistraţilor.

Dar să ne coborâm cu o treaptă, să ajungem acolo unde justiţia intră în contact mai direct cu populaţiunea, adică la tribunale şi la judecătoriile de ocoale. Vom vedea pe dată în ce hal ne aflăm! D. ministru Nacu se mândreà că de 15 ani încoace proporţia între titraţi şi cei netitraţi este atare că cei din urmă nu mai figurează decât în număr infim în rândurile magistraturei. Aceasta nu e fructul vre-unei îndreptări, d-le ministru, aceasta este pur şi simplu mersul timpului...

Voci: Aşa este.

D. *Al. Marghiloman:* Ca probă este că un prefect de poliţie liberal, mângâià visul de a pune licenţiaţi în toate comisariatele de poliţie şi că un ministru rezervà titraţilor posturile de suprefecţi şi de pomojnici.

Avem deci pletoră de titraţi, trebue numai să ştim a-i atrage în ramura judecătorească şi a-i menţine. In această privinţă permiteţi-mi o amintire personală; La anul 1881, când am intrat în magistratură la tribunalul de Ilfov, eream şeapte doctori dela facultatea din Paris; ei bine azi câţi din ei au rămas? Din cei

www.dacoromanica.ro

de atunci nici unul, şi pentru ce aceasta ? Pentru că nu ne-am făcut datoria ? Nu ! Dar pentru că ne-am format repede convingerea că magistratura nu este încă la noi o carieră. Anul acesta chiar au venit din străinătate trei tineri a căror reputaţiune 'i precedase în ţară 'nainte de a fi pus piciorul pe solul patriei lor. Unul a intrat în administraţie, pe care o felicit de bună acquisiţiune ce a făcut, cel de al doilea s'a consacrat profesoratului, adică mai mult sau mai puţin baroului ; cel de al treilea nici că a voit să bată la uşa funcţiunilor judiciare ! De ce ? pentru că magistratura nu este o carieră, şi nu este o carieră pentru că nu prezintă stabilitate şi garanţii de viitor...

D. *Dr. Râmniceanu:* Ba, pentru că sunt lefurile mici.

D. *Al. Marghiloman:* D-ta munceşti de geaba, d-le doctor ? Tinerii ar intrà şi ar rămâne în magistratură azi chiar, cu apuntamentele mici cari li se dă, dar s'ar bucurà de mai multă cădere şi onoruri, şi dacă ar aveà puţină stabilitate şi garanţii de înaintare. Să permită d. ministru al justiţiei să'i citez un exemplu, şi va vedeà cum lipsa unei legi asupra poziţiunii magistraţilor poate duce la cele mai deplorabile rezultate.

D. ministru a făcut la tribunalul din Ilfov o înaintare, şi o înaintare meritată, iar pentru a împlinì 'golul, a operat câteva permutări.

La moment patru magistraţi şi-au dat demisiunile. Ei bine, să spună d. ministru câtă stăruinţă a trebuit să pună pentru ca să pareze la această dislocare. Totuşi doi din cei retraşi au rămas pe dinafară şi, din nefericire, erau din lemnul din care se fac judecătorii cei buni. lemn ce nu se taie în toate desişurile.

Să fi fost o lege, faptul nu era să se întâmple. Sunt cel d'întâiu care proclam că, în lipsa ei, ministrul are singur dreptul de a preţui măsurile ce ia în interesul serviciului ; dar când aceste măsuri nu au de bază mecanismul unei legi cunoscute tuturora, fiecare are dreptul de a se crede lezat. Faceţi legea, d-le ministru, şi atunci, atât cel înaintat se va bucurà de o autoritate necontestată, cât şi cei rămaşi pe loc vor rămâne în bunele sentimente de diferenţă personală, atât de necesară în constituirea unui tribunal !

Ingrădiţi magistratura cu legi. D-ta, d-le ministru, eşti un om onest ; promite şi vei ţine, căci vei respectà pe judecători.

www.dacoromanica.ro

Dar succesorul d-tale? Cine-l cunoaşte? Cine poate garantà că va aveà aceiaşi moderaţiune? Nu ajunge aprehensiunea aceasta viitorului pentru ca focul sfânt al funcţiunei să nu se aprindă în sânul tinerilor magistraţi?

Am arătat cauzele stărei de lângezire. Dacă nu le putem stârpi pe toate, cel puţin unele să le smulgem.

Cred, d-lor deputaţi, că dacă nu în tot, cel puţin în trăsuri generale, am dreptul să spun că am vorbit în numele magistraturei.

Mă măgulesc că nu se vor interpretà cu maliţie cuvintele mele, cum au fost travestite ale d-lui Maiorescu. Nu atacăm justiţia; doctorul care constată boala şi nu o tăinueşte, nu este un inamic. El este adevăratul prieten.

Dacă acuma, d-nii mei, privim şi la starea în care se află localurile noastre judecătoreşti, veţi conveni cu mine că totul conspiră pentru a ţine aparatul justiţiei la treapta de jos.

Uitaţi-vă pe fereastră, veţi vedeà un palat. Mai multe de tot felul lui, în toate suburbiele: Acolo este o şcoală. Uitaţi-vă acuma în stânga, spre Dealul Spirei. Pe 'nălţime, şi mai departe la Cotroceni, veţi zări construcţiuni mari, curate, bine aerisite, înconjurate de grădini bine ţinute: acolo sunt cazărmi.

Colea, pe calea Victoriei, sau în strada Academiei, edificii moderne, măreţe, cu un portar galonat la intrare, cu mobilier decent, dacă nu chiar somptuos înăuntru: Acolo sunt ministere.

Dar nu vă îndemn pe nimeni să urcaţi scara noroioasă a *palatului de justiţie!* Lesne veţi recunoaşte că, în promiscuitatea de judecători şi pârâţi, de arestaţi şi condamnaţi, de avocaţi şi samsari, este imposibil ca hermina justiţiei să treacă fără a'şi mânji albeaţa. (Aplauze prelungite).

Iacă adevăratele rădăcini ale răului pe cari nu eu le-am constatat, ci alţii, al căror ecou slăbit m'am făcut azi!

Aci să le căutaţi, d-le ministru, dar nu în influenţa pernicioasă a baroului.

Aţi uitat că baroul a fost acela care a dat pe Bozianu, Costaforu, Boerescu, Brăiloiu, (aplauze) pe toţi făurarii legilor noastre şi ai vieţei noastre interne.

Aţi uitat că însuşi coloboratorii d-voastră de eri sau cei de astă-zi sunt membrii baroului, şi n'am decât să mă uit pe aceste bănci pentru a numărà avocaţii, ilustraţiuni ale ţărei lor.

www.dacoromanica.ro

Avem avocaţi şi avocăţei, după cum avem medici şi medicaştri, chirurgi şi şarlatani. (Aplauze).

Avem pe aceia care 'şi onorează profesia lor şi pe aceia care încearcă s'o păteze; oare magistratura noastră este atât de slabă încât aceştia din urmă, amestecătură de samsari şi de om de afaceri veros, să aibă înrâurire asupra ei? Cei-l'alţi au poate influenţa asupra mersului justiţiei, dar o au pentru că tocmai es din rândurile magistraturei, şi influenţa lor este salutară, pentru că pe lângă ştiinţă au adăogat experienţa.

De alt-mintrelea, pentru ce nu faceţi o lege asupra baroului? Veniţi cu dânsa şi vom fi unanimi pentru a fi severi şi asupra condiţiunilor de admisibilitate, şi asupra condiţiunilor de menţinere într'însul. Baroul este încă o carieră liberă mănoasă; toţi tinerii se înbulzesc la uşa lui, avem dreptul acolo să culegem, dar să şi alegem. Reforma acestui auxiliar al justiţiei face tocmai parte din reorganizaţiunea generală ce-o concepem. (Aplauze).

Să nu ne plângem, d-le ministru, că magistraţii noştri de astăzi, sunt mai slabi decât cei din trecut, căci nu'mi e pe deplin probată slăbiciunea studiilor afirmată de d-voastră. Eu văd zilnic că în toate ramurile de administraţiune răsar tineri cari fac onoare şcoalelor ce 'i-au format. Prin urmare, nu ştiu dacă este o depresiune sau nu în rândurile magistraturei. In orice caz dacă ar fi, să nu ne mirăm de dânsa. Să felicităm pe generoşii întrepizi cari mai consimt a risipi capitalul lor de muncă şi de ştiinţă în schimbul sentimentului că fac puţin bine şi al aşteptării că vor recoltà multă stimă. (Aplauze). Căci deocamdată atâta le oferim.

Acestea sunt, d-lor, punctele principale cari m'au silit să viu acì, nu să ridic, ci din contră să caut să mă depărtez de orice imputaţiune.

Am tresărit când am văzut respins de comisiune un amendament care cerea o realizare urgentă a binelui ce ne doreau prietenii noştri în comisiunea europeană dela 1857.

Convenţiunea din 1858 ne arată calea. Legea de organizaţiune din 1868 punea germenele inamovibilităţii, şi noi azi, în faţa răului necunoscut, ne încrucişem braţele şi nu ne simţim capabili să operăm ameliorаţiunea ce prevedea deja regulamentul organic!

www.dacoromanica.ro

Să nu credeţi că în inamovibilitate vedem îndreptarea generală. Ştim că şi în urmă vor puteà mijlocì influenţe personale, înrâuriri de amiciţie sau interese, dar atunci opiniunea publică va putea desemnà pe magistratul abătut, dar nu va putea murmurà în contra unei intregi şi respectabile instituţiuni.

Atunci vor mijlocì şi ridicarea nivelului moral şi meditaţiunile serioase cerute de d. Tacu. Dar asta nu poate fi de cât opera viitorului şi a ideilor. Ideile sunt ca oamenii, ajută-le dacă vrei să te ajute.

Al acestei lungi cuvântări, care este scurtul înţeles, cum întrebà odată d. Cogălniceanu?

Acest scurt înţeles trebue să 'l trag pentru ca să mă desfăt în ideia că tineretul în numele căruia m'am sculat, mă va urmà până-în conclusiune. Fiecare din noi are să voteze cum 'i impune conştiinţa.

Eu unul, D-nii mei, dacă şi în urma acestei rugăciuni ferbinţi, onor. majoritate ar respinge amendamentul care cere preferinţa şi întâitate pentru legea judecătorească, eu, care n'am interes, nici de aproape nici de departe, eu unul aş fi silit să votez în contra Adresei.

Ştiu că votul meu nu va turburà chietudinea d-voastră, dar, d-nii mei, aceasta este singura probă ce azi pot da de adevărat respect şi devotament pentru Coroană.

Când Mesajul din anul trecut priveşte reforma magistraturei ca un ce de căpetenie; când noi, Camera, am luat act de acest sentiment exprimat, când în fine anul acesta chiar Coroana ne reaminteşte legile din anul trecut rămase numai proiectate, eu unul nu mă cred în drept a mă deslegà singur; să mă deslege cuvântul înalt care ne-a aşternut un program ce cu toţi am acceptat.

Acesta va fi votul meu şi nădăjduesc a'mi fi făcut astfel datoria! (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

ADMISIBILITATEA IN FUNCŢIUNILE ADMINISTRATIVE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 18 IANUARIE 1886

In şedinţa Camerei dela 18 Ianuarie 1886, discutându-se proectul de lege relativ la admisibilitatea şi intrarea în funcţiunile administrative, d. Al. Marghiloman propune la aliniatul III al art. 21 *) care enumeră persoanele în drept a fi numite prefecţi de judeţe sau de poliţie, următorul amendament:

„Militarii demisionaţi sau în retragere, dela gradul de maior inclusiv în „sus, şi cari au făcut şcoala militară română sau şcoalele streine echivalente".

Intru susţinerea acestui amendament, d. Al. Marghiloman a enunţat. următoarele:

Domnilor Deputaţi,

In numele unui grup de deputaţi cari au subscris presentul amendament, am onoare a'l susţine, rugându-vă să-mi permiteţi a'l da mai întâiu cetire. Iată cuprinderea amendamentului:

„Militarii demisionaţi sau în retragere, dela gradul de maior inclusiv în sus, şi cari au făcut şcoala militară română sau şcoalele streine echivalente".

Eu socotesc, D-lor, că militarul în activitate, fie în serviciu, fie în disponibilitate, şi prin urmare pentru moment în neactivitate, rămâne tot militar, căci poate fi chemat dela un moment la altul în serviciul militar, şi prin urmare nu trebue a fi chemat în funcţiunile administrative.

*) Alineat III al art. 21 din proect: „Militarii cari au făcut o şcoală mili„tară dela gradul de căpitan inclusiv în sus".

www.dacoromanica.ro

Un maior devenit prefect, el, în calitate de prefect, are de multe ori preferinţă înaintea unui colonel comandant de regiment, sau a unui general comandant de brigadă. Iată o nepotrivire. Apoi când acest prefect ar fi chemat în armată, cum zisei, şi ar trebui să facă parte chiar în regimentul acelui colonel sau în brigada acelui general, el, ca maior, care, când era prefect, dedea ordine colonelului, şi chiar generalului, acum reintrat în armată, ar fi ceva anormal să primească el ordine dela aceia cărora mai înainte el le dădea.

D. preşedinte al consiliului, I. C. Brătianu: Şi până astăzi au fost militari prefecţi şi nu s'a întâmplat cazul cum zici D-ta.

D. Al. Marghiloman: Rău dacă a fost şi dacă nu s'a întâmplat cazul, repetându-se lucrul, se poate întâmplă.

De aceea socotesc eu că e o condiţiune bună de a nu se admite în funcţiunile administrative înalte, de cât ofiţerii cari au renunţat la cariera militară, demisionând sau punându-se în retragere; căci dacă prin această lege voiţi să creaţi o carieră administrativă, lăsaţi'i cercul ei administrativ şi nu o cufundaţi cu cariera militară.

Iată, D-lor, pentru ce eu cred că din punctul de vedere al disciplinei este bine ca militarul să renunţe definitiv la cariera militară, şi numai atunci să-i fie deschisă uşa la cariera administrativă...

Permiteţi-mi D lor, să justific cea dântâiu deosebire care este între amendamentul nostru şi între textul legei. Textul zice: „Care va fi făcut o şcoală militară." Noi am socotit ca această redacţiune nu exprimă în de ajuns intenţiunea, ideea legiuitorului, pentru că nu se spune de ce şcoală este vorba; şcoale militare sunt multe; sunt o mulţime de şcoale din cari se formează gradele militare superioare şi inferioare; ei bine, nu este suficientă ori care din aceste şcoale pentru a formă un om pentru un serviciu înalt administrativ; prin urmare, zic să se numească şcoala militară; aceea care este cu 6 clase, sau dacă va fi din străinătate să fie ecuivalentă cu aceea. (Intreruperi.)

Eu înţeleg că noi fixăm şcoala militară cu 6 clase, în care două clase sunt cursul inferior şi patru cursul superior, pe care dacă o termină un elev, face în urmă o şcoală de aplicaţiune, şi poate să iasă ofiţer de geniu, de stat-major, etc.

www.dacoromanica.ro

Toate cele-l-alte şcoale sunt şcoale inferioare din cari es grade inferioare; pe acestea le excludem, pentru că aci nu se predau, ca în şcoalele militare cu şease clase, studii suficiente.

Pentru ca să fie lucrul şi mai explicit, voiu recurge la un militar ca să ne explice ce nume poartă şcoala aceea cu 6 clase? D. ministru al lucrărilor publice ar puteà să ne lumineze.

D-le ministru al lucrărilor publice vă rog să ne spuneţi şcoala militară care a format pe toţi ofiţerii noştri până azi cum se numeşte?

D. ministru al lucrărilor publice, general Radu Mihaiu: Şcoala militară!

D. Al. Marghiloman: Aşa am zis şi eu; celelalte şcoale inferioare au alte calificaţiuni, şi numiri diferite.

D. general D. Leca: Să aveţi în vedere şi şcoalele din străinătate.

D. Al. Marghiloman: Mai adaog: sau şcoale din străinătate echivalente, şi echivalenţa se va constatà negreşit de guvern sau prin o deciziune ministerială sau printr'un regulament de administraţiune publică.

D. ministru al lucrărilor publice, general Radu Mihaiu: Negreşit că şcoale echivalente vor fi acele cari au cel puţin programul şcoalei militare.

D. Al. Marghiloman: Aşa. Aceste sunt, D-lor, cele două puncte prin care precizăm noi mai bine textul legii; iar pe de altă parte excludem un mare element din acei militari cari nu sunt apţi pentru funcţiunile administrative.

Acei militari cari vor fi eşiţi din şcoala militară propriu zisă vor fi foarte buni funcţionari administrativi, fiindcă militarul a contractat obiceiuri de stricteţe şi de punctualitate în îndeplinirea datoriilor lui, şi aceasta nu poate să aducă decât o influenţă foarte bună în administraţiunea civilă; va pune ordine şi disciplină în administraţiune, aşa încât toată lumea va fi fericită ca să aibă un asemenea prefect.

www.dacoromanica.ro

TAXELE DE TIMBRU ŞI DE INREGISTRARE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 31 IANUARIE 1886

In şedinţa Camerei dela 29 Ianuarie 1886 s'a dat citire unui proect de modificare a unor articole din legea timbrului şi a înregistrărei în vigoare la acea dată. La discuţia pe articole d. Al. Marghiloman a pronunţat următoarele cuvântări:

La art. 35 *)

Domnilor Deputaţi,

Nu mă preocup de criticele vii pe cari le-a suscitat redacţiunea celor trei articole ce au să fie intercalate după art. 46. Vom reveni la timp şi dacă onor. mei colegi cari le combat nu vor fi suficienţi ca să vă edifice, atunci cu îngăduirea D-voastre voiu veni şi eu în ajutor. Am luat însă acum cuvântul ca să vă semnalez o lacună care există în legislaţiunea noastră, şi care

*) *Art. 35.* După art. 46 din legea timbrului se vor intercală art. 36, 37 şi 38 din această lege:

„Art. 36. Toate cererile de restituiri de taxe se vor adresă tribunalului civil în resortul căruia s'a efectuat plata. La cerere se va alătură orice acte pe cari se întemeiază. Tribunalul, fără a chemă pe părţi, va statuă în camera de consiliu, printr'un jurnal motivat, dacă cererea este sau nu admisă faţă cu dispoziţiunile legei. în materie de restituire. Această cerere nu este supusă la nici o taxă specială.

„Art. 37. Partea nemulţumită pe dispoziţiunile tribunalului va puteă face apel în termen de o lună.

„Acest termen va curge pentru partea reclamantă, dela data jurnalului; pentru fisc, de la notificarea ce se va face administraţiunei superioare, după cererea părţei interesate.

„Apelul nu este scutit de taxe."

www.dacoromanica.ro

devine cu atât mai simţitoare cu cât am admis taxa asupra succesiunilor în linie directă în general. Nu se zice nicăeri unde se vor percepe aceste taxe, şi înţelegeţi lesne că pentru un succesor în linie directă, faptul e simţitor, căci poate ca această succesiune să se întindă în diferitele judeţe ale ţărei şi prin urmare s'ar puteà crede că ar fi mai multe case, cari să-i perceapă taxa. Inspirat din legislaţia franceză, v'aş rugà să admiteţi ca taxa să se plătească la domiciliul succesiunei. In acest sens am onoare a propune următorul amendament:

„Taxele de mutaţiune şi de înregistrare se vor achità pentru întreaga moştenire la sediul tribunalului succesiunei."

La art. 42*)

Văd o autonomie între textul proiectului de lege şi între textul corelativ la legea timbrului. Proiectul de lege zice că în termen de 15 zile de la deschiderea succesiunei moştenitorul direct va fi dator să declare averea defunctului.

Art. 53 din legea timbrului dă un termen de 6 luni oricărui alt moştenitor pentru ca să facă aceiaş declaraţiune. Pentru ce această diferenţă de tratatament?

Luăm pe moştenitorul în linie directă pe fiu în majoritatea cazurilor, şi tocmai lui îi cerem, în momentul în care aflicţiunea îl desparte de interesele băneşti, îi cerem zic să ştie pe de rost şi avutul, şi datoriile, şi obligaţiunile părintelui său. Iar moştenitorului colateral legatarului, celor în fine pe cari moartea defunctului nu i-a sdruncinat, le dăm 6 sau 8 luni de răsgândire.

Nu este a împinge pe cel d'întâi să facă ori o declaraţiune aproximativă, ori o declaraţiune nesinceră? Nu este astfel a tinde cursă bunei credinţe, a împinge la compromise cu adevărul?

Motivul unei diferenţe de tratament îmi scapă, şi nu văd pentru ce păsuim pe cel care tocmai ar trebuì să aibă răgaz.... (Întreruperi).

D. *V. Lascar:* D-lor, art. 53 din legea actuală a timbrului

---

*) „*Art. 42.* In termen de 15 zile dela deschiderea succesiunei, moştenitorii în linie directă sunt datori să declare în scris, perceptorului comunei în care s'a deschis succesiunea, averea rămasă, valoarea ei şi partea ce i se cuvine.

„Taxa de înregistrare se va raspunde în termenul stipulat de art. 53.

„Perceptorul va înaintà acea declaraţiune casierului general, a se avea în vedere la plata taxei."

www.dacoromanica.ro

se ocupă de termenul in care, moştenitorii cari urmează a fi puşi în posesiune de justiţie, trebue să efectueze plata. Aceşti moştenitori au termenul de 6 luni ca să facă plata taxei timbrului.

Dovadă despre aceasta sunt ultimele cuvinte ale art. 53 care zic : se va efectuà plata.

Succesorii în linie directă nu au nevoie să fie puşi în posesiune de justiţie, de oarece au posesiunea de drept. Aceştia din urmă sunt obligaţi să facă numai o declaraţiune a valoarei succesiunei.

D. *Al. Marghiloman:* Eroare.

D. *V. Lascar:* Fiscul ştie dacă se deschide o succesiune; el are mijloace de a controlà şi de a urmări pe succesori pentru plata taxei. Când însă este vorba de moştenitorii în linie directă, pe aceştia nu-i priveşte art. 53, fiindcă moştenitorii în linie directă până acum nu erau supuşi la nici o taxă.

Prin art. 43 am regulamentat termenul în care trebue să se facă declaraţiunea, şi termenul în care trebue să se facă plata este tot cel prevăzut de art. 53, adică 6 luni.

D. *Al. Marghiloman*: Nu poate fiul în termenul de 15 zile să facă această declaraţiune.

D. *V. Lascar:* D. Marghiloman zice că nu poate în 15 zile să facă o asemenea declaraţiune. Noi am crezut că poate. Găsiţi termenul acesta prea scurt ?

Voci: Da.

D. *N. Voinov*: După lege are 3 luni pentru a face inventariu şi 40 de zile pentru a deliberà asupra acceptarei sau repudierei succesiunei.

D. *V. Lascar*: Acest termen de 15 zile îl dăm de la expirarea termenelor prevăzute în codul civil pentru acceptare sau repudiere.

Voci: Foarte bine.

D. *Al. Marghiloman*: Recunosc, cu plăcere, D-lor deputaţi, că am ajuns la momentul de calm necesar — din oboseala poate — în care putem să ne ocupăm puţin, cu sânge rece, şi de redacţiunea legei.

Redacţiunea legilor, nu principiile din ele, te târăsc mai des la judecată. Judecătorul nu poate judecà decât cu textul legei, şi ce zicem acì, fără a-l trece în lege, zboară ca orice cuvinte pentru el.

www.dacoromanica.ro

Discuţiunea a semnalat multe şi adânci greşeli şi de drept, şi de gramatică — lăsăm pe cele de principii, — şi câte încă în graba votărei au trecut neîndreptate! Legea s'a făcut fără nici o referire la textul în vigoare; nici că s'au confruntat diferitele părţi ale acestei întregi legislaţiuni fiscale. Acì chiar, nu găsim oare o autonomie mare între două ipoteze absolut identice şi cărora se aplică dispoziţiuni cu totul diferîte? Cum o să se concilieze în practică, — căci în drept este imposibilă de tentat consiliaţiunea — cum o să se împace art. 42 din proect cu art. 53 din actuala lege? D. raportor împinge confusiunea şi mai departe. Nu se ocupă în momentul de faţă nimeni *de termenul în care se va plăti taxa;* aceea este altceva. Ne ocupăm numai *de termenul în care să se facă declaraţiunea* de estimaţiune după care are să se perceapă în urmă taxa. La acest termen de declaraţie se raportă art. 53 al legei şi greu mă va face să pricep raportul ca fiului să-i ajungă 15 zile când oricărui alt îi trebue 6 luni sau 8 luni.

Un om în viaţă nu-şi poate face inventarul averei sale în 15 zile. Cum dar un moştenitor să aibă această putere. Şi cată să o aibă căci vine peste el amenda dela art. 62 al legei.

D. *V. Lascar*: Binevoiţi a citì cuvintele finale....

D. *Al. Marghiloman*: Am citit tot articolul acesta şi tocmaì pentru că-i cunosc coprinderea, de aceea mă şi ridic în contra lui şi vă întreb de ce aţi admis un termen nou şi scurt când erà aşa de simplu să vă referiţi la textul în vigoare punându-l numai în concordanţă cu noua situaţiune creiată prin art. 30 al proiectului. (Citeşte art. 53 din lege).

Regret de a repetì aceleaşi demonstraţiuni, dar dispoziţiunea ce se propune este nelogică, este şi profund nedreaptă.

V'aţi gândit ce însemnează să prescriţi *ca în 15 zile dela deschiderea succesiunei* moştenitorul direct să aibă a'şi face declaraţiunea?

Nu numai că 'l aruncaţi în colisiune cu fiscul, după cum am arătat mai sus, dar în cea mai mare parte de cazuri 'l puneţi în absolută imposibilitate de a satisface legea.

Dacă cum-va moştenitorul nu este în ţară, ci călătoreşte,— pentru afaceri sau de plăcere — în Franţa, Germania, Indii sau Australia, mai poate moştenitorul să fie în regulă în cele 15 zile dela deschiderea succesiunei.

www.dacoromanica.ro

Voci: Aşa este.

D. *Al. Marghiloman*: Iată prin urmare că redacţiunea acestui articol este cu totul nepricepută. Gândiţi cel puţin că a fost pus în concordanţă cu codul civil? Codul civil dă termen de 3 luni pentru facerea inventarului şi peste acest termen 'i mai acordă încă 40 de zile pentru a deliberà adică pentru ca să declare dacă primeşte sau nu succesiunea.

Legea suspendă toate drepturile terţilor, adică ale societăţei; numai fiscul nu îngăduie! Socotesc dar ca cel puţin în acest termen de 3 luni şi 40 zile, să nu fie izbit nici moştenitorul direct să 'şi facă declaraţiunea valoarei moştenirei.

Voci: Aşa este.

D. *ministru de finance, C. Nacu:* O primim şi noi, binevoiţi a vă formulà amendamentul.

D. *Al. Marghiloman:* Acesta este minimul concesiunei, căci eu cer tratament egal pentru toate soiurile de moşteniri şi anume coprinderea şi moştenitorului direct în facultatea art. 35 din legea timbrului.

La art. 43 *).

D. *Al. Marghiloman*: D-lor, nu de eri m'am ocupat cu această lege, şi anume paragraful acesta 43 l-am citit şi recitit, şi încă de multe ori. Am crezut mai întâi că este lacună de inteligenţă, din partea mea, şi m'am adresat la alţi colegi ca să mă domerească. In nedomerire însă am rămas cu dânşii, şi ajuns'am ca Ziarele ilustrate la pagina finală, să promit o primă celui care ar ajunge să deslege enigma acestui text.

Trebuie să 'l citesc, D-lor, căci prea este frumos!

„Aceiaşi pedeapsă se va aplicà ori-cărei persoane, care pentru asigurarea intereselor sale, va face vr'un act de posesiune, sau de dispoziţiune, sau orice alt act asupra moştenirii cuvenită cuiva, şi care nu se aşteptase încă fără a îngriji mai întâi ca

*) *Art. 43.* — La art. 55 se adaogă următorul aliniat:

„Aceiaşi pedeapsă se va aplicà ori-cărei persoane care, pentru asigurarea intereselor sale, va face vr'un act de posesiune, sau de dispoziţiune, sau ori-ce alt act asupra moştenirei cuvenită cuiva, şi care nu se acceptase încă, fără a îngriji mai întâi ca moştenitorul să satisfacă cerinţele legei timbrului sau fără să fi satisfăcut însuşi acestor cerinţe."

www.dacoromanica.ro

moştenitorii să satisfacă cerinţele legei timbrului sau fără să fi satisfăcut însuşi acestor cerinţe".

Logogriph numărul unu B. La ce situaţiuni se poate referi? Profită un vecin de lipsa saŭ nepăsarea moştenitorilor şi *spre asigurarea intereselor sale,* cum zice proiectul ia o bucată din moşie sau din loc.

Acesta voiţi să fie cel care are să plătească taxa pentru moştenitor? Dar aceasta este o usurpaţiune, un fapt delictuos; sunt legi civile şi penale pentru el. Nu cumva fiscul are să'i dea un fel de consfinţire primindu'i plata hrăpirei?

Altă ipoteză. Un om are un drept real sau o ipotecă într'un imobil moştenit, sau numai un titlu executoriu în contra unei moşteniri. Ce fel? ca să poată realizà ipoteca, ca să poată exercità dreptul său, ca să poată executà sentinţa, i se va cere să plătească taxa de moştenire sau să silească pe moştenitor să reguleze situaţiunea lui?

Aceasta este ipoteza vizată de proiect? Dar are cineva dreptul, cel puţin la început, să silească pe moştenitor să accepte? Legea civilă nu stă oare înpotrivă? Dar, mai mult, creditorul acela nu a plătit taxa când a dat banii, nu a plătit taxă când a luat ipotecă, nu a plătit timbru când s'a adresat justiţiei? Găsiţi oare că creditul mobiliar stă prea mult bine în ţară ca să 'i mai punem şi această povară? Ce este de vină ipotecarul pentru că atunci când ipoteca lui este compromisă — şi pare că nu face multe parale de oare-ce moştenitorul se leapădă de moştenire — ce este de vină ca să vie el să îndeplinească sarcinile eredelui; 'i veţi cere poate taxa şi pentru restul moştenirei cu care nu are amestec! Dar actul care 'l fac eu nu este act de moştenitor, este actul de creditor ipotecar asupra imobilului.

Poate o fi altă ipoteză 'mi-am zis. Dar nu mai rămâne decât cel ce chemăm un *negotiorum gestor.* Dar negotiorum gestorum este acea persoană care văzând că moştenitorii nu sunt la faţa locului fac acte de buni cetăţeni luând administraţiunea aceia în mână. Dar aceştia sunt desinteresaţi caută din contră să fie ocrotiţi.

Nefiind dar nici creditorele ipotecar, nici uzurpatorul, nici girantul pe cine voim anume să atingem?

www.dacoromanica.ro

Nu ştiu să răspund, şi aştept aci pe amicul nostru D. raportor, şi până ce ne va scoate din nedumerire 'i aş propune cu asentimentul general al Camerei să şteargă o dispoziţiune de lege a cărei deslegare nu intră în mintea noastră.

Acestea sunt concluziunile mele până la mai ample explicaţiuni.

La art. 50 *).

D. *Al. Mirghiloman:* D-lor deputaţi, am cerut cuvântul ca să reînoesc o rugăciune pe care am adresat'o încă din timpul predecesorului D-lui Nacu, regretatul George Leca; este că în starea de legislaţiune în care ne aflăm, atât judecătorilor cât şi împricinaţilor, le este foarte greu a se scoborî în labirintul legilor cari sunt publicate spre a află cutare dispoziţiune legală, şi de aceia rog pe D. ministru să binevoiască a se îngriji de a publică o colecţiune oficială a legislaţiunei timbrului în care să intre toate diferitele dispoziţiuni rătăcite disiminate prin texte speciale şi cari sunt votate dela 1881 încoace.

D. *ministru de finanţe, C. Nacu:* Intr'o lună dela promulgarea legei de faţă, veţi aveà ediţiunea oficială complectă. (Aplauze).

Art. 50. — Această lege se va pune în aplicare la 1 Aprilie 1886. Orice dispoziţiuni anterioare contrarii legei de faţă sunt şi ramân abrogate.

www.dacoromanica.ro

PERSONALITATEA MORALĂ ŞI JURIDICĂ

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 17 FEBRUARIE 1886

Cu prilejul depunerii unui proect de lege pentru recunoaşterea de persoană morală şi juridică a spitalului „Xenocrat" din Bucureşti, încingându-se o vie discuţie asupra a însuşi principiului personalităţii juridice, d. Al. Marghiloman rosteşte următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

'Mi pare bine că prietenul nostru, D. Ionescu, deşi a anunţat că va conchide într'un sens deosebit de D. Dissescu, totuşi a fost silit să conchidă ca Dumnealui. Plecând din acelaşi punct, puterea logicei, aplicaţiunea principiilor 'l-au târât la o conclusiune identică, poate chiar şi mai agravată.

D-lor, eu sunt de părere că, ori în formă de amânare, ori sub formă de respingere, Camera trebue să înlăture această lege. Astfel procedând Camera nu va fi decât în aparenţă defavorabilă proiectului, dar în fond nu va fi atins cu uşurinţă o chestiune foarte gravă.

Materia în care această lege are să facă un precedent, este, D-nii mei, de o importanţă extremă. Ea agită, cu drept cuvânt, spiritele. Nu trebue deci să o abordăm cu uşurinţă, în pripă, fără să ne fi preparat la cercetarea ei.

In momentul de faţă, ori-cari ar fi presumţiunile noastre, fac apel la buna credinţă şi a D-lui ministru de finance, cât şi a colegilor noştri, să spună dacă suntem pregătiţi şi dacă n'am fi aduşi să legiferăm numai improvizând şi cu suvenirile clasice ce fiecare putem aveà.

www.dacoromanica.ro

Ştiţi, D-lor, că până azi nu avem un text care să spună cine creează persoanele civile morale şi cum se creează? Ştiţi că chiar în ceeace priveşte comuna, nu avem în codul nostru civil un singur text, care, ca codul Napoleon, să dea comunei fiinţă juridică. 'Mi aduc aminte că la elaboraţiunea unei legi comunale de către comisiunea ce numiseţi anul trecut, când şi D. prim-ministru şi D. Fleva şi eu ne preocupam să dăm definiţiunea comunei, — definiţiune ce nu găsim în nici o lege română — aveam ochii pe punctul de a repeţi că comuna era persoană juridică.

D. *V. Lascar:* Bine că nu s'a propus să se declare şi Statul că e persoană civilă.

D. *Al. Marghiloman:* Numai în legea comercială este un text care recunoaşte societăţilor comerciale anonime, constituite în condiţiunile codului de comerciu, calitatea de persoane morale...

D. *preşedinte:* Are dreptate D. Chiriaţi. (Ilaritate. Aplauze).

D. *Al. Marghiloman:* Are dreptate să fie neliniştit, zic eu. Aceasta nu demonstră decât că suntem într'o stare de legislaţiune foarte încurcată, care cere deslegare chibzuită.

D. Ionescu Take v'a zis, cu drept cuvânt, că este un drept consuetudinar. Tocmai de aceea cer să nu ignorăm şi să lăsăm chestiunea pentru un moment, în starea în care se află. Vă dau un exemplu de importanţa ei: Există în România o societate israelită, *Comunitatea,* care cu scopul şi sub aparenţa binefacerilor se împarte în mai multe ramificaţiuni. Secţiunea dintr'însa, fie *Bihur Kulim,* fie *Şovat-Tovair,* fie oricare alta denumită într'un chip mai mult sau mai puţin sălbatic la urechie, au imobile urbane, au cu osebire pretenţiunea de a fi persoane juridice. Cercetaţi prin archivele tribunalelor la câte procese a dat loc această pretenţiune.

Prin urmare este o materie foarte complicată care nu se poate tranşa printr'un text improvizat. Mâine, poimâine va veni legea care o va regulariza. De ce voiţi ca atunci Parlamentul să fie oarecum influenţat de precedentul acesta? Precedentul ar fi bun pentru sistemul care remite puterii legislative dreptul de a erige o persoană morală. Dar dacă s'ar demonstrà că e mai bine ca guvernul să aibă această facultate?

Numai în treacăt reamintesc obiecţiunea foarte serioasă fă-

www.dacoromanica.ro

cută de D. Disescu că, votând legea, lăsăm bănuiala că toate persoanele juridice morale, azi de toţi recunoscute ca atari, dar cari nu au la origina lor un act legislativ, sunt contestabile. Şi se vor contestà, să fiţi siguri.

Nu vă înşelaţi asupra duhului din care porneşte opoziţiunea mea la legea de faţă. Sunt adânc convins că, ospiciul Xenocrat are deplină garanţie în art. 811 din codul civil, pentru a primi şi păstrà orice donaţiuni 'i s'ar face. Art. 811 sună că: Donaţiunile şi testamentele făcute în favoarea ospicielor de săraci dintr'o comună pot aveà efect sub simpla îngăduire a guvernului. Dacă prin urmare, cineva doreşte să facă o donaţiune, fie doctorul Kiriazi, fie altă persoană, astăzi n'are decât s'o facă: în special, spitalul Xenocrat, prin administratorul său se va adresà la ministerul de interne, care se va grăbi să'i deà autorizaţiunea de a primì liberalitatea. In cazul de faţă a erige spitalul în persoană juridică prin o anume lege, şi fără mai ample condiţiuni, am ajunge la consecinţa următoare:

Văd bine că azi doctorul Kiriazi şi predecesorul său a luat măsuri ca girarea donaţiunei să nu fie o administraţiune ilusorie; să nu se poată mâncà banii; să se deà socotelile; să meargă instituţiunea la ţinta ei. Aceasta însă nu se găseşte în niciun text de lege. Ei, D-lor, dacă mâine, poimâine, sau peste un veac, cei cari ar fi în capul acestei instituţiuni desvoltată, îmbogăţită, devenită puternică, ar voi să consacre tot produsul ei unei instituţiuni străine, sau care ar merge contra menirei date de fundatori, sau chiar contra siguranţei publice, cum 'i-aţi mai dărâmà personalitatea?

Principalul argument a fost mereu că trebue datà o garanţie doctorului Kiriazi, care voeşte să-şi lase tot avutul spitalului. Dar dacă nu 'l lasă? Dacă survin motive cari 'i fac imposibilă realizaţiunea liberalităţii? Dacă asigurat prin dezbaterile din Cameră se convinge însuşi binefăcătorul de utilitatea unei legi pentru siguranţa viitorului?

Eu, D-lor, deoarece Camera nu poate să deà hotărârea sa în doui peri, v'aşi rugà să respingeţi legea ca inutilă şi să refuzaţi astăzi a luà o dispoziţiune, care ar fi un precedent, sau ar dà un curent oarecare opiniunei publice în chestiunea atât de

www.dacoromanica.ro

importantă a recunoaşterii în genere a persoanelor civile. Fiţi siguri, că făcând aceasta nu izbiţi într'o societate de binefacere şi nu privaţi pe nenorociţi dela ajutorul pe care'l oferă eleimosina publică. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

MONOPOLUL CHIBRITURILOR ŞI AL CARŢILOR DE JOC

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 19 FEBRUARIE 1886

In şedinţa Adunărei Deputaţilor de la 19 Februarie 1886, s'a depus proectul de lege instituind monopolul chibriturilor şi al cărţilor de joc. La discuţia pe articole d Al. Marghiloman a făcut următoarele observaţiuni:

La art. 6 *).

D. *Al. Marghiloman:* Am un amendament.

D. *vice-preşedinte*: Puteţi numai să'l citiţi, căci s'a cerut închiderea discuţiunei.

D. *Al. Marghiloman*: Amendamentul meu are alt obiect de cât acela care s'a discutat.

D. *vice-preşedinte*: Ori cum, s'a cerut inchiderea discuţiunei.

D. *Al. Marghiloman*: Se cere închiderea discuţiunei asupra punctului care s'a discutat, dar amendamentul meu are altceva de obiect.

Este vorba de modul cum se autoriză regia a-şi face aprovizionarea.

---

*) *Art. 6* — Aprovizionarea materiilor prime necesarii fabricaţiunei, împachetărei chibriturilor şi cărţilor de joc, în cazul prevăzut de art. 7, se va putea face de guvern prin licitaţiune publică, conform legei de comptabilitate, sau prin bună învoială, după cum se va găsi mai avantajos pentru Stat, şi cât se va puteà mai mult din ţară.

Importaţiunea de chibrituri şi cărţi de joc, trebuincioase până se va deschide un număr îndestulător de fabrici pentru a satisface întreaga consumaţiune din ţară, se va puteà face de guvern prin licitaţiune publică conform legii de Comptabilitate sau prin bună învoială când licitaţiunea nu ar fi dat rezultate satisfăcătoare.

www.dacoromanica.ro

Proectul de lege zice într'un mod absolut, că regia are să recurgă sau la licitaţiunea publică, conform legei de comptabilitate, sau la învoială de bună voie. Eu socotesc că aci este o greşală, sau o prea mare latitudine, şi în numele a câtorva colegi am onoarea să propun un corectiv, care socotesc că este bun, atât pentru regie însăşi, cât şi pentru finanţele ţărei: şi dacă onor. Cameră ar îngădui să dezvolt amendamentul, eu sunt gata. Iată amendamentul:

„Propunem următoarea modificaţiune:

„Importaţiunea..... se va puteà face de guvern prin licitaţiune publică, conform legei de comptabilitate, sau prin bună învoială în cazul când licitaţiunea n'ar fi dat rezultate satisfăcătoare.

— Se pune la vot închiderea discuţiunei şi se respinge.

(Discuţia continuând, d. Marghiloman adaugă):

Dacă fabricele din ţară vor fi în putinţa de a procurà guvernului chibrituri în cantitatea cerută, ce are să facă guvernul atunci?

Avem art. 9 care regulamentează tocmai această chestiune de a se şti ce are să facă atunci guvernul, la cine să se adreseze şi pe ce cale trebue să se adreseze.

Vedeţi, din aceste puncturi de vedere se vorbeşte aci despre legea de comptabilitate a Statului; căci prin această lege se regulamentează licitaţiunea şi celelalte formalităţi, căci iată ce se zice în art. 6.:

„Aprovizionarea chibriturilor necesare se va face pe o cale de licitaţiune, conform legei de comptabilitate".

Prin urmare nu este greşală dacă în această lege se vorbeşte de un text de lege prin care se regulamentează modul cum are să procedeze guvernul în anume cazuri.

Neapărat, nu am luat cuvântul să vorbesc despre un lucru despre care nu mai este nimic de zis, mai cu seamă, când s'a vorbit în mod îndestulător despre aceste chestiuni în discuţiunea generală. Dar pentru că acum, cu ocaziunea acestul articol, aţi avut buna voinţă să lăsaţi să urmeze discuţiunea, de aceea 'mi veţi permite şi mie, D-lor deputaţi, să zic două, trei cuvinte asupra acestui articol.

www.dacoromanica.ro

S'a făcut observaţiune că prin legea de faţă se dă dreptul guvernului ca să contracteze prin bună tocmeală cu fabricanţii din ţară precum şi dreptul să ţină licitaţiune.

Mie mi se pare că este bine a se dà această latitudine, căci, dacă s'ar fi lăsat ca guvernul să contracteze în mod exclusiv numai prin buna tocmeală cu fabricanţii, atunci poate că aceasta ar fi putut aduce oarecare descredit regiei, prin diferitele critice ce s'ar fi făcut, cu bună sau cu rea intenţiune, căci nu trebue să pierdem din vedere că dacă guvernul ar contractà astăzi cu unul sau cu doui fabricanţi, mâine au să vină alţi fabricanţi cari vor zice că ei ar fi lăsat mai eftin: dar că s'au făcut favori cutăruia sau cutăruia. De aceea mi se pare că este bine să se pună un *criterium*, şi criterium cel mai bun este licitaţiunea publică.

Indată ce guvernul e liber de a nu aprobà licitaţiunea, i-am lăsat mâna liberă de a se adresà la tocmeala privată.

Ca măsură dar de protecţiune pentru financele noastre, cât şi ca măsură de premunire pentru regie contra greşelilor, ce ea însăşi ar puteà să le facă, vă rog să admiteţi amendamentul care cere să fie obligator pentru Stat a face cel puţin o licitataţiune, şi nefiind această îndestulătoare, numai atunci să aibă facultatea să recurgă la învoiala privată.

D. *preşedinte al consiliului, I. C. Brătianu:* Noi 'l primim.

www.dacoromanica.ro

ORGANIZAREA JUSTIŢIEI IN DOBROGEA

ŞEDINŢELE CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 6 ŞI 7 MARTIE 1886

In şedinţa dela 6 Martie 1886, Adunarea deputaţilor luând în desbatere un proect de lege asupra organizărei justiţiei în Dobrogea, d. Al. Marghiloman a făcut, la discuţia pe articole următoarele observaţiuni :

La art. 3 *)

Domnilor Deputaţi,

Inainte de a vă spune critica pe care o comportă o parte din acest articol 3, să-mi daţi voie să ridic în sânul D-voastre o protestaţiune asupra modului cum se constitue comitetul de delegaţi, şi cum în genere deliberează. Sunt mulţi dintre noi cari, însărcinaţi fiind de a reprezentă părerea secţiunilor lor, au fost adeseori obiectul unei adevărate pretenţiuni din partea colegilor lor. Nu ştiu a cui este vina ; însă este un caz personal pe care am onoare a'l supune D-voastre, şi care când mă plâng, nu mă plâng că s'au trecut cu vederea drepturile D-lui Marghiloman, colegul D-voastre, ci că s'au jignit drepturile unei secţiuni întregi, pe care D. Marghiloman a fost însărcinat să o reprezinte.

Am avut onoare să fiu delegatul secţiunei a cincea în legea

*) *Art. 3.* Procedura înaintea acestor judecătorii va fi cea următoare.

Reclamantul se va adresă în scris sau verbal către primarul comunei cu cerere de a chemă înaintea judecătoriei pe acela cu care are prigonire, arătând şi obiectul prigonirei.

www.dacoromanica.ro

asupra Focşanilor; n'am fost chemat, sau cel puţin, în convocarea ce am primit pentru a ne întruni nu mi s'a arătat nici ziua, nici locul unde avem a ne întruni noi delegaţii. Legea a trecut, am lăsat-o să treacă, şi aceasta cu atât mai mult că onor. preşedinte al comitetului de delegaţi m'a asigurat că a avut buna voinţă să mă caute. Aceasta nu o pun la îndoială; însă cu *Monitorul* pot probà că eram aci şi la ridicarea şedinţei.

Cazul se reînnoeşte cu legea de faţă. Eu am voit şi de astădată, tot pentru luminarea mea, să asist la desbaterile comitetului de delegaţi. Dar ce se întâmplă? Găsesc lucrarea terminată, un proces-verbal inform, nu aveà dată; erà 5 rânduri puse sub semnătura preşedintelui, că delegaţii au primit proiectul de lege şi au numit raportor pe D. Vulturescu. Alegerea a fost bună; de eram în comisiune, aş fi votat şi eu pentru agerul nostru raportor. Insă având un stoc de observaţiuni de făcut, nu am putut să fac ceeace trebuia, şi astfel astăzi sunt nevoit, pentru cestiuni foarte neînsemnate de redacţiune, să cer atenţiunea D-voastre, independent de chestiunea de principiu.

Eu văd în discuţiunea aceasta un ce foarte desaprobabil, aceea că trebue să ne ocupăm în şedinţă publică a redactà un text de lege, lucru care cere multă reflexiune; şi de aceea rog pe D-nii deputaţi să ia act de protestaţiunile mele, ca cel puţin pentru viitor să se deà o garanţie acelor cari au onoare să reprezinte secţiunile lor că vor aveà timpul necesar în comitetul delegaţilor să discute şi să exprime opiniunile secţiunei sale.

Trec acum, D-lor la art. 3. Proiectul acesta care întocmeşte procedura ce trebuie urmată înaintea judecătoriilor comunale are o eroare de frază care conţine într'ânsa un precedent ameninţător.

Acì se zice: „Reclamantul se va adresà în scris sau verbal către primarul comunei cu cerere de a chemà înaintea judecătoriei pe acela cu care are prigonire, arătând şi obiectul prigonirei."

Această procedură verbală este foarte periculoasă. Dacă vă veţi da seama de economia legei, veţi vedeà că judecătoria comunală poate să fie compusă de un primar. Ei bine, ar fi foarte periculos ca să lăsaţi ca şi chemarea părţilor şi plângerile lor să se facă în mod verbal, oral rămânând el singurul şi ultimul judecător de a aprecià dacă toate formalităţile s'au îndeplinit; prin această procedură mi se pare că este a lăsà pe justi-

www.dacoromanica.ro

ţiabili la discreţiunea primarului şi cazul atunci este cu atât mai ameniţător cu cât veţi vedeà că acest judecător comunal are facultatea de a judecà şi afaceri corecţionale foarte mari, pe când dreptul acesta nu-l daţi primarilor din România.

Apoi, binevoiţi de comparaţi pe primarii din România cu cei din Dobrogea şi veţi vedeà că diferenţa e foarte mare, deşi chiar cei dela noi nu ne inspiră multă încredere, dar totuşi, din zi în zi îi găsim mai mulţi pe calea pe care voim a'i aveà.

Dacă dar legiuitorul român n'a crezut că este bine să deà primarilor din ţară, cari sunt sub controlul imediat al persoanelor cu autoritate, să le dea dreptul să judece în asemenea cazuri singuri şi după voinţa lor, atunci de ce voiţi ca primarii din Dobrogea, cari sunt mult mai inferiori pe lângă ai noştri, să aibă această facultate? Judecătoriile comunale din România sunt judecătorii absolut de această treaptă ca aceste pe cari înfiinţăm în Dobrogea. Ce se zice prin art. 21 din legea actuală? Se zice că atunci când cineva porneşte pâră contra cuiva trebue să facă plângerea, petiţiunea în scris, şi când acela care reclamă nu ştie carte, trebue să se adreseze la primar, care să'i dea pe cineva ca să'i scrie în prezenţa lui şi să consemneze într'un proces-verbal plângerea aceea. Prin urmare, chiar când cineva are o plângere scrisă, dar scrisă de mâna altuia, el este obligat să meargă la primar însoţit de scriitor şi să citească acea plângere în faţa primarului, care întreabă pe reclamant dacă este adevărată plângerea.

De ce însă pentru Dobrogea nu prevedeţi toate aceste dispoziţiuni cari sunt în legea actuală dela noi? Eu cred că nu faceţi bine şi de aceea vă rog să vă inspiraţi dela textul legei actuale şi să introduceţi în acest articol aceleaşi dispoziţiuni..... (Intreruperi).

Nu am auzit întreruperea D-lui raportor, dar l'aşi rugà să bine-voiască a'mi spune dacă are să-mi facă vre-o întâmpinare la aceste observaţiuni ale mele?..

D. *Gr. Vulturescu*: Nu; binevoiţi a continua.

D. *Al. Marghiloman*: Prin urmare, părerea mea ar fi că prin acest articol, să se precizeze că în ceeace priveşte procedura de urmat pentru aceşti judecători comunali din Dobrogea, va fi conformă cu prescripţiunile art. 23, 24 şi 25 din legea judecă-

www.dacoromanica.ro

toriilor comunale de aici din ţară, sau dacă nu, atunci mai bine să lăsăm după obiceiul cel vechiu, ca nici o reclamaţiune sau cerere în judecată să nu se poată face decât prin petiţiuni scrise şi subscrise de reclamant, fie prin propria mână, fie prin punere de deget. Eu nu cred ca în comunele din Dobrogea să nu se găsească câte unul sau doi oameni cari să ştie să scrie şi să facă o plângere celui care ar aveà să reclame.

De aceea vă rog, D-lor, să bine-voiţi a primì această propunere şi a o încorporà în această lege, pentrucă petiţiunea este temeiul cel adevărat nu numai al reclamantului, dar şi chiar baza hotărârei ce să dă de judecător, şi mai cu seamă pentrucă prin art. 4 se zice că Curtea de apel va aveà să judece conform legei judecătoriilor de ocoale.

Aceste sunt observaţiunile pe cari aveam să le fac cu ocaziunea acestui articol.

La art. 5 *)

D. *Al. Marghiloman:* D-lor sunt două îndreptări de redacţiune, cari caută a se face: întâi cuvântul *primăria* trebue înlocuit prin cuvintele: *judecătoriile comunale;* al doilea, acolo unde se vorbesc de dreptul de apel trebue să se spue la ce instanţă se poate face; căci după art. 169 şi 171 din procedura penală, toate apelurile pentru contravenţii poliţieneşti se duc la tribunalele de prima instanţă. Mi se pare că în spiritul nostru este ca aceste apeluri să meargă la judecătoriile comunale; prin urmare, trebue să se facă menţiune ací de autoritatea unde au să se adreseze.

D. *Ministru al justiţiei Eug. Stătescu:* Amândouă observaţiunile D-voastră sunt foarte juste şi rog pe D. raportor să le aibă în vedere.

D. *Al. Marghiloman:* Acum mai am o observaţiune care e de fond şi asupra căreia mai cu deosebire atrag atenţiunea D-lor delegaţi. Comparând judecătoriile comunale pe cari le înfiinţaţi în Dobrogea, cu acelea din România mare, nu văd motivele pentru cari în Dobrogea se întinde aşa de mult competinţa lor.

*) *Art 5.* Primăria mai este în drept a judecà cu drept de apel toate contravenţiunile poliţieneşti, conform art. 385, 389 şi 393 din codul penal şi 164 din procedura penală, precum şi toate cazurile prevăzute de legea poliţiei rurale.

www.dacoromanica.ro

Sunt acì o serie de contravenţiuni, precum acelea cari le prevede articolele 385, 389 şi 393 din codul penal. Aceste contravenţiuni pot să dea loc la o pedeapsă de amendă dela 15—25 de lei şi la închisoare de 5 zile şi despăgubire 25 de lei, şi chiar la confiscare. Aceste trei serii de contravenţiuni, în România mare sunt lăsate judecătoriilor de ocol. Cred că ar fi bine ca şi în Dobrogea tot judecătoriile de ocoale să aibă dreptul a se pronunţà asupra lor. Cu atât mai mult că în art. 164 din procedura penală se găseşte corectivul acestui lucru straniu, că atunci când se petrece contravenţiunea într'o comună să fi nevoit a alergà la altă comună unde se află judecătorie de ocol spre a te judecà.

Art. 164 zice că, ori de câte ori o contravenţiune constitue un flagrant delict, sau când toate părţile, precum şi martorii contravenţiunilor se află la faţa locului, atunci judecătoria comunală e competinte de a judecà orice contravenţiune ; prin urmare e bine să punem în armonie legea din România cu cea din Dobrogea şi să zicem :

„Judecătoriile comunale mai sunt în drept a judecà cu drept de apel la judecătoria de ocol toate contravenţiunile, etc." Lăsând în principiu ca toate cele trei serii de contravenţiuni, cari sunt în rezumat tot acelea din art. 164, să rămână în cadrul judecătoriilor comunale, cum este şi astăzi în legea pentru România mare. Aceasta e observaţiunea pe care am onoare a o face şi cred că tocmai spiritul de unificare, vă va face şi pe D-voastră să primiţi modificarea ce propun.

D. *Ministru al justiţiei, Eug. Stătescu:* Contravenţiunile prevăzute la art. 385, 389 şi 393, se judecă de judecătoriile comunale şi în România mare. In cele două ipoteze într'adins am inovat şi n'am mai făcut această distincţiune, fiindcă mi se pare că nu mai are raţiunea de a fi, pentru o consideraţiune puternică, de a nu mai pune pe părţi în necesitatea să meargă la judecătorul de ocol pentru o contravenţiune care în definitiv intră în enumerarea acestui articol. Am întins competinţa acestor judecătorii şi pentru cazul când nu e flagrant delict, sau când nu sunt martorii în localitate, căci prin aceasta e o înlesnire care se face.

Cât pentru singura parte, care s'a adăogat la acest articol, e contravenţiile la poliţia rurală ; cred că şi aceasta este o inc-

www.dacoromanica.ro

vaţiune care răspunde la o necesitate practică simţită în Dobrogea. Am crezut de cuviinţă să dăm dreptul judecătoriilor de ocoale de a judecă şi aceste contravenţiuni, pentru că ele sunt mai la faţa locului, şi mai la îndemână să facă dreptate celui năpăstuit.

— Ne mai luând nimeni cuvântul, se pune la vot art. 5 cu modificarea de redacţiune propusă de D. Marghiloman şi se primeşte.

D. *Al. Marghiloman :* Eu cred, d-le ministru, că şi la acest articol ar fi locul a se pune o inovaţiune, a căreia resfrângere am dori-o şi pentru România mare; este o inovaţiune cerută de practică şi cu atât mai mult simţită, cu cât legea asupra actelor autentice trebue să o ceară. Ar fi bine ca unul din copişti să aibă titlui de grefier; cu alte cuvinte, s'ar institui pe lângă judecătorul de ocol o grefă; şi fiindcă dăm judecătoriilor de ocol o competinţă în privinţa actelor autentice, ar fi bine că la acele acte sa concure şi grefierul.

La art. 13 *).

D. *Al. Marghiloman*. D-lor deputaţi, daţi-mi voe să vă semnalez şi aci o lacună.

In acest articol se vorbeşte de căderea judecătoriilor de ocoale, nu se vorbeşte însă nimic despre toate lucrurile cari au fost date în atribuţiunea judecătoriilor comunale, şi despre cine judecă acestea în comunele urbane?

D. *Gr. Vulturescu*: Se prevede în art. 14.

D. *Al. Marghiloman*: Mă iertaţi, acolo e vorba de altceva.

Eu am onoare a propune următorul amendament care nu este de cât în glăsuire concordată cu art. 51 § II, al legei judecătoriilor de ocoale din ţară:

„Se înţelege că în comunele urbane nu există judecătorii comunale, judecătorii de ocoale respectivi însuşesc şi competinţa dată prin lege judecătoriilor comunale".

D. *Gr. Vulturescu*: Mi se pare că la art. 21 se prevede îndestul aceasta.

*) *Art. 13.* Judecătorii de ocoale sunt competinţi a judecă toate cererile în materie personală şi mobiliară. de orice natură ar fi ele, ca primă şi ultimă instanţă, de la 15 lei până la trei sute lei (inclusiv) capital şi interese, sau 50 lei venit anual, iar cu drept de apel până la 1.500 lei inclusiv.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman :* Nici acolo nu se prevede.

D. *ministru al justiţiei, Eug. Stătescu*: D. Marghiloman exprimă o idee justă, decât eu cred că amendamentul pe care îl propune D-sa este de prisos, de oarece în comunele urbane unde se înfiinţează un judecător de ocol, el funcţionează şi ca judecător comunal.

Este evident că toate atribuţiunile judecătoriei comunale se exercitează de acel judecător.

Dacă voiţi D-voastră să repetaţi aceasta şi aci, eu nu mă opui ; dar se înţelege dela sine.

D. *Al. Marghiloman*: Daţi-mi voe să vă spun că întâmpinarea pe care o face D. ministru este greşită ; nu găsesc nicăeri în acest proect de lege un articol în care să se zică că în oraşe judecătorii de ocoale vor avea şi atribuţiunea judecătoriilor comunale.

In legea de faţă se vorbeşte de atribuţiunile judecătoriilor de apel ; însă nu se vorbeşte nicăeri de judecătoriile de ocoale funcţionând ca judecătorii comunale ; de aceea, eu cred că ar fi bine ca pentru lămurirea legei să se facă o redacţiune mai complectă.

La art. 15 *).

---

*) *Art. 15.* Judecătorii de ocoale vor judecà fără apel până la valoarea de 300 lei, iar cu apel până la orice valoare :

1° Contestaţiunile între hotelieri, hangii sau cârciumari cu călătorii, oaspeţii sau muştirii lor pentru cheltueli şi socoteli de ospătărie, sau pentru pretenţiuni de pierderea sau dispariţiunea totală ori parţială a obiectelor aduse în hoteluri, hanuri sau cârciumi ;

2°. Contestaţiunile dintre călători, comisionerі sau expeditori, cu cărăuşii sau întreprinzătorii de transporturi pentru întârzierea, stricăciunea sau pierderea obiectelor transportate şi pentru plata preţului transportului ;

3°. Cererile pentru vătămarea, adusă de către oameni sau dobitoace, ţarinelor, holdelor, fructelor şi recoltelor ;

4°. Cererile pentru usurpare sau stricăciune de locuri, garduri, şanţuri şi alte îngrădiri;

5°. Cererile pentru reparaţiunile locurilor sau clădirilor închiriate, impuse prin contract sau de către lege în sarcina locatarului (chiriaşului) ;

6°. Contestaţiunile dintre stăpâni şi servitori, meseriaşi şi calfe sau ucenici, comercianţi şi băeţi de prăvălie, patroni şi lucrători cu ziua, cu luna sau cu anul. pentru plata simbriei ori salariului lor, ori executarea contractului ;

7°. Cereri pentru despăgubiri civile provenite din difamaţiuni, înjurii, bătăi, loviri sau furturi de competinţa judecătoriilor de ocoale.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman*: Şi aci găsesc o lacumă comparând legea numai cu cea veche.

Art. 15 este alcătuit din împreunarea art. 52 şi 53 din legea judecătoriilor de ocoale, cu o mică deosebire numai în privinţa limitelor apelului, despre care eu nu vorbesc. Aci însă s'a omis paragraful al 2-lea de la art. 53:

Cererile pentru curăţirea şanţurilor, canalurilor de irigaţiune, iazurilor, gârlelor, zăgazurilor (iezeturilor) când drepturile de proprietate sau de servitute nu sunt contestate".

Acesta este amendamentul ce am onoare a-l propune.

Amendamentul D-lui Marghiloman se primeşte.

La art. 19 *)

D. Al. Marghiloman: D-lor deputaţi, eu am onoare să propun supresiunea acestui art. 19, şi iată motivele mele: până acum noi nu avem legislaţiunea noastră, nici în codicele de procedură, nici în legile speciale, o denominaţiune a condiţiunilor în carî trebue să se exerciteze acţiunea posesorie, astfel încât, până astăzi suntem cârmuiţi de principii tradiţionale şi de vechea legislaţiune franceză, care a trecut prin tradiţiune la noi, şi aceste principii se cunosc de toţi, aşa încât până acum nu s'a dat loc la nici o controversă.

Nu ştiu de ce am veni astăzi să introducem nişte dispoziţiuni speciale şi necomplecle, să inovăm. Dacă comparăm legea Românici mari cu aceàstă lege pe care o dăm Dobrogei, vedem că în legea României mari nu găsim corespondentul art. 19.

Eu nu m'aşi opune să facem această inovaţiune, dacă ea ar fi complectă; însă fac apel la suvenirile clasice şi ale D-lui raportor şi ale D-lui ministru de justiţie, ca să vadă că astfel cum este dată definiţiunea acţiunei posesorie în art. 19, ea este incomplectă şi, până la un punct oarecare, şi inexactă. Incomplectă, pentru că se trec cu vederea unele din condiţiunile acţiunei posesorie; ştiţi toţi că acţiunea posesorie, pentru ca să

*) *Art. 19.* Statuând asupra posesiunei, judele va menţine sau va reintegrà în exerciţiul dreptului de proprietate sau de servitute pe aceia din părţi care va fi stăpânit lucrul, sau va fi exercitat dreptul mai mult timp pacinic şi pe faţă, în cursul anului care a precedat intentarea acţiunei, sau faptul turburărei adesiunei pe care se întemeiază acţiunea.

www.dacoromanica.ro

fie agitată trebue să însuşească condiţiunile de a fi continuă, de a fi pe faţă, de a nu fi precarie şi în fine de a fi anuale, adică să fi durat cel puţin un an. Acì nu se vorbeşte nimic despre precarietate, şi apoi redacţiunea lasă să se înţelegă că judecătorul de pace are să facă un fel de cumpănă între diferitele stadii ale posesiunei, ca să vadă cine a posedat mai mult.

Eu cred, D-lor, că ar trebuì, ori să facem o lege bine definită şi complectă, ori dacă nu, atunci să suprimăm art. 19, care nu răspunde la nici o cerinţă practică.

Iată consideraţiunile pentru cari vă rog să binevoiţi a suprimà art. 19.

Comitetul delegaţilor şi Ministrul justiţiei recunoscând justiţia observaţiunilor d-lui Marghiloman dar vrând totuşi menţinerea articolului in discuţiune d. Marghiloman renunţă la propunerea d-sale adăogând:

Domnilor Deputaţi,

Nu este chestiune care să dea loc la mai multe controverse, şi care să se prezinte mai des înaintea tribunalelor decât acţiunea posesorie. Trebue să vă daţi bine seamă D-lor, că acì nu este vorba numai de Dobrogea, ci de un precedent legislativ care se creează şi poate avea înrâuririre asupra hotărârilor cari s'ar dà ulterioramente. Notaţi bine că atât D. raportor, cât şi D. Şendrea, cu autoritatea D-sale de profesor, precum şi D. ministru de justiţie au făcut cu toţii concesiune, dacă nu totală cel puţin în parte acestui articol, şi prin urmare, rog, să primiţi a se dà o nouă redacţiune art. 19 care să satisfacă toate cerinţele, atât din punctul de vedere al duratei cât şi din punctul de vedere al condiţiunilor.

D. *Vice-preşedinte*: Binevoiţi a depune amendamentul D-voastre spre a se puteà pronunţà comitetul delegaţilor.

D. *Gr. Vulturescu*: D-lor, comitetul delegaţilor primeşte a se modificà art. 19 în sensul amendamentului D-lui Al. Marghiloman.

— Se pune la vot art. 19 astfel amendat şi se primeşte.

www.dacoromanica.ro

La art. 29 *).

D. *Al. Marghiloman*: Aproape în spiritul ideilor dezvoltate de D. ministru de justiţie şi în apropiere cu articolul pe care 'l discutăm, am onoare a propune un amendament în sensul că oricine va puteà să fie reprezintat înaintea judecătoriilor de ocoale prin ruda sa până la gradul al patrulea chiar dacă acea rudă nu ar fi titrată, sau chiar dacă avocat fiind, n'ar fi obţinut o autorizaţiune specială pentru a pledà în Dobrogea. (Intreruperi). De oarece în dreptul comun pe care îl avem în România mare se dă facultatea de a fi reprezintat cineva prin o rudă până la al treilea grad nefiind avocat, pentru Dobrogea cred că putem întinde această facultate până la al patrulea grad.

*) *Art. 29.* La judecătoriile de ocoale nu sunt admişi de cât advocaţii carî au obţinut autorizarea d'a pledà în Dobrogea. Părţile, însă, se pot înfăţişà şi prin vre-o rudă sau prieten care nu face profesiunea de avocat.

www.dacoromanica.ro

SUBVENŢIUNI ŞCOLARE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 28 MARTIE 1886

Cu prilejul discuţiunei bugetului Ministerului Cultelor şi Instrucţiunei Publice pe exerciţiul 1886—1887, d. Al. Marghiloman intervine, ca să menţină subvenţiunea de 15.000 lei, acordata în trecut Şcoalei Normale pentru învăţatura poporului român.

In acest scop d-sa rosteşte următoarele:

Domnilor Deputaţi,

In numele al unui număr însemnat de colegi, am onoare să rog pe această onor. Cameră să binevoiască ca şi Camerile trecute să înscrie în budget o alocaţiune de 15.000 lei ca subvenţiune la şcoala normală pentru învăţătura poporului român din Bucureşti.

Amendamentul acesta răspunde unui scrupul constituţional, unei cerinţe a învăţământului public şi unui sentiment de dreptate pentru o instituţiune care a contribuit mult la împrăştierea culturei în ţară.

Ca scrupul constituţional, societatea învăţământului poporului român beneficiază încă dela 1881 de o lege votată de această Cameră şi adoptată în unanimitate de Senat în care prin art. 2 se zice:

„Pentru ajutorul societăţei şi întreţinerea acestei şcoli, Statul îi asigură o subvenţiune anuală de 15.000 lei, care se va înscrie regulat în budgetul ministerului cultelor şi instrucţiunei publice".

Intreb acum, dacă pe cale de supresiune a unei alocaţiuni

www.dacoromanica.ro

budgetare, Camera are dreptul, sau, dacă, având acest drept, este cuviincios ca să suprime singură o lege votată de ambele Corpuri legiuitoare? Ştiu că este un precedent, ştiu că noi singuri suntem primii făptuitori; că, în ceiace priveşte consiliul de administraţie al drumului de fer, Camera a uzat de acelaşi procediment, care 'mi-aşi permite să'l calific, de uşor revoluţionar.

Insă, ceia-ce poate face o adunare, adică un ce eminamente mobil, supus aventurilor, lesne de îndârjat, nu trebuie să o facă un ministru. Dela el trebuie să vie respectul tradiţiunei, şi ca atare n'ar trebui să am nevoie decât de o amintire D-lui ministru ca să recunoască că ar fi corect ca mai întâi să vină cu o lege care să suprime instituţiunea aceasta şi apoi să punem budgetul în concordanţă cu această lege.

Să mergem mai departe şi să analizăm dacă, independent de acest punct constituţional, nu sunt motive puternice pentru ca să continuăm binefacerea noastră acestei Societăţi.

D-lor, nu am decât să vă reamintesc considerantele cu cari regretatul Conta, fost ministru al instrucţiunei publice, dela 1881, şi să vedem dacă aceleaşi motive nu subzistă şi azi în întregimea lor.

Iată ce zice ministrul de atunci în expunerea sa;

„Personalul didactic societatea şi'l recrutează dintre profesorii publici recunoscuţi şi programele aplicate în şcoale sunt programele oficiale ale şcoalelor Statului.

Rezultatele satisfăcătoare ce au produs şi progresele realizate de această şcoală au fost totdeauna apreciate atât de minister cât şi de toate delegaţiunile însărcinate a o inspectà. Elevii pregătiţi în şcoală, întrebuinţaţi ca învăţători săteşti, se achită în mod satisfăcător de îndatoririle misiunei lor.

Aceste considerante îndeamnă pe guvern să recunoască, printr'o anume lege şcoalei în chestiune caracterul şi drepturile de şcoală publică, şi spre a 'i se garantà un mers sigur şi regulat, să se asigure societăţei pentru întreţinerea ei o subvenţiune fixă de 15.000 lei pe an.

Cu chipul acesta bunele dispoziţiuni ale societăţei şi sacrificiile ce face cu susţinerea şcoalelor, văzându-se pus sub înalta garanţie a legei, vor tinde să se mărească spre a da roade din ce în ce mai satisfăcătoare".

www.dacoromanica.ro

Vin acum şi întreb : în starea de decadenţă — n'am zis eu vorba, a zis-o eri D. ministru al instrucţiunei, — în care are regretul de a constată că se află mare parte din şcoalele noastre ; în starea de desorganizaţiune în care tot D. ministru, în expunerea de motive a budgetului, se tângueşte că a găsit şcoalele normale, este oare bine, oportun, să distrugem unul din factorii educaţiunei publice? Apoi, din punctul de vedere al simţământului de dreptate, examinatu-s'a dacă această instituţiune a demeritat şi dacă a arătat îndărătnicie la îndreptare, dacă de îndreptare ar fi nevoie, în punctul ca noi să'i luăm mijloacele de subzistenţă ?

Eu n'am voit să judec numai după cei interesaţi ; am căutat să mă luminez şi am aci mai multe rapoarte publice, eminamente favorabile acestei instituţiuni şi mult aşi dori... (D. ministru al instrucţiunii publice întrerupe). Nu voiam să o fac, dar D. ministru voieşte să aducem în discuţiune acele rapoarte şi altele cari...

D. *minisiru cultelor şi instrucţiunii publice, Dim. Sturdza*: Nu le aduceţi, încheiaţi.

D. *Al. Marghiloman*: Inchei, cu toată dorinţa ce aşi avea să ripostez înainte la nişte atacuri nemeritate, cari s'au adus instituţiunii, şi cari putea redità aci. Eu n'am auzit numai un clopot : edificarea mea mi-am făcut-o din însăşi actele ministerului.

D. *ministru cultelor şi instrucţiunii publice, Dim. Sturdza*: Am aci dosarul şcoalei...

D. *Al. Marghiloman:* Şi eu am pe al meu, D-le ministru, şi din el am scos convingerea că şcoala a rămas pe tărâmul cel bun, pe calea progresului. (Intreruperi). D. ministru mă desminte?

D. *ministru cultelor şi instrucţiunii publice, Dim. Sturdza*: Da.

D. *Al. Marghiloman*: Cred şi eu. De oare-ce aţi cerut comisiunei budgetare această supresiune, trebuie să vă arătaţi convinşi că eră întemeiată.

Credeţi bine, D-le ministru, crează onor. Cameră, că nu sunt aci pentru a face act de opoziţiune, pentru a desminţi afirmaţiunile ori-cui : ceiace caut mai presus de tot este de a luminà pe însuşi D. Sturdza, dacă ar fi cu putinţă.

D. *Chiţu*: Aşa este.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman*: De a înfrânge prevenţiunile D-sale.

D. *preşedinte al consiliului, I. C. Brătianu*: Am arătat subscriiptorilor amendamentului că nu 'i sunt ostil.

D. *Al. Marghiloman*: Bine! Să'mi vie o umbră de promisiune dela banca ministerială şi renunţ la tot ceia ce erà să mai zic.

D. *preşedinte al consiliului, I. C. Brătianu*: Spune tot ce ai pe inimă.

D. *Al. Marghiloman*: Ar fi de prisos acuma, căci ceiace aveam pe inimă erà ca cu ajutorul actelor oficiale să spăl societatea de pâre, cred eu nedrepte, ce-i s'a adus, şi să legitimez astfel cererea ce fac Camerei. De vreme ce însă D. ministru recunoaşte până la oarecare punct temeinicia lor 'i mulţumesc şi renunţ.

D. *ministru cultelor şi instrucţiunii publice, Dim. Sturdza*: Cer cuvântul. (Intreruperi).

D. *Al. Marghiloman*: D-le prim-ministru, fac apel la D-ta personal. Ai fost totdeauna loial în discuţiunile noastre şi personal am avut totdeauna să mă felicit de ocrotirea ce 'mi ai dat în această Adunare. Eu nu sunt din cei, cari fac discuţiuni inutile: n'am parapon pe nimeni, nici in mânică n'am pe nimeni, dacă D-ta laşi să cază ideia suprimărei alocaţiunei nu mai încape discuţiune mai departe...

D. *preşedinte al consiliului, I. C. Brătianu*: Eu am totdeauna plăcere să te ascult...

D. *Al. Marghiloman*: Şi eu am prea des ocaziunea de a vorbì în public pentru a cedà unei mişcări de vanitate.

Rog dar pe Cameră să admită amendamentul iscălit de aproape 60 deputaţi.

(Amendamentul e admis).

www.dacoromanica.ro

CHESTIUNEA CAVALINĂ IN ROMÂNIA

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 14 APRILIE 1886

Cu prilejul unei interpelări a d-lui St. Şendrea cu privire la herghelia Statului dela Nucet, d. Al. Marghiloman, urmând unei invitaţiuni a Camerei rosteşte următoarele:

Domnilor Deputaţi,

S'ar puteà închide discuţiunea, fiindcă aceasta e o chestiune care se poate reluà şi cu altă ocaziune; însă deoarece a venit în dezbatere, poate că ar fi mai bine să o limpezim acum, cu atât mai mult că dacă azi nu se poate luà nici o rezoluţiune, totuşi este bine să se pună câteva jaloane.

D. Şendrea a schiţat cu oare care lyrism misiunea calului într'un Stat: întrebarea D-sale nu e mai puţin gravă pentru aceasta.

Chestiunea cavalină la noi de mult timp se agită şi cred că, dacă niciodată n'a fost examinată cu destulă stăruinţă, aceasta a fost din lipsă de mijloace şi oricum şi din cauza unor idei preconcepute.

D-lor, herghelia dela Nucet nu însemnează nimic. Dacă o consideraţi ca o pepinieră pentru *remontă*, ea este insuficientă; nici cu 500 nici cu 1.000 de iepe nu se poate asigurà recrutarea cailor necesari. Dacă o consideraţi ca o pepinieră de *reproductori*, adică ca o herghelie aleasă în care să nu pătrundă nici muma şi tatăl mânzului decât după un examen bun despre sanătatea şi antecedentele lor, atunci ce însemnează ca herghelia

www.dacoromanica.ro

să fie la ministerul de războiu? După cum este un alt minister care se ocupă cu îmbunătăţirea raselor bovine, ovine, etc., tot asemenea şi rasa cavalină trebue să fie dată aceluiaşi minister. Am numit, D-lor, ministerul agriculturii.

Calul nu este oare eminamente un derivat al industriei agricole?

Fără să fie în secretul Zeilor, ştiu că ministerul agriculturii studiază chestiunea.

Am avut personal ocaziunea să văd lucrări făcute asupra ei, astfel că la cazul de faţă, şi ministru competent şi colegii D-sale cată să fie edificaţi asupra criticelor fundate ce ridică sistemul actual.

Sistemul de astăzi păcătueşte şi ca administraţiune, şi ca menire, şi ca mijloc de îmbunătăţire.

Vedeţi puţin ce transformaţiune s'a operat în vederile chiar ale ţărilor occidentale!

Este o veritate absolută: Statul nu se poate face cunoscător de cai. Ceeace un particular poate să facă cu multă trudă, cheltuială şi examinare deaproape, Statul nu o poate face. Este vorba ca Statul să se dezintereseze de această chestiune? Nu! In Franţa unde creşterea cailor a ajuns în cea mai înaltă dezvoltare, Statul încă nu s'a dezinteresat ci şi-a conservat administraţia herghelilor care are un budget însemnat şi un personal cu tradiţiuni vechi; cu toate acestea în Franţa Statul a renunţat de a face el însuşi reproducători.

— D. Ion Sturdza, întrerupe.

D-le Sturdza, dacă veţi aveà puţină răbdare veţi vedeà....

D. *Ion Sturdza*: Cunosc şi eu materia....

D. *Al. Marghiloman*: D-lor, nu tăgăduesc că toată lumea are şi cunoştinţa şi opiniunea ei despre această materie; (ilaritate) acum însă eu am cuvântul, şi dacă nu vă supun fructul unei experinţe personale, care ar fi unică, pare-se că datinele ce am cules au aerul a vă interesà. (Aprobări).

Ziceam deci, D-lor, că în Franţa chiar administraţiunea a renunţat la herghelii pentru facere de reproductori. Mai au o aşa numită *jumenterie* la Pompadour şi nu o mai sporeşte. Statul, mai bine avizat, urmează a dà un procedeu singurul care ar fi priincios la noi. Pe fiecare an el cumpără de la industria privata

www.dacoromanica.ro

franceză, fie dela industria din alte ţări, precum Anglia sau chiar Germania, reproducători; conferuiaţi, adică cai încercaţi prin alergări publice, prin serviciurile lor; mai mult nu se ia decât cai ale căror acte a stării civile sunt în regulă; căci, D-lor, pentru caii mai ales ai ţărilor occidentale filiaţiunea lor se poate constată mult mai regulat şi în chip mai autentic decât filiaţiunea multor români. (Ilaritate).

Graţie acestor acte, se cunoaşte gradul de puritate al sângelui, starea de curăţenie a familiei din care se trage, astfel că nu se consacră reproducţiunei decât animale garantate.

Aceşti armăsari astfel aleşi sunt în urmă încrucişaţi cu iepele indigene şi dau o generaţiune îmbunătăţită pentru serviciu.

Aceşti reproductori aleşi şi plătiţi de administraţiune cu preţuri de 10 la 50 de mii unul, sunt adunaţi în depozite centrale unde iernează: aşa este la Pin, Galos, Tarbes, etc., când vine epoca bătăei epelor, ei sunt împărţiţi pe regiuni, după populaţiunea hipică şi după cerinţele locale. In sud se trimit armăsari uşori de rasă arabă, sau anglo-arabă, iar în nord se trimit cai mai grei. Dacă am admite şi noi acest sistem, ca rezultat am aveà pe fiecare an disponibilă o alocaţiune de 100.000 lei; defalcându-se dintr'ânsa cheltuelile, ne-ar rămâne cu ce să cumpărăm anual dela 7—10 armăsari cu condiţiunile poate mai umile decât Franţa, dar în orice caz tot atât de sigure.

Chiar de azi începând, în timp de 4 ani — timpul minimum ce ar trebui Nucetului ca să deà un reproductor — am dispune de un efectiv de 28 la 40 de armăsari de elită.

Un început care ar permite să dotăm repede cel puţin cu unu sau doi reproductori fiecare district, nu ar fi un avânt serios al regenerărei rasei cailor?

Intreţinerea pe vară nu ar fi grea cu sistemul francez, dacă l'am aplicà, ceeace se face în Austria. Am văzut experienţa la faţa locului.

Acolo unde este un post de cavalerie se trimite şi armăsarii, aceştia sunt daţi în îngrijirea escadronului local, unde au îngrijire din partea oamenilor de meserie, soldaţi de cavalerie şi supraveghere de veterinar.

Aceşti armăsari se dă epelor locale pentru o foarte mică remuneraţie, atât de mică încât ceeace se ia pentru acest lucru este numai pentru întreţinere. Şi încă nu se dă armăsarul la

www.dacoromanica.ro

orice iapă, ci numai la acele, cari în urma unei verificări sumare din partea veterinarului sunt constatate că nu au nici un vîciu ereditar, de acele cari se transmit descendenţei.

Acesta este sistemul de care uzează Franţa, Austria, Prusia şi Rusia pentru remontarea reproductorilor şi cheltuelile privitoare la acest capitol sunt colosale în budget; în Prusia pentru un singur armasar s'a plătit până la 300.000 lei din partea administraţiei. Vedeţi ca dacă într'un stat ca Prusia eminamente practic şi economic se face sacrificii atât de însemnate, este că chestiunea are o aplicaţiune practică însemnată.

Nu am, D-lor, să propun nici moţiune, nici proiect de lege. Voiu trage numai concluziunea premizelor de mai sus.

Ceeace trebue se facem este mai întâi să dezlipim dela ministerul de război o administraţiune ce nu are nimic de văzut cu dânsul.

Apoi să desfiinţăm herghelia dela Nucet lichidând epele şi mânzii. Cei 14, 15 mânzi ce ies pe an sunt ei toţi destoinici pentru reproducţiuni? Mai întâi, după probabilităţi, vom avea numai jumătate masculi; din ei se vor mai pierde încă 2, 3 până la vârsta de 4 ani, când se pot consacrà reproducţiunei. La cât revine atunci fiecare din ei? Chiar şi astfel avem oare armăsari buni? Dar ei nu sunt încercaţi; nici o muncă serioasă, nici un trenagiu aspru n'a venit să demonstre că au constituţiune robustă, oase bune, piept sănătos. Eu unul niciodată n'aş primi servicile unui asemenea cal; căci, în lipsă de calităţi personale demonstrate nu-mi poate prezentà garanţia extracţiunei din o familie cunoscută.

Să renunţăm cât mai repede la aceste elemente greşite.

Avem o rasă indigenă care, cu toate maltratările ce i-au venit dela oameni şi circumstanţe nu a degenerat de tot. Rasa noastră a conservat trei mari calităţi: sobrietate, îndurantă la muncă, copită sanătoasă.

Cu curent de sânge nou şi ales am ajunge repede s'o reînviem.

Ce-i trebue? Un regenerator care să-i dea stofă, talie şi care să-i îmbunătăţească formele.

Cu reproductori străini — recunosc că în ţară am puteà găsì puţini, foarte puţini, — aleşi cu băgare de seamă, luaţi din rase cari să aibă afinitate de origină cu a rasei noastre, şi

www.dacoromanica.ro

nu văd nimic mai bun decât calul englez, am ajunge să operăm această minune.

Cumpărați armăsari, păstrați pe cei ce avem, transformați prețul prins din vânzarea epelor reformate toate în primul capital de cumpărătoare, și Nucetul poate deveni depozitul central al reproductorilor.

Când ar veni primăvara, epoca importărei pe regiuni, ați vedeà județele, ați vedeà comunele întrecându-se pentru a construi grajdurile și localurile cuvenite pentru a aveà serviciile reproductorului.

Unde serviciile administrațiunei s'ar face și mai vădite, ar fi cu educațiunea oamenilor, și cu difuziunea îngrijirilor ce se datoresc vitelor de serviciu.

Vedeți dar că, dacă sunt pentru supresiunea radicală a hergheliei, sunt pentru conservațiunea absolută a intervenției Statului în îmbunătățirea rasei cailor.

Cred că, numai pe această cale, vom ajunge repede, căci în această chestiune timpul este de aur; când vom fi ajunși să ridicăm nivelul cailor la noi, astfel încât calul pentru care dai 500 de lei să-i valoreze în adevăr, ca în străinătate, atunci și D. ministru de război va puteà consimți să sporească prețul cumpărătoarei și să-l considere ca o primă de încurajare pentru crescători. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CONSTRUCŢIUNILE ŞCOLARE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 8 APRILIE 1886

In şedinţa Camerei dela 7 Aprilie 1886 s'a dat citire unui proect de lege, prin care se acordă guvernului un credit de 19.107.891 lei pentru construcţiuni şcolare.

Luându-se în dezbatere proectul, D. Al. Marghiloman rosteşte la discuţia art. 1. următoarea cuvântare:

Onor Cameră,

Nu vorbesc contra articolului în sensul că sunt contra legei, însă nu pot să o votez în condiţiunile cum e redactată şi cu osebire cum a fost motivată de D. raportor. Cel puţin expunerea orală care a făcut'o, pare-mi-se că procede dela o eroare totală a legei ce raportează. Poate să fie presumpţiune din parte-mi dar sunt în bună compánie, căci adresându-mă la mai multe soi mităţi financiare în această Cameră, fiecare 'mi-a dat câte o explicaţiune deosebită şi înţelegeţi foarte bine că într'un asemenea haus este imposibil să votăm. Chiar când principiul ar fi bun totuşi trebue să vedem dacă cu votul nostru nu depăşim vederile noastre şi cine ştie? Poate şi intenţiunea propunătorului legei.

D. raportor ne spune că se anulează legile din 1882, 1884 şi 1885, în capitolele cel puţin cari privesc instrucţiunea publică şi se înlocuesc cu cea de faţă, astfel că noi azi am votà numai diferenţa de circa 4.000.000.

Eroare profundă, D-le raportor! Sau dacă atare este intenţiunea guvernului, legea D-voastră spune cu totul contrariu.

www.dacoromanica.ro

D. *raportor*: Nimeni n'a zis că s'a înlăturat; s'a distribuit numai altfel. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman*: Să procedăm, D-lor, cu calm; aceasta nu e chestiune de opoziţiune, nici de contrazicere, ci e chestiune de legitimaţie de cifre şi se poate foarte bine ca în această lege să se fi înşelat de bună seamă în calcule. Nu este oare, dacă nu de datoria noastră, dar cel puţin de dreptul nostru de a le îndreptă?

Avem trei legi cari privesc construcţiunile şcolare. Legea din 5 Iunie 1882 care acordă 5.600.000; legea din 5 Iunie 1884 care dă 7.029.000; înfine cea din 4 Aprilie 1885 care alocă 2.401.000. Le veţi găsi în monitoarele No. 55. 49 şi 7 din anii respectivi. Total în cifre rotunde 15.000.000. Bineînţeles această cifră este anume acordată ministerului instrucţiunei publice, căci suszisele legi autorizau, emiterea de rentă pentru o cifră mult mai mai mare de împărţit între diferite ministere.

Acestea sunt cele trei legi cari sunt avizate de articolul I al proiectului; căci ce zice art. I:

„Se anulează suma de 4.575.515 lei din creditele acordate prin legile din, etc.".

Care este concluziunea firească? Legile acestea rămân în picioare pentru tot prisosul până la 15.000.000.

Deci, a priori, D. raportor este greşit şi ne induce în eroare.

Voiţi o demonstraţie şi mai pipăită? Dacă legea de faţa înlocueşte pe cele din trecut, cum de nu găsim trecute în enumeraţiunea dela art. 2 unele capitole anume dotate prin legile acestea anterioare?

Astfel în legea dela 1884 veţi găsi o alocaţiune de 500.000 lei pentru şcoalele rurale care nu e prevăzută aci. Astfel mai sunt şi alte alocaţiuni pentru edificii bisericeşti cari nu se mai regăsesc aci. şi din cari unele sunt dejà făcute. Prin urmare nu e înlocuire, este justa poziţiune a legei de faţă cu cele trei cari au preces'o, astfel că azi ni se cere să votăm nu diferenţa de 4.000.000, ci 19.000.000 noui, din care se vor scade cele 4.500.000 ce singure anulăm.

Aceasta este deducţiunea la care simplul raţionament împinge. Pentru a admite versiunea raportorului ar trebui un cuvânt mai autorizat, cum ar fi acela al ministrului ca să ne de-

www.dacoromanica.ro

monstreze ce vrea legea. Înţeleg o reformă a întregei materii ; înţeleg ca atunci când practica a demonstrat că ceeace se alolocase pentru liceele Matei Basarab sau Sf. Sava în Bucureşti, cel din Bârlad, Botoşani şi Brăila, aci a fost neîndestulător, aci a întrecut necesităţile reale, înţeleg zic, să mijlocească o altă repartiţiune.

Dacă numai aceasta este cererea guvernului, este o chestiune de redacţiune. Dacă nu este aceasta cererea guvernului, atunci este chestiune de reflexiune. Căci a se defalcà din creditele trecute de 4.000.000 şi jumătate şi a se adăogà 19.000.000 noui, este a ajunge la totalul de circa 30.000.000 numai pentru construcţiuni şcolare.

Voci: Nu este aşà.

D. *Al. Marghiloman*: Daţi-mi voe, D-lor. Eroarea, dacă este eroare, cere îndreptare, şi îndreptarea nu se poate face pe cale tumultoasă, este vorba de cifre, şi ca atare trebue să ne luminăm. D-voastră aţi văzut că din cele ce v'a spus D. raportor, şi din cele ce vă spun eu, calculul nu se potriveşte, prin urmare trebue să vină guvernul să ne spună în mod clar câtă rentă voeşte să emită şi ce rămâne din toate aceste legi, căci este mare diferenţă între cele 15.000.000 dejà votate, cele 4.500.000 dejà cheltuite şi cele 19.000.000 ce se cere astăzi.

Acest examen aprofundat nu vi-l cer din spirit de opoziţiune. Priviţi pe D. raportor şi laborioasele calcule ce face la tribună. Nu vi se pare oare că şi D-lui este tare sdruncinat în convicţiunea ce avea mai adineaori.

Nu este tot aşa de demonstrat că şi D. Cantili se înşelà în afirmaţiunea ce făceà eri vorbind cu închiderea discuţiunei?

Avem din fericire înaintea noastră un ministru care este în acelaş timp şi ministru de finanţe. Cu competinţa ce-i dă datinele mai certe ce posedă, cu ajutorul ce-i poate furnizà D. şef al comptabilităţei ce se află lângă D-sa, vom şti poate în fine care este adevărata sumă ce votăm.

Nu este vorba de câteva sute de mii, ci de câteva milioane.

Nedomerire nu trebue să încapă. Am convicţiunea că sunt în adevăr şi ca atare erà de datoria mea să intervin şi să atrag cercetarea D-voastră pe adevăratul ei tarâm.

www.dacoromanica.ro

AUTENTIFICAREA ACTELOR

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 12, 13 şi 14 MAIU 1886

In şedinţa Adunărei Deputaţilor dela 12 Maiu 1886 s'a dat citire unui „Proect de lege pentru autentificarea actelor". Discuţia acestui proect de lege a ocupat trei şedinţe în cursul cărora d. Al. Marghiloman a luat cuvântul la următoarele articole :

La art. 3 *)

Domnilor Deputaţi,

Am cerut cuvântul numai ca să cer dela D-voastre complectarea redacţiunei art. 3 b şi o explicaţiune la § b al acestui articol.

Complectarea ar fi următoarea : ca să se zică şi la art. 3 pentru judecătoriile de ocol, ceeace se zice pentru judecătoriile comunale la art. 4, adică sa se enumere ca prima categorie, dată

*) *Art. 3.* Judecătoriile de ocoale nu pot legaliză sau învesti cu forma autentică decât actele următoare, şi numai când părţile, sau una din ele cel puţin, îşi are domiciliul sau reşedinţa în coprinsul acelei judecătorii :

a) Contractele constatând obligaţiuni personale sau convenţiuni asupra bunurilor mobiliare până la valoare de 5.000 lei inclusiv ;

b) Orice alte acte de asemenea natură a căror valoare s'a determinat de părţi. sau al căror obiect intră în competinţa ziselor judecătorii pentru a fi judecate în prima sau ultima instanţă ;

c) Procurele pentru a reprezentă şi stà în justiţie, oricare ar fi valoarea şi natura litigiului, când partea care dă procura locueşte în coprinsul acelui ocol ;

d) Tocmelile sau contractele încheiate în târguri şi bâlciuri, indep endent de orice condiţiune de domiciliu sau reşedinţă a părţilor contractante.

www.dacoromanica.ro

de competinţa lor „toate actele ce le sunt diferite prin o lege specială".

Prin aceste cuvinte cred că se răspunde şi la preocupaţiunile D-lui Voinov, când ziceà că: „actele dotale ale sătenilor, rămânând numai de căderea tribunalelor de judeţe, vor deveni imposibil de făcut, deoarece prin legea judecătoriilor, prin art. 62, pare-mi-se, foile dotale ale sătenilor, până la 1.500 lei, sunt date judecătoriilor de pace ca şi adopţiunile sau regulările succesiunilor săteneşti. Transportând în art. 3 formula cu care începe enumeraţia art 4, nu numai coprindem actul cel mai frecuent şi mai favorabil, pe care 'l citai, dar şi vre-o atribuţiune de competinţe din oricare lege specială care ne poate scăpà din vedere.

Am deci onoarea să propun ca amendament următoarea redacţiune :

„Art. 3, lit. a. Toate actele a căror autentificare la acte diferite prin vre-o lege specială.

Trec acum la observarea § b din acest art. 3.

Legea zice căci .... (citeşte litera b).

Nu înţeleg câtu-şi de puţin textul cu toate că ştiu ce dificultăţi practice a voit să deslege; formula în orice caz este confuză, şi dacă noi, cei exercitaţi çu ale dreptului suntem în nedomirire, ce are să fie de simplii muritori?

In adevăr ce însemnează cuvintele: *Orice alte acte de asemenea natură, a cărora motive s'a determinat de părţi?* Şi mai întâiu; ce sunt actele de asemenea natură? Sunt de obligaţiuni personale? Apoi acele sunt dejà coprinse în litera *a*, de sub acest articol.

Este vorba de acte mixte de tranzacţiuni, de învoieli, de închirieri, de ştie Dumnezeu, câte acte se mai pot face în viaţa practică? Apoi, atunci din lectura articolului n'ar pare să iasă, că oricare ar fi valoarea lor, numai valoarea să fie declarată, ele cad în competinţa judecătoriilor de ocol?

Deci trebue să proceadă legea ori pe calea de enumeraţiune, sau să găsim o formulă mai complectă, căci altfel toate actele ar intrà în căderea judecătoriilor de ocoale, afară de actele ce sunt exceptate; şi nu sunt exceptate prin această lege decât testamentele şi vânzările de imobile.

www.dacoromanica.ro

Prin urmare orice alte acte, îndată ce părţile declară valoarea lor, cât pentru autentificarea lui, intră în căderile judecătorului de ocol.

Asta este intenţiunea legiuitorului? Dacă da, eu semnez cu două mâini şi nu mă opun să dăm aceiaşi încredere judecătorilor de ocoale ca şi tribunalelor ; recunosc că toate judecătoriile de ocol nu sunt încă la nivelul tribunalelor, dar sper că cu defuziunea luminei, cu ridicarea nivelului moral vom puteà ajunge a dà aceiaşi încredere magistraţilor de oricare treaptă ar fi.

Dar asta nu este cred eu intenţiunea proiectului, deci, ori să ştergem aliniatul *b*, ori după explicaţiunile ce ar dà spre lămurire fie raportorul, fie D. ministru al justiţiei, să găsim o redacţiune mai puţin enigmatică.

D. *Al. Marghiloman*: Adevărul este, D-lor, că este ceva anormal în termenii întrebuinţaţi de enumeraţiunea articolului 1 comparativ cu cele conţinute la articolul în discuţiune. In principiu autenticitatea actelor se dă de tribunale, dar în fapt legea reglementează că ea se dă de un singur judecător care primeşte şi citeşte părţilor actul. Tot asemenea s'a {zis că autenticitatea actelor făcute de ţărani se dă de judecătoriile comunale, iar în fapt, nu se face decât de primar, asistat de notar.

Astfel, acolo unde se vorbeşte de judecător, înţelegem tribunalul, şi unde se vorbeşte de judecătoria de ocoale, înţelegem că este vorba de primari. N'am luat cuvântul ca să combat această dispoziţiune, de şi este ceva foarte serios în obiecţiunile făcute de D. Locusteanu, că atunci când moşnenii ar voi să încheie pentru dânşii un contract, datori sunt să se ducă la tribunal ; acestea sunt defectuozităţi cari rees din neştiinţa de carte şi din starea de indiviziune în care se găsesc unii din locuitorii comunelor rurale ce nu pot dispare dintr'o trăsură de condei.

Punctul asupra căruia doream să atrag atenţiunea D-voastre este : întâi, ca partea finală literei *a* trebuie ştearsă, căci ar da loc la o greşită aplicaţiune ; şi al doilea să dispară din litera *b* cuvântul *„alte“*.

Vorba *alte* din acest paragraf, în legătură cu paragraful *a*, ar părea să indice că îndată ce convenţiunea numai e între doi săteni, ci între uu sătean şi unul care nu e sătean, legalizarea nu se mai poate face de judecătoria comunală: Propunând această corecţiune nu refuz a primi orice alt adaos.

www.dacoromanica.ro

Până acum într'un mod legal, ţăranii nu puteau să contracteze până ce nu veneau la tribunal; acum-li se dă oare-cari înlesniri; e însă numai o îndrumare spre o stare şi mai bună. Când vom avea o stare de cultură mai desvoltată, vom vedea ce e de făcut. Cu aceste explicaţinni, cred că se poate votà articolul.

— Se cere închiderea discuţiunei, care punându-se la vot se primeşte.

La discuţia art. 4 şi 5 *), d. N. Voinov cerând suprimarea articolului 5 şi înlocuirea lui cu un aliniat final la art. 4, în cuprinderea următoare:

„Judecătoriile comunale şi de ocoale sunt competinte a autentificà foile de dotă, donaţiunile şi testamentele ce vor fi făcute de locuitorii săteni".

D. Al. Marghiloman combate în următorii termeni propunerea d-lui Voinov

Domnilor Deputaţi,

Voi arătà două motive peremtorii cari se opun la admiterea opiniunei D-lui Voinov. In ceiace priveşte actele pentru transmiterea proprietăţilor imobiliare, D. Voinov spune ca să se dea săteanului înlesnire de a o face aiurea decât la tribunal.

D-lor, toţi ştim că nu este decât un singur loc unde se ţin registrele de transcripţiune, este tribunalul, şi ştiţi bine că orice act care nu este transcris nu poate fi opozabil unei a treia persoană şi nu se poate ţine în alte părţi acest registru decât la tribunalul de judeţ, fiind-că altfel nu ar mai fi posibil cuiva a luà informaţiuni despre sarcinile, despre starea civilă a unui imobil.

*) *Art. 4.* — Judecătoriile comunale sunt asemenea competinte a legaliză sau autentificà actele următoare, dacă părţile sau una din ele 'şi are domiciliul sau reşedinţa în acea comună.

a) Toate actele locuitorilor săteni a căror legalizare le este diferită prin legi speciale, precum de exemplu: legea tocmelilor agricole, legea creditelor agricole, ş. c l.;

b) Orice alte acte constatând obligaţiuni personale sau convenţii asupra bunurilor mobiliare până la valoarea de 300 lei inclusiv;

c) Procurele pentru a se înfăţişà şi stà în judecată înaintea oricăror instanţe judecătoreşti, când partea care da procura 'şi are domiciliul sau reşedinţa în acea comună.

d) Tocmelile sau contractele încheiate în târguri sau bâlciuri, dacă valoarea lucrului nu trece peste 300 lei, independent de orice condiţiune de domiciliu sau reşedinţă.

Art. 5. — Se exceptează din competinţa judecătoriilor comunale şi de ocoale, testamentele şi actele translative de proprietate imobiliară sau constitutive de drepturi reale asupra imobilelor, cari rămân exclusiv de competinţa tribunalelor de judeţ, chiar când valoarea obiectului ar intrà în competinţa acelor judecătorii.

www.dacoromanica.ro

In ceiace priveşte a doua plângere a D-lui Voinov, adică că nu se înlesneşte sătenilor mijloacele de a putea testà, ea nu mă atinge. Adevărul este că testamentul în sine este un ce rău şi totdeauna legiuitorul l'a privit cu ochii dubioşi... Toate legislaţiunile au înmulţit dificultăţile de forme înprejurul testamentelor numai ca să aducă, cât în putere ar stà, moştenirea la cursul ei firesc.

Să nu credeţi că dacă moare cine-va fără testament se întâmplă după el jaf şi peire. Legiuitorul, cu multă amănunţime a regulat devoluţiunea averei lui.

In genere testamentul întoarce bunurile dela destinaţiunea firească în profitul afecţiunilor ilegitime sau a acaparărilor intriganţilor.

Lăsaţi deci ca testamentul să'l facă omul care ştie carte; acela va putea să facă testament olograf foarte valabil, fără intervenirea nici unei autorităţi.

Cât pentru cel care nu ştie carte, lăsaţi ca voinţa lui să nu se poată luà decât de tribunal: veţi garantà mai „bine propria lui libertate.

Prin urmare vă rog să menţineţi art. 5, astfel cum este redactat.

La art. 8*) D. Gr. Vulturescu, propunând următorul amendament:

„Părţile pot să-şi redacteze singure actul ce cer a se legalizà sau a se „investi cu autenticitate legală. Când însă ele vor recurge la luminile altei per„soane pentru confecţionarea actului, acest act va trebui când se va prezintà „la legalizare sau autentificare, să poarte pe lângă semnăturile părţilor şi sem„nătura persoanei care l'a redactat".

D. Al. Marghiloman îl combate în următorii termeni:

D-lor Deputaţi,

Nu voi uzà de acel subterfugiu la care se recu ge câteo-

*) *Art. 8.* Când părţile vor să învestească cu forma autentică un act al lor, pentru care legea cere această formă sub pedeapsă de nulitate, ele trebue să se prezinte în persoană d'inaintea funcţionarului public competinte, în pretoriul tribunalului, judecătoriei de ocol sau a primăriei, şi să alăture actul ce vor să legalizeze în îndoit exemplar, pe lângă o cerere de autentificare subscrisă de părţi. Unul din cele două exemplare poate să fie pe hârtie liberă şi se va prezintà de subscris de părţi.

Preşedintele, judecătorul de ocol sau primarul, primind petiţiunea, vizează amândouă exemplarele actului pentru neschimbare, pune pe părţi să subscrie în prezenţa sa exemplarul nesubscris şi ordonă înregistrarea cererei.

www.dacoromanica.ro

dată, ca luând cuvântul contra închiderei discuţiunei, *) să vorbesc în fond, şi vă voi spune numai în rezumat că chestiunea este foarte gravă, nu pentru acei cari exercită profesiunea de avocat, ci în privinţa persoanelor cari au trebuinţă de redactarea unui act.

De aceea aşi rugà pe onor Cameră să binevoiască a îngăduì ca cineva să poată combate acest amendament: căci discuţiunea nu s'a făcut în şedinţa de astăzi în contra acestei măsuri foarte grave. Sunt obiecţiuni peremptorie de opus, plecând din punctul de vedere al greutăţilor şi împiedicărilor ce s'ar aduce părţilor prin acest amendament.

— Se pune la vot închiderea discuţiunei şi nu se primeşte.

D. *vice-preşedinte*: D. Marghiloman are cuvântul.

D. *Al. Marghiloman*: D-lor, am luat cuvântul, nu din spirit de pasiune ci îmboldit numai de o preocupaţiune a utilităţei generale. Cred că amendamentul d-lui Vulturescu este cu desăvârşire greşit şi prejudiciabil tocmai acelora pe cari voeşte să-i ajute

De unde am plecat şi unde ajungem? S'a propus un proiect de lege pentru complectarea art. 1171 din codul civil, adică pentru lămurirea unei chestiuni grele de legislaţiune, aceea de a se şti care este *oficerul competinte*, când codul civil zice: „că „actul autentic este acela care se face de un oficer public, com„petinte pentru a instrumentà într'un loc oarecare".

In tot arsenalul nostru de legi, nu găseam nicăeri lămurindu-se care este acelaş oficer, competinte de a dà o autentificare, şi de aci rătăcirea ca să se ştie, dacă primarul, dacă comisarul de poliţie pot autentificà, sau dacă tribunalul singur este în drept de a o face.

De unde erà vorba numai de a se deslegà această chestiune de formă şi de competinţă, văd că, pe cale de amendamente şi în mod incidental, ne preocupăm de chestiunea de validitate a obligaţiunilor şi de stabilire a responsabilităţilor civile!

In specie, nu este vorba de competinţă, ci de a se luà măsuri ca un act care se face să fie valabil! Notaţi bine că textul anodin al amendamentului nu corespunde de loc cu explicaţiunile propunătorului, care din el vrea să facă leagănul unei responsabilităţi băneşti.

---

* Camera ceruse închiderea discuţiunei.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

Vrea să zică refacem codul civil? Dacă voiţi aceasta, veniţi pe calea principală, iar nu pe calea pezişe! Cereţi, pe calea principală, cercetarea amănunţită a chestiunei responsabilităţei, a materiei culpei civile, a întregei validităţi a obligaţiunilor, şi vom studiă împreună; dar aşa prin surprindere nu! Amendamentul d-lui Vulturescu are aerul să fie un ce bun, dar în realitate nu ocroteşte interesul serios al nimănui, căci nu are nici chiar o sancţiune.

Nu l'am sub ochi. 'L reţin numai din auzite. Cum începe? Incepe prin a recunoaşte părţilor dreptul de a-şi face singure actele lor. Mare concesiune! Pare că nu este drept comun că, sub semnătura privată pot să fac orice act voesc, întrucât legea nu cere altă solemnitate, iar la forma autentică pot presentă orice condiţiune licită ce a-şi voi să contractez?

Liberalitatea D-sale de legiuitor ar puteà aşteptà o mai bună ocasiune pentru a se manifestà.

Dar cum continuă? Când un advocat a făcut actul, el trebue să semneze actul, adică să se prezinte cu părţile la tribunal, ca el să participe la confecţiunea lui.

De unde, după D-sa, o răspundere civilă, nu una morală; căci răspunderea morală o are oricând.

Adică azi, când un advocat cu maliţie, cu precugetare încheie un act greşit, cu intenţiune greşit, credeţi oare că nu are nici o răspundere? Dar aduceţivă aminte de legea civilă.

Vorbiţi oare de răspunderea imorală, de aceia care decurge din neştiinţă sau uşurinţă? Dar ea este firească, Cum, azi, deşi nu iscăleşte advocatul, nu este solidar cu instrumentul ce a redactat? Dar întrebaţi pe advocaţii azi trecuţi pe banca ministerială, dacă au cătat vre-odată să decline paternitatea actelor ce au încheiat, de şi nu le-au semnat.

Atunci ce însemnează prezenţa advocatului între părţi, ce vine să facă acest martor?

Credeţi bine că, cu sau fără semnătura celui ce a redactat contractul, chestiunea rămâne întreagă. Pe tarâmul responsabilităţei ideale nimeni nu are mai bună călăuză decât interesul său, mai bună cumpănă decât conştiinţa sa. Când un client 'mi va propune să-i fac un act, 'mi voi pune tot atâta îngrijire la confecţiunea lui, fie că-mi plăteşte ori nu, fie că-l iscălesc ori nu;

www.dacoromanica.ro

căci este o datorie de conştiinţă şi mai presus de toate, de onoare profesională.

Prin urmare, responsabilitatea morală o las la o parte. Responsabilitatea civilă? Ce gândeşte D. Vulturescu, că numai cu ce a zis D-sa asupra amendamentului se va găsi un tribunal pentru a condamnă un advocat?

Voiţi răspundere eficace? Puneţi atunci de câte ori un act se va anulă, autorul lui va fi pasibil de despăgubiri, şi veţi avea cel puţin o temelie. Rămâne numai a se şti dacă se va mai găsi cineva pentru a face acest oficiu.

Nu vede onor. D. Vulturescu că cu modul acesta de a tălmăci, D-sa lasă toată lumea la discreţiunea unui judecător răpit de pasiune sau a cărui conştiinţă este întunecată?

Prin urmare, propunerea D-luí Vulturescu ori zice prea mult şi atunci este la culme primejdios, ori nu adaogă nimic la legea în fiinţă, şi atunci văd în ea germenele unei străgăniri şi unei cheltueli pentru părţi.

Că este ineficace, o probează faptul că cei veroşi vor continuà a face acte, prea eftin dar rele, şi vor impune clienţilor lor să declare că sunt operă proprie....

(D. Vulturescu întrerupe).

D. *Al. Marghiloman*: Simpaticului meu amic D. Vulturescu, om luminat, 'i place poate lumina pretutindeni, dar în discuţiunile Parlamentului, nu. Adineaori, de şi autor al unor măsuri ce nimeni nu avusese timpul să combată, strigà cel mai tare „închiderea discuţiunii!" Acum, ca printr'o favoare specială, de care vă sunt recunoscător, pot să vă vorbesc; D-sa nu ne lasă cel puţin să ne înţelegem. (Aplauze, ilaritate). Aceasta ca amintire cu totul amicală, nu ca dojenire.

D-nii mei, sub vorba de autenticitate vrem să luăm măsuri de garanţie pentru ocrotirea stărilor oamenilor? Foarte bine. Dar vă întreb: ce măsuri se iau în contra greşelilor judecătorilor? Ce răspundere are judecătorul când, de exemplu, în legalizarea unui testament face greşeli, omite de a reproduce una din cele trei declaraţiuni solemne, şi greşeala aceasta aduce sfărâmarea testamentului? Dar, mai departe, ce măsuri luăm contra advocatului care a perdut procesul în ultima instanţă, din cauză că nu s'a înfăţişat? Acì responsabilitatea nu este mai mare decât în cazul de a dà un consiliu greşit? Să luăm, dacă e vorba aşà, să

www.dacoromanica.ro

luăm măsuri şi în contra tuturor acelora cari, prin o pledoarie greşită, au compromis soarta unui proces, şi cu atât mai mult cuvânt, cu cât advocaţii au un monopol!

Mai departe, ce responsabilitate punem în sarcina oamenilor de afaceri, advocaţilor anonimi cari girează averi, cari fac şi schimb, plasamente de bani, etc.? Aceştia n'au nici o răspundere?

Dar ce ocaziune mai bună decât asta, D-le Vulturescu, pentru a exercită generoasa D-tale intervenţiune?

Ar trebui atunci să facem un întreg sistem de legislaţiune pentru cei cari pe plată sau gratuit se amestecă în afacerile altuia. Dacă aceasta este în studiul nostru, votez şi eu cu D-voastră!

A legiferă însă în modul propus de D. Vulturescu, ar fi a sacrificà principii pozitive unor aparenţe seducătoare, dar fără rezultat practic, a ne lăsà să fim orbiţi de sticlirea unui miragiu generos, pe când în fapt introducem vexacţiuni şi spese dispendioase.

Aici e adevărul pe care vi'l spuneam când v'am rugat să lăsaţi discuţiunea deschisă: e vexacţiune pentru părţi, pentrucă tot advocatul respectabil, acela al cărui timp se cumpăneşte cu draiul, când va fi chemat a face acte, le va face sub obligaţiunea de a nu iscăli; căci n'are timp de perdut ca să aştepte ore întregi în tribunal să i se ia declaraţiunea şi să piardă zile întregi până i se liberează actele. Pe de altă parte, desfiinţaţi pentru totdeauna asistenţa gratuită a advocatului; nimeni nu va mai voi să facă gratis un act pentru un om sărman, un cunoscut sau o rudă, pentru cuvântul că, chiar de nu-şi angajează răspunderea, cum crede D. Vulturescu, totuşi nu poate primi ca, după ce 'şi-a perdut timpul, să facă un act gratis, să fie nevoit a se mai duce şi pe la tribunalul de notariat, unde timpul lui este la discreţiunea bulzişului afacerilor şi buneivoinţe a impiegaţilor subalterni!

Aşa dar, amendamentul D-lui Vulturescu e un simplu miragiu, care nu cred că va puteà înfrânà întrucâtva nici reaua voinţă, nici viclenia omului de afaceri, cel care făcea în mod interesat acte greşite şi anulabile. El va continuà a le face şi va găsi mijlocul de a evità răspunderea, cu atât mai mult că solvabilitatea lui este nulă. Iar cel care până acum lucrà conştiincios, va refuzà serviciile sale, pentrucă nu va voi să'şi angajeze nici răspunderea, nici să se scoboare la servicii cari nu sunt treaba unui

www.dacoromanica.ro

advocat. Noi în România, suntem şi notari, şi *avoués*, precum de multe ori şi portărei.

Când veţi avea oameni speciali pentru procedura silită, pentru procedura înaintea tribunalelor şi pentru notariat, etc., aşa ca advocatul să fie numai braţul drept al justiţiei, acela care numai cu cântul ajută şi pe client şi pe judecător, atunci veţi putea luà toate măsurile ce veţi crede; dar altfel o lege ca aceasta astăzi va da un monopol în mâna oamenilor de afaceri veroşi, cari vor face ori câte acte veţi voi, pentrucă puţin 'i pasă de responsabilitatea legei pe care va şti să o evite. Nu ştiu să se fi ivit până astăzi prăpăstii mari din incuria sau maliţia advocaţilor; cunosc procese mari, şi mai totdeauna, cu rari excepţiuni, ele n'au avut loc din pricina vinelor şi greşelilor advocaţilor, ci din pricina greşelilor făcute de tribunalele cari legalizase. E deci vexacţiune, dar este şi mai mult pretext la noui speze. Cum demonstram, cu cât un advocat va fi mai văr bun cu omul de afaceri veros, cu atât mai lesne va oferi ministerul său, cu atât mai sus va tarifà serviciile sale din lipsa de concurenţă din partea advocatului serios şi solvabil.

In rezumat cerem o formă suplimentară care introduce între părţi un al treilea factor: deci complicaţiune în formalităţi,—care provoacă servicii de timp necesitând plată suplimentară, deci îngreuiare a taxelor judecătoreşti, — care înlătură serviciul gratuit al advocatului, şi chiar pe cel plătit al omului de lege serios, solvabil, econom al timpului său, deci scădere în garanţie pentru cei interesaţi!

Dacă acestea sunt elemente ale unei bune legislaţiuni, admiteţi amendamentul.

Eu, fără ură, fără părtinire socotesc că trebue să respingem amendamentul, făcând cele mai depline omagii intenţiunilor umanitare dela cari au pornit. (Aplauze).

La art. 17 *)

D. *Al. Marghiloman*: Care este chestiunea, care vine azi poate pentru întâia dată în Cameră, dar care nu este nici nouă, nici necunoscută în practică? Este de a se şti: dacă vom face

*) *Art. 17.* Actele autentice sunt executorii.

www.dacoromanica.ro

un text de lege, care să traducă în românește tradițiunea legei franceze, *que provision est due au titre.* Când adică mă prezint cu un act autentic, care a ajuns la exigibilitate, avea-voi dreptul să proced la executare, fără alt mijloc de judecată? Chestiunea nu e nouă pentru practică căci, izbite de inconvenientul de a aveà dreptul lor consacrat prin acte autentice însă de a fi nevoite pentru aducerea lor la îndeplinire să recurgă la judecată, părțile înseră mai totdeauna următoarea clauză, care a ajuns a fi de stil: „Acest act se va învesti cu formula executorie la scadență, fără nici o somațiune sau chemare în judecată". Așa sunt începute mai toate actele autentice relative la constituiri de ipoteci, la împrumuturi, la închirieri, etc. Mai totdeauna, dinainte, părțile fac sumisiune, ca la scadență adică la exigibilitate, să se învestească titlul cu formula executorie, fără chemare în judecată.

La prezentarea unui asemenea act, tribunalul, asupra cererei creditorului, liberează formula executorie și execuțiunea se începe.

Azi ce voim să facem?

Prin art. 17 traducem în text de lege clauza de stil din practica curentă și reintrăm în teoria originală, cu ideea mumă că partea care are în mână un act public încheiat de ofițerul public competint cu observațiunea formelor legale, are și dreptul de a obține la scadență, la exigibilitate, satisfacțiunea ce i se cuvine.

Și care este scopul acestei dispozițiuni?

El este de a scurtà cât de mult procesele, și de a face să dispară un lucru scandalos, acela că fiind cineva ținut în virtutea unui act autentic, să poată trage tot beneficiul termenelor pe cari i le dă codul de procedură până ce să se obțină o hotărîre condamnatoare definitivă în contra sa. De aceea noi, în comitetul de delegați, ne-am sfiit de formula pe care a propus'o D. ministru al justiției, pentru că ea, în loc de a adăogì ceva, scădeà. Nu numai că întrebuințând un limbagiu impropriu, dar are încă aerul de a restrânge dreptul rezultând dintr'un act autentic. In adevăr, sunt multe transacțiuni, convențiuni în cari epoca exigibilității nu se poate găsi la prima vedere. Intr'o vindere, într'o transacțiune, într'un compromis, în sfârșit într'o

www.dacoromanica.ro

sumă de acte sinalagmatice, nu se decerne lesne momentul exigibilităţei cum s'ar vedeà spre pildă într'o împrumutare cu termen. Sunt alte acte conţinând prestaţiuni periodice în cari exigibilitatea se reînoeşte şi încetează treptat cu rândul prestaţiunilor.

De aceea, pentru a nu dà loc la confusiune, am respins un limbagiu, drept în mod abstract, incorect însă în practică.

Ne-am ferit de o terminologie, care ar aveà aerul să adaoge ceva ideei *provisiunei* ce se datoreşte titlului.

Ziceam că formula prezentată de D. ministru are încă aerul de a restrânge dreptul rezultând din forţa executorie a actului.

Este un punct netăgăduit: Când legea zice că actul autentic are forţa executorie, nimănui nu trece prin cap că se va executà înainte de a se naşte dreptul de a deveni exigibil.

Acesta fiind principiul, dacă în text adăugăm că actul este executoriu *numai când devine exigibil*, ne temem ca mai în urmă, în acest adaus la un punct clar, bine precizat, să nu se vadă vreo inovaţiune, şi anume excluderea măsurilor conservatoare ce fiecare creditor poate luà înainte de termen.

Intr'o lege, tot ce se adaugă inutil este primejdios. Să nu uităm că dăm prin proectul de faţă competinţa de a autentificà unor autorităţi inferioare cărora instrucţiunea juridică poate lipsi.

Pentru ce voiţi printr'o redacţiune restrictivă, care are aerul de a schimbà practica, să dăm pretext la interpretaţiuni greşite?

Sunt în codul civil şi în codul comercial o sumă de cazuri în cari debitorul cu termen poate pierde beneficiul termenului. Eu mă tem că cu redacţiunea propusă să nu se născocească şicane că actul nu este executoriu pentru că nu a ajuns la exigibilitatea aceea ce erà *scrisă* în el. Mai mă tem că tot asemenea, deoarece formula are aerul de a isbi de paralisie actul înaintea epocei plăţei, să nu i se conteste dreptul de a servi de bază la măsuri conservatoare ce orice creditor poate luà şi înainte de scadenţă.

Prin urmare, forţa executorie lăsaţi-o să rămână aşa cum este în lege.

De oarece în fond atât d. ministru, cât şi delegaţii suntem de acord, pentru ce să modificăm într'un sens care poate dà loc la interpretaţiuni.

De altfel chiar învestit cu formula executorie prin anticipaţie, gândiţi oare că s'ar puteà executà un titlu înainte de scadenţă?

www.dacoromanica.ro

In Franţa cum se face, şi când se pune formula executorie?

In Franţa actul autentic nu emană dela vreo autoritate judecătorească, ci dela un notar. Cu alte cuvinte, în Franţa nu complectul unei autorităţi administrative sau judecătoreşti, ci un singur om, notarul, este acela care dă autenticitatea unui act şi care în acelaş timp îi pune şi formula executorie.

Dar sub ce condiţiune un asemenea act este executoriu?

Ca, acela dela început să poarte în frunte *intitulatul* hotărîrilor, adică acel mandament către ofiţerii publici de a-l aduce la îndeplinire.

Ca, apoi, semnătura notarului să fie adeverită de preşedintele tribunalului în resortul căruia instrumentează notarul sau de preşedintele Curţei, dacă domiciliază chiar la reşedinţa Curţei. Această adeverire este nu ca să se deà o forţă nouă actului de notariat, ci pentru că se presupune că semnătura notarului nu este cunoscută afară din cercul lui şi că toţi francezii nu s'ar supune ei fără legalizarea unei dregătorii; nu se adaogă nimic nou, actul de notariat rămâne executoriu prin el însuşi. Şi după cum nici acolo nici un agent public nu execută înainte de exigibilitate, nici portărelul nu te asistă chiar dacă ai stipulat forma executorie mai înainte de scadenţă, cred că e bine să lăsăm formula simplă, fără adaos, astfel cum se găseşte în proect.

Bine înţeles că celelalte două paragrafe ale amendamentului sunt foarte admisibile şi că este oarecare control în dispositiunea de a se dà judecătoriei de ocol învestirea cu formula executorie a actelor judecătoriilor comunale.

Se dă citire art. 19 *).

D. *Al. Marghiloman*: D-lor, iertaţi-mă dacă abuzez de atenţiunea D-voastre, însă acì este vorba de chestiuni de drept, cari în adevăr pot în practică să se traducă în controverse pline de greutăţi. De altminteri fac apel la atenţiunea D-lui ministru al justiţiei pentru a vedeà cât este de fundată obiecţiunea ce am să fac. Regret că în comitetul delegaţilor nu s'a făcut discuţiune şi nu s'a avut prezenţa D-lui ministru al justiţiei, căci în liniş-

*) *Art. 19.* — Actul nul ca act autentic, pentru vr'un viţiu sau lipsă de formă, poate valorà ca act sub semnătură privată legalizat, sau ca act cu dată certa sau ca început de dovadă scrisă, dacă însuşeşte condiţiunile cerute pentru unul sau altul din aceste acte.

www.dacoromanica.ro

tea cabinetului s'ar fi putut examină mai cu rod decât în discuţiune publică chestiuni abstracte dar specioase.

Art. 19 zice: Actul nul ca act autentic, pentru vr'un viţiu sau lipsă de formă, poate valorà ca act sub semnătură privată legalizat sau ca act cu data certă, sau ca început de dovadă scrisă, dacă însuşeşte condiţiunile cerute pentru unul sau altul din aceste acte.

Acì este o chestiune fundamentală de drept care este dejà rezolvată de Codul nostru civil. In adevăr, în Codul nostru civil avem art. 1.172 care zice: „Actul care nu poate fi autentic din cauza necompetinţei ofiţerului public, valorează ca scriptură sub semnătură privată *dacă este semnat de părţi*".

D-lor, formula din acest art. 1.172 este luată din codul francez şi repauză pe o teorie de drept foarte bine scărmănată şi bine aşezată cu toate controversele cari se produsese. Este acolo un complex de idei şi dispoziţiuni, fie de legislaţiune, fie de doctrina, în care cred că nu trebuie să intrăm fără multă circumspecţiune.

Legea civilă zice: Actul nul ca act autentic, valorează ca act sub semnătură privată îndată ce este iscălit de părţi. — Atât, şi este prea destul. — Şi de ce zic că este prea destul? Pentru că pe dată se rezolvă o chestiune de practică; şi D-voastră ştiţi bine, sau D-nii, cei cari nu sunt cu totul în curentul dificultăţilor dreptului, vor afla-o poate acum cu utilitate, că îndată ce un act sub semnătură privată este făcut de părţi, el nu este valabil decât când este făcut în atâtea exemplare câte sunt părţile cu interese contrarii şi când poartă menţiune de numărul exemplarelor în cari a fost redactat. Un act sinalagmatic sub semnătura privată, făcut într'un singur exemplar este nul *ca act*, adică ca instrument de probă, şi după unii chiar ca obligaţiune.

Art. 1.172 are tocmai de scop de a scoate din dificultatea aceasta de drept, căci actul autentic nul ca formă, rămâne bun ca mijloc de probă sub semnătură privată, chiar când nu este făcut în mai multe exemplare şi chiar când nu face menţiune despre numărul lor...

D. *ministru al finanţelor, C. Nacu*: Aceasta este controversa.

D. *Al. Marghiloman*: Nu, D-le ministru, această chestiune este aplanată şi nu se mai discută de nimeni, este o chestiune

www.dacoromanica.ro

absolut rezolvată. Spre liniştirea scrupulelor D-voastre vă pot asigurà că numai departe decât azi am răsfoit evanghelia noastră...

D. *ministru al finanţelor, C. Nacu* : Laurent?

D. *Al. Marghiloman*: Nu. Mourlon (llaritate). Clasicul Mourlon care vă dă pe dată doctrina şi jurisprudenţa.

Pot deci face o afirmaţiune autorizată.

Prin urmare, ce hotărăşte art. 19 din proiect este deja regulat prin art. 1.172, cu mai multă preciziune numai. Atunci, ori repetim o regulă deja edictată, şi nu văd pentru ce s'ar face în termene diferite; ori introducem o inovaţiune şi mă sfiesc grozav de modificările legei de drept comun făcute aşa, în pripă, sub motiv de explicaţiunea unui art. 1.171 din Codul civil.

Nu văd reproducându-se în art. 19 obligaţiunea *semnăturei părţilor* din art. 1.172 din Codul civil! Înţelegeţi oare ca actul anulat să valoreze ca semnătura privată chiar fără semnătură? Pot face această întrebare care pare o adevărată aberaţiune, căci prin secţiunea următoare se organizează acte sub semnătură fără iscălitură!!

Dacă aceasta este intenţiunea legei, vă semnalez primejdia ce este de a schimbà dintr'un condei, fără discuţiune prealabilă, dispoziţiunile legei civile.

Independent de punctul acesta foarte serios, cu însemnătate practică considerabilă, mai relev în redacţiunea art. 19 o sumă de menţiuni, precum începutul de dovadă în scris, dată certă, etc. tot lucruri bine ştiute, bine limpezite, şi cari au tot a pierde, nimic a câştigà, găsindu-se inglobate într'o lege specială şi defectuoasă.

Prin urmare, dacă D. ministru al justiţiei va fi avut timpul să cugete, socotesc, că se va alipi cu noi, să zică, că putem suprimà, fără inconvenient art. 19 din proiectul de lege şi să lăsăm această materie aşa cum este regulată de dreptul comun fără să mai creăm antinomii între legea de faţă şi cea de drept comun, Codul civil.

Cererea mea este deci să desfiinţăm art. 19 ca inutil în majoritatea cazurilor, şi ca primejdios în celelalte.

www.dacoromanica.ro

La discuţia art. 23 şi 24 *).

D. *Al. Marghiloman*: D-lor deputaţi, am avut onoarea nenorocită de a fi printre delegaţii acestei legi. Nenorocită, pentru că totdeauna mi se poate întâmpina: De ce te plângi D-le? Legea asta n'aţi făcut'o D-voastră delegaţii?

Ca să arăt D-lui ministru cât de nedreaptă este acuzaţiunea D-sale, ca să mă spăl cu deosebire înaintea D-voastră de pâra că fac obstrucţiune, trebue să destăinuesc Camerei cum s'a elaborat acest proiect de lege a cărui paternitate nu sunt singur a o declină.

D. ministru 'şi aduce poate aminte cu câtă sârguinţă am fost la dispoziţiunea D-sale, câţiva colegi şi cu mine;—câte ore am consacrat studiului acestei legi; — atenţiunea cu care, eu cel puţin, am studiat voluminoasele raporturi ale tutulor Curţilor, şi unor tribunale din ţară!

Vina mea este oare dacă niciodată. *decât numai după numirea raportorului*, nu mi s'a dat în cunoştiinţă noul proiect elaborat de minister? Iacă D-lor proiectul în 18 articole care a trecut prin secţiuni; iacă proiectul în mai multe capitole şi 30 de articole pe care-l votăm! Amândouă n'au nici măcar rudenia numelui şi al titlului. Legea ce examinăm cu complicatul ei sistem de doctrină, nu a trecut prin secţiuni, nu l-au văzut delegaţii, nu este opera noastră. Eşit de întreg din cartoanele ministerului nici nu se distribuise delegaţilor când s'a numit raportorul.

Poate să vadă D. ministru cât îi va place obstrucţiunism în purtarea deputaţilor cari voesc să se lumineze înainte de a votă, aceasta nu mă va împiedică să-mi fac datoria. Cu sau fără îngăduirea D-lui ministru, dar cu asentimentul D-voastră, voiu

---

*) *Art. 23.* Pentru cei ce nu ştiu carte sau nu pot subscrie, procesul-verbal de legalisare trebue să constate in acest cas:

1. Presentarea părţilor şi a scriitorului actului înaintea judecătoriei sau primăriei şi identitatea lor;

2. Citirea actului din cuvânt în cuvânt în auzul tuturor;

3. Declaraţiunea părţilor sau uneia din ele, că nu ştie sau nu poate subscrie;

4. Declaraţiunea parţei care nu ştie subscrie, că actul ce i s'a citit, este făcut cu consimţimântul său şi că voeşte să se legalizeze.

Art. 24. Actele sub semnatura privata, sau subscrise prin punere de deget astfel legalisate. au acelaş forţa probantă ca şi actele autentice, pentru tot ce funcţionarul public competinte constata ca i s'a declarat de părţi, sau că s'a petrecut înaintea sa.

www.dacoromanica.ro

continuă a combate orice dispoziţiune pe care, în slabele mele lumini, o voi credea-o greşită sau rea. (Aprobaţiuni).

Toate măsurile pe cari nu le cunosc din comitetul delegaţilor, de care acum numai iau cunoştinţă, le voi discută ajutându-mă de învăţământul şcoalei ca mai bună călăuză decât setea de improvizaţiune legislativă! (Aplauze).

Revin acum la subiect dând, cred eu, exemplul discuţiunei fără ură sau pasiune.

Iată de ce este vorba: Art. 23 arată formele sub cari se vor face de aci înainte cele trei categorii de acte, pe cari D. ministru al justiţiei le organizează prin proiectul său de lege *eminamente naţional*, de oarece pentru înţelegerea lui trebue să ne dezbrăcăm de amintirile clasice.

După D. ministru vom avea trei soiuri de acte în România: Acte sub semnătură privată, acte legalizate şi acte autentice şi între aceste din urmă, încă se vor deosebi cele solemne, şi acele a căror autenticitate nu decurge decât din voinţa părţilor. Dar atunci ce deosebire este între autenticitate şi legalizaţiune după art. 23 astfel cum este făcut?

In ce, vă rog, se deosebeşte procedura din acest art. 23 de procedura autentificărei?

Voesc să legalizez un act sub semnătură privată pe care nu-l pot semnă din neputinţă sau din neştiinţă de carte. Las la oparte bizareria legalizărei unei semnături ce nu există! Ce fac după lege?

Trebue să mă prezint înaintea autorităţei; înaintea cărei autorităţi? Inaintea aceleia care dă autenticitatea. Acolo se prezintă cu mine şi părţile şi scriitorul şi să justificăm identitatea noastră; apoi aşă este şi când este vorba de autentificare!

Al doilea să citească actul în auzul tutulor; tot aşa se face şi când este vorba de autentificare! Se declară în caz când una nu ştie carte, sau nu poate iscăli, se declară aceasta; tot aşa este şi la autentificare! Părţile afirmă că actul este făcut cu consimţimântul lor, şi libera lor voinţă; tot aşă şi la autentificare!

Pentruce atunci două proceduri identice producând una legalizarea, alta autentificarea? Să nu credeţi că deosebirea este numai în vorbe; art. 24 şi următorii vă arată pe dată ce profundă diferenţă este între una şi cealaltă.

www.dacoromanica.ro

La ce bun această perturbaţiune ? Gândiţi că o să fie lesne primarului sau ajutorului de ocol să se recunoască între o procedură în autentificare care nu este decât o legalizare care poate deveni autentificare după cuvintele ce se va fi întrebuinţat ?

Aştept explicaţiunile raportorului, deşi D. Porumbaru, raportorul interimar, nu este mai edificat decât mine ; sau ale ministrului, autorul legei, ca să înţeleg, nu atât ce deosebire este între legalizare şi autentificare,—căci aceasta la rigoare reese din art. 21,—dar ce deosebire vede D-sa între procedura uneia şi procedura celeilalte ? Dacă deosebire în practică nu este, ce simplificaţiune se face ca să motiveze această anomalie ?

D. *Em. Porumbaru* : Binevoiţi a citi şi articolul imediat următor şi veţi vedea că legea în privinţa actelor legalizate ale celor cari nu ştiu carte, nu face deosebire între ele şi actele autentice proprii zise.

D. *Al. Marghiloman* : Apoi dacă nici în lege nu face nici o deosebire, între aceste două feluri de acte, atuncea nu înţeleg de ce să se zică când legalizare, când autentificare ?

Pentru ce să facem o astfel de confuziune în spiritul celor cari vor fi chemaţi să aplice această lege, şi aplicarea acestei legi nu se va face nici de D. ministru, nici de D. raportor nici de D. Arion, sau de mine.

Ea are să se facă de oameni abia cu dibuială de carte, dar desigur foarte puţin experţi în ale legilor.

Încă odată, intenţiunea legei este de a face o mare deosebire între autentificare şi legalizare. Dacă însă şi una şi cealaltă sunt supuse la forme identice, care este criteriul pentru a le deosebi.

Parte au voit legalisaţiune a semnăturei numai ; forma sub care se ia această declaraţiune a lor poate eşi, după cum o restâlmăci-o alţii, când legalizare când autentificare.

Dacă nu este nici o distincţiune între aceste forme, după cum D. raportor a binevoit a ne explică şi pentru care îi mulţumesc, atunci, vă rog, să suprimaţi acest articol ca absolut inutil, şi ca introducând o terminologie care poate să inducă în eroare pe cei ce vor fi chemaţi să o aplice.

D-lor deputaţi, socotesc că chestiunea este pe punctul de a se limpezi. Incep să'mi dau seama de sistemul legalizaţiunei...

www.dacoromanica.ro

D. *N. Ionescu*: Va să zică capitulezi?

D. *Al. Marghiloman*: Nu, căci tot nu'mi dau seamă de procedura ei.

D. ministru al justiţiei voeşte a face, între actul privat şi cel autentic, o lucrare intermediară, adică posibilitatea ca cine-va să poată cere numai atestaţiunea, că iscălitura sa este proprie, ceiace se făceà până azi de comisarii de poliţie, şi prin aceasta să se dea şi o dată certă actului. Astfel D. ministru a voit să stabilească o îndatorire pentru toate autorităţile, ca de câte ori cine-va va cere atestaţiunea aceasta şi prin urmare şi certitudinea datei, autorităţile competinte, adică judecătoria comunală, judecătoria de ocol sau tribunalul, să fie datoare s'o facă fără să se ocupe de conţinutul actului şi fără să ia declaraţia părţilor, că ceiace este în act este cu cunoştinţa lor. Foarte bine, este o înlesnire; dar iată unde ne încurcăm cu legea aceasta. Când ajungem la art. 23, voim să facem a profita de aceleaşi facultăţi şi acei cari nu ştiu carte sau nu pot să subscrie; să se atesteze că este adevărat un lucru fictiv, o semnătură care nu este semnătură. Fie şi aşa, deşi multe scrupule 'mi inspiră violaţiunea aceasta a Codului civil, care nu voieşte decât acte autentice sau acte sub semnătură privată.

Dar încă odată, prin ce deosebire de formă se va obţine aceasta? Ţineţi, D-lor, absolut să se facă această schimbare? Atunci împreună cu D. Poenaru-Bordea aşi propune un amendament de unificaţiune, care ar sunà astfel: „Dacă părţile voiesc numai a „luà legalizarea semnăturei lor, când nu ştiu carte, se va urmà „întocmai ca pentru autentificare, cu adaus că în procesul-verbal „se va face menţiune că nu ştiu carte".

Lucrul tot bastard rămâne, textul tot rămâne hybrid ca şi lucrul ce pune în practică, dar cel puţin nu avem aerul a face două lucruri deosebite, cari nu se deosibesc în formă.

Prin urmare, în prima ordine de idei aşi rugà pe Cameră să bine-voiască a suprimà pur şi simplu art. 23, ca inutil; dacă însă onor. Camera voieşte să menţie legalizarea din punctul de vedere numai pentru dată, şi pentru semnătura acelor cari nu ştiu carte, atunci o rog să primească această formulă:

„Pentru cei-ce nu ştiu carte sau nu pot subscrie, legalizarea se va face conform formelor cerute pentru autentificare,

www.dacoromanica.ro

făcându-se menţiune în procesul-verbal de legalizare, că nu ştiu carte sau nu pot semnà."

La art. 27 *).

D. *Al. Marghiloman:* Fac şi eu o obiecţiune asupra redacţiunei. Articolul acesta zice: „Nu se deroagă prin aceasta la dispoziţiunile art. 1182, Cod civil etc." Eu propun să se zică: „Nu se deroagă prin aceasta la dispoziţiunile art. 1182 şi următorii, 1188 şi următorii".

D. *ministru al Justiţiei, Eug. Stătescu*: Ader la această modificare.

— Se pune la vot amendamentul D-lui Marghiloman şi se primeşte.

— Se pune la vot art. 27 împreună cu amendamentul admis şi se primeşte.

D. *Al. Marghiloman*: Cer cuvântul pentru a propune o dispozitiune finală.

D. *vice-preşedinte*: Aveţi cuvântul.

D. *Al. Marghiloman*: D-lor deputaţi, ştiţi că prin legea de faţă se dă facultatea atât judecătorilor comunali cât şi celor de ocoale să dea autenticitate actelor; legea aceasta însă nu a atins întru nimic legea timbrului. Socotesc dar că este necesar a se propune o dispoziţiune finală relativă la legea timbrului, pentru că ar fi exorbitant să se ceară ca cele două acte, originalul şi copia, să fie făcute pe o coală de cinci lei, chiar la judecătoriile de ocol sau comunale.

D. *ministru de finance, C. Nacu*: D-lor deputaţi, legea timbrului prevede timbrul ce trebue să poarte diferitele categorii de acte şi copiile ce se cer după aceste acte, şi orice autoritate nu poate face altfel de cât să se conformeze legei. (Intreruperi).

D-lor, în acest proect de lege există un articol, pe care

*) *Art. 27.* Tribunalul de judeţ, judecătoriile de ocoale şi comunale sunt datoare, când li se face asemenea cerere, să dea data certă actelor sub semnătură privată.

Aceasta se face înregistrându-se petiţiunea în registrul de intrare şi certificându-se în josul actului, de judecător sau de primar, că acel act s'a prezetat judecătoriei sau primăriei la data cutare şi că s'a înregistrat la numărul cutare a registrului din acea lună, zi şi an. Această certificare pe act se va contrasemnà de grefier sau notar, după natura autorităţei de la care emană.

Nu se deroagă prin aceasta de la dispoziţiile art. 1182 Cod. Civ. şi nici de la regulele speciale prescrise în materie de drept comercial.

www.dacoromanica.ro

D-voastră l'aţi votat deja, unde se zice că orice act se va prezentă spre autentificare sau legalizare, la oricare din cele trei instanţe judecătoreşti, trebue să fie făcut în două exemplare, dintre cari unul pe hârtie timbrată, iar cellalt pe hârtie simplă; prin urmare iată că se face o scutire de timbru..... (Intreruperi).

www.dacoromanica.ro

CODUL DE COMERŢ

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 13 IUNIE 1886

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 13 Iunie 1886, cu 48 de ore înainte de închiderea sesiunei legislative 1885—1886, guvernul liberal, prezidat de D. I. C. Brătianu, depune proiectul unui nou Cod de comerţ.

D. Al. Marghiloman, cel dintâi înscris la discuţia generală, pronunţă cu acest prilej următorul discurs:

Domnilor Deputaţi,

Modul cum s'a citit raportul, sau cel puţin modul cum am avut noi cunoştinţă de dânsul, 'mi pare că e o imagină fidelă a modului cum s'a elaborat noul Cod de comerţ, cel puţin de comisiunea noastră; — acum la finele sesiunei, când după cele vădite, — căci cum zicea foarte bine D. prim-ministru adineaori, nu ştim ce are D-sa în buzunar, — mai avem tocmai 48 de ore: ei bine acum, ni se propune că în acest interval, să luăm în considerare, să examinăm şi să votăm, ce? Una din lucrările de căpetenie ale unei societăţi bine organizate: Codul ei de comerţ. Pare-se că a sosit momentul psicologic al *formalităţilor de vot* recomandate de D. ministru al justiţiei. Cel puţin dacă am avea timpul material pentru aceasta! Dar nu'l avem, D-lor; iată un calcul aritmetic foarte simplu: avem 488 de articole votate de comisiune şi aduse înaintea D-voastre; să presupunem că două treimi, că trei pătrimi sunt perfecte; rămâne restul care poate da loc la ceva critici sau observaţiuni: puindu-le unele peste altele, veţi acordă că nu este mult cinci minute, *cinci minute!* de articol. Aceasta ne dă tocmai 40 de ore de lucru neîntrerupt. Le aveţi?

www.dacoromanica.ro

Deci, a se cere Camerei, ca în acest scurt timp, nu să înceapă cercetarea, ci să termine votarea, este a suprimà d'inainte orice discuţiune, a înlăturà în bloc orice amendare.

Va rămâne scris că în 48 ore am răsturnat din întreg o legislaţiune care ne cârmuia de aproape o jumătate secol, am schimbat cu desăvârşire până şi moravurile noastre comerciale ; căci a schimbà limba afacerilor este a schimbà însuşi uzagiul lor!

D-lor, este simplu, comod de a ne desface de tot ce este serios ca studiu şi care cere oare-care concentraţiune a minţei ; ştiu de altminterea că este foarte ingrat de a vorbi în Adunare de lucruri practice şi tehnice cari par a nu interesà, d'ocamdată decât pe specialişti, dar cari au înrâurire adâncă în viaţa practică. Pe fie-care zi ne lăudăm că voim să facem comerţ şi industrie bună, să propăşim, să ne punem la nivelul Statelor celor mai civilizate, şi cu toate acestea voim să votăm o legislaţiune întreagă în câte-va ore, fără să fi avut măcar timpul material de a ne fi dat seama de dânsa ; veţi zice poate că am delegat toate puterile noastre unei comisiuni speciale şi că această comisiune compusă din jurişti eminenţi a putut să se ocupe de această lege şi să alipească produsul cunoştinţelor ei pe lângă acelea ale Senatului, care a votat mai întâi acest proiect. Ei bine, eu aş face apel la conştiinţa acelor cari au fost în comisiune, să spună dacă au putut să citească din cap în cap această lucrare.

O voce: Nici unul.

D. *ministru de justiţie, Eug. Stătescu*: Cine a răspuns?

O voce: D. I. Sturdza.

D. *ministru de justiţie, Eug. Stătescu*: N'a fost în comisie şi nu are procură să răspundă.

D. *Al. Marghiloman* : Şi eu aşi garantà că nu s'a citit.

Voiţi o probă din care 'mi-am făcut această închipuire ? Unde sunt prescriptele verbale cari să fi consemnat observaţiunile ei şi care să poată mai târziu servi la interpretarea dificultăţilor ? Cari sunt modificaţiunile sau cel puţin obiecţiunile ce proiectul a încercat ? Şi voi probà pe dată, domnii mei, că sunt materii întregi cari au nevoie de ceva remaniere.

Apoi, D-lor, D. raportor, care este expresiunea comisiunei, ne vorbeşte în lung şi în larg, prin raportul său, de împrumutările făcute din legislaţiunea Belgiei, Franţei, Germaniei. Cari

www.dacoromanica.ro

sunt acele împrumutări? Eu, afară de dispoziţiunea rea, a art. 28 şi aceia, bună, a art. 59, luate din Codul german, nu văd urmă de împrumutări făcute altei legislaţiuni, decât bine înţeles Codului italian, pe care ni l'am însuşit.

Iată cu ce cercetări aprofundate s'a făcut lucrarea aceasta; căci cel puţin nici în privinţa sorgintelor nu ne poate da comisiunea noastră o lămurire întemeiată!

Eră poate o lucrare în care D. ministru mă putea găsi alături cu D-sa, pentru a cere un vot pripit; o traducţiune fidelă a Codului comercial. Dar, Codului italian s'au făcut trunchiări şi adause; nu văd nici o expunere de motive cari să explice aceste modificaţiuni; unde oare le vom găsi justificaţiunea lor?

Găsesc, D-lor, sub semnătura unui magistrat, a cărui competinţă nimeni nu o contestă, observaţiunea foarte justă, că dintre autorii noei legiuiri cari au alcătuit fiecare câte o parte a ei, nici unul dintr'ânşii nu a găsit de cuviinţă să o însoţească de o expunere de motive. Această expunere de motive ar fi dat, mai întâi legiuitorului, mai pe urmă interpretului, cheia diferitelor modificaţiuni cari s'au făcut în legiuirea—tip. Unul singur, distinsul şi ilustrul consilier dela Curtea de Casaţie, D. Degrea, nu numai că a făcut o expunere de motive, dar încă a supus-o cercetărei publice, printr'un ziar special, astfel că s'a putut luà cunoştinţă de lucrarea D-sale.

Faptul astfel afirmat 'l iau de adevărat, de oarece nici azi măcar nu se aduce Camerei acea lucrare pregătitoare!

Gândiţi că aceasta este o critică banală făcută numai pentru plăcerea de a critică? Nu, D-lor. Am fost însă judecător, şi nu sunt mulţi printre noi cari au avut această onoare; sunt advocat, şi sunt mulţi printre noi cari exercită această profesiune, şi toţi pot spune câte dificultăţi întâmpină practica noastră judecătorească pentru a da o deslegare certă, deci definitivă, gravelor controverse de cari este împănată toată legiuirea noastră comună! Pentruce? Pentrucă şi la elaborarea codurilor noastre, şi dela 1864 încoace, am tot mers 'nainte cu legi lucrate cu precipitaţiune, cari n'au fost serios supuse desbaterilor publice, astfel că nici în discuţiunile parlamentare, nici aiurea nu se găsesc urme cel puţin de ceiace a fost intenţiunea legiuitorului.

Numai discuţiunilor pripite şi sistemului ciudat de-a ne le-

www.dacoromanica.ro

pădă de tot ce există în ţară şi de tot ce experienţa a implântat, datorim că am ajuns să avem legiuiri bastarde ţesute cu controverse la fiecare pas. Astfel în Codul nostru de procedură am forfecat şi în legea prusiană, şi în legea franceză, şi în legea genoveză, am împreunat în fugă aceste bucăţi şi am ajuns la constatarea nenorocită că, un tribunal poate judecă azi alb, când ieri a fost negru; că o secţiune a unei curţi poate condamnă ceeace o altă secţiune a absolvit, şi fără ca cineva să aibă dreptul a se plânge de judecătorul său.

Intr'adevăr, cu toată legislaţiunea noastră găsim dispoziţiuni de legi cari se bat în cap şi pentru împăcarea cărora nu avem lucrări pregătitoare cari să spună ce a voit să facă legiuitorul, ce gând a avut. Am ajuns cu aceasta ca dintr'o populaţiune eminamente cinstită, în raporturile sale, să facem una din populaţiunile cele mai procesive.

Imi daţi voe, D-lor, ca înspirindu-mă de la un exemplu autorizat, să povestesc şi eu anecdota mea? Nu mai târziu de cat alaltăeri, intră în cabinetul meu doui oameni. După exteriorul şi ţinuta lor erà lesne de văzut, că aparţineau clasei de jos a societăţei. Unul chiar nu ştia carte.

Imi arătă un testament autentic prin care fratele lor 'i desmoştenea în favoarea nevestei sale.

Citesc cu atenţiune actul şi legalizarea, mă informez pe lângă ei de starea şi compoziţiunea familiei, şi mă conving că testamentul este inatacabil.

„Ce este de făcut, D-le? spune cel mai citit.

„Nimic, de cât să laşi pe cumnata D-tale să stăpânească liniştită", răspunsei..

Atunci cel care nu ştià carte, care tăcuse, suflă şi el: „la mai uită-te la art. 862. D-le! (Ilaritate).

Articolul acesta este acela care prevede formele testamentelor şi care a făcut un răsunet mare în lumea noastră judecătorească.

Ei ştiau acest articol, pentrucă aceasta este starea normală la noi: toată lumea ştie că toate articolele din legile noastre se pot controversà, deci că toate chestiunile se pot duce înaintea tribunalelor. De! în loc de a veni să facem încet şi pas cu pas legi practice şi concordante în diferitele lor dispoziţiuni, am luat

www.dacoromanica.ro

în pripă legi streine, le-am ciontit sau le-am tradus rău, astfel că la fiecare cotitură vezi un articol care anulează pe precedentul său. Critica aceasta, D-lor, mă grăbesc a o recunoaşte, nu se poate face legiuirei care ni se propune; recunosc că tendinţele ei sunt excelente; că în complexul ei realizează un progres, însă nu va fi bună, practică, până ce chiar de la întocmirea ei, nu vom despică miezul principalelor ei inovaţiuni.

Voiţi oare să reditărn nesocotinţa de acum 20 de ani? Regretatul Boerescu a procedat tocmai astfel, cum doreşte după 20 ani, să procedeze actualul nostru ministru de justiţie. Toţi ne-am plâns de un mare inconvenient: ne-am desfăcut de o legislaţiune pe care o aveam, pe care o ştiă poporul, legislaţiune pe care D. Corbescu o lăudà cu mult adevăr. Odată, dintr'un condeiu, am ras tot ce am avut şi am luat lucruri străine, în cari este şi un limbagiu pe care nicî azi, după 20 ani, nu'l înţelege poporul. Şi încă şi din această legislaţiune, pe ici pe colo, am forfecat câte o dispoziţiune care ni s'a părut mai grea de tradus sau mai improprie de stabilit, înlocuind'o cum am putut. Când nu s'a găsit termeni în limba noastră pentru a putea traduce unele expresiuni în mod fidel, s'a şters pur şi simplu, fără ca să se bage de seamă că acea dispoziţiune, ştearsă sau înlocuită, făcea parte dintr'un lanţ din care, scoţând un inel, tot şirul se sminteşte. Ei bine, procedarea de astăzi este identică şi v'aşi puteà dovedi aceasta, dacă v'aşi citi articol cu articol. Este frumos să zicem: recurgem la legislaţiunea italiană; căci, D-lor, Codul de comerţ italian este recunoscut ca cel mai perfect; însă de ce l'aţi triunchiat? In adevăr, şi cu această ocaziune s'a făcut ca altă dată, s'a lăsat afară dispoziţiuni cari combinau în mod perfect totalitatea Codului de comerciu italian, aşà că ceeace facem noi, va fi departe de a corespunde la calităţile legistaţiunei italiane.

Să vă dau un exemplu: In Codicele italian nu se admite proba testimonială decât sub o rezervă formală, aceea că va fi îngăduită de judecător. Noi, *de plin drept*, o declarăm, prin acest proiect, admisibifă! Rog pe D-zeu să ne păzească de dânsa, fiindcă destule neajunsuri am încercat şi încercăm cu ea!

Nu este oare bine să cunoaştem motivele unei măsuri atât de primejdioase?....

www.dacoromanica.ro

D. *Take Ionescu:* Cu osebire la noi...

Voci: In toate ţările.

D. *Al. Marghiloman:* D-lor, ar fi lesne să fac erudiţiune şi să vă amintesc câtă băgare de seamă, câtă cercetare profundă se pune în toate ţările din lume, când se întemeiază o lege organică.

Pentru a nu merge mai departe, vedeţi, acì în peninsula balcanică, exemplul Muntenegrului. Pe la 1873, un învăţat rus, dr. Balthazar Bogisic, a fost însărcinat cu codificarea legiuirei; şi deşì acel mic Stat avea Codul lui Petre II, Codul lui Danilo, totuşi 12 ani de labor neîntrerupt a trebuit ca să se termine lucrarea. Lucrarea terminată a fost supusă tuturor *sfaturilor* ţărei, şi azi, după observaţiunile făcute, se îmbunătăţeşte înainte de a'i da forma definitivă.

Noi lepădăm o legislaţiune care o cunoaştem de la 1840, care nu s'a găsit că este periculoasă decât în unele părţi, carì în adevăr reclamă o reparaţiune urgentă. Abia a putut să pătrunză puţin în moravurile noastre, abia a regulat în câtva mişcarea micului comerţ, şi, dând'o la o parte, neconservând într'ânsa nici termenii cu cari se deprinsese lumea, facem operă nouă. — Foarte bine! Dar de ce voiţi ca pentru această operă nouă să nu procedăm şi noi cu oarecare atenţiune?

Vedeţi bine, că sunt tot mereu preocupat de ideia că apreciaţiunea D-lui ministru, cum că votul nostru este o pură formalitate, să nu devină o realitate. Codul italian de care vorbim şi pe care voim să ni'l însuşim, cât timp s'a lucrat la el? 10 ani.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Douisprezece ani.

D. *Al. Marghiloman:* Douisprezece ani au stat pe gânduri şi pe răsgânduri oamenii învăţaţi; pe urmă a fost criticat de opiniunea publică, studiat de judecătorii cari erau să'l aplice, astfel că înainte de a fi votat, erà consacrat de opinia publică, înainte de a fi promulgat ca lege, erà cunoscut de toată lumea. Apoi aşa am făcut noi? S'a prezentat la Senat şi îndată ce s'a votat, s'a adus şi la noi acum câteva zile.

D. *I. Poenaru-Bordea:* De şease luni de zile s'a împărţit de D. Nacu.

D. *I. A. Sturza:* Vedeţi că toţi spun că nu l'-a văzut.

D. *I. Poenaru-Bordea:* Cu atât mai rău.

www.dacoromanica.ro

D. *I. A. Sturza* : Dacă 'l puneà în vânzare, 'l cumpăram dela librarie. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman* : Eu, n'am putut să mi-l procur. D. ministru zice că cine a voit să'l citească l'a citit. Puţină îngăduire, D-le Nacu, şi vă voiu probà, altfel decât cu afirmaţiuni, că l-am citit. Insa, a trebuit să recurg la un amic al meu, care'l avea tipărit. Până în acest timp niciodată nu mi-a trecut prin mână, nici ca deputat, nici ca avocat, această lucrare, şi mulţi din noi n'au cunoştinţă de ea. Dar nu este de mine vorba ! Spuneţi'mi care este Curtea sau corpul judecătoresc căruia s'a supus proiectul ? Tribunalele de comerţ, cel puţin, fost'au ele consultate ? Credeţi oare că practica sau doctrina nu avea vre-o schimbare de propus ?

Eu unul vă pot citi adnotaţiuni cari le sugerează proiectul. Nu sunt ca D. Dr. Râmniceanu, care afirmă că'l cunoaşte fără să'l fi citit. (Ilaritate).

D. *Dr. Râmniceanu* : Apoi nu erà mai bine să lucrăm de cât să ne pierdem vremea ? (Ilaritate).

D. *Al. Marghiloman* : Numiţi aceasta o perdere de timp ?

D. *Dr. Râmniceanu* : Unde nu ai fost în comisiune....

D. *Al. Marghiloman* : Iertaţi-mă, că provocat fiind, am alunecat cu discuţiunea să numesc persoana omni-stiitoare a unora din colegii noştri. Am greşit şi foarte meritat acuzaţiunea, a cărei dreptate o veţi judecà D-voastră, D-nii mei, că nu mă pot consolà de a nu fi figurat printre aleşii D-voastră.

Dar, credeţi, că dacă aş fi fost numit în acea comisiune, m'aş fi asociat operei de a expedià urgentisim revizuirea Codului de comerţ ? Ştiu că legea noastră actuală are multe, foarte multe puncte defectuoase....

D. *ministru de justiţie, Eug. Stătescu* : Şi voiţi să perpetuaţi starea acestei legislaţiuni ?

D. *Al. Marghiloman* : Eu socotesc că între alternativa care consistă în a omorî pe bolnav, sau a'i tăià membrul bolnav, este mai de preferit cea din urmă. Ori, partea bolnavă nu este tocmai acea de care vă ocupaţi cu atâta grabă.

Toată lumea se plânge, că avem o procedură anormală, care pune mai multă întârziere în rezolvarea proceselor comerciale, decât în a celor civile ; de ce nu îndreptaţi acelea !

www.dacoromanica.ro

Toată lumea se plânge că legislaţiunea falimentelor este greşită. De ce nu aţi început revizuirea cu dânsa? Veniţi tocmai cu acele cari au dat mai puţin loc la critici, şi asupra cărora s'a stabilit o jurisprudenţă. şi cu care ne-am deprins în timp de mai mult de 40 de ani.

Deci nu este întemeiată urgenţa pe care o invoacă D. ministru al justiţiei pentru a înlătură regulele de prudenţă ce trebue să prezide la confecţionarea unei legislaţiuni practice.

Deci reclam formal pentru noi, Parlament, dreptul de a votà în cunoştinţă de cauză. Dacă se va puteà face o operă colosală în 48 ore, atât mai bine; dar să fie înţeles că avem dreptul de a cere lămuriri asupra tuturor inovaţiunilor propuse.

Să vă dau un exemplu: Proiectul aseamănă biletul la ordine cu poliţa, astfel că, chiar între doui civili, el este act de comerţ.

Nu trebue să cunoască Camera importanţa acestei măsuri înainte de a o votà?

D. *ministru de finanţe, C. Nacu*:. Aşà şi trebue să fie!

D. *Al. Marghiloman*: Nu cred, D-le ministru, pentru că biletul la ordin nu este numai un instrument de credit destinat a merge la bancă. Biletul la ordin este forma uzuală a angajamentelor proprietarilor, agricultorilor, chiar a ţăranilor în unele districte, ca la Brăila. A face comercial un asemenea act, este o măsură gravă. Poate să fie bună, dar în orice caz trebue examinată.

Toate acestea s'ar puteà semnalà la articole. Dar ştiu până la ce punct vom fi atunci îngăduiţi să discutăm?

Deci sunt silit a continuà enumeraţiunea.

Faptul de a cumpărà sau vinde acţiuni ale unei societăţi comerciale, şi aceasta nu într'un mod obişnuit, spre speculă, este un act de comerţ.

Dar oare cine face acest fel de acte? Capitalistul care 'şi plasează banii, tatăl de familie, tutorul, soţul care asigură capitalurile în bani.

Poate o inovaţiune atât de gravă să treacă, fără ca să luăm cunoştinţă prin discuţiune de dânsa?

Cred că nimeni nu contestă gravitatea comercialităţei unor legături. Sunt lucruri atât de grave în privinţa probei juridicţiunei,

www.dacoromanica.ro

celerităţei procedurei, măsurilor. de coerciţiune, că nu putem consacră o asemenea schimbare în cunoştinţa de până azi a lucrurilor, fără ca să ne dăm bine seama de dânsa. E greu de a pune pe tatăl de familie sub o lege excepţională.

D-lor, am luat câteva exemple din cartea întâia a acestui cod, şi uitam să vorbesc de un articol care conţine încă un lucru de căpetenie. Codul de faţă prescrie obligativitatea obiceiurilor comerciale; şi prescripţiunea pare formală, de oarece din toate articolele s'a şters trimiterea la uzanţele comerciale ce se găseşte în articolele corespunzătoare italiene.

Este oare un bine, ori un rău? Răspunsul nu este îndoios. Codul civil el însuşi, în materia de servitute, de locaţiune etc., consacră formal validitatea obiceiului local.

Necum în materia comercială?

O primă reflexiune: Articolul întâiu spune că în comerţ se aplică numai *legea de faţă*.

Nu era mai bine să zică *„legile comerciale"* ? Căci mai sunt şi alte legi, cum sunt: legea burselor, legea comerţului ambulant, legea docurilor, cari fac parte din legislaţiunea comercială, pe când aci se zice că se aplică legea de faţă, şi nimic alt.

O a doua observaţiune: „Unde legea nu dispune, se a„plică Codul civil?"

Nu se vorbeşte nimic despre uzagiile comerciale.

Inainte de toate, comerţul este un lucru de obiceiu, şi legislaţiunea comercială trăeşte mai mult cu uzagii de cât cu texte de lege, şi aceasta este atât de adevărat, în cât legislaţiunile bine făcute au dat preferinţă uzagiilor mercantile asupra textelor de legi civile. Am aci textul italian care dă tocmai precădere acestor uzuri comerciale.

Apoi, vreţi să ştiţi de ce mare ajutor au fost până acum la noi uzurile comerciale? Numai uzurile au dat viaţă comerţului nostru, şi numai ele l'au ţinut în concordanţă cu comerţul occidental.

Noi nu avem nimic până acum în legislaţiunea noastră comercială care să vorbească despre cecuri, despre asigurările terestre, şi cu toate acestea tribunalele au recunoscut cu drept cuvânt tăria lor, şi ne-am putut pune astfel cu curentul modern. numai graţie regulei de toţi admisă că: uzagiul co-

www.dacoromanica.ro

mercial este cea mai sigură călăuză acolo unde legea tace.

Avem o legislaţiune uzuală şi o vom avea oricât de recentă şi de corectă ar fi legea.

Să presupunem că proiectul a ajuns să ţie seamă de tot ceeace progresul a dat mai nou. Insă progresul de aceea se chiamă progres fiindcă merge înainte.

Ştim noi ce poate el să mai realizeze nou în bancă şi în afaceri? Neapărat că invenţiunea nu poate fi prevăzută, neapărat că în faţă cu progresul vom găsi un gol în lege. Golul acesta nu'l vom puteà umple cu Codul civil, căci el este şi mai vechiu, şi mai depărtat deci de descoperirile moderne. Ar rămâne uzanţa mercantilă: legea de faţă o prohibă formal. Putem astfel foarte bine ajunge la tăgada legală de dreptate, şi la un judecător zicând: „nu sunt în drept să judec cutare chestiune, pentru că nu „am lege să aplic". Şi judecătorul vorbind astfel, va fi în dreptul său, căci treaba lui nu e de a creà legi, ci de a le aplicà.

Voiţi să mergem mai departe? Vă voiu probà că, de şi ne fălim că am împrumutat Codul italian, am făcut însă un împrumut înjumătăţit. Să vă citez un exemplu: autorizaţiunea femeii care face comerţ! Noi în legea noastră avem un uz vechiu care zice că femeea nu se neguţătoreşte decât cu autorizaţiunea soţului ei; însă cu autorizaţiunea scrisă şi adeverită de judecătorie. Dar erà şi un corectiv, că bărbatul erà răspunzător de comerţul făcut de femee fără autorizaţie.

Să presupunea că de câte ori se neguţătorea, se neguţătorea pe seama bărbatului, şi bărbatul în cele din urmă plătea.

Situaţiunea erà puţin favorabilă pentru propăşirea comerţului şi putea duce la surprinderi reale.

Colegul meu onor. D. Stoicescu cunoaşte ca şi mine un fapt scandalos care s'a petrecut la noi. O neguţătoare franceză din Bucureşti care învârteşte un mare negoţ, a încetat cu plăţiie ei. Când creditorii au voit să pună mâna pe avere, a eşit un bărbat de peste mări şi ţări, care a zis creditorilor că este femeie măritată şi a făcut comerţ fără autorizaţiunea sa.

Existenţa acestui soţ nimeni n'o bănuià! Justiţia a trebuit însă să se închine şi acuma creditorii aşteaptă să se îndestuleze cum i-o ajută legea civilă! Debitoarea lor nu erà comerciantă după legea noastră.

www.dacoromanica.ro

Nici vorbă că această înapoiere a legislaţiunei trebue să solicite atenţiunea legiuitorului.

Ce edictează în cazul acesta Codul Italian, căruia dăm azi asalt?

Foarte preocupat de cerinţele creditului, de siguranţa tranzacţiunilor, legiuitorul italian a pus pe acelaş picior autorizaţiunea expresă cu autorizaţiunea tacită şi a stabilit chiar presumţiuni legale din cari se va induce existenţa unei autorizaţiuni tacite.

Astfel când comerţul femeii este *public şi notoriu*, bărbatul nu mai poate zice că a ignorat lucrul, că deci femeia lui face negustorie fără a lui autorizaţiune.

Noi ştiţi ce am făcut? Când am ajuns la această discuţiune practică, ne-am întors tot îndărăt la Codul lui Caragea şi am zis că femeia ce voieşte să se neguţătorească, va trebui să aibă înscrisă autorizaţiune dela soţul ei şi încă ca această autorizaţiune trebue să fie publicată.

Astfel că eu, creditorul femeiei, deşi m'aşi destoinici să probez că la un moment dat, am văzut batalama în mână, însă dacă n'a fost transcrisă în registru, publicată prin *Monitor* şi afişată la tribunal, ea nu a avut autorizarea bărbatului, deci nu poate fi ţinuta valabil prin angajamentele ei. Ei, dece socotiţi D-voastră că ivindu-se în practică un proces asupra acestui punct, n'ar fi interesant ca discuţiunile Camerei să spună dece ne-am întors dela legislaţiunea veche, până unde ne-am întors, şi dece ne-am lepădat de legislaţiunea italiană?

Iată, D-le ministru al justiţiei, interesul dezbaterilor din Cameră; şi când vă supun aceste reflecţiuni, vă rog să credeţi că nu mă preocupă pe mine răsunetul pe care o să-l aibă critica mea, ci mă preocupă un lucru: ar fi ruşinos pentru mine, ca om de meserie, trimis acî să cercetez lucrurile, cari sunt în competinţa mea, să le las să treacă nediscutate şi pe urmă să dau din umeri, zicând: alţii le-a făcut.

D. ministru de justiţie, Eug. Stătescu: Lasaţi-ne nouă ruşinea asta.

D. *Al. Marghiloman*: Nu mă fac solidar cu D-voastră. In viaţa privată voiu fi pururea onorat să mă număr printre cei cari vă dau mâna, dar în viaţa politică îmi rezerv libertatea mea, şi în viaţa de legiuitor permiteţi-mi să-mi exercitez drepturile mele, astfel cum mi le dă Constituţia.

www.dacoromanica.ro

D-voastră nu aveţi afface cu cei mici, cu cei cari se trudesc cu neajunsurile zilnice ale vieţei. Sunt judecători cari ne zic în faţă : Bine, frate, ce fel de legi faceţi ? Ce voiţi ? Poate eu am pielea subţire şi îmi pare rău să fiu înglobat în răspunderea aceasta.

Merg mai departe. Să vedeţi că critica mea e bazată pe date certe ; nu ştiu cine mi-a spus o anecdotă, că la elaborarea Codului civil, copistul însărcinat cu traducerea ce pe urmă se dadeà miniştrilor ca să le treacă prin Consiliu de Stat şi prin Corpurile legiuitoare, cari au votat după idealul preconizat azi de D. Ministru al justiţiei, copistul uitase o carte întreagă, astfel că nu se mai potrivia numerotaţia franceză cu cea română. Un critic moros n'ar puteà oare insinuà că aşa ceva s'a petrecut cu proiectul nostru ? S'a luat titlurile I, II, III şi IV ; când s'a ajuns la titlul V, care vorbeşte despre mijlocitori sau mediatori, o categorie de samsari, cari fac afaceri, în cari intră şi *les commis voyageurs*, cari se duc de ia comande, şi cari de multe ori cu carnetele lor fac credinţă înaintea tribunalelor, când s'a ajuns, zic, la titlul V unde se regulamentează acest uz comercial : şfers dintr'un condeiu ! Nu este oare interesant să nu se poată zice că a fost greşala copistului, ci să se stabilească aci că o idee a prezidat la înlăturarea acestui titlu ? Chestiunea e foarte importantă, căci în cazul din urmă mediatorii nu mai pot să zică nimic, nu se pot prevalà cu articolele relative la dânşii, din Codul de comerţ italian ; în cazul întâi însă nu vor mai fi controverse, căci mulţi, sprijiniţi pe uzanţele europene, vor căutà în legea mumă, în legea Italiei sprijinul plăţei serviciilor lor.

D-lor, la început, în pripă, de temere de a nu vă obosi, am atins ceva despre schimbările radicale ce se fac în legislaţiunea poliţelor şi biletelor la ordin. Şi sunt două lucruri pe cari le-am spus, unul asupra căruia aşi trece foarte iute, deşi are oarecare importanţă în viaţa practică, este schimbarea limbagiului comercial. Fac omagiile mele cele mai profunde intenţiunei de jurist şi scrupulozităţei de jurist ale D-lui Degrea, care a lucrat această parte. Poate că şi eu într'o intenţie de jurist aşi fi făcut tocmai aşa, dar n'ai ce să faci cu practica. Nu legile fac moravurile, ci moravurile fac legile. Apoi d'abia pătrunsese la noi obicinuinţa d'a mânui poliţa şi de a distinge între biletul

www.dacoromanica.ro

la ordin şi poliţă şi acum deodată, când abia am ajuns să ne dăm seamă dece este o poliţă (şi ştiţi că aceasta s'a întâmplat nu numai oamenilor simpli şi negustoraşilor, ci şi celor trecuţi prin şcoale), deodată schimbăm legislaţiunea, asemănăm în privinţa comercialităţii un efect cu celalt şi le dăm denumirea de *cambie*. Vorba aceasta nu m'ar supără dacă, după prescripţiunile proiectului, n'ar trebui să figureze în chiar text efectul.

Suntem un popor care ne asimilăm toate cu înlesnire; termenul va fi lesne, foarte lesne învăţat, — dar îşi vor dà oare seamă cei din popor de întinderea lui practică.

O voce: In Moldova este cambie.

D. *I. C. Negruţzi*: Cambie nu, dar tratà se zice în Moldova.

D. *Al. Marghiloman*: D-lor, porturile noastre având încărcători şi armatori italieni şi greci, cari întrebuinţează în corespondenţa lor şi în toate afacerile lor termenii italieni nu trebue să vă miraţi dacă cuvântul cambie a pătruns în moravurile acelor porturi. Eu v'am declarat că nu sunt tocmai în contra acestei modificări a limbagiului juridic. Să deà D-zeu să vorbim ca romanii, ca fiecare vorbă să fie cumpănită, să însemneze într'un mod tecnic ceva.

Dar reamintiţi-vă ceeace avui onoarea să vă spun: efectul nu va aveà valoarea lui decât înscriindu-se în textul lui denumirea de *cambie*. Dacă ajungem la acest rigorism nu erà mai bine să lăsăm pentru a deşteptà atenţiunea, tot terminologia cea veche? Ori, dacă o schimbam, să nu facem inovaţiunea dela art. 269 § 2.

In sine faptul de a cere printre enunţările unui efect la ordin şi termenul de cambie este luat din legislaţiunea germană şi cea italiană. Acolo el îşi are raţiunea de a fi prin închisoarea pentru datorii care la noi este necunoscută.

Erà deci o obligaţiune pentru legislatori ca să atragă atenţiunea aceluia care iscăleşte un bilet la ordin că punând vorba *cambie* primeşte toate consecinţele ei.

La timp vi se vor semnalà, D-nii mei, schimbările ce s'au introdus în materia societăţilor.

Ştiţi bine importanţa asociaţiunei în societatea modernă: în lipsă de lucrări pregătitoare va trebui ca D-voastre, prin discuţiune, să stabiliţi punctele de căpetenie după cari se vor îndreptà cei ce vor aveà să aplice legea.

www.dacoromanica.ro

D-lor, să perdem odată aceste obiceiuri de a improviză în materie de legislaţiune, pentrucă atunci când veţi aveà un neajuns pentru interpretarea unui text de lege, unde să te duci să găseşti deslegare? La Codul italian? Apoi l-aţi tăiat. La lucrările pregătitoare? Nu este nimic decât declaraţiunea posomorîtă a unui ministru care zice că faci obstrucţionism, de câte ori voeşti să semnalezi un defect al legei sale!

La expunerea de motive? Vă rog citiţi-o şi dacă găsiţi acolo justificaţia unei singure din noile dispoziţiuni ale legei, veţi puteà spune că v'am ocupat timpul în zadar.

Concluziunea mea este că nu mă refuz a începe cercetarea imediată a acestui cod. Doresc ca majoritatea să fie atât de stăruitoare încât să îngădue ca cel puţin pe ici pe colea, să se facă o mică discuţiune unde interesul o va cere.

Dacă însă D. ministru persistă în teoria D-sale, că noi avem numai o formalitate de îndeplinit, dacă pentru D-sa luarea în consideraţiune echivalează cu un vot în alb pentru toate articolele în bloc, atunci am onoarea să cer formal amânarea legei.

Uitasem un lucru: In totdeauna s'a pus înainte argumentul peremptoriu ca cu o oră mai înainte să luăm codul în cercetare. D. Poenaru dela înălţimea scaunului D-sale, (râsete) ne îndemnà acum 15 zile, să curmăm scandaluri judecătoreşti, ca opoziţiunile şi contestaţiunile în materie comercială să fie tratate ca la Hotentoţi! N'ar fi fost nimeni mai zelos votant, şi votant fără suflare, dacă aceasta s'ar fi adus în desbaterile noastre.

Câteva măsuri de îndreptarę se puteau luà, şi la paliative ca la paliative, oricine erà dator să fie lesne trecător cu vederea. Există un rău mare, o îndreptare, chiar necomplectă, tot ar fi mai bună ca nimica. Iacă ce ne puteam zice cu toţii.

Dar aci este vorba de a revenì asupra tuturor principiilor Codului de comerţ, începând cu lucrurile cele mai indiferente cari n'au dat loc până acum la nici o dificultate. De aceea, D-lor, socotesc că grabă mare nu este şi dacă voim să facem o lucrare bună, mai bine să amânăm până la toamnă, decât să *executăm* în pripă. (Aplauze).

In urma declaraţiei băncei ministeriale că e vorba numai de luarea în consideraţie a proiectului, d. Al. Marghiloman renunţă la propunerea de amânare

www.dacoromanica.ro

CAMERA DEPUTAŢILOR

SESIUNEA 1886—87

Pag. 89 Amendament la art. 15 Codul de Comerciu.
„ 92 „ „ „ 27 „ „ „
„ 93 „ „ „ 29 „ „ „
„ 96 Despre proiectul referitor la constatarea şi perceperea veniturilor Comunei Bucureşti susţinut de I. Câmpineanu.
„ 104 Chemarea sub drapel a milităilor.

www.dacoromanica.ro

La art. 15 *) propune următorul amendament:

„Femeia măritată nu poate face comerţ fără consimţământul „expres sau tacit al bărbatului său".

„Consimţimântul bărbatului se presumă când exerciţiul co- „merţului femeii este public şi notoriu, afară numai dacă barbatul „îi l'a prohibit în mod expres prin declaraţiune publicată în „forma art. 10 § 2".

„Când femeia nu face decât vinde în detaliu mărfurile tra- „ficului bărbatului ei, ea nu poate, numai prin aceasta, să fie „considerată comerciantă".

Intru susţinerea acestui amendament d. Al. Marghiloman, rosteşte, în şedinţa dela 5 Decembrie 1886, următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Amendamentul pe care am avut onoare a'l propune la art. 15 şi la care s'a raliat şi comisiunea noastră legislativă, este în fond acelaş pe care'l propune azi şi d. C. I. Stoicescu. Nu mă deosebesc de d-sa şi de onor. Comisiune decât într'un singur punct, care nu s'a pus încă în dezbatere şi care priveşte intrarea

*) *Art. 15.* Femeia măritată nu poate face comerţ decât numai cu autorizaţiunea înscrisă a soţului său.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autorizà pe femeia sa a face comerţ decât numai dacă va fi fost şi dânsul autorizat a da acest consimţimânt după regulele şi în formele prevăzute de art. 10.

Dacă bărbatul este interzis sau absent, autorizaţiunea va fi dată de tribunalul civil.

Femeia, de şi comerciantă, nu poate însă intrà într'o societate comerciala, în care 'şi-ar luà o răspundere nemărginită, fără autorizaţiunea speciala a soţului, sau, în caz de interdicţiune ori absenţă a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

In toate cazurile, autorizaţiunea dată femeii va fi transcrisa, afişată şi publicată conform art. 10.

www.dacoromanica.ro

femeii comerciante într'o societate comercială. Aceasta compune § 4 al articolului.

Voiu reclamà deci, Domnii mei, beneficiul diviziunei discuţiunei asupra acestui art. 15 în care se reglementează mai multe situaţiuni legale deosebite.

Asupra autorizaţiunei de dat în genere femeei măritate, legea în vigoare, prin art. 5. Cod. Com., spune că „femeia nu va putea neguţatori fără autorizaţiunea soţului dată în scris şi legalizată de tribunal". Practica însă — şi o practică recentă — a dovedit, Domnilor, că această dispoziţiune este greşită. Ea constitue o adevărată cursă întinsă Creditului, cursă de natură a se lăţi, cu cât comerţul nostru devine internaţional şi cu cât streinii iau pornirea de a se stabili pe pieţele noastre.

D. Stoicescu v'a schiţat ipoteza şi v'a expus'o în cunoştinţa de cauză, deoarece a avut în mână toate actele dosarului*).

Este evident că trebue să ţinem seamă de emoţiunea firească ce a fost atunci în lumea comercială şi să aducem îndreptare unei situaţiuni vicioase. Această îndreptare nu se poate, firește, face menţinând — agravând poate — sistemul legei actuale.

Pe nedrept s'a alarmat d. Epurescu de tendinţele amendamentului meu pe care'l tălmăceşte ca fiind foarte periculos siguranţei soţului. Dar ce are de văzut siguranţa bănească a soţului, când el nu face decât dă autorizaţiunea maritală? Înţeleg de altfel ca onorabilul preopinent să nu fi putut culege numai din citire toată economia legei cum o propunem; astfel ar fi văzut cât sunt de ocrotite şi drepturile bărbatului.

Inainte de a expune această parte a legei, aş întrebà dacă poate admite cineva ca o femeie să trăiască ani îndelungaţi ca o văduvă sau ca nemăritată, ca nimeni să nu-i cunoască altă stare civilă; ca pe acest termen să obţină un credit întins şi ca la ceasul scadenţelor, să iasă la punct anumit un soţ la iveală care pe baza art. 5 să obţină anularea comercialităţii tuturor angajamentelor soţiei sale? Nu este oare o sfidare a bunei credinţe de a vedea un magazin mare, bogat, care să nu'şi plătească datoriile şi care să meargă înainte printr'un subterfugiu legal? Exemplu dat de d. Stoicescu se poate repetà zilnic şi zilnic se va fi şi produs.

*) D. Stoicescu citase un caz precis, întâmplat înaintea tribunalului Ilfov.

www.dacoromanica.ro

Deci cu drept cuvânt propunem ca să ne întoarcem la sistemul legei italiene, căci dacă văd bune cuvinte pentru a părăsi sistemul actual, nu văd nici unul pentru care am abandonà pe acela al legei ce copiem.

Astfel sistemul nostru sună precum urmează:

De câte ori soţul va da autorizaţiunea lui făţiş şi de mai înainte — cazul cel mai onest — acea autorizaţiune se va înscrie odată cu firma în registru şi toată lumea va şti într'un mod patent cu cine are a face.

De câte ori însă soţul, deşi n'a dat autorizaţiunea în scris, ar tace numai şi ar închide ochii aşteptând rezultatele pentru a luà o hotărâre, atunci să fie considerat că a dat autorizaţiune şi femeia lui să fie considerată drept comerciantă, dacă dânsa a fost îngăduită, tolerată să facă comerţ într'un mod patent şi notoriu.

Bine înţeles că şi soţul nu rămâne victima capriciului femeesc; dacă nu voeşte ca femeia lui să facă comerţ, n'are decât să-şi manifeste opoziţiunea lui după formele de publicitate de la art. 10 şi atunci terţul care ar mai cere să trateze cu femeia, n'ar avea decât să se plângă decât de propria lui încăpăţânare.

Cred deci că este greu de a concilià mai bine interesul Creditului cu drepturile bărbatului decât o face legea italiană.

Primirea făcută de Comitetul delegaţilor amendamentului meu îmi garantează soarta lui.

Mai este, D-lor, încă un punct final unde eu mă deosebesc de comisiune.

Acel punct final este autorizaţiunea specială pe care legea o cere pentru femeia odată împuternicită de a face comerţ ca să intre în vre-o societate comercială.

Proiectul de lege, la § 4, zice: că, deşi abilitată pentru a face comerţ, femeia nu va putea intrà fără osebită autorizaţiune într'o societate comercială *în care şi-ar luà o răspundere nemărginită.*

Pentruce această limitaţiune?

Recunosc că ea se află în Codul italian, la art. 13.

Este însă ea raţională?

Eu aş propune supresiunea cuvintelor: „în care şi-ar luà o răspundere nemărginită". Adică se propune ca o femeie comer-

www.dacoromanica.ro

ciantă să nu poată intră în nici un soiu de tovărăşie, nu numai în cele cu nume cuprinzător, fără autorizaţiunea specială a bărbatului, şi motivele mele nu sunt atâta trase din consideraţiuni materiale de ocrotire a femeei, cât din respectul ce se datoreşte autorităţei bărbatului. Inţelegeţi, Domnii mei, că intrarea unei femei într'o societate, ori cum ar fi aceasta, aduce o frenquentaţiune zilnică a străinilor, o promiscuitate de obiceiuri, de interese, cari cu drept cuvânt n'au intrat în prevederile bărbatului, atunci când a dat prima autorizaţiune.

De altfel soţul a putut avea încredere în destoinicia personală a femeei lui pentru comerţ şi să nu aibă în acea a persoanelor cu care se întovărăşeşte.

Veţi ţine compt, Domnii mei, de toate cuvintele pe cari legiuitorul le-a avut în vedere când a făcut din soţ tutorul femeei sale şi cârmuitorul menajului. Ele se reproduc cu deosebită tărie în cazul de faţă şi militează pentru întinderea, la orice fel de societate, a necesităţei unei autorizaţiuni speciale. (Aplauze).

La art. 26 *) d. Al. Marghiloman propune un amendament după care cuvântul *semnat* să fie înlocuit cu cel de *parafat*.

Amendamentul e primit.

La art. 27 **). D. Al. Marghiloman propune un amendament în următoarea cuprindere:

„Cer suprimarea următoarelor cuvinte din aliniatul al II-lea al legei: „faţa cu comerciantul observând dacă înscrierea în registre a fost regulat tăcuta" şi tot aliniatul III: „Dacă registrul nu este regulat făcut etc."

Dupa ce vorbise d. C. I. Stoicescu, care propusese un amendament în acelaşi sens, cerându-se închiderea discuţiei d. Al. Marghiloman intervine cu următoarele observaţiuni:

---

*) *Art. 26.* Registrele obligatorii vor fi numerotate pe fiecare pagină şi semnate de un judecător al tribunalului locului de reşedinţă al comerciantului, sau de către judecătorul ocolului respectiv în localităţile unde nu există tribunal.

Pe ultima pagina a acestor registre, judecătorul va constată numărul filelor ce compune fiecare registru şi va semnă această certificare punând sigiliul tribunalului său al judecătoriei.

**) *Art. 27.* Registrele pe cari comerciantul este obligat a le avea, vor fi prezintate tribunalului sau judecătorului de ocol la finele fiecărui an comercial spre încheiere şi vîză.

Tribunalul sau judecătorul de ocol, faţă cu comerciantul, observând dacă înscrierea în registre a fost regulat facuta, va pune imediat, sub ultima operaţiune înscrisă, următoarea viză: „Astăzi la . . . . . anul . . . . s'a pre-„zentat registrul (jurnal, inventariu sau copiar) al comerciantului . . . . . .

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman*: Iertaţi, vă rog, dacă insist asupra acestui articol, căci nu e vorba de a modifică legea aşà cum voim noi, ci de a o face bună.

Sunt de acord cu D. Stoicescu şi amendamentele noastre se complectează. De altminteri, spre a le dà un punct de plecare comun, nu fac nici o dificultate de a menţine cu d-sa cuvintele „faţă cu comerciantul". Până la ce punct va fi necesar ca parafarea şi încheerea registrelor să se facă contradictoriu cu comerciantul, este un ce accesoriu, pe care îl va rezolvà în urmă.

Prin urmare împărtăşesc partea întâia a amendamentului D-lui C. I. Stoicescu.

Acum vă rog să binevoiţi a vedeà dacă nu trebue suprimată şi partea finală a ultimului alinìat? Intreb pe onor. raportor, care este părerea comitetului asupra acestui punct care-mi pare că este o consecinţă firească a celui dintâi?

D-lor, fiindcă este vorba de o lege foarte serioasă şi de o materie foarte importantă, căci este o adevărată închiziţiune pe care proectul de lege o stabileşte în afacerile comerciale, rog pe D-nul raportor să-mi spună dacă comitetul delegaţilor admite modificarea propusă de d. Stoicescu şi de mine?

Dacă o admite, este o presumţiune serioasă că toată Camera o va admite.

In cazul contrariu, voiu arătà Camerei numeroasele motive cari se opun ca tribunalul de comerţ, cu ocaziunea singură a vizei, să aibă a se pronunţà asupra regularităţei registrelor.

Raportorul şi ministrul justiţiei Eugen Stătescu, fiind de acord cu cele expuse de D. Marghiloman, art. 27 e votat cu amendamentele propuse).

La art. 29. D. Al. Marghiloman ia cuvântul spre a spune urmatoarele

D. *Al. Marghiloman*: La art. 29 am propus un amendament; însă D. ministru de finanţe mi-a făcut observaţiunea foarte judiţioasă, cum că de câte ori se strecoară în registre o eroare,

„şi s'a vizat cu a noastră semnătură" punându-se şi sigiliul tribunalului sau judecătoriei.

Dacă registrul nu este regulat ţinut, tribunalul sau judecătorul de ocol va face observaţiunile sale în viză chiar.

Nici un fel de taxa, timbre sau altele nu se vor percepe pentru îndeplinirea formalităţilor prevăzute de aceste două articole.

www.dacoromanica.ro

e mult mai regulat să se facă îndreptări sub formă de adnotare decât sub formă de ştersături.

Dacă rămâne înţeles că orice eroare se poate îndreptà ulterior sub formă de notă, cred şi eu că ar fi cam periculos să admitem să se facă corecturi în registre, chiar dacă s'ar lăsà cifrele îndreptate, astfel ca să poată fi citite; îmi retrag deci amendamentul.

In privinţa limbilor în cari se pot ţine registrele, văd că sunt mai multe propuneri. Nici una însă, nici chiar a d-lui Stoicescu, nu mă satisface.

D. *C. I. Stoicescu:* Am schimbat-o în senzul ideei d-lui Nicolae Ionescu, zicând „în una din limbile uzitate în comerţ".

D. *Al. Marghiloman:* Apoi vă întreb, puteţi pune o prescripţie legală de soiul acesta?

Notaţi că dacă registrele se vor ţine într'o limbă necunoscută de lege, consecinţele vor fi foarte grave, căci în acest caz comerciantul va fi privat de toate avantajele ce dau registrele, adică de înlesnirea probei în litigiurile ordinare, de stabilirea bunei credinţe în caz de faliment, de înrâurirea ce registrele au asupra calificărei acestuia, etc.

Deaceia este inadmisibil ca să puneţi în lege o dispoziţiune atât de importantă, fără s'o definiţi clar şi lămurit, adică fără să arataţi anume limba în care se pot ţine registrele. Nu este bine a lăsà acest punct la apreciarea arbitrară a judecătorului. Nu se poate oare întâmplà să se găsească un judecător care să zică că în România el nu consideră de limbă comercială, spre pildă, limba germană sau limba greacă?

Puteţi oare D-voastră să expuneţi la fluctuaţiunea preţuirei personale validitatea registrelor unui comerciant? Aceasta este imposibil. Prin urmare dac'ar fi să edictaţi o dispoziţiune de soiul acesta, ar fi bine să faceţi o enumeraţiune şi să arătaţi anume limbile în cari se pot ţine registrele. Aş înţelege să ziceţi: în limba română sau în cutare ori cutare limbă; aş înţelege de asemenea o prohibiţiune de a se ţine registrele în limba ebraică, căci limba ebraică de care se face uz în comerţ nu este limba ebraică, ci un jargon german scris cu litere ebraice. Aş înţelege, zic, excluderea unor limbi sau admiterea lor enunciativă, însă doresc un ce bine definit. (Intreruperi).

www.dacoromanica.ro

Am puteà să spunem în mod pozitiv că limbile în cari se pot ţine registrele sunt: limba română, italiană, greacă modernă, germana şi franceza.

O voce: Dar limba portugheză şi spaniolă?

D. *Al. Marghiloman:* Şi limbile portugheză şi spaniolă, dacă voiţi.

O voce: Atunci dece să mai specializăm?

D. *Al. Marghiloman*: Pentru motivul foarte legiuit ce arătam. Cred însă şi eu, ca şi Dv. că ar fi mai bine să enunciăm principiul după altă bază, cum ar fi....

D. ministru de finanţe C. Nacu: Intr'o limbă ce se scrie cu caractere moderne.

D. *Al. Marghiloman*: D. ministru de finanţe mă sfătueşte ca să propun: „în limbi moderne ce se scriu cu caractere moderne". Dar ce face Românul care nu ştie să scrie decât cu litere cirilice? (Intreruperi).

Concluziunea cea mai simplă este să menţinem textul din proiectul de lege, care dă loc la mai puţine controverse.

Voci: Aşa este!

(După propunerea D-lui ministru al justiţiei Eugeniu Stătescu, se admite formula: „Limbă modernă europeană".)

(Vezi urmarea pag. 159—167 Dezbaterile Adunărei Deputaţilor, sesiunea 1886-87).

www.dacoromanica.ro

VENITURILE COMUNEI BUCUREŞTI

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 20 DECEMBRIE 1886

In şedinţa dela 20 Decembrie 1886, Camera Deputaţilor ia în dezbatere un proect de lege, susţinut de răposatul I. Câmpineanu, deputat şi primar al Capitalei, prin care se stabilea un nou mod de constatare, percepere şi urmărire a veniturilor Comunei Bucureşti.

La discuţia art. 8*) d. Al. Marghiloman a rostit urmatoarele:

Domnilor Deputaţi,

Dacă aş crede, domnii mei, că teoria *ipocrizei politice*, lăudată mai adineaori de D. Câmpineanu, este expresiunea adevărată a sentimentului D-sale, noi din opoziţiune mai ales ar trebui să o punem în practică. Am fi dinainte iertaţi că lăsăm să iasă din făurirea Camerei o lege primejdioasă.

Dar, D-le Câmpineanu, ipocrizia nu este un omagiu pe care toată lumea 'l aduce virtuţii, ipocrizia este un omagiu pe care... **viţiul 'l aduce virtuţii!** (Aplauze).

Sunt prea bun prieten, D-le Câmpineanu, pentru ca să trag concluziunea acestei maxime, astfel restabilită, sub adevărata ei înfăţişare.... (Aplauze).

---

*) *Art. 8.* — Dispoziţiunile legei generale a vămilor, privitoare la definirea, constatarea şi pedepsirea contravenţiunilor vamale, se vor aplică şi infracţiunilor la legile accizelor, în modul şi limitele ce se vor desemna printr'un regulament de administraţiune publică, aprobat prin decret regal.

Atribuţiunile, diferite prin legea generală a vămilor, ministerului finanţelor, se vor îndeplini de către primarii sau ajutoarele lor; iar cele diferite agenţilor şi biurourilor de vamă se vor indeplini de catre biurourile şi agenţii însărcinaţi cu constatarea şi cu perceperea accizilor.

www.dacoromanica.ro

Acesta fiind adevărul, să-mi daţi voie a vă arătà că 'n tot arsenalul legilor noastre nu veţi găsi o lege, care, sub o formă cu *ipocrizie benignă*, să conţină măsuri mai ameninţatoare decât acest art. 8.

Prin acest text ne despuiem de dreptul nostru de a legiferà în materie penală şi 'l conferim unui agent administrativ.—El agent administrativ, ministrul ? poate — un cap de biurou ? mult mai probabil, va face regulamentul care din legea vămilor, va alege dispoziţiunile penale, ce au să se aplice în cazurile de contravenţiune la perceperea unor taxe comunale.

Dar, în legea vămilor sunt dispoziţiuni din cari curg ca din stâncă amenzile, confiscaţiunile, închisoarea ! Cine 'mi spune mie că agentul nostru administrativ, totdeauna dispus să creadă Statul dezarmat, faţă cu contribuabilii, — administraţia este autoritară în toate ţările ! — nu va alege tocmai acele măsuri cari fac o justiţie mai expeditivă.... dar *sumară ?* (Aplauze). Cine 'mi garantează că nu se va referi d'a întregul la legea vămilor ? Vă promit a vă arătà în curând unele taine ale acestei legi.

M'aţi crede, poate, protivnicul legei vămilor. Nu, Domnii mei. Legea vămilor este pentru comerţ ; ea se atinge de interesele ţării cele manifestate pe o scară mare ; ea se aplică de un personal luminat, expert, cu erarhie şi cu condiţiune de admisibilitate definită.

Dar legea aceasta cine o să o aplice ? Toţi desnădăjduiţii, desmoşteniţii, toţi cei cărora ignoranţa le-a interzis funcţiunile mai spălate, adică un personal inferior, incult, lesne de orbit de pasiune... poate de interes ! (Aplauze). Şi nu ştiţi ce arsenal formidabil puneţi la dispoziţiunea lui !

Veţi ajunge că aţi dat în mână celei mai puţin considerate din toate ramurile administrative o armă teribilă, care poate azi *să taie în dreapta*....., dar care mâine poate *să taie în stânga.* (Aplauze). S'a vorbit mai adineaori de scopul politic al acestei legi ; eu nu mă amestec de a judecà dacă aprecierea a fost exactă sau nu ; dacă aceasta a fost intenţiunea propunătorului legei, experienţa o va demonstrà ! Dar datoria voeşte ca lui chiar, propunătorului, să'i arăt la ce uneltire culpabilă poate duce legea vamală introdusă în constatarea infracţiunilor la accize.

Viu deci la mica incursiune ce-am anunţat pe terenul acestei legi.

www.dacoromanica.ro

Articolul zice că: se va recurge la dânsa pentru *definirea, constatarea* şi *pedepsirea* infracţiunilor.

Intâiu, *definiţiunea*.

Acolo găsiţi dispoziţiunea aceasta largă, că orice tentativă, — nu numai actul consumat, dar ajuns să fie încercat, — pentru a te sustrage dela plata unui drept sau chiar numai *dela observarea unei formalităţi*, e un act de contrabandă; am zice în cazul nostru, un act de contravenţiune la legea accizelor.

Legea este atât de fiscală că nu ţine seamă nici chiar de circumstanţele faptului!

Ia întrebaţi pe D. ministru de finanţe dacă are vre-o putere de apreciere şi dacă a putut vre-o dată să ţină seamă de buna sau reaua credinţă.

Indată ce nu ai plătit o taxă: odată ce te-ai sustras dela o formalitate, inutilă poate şi vexatorie, dar cerută, nu te întreabă nimeni dacă ai voit să furi, dacă din nepricepere ai făcut'o, eşti un contrabandist!

Ca definiţiune, deci toţi 'mi veţi concede că legea este largă, largă, până a deveni compromiţătoare. (Aplauze).

Traducând'o în materie de percepţie comunală ajungem, că pentru materii de drept uzual şi comun, pentru lucruri mici, zilnice, ne găsim în faţa unei dispoziţiuni fără limită, lăsată la discreţiunea nu a judecătorului, ci a agentului administrativ, care e şi judecător şi constatator al fraudei!

Aci venim la partea doua.

Prin urmare, din punctul de vedere al definiţiunei: cusur. Să vedem acum din punctul de vedere al constatărei: dacă 'mi daţi voe, pentrucă am legea acì, să vă arăt în art. 176, cam cu ce soiu de împiegaţi aveţi-a face şi căror oameni li se dă dreptul de a constată delictele acestea speciale. (Citeşte).

„Vor fi în drept de a constată infracţiunile:

„1) Agenţii vamali."

Modicitatea lefurilor şi umilitatea poziţiunei nu ne lasă să credem că 'i vom găsì în percepţiunile comunale.

„2) Ofiţerii şi soldaţii trupelor însărcinaţi cu paza frunta-riilor."

Lor mă închin! Dar nu 'i găsim în cazul nostru. (Citeşte).

„3) Căpitanul de port."

www.dacoromanica.ro

„4) Primarii comunelor urbane şi rurale, sub-prefecţii, po-„liţaii şi toţi agenţii poliţiei judiciare."

Aci devine lucrul ceva mai neliniştitor.

Dar să vedeţi al 5-lea: (Citeşte).

„5) Persoanelor *legalmente autorizate a lucra în numele* „primarilor, sub-prefecţilor şi poliţailor."

Să ne oprim puţin aci.

Auziţi? Toţi acei cari vor fi *comisionaţi*, împuterniciţi de primar, sub-prefect sau poliţai, vor avea dreptul să constate, după art. 176, infracţiunile.... sau ceiace vor crede ei că e infracţiune. (Râsete).

Şi ce putere are procesul-verbal dresat, negreşit, după formele cerute? — Nu intru în amănunţimele legei, pentru ca toţi să puteţi vedeà că nu caut nici să sulemenesc, nici să fac mai urât adevărul — ce putere, zic, are acest proces-verbal? El se trimete la autoritatea superioară, care în cazul vămilor e ministerul de finanţe, iar în cazul nostru.....

Voci: E primarul.

D. *Al. Marghiloman:* Şi această autoritate superioară într'un termen de..... foarte scurt, trebuie să aprobe sau să infirme; însă nu are dreptul să infirme decât pentru inobservarea formelor sau depăşirea competinţei, exces de putere.

Ca unelţă socotesc că acest mod de constatare poate deveni tăioasă!

Şi credeţi că numai frauda comisă, flagrantul delict se stabileşte astfel?

Nu, D-lor! Cu un an înapoi se poate întoarce agentul: el are dreptul să 'ţi facă percheziţie, să 'ţi cerceteze registrele, să 'ţi vază corespondenţa, ca nu cum-va să găsească în contra trecutului vr'o contrabandă vamală, în cazul nostru vre-o contravenţiune fiscală, care să se fi strecurat în mister!

Să facem acuma aplicaţiunea în practică.

Iacă doi împiegaţi inferiori, într'un târguleţ, ori pe care voiţi să 'l luăm: e probabil că fiind date onorariile sau leafa acestor impiegaţi, nu vom avea acolo floarea cea mai curată a societăţei şi oamenilor cinstiţi, oameni cu destule garanţii de probitate şi ştiinţă, cum s'ar putea cere numai într'un Stat mai înaintat ca al nostru. Aceşti doi impiegaţi, comisionaţi, vin şi 'ţi fac, pentru trecut sau prezent o cercetare că la anume epocă,

www.dacoromanica.ro

dumneata ai introdus vin fără a le fi plătit accizul, sau că ai introdus vin vechiu şi l'aĭ declarat ca nou; sau că 'ţi a intrat care de fân şi ai plătit mai puţin, mai ştiu şi eu ce? de multe ori. D-lor, inculparea cea mai uşoară, cea mai mică, te supără mai mult, pentru că tocmai contra ei nu eşti pregătit!

Impiegaţi mai găsesc că frauda se stabileşte, şi 'ţi încheie procesul-verbal: forma bine-înţeles va fi absolut corectă; la nevoie administraţiunea le trimete formularul tipărit. (Râsete, aplauze).

Acest proces-verbal merge la autoritatea superioară—şi autoritatea superioară, văzând forma ireproşabilă, văzând că nu este nici un exces de putere, de oarece impricinatul va fi fost tolerat să iscălească şi el în procesul-verbal (râsete), autoritatea superioară, zic, confirmă!

Care este rezultatul?

Primul proces-verbal drept atrage după el pedeapsa care se catalogează astfel: *confiscaţiunea* şi *amenda* mergând până la jumătate valoarea mărfii; — sau mai puţin îngreuiat *confiscaţiunea*, *amenda* până la întreaga valoare a mărfii şi..... *închisoare* care variază dela cinci zile până la cinci ani! Aceasta este înlănţuirea exactă a dispoziţiunei din legea vămei.

Să iau, D-lor pe, cel mai liniştit dintre D-voastre, pe cine . . . . . ?

Voci: Doctorul Râmniceanu . . . .

D. *Al. Marghiloman*: De ce 'l pârâţi? (Aplauze). Iau pe D. X — D. X nu este certat cu guvernul, nu este supărat cu prefectul, trăeşte fără neînţelegere cu poliţaiul, dar . . . nu prea stă bine cu primarul.

A venit ceva alegeri comunale: D. X lucrează, socoteşte, arată că primarul trebuie înlocuit.

Cam în ajun se trezeşte cu doi prepuşi ai accizelor cari 'l cercetează dacă nu cumva D. X a introdus ceva spirt sau rachiu, astă noapte, nu tocmai prin barieră, pe alături, şi sub escortă a doi pădurari cari aveau care puşcă, care cuţit?

D. X dă din umeri şi ia la răsfoit pe escogrifii ai accizelor; agravaţiune mare! Ultragiu combinat cu contrabandă calificată, contrabandă de acelea pentru care legea presară cu închisoare toate prescripţiunile lui.

Proces verbal se face, merge la primar şi primarul con-

www.dacoromanica.ro

firmă! — Primarul 'ţi va demonstră chiar salutea, publică, . . . cari se dam încurcă azi cu a lui . . . . (aplauze) i-a cerut acest aspru sacrificiu al conştiinţei!

Ce se face mai departe cu D. X? — Credeţi că nimic mai simplu, că nu are decât să alerge la tribunal? Eroare D-lor!

După art. 188, „procesul-verbal întărit este *un titlu sufi-*„*cient pentru execuţiunea condamnaţiunilor civile* şi în virtutea „lui se poate păşi la această execuţiune, chiar dacă partea con-„damnată urmăreşte în judecată anularea lui."

Plăteşte mai întâi, D-le X, te vei judecà mai pe urmă!

Iar dacă infracţiunea poate da loc şi la pedeapsa închisoarei, — ceiace este în hipoteza noastră, — art. 198 spune „că „făptuitorii vor fi arestaţi şi *îndată după încheierea procesului-*„*verbal,* care însă se va face în asemenea cazuri în îndoit exem-„plar, ei vor fi duşi înaintea procurorului şi predaţi acestui ma-„gistrat contra unei recunoaşteri de primire."

O! aci legea devine cu totul, *ocrotitoare* pentru D. X!

Procesul-verbal va fi *îndoit* — ca să-l poată studià avocaţii lui la grefa procurorului — (ilaritate) şi procurorul va aveà să *deà chitanţă* de a lui recepţiune, — ca să i se poată găsi urma! (Aplauze, ilaritate).

Şi aceasta, D-lor, se poate întâmplà... în ajunul alegerilor! (Aplauze).

Ce ziceţi de un mecanism precât de simplu atât de ingenios?— A doua zi vei fi liberat, poate, D-le X., dar cu aşteptare . . . .

D. *ministru de finanţe, C. Nacu:* Cunoaşteţi victime multe de aceste?

D. *Al. Marghiloman:* Bag de seamă, cu părere de rău, D-le ministru, că deşi pun toate silinţele pentru a goni politica din expunerea mea, (ilaritate), tot nu voeşti să mă urmezi.

Fac eu vreo recriminare? Raportez eu vreun fapt al trecutului?

Nu vă temeţi că dacă mi-ar fi venit la cunoştinţă fapte de felul acesta m'aşi fi grăbit la rândul meu a le aduce la cunoştinţa Parlamentului?

Subordonaţii D-voastre nu ne dau de aceste motive pentru a nelinişti pe guvern.

Eu, legiuitor, care mă gândesc la viitor, construesc nuami

www.dacoromanica.ro

hipoteze: sunt ele victimile? Neapărat, de oarece liberul joc al legei le produce.

S'ar înşela cine ar crede că mă plâng de legea vămilor a cărei manipulaţiune este dată unui personal pentru care nu mi-am ascuns simpatiile mele.

Eu examinez numai ce s'ar face cu legea de faţă mânuită de *ciracii* administraţiunei, de acei mici şi răi pe cari îi găsesc în pragul administraţiunei, şi mă întreb ce s'ar face cu legea aceasta încredinţată nu D-voastre, — toată lumea ştie că sunteţi liberali, (ilaritate) — dar guvernului *Lascărilor* din trecut sau din viitor? (Ilaritate, aplauze prelungite).

Să redevenim serioşi:

Se şoptesc, se simte în aer, că pot veni în curând pentru unii oameni politici zile de acelea pe cari mulţi colegi le numesc cu dragoste, *zile de grea cumpănă*, adică de acelea unde probele şi legalitatea sunt grele de văzut în marea umbră ce întind crizele politice. (Aplauze).

Vă convine, D-lor, să lăsaţi altora pregătirea unei legi care vă poate duce unde v'am arătat? — In timpuri normale legea poate fi numai vexatorie, în timpuri anormale ea devine oprimătoare.

Erà de datoria mea să arăt tutulor, cam sub ce auspicii s'ar puteà face alegeri la un moment dat, graţie benignului dar *ipocritului* art. 8.

Un mic condei ca să complectez tabloul. — Legea vămilor priveşte pe comercianţi, adică pe cei ce ştiu carte, ce cunosc legislaţiunea, ce se pot apărà. — Legea percepţiunei priveşte pe tot omul adică pe majoritatea incultă şi lesne de asuprit a popoporului. Ce teren groaznic de exploatat!

Voci: Aşa este!

D. *Al. Marghiloman*: Sărmanii şi nepricepuţii au destul cu neajunsurile vieţei, fără ca să introducem pentru ei, în legislaţiunea comunei, dispoziţiuni mai aspre decât cele din legea tutunurilor şi din Codul silvic. Nu ştie D. ministru de finanţe câte gemete au eşit din aplicarea acestor legi draconiane?

Cum ar fi oare cu taxele comunale, adică cu drepturi fiscale de acelea pe cari toată lumea se crede autorizată a le frustrà mai mult sau mai puţin?

www.dacoromanica.ro

Nu am luat cuvântul, D-nii mei, numai pentru a vă dovedi că legea este rea, sau pentru a face, cum ne acuză un *leader* al D-voastre, ca să iasă din mâinile noastre o lege schiloadă.

Cer ca art. 8 să se înapoieze comisiunei, pentru ca ea — sau ministrul — să elaboreze proiectul de lege care va regulamentă penalităţile.

D. ministru de finanţe are un stat major iscusit şi laborios, îmi place să o constat., Un proiect de lege se poate alcătui urgent. Bună sau rea, lucrarea va fi tot mai sănătoasă, trecând prin un criteriu al cercetărei noastre, decât elaborată în tăcerea cabinetului şi edictată fără contradicţiune.

Incă odată, am zis că nu cred că un parlament, în materie penală, şi în materie de edictare de dispoziţiuni represive: închisoarea, amenda, confiscaţiunea să-şi delege atribuţiunile sale unui biurou administrativ. (Aplauze).

Imi place să găsesc în însăşi gura D-lui prim-ministru critica indirectă a acestui sistem. Vorbind de membrii comisiunei cari au lucrat convenţiunea cu Rusia, D. prim-ministru ca să definească până la ce punct unul din ei s'a identificat cu interesele băneşti ale ţărei lui, l-a numit *fiscalul* României.

Preocupaţiunea binelui public poate deci să ducă la fiscalitate — fiscalitatea este o pornire criticabilă; — sentimentul autorităţei poate atunci să ducă la arbitrar.

Se poate deci ca administratorul însărcinat cu elaborarea regulamentului cerut de art. 8 să nu ajungă a se lepădà de ideile sale autoritare şi să caute a îngrădi cât mai mult Statul şi comuna de mijloace şi de drepturi, uitând puţin că abundenţa de mijloace şi drepturi duce la arbitrar. (Aplauze).

In scurt, or comitetul delegaţilor asumă onoarea primejdioasă de care voeşte a se descărcà pe biurourile ministerului de interne, ori ştergem art. 8 şi aşteptăm ca ministerul să vină cu un proiect de lege complementar. Aşa se fac legi bune cari fără ţipete să se poată aplicà şi unora şi altora. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CHEMAREA SUB DRAPEL A MILIŢIILOR

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 29 MARTIE 1887

In şedinţa dela 28 Martie 1887 a Camerei Deputaţilor discută un proiect de lege prin care se modifică legea recrutărei în vigoare la acea dată. La articolul 4 *) d. Al. Marghiloman rosteşte următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

Imi veţi permite să arăt motivele care m'au făcut să cer o modificare la acest articol 4. Aş vrea, D-lor, ca împreună cu mine să cercetaţi în amănunţimele lor dispoziţiunile cu totul exorbitante pe cari acest articol 4 le conţine.

In adevăr se zice în el: că, după cum rezervele se pot chemà sub drapel, prin decret regal, tot asemenea se pot chemà în timp de pace sau războiu miliţiile şi gloatele, adică toată naţiunea validă dela 30 până la 46 ani.

Aşi voi să băgaţi de seamă până la ce punct o măsură ca aceasta poate să fie primejdioasă pentru libertăţile noastre publice.

Se dă, D-lor, dreptul guvernului ca, dupe singur placul lui să cheme sub drapel, cu un decret regal, pe orice cetăţean, pe plugar, pe comerciant, pe funcţionar, pe omul care aparţine unei profesiuni libere, până la vârsta de 46 ani; să-l mobilizeze, să-l ducă în orice parte a teritorului ţărei; cu alte cuvinte, să ià pe om din sânul familiei sale, din mijlocul afacerilor sale, să-l sustragă dela judecătorii săi fireşti, căci odată concentrat, el este

*) *Art. 4* Chemarea sub drapel a miliţiilor şi a gloatelor se face prin decret regal ca şi a rezervelor.

www.dacoromanica.ro

militar; prin urmare el devine supusul jurisdicţiunei ostăşeşti; el nu poate să se mişte dela un loc la altul în ţară, nu poate să iasă afară din ţară fără o expresă permisiune!

Eri când s'a criticat legea, cu privire la acest articol, D. ministru de răsboi a zis: „sunt militar mai înainte de toate, nu fac „politică şi armata nu face politică". Mă închin în faţa unei asemenea declaraţiuni; nici că aşteptam o alta dela un soldat.

Rog însă pe D. ministru să-şi aducă aminte că după chiar exemplele din istoria noastră contimporană, s'ar puteà întâmplà ca ministerul de război să fie încredinţat unui om politic nu unui oştean.

Vă rog să nu credeţi că fac vre-o aluziune la ceeace s'a petrecut; dar ministrul de răsboi poate să fie un om politic, la care învăţul să fie mai presus de raţiune, sau care în urmărirea unei idei politice să treacă peste scrupule şi principiuri.

Cu o asemenea lege, un ministru cum îl înfăţişez, prin ipoteză, nu credeţi oare că ar ajunge lezne la arbitrar. N'ar puteà încercà un asemenea ministru tentaţiunea de a sustrage pe cetăţeni dela exerciţiul drepturilor lor?

Mai ziceà D. ministru de război: „suntem un minister li„beral şi acest minister n'a făcut niciodată nimic decât în vir„tutea unei legi".

Ei bine, nu se poate ca mâine să fie un alt minister? Cine ne garantează despre modul cum acel minister va aplicà această lege? Până astăzi nici un român, nici chiar flăcăii cari dau contigentul regulat anual, nu pot fi chemaţi sub drapel decât în virtutea unei legi. Şi fără lege, voiţi ca în timp de pace, fără pericol, fără ameninţare,...—da! D-le ministru, veţi vedeà că aşa este legea D-voastră!—repet că în timp de pace, fără pericol, fără criză, fără ameninţare pentru integritatea sau libertatea noastră, voiţi să daţi în mâna guvernului dreptul de a chemà toate miliţiile şi gloatele sub drapel. Nu exagerez termenii legei căci aşà sună legea: *„In caz de mobilizare şi de război."* Va să zică, cazul de mobilizare este independent de obligaţiunea unui război şi aceste două cazuri sunt puse deosebit în art. 1 şi 4. Se zice în mod absolut: *chemare sub drapel* a miliţiilor ca şi a gloatelor.

Nu presupuneţi D-voastră că la un moment dat, un guvern poate decretà mobilizarea a unui corp de armată, pe regiuni,

www.dacoromanica.ro

pentru exerciţiii premergătoare, pentru probarea facilităţei mobilizărei, pentru pretinsă aplicaţiune în practică a reglementelor, şi ca aceasta să nu fie decât un pretext pentru a zădărnici exerciţiul drepturilor electorale?

Văd că D. ministru de război dă din cap, pare că are aerul a spune că eu sulimănesc lucrurile, însă asta este, ori nu legea? Legea zice: *chemare*, fără de nici un fel de altă condiţiune.

Să raţionăm dacă vreţi prin comparaţiune. Toată lumea astazi deplânge când de exemplu un ministru al justiţiei destitue, sau obligă pe un magistrat să se retragă, şi cu toate acestea nimeni nu poate critică faptul său, căci este absolut legal. Legea organizărei judecătoreşti îi dă acest drept.

Tot asemenea ar fi şi cu această lege.

Se va zice în urmă că această lege, s'a votat spre a se puteà asigurà mobilizarea urgentă în caz de pericol, dar textul legei nu prevede nici un fel de condiţiune. Aşa dar, îndată ce va interveni vre-un decret, chemarea sub drapel este legală!

Se va puteà criticà, se vor puteà ivi protestări, se va arătà zdrobitorul abuz de putere ce se comite în zadar! Chemarea e legală, şi ministerul care 'şi va fi făcut majoritate prin această *legală* violaţiune a legei electorală nu va aveà nici nevoe măcar să-şi ceară un bil de indemnitate dela dânsa!

Vedeţi, D-lor, că cu simple ipoteze ce ne dau termenii legei ajungem la acest fapt exorbitant că într'o ţară agricolă, fără pretenţiuni belicoasă, puterea executivă are drepturi ce i s'au refuzat în ţări unde militarismul a covârşit totul!

Iată, D-lor, o sabie cu două tăişuri, o armă primejdioasă de mânuit care nu trebue dată în mâna puterei executive. Dacă o daţi astăzi acestui guvern este pentru că credeţi că este un guvern bine cumpănit, dar poate mâine să vină altul care să nu fie aşa! Guvernele nu sunt eterne!

In orice caz, dacă vă impresionează cerinţele D-lui ministru de război, trebue să faceţi cumpănă. Intre ceeace puteţi să acordaţi şi ceea ce sunteţi datori să apăraţi, adică garanţiile individuale pe cari le consacră legile şi Constituţiunea noastră.

Făcând această parte dreaptă, noi, propunătorii amendamentului, recunoaştem inconvenientele sistemului actual după care o lege este necesară pentru adunarea gloatelor şi mi-

www.dacoromanica.ro

diţiilor. Aci suntem de acord cu ministrul de război. Recunoaştem că după ştiinţa modernă a tacticei, războiul este de multe ori o adevărată întrecere, şi că cel dintâi pregătit pune sorţi mai mulţi în partea lui.

De aceea am declarat prin amendamentul că în caz de pericol naţional, în caz de război declarat, sau de invaziunea teritorului, o! atunci guvernul să aibă dreptul, prin simplu decret, să cheme la arme pe toată suflarea românească. Dar unde integritatea şi apărarea independenţei noastre nu este în joc, atunci puterea executivă să nu poată chemă sub drapel decât în temeiul unei legi, adică sub controlul şi cu consimţimântul Corpurilor legiuitoare.

Iată cum sună el:

„Chemarea sub drapel a rezervelor se face prin decret regal.

„Chemarea sub drapel a miliţiilor şi gloatelor se face prin o lege, afară de cazurile de război şi de o invaziune a teritoriului, când se pote face şi prin decret regal".

Vroiţi să asemănaţi cu cazul de război şi de invaziune a teritoriului, orişice alte ipoteze de necesitate în adevăr naţionale? Suntem gata să lărgim amendamentul nostru: dar credem că în aceste două cazuri, invaziunea şi declaraţiunea de război, am prevăzut toate ipotesele în cari s'ar legitimă puterea absolută ce abandonăm executivei.

Mai mult decât atât. Ne-am preocupat şi de posibilitatea de a începe mânuirea chiar de azi a elementelor militare ce organizăm.

Nu mai sunt decât trei zile de sesiune. Nu cred că în acest scurt timp să fi putut prevede toate dataliurile cerute. Cred că ministerul de război va cere numai cheia de boltă a edificiului pe care voeşte în urmă să-l termine.

Orice veţi face, legea tot n'are să se aplice anul acesta, căci ne lipsesc cadrele şi mijloacele financiare necesare de a încadrà în armată miliţiile şi gloatele noastre, pentru toate acestea mai adăogăm şi dispoziţiunea următoare:

„O lege specială va determinà epoca şi durata concentrărilor anuale pentru instrucţiunea miliţiilor şi gloatelor."

D-lor, cred că ideea noastră este destul de limpede prin ea însăşi, ca să nu mai insist în dezvoltări netrebuincioase. Acei

www.dacoromanica.ro

din D-voastră cari vor binevoi să primească acest amendament vor vedeà că am căutat să facem dreptate răspunzând şi la temerile patriotice ale ministrului de răsboi, gândindu-ne şi la libertăţile publice.

Nu se va primì însă amendamentul, va fi totuşi o consolaţiune pentru noi că am pus punctele pe i. (Aplauze din partea minorităţei).

www.dacoromanica.ro

CAMERA DEPUTAŢILOR

SESIUNEA 1887 — 1888

SESIUNEA 15 NOEMBRIE — 19 DECEMBRIE 1887

Pag. 110 Discurs prin care d. Al. Marghiloman își dă dimisia din Comisiunea aleasă de Camera Deputaților pentru cercetarea gestiunei generalului Angelescu.

„ 113 Discurs privitor la anularea unui credit de 895.000 lei prevazut în bugetul anului 1887—88 și trecerea lui la fondul de credite suplimentare și extraordinare.

„ 117 Discurs referitor la niște credite suplimentare.

SESIUNEA 7 FEBRUARIE — 3 APRILIE 1888

Pag. 126 Despre modul în care s'a efectuat alegerea colegiului III de Buzau.

www.dacoromanica.ro

CERCETAREA GESTIUNEI GENERALULUI AL. ANGELESCU

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 7 DECEMBRIE 1887

In urma rumorilor publice şi a acuzaţiunilor formulate în Parlament în potriva gestiunei generalului Al. Angelescu, ministru de războiu în cabinetul I. C. Brătianu, Camera Deputaţilor, numise o anchetă parlamentară, cu misiunea de a examină dacă este loc de o cercetare judiciară in privinţa acestei gestiuni. D. Al. Marghiloman, ales membru în comisiunea de anchetă, nemulţumit cu atribuţiunile prea limitate date acestei comisiuni, declară, în şedinţa Camerei Deputaţilor dela 7 Decembrie 1887, a nu primi acest mandat şi'şi formulează refuzul în următorii termeni :

Domnilor Deputaţi,

In şedinţa de Sâmbătă, onor. majoritatea a avut buna voinţă să mă aleagă ca membru în comisiunea parlamentară însărcinată să examineze actele fostului ministru de războiu, D. general Alexandru Angelescu.

Nu pot primi această însărcinare, D-lor deputaţi, şi vă rog să binevoiţi a primi demisiunea mea.

Să nu vedeţi în această demisiune nici refuzul de a mă asociă la o lucrare serioasă a Camerei, încă şi mai puţin, satisfacţiunea puerilă de a vă ţine în eşec. In această privinţă îmi va sta martor un coleg al nostru de toţi stimat, D. Porumbaru. El vă va spune, că consultat fiind înaintea şedinţei, dacă primesc să intru în comisiune, i-am zis categoric că nu primesc, şi i-am arătat motivele acestui refuz.

www.dacoromanica.ro

Sunt deci dator a aduce motivele refuzului meu şi la cunoştinţa D-voastre.

In chipul cum a fost pusă la ordinea zilei discuţiunea asupra raportului D-lui Stoicescu, şi cum a fost votată concluziunea acelui raport, noi am văzut o călcare a regulamentului.

Nu puteţi cere unui membru al minorităţei ca să ratifice prin adesiunea sa o ştirbire a Statului care într'o Adunare deliberantă garantează singur minorităţei dreptul său de acţiune. (Aplauze).

Viţiată în origina ei, zămislită în păcat, (aplauze din partea opoziţiunei), această comisiune este lipsită de autoritatea morală pentru a impune conştiinţei publice judecata ei, (aplauze din partea minorităţei)... această judecată fie spre condamnarea generalului Angelescu, fie dânsa spre complecta lui inocentare, ceeace, D-nii mei, ca român o doresc din fundul inimei mele.

Pe lângă acest scrupul de regulament, adică de principiu, este un motiv şi mai puternic care mă face să refuz mandatul ce mi s'a încredinţat.

—Dacă raportul D-lui Stoicescu s'ar fi adus în Cameră astfel ca discuţiune publică să aibă loc asupra lui, s'ar fi cel puţin delimitat atribuţiunile comisiunei de anchetă, s'ar fi specificat ce însemnează rezerva aceea formală din raport că în spiritul propunitorului comisiunei de anchetă, ancheta nu are menirea de a instrui actele fostului ministru de războiu, ci a vedea dacă este loc la o cercetare ulterioară. Rezerva aceasta este cu atât mai flagrantă, cu cât două secţiuni ale Camerei votaseră propunerea cu condiţiunea formală ca comisiunea să aibă drepturile cele mai întinse de a cercetà şi să fie învestită cu toate puterile unui judecător de instrucţiune.

Din două lucruri unul: Ori voiţi să se facă o lumină deplină, şi cred că onoarea administraţiunei superioare a armatei noastre — nu onoarea armatei care n'are nimic de văzut în chestiune — cere ca această lumină să se facă repede şi deplină. Lumina nu se poate face printr'o superficială examinare a dosarelor, căci nu în dosare se poate găsi urma malversaţiunilor — dacă malversaţiuni au fost! — Malversaţiuni administrative nu se pot da pe faţă decât dându-se comisiunei puterea de a ascultà martori, de a face comisiuni rogatorii, (aplauze), de a

www.dacoromanica.ro

scotoci în fine complexul de fapte şi complicitate de interese cari pot înconjurà un contract veros sau o concesiune dăunoasă pentru Stat! Ori daţi comisiunei de anchetă drepturile acestea întinse — ziceţi-o printr'un vot — şi atunci primesc, să particip la lucrările ei; ori nu voiţi lumină şi atunci este mai bine să lăsaţi să se îngreoaie vălul discret al uitărei care a început să se întindă asupra acestei triste afaceri! (Aplauze din partea minorităţei).

Orice măsură mijlocie, orice dispoziţiune intermediară, nici va reabilità pe cineva, nici va da înapoi administraţiunei armatei lustrul de respectabilitate şi forma de onestitate, de care orice administraţiune are nevoie! (Aplauze din partea minorităţei).

Iacă, D-nii mei, motivele pentru cari vă rog să mă consideraţi demisionat din comisiunea în care m'aţi ales. (Aplauze din partea minorităţei).

www.dacoromanica.ro

ANULAREA UNOR CREDITE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 12 DECEMBRIE 1887

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 12 Decembrie 1887 se ia în dezbatere un proiect de lege prin care se anulă nişte credite, în suma *totala* de lei 895.060, din bugetul ordinar al exerciţiului 1887—1888 spre a servi ca fond unor credite extraordinare şi suplimentare. Impotriva acestui proiect, de lege în vădită contradicţiune cu o gestiune normală a budgetului Statului şi cu legea contabilităţei publice, d. Al. Marghiloman a rostit următorul discurs, denunţând scopul politic al acestui viriment de fonduri :

Domnilor Deputaţi,

Am cerut să intervin în discuţiunea de faţă, şi am stăruit să mi se păstreze rândul de cuvânt, pentrucă am fost cu deosebire simţitor la admonestaţiunea făcută de D. vice-preşedinte adineaora : „nu suntem aici ca să împiedecăm treburile ţărei, ci ca să facem afacerile ei". Aşa e, D-lor, dar cum se fac aceste afaceri la noi? Vorbesc de ceeace e în adevăr afacere, iar nu de ce este act politic.

In toate Parlamentele, cât de puţin geloase de prestigiul actelor lor, când se constituie biroul şi comisiunile speciale, acele comisiuni în cari se triturează materia, unde se plămădesc actele de administraţiune, interesele locale, generale, budgetele, în toate Parlamentele, fără excepţiune, se face o parte minorităţei, o parte mică, dacă vreţi, dar se face o parte. Atunci, când un proiect de lege a trecut astfel prin cercetarea majorităţei şi a delegatului sau delegaţilor minorităţei, minoritatea a putut să-şi exercite controlul ei. Pusă astfel în curent, minoritatea nu mai

www.dacoromanica.ro

are dreptul să vază în orice lucrare puţin însolită, un act de surprindere. Tot aşa e oare în Parlamentul nostru? Binevoiţi a luà lista comisiunilor D-voastre în special, şi a-mi arătà pe membrul din minoritate, rara avis, care a putut să se strecoare printre rândurile D-voastre. Cu deosebire în acestă comisiune financiară trebuià să se găsească un reprezentant al minorităţei, căci nu uitaţi că comisiunea financiară e aceea care schimbă budgetele votate de Cameră, e aceea care ştie pentru ce se fac economii, dacă se fac, şi pentruce se sporesc unele cheltueli.

D. *Vice-preşedinte:* D-le Marghiloman, vă atrag atenţiunea că suntem la art. I.

D. *Al. Marghiloman*: Şi vă miraţi, D-nii mei, dacă în condiţiunile cari ne sunt făcute, găsiţi în mijlocul nostru protestări şi răsvrătiri.

Răsvrătirea! iacă singurul mijloc ce ne lăsaţi când, alarmaţi de pornirile D-voastre, suntem siliţi să vă ţinem în loc pentru ca puţină lumină să se facă asupra acestor acte. Şi amar vă înşelaţi, D-lor, dacă credeţi că o interpelaţie sau un act politic sunt mai simţitoare ţărei decât faptele acestea de gospodărie!

Notaţi în ce condiţiuni se face cercetarea Parlamentului asupra acestor lucrări rectificative în budget. Se vine cu un raport inform şi ca să vedeţi aceasta nu aveţi decât să aruncaţi ochii pe acela al D-lui Lascar, care nu se poate ceti, probă suficientă de pripeala cu care a fost făcut, cred eu.

D. *V. Lascar:* L'am cetit şi D-voastră l'aţi auzit, şi sunteţi destul de inteligenţi ca să-l pricepeţi.

O voce: Şi D. Pallade l-a dezvoltat.

D. *Al. Marghiloman*: Eu cu toată atenţia ce v'am dat n'am auzit o vorbă.

D. *V. Lascar*: Ceeace probează că a fost sgomot.

D. *Al. Marghiloman*: Să vă conced aceasta, nu mai puţin iată cum se petrec lucrurile în definitiv.

Se urcă la tribună D. raportor, foarte bine dotat despre calităţile intelectuale, ceva mai slab despre cele vocale. Se aude sau nu se aude cuvintele ce d-sa murmură. Dar, s'ar auzì chiar bine tot, care este, D-lor, deputatul aşa de în curent cu toate afacerile, atât de bine organizat, care din zborul unei cetiri să culeagă în litania de cifre ceeace este bun şi oportun din ceea este vătămător? (Aplauze din partea minorităţei).

www.dacoromanica.ro

Atât ştiu că ni se pune numai înainte un total îngrozitor de 800.000 lei. Zic îngrozitor, nu din exagerațiune de expresiune, dar pentrucă aşa este o rectificațiune misterioasă a budgetului elaborată în secretul cabinetului, departe de orice privire indiscretă a minorității.

Eu unul nu aş fi avut nimic de obiectat fără aceste aparențe defavorabile. Trebuie să ne uităm în creditele D-voastre, D-lor miniştri, nu ca să vedem dacă sunteți cinstiți, aceasta a priori o admit.

D. *ministru de finanțe C. Nacu*: Vă mulțumim.

D. *Al. Marghiloman*: Ştiți bine, D-le ministru, că nu intră în procedeurile mele de discuțiune de a suspectà buna credință adversarilor noştri.

Ca să examinăm, zic, dacă sunteți luminați şi bine inspirați, ori dacă măsurile ce propuneți nu le vedeți sub unghiul vizual al interesului de partid!

Mai înainte de a fi deputat de opozițiune sunt mandatar al țărei şi am dreptul şi datoria de a cercetà dacă pornirile D-voastre financiare, oricât de cinstite ar fi, nu sunt greşite şi vicioase.

Ce se face prin lucrarea de față? Se taie dela cheltuelile necesare. Camera când a votat budgetele, negreşit că le-a găsit necesare, de oarece le-a alocat; se taie dar, cum vă spuneam, 800.000 şi se dă la cheltuelile extraordinare, incerte cari nu au intrat în prevederile Parlamentului când le-a votat. Se trunchiă, deci, un fond util, ce cunoaştem şi se sporeşte un fond a cărui dispozițiune nu o cunoaştem, şi a cărui utilitate nu ni se spune, care ne va trece de altfel pe dinaintea ochilor după cum trece şi creditul de față. Vă mai miraţi, atunci, D-le prezident, de alarmele şi protestările noastre?

In mijlocul acestei Adunări după cum vedeți, sunt multe frământări; ei bine, voiți D-voastre ca lucrările Parlamentului să fie serioase? Voiți D-voastre ca să le vedeți primite fără nici o contestațiune, în toate unghiurile țărei? Vreți D-voastre ca cei din minoritate, cari nu vă străgănesc pentru plăcerea de a vă străgăni, ci pentru a vă sili să intrați în legalitate, să renunțe la campania lor? Lăsați tuturor un control serios, părăsiți aceste deprinderi de surprindere şi de taină şi nu veți mai aveà

www.dacoromanica.ro

în Parlament hărţuelile triste la cari asistăm! Nu uitaţi că altfel puneţi o fracţiune din Cameră, puneţi nişte mandatari ai ţărei în poziţiunea aceasta penibilă ca să vorbească cu D-voastre, budget şi cifre fără să fie cel puţin puşi în curent, fără să ştie la ce articol din budget se raportă, fără să li se deà nici un fel de justificare, nici un fel de explicare.

In aceste condiţiuni a votà pentru este o uşurinţă culpabilă, a votà contra poate să fie o eroare.

Iată, D-nii mei, pentruce asistaţi la tristul spectacol care se vede ori de câte ori vin înaintea Camerei credite de felul acesta.

Oricât de bune ar fi intenţiunile D-voastre, nu veţi puteà împiedicà prin aceste apucături, critica şi bănuiala.

Lăsaţi, D-lor, odată această sistemă, dacă, pentru lucrările de organizare şi de gestiune, voiţi să nu ne dezbinăm şi să fim laolaltă pentru interesul obştesc. (Aplauze din partea opoziţiunei).

www.dacoromanica.ro

VIRIMENTE DE FONDURI

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 19 DECEMBRIE 1887

In şedinţa de la 19 Decembrie 1887, cu ocazia unui alt proiect de lege în virtutea căruia se alienă destinaţia unor credite anume specificate prin budgetul exerciţiului 1887–1888, d. Al. Marghiloman critică din nou acest fel de gestiune financiară caracterizată prin virimente de fonduri:

Domnilor Deputaţi,

Nu este mai mult de o săptămână de când am avut ocaziune să ne erigem în contra visteriei financiare care deschilibrează budgetul votat, ştergându-se cifre dela un capitol şi punându-se cifre la altul, anulându-se cheltuelile necesare prevăzute de Cameră şi urcându-se cheltuelile improvizate numai de guvern.

Astăzi vedem contra parte acelor anulări de credite urcându-se la mai multe sute de mii de lei ce am combătut în rândul trecut; s'a ştiut, s'a şters, s'a ros dela nişte capitole privitoare la instrucţiunea publică la serviciul sanitar, la şcoalele profesionale alocate după găsirea cu cale a Camerei, şi s'a adăogit la altele cari nici odată nu au intrat în vederile Camerei.

Nu vă aşteptaţi, D-lor, să vă supun lungul şir de articole cari s'a citit de D. raportor.

Din cifrele D-sale am cules numai unele cari sunt instructive. Veţi vedeà ce merit au ele!

Au meritul de căpetenie că se cheltueşte budgetul Statului nu după cum l'aţi votat D voastră, ci după cum voeşte guvernul.

www.dacoromanica.ro

Să nu ziceţi că vă lasă libertatea de acţiune, fiindcă unele din aceste sume, ce vi se cer azi, sunt deja de mult cheltuite....

D. *ministru de finanţe, C. Nacu*: Toate.

D. *Al. Marghiloman*.: Toate! Şi mai rău.

D. *ministru de finanţe, C. Nacu*: Toate conform legei.

D. *Al. Marghiloman*: Să ne înţelegem: conform legei. Ar trebui întâiu să cădeţi de acord cu raportorul care se referă la art. 24 şi 29 din legea comptabilităţei, pe când D-voastră, invocaţi art. 27 şi 29.

Dacă este simplă eroare sau diversitate de vederi între raportor şi D-voastră, puţin ne pasă. Ştim că dacă vi s'a deschis credite pentru cheltueli neprevăzute, aveţi dreptul să cereţi legitimarea lor de la Cameră.

Să vedem însă legitime şi neprevăzute sunt aceste cheltueli ce aţi deschis? Să luăm unele după altele creditele ce ni se cer. La ministerul de interne, găsim o cheltueală de 45.000 lei pentru solemnitatea dela Iaşi, cu ocazia înaugurărei Mitropoliei şi pentru 10 Maiu. Scump costă entuziazmul la noi în ţară!

Înţeleg, D-nii mei, să se facă cheltueli extraordinare la evenimente de căpetenii, cum trebue să faci faţă bună înaintea trimişilor ţărilor străine. Insă pentru sărbătorile noastre obişnuite dela 10 Maiu independent de toate fondurile ce aveţi, fonduri de reprezentaţiune, fonduri de siguranţă, etc. şi mai cereţi 45.000 lei? Nu puteţi ilustrà această cifră decât tot prin reflexiunea ce făceam: scumpi plătiţi entuziasmul populaţiunei.

Al doilea articol, găsesc că se cere 41.520 lei pentru institutul bacteriologic. Institutul bacteriologic este de curând înfiinţat. Statul a anexat la legea care a înfiinţat acest institut şi prevedeà o cheltuială de 29.000 lei pentru personal şi 12.000 lei pentru aparate, adică cifra exactă ce se cere.

Dar cum poate cere D. ministru pentru câteva luni numai de funcţionare, ceeace legea acordá pentru un an întreg de exerciţiu?

Să recapitulăm bine. Legea autorizà cheltuiala de 41.000 lei pe 12 luni; ministerul de finanţe are nevoie de această sumă pentru o jumătate an numai. Atunci din trei lucruri, unul: Ori este o eroare şi nu este spre lauda administraţiunei financiare, o asemenea constatare; ori s'a cheltuit toată suma şi atunci

www.dacoromanica.ro

întrebăm pe D. ministru cum s'a crezut D-sa autorizat să excede limitele legei; ori, în fine, nu s'a cheltuit toată suma şi atunci sunt îndreptăţit a crede că ministerul rezervă astfel, câteva taine economii la cari să poată alerga la zilele grele ce se pregatesc.... cu alegerile.

A treia cifră pe care o găsesc, şi asupra căreia cer dela d. ministru de interne o simplă lămurire, pentrucă în necunoştinţă de cauză, nu-mi place să vorbesc.

După cum mă revoltă lauda cu orice preţ, tot asemenea îmi displace critica cu orice preţ.

Găsesc un fond delicat; 60.000 lei pentru incendiaţii dela Botoşani. Aşi dori acum, ziseiu, ca D. ministru de interne să ne dea o mică lămurire: să binevoiască a ne spune dacă s'au împărţit aceşti 60.000 de lei la incendiâţi sau nu, şi în ce stare stă repartiţiunea acestor ajutoare, căci svonul public spune că o parte din bani ar fi la Casa de depuneri. Cum se justifică în fine alocaţiunea aceasta de 60.000 lei? Vă rezervaţi, D-le ministru, să răspundeţi pe urmă, sau răspundeţi acum?

D. *ministru de finanţe, C. Nacu*: Aceşti bani cari figurează aci, sunt aceia cu cari s'a venit în ajutorul celor incendiaţi în primele zile; s'a cumpărat pâine, etc.

D. *Al. Marghiloman*: Imi ajunge această declaraţiune că s'a întrebuinţat aceşti bani. Eram ţinut să fac această întrebare pentrucă nici un act public n'a arătat starea lucrurilor.

D. *M. Kogălniceanu*! D-le ministru, s'a împărţit toţi aceşti 60.000 lei?

D. Urzică este unul din membrii comisiunei pentru distribuţiunea ajutoarelor şi cred că D-sa singur va afirmă că nu s'au dat întreaga sumă de 60.000 lei.

D. *ministru de finanţe. C. Nacu*: D-le Kogălniceanu, pentru a veni în primele zile în ajutorarea incendiaţilor, s'a votat de consiliul de miniştri suma de 60.000 lei, dar de distribuit s'au distribuit numai 10.000 şi 50.000 sunt depuşi la Casa de depuneri.

D. *Al. Marghiloman*: Vedeţi că vă contraziceţi, D-le ministru? Ştiinţa mea erà exactă şi sunt în drept să vă întreb: pentruce când sinistrul a avut loc acum *nouă luni*, banii sunt încă neîmpărţiţi? Botoşanii au fost bântuiţi de foc, dar mai sunt bântuiţi şi de patima de a nu iubi regimul de faţă. Nu oare

www.dacoromanica.ro

cumva ceeace mai ramâne de împărţit va ajută la lecuirea boalei electorale ce se apropie?

D. *ministru de finanţe, Ç. Nacu*: Este o insultă la adresa alegatorilor.

D. *Al. Marghiloman*: Nu, D-le ministru, nu se insultă alegătorii; dacă este a se insultà cineva prin zisele mele, apoi este a se insultà aceia cari corumpe sau cearcă a corumpe pe alegători. (Aplauze).

D. *ministru de finanţe, C. Nacu:* Atunci insultaţi şi pe unii şi pe ceilalţi pentrucă şi corumpătorul şi corumptul tot una face. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman*: Ei, D-le ministru, din nenorocire starea noastră de cultură politică, permite încă corumpătorilor să uzeze de nişte asemenea mijloace, demne de a fi condamnate de orice om onest. (Aplauze).

D. *ministru de finanţe, C. Nacu*: Cercul în care cineva trăeşte, îl face să fie insultat de ideile ce predomneşte acolo.

D. *Al. Marghiloman*: Poate că'mi atribuiţi aceasta gândindu-vă la atmosfera ce aţi creat împrejurul D-voastră şi în care trăim aici în Cameră.

Ştiţi bine, D-le ministru, că de când am intrat, acum patru ani, în Cameră, nu v'am venit prieten, tot neprieten mă duc de acì. Nu sunt deaceia pe cari, spre fala lor, i-aţi numit vagabonzii politici, şi credeţi bine că nu ce s'a petrecut în legislatura noastră este de natură a mă face sa clintesc. Decând am intrat în viaţa publică, murdăriile ce am văzut în ţara mea, nu le voiu uità şi patruzeci de ani să mai trăesc! (Aplauze).

Reviu acum la chestiune şi vă întreb: de ce aţi trecut àcì 60.000 lei ca distribuiţi celor incendiaţi dela Botoşani, pe când tot D-voastră declaraţi că nu li s'au distribuit decât 10.000 lei? (Aplauze).

Inţeleg înscrierea sumei acesteia şi chiar unei sume superioare. Elemosina este o caritate creştinească întrucât numai nu se cere ceva în schimb. Fiind date pornirile D-voastră, fiind dat că până astăzi deţineţi nişte bani cari nu erau un ajutor eficace decât dacă mergeau pe dată la adresa lor, nu sunt în drept a mă întrebà dacă scrutarea conştiinţelor politice nu va avea o parte preponderentă în distribuţiunea lor? (Aplauze din partea opoziţiunei).

www.dacoromanica.ro

Trec la un punct mai puţin delicat. Voiu să vorbesc de Monitorul Oficial. Avem o tipografie a Statului, un local al Monitorului Oficial, local şi tipografie ce am instalat cu mare pompă şi pentru facerea cărora am cheltuit 700.000 lei rentă. Cu toate acestea Monitorul Oficial a ajuns la aşa grad de perfecţiune, că ne dă dezbaterile Camerei opt zile după ce au avut loc. Ca să se obţină acea acceleraţiune fi-va oare nevoie de emisiune nouă de rentă?

Văd că în budgetul ordinar figurează o sumă enormă pentru hârtie şi 24.000 lei pentru material, lemne, combustibil, luminat, etc. Cum se mai cere azi 16.000 pentru hârtie şi 15.000 pentru cărbuni, când după buget, ţinându-se seamă de toate articolele colocate în alocaţiunea de 24.000 lei, prevederile ordinare erau poate de 5 sau 6.000 lei?

Ce lucrări extraordinare produsu-s'au cari să motiveze această umflare a cifrelor?

Deaceea, ori că budgetul D-voastre este rău făcut, şi este rău făcut îndată ce nu cunoaşteţi cifra certă şi necesară pentru un serviciu; ori că sumele destinate prin budget, pentru un serviciu; le întrebuinţaţi la plată de servicii, altele decât cele de administraţie.

Eu care nu sunt ţinut să cred pe cuvânt pe nimeni, şi mai puţin pe un ministru, care nu trebue să ne vorbească decât cu actè, pôt face orice conjectură. Cum se întâmplă că asupra acestor cheltueli absolut anormale, nu ni se dă nici o lămurire prin raport? Am făcut o tipografie a Statului, am înzestrat-o cu tot materialul necesar, sub cuvânt, se zicea, ca să realizeze Statul o economie şi să nu fie constrâns a da actele lui în mâna industriei private.

Ei bine, în loc să venim în ajutorul tezaurului, pe deoparte îl împovorăm cu emisiuni de rentă şi pe de alta la budgetul ordinar creştem mereu alocaţiunile.

Aşi rugà pe D. ministru să ne edifice asupra acestor noi sarcine, altfel voiu fi nevoit a votà contra şi cred că vor face tot aşa toţi cei ce nu voesc să voteze cu ochii închişi.

Mai văd o alocaţiune de 20.000 lei „măsuri preventive contra holerei". Holera n'a fost în Europa. Cu indiscreţiunea unui deputat din minoritate întreb: cum şi unde s'a cheltuit această sumă?

www.dacoromanica.ro

Rămâne însă, D-nii mei, o cifră, o sumă de 50.000 lei pe care o cere ministerul pentru siguranţa publică.

Ei bine, în budgetul general avem deja 120.000 lei pentru siguranţa publică, sumă despre care nimeni nu este ţinut să dea nici o seamă. Această sumă s'a mai sporit în cursul anului. Acum din nou se mai cere 50.000 lei!

Prin ce se justifică această sporire neprevăzută? Care anume situaţiuni anormale, ce timpuri grele a străbătut România? Ce îmbunătăţiri se va fi adus în mijloacele de represiune şi de constatarea crimelor ca să măriţi fondul anonim al siguranţei publice?

Dacă siguranţa publică însemnează ca bande avinate să se poată preumbla, ziua în amiaza mare, pe uliţele Bucureştilor predând redacţiunilor ziarelor, fără ca autoritatea să prinză de vestea lor; dacă siguranţa publică voeşte ca să nu se descopere ciomăgaşii cari asomează un ziarist în centrul oraşului; dacă tot siguranţa publică voeşte ca o haită de oameni să poată comite un adevărat pillagiu într'un oraş ca Huşi în impunitate a cea ma perfectă, nimeni din noi nu vă va da un ban. Poate că guvernul înţelege că criminalitatea politică a sporit! In vederea ei, cu osebire este de datoria tuturor de a i se refuza fonduri noi cari ar contribui poate la dezvoltarea şi mai departe a ei.

Nu dăm noi fonduri pentru încurajarea stimabililor cetăţeni cu inimi patibulare întrebuinţaţi unii pentru a păzi pe înalţii demnitari ai Statului, ceilalţi pentru a spiona pe tot ce nu împărtăşeşte vederile guvernanţilor.

Cer asupra acestui punct explicaţiuni, D-le ministru, dacă nu voeşti să rămâneţi, nu zic sub acuzare, dar sub bănuiala că această sumă o voiţi ca să vă pregătiţi fondul pentru alegeri iar nici de cum pentru siguranţa obştească. Asemenea speze luaţi-le din casa partidului, nu din punga ţării. (Aplauze).

Trec acum la ministerul justiţiei. Şi aci văd cum unele din credite pornesc tot din acelaşi punct de plecare, de a angaja acţiunea parlamentară înainte ca dânsa să se fi manifestat prin cevà, şi de a se răsplăti, poate, adesiuni politice sub pretext de lucrări. Unele discuţiuni din trecut ne-au luminat asupra unor jurişti, oameni politici, şi mă autorizează a gândi astfel. Găsesc acì o cifră de 20.000 fr. pentru instituirea unei comisiuni însăr-

www.dacoromanica.ro

cinată cu revizuirea Codului de procedură existent şi cu elaborarea unui nou proiect. Cu puţină indiscreţiune, v'aşi puteà întrebà, cari sunt cunoscuţii jurisconsulţi ce vor figurà în această comisiune ?

D. *Alexandru C. Şendrea*: Sunt dejà numiţi.

D. *Al. Marghiloman*: Eu nu ştiu nimic, D-ta profesor de procedură, faci parte din acea comisiune ?

D. *Alexandru C. Şendrea* : Nu.

D. *Al. Marghiloman*: Aceasta, D-lor, întăreşte şi mai mult demonstraţiunea ce voiam să fac.

Dacă aşi cere nume proprii, nu ştiu dacă vor fi dintre cele mai cunoscute prin ştiinţa lor juridică, dar desigur că nu voi găsì pe nimeni din opoziţiune : or, cine a putut constatà până la ce punct lucrările acestea ştiinţifice au încălzit zelul politic al unora din colegii noştrii.

Intreb acuma dacă această refontă a procedurei a fost cerută de cineva sau dacă ea procede din iniţiativa ministerului. Controversele procedurei noastre sunt cunoscute din aceste semnalate. In câteva trăsuri se pot lesne stârpi. Nu sunt nici aşa multe, nici aşà de grave ca să atragă transformarea întreagă a codului care abia acum a putut să pătrunză în practica zilnică.

Organele de ameliorațiune a legilor noastre sunt inbicate pe cale şi mai practică şi mai economică de însuşi legislaţiunea noastră. Dece n'aţi mai cerut D-voastră Curţei de Casaţie referatul anual şi pe care Curtea l-a prezentat atât de mult timp ministerului ? Referat în care se semnalează neajunsurile şi lacunele puse de practică în evidenţă. Văzând că nu se ţine nici o seamă de dânsul, şi Curtea de Casaţie a încetat de a-l mai trimite. Aceste raporturi se puneau veşnic la dosar pentru păstrare şi de atunci au ramas după cum ziceà un spiritual deputat în necropola dosarelor.

N'aveţi decât să însărcinaţi pe un şef de birou dela ministerul de justiţie ca să găsească acele lucrări şi ameliorațiunile ar fi indicate gata. Unde puneţi că înalta Curte numai să i se arate că lucrarea sa nu este nesocotită, ar fi voioasă să o reînceapă cu tot rodul experienţei anilor din urmă. Nu sunt, D-lor, pentru perturbaţiune complectă în legislaţiunea noastră. Mania de a trece de creatori şi în oratori nu trebue să ne îmbete: o lege uzuală nu este adevărată lege decât prin statornicie.

www.dacoromanica.ro

In cazul de faţă s'ar putea cel mult indică şi modifică câteva puncte pentru ca să facem o îmbunătăţire reală.

Cu modul acesta însă s'ar pierde ocaziunea de a se cere Camerei acea alocaţiune de 20.000 lei!

Eu văd că reformele noastre judiciare încep să coste de trei ori mai mult decât a costat însăşi întocmirea legilor noastre!

La ministerul cultelor, găsesc că ni se cere 53.000 lei pentru mobilierul palatului Metropolitan din Bucureşti.

Sunt cheltuiţi banii aceştia? Se vor cheltui? In lipsa de o indicaţiune în raportul comisiunei, siliţi suntem să amintim ca palatul Metropolitan nu cerea nici o îmbunătăţire sau o înfrumuseţare aşa de radicală.

In timpul repauzatului Mitropolit, eră ţinut într'o stare care nu anunţă, după aşa scurt timp o cheltuială oneroasă pentru starea noastră budgetară.

Notaţi bine, D-nii mei, că în principiu sunt pentru orice cheltuială menită a ridică prestigiul bisericei noastre. Trebuie o sumă pentru ca Prea Sfântul Mitropolit să poată ţine rangul său de cap al bisericei, o dau cu două mâini. Insă întreb atunci, tot în numele prestigiului bisericei, dacă nu ar fi fost tot atât de decent să se fi găsit ceva bani şi pentru plata şi acoperirea unui nenorocit pasiv lăsat de repauzatul Mitropolit?

Am asistat, D-nii mei, la spectacolul acesta umilitor că afară în piaţa tribunalului obiecte mobiliare, trăsuri şi cai, trăsurile cari au servit la toate pompele oficiale şi actele mari în anii din urmă, să fie scose în vânzare cu toba pentru plată de datorii.

D-nii mei, nu aţi gândit să găsiţi ceva ca să nu se zică că Suveranul spiritual al Românici a murit insolvabil?

Eu votez pentru Mitropolit ce voiţi, dar cu o condiţiune, ca şi trecutul să nu fie mai jos pus!

Rămâne acum, D-lor, o altă cheltuială ciudată la ministerul cultelor. Vedem o sumă de 16.242 lei pentru facerea statisticei generale la şcoli. Intreb atunci, pentru ce s'a desfiinţat oficiul statistic? Aţi provocat pentru economie acest lucru anormal, cu totul neproporţional cu veacul în care trăim, ca să desfiinţăm statistica, şi aceasta s'a făcut printr'o lege votată de Corpurile legiuitoare. Şi acum pe o cale indirectă veniţi să restabiliţi par-

www.dacoromanica.ro

ţial ceeace aţi desfiinţat în total? Apoi din două lucruri unul; Ori când aţi cerut supresiunea aţi fost în eroare şi atunci, binevoiţi a o recunoaşte şi faceţi a mea culpa; ori astăzi comiteţi o eroare restabilind pe căi piezişe o cheltuială căreia îi lipseşte orice fel de control.

Mai găsim aci încă o alocaţiune de 1723 lei daţi capelei din Paris pentru ceremonia la sfintele sărbători ale Paştelui pe anii 1884—1885! Ce fel de comptabilitate, ce fel de budget avem noi? Ori acele ceremonii sunt obicinuite, şi atunci de ce le-aţi uitat? Ori acele ceremonii s'au făcut fără autorizaţiune şi atunci acela care le-a făcut trebue să le plătească! Socoteli de felul acesta sunt făcute fără seamă şi avem dreptul să vă cerem compt.

Tot aci mai găsim o cifră de 14475 lei pentru reparaţiunea Mitropoliei dela Iaşi. Dar când aţi isprăvit'o de o reparaţi acum?

Este, D-lor, un ce de mirat ca un monument d'abia isprăvit să aibă de îndată trebuinţă de o sumă de 15000 lei pentru reparaţiuni. Ori la reconstrucţiune aţi fost înşelaţi şi vi s'a predat o lucrare defectuasă, orî în planuri nu aţi prevăzut tot şi atunci ar trebui să o spuneţi! In ambele cazuri vă găsiţi în faţă de un act de rea administraţie ce constatăm.

Acum, d-lor, la ministerul de războiu găsim iarăşi o cifră ciudată, 30000 lei pentru lucrări e geodezie şi rectificări de harte. Apoi, mi se pare că s'a votat fonduri extraordinare, s'a emis rentă, ca să fim pregătiţi de toate...

Apoi pentruce luaţi din budgetul ordinar această sumă de de 30000 lei, pe cari îi luaţi dela lucrări necesare şi dela prevederi întocmite, pentru ca să le daţi la fondurile extraordinare?

Această repede revistă vă dovedeşte odată mai mult cât este de necesar pentru rânduiala lucrărilor D-voastră financiare, ca să nu le faceţi sub cheia misterului şi numai între D-voastră. Prin aceasta puneţi pe cei din minoritate în trista poziţiune, sau de a fi nedrepţi cu D-voastră, sau de a vă face critice amare când este vorba de punga ţărei. (Aplauze din partea minorităţei).

www.dacoromanica.ro

O ALEGERE IN 1888

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 13 FEBRUARIE 1888

Ultimile alegeri legislative generale prezidate de guvernul I. C. Brătianu, în 1888, s'au semnalat printr'o violenţă fără seamăn. Cu toate acestea, împotriva ingerinţelor guvernamentale, opoziţiunea de toate nuanţele reuşise a trimite în Camera Deputaţilor vre'o cincizeci de mandatari. Speriată de această minoritate puternică, majoritatea liberală de atunci hotărâse să invalideze cele mai multe din alegerile în cari izbutise opoziţia. In aceasta atmosfera de încordare parlamentară, D. Al. Marghiloman, validat ca ales al Colegului I de deputaţi de Buzău, rosteşte în şedinţa Camerei Deputaţilor dela 13 Februarie 1888, urmatoarea cuvântare la discuţia Colegiului III deputaţi de Buzău, care trimise în Cameră, ca opozanţii, pe D-nii I. Marghiloman şi D. Butculescu.

Domnilor Deputaţi,

In ori care altă circumstanţă s'ar fi găsit în joc cine-va care-mi ţine de aproape ca tatăl meu, sau cu care sunt în strânse legături de familie ca D. Butculescu, mi-aşi fi făcut o datoriei să nu intervin în desbateri, Domnii mei.

In această contestare însă care se aduce asupra alegerii colegiului III de Buzău, nu văd o chestiune de om, de persoană; văd o tendinţă generală şi în numele onoarei unui colegiu electoral, în numele onoarei moravurilor politice în Romănja, îmi permit să iau cuvântul. (Aplauze din partea opoziţiunei).

Se fac alegeri în Buzău, colegiul I şi II, D-nii mei, de şi n'au răspuns aşteptărilor partidului guvernamental, au fost validate fără mari contestaţii. Insă e lezne de înţeles că tocmai pentrucă aceste alegeri nu răspunsese partidului guvernamental,

www.dacoromanica.ro

se găsise în dânsele un avânt de opoziţiune a cărui înrâurire asupra colegiului III nu a fost indiferentă.

Odată acum ce se făcuse pornirea de opoziţiune, se găseşte oare a priori cevă extraordinar ca şi acest colegiu III să fi urmat celorlalte două colegii?

Colegiul III nu este o zestre guvernamentală. Colegiul III este administrativ numai pentrucă pururea a fost tratat cu nepăsare.

Dacă într'un judeţ unde alegerile ar fi fost faborabile guvernului, s'ar vedeà că colegiul III singur face o notă discordantă; dacă şi această schimbare bruscă a vântului s'ar înţelege până la un oarecare punct, D-nii mei, că Adunarea care judecă acea alegere să aibă un fel de pretenţiune şi să caute a cercetà cauzele acestui neaşteptat reviriment al opiniei publice. Cazul însă nu e astfel la noi, dar char dacă ar fi fost alegaţiunile de violenţe ce se fac, ar căutà să emane dela altă sorginte ca să merite o atenţiune. Ce fel, se găseau de faţă candidaţii şi delegaţii lor: colegiile erau prezidate de doi consilierii dela Curtea din Bucureşti a căror reputaţiune de integritate şi independenţă nu mai e de făcut: D-nii Poenaru-Bordea şi Câmpineanu oameni asupra cărora nici un fel de ademenire nu poate să muşte.

Mai mult decât atâta, acôlo erau toate autorităţile, judecătorul de instrucţiune, procororul, prefectul şi sub-prefecţii, primarul oraşului, alesul colegiului I-u şi adversar al nostru; se găseà acolo D. Gazotti, ales asemenea deputat şi alţi mulţi din partidul liberal naţional.

Ei bine, cum de nimeni din atâtea persoane cu greutate nu s'au găsit una ca să semnaleze, nici una măcar ca să poprească acele grave dezordine pe cari le vedem astăzi aşternute pe 3 coale pline de hârtie!

Dar mai avem ceva.

In localitate există un ziar al partidului guvernamental, ziar care n'a fost totdeauna nici just, nici cumpătat în expresiunile lui faţă cu noi. Pe drept sau nedrept ziarul acesta trece de administrativ; în orice caz el a fost ziarul acreditat al partidului liberal; în el s'a înserat proclamaţiunile şi toate dările de seamă ale mişcărei electorale. Persoanele unora din noi şi faptele noastre nu au fost cruţate nici înainte şi mai puţin încă după alegeri.

www.dacoromanica.ro

Credeţi oare, D-lor, că dacă hoardele de un vandalism nepomenit —cum se exprimă colorata petiţiune ce ni s'a cetit— şi cetele înarmate şi aprinse de beţie, cu care ni se bate capul, sa'r fi zărit prin Buzău, credeţi oare că numitul ziar le-ar fi trecut cu vederea ? Dar ce ocaziune mai nemerită s'ar fi găsit ca să se tragă clopotele şi dela un cap la altul al ţări să răsune presa oficioasă de ororile opoziţiunei Buzoiane?

Cum, când principalii interesaţi sunt muţi, când organele lor tac, când nu se găseşte urmă de vre-o plângere la administraţie sau la justiţie, când poliţia a stat nemişcată, când este de atâta interes să se exploateze orice incident electoral, a trebuit ţara să aştepte iniţiativa a 23 de modeşti şi necunoscuţi alegători ca să cunoască adevărul ?

Personal constat cu regret ca născociri atât de copilăreşti a găsit în Cameră şease semnături pentru a le sprijini. Sunt silit deci să mă ocup de inconştienţii cari au semnat protestul pentru ca, peste capul lor, să mă adresez colegilor cari nu s'au sfiit de a luă solidaritatea unui act nesocotit.

Pentru edificarea domnielor lor, nu a Camerei care nu se poate oprì la afirmaţiuni atât de suspecte, au despicat puţin catalogul trecut în josul petiţiunei. Veţi vedeà dacă adevăr, au grăit cei 23 cari au semnat sau cari sunt consideraţi că au semnat protestul.

Imi pare rău că nu aţi urmat adineauri cetirea ce s'a dat. Aţi pierdut o bucată de literatură a cărei stil colorat nu are de seamăn decât bogăţia descripţiunilor; când veţi lăsà conştiinţa de poziţie socială a celor semnaţi vă veţi întrebà poate că de unde atâta pricepere pe Ion Vizitiul şi pe colegii lui petiţionari ! (Aplauze).

Voi trage pe urmă moralitatea acestei comparaţiuni.

Chemaţi să judecaţi o contestaţie vi se cuvine, D-lor, o deplină lumină asupra faptelor.

Dar cari fapte ?

Citesc şi recitesc şi nu găsesc unul singur articulat.

Este destul să zici numai că s'à spart geamurile? La cine? S'a făcut vre-o constatare, vre-o cercetare? N'a făcut nimic autoritatea? Cine va bănui pe prefect, pe poliţaiu, pe primar că au lăsat să se comită pe placul nostru acte de vandalism fără ca să ià vre-o măsură?

www.dacoromanica.ro

Naivii cari au iscălit recunosc ei înșăși că aruncă numai o piatră ca înțelepții să o scoată..., Nimeni, zic ei, nu puteà să reclame un anume fapt.." (Aplauze, râsete).

In ce se rezumă această contestațiune? In faptul că bande înhăitate conduse de oameni plătiți ar fi răspândit teroarea în oraș și ar fi alungat pe alegători, și că alegătorii au fost nevoiți să fugă din oraș fără de a votà.

Să cercetăm, D-lor, și să vedem dacă iscăliții aceștia n'au luat parte la vot pentrucă au fost alungați de bande înhăitate.

Văd aci iscălit pe D. Nicolae Șerbănescu sub a sa proprie semnătură. Ei bine, pe acest alegător alungat dela vot, îl vedem însă trecut în lista de votare cu No. 362. (Aplauze din partea opoziținei).

Teodor Anton; și acest alegător alungat îl găsim că a votat sub numele de Anton Teodor. Asemenea cu D. Nicolae Jipa care a votat la No. 307, cu Ion Radu trecut la No. 380, cu D-nii Stan Podgoreanu și N. Mărăcineanu al căror paraf indignat nu-i împiedică că-i găsesc votând la No. 228 și 236.

E drept că pe onor. domn D. Ioniță nu'l pot descoperi sub cei doi sau trei ce văd cu acelaș nume; iar pe misteriosul literat Ion Vizitiul îl las pe seama născocitorului acestui protest. (Aplauze)

Mai rămâne din cei iscăliți Ghiță Stoica Cercel; pe acesta nu l'am văzut nici în listele electorale, nici între delegați, nici ca votant direct.

Ce mai rămâne? Mai rămân 12 inși semnați de aceeași mână, semnați adică prin punere de deget. Am prea mare diferență pentru ca să mă ocup de pretinșii iscăliți prin punere de deget, când, o legalizare nu întărește numele lor.

V'am arătat, D-lor, fondul să vă arăt acum și moralitatea acțiunei după care veți puteà judecà importanța protestului.

Protestul, D-lor, este întreg făcut de mâna candidatului învins. Rog pe D. raportor să compare iscălitura D-lui Cătuneanu după buletinele de vot, cu scrierea acestui protest.

Am servit destul timp în acelaș parchet cu D-sa, ca să pot afirmà că această elucrubațiune este în întregul ei de mâna D-sale.

D-nii mei, paraponele se pot exprimà pe toate căile, și permit fiecăruia, oriunde afară din Cameră să nesocotească onora-

www.dacoromanica.ro

bilitatea acelui care i-a înfrânt la alegeri; însă D-voastre, paraponisitul acela, căruia alegătorii au răspuns cu votul negativ, nu vă poate cere să îndosaţi expresiunea ciudei sale şi să luaţi răspunderea unor acuzaţiuni, pe care de, D-lor, ertaţi-mă nu le pot tratà decât ca scrânteli aduse adevărului.

Moralitatea acestei acţiuni este lesne de tras. Tot aşa de lesne puteţi trage D-voastre judecători şi concluziunea cifrelor: cine sunt aleşii col. III de Buzău? In primul rând D. D. Butculescu, în al doilea D. I. Marghiloman. Câţi alegători atât direcţi cât şi delegaţi sunt în colegiul al III-lea din Buzău? 1038.

Să zicem că nici unul nu puteà lipsì şi că toţi erau să voteze. Deşì ne-aţi puteà concede însă că noi câţiva, alegători în col. I, cari am fost şi delegaţi, fiindcă am votat în col. I n'am mai votat într'altreilea. In cazul acesta era colegul meu D. Dimitriade, eu şi alţii. Şi pe aceştia să-i socotiţi, să nu'i scoateţi din listă. Atunci am votat: 1038, câţi eram înscrişi; care e majoritatea de jumătate plus unul? 519. Ei, D. Butculescu a întrunit 523, va să zică mai mult de jumătatea întregului colegiu! Se mai poate plânge serios alegătorii că au fost alungaţi dela vot şi că scenele de carnagiu i-a împedicat să'şi exercite dreptul lor? Altă computaţiune pe care o fac? Din 1038 alegătorii înscrişi, au votat numai 789, adică nu lipseà decât 22 %. Apoi nu e această proporţiune observată în toate colegiile din ţară? Dacă au votat 789 şi scoatem din 1038, rămâne 249 din aceştia am puteà scoate pe cei din col. I, cari nu puteau votà, dar vă dăruim pe toţi, şi dacă îi adăugăm la voturile D-lui Cătuneanu, n'ar fi avut cu totul decât 477, iar D. Trestianu 497; ei D. Ion Marghiloman a avut 498, iar D. Butculescu 523.

Vedeţi, D-lor, după aceste spuse, cât de riguroasă şi fundată poate fi acuzaţiunea adusă în chipul acesta!

De altmintrelea, D-nii mei, aşi mai face apel la oricare, la toţi cari cunosc judeţul Buzău. Este cineva căruia să i se pară anormal ca un bătrân crescut din frageda lui copilărie în Buzău, şi-a exercitat acolo drepturile sale politice, care în nenumărate rânduri a avut onoarea să reprezinte diferite colegii a acelui judeţ atât în Cameră cât şi în Senat, ei bine, este cineva oare să creadă că un asemenea om nu se poate alege decât prin fraudă şi prin violenţă? Este oare ceva extraordinar că D. Butculescu care s'a

www.dacoromanica.ro

ales în contra administraţiunei în legislatura trecută, ca acelaş colegiu care l'a ales atunci să-i reînoiască mandatul ? Vedeţi prin urmare cât de temeinice pot să fie acele născociri de corupţiune, şi acte de vandalism ?

Am zis, D-lor, că vorbesc înaintea unor judecători, iar nu unor oameni pasionaţi, deaceia înainte de a termină îmi veţi permite să vă fac o amintire care se aplică nu la alegerea din Buzău ci la chestiunea generală care se desbate.

In luptele politice sectarii, adică cei ce pun rancunele şi răzbunările de persoană mai presus de satisfacţiunea principiilor, ce într'un adversar politic văd un om de răsturnat nu o ideie de doborât ; sectarii, D-lor, caută pururea să abuzeze de puterea pe cari circumstanţele le-a dat în mână. Oameni politici nu.

Circumstanţele îmi vor probà, D-lor, dacă voiţi să împărtăşiţi doctrina celor dintâi sau să urmaţi tradiţiunea celor de al doilea. (Aplauze din partea minorităţii).

www.dacoromanica.ro

REVOLTELE AGRARE DIN 1888

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 17 NOEMBRIE 1888

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 17 Noembrie 1888 răposatul Nicolae Ionescu aminteşte despre o interpelare adresată pe vremuri d-lui Al. Marghiloman ministru al justiţiei în cabinetul Theodor Rosetti, asupra întârzierei puse de instanţele judiciare în judecarea ţăranilor din Ilfov, cari au luat parte la revoltele agrare din 1888. D. Al. Marghiloman, care se află ministru al lucrărilor publice la 17 Noembrie 1888, răspunde astfel :

Domnilor Deputaţi,

D. Ionescu în desvoltarea interpelărei D-sale astăzi, înaintea D-voastră, a întrebuinţat o expresiune, care sunt sigur că este de ajuns să i-o semnalez pentru ca D-sa să o retragă : zice, justiţia *a fugit* de lumina judecăţei.

Mult mai asemănată cu deprinderile D-sale, şi mai dreaptă cu magistratura noastră, este formula ce a dat înscris biuroului : dece justiţia *a întârziat* cu judecarea răsculaţilor ?

Sunt convins că D. Ionescu, ca şi mine, nu crede că justiţia noastră este capabilă să tăinuiască un fapt, să pună, cum se zice, adevărul sub cofă.

D-lor, este un motiv peremptoriu care a împiedicat ca judecarea ţăranilor răsculaţi să-şi fi avut cursul până astăzi, este acela al dificultăţilor materiale ce a întâmpinat instrucţiunea, dificultăţi cari au fost mai presus de orice bunăvoinţă.

Unul din D-voastră poate să ştie că în momentul turburărilor, când armata a fost nevoită să intervie pentru restabilirea

www.dacoromanica.ro

ordinei, comandanţii militari împlineau sarcina agenţitor civili, rămaşi absolut insuficienţi.

Aceşti comandanţi, în punctele ce pacificau, nu puteau de cât să aresteze pe toţi cari 'i găseau cu arma în mână, şi pe toţi cari se opuneau forţei publice, rămânând în urmă ca agenţii judecătoreşti să poată alege răspunderea şi să reţină pe adevăraţii culpabili, liberând pe cei cari se găseau prinşi la mijloc, inconştienţi, târâţi în tumult prin ademeniri. Şi ştiţi D-voastră că în Bucureşti, la un moment dat, se aflau peste 1100 de arestaţi, şi în Ialomiţa unde este un singur Cabinet de instrucţiune, se găseau peste 300 de inculpaţi.

Inţelegeţi dar cât de uriaşă a fost opera, care precât justiţia poate fi expeditivă, a făcut o repede şi preluminoasă deosebire a celor culpabili de cei nevinovaţi; cât de anevoioasă sarcina magistraţilor cari au avut apoi să culeagă sarcinile în încărcarea sau să verifice probele în descărcarea celor reţinuţi!

La Bucureşti cinci judecători, la Ialomiţa unicul judecător, au fost însărcinaţi aproape exclusiv de această lucrare. Ministerul pe dată a luat măsuri ca instrucţiunea afacerilor ordinare să fie deferită supleanţilor. Şi credeţi D-le Ionescu, că deşi nu a fost un moment de răgaz, abia s'a terminat opera acestei instrucţiuni în cele dintâi zile ale lunei lui Noembrie...

D. *G. Panu*: Legea spune curat, când este absolută necesitate se pot delegà alţi judecători de instrucţiune.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: D. Panu ignoră detaliurile mecanismului nostru judecătoresc când afirmă aceasta. Este evident că se pot delegà alţi judecători la instrucţiune, când titularii sunt absenţi sau ocupaţi după cum s'a făcut peste tot unde trebuinţa a cerut, dar nu se pot creà judecători noi.

De altmintrelea, oricare ar fi fost numărul acelor judecători, încă nu ar fi putut lucrà mai repede; căci fiecare ar fi trebuit să facă aceiaşi serie de operaţiuni şi de cercetări locale.

D. *G. Panu*: Dece n'aţi delegat mai mulţi?

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Nu pot numì mai mulţi decât în lege, D-le Panu: Nu pot creà judecători *extraordinari* pentru Dumnezeú!

In Bucureşti ca în Ialomiţa, s'au luat aceleaşi măsuri pentru a lăsà pe judecătorii titulari să-şi consacre tot timpul la instrucţiunea răscoalei.

www.dacoromanica.ro

Iacă fasele prin cari trebuià să treacă lucrarea lor. Le repet pentru a face tangibile anevoinţele materiale. Intâiu se luà interogatoriul tuturor răsculaţilor cari au fost arestaţi de armată; pe urmă se cereau dela comănduirile militare rapoartele încheiate la faţa locului de şeful detaşamentelor militare; din ele se extrăgeau ceeace priveà anume pe fiecare arestat; apoi, cu ajutorul acestor documente şi cu înfăţişarea de persoane din localitate, a căroi greutate prezintà un temeiu oarecare, se făceà o alegere între cei arestaţi şi se liberau provizoriu cei cari păreau puţin primejdioşi; încât tot ce nu fusese prins cu arma în mână, tot ce nu fusese constatat că a participat la un omor, căci din nenorocire au fost şi omoruri, tot ce nu erà convins de flagrant delict se punea în libertate. Astfel nu s'au depus în prevenţie definitivă decât vre-o două sute şi ceva dintrânşii. Numai după ce s'a făcut această primă alegere, a început opera regulată a instrucţiunei, atunci au început judecătorii de instrucţiune să se informeze regulat şi să îndeplinească numeroasele experimentări cari constitue o instrucţiune criminală: martori şi contra martori, constatări locale, comparaţiuni de corpuri de delict, confruntări, raporturi medicale, etc.!

Şi încă, trebuit'au magistraţii să ţină seamă de munca câmpului să nu ridice la fiece moment pe plugari dela dânsa; ei se duceau pe teatrul răscoalei şi luau drumul pe care ar fi trebuit să-l ia martorul, de multe ori însăşi prevenitul!

Iacă numai cum s'a putut termină, pentru sesiunea de juraţi ce vine, o instrucţiune colosală în care azi încă sunt reţinuţi mai multe sute de acuzaţi.

Judecătorii au acuma să facă lumină asupra faptelor din Aprilie.

S'ar puteà zice, D-lor, pentru ce nu s'a convocat o sesiune extraordinară a Curţei cu juraţi pentru luna lui Noembre?

Motivul este, D-lor, că sunt numeroase acte de acuzaţiune şi numeroase lucrări premergătoare de făcut între terminarea instrucţiunei şi adunarea juriului. Precipitaţiunea n'ar fi servit întrucât nu ar fi ajuns timpul, ca cel puţin să se asigure pentru ziua judecăţei atât înfăţişarea de fapt a preveniţilor, cât şi a celor cari se vor ascultà ca martori în încărcarea sau descărcarea lor; mai mult decât atât, ştiţi că toţi magistraţii au fost însăr-

www.dacoromanica.ro

cinaţi cu prezidarea biurourilor electorale, şi nu li se puteà cere o nouă lucrare extraordinară fără paralizare desăvârşită a justiţiei ordinare.

Vine acum sesiunea juraţilor din Decembre: toate actele sunt terminate, toate măsurile sunt luate ca cei daţi în judecată să compare, localul este pregătit! Astfel că, după o lungă aşteptare—o recunosc—lumina justiţiei se va face; atât mai bine, dacă dânsa va puteà să reţină cât mai puţini culpabili şi să demită de sub mâna ei cât mai mult acuzaţi inocentaţi!

Rămâne acum a doua chestiune a D-lui Ionescu; de ce nu s'au publicat raporturile militare? Dacă ar fi binevoit D. N. Ionescu să precizeze mai deaproape chestiunea, ne-am grăbi să-i dăm o deplină satisfacţiune; căci în raporturile militare sunt două feluri: unele ale afacerilor superioare, cari nu se mărginesc a raportà despre operaţiunile militare, despre chestiunile technice; dar cari arătau şi vederile lor asupra cauzelor de nemulţumire, asupra plângerilor de multe ori legitime ce le-au făcut ţăranii asupra motivelor reale, dar de multe ori oarbe, nereflectate, ale mişcărei.

Acestea se pot comunicà îndată: D. ministru preşedinte 'mi dă chiar acum asigurarea. Sunt însă şi raporturile zilnice ale comandanţilor de detaşamente, cari se mărginesc a informà comănduirea de mersul şi poziţiunea trupelor; acesta nu privesc decât administraţia militară.

Altfel, din acestea, jumătate sunt în dosarele tribunalelor şi Curţilor cu juraţi.

Pentru cuvântul că acele acte sunt cele întâi procese-verbale dresate la faţa locului, pe cât dar regulele milirare nu se opun, suntem gata a dà cea mai largă satisfacţiune D-lui Ionescu.

D-nii mei, în ceeace priveşte răscoala ţăranilor este anunţată o interpelare care examină chestiunea sub toate fazele. Cu ocaziunea ei se va cercetà desigur motivele mişcărei, legitimitatea represiunei, şi înfine forma şi necesitatea soluţiunilor diferite pe cari Camera şi guvernul sunt datoare să le deà, nu pentru a pedepsi, ci pentru a împiedicà reîntoarcerea răului. (Aplauze).

Eu, D-nii mei, rog pe toţi D-nii deputaţi înscrişi şi pe D. Ionescu să binevoiască a remite, pentru ziua desvoltărei acelei

www.dacoromanica.ro

interpelări, replica ce voeşte să ia, pentru ca atunci dezbaterile să fie depline; nu vom fi astfel nevoiţi a scindà interesele reale cari se leagă de această chestiune. Iată singura întâmpinare ce am avut să fac. (Aplauze).

---

www.dacoromanica.ro

REVOLTELE AGRARE DIN 1888

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 23 NOEMBRE 1888

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 23 Noembre 1888, d. deputat de Prahova, C. C. Dobrescu interpelează guvernul asupra deţinerei în arest preventiv a ţăranilor din Prahova acuzaţi a fi luat parte la revoltele agrare din 1888. După răspunsul preşedintelui consiliului, d Theodor Rosetti, şi în urma unei intervenţii la tribună a d-lui G. Panu, d. Al. Marghiloman, pe atunci ministru al lucrărilor publice, adus în cauză de către interpelator, ţine următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

N'am să iau înaintea D-voastră apărarea replicei făcută de D. preşedinte al consiliului. Comparaţiunea pe care D-voastră o puteţi stabili între faptele reale şi între faptele desfigurate — desfigurate sunt sigur de bună credinţă — este singurul comentar convenabil al discuţiunei ce a avut loc.

D. Panu ne imbià să ne deprindem cu răul obiceiu ca în Cameră concluziunile să nu fie conforme cu premisele. Dela începutul sesiunei am făcut dejà această experienţă; la fiece moment, sub oricare pretext, se provoacă dezbateri nici anunţate, nici pregătite. Nu ne plângem de aceasta; căci nu e act al administraţiunei noastre de care să nu putem da seamă, nu este ordin pe care să avem a'l renegà.

Personal mă plâng şi mai puţin, căci graţie acestei deprinderi, mă găsesc chemat a intervenì în interpelaţiunea D-lui Dobrescu...

D-sa 'mi-a făcut onoare să citeze o circulară a mea, şi 'mi-a

www.dacoromanica.ro

mai făcut onoarea s'o califice de *mărgăritar*. Dacă elogiul aesta ironic se raportă la stilul circulărei mele, primesc ironia, căci la 6 Aprilie, când o parte a ţărei erà în foc, află D. Dobrescu că aveam altceva de făcut decât să'mi ascut pana şi să'mi împodobesc stilul. Dacă însă D-sa califică astfel circulara, din punctul de vedere al sincerităţii convingerilor exprimate, primesc acest testimoniu. (Semne de aprobaţie din partea D-lui Dobrescu).

Pun de îndată înaintea D-voastră textul original al acestei circulări, care, printr'o culpabilă indiscreţiune, a fost dată în public. (Aplauze). Şi încă, prin o mai culpabilă manoperă, a fost alterată. (Aplauze).

Circulara poartă data de 6 Aprilie. In ce stare ne găseam atunci? Cinci judeţe erau în foc. Se comisese pe alocurea adevărate atrocităţi. Adevărul este foarte greu de despicat. Căi de informaţiune lipseau de pretutindeni. Primarii, notarii, nu se mai găseau la locul lor.

Subprefecţii, Prefecţii intimidaţi şi pe une locuri chiar culpabili, cum a fost prefectul dela Ialomiţa. (Aplauze). Svonurile cele mai alarmante, cele mai contradictorii bubuiau din toate părţile. Se denunţau personage bănuite. Unii vedeau agenţi mascaţi prin prejurul Buftei, alţii o trăsură misterioasă pe linia Baloteştilor. Aci se spuneà — raportul era formal — că în comuna Dascălu-Creaţa, şeful de garnizoană răsculase cu goarna satul, după lungă şi tainică conferinţă cu un necunoscut; acì se raportà că lângă Olteniţa izbucnise răscoala după invitaţiunile a doi agenţi veniţi din Ştefăneşti!

Tot felul de mişcări, înconjurate de o mulţime de versiuni, se semnalau şi misterul acesta, umflat încă de jurnale, încingea alarma generală.

Vă aduceţi aminte cum sute de proprietari şi arendaşi au venit acì în sala Adunărei şi la Senat şi au hulit asupra celor cari credeau ei că nu iau măsuri energice de represiune!

In asemenea circumstanţe, care erà datoria ministrului de interne şi a ministruluì de justiţie?..."

Cum şi-a făcut ministrul de interne datoria, o ştiţi; cum mi'am făcut'o, cel puţin oglinda o găsiţi în această circulară. Circulara aceasta erea confidenţială şi telegrafică către primii procurori de Ilfov, Prahova, Ialomiţa, Buzău, Dâmboviţa, Brăila

www.dacoromanica.ro

şi Vlaşca, judeţele contaminate sau cel puţin vecine cu focarele răsculărei. Ce ziceam eu prin acea circulară? (Citeşte).

„Incep a pune indicii serioase că răscoala ţăranilor în Ilfov, Prahova şi Ialomiţa nu este spontanee şi că dânsa isbucneşte în urma unor instigaţiuni culpabile. Pretutindeni răscoala are de lozincă: dijma din zece una şi ierbăritul un leu.

„Ea începe prin agresiuni contra primarilor şi notarilor şi numai în urmă şi accesoriu în contra proprietarilor. Este inposibil de a se explică numai prin contagiune această uniformitate a revendicaţiunilor şi această identitate a procedeurilor de oare ce răscoala sare din loc în loc cu aceleaşi caractere şi de multe ori la distanţe depărtate...“

Ce făceam şi ce puteam să fac la 6 Aprilie, când nu venise încă nici un fel de informaţiune precisă şi când justiţia nu putuse încă să instruiască? Neapărat că a trebuit să fiu izbit de uniformitatea dezvoltărei ei şi cu deosibire de salturile aceste ciudate cari se constată dintr'un punct într'altul.

Era dar de datoria mea să văd: Este acolo un plan preconceput? Este acolo, în fine, revoltă dinainte pregătită?

Erà de datoria mea să mă luminez pe mine, să se lumineze justiţia asupra acestui punct: De acì dar instrucţiunile cari au fost date.

Asupra acestui punct D. Dobrescu zice: Rezultatul! Rezultatul, D-le Dobrescu, este că nimic din ceeace se spuneà nu s'a adeverit; rezultatul este că negustorii, advocaţii oboreni din Bucureşti, din Olteniţa, Pavlicheanu, Ploeceanu, mai ştiu eu cine? Au fost cercetaţi, unii chiar arestaţi. Nu este vorbă nesocotită pe cari justiţia să nu o fi scărmănat'o. Nu este denunţare pe care justiţia să n'o fi verificat'o. Cu toate acestea, mărturisesc cu umilinţă că nu s'a putut găsì nicăieri un cap de revoltă căruia să se poată imputà mersul răscoalei.

Ziceam mai departe în circulara mea: „S'a semnalat prin comunele, cari s'au sculat, trecere de agenţi provocatori: Unii sunt pretinşi negustori de vite, alţii ambulanţi, unii prin trăsuri, alţi călări. *Făcându-se chiar partea exageraţiunelor*, nu se poate ca să nu fie aici miezul afacerei.....“

Da. O credeam din convicţiune. Erau aşa de concordate denunţările cari se făceau; alarma publică dedea atâta fiinţa oricărui zvon, în cât erà de datoria mea cea mai elementară

www.dacoromanica.ro

să văd dacă ambulanţii aceştia nu erau agenţii de propagaţiune ai răscoalei.

N'am nevoe să vă spun câte marşuri şi contra-marşuri au făcut trupele în toate părţile; n'am nevoe să vă spun goana infructoasă — risibilă aşi putea zice azi — ce s'a dat misterioasei trăsuri de la Baloteşti; nu am nevoe să vă expun cât s'a căutat şi ce puţin s'a dovedit. Şi cu toate acestea, iconarii şi jugănarii sunt încă legenda pe care vieţuieşte o parte a presei şi în ziua de astăzi.

D. G. Panu : A slăbit dejà.

D. Ministru al lucrărilor publice, Al. Margiloman: Circulara continuă mai departe:

„Vă pun dar îndatorire, Domnii mei, a da ordinele cele mai severe ca ori-ce agent al forţei publice să aresteze ori-ce străin de localitate care ar cutreera o parte a judeţului, oricât de liniştită ar fi încă şi orice persoană a cărei prezenţă nu s'ar explică fireşte într'o comună rurală...."

Da. In privinţa acestui punct ca ministru de justiţie sunt criticabil! Ca cap însă al unei administraţiuni, într'un moment de turburare, nu. Nu pot să arestez pe nimeni în timp de linişte pe simple bănuieli; dar în timp de răscoală, când creditul ţărei şi buna sa faimă sunt puse în joc, este de datoria mea să iau orice măsuri preventive chiar contra celor nevinovaţi, rămânând ca în urmă să cer un bil de indemnitate sau iertare de la cei arestaţi pe nedrept.

„Să fiţi cu deosebire fără cruţare, pentru pretinşii socialişti, *apărători de comandă a drepturilor ţăranilor*, cari îndeamnă la revendicaţiuni şi pe urmă dosesc îndată ce se turbură lucrurile. Nu uitaţi că una din formele agitaţiunei este şi petiţionarea către guvern; aceşti agenţi se fac că întocmesc plângerile, adună pe ţăranii, le şoptesc răscoala şi apoi se fac nevăzuţi cu petiţii cu tot, ast-fel că guvernul central *nici cunoştinţă nu are de tânguiri cari pot fi legitime....*"

Asupra acestui punct mă aşteptam la protestări. Nu e vina mea, dacă D-l Mortzun şi prietinii D-sale se văd oglindiţi în pretinşi socialişti de comandă apărători ai ţăranilor. (Râsete). Nu i-am vizat pe D-lor, pe car'i ştiu constituiţi în şcoală ale cărei doctrine ei caută să le lăţească cât mai mult şi a căror tendinţe merită onoarea unei discuţiuni.

www.dacoromanica.ro

Eu, D-lor, am atras atenţiunea parchetului asupra acelor fără carte, de multe ori nevârstnici, cărora nici cultura, nici experenţa nu le-a dat timpul să-şi cristalizeze ideile, şi cari sub falşa aparenţă de bine-făcători ai muncitorului se fac jalbari, dar nici odată jalbari degiaba, ci pe franc. Asupra celor cari cutreerau satele sub nume de reportagiu de jurnal, adunau pe ţărani, le vorbiau de drepturile lor, îi influenţau la revendicarea dijmei şi a erbăritului, le luau petiţiunile, cari niciodată n'au văzut lumina zilei şi dispăreau în urmă.

Am găsit până la Brăila socialişti de această nouă specie!

Când descoper agitatori de felul acesta, cu jalbe însă în buzunar, pot să-i calific *de comandă*, căci nu i-am gasit pe nici unul rămânând în capul sătenilor răsculaţi, când veneà trupa, (aplauze) nici în faţă cu comandanţii militari ca să parlamenteze pentru ţărani!

La ceasul pericolului, ademeniţii, se vedeau; ademenitorii însă dispăreau!

Dacă credeţi că prin numirea de socialişti de comandă dată acestor oameni, am izbit într'o şcoală a cărei doctrină o combat dar o respect, când e de bună credinţă, spuneţi-o.

Eu, D-lor, cred că mi-am făcut datoria când am căutat să retez unul din mijloacele de propagaţiune a incendiului. Socialiştii ce am urmărit, sunt acei ce speculau în numele socialismului, acei cari luau haina unei doctrine pentru a pescui în turbure.

De alt-fel, Domnii mei, veţi judecà prin următorul pasagiu, dacă nu ţinem cumpăna dreaptă:

„Pe de o parte, veghiaţi cu stricteţă ca să se refrene abuzurile ce sunt zilnic denunţate în sarcina primarilor şi a notarilor şi daţi curs plângerilor săteşti în această privinţă. *Aceste nemulţumiri au dat tocmai răzvrătirei un teren favorabil.....*"

In ceeace priveşte administraţiunea primesc omagiul D-lui Dobrescu. Aveam această conştiinţă a stărei administraţiunei şi îndrăzneam să o mărturisesc. Da, trebue să recunoaştem cu toţii că mult timp nu a fost administraţiune în ţară; da, trebue să recunoaştem că primarii, notarii în loc să fie tutorii populaţiunei rurale au fost spoliatorii lor. (Aplauze).

Trebue să recunoaştem că au fost primării, cu deosebire pe lângă centrurile mari, în care ţăranii nu aveau acces pentru

www.dacoromanica.ro

un act al stării civile, pentru cea mai mică formalitate, fără dare în natură sau în bani.

Când ne-am făcut un crez politic din îndreptare, şi pe cale administrativă şi pe cale legislativă a suferinţelor reale ale clasei ţărăneşti, trebuia să privim situaţiunea în faţă şi să avem, încă dela prima zi a venirei noastre, curagiul de a mărturisi adevărul.

Prin circulara mea ziceam mai departe :

„Prin toate căile putincioase îndemnaţi confidenţial pe „proprietari şi arendaşi a îmblânzi condiţiunile când preschimbă „contractele lor agricole.

Acì iarăşi erà una din acele boale de cari suferea muncitorii noştrii. Nu putem găsi momentul mai propice pentru a deschide ochii proprietarilor şi arendaşilor, ca dela dânşi să purceadă descordarea şi îndulcirea raporturilor lor cu ţăranii.

Erà de datoria mea să zic parchetelor : Uzaţi de influenţa voastră legitimă, de oarece nu puteţi da nici ordine, nici hotărari în această privinţă, şi convingeţi pe aceşti oameni că moderaţiunea lor va fi primul pas al împăciuirei şi al siguranţei lor proprie.

Şi, D-lor deputaţi, când constatam două bube dureroase, nu o făceam nici pentru a scuză răscoala. nici pentru a discredità în vileag autoritatea şi proprietatea. Circulara încă era limitată confidinţială; ea nu constituiă un program, ci erà pur şi simplu o călăuză, pentru ca membrii ministerului public să ştie în ce sens sunt direse atenţiunea şi solicitudinea guvernului.

„In cazul când s'ar ivi unde-va o răscoală, avizaţi pe şefii „militari *să nu purceadă la vre-o execuţie* până nu fac soma„ţiunile legale însoţite de apel de tobă sau trâmbiţă. Regula„mentele militare autoriză pe comandanţi a face înşile aceste „somaţiuni în lipsă de un agent civil."

Ştiam ce suferise populaţia bucureşteană din nesocotinţa regulamentelor militare în zilele de 14 şi 15 Martie, şi erà un caz de conştiinţă şi să reamintesc şefilor civili şi, prin dânşii, şefilor militari ca, înainte de a face uzagiu de arme, să deştepte pe insurgenţi asupra corsecinţelor opunerei lor. Această redeşteptare a datoriei ar fi trebuit să găsească ea, cel puţin, graţie în ochii D-lui interpelator !

www.dacoromanica.ro

„Vă recomand cu insistenţă toate măsurile preventive, ori-„cât vi s'ar părea că sunt de resortul administraţiunei"....

Am mărturisit dela început că n'am privit numai la căderile mele de şef al justiţiei. Am autorizat formal pe procurorii şi judecătorii de instrucţiune să ia acest amestec în administraţiune. Am crezut că într'o administraţiune paralizată, câte odată infidelă, alături cu şeful militar trebuiă să pun un agent civil care să reprezinte blândeţea legei civile.

Judecaţi D-stră dacă am făcut bine sau rău.

„Mai bine, conchidea circulara, să avem reclamaţiuni de „prea riguroasă pază decât plângeri de prea aspră represiune!"

Asupra acestui punct ziceà D. Dobrescu că circulara nu a dat rodul ce se aşteptà; căci represiunea a fost de o asprime care apropià cruzimea.

Se înşeală D, Dobrescu. Informaţiunile D-sale sunt eronate sau necomplecte. Armata şi'a făcut peste tot datoria şi fără exces. Acum că, în timp de turburări ca acelea, să se fi găsit pe ici-colea un militar care să-şi fi depăşit dreptul, care să fi comis o brutalitate... Ei bine, nu credeţi o răbdare creştinească a unor oameni cari au întâmpinat amarnice neajunsuri. Cunoaşteţi D-stră ostenelile şi privaţiunile batalionului maior Lipan, ale călăraşilor căpitanului Solomonescu şi altor trupe ce uit? Ştiţi D-stră ce a păţit linia la Berceni, unde mişeleşte pe la spate fără provocaţiuni, doi tineri soldaţi au fost cu pari culcaţi la la pământ? Şi crede D. Dobrescu, afară de a'i presupune o candoare angelică, că face bine să-şi însuşească copilăreştile acuzaţiuni ale unei pretinse femei din Afumaţi?

D. Dobrescu ignoră un detaliu. Afumaţii au fost cei din urmă pacificaţi şi la un moment când cursul justiţiei se restabilise. Uu procuror a însoţit armata la Afumaţi.

Poate cine-va crede că în prezenţa magistratului s'au putut comite scene de viol, de sălbăticii neauzite? Atunci trebue sa ne desnădăjduim de ce aveam mai respectabil în ţară, de armată şi de justiţie. (Aplauze).

Suntem întrebaţi dacă guvernul aprobă purtarea armatei, întrucât nu puteţi aveà fapte precise, mai concrete, da guvernul aprobă întreaga purtare a armatei. (Aplauze).

Nimeni nu ne poate atribui intenţiunea că, dacă chiar şi

www.dacoromanica.ro

astăzi, aţi veni şi ne-aţi arătà un singur fapt pozitiv de sălbaticie, unde instrucţiunile precise ale ministerului s'ar fi depăsit, noi am căutà să întindem vălul discret al prescripţiunei asupra lui. Ne-am face la moment datoria; pentru aceasta însa cerem ceva mai serios decât lamentaţiunea văduvei dela Afumaţi. (Aplauze).

D. Panu terminà zicând că chestiunea aceasta nu e închisă.

Vă găsiţi, D-le Panu, pentru prima oră, probabil şi pentru ultima oră, într'o concordanţă perfectă cu D. prim-ministru, căci şi D-sa a terminat zicând că nu e închisă chestiunea.

Cercul recriminaţiunilor nu'l vom puteà închide cât timp se va găsì cineva care, la tribuna parlamentului, să se facă ecoul lor.

Câmpul însă e nemulţumitor, îl vom ţarmuri, şi asupra acestui punct are sa converseze acţiunea mai fecundă a acestei Cameri; şi cred că vom găsì în noi şi luminile şi curagiu necesar ca să ducem ferul roşu pe plaga vie ce am constatat. (Aplauze).

Rămane concluziunea ce D. Panu propune la interpelarea D-lui Dobrescu. Rămane ancheta parlamentară ce se solicità.

Anchetă parlamentară pentru ce? Pentru a paralizà cursul justiţiei? Apoi tot ce este relativ la răscoala ţăranilor nu face oare în momentul acesta obiectul dezbaterilor tribunalelor şi curţilor cu juraţi?

Ori care din D-stiă, nu are decât să asiste pe ţăranii acuzaţi şi să ducă la bara justiţiei ori-ce tânguiri ar avea de făcut. Şi nu e unul din D-stră, care, formulându-le înaintea acelora, cari pot să ia act de dânsele, să nu fie sigur că curs legal se va da. Refuzăm anchetă parlamentară întrucât nu se articulează nimic de precis, şi o refuzăm cu deosebire întrucât ea ar fi o înrâurire asupra justiţiei azi sesizată.

Nu avem, în fine, D-nii mei, nevoe să amestecăm chestiunile de amnestie cu chestiunile ce putem examinà azi; acelea sunt prerogative rezervate unei alte iniţiative şi unei alte înţelepciuni de cât a noastră; asupra lor nu credem că este unul singur dintre noi care ar voi să împieteze. (Aplauze prelungite).

www.dacoromanica.ro

REVOLTELE AGRARE DIN 1888

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 24 NOEMBRE 1888

In aceiaşi şedinţă dela 24 Noembre 1888 d. Ioan Nadejde, dezvoltă o interpelare asupra cauzelor generale ale răscoalelor din 1888, precum şi asupra represiunei lor. După discursurile d-lor G. Panu şi C. Dobrescu-Argeş, asociaţi la interpelarea D-lui Nădejde, şi după răspunsul d-lui Theodor Rosetti, preşedintele Consiliului, d. Al. Marghiloman, pe atunci ministru al lucrarilor publice, rosteşte următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

Solicit dela D-voastră câteva momente de atenţiune înainte de a se curmà, în ceeace ne priveşte, cel puţin pe noi, discuţiunea asupra răscoalei ţărăneşti. Dacă sunteţi dispuşi să prelungiţi şedinţa pentru câteva minute, eu v'aş fi foarte recunoscător...

Voci: Da, da.

D. *Ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Aţi putut vedeà, D-lor, spiritul nepărtinitor cu care învederăm răscoala ţărănească. Facem parte largă erorilor de legislaţiune; facem partea erorilor de aplicaţiune cari au scrântit şi au întors în parte dela menire o reformă agrară; facem partea dezvoltărei economice anormale; facem partea unei administraţiuni greşite şi de multe ori culpabile; facem partea mizeriei, facem partea lipsei de pământuri, însă pentrucă voim să cunoaştem binele şi răul în tot adevărul lor, spre a aduce leacul trebuitor, trebue să doborâm doua erori grave cari s'au făcut în privinţa răscoalei ţărăneşti în discuţiunea urmată.

S'a zis că ţăranii s'au răsculat numai de foame şi de mi-

www.dacoromanica.ro

zerie, şi pentrucă se credeau în drept de a da cu brazda în locul vecinului. Cel puţin acì în Muntenia şi în cercurile răsculate, faptele dezmint în multe locuri această legendă. Lipsa şi nevoile au alimentat răscoala; singure nu o justifică. Dacă foamea este unica cauză, cum se explică că mai peste tot în capul răscoalei erau şefii de garnizoană, adică oamenii cei mai răsăriţi din sat?

D. *G. Panu*: Aţi citit raporturile militare în ele se constată mizeria.

D. *Ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Nu vorbesc niciodată de o chestiune fără să cunosc părţile ei slabe, pentrucă e în interesul tezei mele de a nu puteà fi desminţit. In alte locuri, în capul răscoalei s'au găsit cârciumarii cei mai bogaţi din sate, cum a fost la Conduratu-Popeşti. Dacă de altă parte, falşa credinţă că ţăranul are dreptul de a brăzdà locul vecinului este a doua cauză a răscoalei, cum se explică că nici una din comunele răsculate din Ilfov nu a pus plugul pe ţarine?

Când a avut loc prima mişcare din Ialomiţa, da, ţăranii au arătat la Manasia; la Alexieni. Dar acea mişcare erà dejà potolită, fără rigoare, când a izbucnit adevărata răscoală din Ilfov si din Prahova.

Acì nu e un răsculat care să fi tras o brazdă; din contră, răsculaţii băteau pe consătenii lor cari eşeau la plug chiar pentru locurile lor.

Nu este aceasta sediţiunea în contra căreia am fost siliţi să întrebuinţăm arma. Revolta pe care am reprimat-o este cea care a urmat.

S'a aruncat atunci în public o frază, frază ce s'a reeditat de D. Panu sub o formă mai îmblânzită: „S'a cerut pâne şi s'a dat plumb"; frază culpabilă, pentrucă legitimează pe deoparte răscoala, iar pe dealta nimiceşte legitimitatea represiunei...

D. *G. Panu*: N'am zis'o, dar 'mi o asum.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Am zis că aţi reeditat'o sub o formă îmblânzită.

Apoi pâine mai cereau ţăranii din Cătruneşti, când armata i-a surprins voind să ungă cu gaz pe primar şi pe notar ca să-i omoare mai bine?

Pâine mai cereau ţăranii dela Micşuneşti şi Dobreni, cari ca semn al neajunsurilor lor, nu au găsit altceva de făcut, după

www.dacoromanica.ro

ce au incendiat o casă, decât să tae arborii roditori şi pe cei mai tineri să'i smulgă şi să'i îngroape cu vârful în jos?

Pâine mai cereau cei dela Creţuleşti, dela D. Stancu Becheanu, cari au împins devastaţiunea de nu a mai rămas din case nici piatră pe piatră; cari au smuls lespezile scărei din alveola lor şi au sfărâmat şi tinicheaua după acoperiş?

Pâine mai cereau cei dela Lipia-Bojdani, cari la casa d-lui Toma Filitis, după ce au prădat tot, au scos din chelare în bătătură merindele, aprovizionările, şi le-au pisat cu picioarele ca să nu mai poată hrăni nici câinii?

Pâine mai cereau cei dela Ferbinţi, cari au bătut un arhimandrid şi trei oameni străini refugiaţi din alt sat?

Pâine mai cereau cei dela Dascălu-Creaţa, cari după ce au prădat casa proprietarului au început a se bate între dânşii, a se prădà, a sparge cârciumile a face actele cele mai sălbatice?

Pâine mai cereau cei dela Grădiştea, cari au luat pe căpitanul Braţu, şi l-au torturat, nu pentrucă aveau răzbunare de exercitat contra lui, dar pentrucă voiau să'i smulgă un ordin către locotenentul său din Fierbinţi, ca acesta să le predea pe arhimandritul Gherasem şi pe ceilalţi doui oameni refugiaţi acolo.

Ei, D-lor, eu am văzut pe căpitanul Braţu în spitalul militar!

Ostaşul care, din campanie nu păstrase decât amintirile voioase ale militarului care şi-a făcut cu bine datoria, 'l-am văzut încolăcit în spasme nervoase la suvenirul torturelor morale şi fizice ce suferise în satul său. Cu coastele frânte, închis şi păzit în primărie, faţă în faţă cu frânghia ce se pregătise pentru spânzurarea lui, reuşind prin minune să evadeze. Braţu cu tovarăşul lui, Ghiţă Dima, n'a datorit mântuirea decât trupelor sosite a doua-zi.

Mai departe. Pâine mai cereau oamenii din Ştefăneşti, cari, ca manifestare a revendicaţiunilor lor, n'au găsit ceva mai bine de făcut decât să tortureze cu cea mai mare sălbăticie pe primarul Ion Iliescu, om eşit din popor, ţăran cult, căci aveà bacalaureatul, şi pe care o pornire de bun sătean, 'l făcuse să vie în mijlocul consătenilor săi pentru a 'i servì?

Ei bine, acest om nenorocit a fost torturat dela 9 ore de dimineaţă până la 3 ore din noapte, cu un rafinament de piei roşii. Când la 3 ore a venit armata 'l-a găsit cu ochii scoşi, cu

www.dacoromanica.ro

capul zdrobit, şi ca derisiune, întins pe o canapea cu un mandat de plată desfăşurat pe piept. Pâine mai cereau autorii acestor torturi?

Cu braţele încrucişate trebuiă oare să aşteptăm repetarea acestor fapte?

Să deplângem, D-lor, cu toţii că poate fi în România o stare economică care să permită încolţirea unor asemenea pasiuni. Să deplângem, că poate fi o stare de cultură care să permită deşteptarea instinctelor celor mai sălbatice ale omului.

Să deplângem că am avut o administraţie vitregă care nu a ştiut să simtă şi să previnâ la timp asemenea nenorociri. Dar să nu venim să zicem, când, asemenea lucruri se petrec, că societatea n'are datoria să le înăbuşească cu o oră mai 'nainte. (Aplauze). După cum chirurgul când constată cangrena nu ezită să amputeze membrul cangrenat pentru a scăpà restul corpului, tot aşa şi guvernul s'a crezut dator să treacă la măsuri de represiune. (Aplauze). Dacă aşteptam, D-lor, ca răscoala să se organizeze, ar fi ajuns ca într'un singur punct dorobanţii să fraternizeze cu răsculaţii, ca o linie de drum de fier, un telegraf să fie tăiat, pentru ca să avem războiul civil în toată oroarea lui. Aţi fi văzut atunci buna noastră Românie ca vasul, care, fără catarte, fără pânze, fără cârmă, devine prada primului pirat care pune mâna pe dânsul.

Da, D-lor, războiul civil poate că 'l-au dorit unii; nu noi suntem aceia! noi am crezut că ar fi fost dezerţiune din parte-ne dacă nu curmam răul. S'au găsit gazete cari, departe să aline răul, vărsau cu plăcere unt-de-lemn pe foc. N'am să judec pe nimeni; dar revendic pentru societate dreptul de a se apără, de a nu lăsà pe nimenea să-şi câştige dreptul cu violenţă.

D. *G. Panu*: Cer cuvântul.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Aşi puteà, D-le Panu, să citez pasage din ziarul D-voastre, dacă n'ar fi fost altele mai violente . . .

D. *G. Panu*: Cer cuvântul în chestiune personală.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* D. Panu crede oare că are nevoe de un subterfugiu în Camera aceasta pentru ca să vorbească? Cred că majoritatea şi guvernul

www.dacoromanica.ro

au arătat către D-voastră, o condescenţă absolută. V'am lăsat toată libertatea să aruncaţi asupra armatei şi asupra administraţiunei pârele cele mai nedrepte. Veţi găsì drept, cred, să legitimăm şi noi la rândul nostru, cari reprezintăm autoritatea, procedarea autorităţii. D. Panu este acela care a adus ca probă că mizeria este singura cauză, — notaţi că însu-mi am recunoscut puterea ce această mizerie a dat convulsiunei, — a adus, zic, ca probă faptul că şi Moldova s'a răsculat într'un sens absolut agrar. Sunteţi sigur, D-le Panu, că Moldova nu este mai mult agitată ca România?

D. *G. Panu*: Sunt sigur că nu.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Eu nu afirm nimica ce nu pot dovedì; şi vă voiu citì îndată un document ce va aruncà deplină lumină asupra stărei din Moldova.

Moldova este frământată de o propagandă care are capul ei, organizaţia ei, căile ei de propagandă.

Şi capii acelei mişcări, când o parte a Romîniei erà în foc, agitau; veţi vedeà în ce mod!

Ideile D-lui Nădejde şi partizanilor săi, nu am drept să le încriminez; faptele însă ale D-sale, cuvintele D-sale, cu deosebire când se rostesc în Parlament, acelea sunt dreptul meu şi am dreptul să le judec.

Iată o scrisoare semnată Ioan Nădejde, dela 12 Maiu, şi găsită asupra sub-locotenentului *Chinezu*, care din militar devenise agentul de provocaţiune în Moldova (citeşte).

Prietene,

„Toate răvaşele şi cele trei suplici s'au primit cu bine şi s'au trimis împreună cu altele la Bucureşti, deci fi pe pace, cum zic cei de dincolo.

„In No. 33 vom pune şi călcările de lege ce ne-aţi trimis. Trimit azi şi *legile* ce ceri. Cine este M.? Micale dela Târnauca, ori Mironescu?

„'Mi pare tare bine *că ai trecut Rubiconul,* ai să munceşti mult, dar simpatia ţăranilor, şi inteligenţa lor are să-'ţi alunge din oase orice pesimism".

www.dacoromanica.ro

Iată ce numeşte D. Nădejde agitaţiune politică permisă. D-sa care în şedinţa de ieri se făleà cu fraza următoare: „nu am întrebuinţat învăţători, pentru că nu voiam să-i compromitem“ ; dar aţi întrebuinţat militari !

D. *V. G. Mortzun*: S'au întrebuinţat singuri (Sgomot)

D. *Ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Se vede că vă pişcă de vreme ce nu mă lăsaţi să merg înainte.

D. Nădejde e un om prea cult pentru ca să nu ştie ce semnificare are în istorie trecerea Rubiconului, ştie bine D-sa că a trece Rubiconul e a dà semnalul războiului civil ; D-voastră felicitaţi militarii cari au jurat credinţă Constituţiunei, legei, stindardului său, pentru că au devenit sperjuri şi feloni. (Aplauze). Probă despre felonia lor e că consiliul de războiu, semenii săi, au fost siliţi să-l condamne la un an închisoare şi la degradare.

D. *G. Panu*: Sentinţa a fost casată, e achitat (Sgomot).

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Cer ertare Camerei că sunt silit prin o întrerupere să fac o digresiune: D-voastră, D-le Panu, confundaţi casarea pentru viţiu de formă cu achitarea în fond. In orice caz, fost-a sau nu D. Chinezu condamnat de consiliul de războiu din Iaşi. (Sgomot).

Voci: Da.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: La ce soi de cooperaţiune pofteaţi D-voastră pe acest militar ? (Citeşte).

„Ai să te bucuri şi mai mult dacă vei aflà *că mişcarea a mai început în câteva sate* în judeţul Dorohoiu. Astfel la Bivol şi la Avrămeni, lângă Darabani, sperăm încurând să se întindă pe Prut în jos.“

Sunt destui moldoveni în Cameră ca să vă spună ce a fost la Avrămeni, la Darabani. Intrebaţi pe D. Stroici ce agresiune au făcut oamenii din Avrămeni când, cu siluinţa, a voit să libereze pe arestaţi din sub-prefectură ! (Citeşte):

„Mişcarea s'a început apoi la Pomârla, *unde au fost studenţii* din şcoala normală superioară şi s'au întors entuziasmaţi, *şi de acolo se va întinde....*“

Nu întrebuinţaţi institutori, nu voiţi să-i compromiteţi, dar vă adresaţi la creeri mai fragezi, la studenţi, ca mai lesne de impresionat cu pretinse teorii umanitare ; vă adresaţi la firile mai lezne de scos din locul lor. (Aplauze). (Citeşte) :

www.dacoromanica.ro

La hotarul spre județul Botoșani, încă a început a merge la Sârbi la Vlăsinești. Toate aceste locuri stau în legătură cu lașul, dar'i vom puteà pune cu Dorohoiul, unde *s'ar cuveni să mai lucreze și alții nu numai D-ta.*"

„Cât despre deputat țăran n'ar fi rău, etc....."

D-nii mei, ce gravitate excepțională avea o propagandă de felul acesta între militari, o puteți lesne înțelege!

Și știți care erà organizațiunea adoptată? Gândiți că sublocotenentul Chinezu 'și riscà numai epoletul său și, stăpân pe destinata lui, o jucà cum 'i plăceà? V'ați înșelà dacă ați crede că acestea erau procedeurile practicate în Moldova. Locotenentul Chinezu în loc să învețe disciplina și teoria pe caporalii și sergenții din compania lui, dânsul îi transformase în agenți de propagandă subversivă. Nu e sergent, nu e căprar din acea companie care să nu fi avut asupra lui, scrieri, răvașe, jurnale, propagațiuni subversive pentru care utiliză puțina carte ce o învățase la regiment.

Iată unde e felonia militară; de capul său, un ofițer poate dispune; nu trebue însă să facă uz de ascendentul și cultura lui pentru a rătăci pe niște bieți oameni cari 'i sunt încredințați pentru binele lor și al patriei, nu abandonați pentru rătăcirea lor și minarea societățeĭ. Pentruce, cu osebire la 12 Maiu, propaganda aceasta erà eminamente sediționasă? Pentrucă societatea, reprezintată prin guvern, cu câteva zile mai 'nainte, fusese silită să facă uz de arme, să recurgă la toate rigorile, oricât ar fi fost ele de deplorabile, pentru a liniști răsvrătirea. Tocmai în aceste momente, soldații erau îndemnați la răscoale în nordul Moldovei! Vă las să judecați D-voastră asupra patriotizmului procedeului și dezinteresarea faptului. (Aplauze).

Și, D-nii mei, dacă ași întoarce interpelatorului modul său de discuțiune și m'ași agățà până și de vorbele imprudente pe cari le-a pronunțat în aceastà Adunare, ce ar zice? Nu este D. Nădejde care a lăsat să-i cază din gură cuvintele următoare, ce poate că azi regretă, văzând cum se pot restâlmăcì?... „Mâine se vor „gândì țăranii ca să nu se mai pună în pâlcuri pentru a servì „drept țintă armelor, ci deosebiți unul departe de altul și cu cu„țitul în mână ar atacà când pe proprietar, când pe primar.....?"

'Și dă seama D. Nădejde de ce poate produce o asemenea lozincă căzând în urechi inculte?

www.dacoromanica.ro

Puteţi vedeà D-voastre la ce duce o asemenea propovăduire între nişte oameni scârbiţi de viaţă de multe ori şi amărâţi de suferinţă. In orice caz D-ta care eşti, nu profesorul Nădejde, nu socialistul Nădejde, dar care eşti un mandatar al ţării, trebuia să iei seama la vorbele ce zici! (Aplauze).

Pe drumul ideilor faceţi cât doriţi propagandă, şi e datoria acelora cari se interesează de existenţa Statului, să vi le combată tot pe tărâmul ideilor, şi al proselitismului, însă pe tărâmul faptelor şi al provocaţiunei sediţioase sunteţi justiţiabili de critica noastră.

D-nii mei, am fost silit să vorbesc de cele petrecute în Moldova, pentru ca să vedeţi că răscoala socială ce a izbucnit în Muntenia poate să producă mâine dincolo de Milcov o situaţiune şi mai deplorabilă. Acolo aplicaţiunea legei din 1864 nu s'a făcut mai de loc; acolo există în adevăr proletariat agricol; acolo în sfârşit nu există o întinsă clasă de mici proprietari, în care, mai curand sau mai târziu se va deşteptà simţimântul conservărei şi al respectului proprietăţii altuia, care este şi temelia proprietăţii lor.

Nu ştiu dacă mai e nevoe să mai adaog cevà. Am arătat dificultăţile în care ne-am găsit după 22 Martie; dacă ne-am depăşit atribuţiunile noastre în stăvilarea unui rău, am avea cel puţin scuză, că am făcut-o în deplină sinceritate şi cu arzânda dorinţă de a duce cu o oră mai înainte, în mod sincer, bine informat, bine documentat, lecuirea acestui rău. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

DEZBATEREA ADRESEI TRONULUI DIN 1888

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 3 DECEMBRIE 1888

In şedinţa dela 3 Decembrie 1888. cu ocazia discuţiei generale a Adresei, d. Al. Marghiloman, răspunzând D-lor Dimitrie Brătianu, G. Panu, Take Ionescu şi G. D. Palade, rosteşte nrmătoarele :

D-lor Deputaţi,

Suntem pentru a doua oară siliţi să intervenim într'o dezbatere de care am fi dorit să ne ferim. Sunt însă unele acuzaţiuni, pe cari — de şi ele trec de ţinta pe care o vizează — nu le putem lăsà neridicate fără a abdicà dela dreptul, şi dela îndatorirea ce ne impune prezenţa noastră pe această bancă.

Dela deschiderea acestei sesiuni asistăm la atacurile cele mai pasionate. Nu ştiu dacă realitatea faptelor, sau greutatea situaţiunei actuale le justifică. Nu voiu fi însă destul de nedrept ca să le pun toate pe acelaşi plan.

Când D. Panu, când D. Tache Ionessu au atacat, mai violenţi în fond, însă mai dulce în formă, am avut înaintea noastră adversari cari se războiau din punctul de vedere al unei doctrine.

D. Panu visează o nouă organizare socială....

D. *G. Panu* : Eu gândesc, nu visez.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman* : Nu am întrebuinţat un termen care v'ar putea supărà. A visà în sensul acesta, vasăzică a concepe, a dorì cu ardoare un lucru spre atingerea unui scop. D. Panu doreşte o nouă organizare a societăţei. Este dreptul D-sale de a atacà cum înţelege mai bine

www.dacoromanica.ro

şi mai în cadrul acţiunei D-sale pe toţi aceia cari caută să încetineze sau chiar să oprească această mişcare.

D. Tache Ionescu, el, urmăreşte redeşteptarea liberalismului pe care, fie zis, nimeni nu'l ameninţă. Când deci, D. Ionescu sare în ajutorul steagului ce crede în pericol, loviturile lui merg la o ţintă: Sfărâmarea a tot ce în această majoritate poate contribui la eclipsa lui.

Şi unul şi altul sunt adversari; acţiunea lor însă nu exclude nici recunoaşterea faptelor, nici respectul intenţiunilor noastre.

Dar când D. D. Brătianu şi D. Pallade ne atacă în modul cum aţi văzut, atunci D-lor înaugurează o nouă politică, politica ce voiu numi *de parti pris,* pentrucă atacurile D-lor nu au altă justificare decât o dinainte luată hotărâre de a fi absolut nedrepţi cu noi. (Aplauze).

Sunt autorizat, D-nii mei, să vorbesc astfel prin cele ce au preces deschiderea acestei Cameri, şi prin cele ce se urmează necontenit şi în presă şi aci.

La 24 Martie, când înfăţişându-ne pentru prima oară în această Adunare, am mers la D. D. Brătianu, D-sa 'mi-a aruncat în obraz următoarele vorbe: „Vă voiu împiedică de a face chiar şi binele!"

Vorbele acestea m'au îndreptăţit pe mine, om tânăr, să 'i zic D-sale care are un trecut aşa de mare: „Nu eşti un om politic; căci omul politic care 'şi iubeşte ţara nu împiedică pe nimeni de a face binele". Când D. Brătianu zice că va oprì de a face chiar binele — oricine ar fi acela — această declaraţiune mă face să cred că va împiedică pe oricine de a face binele, fiindcă nu este D-lui care să-l facă. (Aplauze).

Şi aceasta este lozinca politică pe care au urmat-o — D-lor. Campania care au făcut'o atunci, au urmat'o — o constat cu durere — chiar în timpuri grele pentru ţară, şi o desăvârşesc astăzi la tribuna Camerei!

Nu aş voi să amintesc atitudinea D lor în timpurile convulsiunei din luna lui Martie, decât spre a preciză că nu la D. Panu mă gândeam deunăzi când vorbeam de cei cari prin presa lor au suflat asupra focului, din nesocotinţă, îmi place să cred: Pasiunea este pururea nesocotită. (Aplauze).

Nu voiu răspunde la toate ameninţările pe cari ni le-a de-

www.dacoromanica.ro

bitat D. Brătianu aseară. *Telum imbelle sine ictu !* Căci, când D. Brătianu ne spune că nu am furat încă, pentrucă nu am avut vreme, (ilaritate), şi copiii s'ar sculà să protesteze pentru noi! Nu este pe această bancă unul care să nu fie gata a se coborî dela putere fără regret cum s'a urcat fără râvnă, dar care să nu poată exclamà cu mândrie, ca convenţionalul Lakanal: „Mă duc, nimic pe mână, nimic în buzunar ! (Aplauze).

Când D. D. Brătianu ne chemà unii după alţii, fracţiune, colectivişti, neguţători de bani şi altele, ce importă D-lui epitetele?

Cu epitete se vor adeverì sterilitatea sau incapacitatea noastră, sau vom probà noi fecunditatea şi destoinicia noastră? In tot cazul, tot e mai bine să fie cineva neguţător de bani decât neguţători de vorbe. (Aplauze).

Neguţătorie de vorbe ni se face destulă în presă şi acì — de eri cel puţin încoace — pentruca să ştiu că ea nu cere nici trudă, nici sacrificii. (Aplauze).

Când ne mai acuzaţi că visăm justiţie de clasa I şi de clasa a II, după boieri sau săteni, pentrucă în dorinţa noastră de a face posibilă o reformă de mulţi cerută, nu de toţi acceptată, am vòit să mergem treptat cu inamovibilitatea, nu mă îndreptăţiţi oare să vă amintesc că de patru ani încoace nu v'am văzut alături cu noi cerând ceva pentru justiţie?

Când ne mai acuzaţi de alte dorinţe vage, căpitanate, corporaţii, cari nici aduse nu sunt în proectele campaniei şi pe cari le-aţi denaturat fără a le cunoaşte, cine nu vede că, lipsindu-vă acuzaţiuni serioase de cari să vă legaţi, inventaţi. Or, D-nii mei, aceasta nu e neguţătorie de vorbe? (Aplauze).

Dar ce să mai insist asupra unor acuzaţiuni de felul acesta cari sunt furibunde în formă, dar anodine în fond!

Nu pot însă să trec peste două afirmaţiuni cari s'au făcut şi pe cari sunt dator să le relevez. Nu o să am mare osteneală pentru a face clasificaţiunea acestor două afirmaţiuni; pentrucă le găsesc în aceeaşi ordine expuse şi de D. Brătianu şi de urmaşul D-sale. Se pare că D. Pallade simţind lacune în cele spuse de D. Brătianu a găsit de cuviinţă să'l completeze! Şi unul şi altul au început — pentrucă este o temă lesne de exploatat aceasta, şi asupra căreia se vor găsì totdeauna câteva aplauze rătăcite — au început amândoui prin variaţiuni asupra răscoalei ţăranilor.

www.dacoromanica.ro

Ştii ce vorbă ţi-a scăpat D-tale adineaori, D-le Pallade? Mă desfideam de memoria mea şi m'am dus de am cules notele stenografilor.

Ei bine, D ta ai avut curagiul, D-le Pallade, aicea în faţa Parlamentului, în faţa ţărei, să proclami că ostaşul care şi-a făcut datoria are pe cugetul lui că este omorâtor! Pentru Dumnezeu, spuneţi că suntem noi vinovaţi, târâţi-ne pe noi la orice răspundere vă place; dar vino acì, D-le Pallade, şi mărturiseşte că ai păcătuit înaintea soldatului care şi-a făcut datoria. (Aplauze).

D. *G. Pallade*: E om şi acela.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Mergi, mergi iute, D-le Pallade, şi şterge vorbele ce ai zis şi te pleacă cu pălăria până jos înaintea soldatuiui care a stat neclintit.

D. *G. Pallade*: Nu şterg nimic; nu puteţi şterge din inima ţărei această credinţă.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*; D-le Pallade! Dacă voeşti să asculţi de un prieten care te cunoaşte de mult şi căruia ai arătat ceva stimă, mă crede că nu vei fi unul din punctele pe cari să se razime aspiraţiunile tineretului, nu vei putea realizà ambiţiunea legitimă de a pune mâna pe cârmă, până nu vei fi învăţat a recunoaşte ce este de măreţ în actul soldatului, care 'şi calcă pe inimă spre a ascultà de ordinul ce primeşte!

Soldatul care şi-a făcut datoria nu este un omorâtor!...

M'am încins puţin; mă iertăţi, D-nii mei, că de câte ori sunt pus asupra acestui punct, e în mine un sânge cald care se răscoală şi care mă face să uit că 'mi e impusă o reţinere. Să mă credeţi că de multe ori sufăr de această constrângere de a a nu protestà în faţa nedreptăţilor când se zic şi se comit.

Aşi dorì deci să ajung fără transiţiune; pentrucă nu faç nici discurs, nici nu recurg la artificiile oratorice;.... m'am găsit târât de a vorbì. Martori 'mi sunt colegii mei că nici gând nu aveam de a intervenì.

Aşi dorì să tratez un al doilea punct în care sunt D-nii Brătianu şi Pallade de adâncă nedreptate şi cu guvernul şi cu această Cameră.

Când D. Brătianu zicèà aseară: „Camera aceasta conservatoare a fost aleasă de prefecţii D-lui Carp", îmi spuneà că

www.dacoromanica.ro

aceasta era una din butadele cu cari suntem deprinşi din partea D-sale; treacă şi dela noi această acuzaţiune subliniată de Cameră prin câteva surâsuri ironice, fără alte protestaţiuni!

Dar când găsesc aceeaşi farsă, reditată, învăluită ca formă, deci şi mai pericoloasă în proiectul minorităţei.

„Nu mai puţin şi corpul electoral s'a resimţit adânc în această stare anormală, ast-fel că cu greu va fi Parlamentului să fiie totdeauna ecoul adevăratelor trebuinţe ale ţărei."

Daţi-mi voe, D-le Pallade, să fac în numele majorităţei acestei Camere o protestare solemnă (aplauze). D. P. l'ade are cusurul că recurge câte odată la imaginele biblice; să'mi permită atunci pe acelaşi limbagiu familiar să'i le complectez spre edificarea tutulor. Aţi comparat, fără multă justeţă de altminterea, dacă vorbim literatură, alegerile din urmă cu corabia lui Noe, în care D. Carp, (nu ştim pentru ce D-sa, căci nu e preşedinte al consiliului), a închis toate vieţuitoarele pe cari vrea să le scape din deluviul alegerilor.

Aţi mers cu odiseea acelei corăbii până la eşirea porumbeilor dintr'ânsa. Mi veţi da voe să modernizez nitel legenda arcei lui Noe.

Noe a pus în corabia sa un specimen din toate vieţuirile: în corabia sa electorală D. Carp cată şi el să fi cules câte un specimen din toate localităţile şi poate că nici Tutova n'a fost lăsată d'o parte. (Ilaritate).

D. G. Pallade: Te înşeli.

D. ministru at lucrărilor publice, Al. Marghiloman: Intre acele vieţuitoare, mai continuă biblia, au fost unele pe cari vechiul testament le numea impure, altele mai pure. Când a ajuns la muntele Ararat, şi când s'a înseninat cerul, când a început să se aline agitaţiunea deluviului electoral, am zice noi, Noe a deschis corabia şi a dat drumul întâi uneia din veţuitoare aripate care s'au zis impure: aceia nu s'a întors îndărăt; mi-e teamă că va fi fost din Bârlad. (Aplauze, ilaritate).

Numai pe urmă a dat drumul uneia din vieţuitoarele mai pure, porumbelul, care recunoscător pentru adăpostul ce primise în corabie pe timpuri grele, s'a întors cu ramura de măslin, simbolul împăciuirei.

Nu cred că nici D. Chrisenghi, nici D. Miclescu să fi.....,

www.dacoromanica.ro

D. G. Pallade: Fac apel la D-ta să spui dacă eu m'am ales acolo cu ajutorul administraţiunei?

D. minisiru al lucrărilor publice Al. Marghiloman: Aţi vorbit în mod familiar, D-le Pallade, de ce nu mă laşi să vorbesc şi eu în acelaşi sens ca D-ta.

D-ta eşti acela care reclamai dreptate? Dă pildă atunci Camerei şi nu spune dela tribună lucruri pe cari în forul interior al D-tale le ştii că nu sunt.

Mi'am permis, D-le Pallade, să fac şi eu uz de reminescenţe literare cam arhaice dar cari nu sunt mai maliţioase decât ale D-voastre; de almintelea nu sunt eu care să'mi permit, să afirm că D-ta sau oricare deputat s'a ales cu ajutorul administraţiunei! Vă arătam numai cum pilde biblice se pot întoarce fără multă răutate în contra autorilor lor.

Dacă dar nu sunteţi D stre pasărea aceea, — testamentul vechiu zice Corbul,—care nu s'a întors în arcă, nu vă supăraţi; căci nesupărându-vă se va probà că sunteţi în dreptul D-vstră; (ilaritate) dar lăsaţi cel puţin porumbeii cari s'au întors să se mândrească cu credinţa lor şi se înapoieze aducând ramura de măslin.

Ramura de măslin totdeauna a semnificat pacea şi alianţa.... (Intreruperi pe banca din dreapra tribunei).

Colegii noştri după acea bancă ţin a-mi complectà imaginea reamintind până şi cacofonia ce cată să existe în corabia lui Noe! (arătă banca opoziţiunei). (Ilaritate).

In definitiv, D-nii mei, ca să rămân tot la adăpostul precedentelor, mă voi autorizà de o formulă pe care a dat-o aci D. Kogălniceanu şi pe care o găsesc plină de miez.

Să spun acum „al acestei scurte cuvântări care este lungul înţeles."

Inţelesul, D-lor, e următorul: Ori de câte ori în această Cameră veţi voi să faceţi operă serioasă, veţi găsi o majoritate complectă, o majoritate în care nu e o disciplină şi nici nu trebue să fie; o majoritate compusă din oameni aleşi din liberul sufragiu al alegătorilor şi pe cari îl uneşte numai o comună gândire, acea de a asigurà, chiar cu sacrificiul personalităţilor lor, chiar cu oarecare ştirbire a amorului lor propriu, un partid de guvernământ care să poată da ţărei reformele pe cari le cere

www.dacoromanica.ro

şi repaozul la care aspiră. (Aplauze). Această majoritate nutriturată, nu aruncată în calapod, această majoritate poate să se sfărâme; să ştiţi însă că dacă se va sfărâmà, aceasta va fi pe disentimente de principii adânci, niciodată însă pe chestiuni de persoane, oricât aţi căutà să le sgândăriţi.

Mai zic încă ceva. Decâteori veţi voi să discutaţi pe terenul fecund al proiectelor de legi, al discuţiunilor organice, chiar cu nedreptate, vă vom răspunde; şi pe acest tărâm suntem siguri că ne vom întâlni şi cu D. Panu, şi cu D. Nădejde şi cu D. Tache Ionescu.

Dar decâteori veţi voi să continuaţi lupta sterilă a acuzaţiunilor personale şi nedrepte, cred că cu mine, cel mai tânăr din cabinet, s'a încheiat seria răspunsurilor. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CONVENŢIA CU COMPANIA DE C. F. LEMBERG — CERNĂUŢI — IAŞI

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 13 FEBRUARIE 1889

In şedinţa dela 13 Februarie 1889, Camera Deputaţilor ià în dezbatere proiectul de Convenţiuni pentru răscumpărarea porţiunei Burdujeni-Iaşi-Roman a Cailor ferate exploatate de Compania Lemberg-Cernăuţi-Iaşi. In discuţia generala luase cuvântul numai d. C. Olănescu, căruia d. Al. Marghiloman ià răspuns următoarele:

D-lor Deputaţi,

Cercetarea acestui proiect de convenţiune în comitetul delegaţilor a ocupat 4—5 şedinţe consacrate studiului celui mai amănunţit al ei.

Aceasta a fost un bine, pentrucă o convenţiune care trece prin cercetarea unei comisiuni compuse în majoritate din membri ca D. Çozadini, Olănescu, Calimach, Tzoni, Pallade, şi care întruneşte sufragiul D-lor, are pentru dânsa presumpţiunea că este bună şi bine chibzuită.

Trei puncte mai de căpetenie au fost dezbătute; acestea se readuc azi înaintea Camerei de D. Olănescu, care a rămas în minoritate în sânul comitetului delegaţilor. Le voiu cercetà la rândul meu în ordinea în care s'au dezvoltat înaintea D-voastră:

Intâiul punct este relativ la procese; la art. 11 § 2 din convenţiune se zice:

„Tot asemenea guvernul regal român se substitue în pro-„cesele pendinte sau cari s'ar naşte *exclusiv* relative la exploa-„taţiunea liniilor mai sus specificate".

www.dacoromanica.ro

Şi în acelaş timp ca anexe obligatorii a acestei convenţiuni se găseşte o listă semnată de ambele părţi contractante, de guvernul român şi de companie, în care se enumără procesele *pendinte* în număr de patru a căror sarcină o asumăm noi.

Deşi legătura între paragraful al doilea al articolului 14 cu această listă limitativă este bine stabilită, deşi formula redacţiunei nu lasă nimic de dorit şi nu poate dà loc la nici o nedumerire cu toate acestea delegaţii au avut scrupule, scrupule provenind din circumstanţa că societatea are un proces destul de important cu detentorii acţiunilor sale din Germania; deşi acest proces de acţionari cu consiliul lor de administraţie nu are absolut nimic de văzut cu Statul român, care nu se substitue decât în exploatare; ca să se înlăture însă, guvernul s'a adresat către compania care printr'un act adiţional a confirmat legătura strânsă dintre § 2 şi acest articol 11.

Depun, D-nii mei, scrisoarea explicativă prin care compania, spre a evità orice dificultate asupra întinderei obligaţiunei luate de noi, declară că procesele rezervate prin art. 11 sunt cele cuprinse în anexa C.

Cum au binevoit a recunoaşte D. raportor şi D. Olănescu nedumerire asupra acestui punct nu mai poate subzistà acum. Trec deci la celelalte două chestiuni cari sunt mai importante.

In întâiul ordin vine chestiunea clădirilor dela Paşcani. Să notăm însă, că ací când vorbim de clădiri, nu este vorba de acele clădiri technice, cari fac parte din exploatarea drumului de fer, cari sunt accesorie indispensabile ale exploatărei, precum ateliere, etc. Dece dar este vorba în art. 5 din convenţiune?

Iată cum sună acest art. 5:

„Casele de locuit dela Paşcani cari aparţin în propriu com-„paniei, trec în stăpânirea guvernului român, care se obligă a le „plăti companiei pe preţul de 130.000 lei, valoarea lor după „registre".

Iată, D-lor, ce este cu aceste case de locuit.

Şeapte ani după construcţiunea liniei şi după punerea ei în exploatare, compania — fiind silită să aibă un personal numeros de agenţi, de impiegaţi inferiori, de mecanici la atelierele din Paşcani, unde se repară întregul material al liniei — întâmtâmpină greutăţi de recrutare din cauza lipsei de localuri în Paş-

www.dacoromanica.ro

cani. Toată colonia aceasta de muncitori lăsată la discreţiunea otelierilor şi cârciumarilor evrei din Paşcani, nu se puteà fixa. Atunci compania a făcut operaţiunea următoare:

Compania, din fondurile sale proprii, fonduri cari nu au avut niciodată nimic de comun cu fondurile de exploatare, sau cu fondurile destinate pentru construirea căei ferate, compania, zic, cu din ale ei proprii fonduri a făcut o cazarmă de locuit împreună cu toate celelalte trebuincioase unei colonii, anume o biserică şi o şcoală pentru copii. Pură operaţiune comercială.

Compania a clădit, şi clădirile acestea le închiriază dânsa la muncitori. Din chirii compania prinde anual 20.000 lei.

Aceasta este proprietatea ei privată pe care o speculează cum înţelege.

Venim noi şi luăm exploataţiunea.

Cum ne comportăm faţă cu această *çitè ouvrière?* Dacă desfiinţăm atelierele dela Paşcani, nu avem nevoe să ne încărcăm cu dânsa. Dacă menţinem atelierele, trebue să ne ocupăm după cum se preocupă şi compania, de comodităţile personalului lor.

Or, Domnilor, departe de mine intenţiunea de a desfiinţà ceva în Paşcani. Una din cauzele lipsei de vagoane este şi insuficienţa atelierelor noastre de reparaţiune din Bucureşti şi Galaţi; în interesul descentralizărei, în interesul accelerărei serviciului avem nevoe de a desvoltà încă Paşcanii. De unde, deci, necesitatea de a aveà cazărmile de acolo.

Se înţelege, deci, că am primit cu înlesnire de a cumpărà acele clădiri, nu pe preţul lor total, ci pe preţul ce mai rămâneà de amortizat.

Am fixat acest preţ, care este redus la 30.000 lei aur, şi ne-am obligat a-l plătì în trei luni.

Operaţia pentru noi este astfel cea următoare:

Statul dă un capital de 130.000 lei şi asigură un venit de 20.000 lei plus facilitatea de a dà locuinţă acelor din funcţionarii săi cari au drept la o indemnitate de locaş. Este greu de a nu găsì avantagioasă această achiziţiune.

Ce scrupul însă se ridică acì? Cel următor, şi care nu repauză decât pe o confuziune absolută, pe o interpretare cu totul eronată a art. 24 din concesiune, articol care regulează raportu-

www.dacoromanica.ro

rile proprietarilor actuali, acţionarii, cu proprietarul viitor, Statul român. Când? La epoca când noi vom deveni proprietari, epocă care nu se poate realizà decât în două cazuri: ori prin răscumpărare — care nu poate aveà loc înainte de 30 de ani — ori prin ajungerea termenului de 90 de ani.

Examinând raporturile noastre la această epocă, adică când Statul român se substitue Companiei în proprietatea liniei, articolul 24 al concesiunei regulează cele următoare:

„In orice caz, fie ca concesiunea *să expire* sau ca guvernul „să *răscumpere* calea ferată, concesionarii *vor rămâne proprie-„tari* pe fondul de rezervă, pe creanţele de încasat, precum şi „pe clădirile speciale construite cu fondurile particulare ale con-„cesionarilor precum *cuptoare de cocs, vărsătorii, uzine de ma-„şini şi alte aparate, magazine, docuri*, etc. la stabilirea cărora „concesionarii au fost autorizaţi de către guvern cu condiţiune „că ele nu vor formà o parte din dependinţele căei ferate."

Ce însemnează acest articol?

Când se vor lichidà raporturile de proprietate, adică la răscumpărarea liniei, după 30 de ani, sau la ajungerea termenului de 90 de ani, dacă găsim pe calea ferată remize de vagoane, ateliere de maşini, magazine, docuri, cuptoare şi altele, cari să fie considerate *ca nişte dependinţi* ale căei ferate, acelea ne vor aparţine nouă, Statul român, afară numai dacă Statul nu va fi autorizat pe companie să le facă sub condiţiunea exclusivă că-i vor rămâne companiei.

D. Olănescu, pe temeiul acestui articol 24, ne spune cam cele următoare: „Este imposibil ca în acele cazarme, în acea şcoală, „în acea biserică dela Paşcani, să nu vedem una din acele con-„strucţiuni *speciale* cari sunt dependinţe inebutabile ale unei căi „ferate cari cad sub aplicaţia art. 24. Statul nu va aveà să cum-„pere ceeace este, prin act de concesiune, proprietatea lui."

Chiar de ar fi raţionamentul exact, suntem oare, Domnilor deputaţi, la epoca răscumpărărei sau la finele concesiunei ca să ne putem armà de dispoziţiunea art. 24?

Desigur că nu!

Chiar astfel fiind, cum se poate oare susţine că „*la cité ouvrière*" de Paşcani, este una din dependinţele vizate de concesiune?

www.dacoromanica.ro

Dacă compania, în loc să facă cazarma lângă gară, ar fi făcut'o pe o moşie particulară la o distanţă de 10 kilometri, mai era aceea o dependinţă firească? Sau, dacă i plăceà companiei să facă în loc de o biserică, o grădină de petrecere pentru uvrieri, şi aceea s'ar fi considerat ca dependinţe a drumului de fer? Şi chiar dacă s'ar fi considerat aşa, ajuns'am încăodată, noi oare la termenul de răscumpărare sau de expirarea concesiunei ca să putem discutà aceasta?

Prin urmare, este imposibil de a se invocà aplicaţiunea art. 24, fie că este inadmisibil să se pună ca o construcţiune inerentă unei exploatări de cale, nişte instalaţiuni făcute în scop de un comerţ de locaţiune străin de drumul de fier.

Mai departe, să vedeţi, D-nii mei, care ar fi situaţiunea noastra dacă am abuzà de interpretarea unui text, cum cere D. Olănescu:

Compania are o clădire care a costat peste 200.000 lei; asupra ei nu s'a amortizat decât o parte, deoarece mai rămâne de autorizat, adică de plătit, 130.000 lei; clădirea aceasta aduce un venit anual. Şi noi, Statul român, Stat civilizat, avem pretenţiunea să ne însuşim clădirea, să nu plătim restul datorit dar în schimb ... să ne apropiem veniturile ei; şi toate acestea sub pretextul unei îndoelnice interpretaţiuni a art. 24.

Din toate punctele de vedere şi a utilităţei şi a largei interpretări a legei, nu am putut admite teza D-lui Olănescu asupra acestui punct; şi paremi-se că am făcut bine, deoarece cu părerea mea s'au asociat toţi ceilalţi membrii autorizaţi de comitetul delegaţilor cu D. Calimach în cap.

De altmintrelea n'am nevoe să recurg la o captatio benevolentiae ca să vă zic: Convenţiunea este bună să nu? Dacă este avantagioasă trebue oare să ne mai preocupăm de o mizerie ca aceea pe care o prevede art. 5?

Nu cred să am nevoe de a inzistà mai îndelung şi trec la punctul d'al treilea acela relativ la materialul rulant.

Rezerva ce văd în raport m'a surprins; căci, de şi am asistat la toate şedinţele delegaţilor, nu ştiam că o chestiune se pusese în această privinţă.

Pot însă, D-lor, să vă dau de îndată explicaţiuni ce'mi sunt uşurate de chiar D. Olănescu.

www.dacoromanica.ro

D-sa singur zice că concesiunea dela 1868 s'a făcut cu multă uşurinţă; întrânsa un articol vag, art. VI, spune numai în termeni generali că compania e ţinută să aibă material îndestulător ca să nu sufere serviciul.

Unde începe îndestularea, unde se isprăveşte ea? Iată ce nu ne spune convenţiunea, iată punctul asupra căruia nu ni se dă nici o normă. Intre compania care poate afirmă că materialul e îndestulător şi Statul român care poate pretinde oricând că materialul nu e îndestulător, nu avem nici o normă care să ne despărţească afară numai de arbitragiu; şi experienţa arbitragiului e aşa de tristă pentru noi încât ar trebui să facem sacrificii mai bine decât să mai recurgem la dânsul!

N'am avut un singur arbitragiu cu linia Lemberg-Cernăuţi, care să se fi terminat în favoarea guvernului român; în deosebi de străgănirile, pagubele, împiedecările cari au decurs din instituirea lor. Suntem absolut dezbrăcaţi de un temeiu legal, care să ne permită să zicem companiei: Numărul de vagoane e neîndestulător.

De altmintrelea ştiţi că asupra acestui punct, elasticitatea în trafic e aşa de mare încât numărul vagoanelor în toate liniile din Europa, şi cu deosebire la noi, în reţeaua principală, poate fi suficient într'un an şi insuficient în altul. Apoi, ce? Azi se limpezeşte chestiunea de proprietate între companie şi Statul român?

Azi facem bilanţul în care să cercetăm în schimbul celor 40.000 lei ce am dat avans şi celor 17.000 lei ce am plătit ca garanţie pe kilometru; ce ne lasă compania ca material în vagoane şi maşine?

Nu; pentrucă nu azi se regulează chestiunea proprietăţei. Aceasta se va face la răscumpărare, dacă va fi cineva dispus s'o facă, sau la expirarea termenului de 90 de ani.

Azi nu se regulează decât trecerea exploatărei în mânile Statului român, care se substitue companiei în administraţia materialului şi proprietăţei ei. Prin urmare, nici că se poate pune în chestiune aceasta.

De altfel, chiar dacă s'ar pune astăzi chestiunea, D. Olănescu care ne vorbeă de detalii, pe cari le cunoaşte bine, făcut'a ceva spre ajutorul Statului? — D-sa a fost 5 ani inspector al contro-

www.dacoromanica.ro

lului pe acea linie; aşi vreà să văd un raport al D-sale în care să se semnaleze un deficit de vagoane.

D. *C. Olănescu*: Intrerupe.

D. *ministru al lucrărilor publice*, *Al. Marghiloman*: Din numeroasele rapoarte, cari mi-au trecut prin mână, dela 1876 până astăzi, nu e nici unul în care să se zică: Lipsesc atâtea vagoane, atâtea locomotive. Afirm că nu există nici sub iscălitura D-lui Olănescu, nici a oricărui alt şef de control. Tot ce se găseşte este propunerea de a se şterge din compturi oarecari spese pe cari compania le trece sub coloane de închirieri de vagoane.

Când a venit războiul, compania a cumpărat material pentru înleznirea traficului său, şi atunci s'a născut întrebarea; Cine să plătească? Compania zicèà: E fond de exploatare, Statul să deà paralele; iar Statul ziceà: Nu. In urmă s'a propus ca Statul român să plătească numai amortizarea treptată a costului de cumpărare. Statul a refuzat din nou.

Compania a întors atunci dificultatea, înscriind în compturi o sumă egală cu ceeace ar fi fost amortizmentul, înscriind'o însă sub denumirea de chirie de vagoane şi maşini împrumutate dela alte companii

Asupra acestor condee, inspectorii controlului, începând cu D. Olănescu, au făcut observaţiuni pe baza cărora Statul a ţinut piept pentru a refuzà plata.

Eu am găsit chestiunea încă pendinte în momentul limpezirei compturilor şi am avut fericirea să o rezolv acum pentru întâia dată. Am obţinut că trebuesc scoase din compturile aprobate de ani 1881—82—83 sumele cari fusese trecute sub pretext de închiriere nu demonstră o insuficienţă a materialului.

Acum să vă spun pentru ce înscrierea în compturi a unor spese de închirieri nu demonstră de loc o insuficienţă a materialului.

Dacă, în adevăr, s'ar fi făcut o *întrebuinţare raţională* a materialului rulant, afirm că n'ar fi fost d ficit în trafic şi n'ar fi fost nevoe să ni se treacă în compturi speze de închiriere.

Dar întrebuinţarea vagoanelor erà cu totul iraţională. Am găsit raporturi în cari se samnalau vagoane rămase câte 17 zile neîntrebuinţate în staţiuni, ceeace poate duce pentru un vagon voiagiul lui la 25 şi 30 zile în loc de 6 sau 7.

www.dacoromanica.ro

Atunci, negreşit, că dacă materalul D-tale propriu rămâne aşa de mult timp nenîtrebuinţat — cu intenţiune poate neîntrebuinţat — e firesc ca să ai un deficit, şi tot aşa de firesc e ca să faci împrumut la liniile străine.

Prin urmare, în ceeace priveşte chestiunea materialului, nu cred că s'ar putea lichida azi chestiunea de proprietate, astfel încât să ştim dacă într'un mod firesc şi raţional avem azi dreptul să exigem un număr definit de maşini şi de vagoane pe inile companiei. Al doilea, nu văd că concesiunea să ne deà o datină fixă care să ne permită a suscità chestiunea cu certitudine de succes ; al treilea, nu cred că deficit de vagoane să fie cu siguranţă constatat.

Din aceste puncte de vedere, eu cred că observările D-lui Olănescu n'au asupra acestui punct mai mult fundament decât asupra celorlalte două, şi cred că convenţiunea corespunde tutulor cerinţelor.

D-ni mei, o concluziune finală: Chestiunea această a liniei Lemberg-Cernăuţi-Iaşi e de mult frământată de administraţiunea superioară a ţărei ; şi în această privinţă miniştrii cari ni-au preces au avut tot acelaşi alarme pe cari le-am avut şi noi ; e o lucrare care se urcă la cel puţin $2^1/_2$ ani înapoi. Noi am fost poate mai curagioşi decât alţii când am pus sechestru pe această linie, cu toate că erau mulţi cari ne contestau fundamentul acestui drept.

Trebue să recunoaştem că prin aceasta s'a rezolvat în bine una din cele mai spinoase chestiuni de drept şi că s'a curmat una din explotările cele mai dăunoase a unui stat printr'o companie financiară. Putem azi cu o certitudine absolută să prezicem cifra importantă de beneficiul ce vom realizà prin faptul acestei treceri de exploataţiune.

Dar afară de aceasta, mai e încă o consideraţiune mai presus de interesul bănesc, e faptul că orice trunchiu al reţelei rămâne în mâna noastră, ceeace e un avantagiu, atât din punct de vedere al unei exploataţiuni raţionale economice cât şi din punct de vedere al interesului de apărare al ţărei.

Când avem dar o operă bună datorită norocului, dacă vreţi, dacă nu inteligenţei şi stăruinţei noastre, cred, D-nii mei, că e inutil de a ne mai apăsà asupra unor detalii cari cu toate

www.dacoromanica.ro

clauzele unui contract pot dà loc, pentru un spirit prevenit, la tălmăciri şi restălmăciri.

Eu cred că în tendinţele ei, convenţia e bună şi apără într'un mod absolut interesele Statului.

Cu încredere, prin urmare, solicit de la D-vstră aprobarea ei. (Aplauze).

Voci: Inchiderea discuţiunei.

— Se pune la vot închiderea discuţiunei şi se primeşte.

— Se pune la vot articolul unic şi se adoptă.

Proiectul de lege e primit cu 102 voturi contra 15.

www.dacoromanica.ro

FONDUL DE REZERVĂ AL C. F. R.

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 6 MARTIE 1889

In şedinţa dela 6 Martie 1889, Camera Deputaţilor ia în dezbatere proiectul de lege, depus de d. Al. Marghiloman, pentru instituirea unui fond de rezervă al C. F. R. La o critică a răposatului G. D. Pallade, d. Al. Marghiloman, dă următoarea replică:

Domnilor Deputaţi,

Instituţiunea unui fond de rezervă la căile ferate ale Statului este poate o inovaţiune, numai prin faptul că se aduce *la îndeplinire:* ea însă nu este o inovaţiune în nicio administraţiune de cale ferată în occident. Ea a existat ca principiu în sistemul de administraţiune al liniilor noastre; în adevăr la răscumpărarea liniilor, un fond de rezervă de circa un milion şi jumătate fusese prevăzut; prin voturi însă ale Camerei el a fost întors dela destinaţiunea lui şi aplicat la alte plăţi.

Nu facem, deci prin acest proiect de lege decât să revenim la o tradiţiune necesară.

Ce este fondul de rezervă?

Căile noastre ferate sunt administrate din fericire în mod comercial; toată administraţiunea şi controlul lor sunt direse în acel sens, şi nici că se putea altfel, deoarece Statul, făcându-se întreprinzător de căraşie, trebuia să-şi rezerve elasticitatea practicei comerciale.

Astfel dar, trebuia să se conformeze şi regulelor generale ale comerţului, şi anume să aibă un fond de rezervă unde să recurgă pentru defecţiuni posterioare ale capitalului.

www.dacoromanica.ro

Sunt, D-lor, în cursul unei exploatațiuni comerciale sau industriale, speze de făcut, cari sunt adevărate cheltueli de primă instalațiune încă. Mă explic mai bine, și ca explicațiunea mea să fie lezne de atins cu degetul, voiu aduce exemplul unui fapt recent.

Budgetul drumului de fier a fost totdeauna conceput în sensul de a dà venituri nete însemnate pentru budgetul general al Statului. Fiscalitatea aceasta a pierdut din vedere uzura materialului și necesitățile de a ameliorà, de a spori instalațiunile.

Cum ar trebui să se facă față unor asemenea cheltueli mari ale drumului de fier? Prin două mijloace:

Fie printr'un budget ordinar în care se alocă subvențiuni importante, budget care s'a votat cu o liberalitate extremă de această Cameră pe anul acesta — o constat cu plăcere — 'mi-a acordat deja suma însemnată de 600.000 de lei de întrebuințat pentru refecțiuni; fie prin facerea efectivă a fondului de rezervă.

Iată ce se întâmplă:

Un pod e pe cale de a se duce; el se ruinează. Nu ai în budget nimic, și nici o elasticitate care să-ți permită să faci această lucrare extraordinară. Ei bine, ce este de făcut? Trebuie să aștepți cu podul fărâmat, cu siguranța publicului amenințată, cu circulațiunea întreruptă și să vii să ceri subsidii dela Corpurile legiuitoare? Aceasta este o stare care nu poate fi într'o administrațiune continuă și cu prevederi în exercițiul său.

S'a întâmplat astfel pe toată circulațiunea dela Pitești, cu podul peste Siret la Bărboși, cu lucrările în baltă la Brăila. De o parte nu poți cere unui budget ordinar să ție la dispoziția D-tale sumele de 500.000 lei, a căror întrebuințare imediată nu o poți prezică; de altă parte nu ai la îndemână totdeauna o Cameră pentru a-i cere fondurile, când necesitatea de a face cheltuiala s'a ivit.

Tot asemenea o să se întâmple cu cumpărarea de material rulant? Prin expunerea de motive a creditului ce 'mi-ați votat adineaori, ați văzut că am avut nevoe de împrumut ca să cumpărăm câteva cisterne de petrol, ca să mărim vagoanele poștale, ca să formăm un tren regal, lucruri toate de o valoare modică. Cu toate acestea budgetul nepermițând achizițiuni de felul acesta și neavând la dispoziție un fond special, suntem siliți să creăm resurse extraordinare.

www.dacoromanica.ro

Astfel, decâteori a fost nevoie ori de refecţiuni mai serioase, ori de poduri, ori de material, totdeauna s'a recurs la emisiune de rentă. Ei bine, acest fapt trebue să înceteze; drumurile de fier trebue să aibă *une caisse d'épargne* la care să recurgă decâteori au nevoie de cumpărături serioase, cari nu pot fi considerate decât ca ameliorațiuni de capital, ca speze de primă instalațiune. Intr'adevăr, îndată ce reconstrueşti calea şi măreşti căile de garaj, punctele de alimentație, îndată ce cumperi material, acestea sunt speze de primă instalațiune cari nu trebuesc suportate de budgetele ordinare de întreținere.

Iată combinațiunea care o propun prin acest proiect de lege: treptat se va alimentà o casă numită *fond de rezervă*, prin trei surse:

I. Prin o prelevare de 1 % asupra venitului brut al drumurilor de fier, ceeace face vre-o 340.000 franci;

II. Prin fructificarea capitalului acesta;

III. Prin luarea jumătăței din excedentul care s'ar constatà între prevederile budgetare şi încasările reale.

Vedeți că e vorba să se facă lucrul treptat; va trebui — ca să întrebuinţez o figură vulgară — să dăm timpul să se închiege, să prindă putere acesf fond de rezervă pentru ca să poată servì la destinațiunea lui.

Vedeți că, printr'o alimentațiune treptată, vom ajunge să avem acolo un fond care să ne pună la adăpostul cererilor de credite extraordinare.

Inţelegeți, D-lor, cât e de irațional să faci linii de drum de fier şi să nu le înzestrezi. E absolutamente necesar să facem pentru căile ferate ceeace există la toate întreprinderile comerciale: să avem un fond de alimentațiune.

Această chestiune e chiar prejudecată de onor. Cameră; căci, cu votarea budgetului căilor ferate, ea a distras suma de 340.000 lei din budgetul pe exercițiul 1888—89 şi a afectat'o prin anticipațiune ca fond de rezervă. Veți consultà budgetul, care s'a votat înainte de 1 Ianuarie, şi veți vedea că Camera a votat prelevațiunea aceasta de 1 % pentru prima miză a fondului de rezervă.

Sunt acum două obiecțiuni de practică; căci nu sunt teoretice sau ştiințifice, sugerate de D. Pallade şi cărora datorez explicațiune.

www.dacoromanica.ro

Prima obiecțiune e aceea relativă la cifre, înaintea cărora D. Pallade se popreşte. D-nii mei, notați bine că suma de 6 milioane e prevăzută ca un maximum peste care nu va putea trece acest fond de rezervă şi care odată atins va opri îndată alimentațiunea pe cale de prelevațiune a cotei de 1 %. Acest maximum însă va fi greu de atins; căci, dacă creditul ce 'l-ați votat D-voastră adineori, ne pune la adăpostul oricărei sporiri de material pentru doui trei ani, totuşi nu putem sperà că cu traficul nostru constant progresând, vom fi apărați de alte nevoi. Prin urmare, maximul acesta, care figurează, va fi o dorință şi o dorință care poate nu se va realizà.

V'am arătat că cifra maximă a alimentațiunei în sumă de 300 până la 400 mii lei, niciodată nu va fi întrecută. Prin urmare, până la maximul de 6.000.000 va fi încă timp.

A doua obiecțiune ridicată de D. Pallade e referitoare la modul cum se va administrà acest fond. Va fi sustras el dela controlul Camerei sau va fi lăsat la liberul arbitru al direcțiunei căilor ferate?

Vă rog să observați că în legea ce propun este o dispoziţiune specială prin care se hotărăşte că fondul nu se poate cheltui sau administrà decât în acelaş mod cum se administrează întreaga direcțiune a căilor ferate. Sunt cumpărări şi cheltueli cari, după lege, până la cifra de zece mii lei sunt lăsate a se face de către direcțiune şi nimeni nu va voi cred să ţărmurească şi mai strâns inițiativa unui director al unui serviciu atât de important. Cheltuelile pentru o sumă mai importantă sunt supuse consiliului de administrație, venind apoi în apel la minister, astfel încât directorul propune, consiliul de administrație încuviințează şi ministerul lucrărilor publice aprobă sau nu. Cheltuelile mai mari şi mai importante vin la o a treia treaptă, la consiliul de miniştri. După cum dar se fac toate cheltuelile drumului de fier şi toate întreprinderile lui, tot astfel se urmează şi cu administrațiunea acestui fond de rezervă.

Se poate el sustrage dela controlul Camerei? Nu se poate sustrage mai mult ca orişice lucrare a ministerului. Când aveți de exemplu în budgetul drumurilor de fier un articol de o jumătate milion sau mai mult, dat ca alocațiune totală pentru „speze neprevăzute" sau pentru „lucrări de artă", etc., nici vorbă că în acest

www.dacoromanica.ro

caz D-voastre lăsaţi iniţiativa întrebuinţărei acestei întreite autorităţi; direcţiune, minister şi consiliu de miniştri, pentru raţiunea simplă că orice fond în ultimă resursă trece prin controlul Camerei şi în urmă negreşit şi prin controlul Curţei de Compturi.

Budgetul va indică pe fiecare an situaţiunea fondului de rezervă; prin urmare, în totdeauna comisiunea budgetară va avea un îndoit examen de făcut: întrebuinţarea pe anul curent şi pe urmă planul de campanie al anului viitor. Se va face, cu alte cuvinte, ceeace se va face cu budgetul fiecărui minister. Nu mai departe decât azi am avut la minister onoarea să primesc subcomisiunea lucrărilor publice. Aceasta a venit la minister şi 'mi-a cerut situaţiunea creditelor minsterului pe anul curgător; ce sume au fost cheltuite, ce sume au fost angajate şi pe urmă a cerut şi bazele pe care-mi întemeiez eu prevederile pentru anul viitor, adică planul de campanie 1889. Acesta e criteriul prin care trece budgetul supus, după cum vedeţi, controlului Camerei. Tot asemenea se va urmà dar şi cu acest fond de rezervă, rămânând pururea deschisă calea interpelărilor pentru ca să se vază la orice moment situaţiunea fondului.

Temeri nu pot fi că ar aveà posibilitate o direcţiune să uzeze de fond în afară de menirea lui, adică în afară de înzestrarea căilor ferate; răspunderea ministrului stă la mijloc!

D-lor, nu credeţi că în mintea mea a fost vre-un fel de restricţiune sau umbra unei restricţiuni de a mă sustrage sau dela canalul obicinuit de control al Curţei de compturi, ori dela cercetarea prin anticipaţie a comisiunei budgetare şi dela controlul Parlamentului, pe cale de interpelare sau de cerere de dosare. Deaceea socotesc că nici Camera nu 'mi va face injuria de a crede că sub înfăţişarea unei măsuri de prevedere, destinată a asigurà funcţionarea regulată a căilor ferate, am voit să constitui un peculiu la adăpostul oricărui control.

Am crezut, D-nii mei, că este mult mai bine să se ià pe fiecare an câte o sumă oarecare, decât să ne găsim la un moment dat, faţă de necesităţi mari, cari nu s'ar puteà acoperì decât cu suma de 6—7 milioane şi cari ar înscrie în budget o anuitate importantă, motive pentru cari de multe ori s'ar înlăturà sau amânà o lucrare de primul interes!

Sunt convins, D-lor, că, dacă de mai înainte s'ar fi recurs la

www.dacoromanica.ro

sistemul pe care eu am onoare să vi-l cer, desigur că n'am fi avut a deplânge în timpul din urmă penuria de vagoane prin care am trecut şi care s'a soldat cu perderi, dacă nu tocmai pentru drumurile de fier, dar de sigur, cu pagube mari pentru comerţ.

Aceasta, D-lor, este o lege de prevedere, pentru care solicit votul binevoitor al D-voastre.

Asupra aceleaşi chestiuni, d. Al. Marghiloman răspunzând d-lui L, Catargi, în şedinţa Camerei Deputaţiior de la 7 Martie 1889, rosteşte următoarele.

D. *Al. Marghiloman, ministru lucrărilor publice:* Tare de sprijinul pe care 'l găsesc de partea onor. D. raportore şi de care sunt sigur de a 'l întâlni ori decâteori este vorba de o lucrare de organizare pentru Stat, sprijin pentru care 'i aduc adânca mea recunoştinţă, mă pot dispensà de a fi lung.

Am avut dejà în rândul trecut ocaziunea să mă rostesc asupra avantagiilor acestui proiect de lege; sunt însă nevoit să mai revin asupra unora din considerantele cari militează în favoarea lui. In special voiu răspunde la 2 din chestiunile cari ni le pune D. L. Catargi:

„Pentru ce se face un fond de rezervă?

„Pentru ce într'un moment de detresă financiară se mai pun „*dări noui* asupra ţărei?

Pentru ce se face un fond de rezervă?

Facem un fond de rezervă pentru că, de câte ori se ivesc necesităţi neprevăzute sau de înzestrare, să nu recurgem într'una la calea împrumuturilor pentru a le împlini şi pentru a asigurà astfel dezvoltarea căilor noastre ferate.

De când am devenit stăpâni asupra acestor linii de drum de fer, nu am făcut nici o lucrare fără împrumut.

Apoi, dacă cineva vede *neprevederea* în faptul constituireî unui fond de rezervă, aşi dorì să mi-se demonstreze, ce se numeşte prevedere?

De altminterea, D-lor, am adus un tablou din care puteţi vedeà cum s'a cumpărat orice maşină, vagon sau plug de zăpadă de care s'a simţit necesitate.

Din acest tablou se vede că în anul 1885, am emis rentă de 1.700.000 pentru cumpărare de vagoane; în 1886 am emis 3.500.000 pentru acelaşi obiect; în 1887, în două rânduri: odată

www.dacoromanica.ro

932,615, altă dată 4.000.000, — aceste din urmă din fondul de 30.000.000 al ministerului de războiu; — şi pe lângă acest total de 10.132.000 lei, 'mi-aţi acordat un nou împrumut de peste 7.000.000 pentru înzestrarea liniilor ferate.

Este deci constant că nu s'a cumpărat un vagon, nu s'a făcut o lucrare de refecţiune fără împrumut, şi voiţi să nu facem nimic pentru a curmă această pornire inevitabilă? E lezne de înţeles că jumătate din aceste nevoi ar fi fost îndestulate dacă am fi avut înfiinţată *une caisse d'épargne, un fond de rezervă* din care să se fi putut face aprovizionările necesarii. Astăzi zicem Adunărei că trebue să ne apropriem acest sistem care se practică la toate societăţile comerciale, ce au de scop exploataţiuni de transporturi.

Aceasta, D-nii mei, a fost chiar în gândul legiuitorului nostru când a răscumpărat liniile; la răscumpărarea lor erà un fond de rezervă la care se puteà recurge ori decâteori se simţea nevoe, însă acel fond, trecând drumurile de fer la Stat, a fost cheltuit în plata cuponului.

Practica aceasta de a aveà un fond de rezervă care este la toate societăţile, voim să o admitem şi noi, şi sumele ce se vor adunà, fructificând vor formà un capital care să facă faţă la orice cheltuială care se conisderă ca cheltuială *de primă instalaţiune*.

Am fixat ca limită maximă a capitalului cifra de 6.000.000.

Regret că am puş una; căci altfel nu figura nicăiri cifra aceasta, de care se agaţă unii Domni deputaţi, pentru a mă acuzà că pun dări noui asupra ţărei!

Aceasta mă aduce a vorbi de secunda obiecţiunei ce face D. Lascar Catargi.

Şease milioane când budgetul este în deficit! Când,—după cum am demonstrat în rândul trecut,— budgetul nu dă anual de cât 340 la 350.000 lei, calculat'a D. Catargi câţi ani trebue, ca să atingem limita de 6.000.000.

Ce trecere de timp, ce perioadă fericită pentru exploataţiunea căilor ferate să presupun, până să ajungem la acest total!

Recapitulez sorgintele de alimentaţie ale fondului de rezervă, pentru a probà câtă nedreptate se ascunde sub acuzaţiunea de *noui dări*.

Prima sorgintă a acestui fond de rezervă este 1 la sută din

www.dacoromanica.ro

venitul brut al căilor ferate, a doua sorginţă este fructificarea acestei prime mize şi capitalizarea procentelor: a treia sorginte este prisosul pe jumătate al recetelor cari, la închiderea comturilor pe exerciţiile trecute, s'ar stabili între prevederile budgetare şi încasări.

Dar cum are să se facă cu adunarea acestui fond? Infinţăm noi oare o puşculiţă în care vom băgă şi din care vom luă după placul administraţiei drumului de fer?

Eroare! Controlul Parlamentului, cum dejà am afirmat, şi 'mi pare bine că se găseşte la tribună ca raportor D. Tzoni, care numai facil în materie de control nu se poate zice că este.

Controlul parlamentar se menţine. E drept că nu pentru fie care cumpărătoare, nu pentru fiecare lucrare se va cere votul prin anticipaţie al Camerei, dar Camera va exercità supravegherea ei, cum o exercită şi azi asupra budgetului căilor ferate.

Astfel, în budget, am la dispoziţie sume date în bloc. Astfel într'un singur serviciu, acela al *tracţiunei*, figurează 2.000.000, pentru combustibil; în alt serviciu, acela al *întreţinerei*, figurează un condeiu de 700.000, pentru traverse ordinare şi speciale, altul de 1.000.000, pentru întreţinerea gărilor; în serviciul *economatului*, se găseşte o alocaţie de 500.000 lei, pentru cheltueli extra ordinare, etc. Gânditu-s'a cineva a impune un control preventiv pentru întrebuinţarea în detaliu a acestor capitole? Nu, şi nimeni cu toate acestea, n'a conchis din aceasta că controlul parlamentar s'a înlăturat. S'au semnalat întrebuinţări greşite — este mai ales o experienţă cu traversele metalice care n'au răuşit, dar care a costat — şi nici o susceptibilitate nu s'a deşteptat din partea Camerei şi a controlului ei.

Pretind, D-lor, că controlul asupra acestui fond de rezervă, controlul Parlamentului există. Legea, aşa cum o propunem, defineşte trebuinţele cari se pot satisface, şi când art. 2 din această lege spune curat că acest fond de rezervă se va întrebuinţà la sporiri de instalaţiuni, la cumpărătoare treptată de material rulant şi la lucrări cari nu se pot face cu resurse ordinare, înţelegeţi că nu este posibil a se sustrage o singură cheltuială dela control.

Apoi ceeace se mai zice că nu se poate face nici un contract fără aplicarea legei de comptabilitate, şi fără aplicarea legei speciale a căilor ferate, după care orice cheltuială trece prin cer-

www.dacoromanica.ro

cetarea a trei instanţe deosebite: Direcţiunea cu consiliul de administraţie, ministrul lucrărilor publice şi în fine consiliul de miniştri, mai lasă oare vre-o nedomirire? In sfârşit, ca rezumat la acest control parlamentar vă spuneam că deoarece legea obligă ca pe lângă budget să se prezinte treptat şi situaţiunea acestui fond, e pentru toată lumea garanţie suficientă ca să vadă nu numai întrebuinţarea pe anul trecut, dar şi întrebuinţarea probabilă pe anul viitor; oricând D-voastră, ori comisia budgetară poate să întrebe: Cum s'au întrebuinţat fondurile pe anul trecut, şi să ceară şi campania anului viitor.

Prin urmare, e imposibil fără de a împinge până la exces, un scrupul legislativ, de a vedeà o lipsă de control şi chiar o derogaţiune la legea comptabilităţei, în instituirea acestui fond de rezervă.

Revin acum, D-nii mei, la obiecţiunea că budgdtul nostru nu suportă o nouă cheltuială, pentru a complectà arătările mele.

Am avut onoare să vă demonstrez că nu se ia de cât 340.000 lei, din budgetul ordinar, pontru alimentarea acestui fond, de altfel această sumă a fost limitată de însăşi Camera, când s'a votat budgetul căilor ferate; căci — şi nu pot inzistà în deajuns — atunci când s'a votat budgetul căilor ferate, s'a prevăzut suma de 340.000 lei, pentru creaţiunea acestui fond.

D. *L. Catargi*: Nu s'a votat de Cameră.

D. *Al. Marghiloman, ministrul lucrărilor publice*: Denegaţiunea D-lui Catargi are cu atât mai multă valoare, cu cât D-sa erà chiar preşedinte în acel moment, şi 'i datoresc prin urmare o explicaţiune. Când s'a prezintat budgetul căilor ferate, cum nu se formulase şi proiectul de lege al acestui fond, în cele din urmă momente s'a înscris la reţeta net o sumă de 10.504.000 lei, lăsându-se în suspensiune suma de 340.000 lei, şi budgetul a fost votat aşa.

D. *L. Catargi*: Pot să vă dau o lămurire?

Niciodată nu s'a votat în budget o cifră fără o lege; legea erà în secţiuni când D. raportor a venit şi a vrut să pună la vot cifra, 'l-am oprit zicând că trebue întâi să se pronunţe Camera asupra proiectului din secţiuni.

D. *M. Tzoni, raportor*: Aşa e. Nu s'a luat nici o dispoziţiune.

D. *Al. Marghiloman, ministrul lucrărilor publice*: S'a votat

www.dacoromanica.ro

a se înscrie în budget cifra de 10.504.000 lei, rămânând în suspensiune o sumă de 340.000 lei, asupra căreia nu s'a dat nicĭ un vot.

Şi eu am fost absolut de aceeaşi părere cu D-voastre, că nu se poate afectà pentru fondul de rezervă acei 340.000 lei, de oarece fondul de rezervă nu erà încă creat; însă legea budgetară a fost votată în sumă de 10.000.000 şi jumătate venit net, pe lângă care mai avem şi această sumă de 340.000 lei, asupra căreia nu s'a dat nici un vot.

Discuţiunea ce o fac, de altminteelea, asupra acestei sume, nu e ca să vă spun D-voastre că sunteţi angajaţi în chestiune. Ferească Dumnezeu! Ziceam numai pentru argumentaţie şi ca să puteţi cunoaşte precis până la o centimă la cât se urcă sacrificiul budgetului pentru alimentaţiunea fondului de rezervă, că acest sacrificiu e de Cameră fixat precis la suma de 340.000 lei. Socotiţi D-voastră că această sumă e hotărâtoare pentru echilibrarea budgetului?

Şi dacă cumva aveţi acest simţimânt, şi dacă credeţi că are să se confirme prin fapte ce împedică Camera ca în cazul acestaĭ să suspende pe anul care vine alimentarea fondului de rezervă?

Înţelegeţi lezne că nu voiu să vă iau ţea din urmă iluziune asupra posibilităţei de a se echilibrà budgetul fără a recurge la alte resurse. Dar dacă budgetul n'ar atârnà decât la această sumă; eu vă fac d'inainte sacrificiul ei, nepunând legea în aplicaţiune decât în anul viitor, adică după votarea budgetelor.

N'aşi înţelege însă, că pentru această şansă aleatorie, problematică, să se respingă indefinit organizarea chiar a instituţiunei.

Prin urmare, pe de o parte utilitate incontestată de a se face un fond de rezervă, utilitate demonstrată prin numeroasele cheltueli extraordinare făcute în trecut, utilitate demonstrată prin practica constantă a tutulor statelor şi companiildr de drum de fer. Pe de altă parte nici un inconvenient bubgetar; toate acestea mi se par argumente mai mult decât îndestulătoare pentru ca să stăruesc să luaţi în consideraţiune acest proiect de lege.

www.dacoromanica.ro

In şedinţa dela 25 Maiu 1889 se depune un proect de lege stipulând ca reţinerea de 1 la sută din veniturile brute ale Căilor ferate, constituind fondul de rezervă al C. F. R., să nu se efectueze pe seama exerciţiului 1888—89, iar echivalentul acestei reţineri, în suma de 340.000 lei, să fie trecut în budgetul general de venituri al Statului. D. Al. Marghiloman se rosteşte în modul următor în contra acestui proect.

D-lor Deputaţi,

D. Nicorescu vă aduce foarte bine aminte că nu sunt trei luni de când Camera în mare majoritate şi Senatul în aproape unanimitate au găsit de cuviinţă a acordà pentru căile ferate acest fond de rezervă. Abiă începem a pune în aplicare un proect de lege şi 'l suspendăm. Nu vi se pare, D-lor, că e ceva care izbeşte simţul comun, a suspendà o lege după trei luni dela promulgare, când se ştie că proiectul a răspuns menirei lui?

D-nii mei, e incontestabil că fondul de rezervă erà imperios cerut, probă votul Corpurilor legiuitoare; e incontestabil că necesităţile cărora erà destinate să pareze acest fond sunt aceleaşi şi cresc pe zi ce merge; ce motiv ar puteà fi destul de temeinic pentru a suspendà o lege ca aceasta, de primă necesitate?

Ni se zice: gol budgetar, nu trebue luate resursele destinate unui serviciu special pentru a acoperì un gol budgetar!

Un budget nu se echilibrează cu câştiguri întâmplătoare. Ai un deficit? Creează resurse noui! A suspendà însă fondul de rezervă, ad-hoc, pentru anul acesta, este a echilibrà budgetul prin *expediente* şi cum că e un expedient se poate foarte lesne demonstrà. Necesităţile Statului cari au creat golul budgetar sunt permanente; ele vor fi aceleaşi anul viitor, vor creşte poate, dar de sigur nu vor scădeà. Prin urmare, faţă cu un gol permanent, cu necesităţi neacoperite permanent, D-voastră trebue să creaţi resurse permanente. Voiţi oare în permanenţă să fie suspendat fondul de rezervă?

Indată ce nu creezi resurse permanente, ci numai pentru o anumită ocazie, ai făcut operă, nu de financiar ci de om în încurcătură care se adresează în dreapta şi în stânga numai să sară pragul unei dificultăţi. Prin urmare, că sistemul acesta financiar, e absolut deplorabil, nu cred că trebue să fie cineva o mare autoritate în materie pentru ca să constate.

www.dacoromanica.ro

Aşă dar, ca măsură financiară, suspendarea pe un an a alimentaţiunei fondului de rezervă este un expedient. Ca măsură de administraţiune, această suspendare este şi mai rea; sunt convins că din provizorie ea va deveni permanentă; în anul viitor aceleaşi nevoi, aceleaşi motive de oportunitate, de absolută necesitate se vor reproduce şi aceleaşi argumente prin care se înlătură azi aplicaţiunea fondului de rezervă vor servi şi la anul!

Care va fi rezultatul? Rezultatul va fi că nevoile pe cari le-am crezut să le stârpim prin legea fondului de rezervă vor rămâne permanente şi că aceste nevoi acumulându-se ne vor duce din nou la trista necesitate de a recurge la emisiuni de rentă ca să întreţinem în bună stare materialul nostru de drum de fer. Ei bine, aceasta se chiamă dezorganizare a unui serviciu.

In această privinţă să vă reamintesc o discuţiune recentă. Ştiţi bine că fondul de rezervă n'a venit înaintea Camerei fără discuţiuni contradictorii. Ştiţi că atunci s'a cumpănit bine ce militâ în favoarea proiectului de lege şi ce 'l combăteă. Vă aduceţi aminte că temeiul principal al creaţiunei lui a fost următorul: Drumurile noastre de fer niciodată n'au avut *une caisse d'épargne* la care să recurgă îndată ce se iveau cheltueli cari nu se pot face din resursele budgetare. Decâteori am avut nevoe de spor la material, de cumpărătoare de vagoane, de a repară un tunel, de e face un pod, etc. pururea s'a recurs la emisiune de rentă şi împrumut; cu toţii am convenit că acesta erâ un sistem atât de defectuos încât pentru un bun tată de familie ar fi fost curat o deconfitură. In adevăr, omul nu trebue să compteze ca venit net decât pe cel care'i rămâne după satisfacerea sarcinelor de întreţinere; or, noi am înscris ca venit net ceeace a adus drumurile de fer şi niciodată n'am pus la o parte o rezervă oarecare ca să subvenim la spezele de reparaţiune.

Izbiţi de incovenientele acestei practici a anilor trecuţi. noi am condamnat-o nu numai în teorie dar şi în fapt când am liquidat printr'un împrumut de 8 milioane necesităţile din trecut şi când am creat resurse permanente de rezervă pentru necesităţile viitoare.

Sistemul acesta condamnat de D-voastră e vorba acum să'l reluăm, care e logica? O mizerabilă chestiune de echilibrare, căci e mizerabilă echilibrareă unui budget, când se recurge la ampu-

www.dacoromanica.ro

tațiuni de 300.000 lei asupra unui serviciu. Apoi, dacă e vorba să facem cum zic copii la școală „pui de giol", asupra fiecărui ban care se găsește undeva, atunci să vă semnalez eu, D-le ministru de finanțe, câteva resurse cari se găsesc la ministerul lucrărilor publice. E o sumă nelichidată încă, rămasă dela linia Predeal fără o destinațiune definită.

Repede un proiect de lege și întrebuințați banii aceștia la echilibrarea, deocamdată, a budgetului; vom vedeà pe urmă ce se va alege cu ei!

Sunt încă vre-o 22.000 lei dela linia Mărășești; de grabă un proiect de lege pentru ca să echilibrați budgetul cu ei. Mai mult decât atât, sunt câteva dispozițiuni legale pentru alimentarea casei de dotațiune a oastei. Anulați această alimentare pentru anul acesta ca să echilibrați budgetul. (Ilaritate, aplauze). Apoi, D-lor, suntem noi oare în stare anormală? Suntem în stare de faliment încât să recurgem la suspendarea legilor ca să echilibrăm cheltuelile? Mai bine să avem sinceritatea să venim cu budgetul neechilibrat, să'l votăm cu un deficit decât a veni și a declară neutile legile votate de noi.

D-lor, credeți că nu este amorul propriu de părinte al fondului de rezervă care mă îndeamnă să combat acest proiect de lege; pentru satisfacțiunea acestui sentiment îmi ajunge onoarea de a fi prezidat la această creațiune. N'am eu răspunderea de ce se face pe urmă cu dânsa. Nu, preocupațiunea mea este de mai bun român. Astăzi, în anul de grație 1889, când ne fălim că putem recurge la creditul străin, încă și mai bine la creditul român; când pretindem că avem serviciuri regulate după cele din urmă date ale științei; când ne fălim că suntem în curentul occidental; în anul acesta de grație noi ne echilibrăm budgetele cu adevărate expediente! (Aplauze). D-nii mei, nu voiu să mă întind mai departe; nu uitați că, dacă dați astăzi budgetele echilibrate prin aceste 300.000 lei, veți fi siliți mâine, pe altă cale, să găsiți banii necesari pentru cheltuelile la cari răspunde fondul de rezervă.

Mi-se va zice poate că s'a votat deunăzi 8.000.000 de lei, pentru îmbunătățirea materialului și instalațiunilor la drumul de fer. Ce are aceasta de văzut? E cert că anul acesta speze extraordinare nu mai pot fi. Lucrările și cumpărăturile proiectate se vor termină abià la începutul anului viitor. Dar fondul de rezervă

www.dacoromanica.ro

nu erà destinat ca dela anul întâiu să fie cheltuit; căci cu 300.000 nu s'ar puteà face nimic; el nu puteà fi util decât dacă se puteà închiegà astfel încât alimentându-se prin propriile sale interese să ajungă la o sumă serioasă cu care să poate face cheltueli de instalaţiuni, dacă D-voastră 'l sfărâmaţi în ghioacă, negreşit că el nu'şi va atinge scopul şi vom fi fatalmente siliţi să facem odată noui împrumuturi.

Mi-se va obiectà că în discuţiunea, care a avut loc asupra fondului de rezervă, când D. prim-ministru, atunci în opoziţiune, atacà „adunătura aceea de bani", cum chemà D-sa fondul dn rezervă, că am făcut următoarea declaraţiune: „dacă echilibrarea „budgetului pe acest an atârnă numai dela aceşti 340.000 lei, „voiu suspendà fondul".

Dar deficitul este oare numai de 340.000 lei? Noi 'l credem de mai multe milioane; raportul prezentului proiect îl indică ca fiind de 900.000. Suntem dar departe dela echilibrare prin astă unică resursă! Veţi face deci un mare păcat administrativ suspendând o cheltuială neapărată ca fondul de rezervă! Aşi fi aşteptat ca D. ministru al lucrărilor publice, care adineaori zicea: eu nu sunt decât controlatorul şi supraveghetorul căilor ferate; căile ferate 'şi au administraţiunea lor specială, care cunoaşte mai bine decât ministerul necesităţile reale; aşi fi voit, zic, să văd pe D. ministru venind să'mi spună dacă în adevăr direcţiunea drumurilor de fer se poate privà pe anul acesta de fondul de rezervă şi dacă, privându-se pe anul acesta, nu are aprehensiunea să vază reînoindu-se aceeaşi cerere la anul viitor.

Am zis, D-lor, şi din convincţiune am să votez în contra acestui proiect de lege. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

PORTUL MILITAR DELA GALAŢI

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 26 MAIU 1889

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 26 Maiu 1889 se depune un proect de lege deschizând un credit de 220.000 lei pentru continuarea lucrărilor dela portul militar din Galaţi (Ţiglina). Asupra acestei chestiuni d. Al Marghiloman rosteşte următoarele :

Domnilor Deputaţi,

Vă mulţumesc că mi-aţi acordat cuvântul cu atât mai mult că nu fac opoziţiune sistematică acestui proiect, ci din contra voesc să conchid la o propunere, care cred că ar fi şi în folosul guvernului, şi spre alinarea susceptibilităţei multora dintre noi.

'Mi aduc aminte — şi vă rog să mă ertaţi dacă vorbesc absolut numai din memorie fiindcă neştiind creditul la ordinea zilei n'am date precise acì la îndemână — 'mi aduc aminte că proiectul de credit pentru portul militar dela Ţiglina, prin care se cere astăzi 230.000 lei, fusese produs dejà anul trecut de colegu nostru de atunci la ministerul de războiu, D. general Barozzi.

Pe cât ştiu, în urma unei vizite a Galaţilor de D. prim-ministru, s'a amânat orice cheltuială până la facerea unui studiu amănunţit al afacerei. Chestiunea a revenit în consiliul de miniştri pe timpul generalului Manu care orânduise o anchetă din care făcea parte şi şeful serviciului hidraulic la ministerul lucrărilor publice onor. D. Mironescu.

Nu am avut cunoştinţă până azi de concluziunile comisiunei

www.dacoromanica.ro

nici nu ştiu dacă raportul a fost depus înainte de dizolvarea comitetului.

Cum însă D. general Manu a avut bunavoinţă să ne comunice lucrarea, pot să mă rostesc cu oarecare aproximaţiune de exactitate asupra chestiunei.

Onor. Cameră şi D. Pallade, care a făcut apel la mine, vor binevoi a scuză lacunele de memorie.

Despre ce este vorba?

Iată cum s'ar puteà rezumà cunoştinţele de cari avem nevoe:

Intâi, avem sau nu nevoe de un port militar? Incontestabil că este neapărat trebuincios ca vasele flotilei noastre, şi cu deosebire cele mici, să fie puse la adăpostul gheţurilor; este necontestat că trebue un port închis în care elementul militar să fie la el acasă; este necontestat că avem trebuinţă de instalaţiune specială care să permită lansarea vaselor noui sau tragerea altora la ţărm pentru reparaţiune.

Rămâne a se şti unde trebue şi cum trebue să se facă acest port.

Iată chestiunea pe care căutau să studieze predecesorii noştrii de acum 5, 6 ani, mai înainte de a începe orice lucrare în privinţa aceasta. Cum s'a rezolvat însă chestiunea atunci? După raportul flotilei, s'a consultat D. Hartley, care de acolo din Englitera, a condus lucrările după datele, sondagiile şi notiţele cari i s'au trimis de acì; date, sondagii şi notiţe incomplecte şi inexacte. Cu alte cuvinte s'a reprodus pentru portul militar dela Ţiglina ceeace s'a petrecut cu porturile civile dealungul Dunărei; s'au dat ştiinţe şi notiţe după cari un inginer străin a propus un model-tip; acest model s'a aplicat uniform şi când s'a terminat construcţiunea cheiurile au căzut unele în apă, au rămas altele pe uscat. Aşa pare că s'a urmat şi cu portul dela Ţiglina.

D. *general G. Manu, ministru de războiu*: Nu; aşa căci acì d. Hartley a fost la faţa locului...

D. *Al. Marghiloman*: Puţin importă. Un plan devine serios când începe a se executà; or, la acel moment critic, când execuţiunea indică imposibilităţile de întors sau modificaţiunile de adus, d. Hartley erà numai consultant.

După cum foarte bine indică raportul citit de D. ministru de războiu, erà mai bine a alege atunci nu sistemul unui port na-

www.dacoromanica.ro

tural, aşa cum a început să lucreze, ci sistemul unui port artificial, adică săparea unui bazin interior într'un pământ ţeapăn.

Cu alte cuvinte, trebuiă să se facă pentru marină ceeace s'a făcut pentru portul Brăila şi Galaţi, adică porturi în pământ plin care să fie la adăpostul *affouillementelor*, adică al surpăreĭ prin acţiunea apei.

Şi este lezne de văzut, D-lor, fără a citi printre rânduri, dar citind clar că nici un membru al comisiunei numite de generalul Manu nu susţine sistemul portului firesc cu jeteuri, început după îndemnul lui Hartley şi că toţi pronează sistemul bazinelor.

Rezultatul a fost următorul: încă dela 1884—1885, adică după primul an s'a constatat că piloţii nu erau îndestulători şi că trebuiau mereu înădiţi ca să ajungă la un strat rezistent; că repaozând azi pe teren ferm, peste câtva timp în urma mâncăreĭ apei căutau să fie din nou înţepeniţi mai adânc. S'a mai constatat că chezoanele din cap începeau a se înclină şi trebuiau întăriţi prin noui înrocamente. S'a mai constatat că şoseaua mărginaşe împingeà cheiul în apă şi aşa mai înainte.

Dela primul an au început deci necesităţile de întreţinere şi de reparaţiuni radicale.

Aceasta a mers şi merge aşà din an în an.

Ce este mai ciudat, chiar lucrările de întărire prezente, pentru cari antreprenorul ar puteà face un proces — după cum ne spune D. ministru, — au fost prin deviz apreciate la suma de 16.000, pe când acum au ajuns la 200.000, şi comisiunea de experţi nu este încă în stare a se pronunţà dacă experienţa zilnică nu va descoperì goluri şi noui necesităţi!

Dacă constat, Domnii mei, aceste triste rezultate, nu este ca să recriminez în contra trecutului. Am păcătuit prin exces de încredere în noi şi am crezut că, cu mijloacele şi oamenii noştri, puteam întreprinde lucrările delicate pentru cari se cer şi rezumatul ultim al ştiinţeĭ şi rodul practicei.

Ne-am fript câteodată şi plătim din când în când experienţa ce am făcut.

Prin urmare lucrarea portului dela Ţiglina este viţiată în origina ei. Ea este făcută într'o idee care târziu sau devreme va cătà să fie părăsită.

Chestiunea se pune acum în modul următor: portul actual

www.dacoromanica.ro

militar, dacă nu se va repară până la primăvara viitoare, este el oare expus distrugerei? Dacă D. ministru va răspunde că da, trebue să votăm acest credit, cu toate descoperirile supărătoare pe cari le putem încă face în urmă şi cu toate necesităţile întreţinerei care se măresc pe fiecare an. Fiind absolută necesitate de aceste lucrări în vederea apropierei iernei şi primăverei, trebue să faceţi sacrificii pentru lucrările de întărire, chiar dacă aţi fi fi convinşi că banii sunt aruncaţi.

Dacă însă lucrările acestea sunt de natură a aşteptă pentru câtva timp, fac propunerea următoare: ministerul de război să recurgă la cunoştinţele oamenilor technici nu numai din ţară dar şi la ale celor cari au făcut lucrări de felul acesta în occident ca să studieze din nou chestiunea, dacă continuăm cu proiectul actual de port, ori dacă trebue să facem un nou port în altă localitate, şi după un nou sistem. Dacă s'ar impune necesitatea unui nou port, sunt sigur că nu e Cameră română care nu s'ar grăbi să deà fondurile necesare. Eu cred că un milion cheltuit bine este mai eftin decât 200.000 de lei aruncaţi anual.

Prin urmare, D-lor, propunerea mea se rezumă în modul următor: dacă nu sunt interese militare de ordine superioară, cari să militeze în favoarea imediată a rezolvărei acestei chestiuni — şi eu cred că nişte asemenea interese nu pot fi în anul acesta— dacă a trecut dejà un an de zile, de când s'au proiectat aceste lucrări fără ca ele să se facă, pericol nu cată să fie; deci, dacă nici pentru anul curent nu sunt interese vitale ale armatei cari să ceară imediat executarea acestor lucrări, atunci propun amânarea acestui proiect până când se va face un studiu nou; studiul cel nou să consiste în a se vedeà dacă este în interesul ţărei, ca să se continue aceste lucrări aşà cum şi unde sunt începute, sau dacă este de interesul ţărei să se înceapă alte lucrări şi la un alt loc.

Inainte de a mai dà bani e bine să avem un ce cert şi pozitiv; altfel 'mi-e teamă că vom pune speze peste speze şi că tot nu vom aveà un adăpost sigur peutru marină.

Aşi rugà pe D. ministru de război să binevoiască a ne dà o lămurire în privinţa aceasta, să ne spună dacă este eminentă necesitate de a se face aceste lucrări; atunci voiu vota acest proiect. Dacă însă D-sa crede că se poate amână, eu atunci voiu votà contra şi voiu formulà propunerea mea.

www.dacoromanica.ro

CHESTIUNE PERSONALĂ CU D-l G. VERNESCU

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 26 MAIU 1889

D. *Al. Mirghiloman* (în chestiune personală): D-lor deputaţi, omul este rău judecător în propria lui cauză. Se vede că subiectul D-lui Izvoranu, culpabil tocmai de acest fapt, a aruncat tocmai o fatalitate asupra tot ce a decurs din el! Afirm D-lui Vernescu, fostul meu coleg, că este rău judecător în această cauză şi că ar fi fost bine ca actul D-sale, obiect al discuţiunei, să fie examinat înaintea Camerei nu de D-sa, ci de colegul D-sale dela justiţie, om, pe care 'l cunoaştem, cu mintea cumpătată şi care în lunga-i practică judecătorească, a putut dobândi un sentiment mai just, mai precis de ceeace *poate fi* sau *nu poate fi* o călcare de lege.

Nu mă voi folosi de faptul că m'a adus D. Vernescu în cauză pentruca să-l atac; am protestat în contra modului D-sale de a înţelepe legea de admisibilitate şi înaintare în magistratură, în modul cel mai energic putincios, refuzând de a mai face parte dintr'un cabinet cu D-sa. (Aplauze).

Indată ce am văzut că modul său de a administrà cele judecătoreşti merge până acolo să compromită şi pe colegii săi, şi îndată ce am simţit că capitalul de nitică autoritate morală—singurul pe care l-am — se ştirbeşte, se duce prin această compromisiune, m'am retras.

După o protestare atât de energică, cred că o protestare de fapte şi de vorbe înaintea D-voastră ar fi palidă. (Aplauze).

Al doilea argument pentru care omul nu trebue să se facă judecător în cauză, este că ajunge din oarecare sentiment personal, să citească actele greşit, şi greşit a citit D. Vernescu raportul D-lui procuror-general dela Craiova... Mă explic la minut ca să nu credeţi, onorate fost coleg, că vă acuz de o răstălmăcire voită.

Drept este că atunci când am ordonat o anchetă contra-

www.dacoromanica.ro

D-lui Izvoranu al cărui fapt nu era *poate* o călcare de lege, ci o *absolută* călcare de lege, agravată chiar de o mică tortură, pentrucă o arestare ilegală complicată de o punere la beciu, este cu totul extra-ordinară şi neprevăzută de legi...

Voci: De ce nu l-ai dat în judecată?

D. *Al. Marghiloman*: Când am ordonat ancheta, aveam dejà asupra acestui fapt un raport dela primul-procuror pe care, în treacăt, D. Vernescu l-a destituit.

Am mai cerut unul dela D. procuror-general, şi D-sa răsuflând niţel aerul ambiant de acolo, s'a lăsat a fi niţel înduioşat, şi deşi recunoşteà imoralitatea faptului pe care 'l lăsà la aprecierea ministrului, se mărgineà a atrage atenţiunea asupra temperamentului tânărului magistrat.

Raportul D-lui Columbeanu, onorabilul procuror-general, s'ar puteà analizà astfel: „asupra faptului, las la aprecierea ministrului; „asupra omului însă, — dacă cumva i se iartă faptul, — eu soco- „tesc că nu face de parchet şi că ar trebui trecut în magistratura *assise*".

Concluziunile acestea sunt foarte precise; dacă D. Izvoranu rămâne în magistratură, este în interesul serviciului ca el să ocupe un post echivalent cu acela de substitut, adică supleant sau judecator de ocol. Vă afirm însă că nu a trecut vr'o dată prin mintea D-lui Columbeanu să propună pe D. Izvoranu pentru o înaintare; iar D. Vernescu i-a dat înaintarea la gradul de judecător de şedinţă pe care n'ar fi putut-o obţine decât după un stagiu de doui ani!

Iacă unde este faptul revoltător în această stranie numire! (Aplauze).

E nedrept de a o pune la adăpostul unui raport al procurorului-general al Curţei. (Aplauze).

Iacă dar încă unul din inconvenientele grave de a se erige cineva judecător, în propria sa faptă.

Un al treilea inconvenient este d'a căta să găsim un fel de justificare în faptele greşite ale predecesorilor noştri; în această privinţă am fost acuzat, deşi nu cred ca faptul să fie în ceva reproşabil.

La inceput, când am ocupat ministerul justiţiei, am fost mai mult sau mai puţin maltratat de toată lumea, am ci şi inamici;

www.dacoromanica.ro

principalul motiv era că nu sunt destul de alungător al magistraţilor din timpul colectiviştilor, şi că nu dau satisfacţiune acelor cari aşteptau de mult de a intrà sau a fi reîntegraţi în magistratură.

Din punctul de vedere politic, din punctul de vedere al creaţiunei unui partid, din punctul de vedere al popularităţei, am greşit poate; dar nu mă căesc; pentru mine respectarea poziţiunei magistratului este un cult. (Aplauze).

Când nu ai o lege care să garanteze poziţiunea magistratului, trebue ca ministrul justiţiei să 'şi pună toate puterile pentruca în fapt s'o garanteze. Această linie de conduită o voiu păstra-o chiar dacă aşi fi în necesitate de a reîncepe. (Aplauze).

Or, înainte de a fi o remaniere în magistratură, trebuià să mă conving cari sunt acei magistraţi de sub regimul trecut, culpabili de o vină de serviciu sau de alte fapte reprobabile.

Pentru mine erà indiferent să ştiu de cine erau numiţi, pentru mine nu căutam decât să le cunosc conduita.

De aceea am început o cercetare minuţioasă asupra celor mai viu semnalaţi, în urma căreia am eliminat motivat din magistratură pe D. Crăsnaru dela Râmnicul-Vâlcei, pe D. Sărăţeanu, fost procuror la Galaţi, pe D. Petrovan din Moldova, şi pe alţii ale căror nume 'mi scapă în acest moment....

D. *Săndulescu-Nanoveanu*: Dar Populeanu.

D. *Al. Marghiloman:* Un coleg mă interpelează cu numele D-lui Populeanu... Crede oare D-sa că voiu fugi de o explicaţiune, numai pentrucă numele D-lui Populeanu nu este agreat de mai mulţi dintre D-voastră?

De altfel, D. Vernescu, înainte de D. Săndulescu, a făcut adineaori o aluziune pe care o crede răutăcioasă şi având acelaşi obiectiv. Când D. Vernescu vorbeşte de cei cari au păstrat resentimente din destituţiunea unor magistraţi rude cu dânşii, se înşală greu dacă crede că pe mine m'a desemnat. Am onoare a'i spune că niciodată nu'am fost, nici ruda, nici aliatul D-lui Populeanu, la un grad oarecare cât de depărtat. Aceasta o stabilesc pentru cei cari nu despreţuesc calomnia şi cari micşorează toate chestiunile la proporţiunile unui interes sau unui bold personal.

Să ne explicăm acum lămurit asupra numirei la curte a D-lui Populeanu....

www.dacoromanica.ro

Voci: Nu, nu.

D. *Al. Marghiloman:* Permiteţi să zic *da*; căci nu cred să am dificultate a mă justificà.

D. Populeanu, prin postul în vază ce ocupà de mult timp, îşi atrăsese multe inamiciţii, ascuţite prin luptele politice de acum 18 luni.

Imi aduc aminte, că în sânul consiliului de miniştri, unii colegi ai mei mă pusese în poziţiune de a renunţà la serviciile D-lui Populeanu. Prin urmare, vedeţi că nu sunteţi singur, D-le Vernescu, pentru a fi avut în contra D-sale această preveniţiune.

D-lor, când a venit ministerul la 22 Martie, înainte de toate 'mi trebuià pentru postul de procuror general să găsesc un om care, pe lângă serviciile judecătoreşti, să inspire şi încrederea politică pentru noua ordine de lucruri. Am făcut atunci demersuri numeroase pe lângă cei pe cari reputaţiunea 'i desemnà mai clar pentru acest post, dar toată lumea ştie marea răspundere cé atrage după sine o asemenea funcţiune, şi fiecare se grăbeà a declinà această responsabilitate. Când am găsit un magistrat de bunăvoinţă şi de valoare care să asume sarcina de procuror general, l-am numit, desărcinând pe D. Populeanu de o funcţiune pe care o pusese din primele zile la dispoziţiunea mea.

N'am înaintat atunci pe D. Populeanu ; din contră, nu i-am asigurat nici echivalentul funcţiunei ce aveà, numindu-l membru la curte; căci procurorul general, în erarchia magistraturei, stă pe aceeaşi treaptă cu preşedintele de curte. Făcând această numire, nu am crezut că 'mi aparţine mie, pentru un interes de popularitate, să sfărâm o carieră integră de 23 ani, începută mai cu succes sub D. Alexandru Lahovari care şi azi i-a conservat sentimente de stimă. Dacă nu credeţi, întrebaţi pe D. Lahovari, care este prezinte. (Ilaritate).

Dar să revenim la singurul punct pe care D. Vernescu mi-a mputat, numirea D-lui Pruncu.

Cari erau, D-nii mei, magistraţii de reintegrat, al căror nume se găseà în gura tutulor? Erau D-nii Pruncu, Herescu, Sofian, Matei Cantacuzino, cari, în cunoştinţa generală fusese constrânşi să renunţe la cariera lor, din asuprire politică.

Aflu, acum pentru prima oară, că în contra D-lui Pruncu ar fi existat un raport pentru ultragiu adus guvernului.

www.dacoromanica.ro

Ultragiu guvernului într'un bal ? Aceasta este vina la care se propeşte D. Vernescu ? Când s'a văzut, D-lor, un procuror general alungând pe martori într'un proces unde el îi chemase, nu s'ar fi putut găsi un alt şef de serviciu, capabil, să transforme o vorbă de critică, o apreciere vie, în ultragiu ? Ei bine, din acest punct de vedere, dacă nu este decât atâta, eu cred că am făcut bine reintegrând pe D. Pruncu, după cum am reintegrat pe D. Sofian, Herescu şi Cantacuzino.

Dacă acestea sunt acte reprehensibile, primesc răspunderea lor, şi deaceea nu doresc să prelungesc mai mult această discuţiune. Cu atât mai mult că doresc să fiu consecinţe cu premisele mele, cum că omul e rău judecător în afacerea lui proprie.

Vorbesc de fapte ale mele şi mă pot înşelà în analiza lor. Am dorit numai să restabilesc fapte ; dacă cu această lucrare voiu fi avut vioiciuni de limbagiu, credeţi că ele nu au fost în intenţiunea mea. Aprecierea însă exactă a faptelor noastre, ale fiecăruia, nu poate veni decât mai târziu şi dela judecători mai puţin părtaşi în cauză. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman*: D nii mei, am luat cuvântul să vorbesc contra închiderei discuţiunei; n'am luat cuvântul să vorbesc în fond şi să răspund D-lui Vernescu: ocaziunea se va regăsi. Aşi aveà însă dreptul să mă folosesc de un subterfugiu ca să fac aceasta, faţă cu intoleranţa unei părţi a acestei Camere, în ceeace priveşte dreptul de apărare!

Personal s'a vorbit de miniştrii din cabinetul dela Noembrie; personal li s'au imputat fapte de nesocotinţă şi de *îndrăzneală*. — Personal mi s'a imputat mie, călcări de lege, şi nu voiţi să vă răspund? Voiu vorbì la ceasul meu, oricât aţi închide acum dezbaterile — puteţi fi siguri!

Iată însă cele trei motive pentru cari solicit prelungirea lor: Intâiul; căci pe cele mici le las d'oparte. Faimoasa răfuială ce mi-a promis-o alaltăeri D. Vernescu, s'a redus la ceva aşà de anonim încât căutând cu multă stăruinţă şi fără nici un fel de părtinire, nu mi-am găsit bârna de care mă ameninţă D. ministru de finanţe. Vă las pe D-voastre să judecaţi dacă nu cumva se vede în ochiul altuia, care nu e pe aceste bănci. Vă cer un quart de oră, ca să o descoperim împreună. In acest timp voiu puteà trece o revistă — edificătoare — a seriei de decrete semnată la justiţie de D. Vernescu şi începând la 5 Decembrie 1888, şi încheind la 23 Martie 1889, adică a doua zi de dizoluţiunea cabinetului. Vom vedeà împreună cât sunt de gingaşe aceste numiri împănate de favoritist şi de abateri dela lege! Vom vedeà, asemenea, ce eclectism a prezidat la unele alegeri faţă cu starea mintală a aleşilor.....

Am acì un mic dosar foarte instructiv pentru Cameră dacă nu pentru d. Vernescu. (Ilaritate).

Al doilea motiv nu priveşte pe predecesorul d-lui Vernescu..

www.dacoromanica.ro

El priveşte afirmaţiunea d-lui Vernescu, că numirile dela Curtea de Casaţie au avut asentimentul D-lui Theodor Rosetti.

Nu-mi permit să fiu afirmativ; căci în numele altuia nu pot să dau o dezminţire unui om de vârsta D-lui Vernescu. Totuşi însă, explicaţiunile date de D. fost prim-ministru, în asistenţa tutulor colegilor de atunci, ai D-lui Vernescu, — şi cari toţi sunt prezenţi, diferă în cevà, dacă nu *chiar în mult*, de afirmaţiunea eronată a D-lui Vernescu cum că a avut asentimentul D-lui Theodor Rosetti pentru câte trele numirile. Aştept ca principalul interesat să răspundă, şi sunt sigur că d. Theodor Rosetti va profità de cea dintâi ocaziune.

Până atunci, dacă voim să discutăm, voiu stabili cu mărturia propriilor colegi de azi ai d-lui Vernescu, că zisele D-sale nu pot fi primite decât sub beneficiul unei corecturi, unei revizuiri complecte.

Cer în al treilea rând să se continue discuţiunea pentru ca să se limpezească încă un punct de acelea, pe cari dăunăzi l'am numit, de istorie contimporană a noastră: Faptul opririi decretelor la *Monitor*.

D. Vernescu a numit mână *îndrăzneaţă* pe aceea care a semnat ordinul de nepublicare; a desfidat pe ministrul *îndrăzneţ* care a făcut-o, să se arate la bara Camerei fără ca oprobiul să-l pecetluiască! Ei bine! Acea mână temerară nu a fost una; acel ministru cutezător nu a fost unul; Erau opt, erau tot consiliul de miniştri, cei ce au oprit decretele. (Aplauze.)

Epitetul de *îndrăzneţ* nu ne atinge; dacă D. Vernescu a pus într'ânsul o intenţiune injurioasă, răfuiască-se cu cei doi colegi ai săi de odinioară cari şi azi şed lângă D-sa. (Aplauze).

Iată punctele pentru care vă rog să nu închideţi discuţiunea

www.dacoromanica.ro

NAVIGAŢIA FLUVIALĂ ROMANA

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 16 IANUARIE 1889

Regretatul principe Al. Ştirbey, ministru al lucrărilor publice în cabinetul Th. Rossetti, format la 18 Martie 1888, întocmise nn proiect de referat destinat a fi supus consiliului de miniştri, privitor la situaţiunea economică a României din punctul de vedere al căilor sale de comunicaţiune. Prin acest proiect de referat, principele Al. Ştirbey tăgăduia importanţa Dunărei pentru transportul nostru de cereale, şi învedera necesitatea de a construi aşa fel liniile noastre ferate ca ele să acapareze transportul cerealelor îndreptându-le spre un singur port liber. Acest document fiind publicat de ziare D. P. S. Aurelian, senator liberal s'a folosit de prilej spre a interpela pe d. Al. Marghiloman, care înlocuise pe principele Ştirbey la departamentul lucrărilor publice*) asupra intenţiunilor guvernului în ce priveşte organizarea unui servicin de navigaţiune fluvială, hotărâta de guvernul liberal din 1887. La această interpelare d. Al. Marghiloman, a răspuns după cum urmează:

Domnilor Senatori,

Recunosc cu D. Aurelian că chestiunea relativă la navigaţiunea fluvială în România şi la economia generală a mijloacelor noastre de transport n'a fost decât atinsă cu ocaziunea Mesagiului şi că chestiunea merită să fie readusă, în dezbaterea Senatului. Dealmintrelea este o chestiune destul de importantă, având ramificaţiuni destul de adânci în toate părţile dezvoltărei noastre, pentru ca să merite o nouă discuţiune în corpurile legiuitoare ori de câteori s'ar simţi nevoe.

*) In urma remanierei ministeriale din 7 Noembrie 1888 principele Ştirbey a trecut la departamentul internelor, iar d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei a luat pe acel al lucrărilor publice.

www.dacoromanica.ro

Dacă însă sunt de acord, şi tocmai pentrucă sunt de acord cu D. Aurelian în această privinţă, îi pot manifestà mirarea mea că s'a folosit de...—aşi dori să atenuez cât de mult expresiunea,— de un prilejiu pentru a abordà această chestiune, prilejiu de care nu aveà nevoe.

Dacă ne-ar fi făcut onoarea să ne întrebe, pe colegii mei, ori pe mine, ce este cu acea lucrare, trecută nu în *Monitorul Oficial* ci numai ca document într'un ziar, i-aşi fi spus că referatul acela nu este un referat, nu este un act de guvern, ci este, cum a-şi puteà zice, *un proiect de referat* asupra căruia consiliul de miniştri n'a fost chemat să se rostească, şi nu s'a putut rosti.

Dealtmintrelea, D-lor, pentrucă colegul meu dela interne e absent, nu mă voiu lepădà de lucrarea sa, şi nu voiu susţine înaintea Senatului că merità, cum zice poetul francez : „nici acel exces de onoare, nici acea indignitare". Modul cum a discutat onor. D. Aurelian proiectul de referat al prinţului Ştirbey, seamănă cu aphorismul lui Talleyrand ; „dă-mi două rânduri din scriitura unui om, şi voiu aveà cu ce să'l spânzur!" (llaritate).

Să vedeţi însă că departe de a remite erezii economice, departe de a voi să implice activitatea naţională într'un sens dat, principele Ştirbey, atunci ministru al lucrărilor publice, s'a preocupat cu totul de altă chestiune, chestiune care răsare din concluziunile lucrărei sale. Iată care erà preocuparea predecesorului meu la ministerul lucrărilor publice: Găsindu-se faţă cu un minister, — D. Aurelian o va recunoaşte cu mine — absolut dezorganizat şi în lipsă de mijloace de a'şi îndeplini menirea sa, în ceeace priveşte dezvoltarea şi întreţinerea căilor noastre de comunicaţie, prinţul Ştirbey a voit să atragă limpede atenţiunea colegilor săi şi a Camerei asupra acestui punct de căpetenie.

Iată lucrarea sa, document azi cu totul privat, tinde la stabilirea a trei adevăruri : Intâi, că budgetul Statului nu e suficient pentru întreţinerea şi construirea de şosele îndestulătoare ca să alimenteze reţeaua de căi ferate. Al doilea, că în modul cum căile noastre ferate au fost concepute, şi cum au fost executate, ele nu mai corespund astăzi traficului repede şi internaţional şi că, prin urmare, comportă amendări şi scăderi. Al treilea, că evenimentele politice din urmă dându-ne, din fericire, ceeace este visul tuturor ţărilor, un port de mare, care poate deveni comod

www.dacoromanica.ro

eră de datoria noastră să luăm acest port ca cap de linie a unuĭ întreg sistem de scurgere a produselor noastre.

Acestea fiind concluziunile clare ale referatului, acestea fiind preocupaţiunile patriotice ale ministrului, ce importă unele considerante aduse ca argument ?

Dacă pentru susţinerea acestor trei puncte, adică sporirea resurselor pentru facerea de căi de comunicaţie, pentru alimentarea mai bună a drumurilor de fer ; al doilea, îndreptarea traseului căilor ferate în părţile sale ilogice şi neregulate ; al treilea punerea în vedere a necesităţii de a face pod peste Dunăre ; dacă, pentru obţinerea acestui întreit scop, principele Ştirbey a alunecat în consideraţiuni economice controversabile poate, dar întru nimic suspecte, tendinţa generală a lucrărei este oare mai puţin bună ?

Lăsaţi fiecăruia libertatea de apreciaţiune ; opinia prinţului Ştirbey, nefiind comunicată ministerului, rămâne ca orice scriere de economie politică în domeniul criticei, dar scapă cenzurei unui corp legiuitor pe cale de interpelaţiune.

Nu mă mir că s'a văzut într'un ziar...

D. *P. S. Aurelian :* In trei ziare.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman* : In trei ziare, fie, această lucrare.

M'am interesat de chestiune şi am aflat că, pe timpul vacanţelor, pe timpul deci de lâncezire a vieţei parlamentare, care cu pasiunile ei alimentează atât de bine presa, un ziar amic s'a găsit fericit de a pune mâna pe o scriere de valoare.

Fie prin indiscreţiune, fie, cum o cred, prin autorizaţiune specială, acel ziar a dat la iveală proiectul de referat al colegului meu cum ar fi dat ospitalitate oricărui aviz autorizat într'o chestiune aşà de importantă.

Iată căror circumstanţe se datoreşte publicarea unui referat, care e destinat până astăzi să rămână în cartoanele ministerului ca să servească urmaşilor D-lui Ştirbey ca un jalon pentru unificarea întregului nostru sistem de comunicaţiune. Prin urmare, rog pe D. Aurelian, rog şi pe onor. Senat, — căci pentru Europa, obiectai îngrijărei D-lui Aurelian, nu am să mă preocup, (ilaritate — aplauze), — să readucem fiecare lucru la adevărata lui proporţiune şi să cruţe unele convingeri când ele conduc la o concluziune sănătoasă.

www.dacoromanica.ro

In privinţa Dunărei este lezne de văzut că punctul de vedere de căpetenie al predecesorului meu erà acesta: Dunărea este o cale de comunicaţie vicioasă, cel puţin pentru o parte a anului când este îngheţată. Mai este apoi un mijloc de transport aproape inutil în mânile României, pentrucă România nu are o flotă a ei pe dânsa. Prin urmare, până la o creaţiune a flotei....,

D, *Alexandrescu V. Urechiă*: Şi Constanţa e îngheţată.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Constanţa e un port de mare care nu îngheaţă decât foarte rar şi care este abordabil mai în orice timp.

D. *ministru al domenilor, Al. Lahovari:* In orice caz nu este responsabil guvernul. (Râsete).

D. *Alexandrescu V. Urechiă*: Guvernul e responsabil dacă ar sacrificà toată activitatea pentru un port de mare.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Guvernul ar fi responsabil dacă ar sacrificà toată activitatea ţărei pentru portul Constanţa.

D. Urechiă însă scrie că noi am lăsat chestiunea, până în prezent, în absolută rezervă şi că, dacă vreun prejudiciu s'o fi stabilit în această chestiune, nu noi l-am creat.

In definitiv, şi pentru a circumscrie dezbaterile, să nu alunecăm afară din punctele asupra cărora ne-a interpelat D. Aurelian. In domeniul doctrinei am aveà multe de zis, şi atunci înţelegeţi că am ajunge la o dezbatere desigur variată şi interesantă, dar care nu ar aduce la nici o soluţiune practică.

Să răspund dar la faptele concrete din interpelaţia D-lui Aurelian, lăsând la oparte referatul care le-a servit de introducţiune.

In privinţa acestui act răspund categoric că faţă cu dânsul întreaga politică economică a ţărei este absolut liberă de ori-ce angajament.

Care este acum obiectul concret al interpelărei?

Ce este hotărât guvernul să facă cu legea de navigaţiune pe Dunăre ?

D-nii mei, ca să fie nevoie de făcut cevà, o cred. Ca să se fie făcut cevà o neg intr'un mod absolut. Şi în această materie, D-le Aurelian, ca şi în altă materie, aceea a unor drumuri de

www.dacoromanica.ro

fer de interes local, ne găsim în faţa unor date legislative a regimului trecut, cari însă nu sunt decât praf aruncat în ochii.... destul de complezenţi ca să 'l primească !

In materie de drumuri de fer avem cunoscuta lege din 4 Decembrie 1887, care acordă o mulţime de linii interesante ca linia Jijiei, linia Moineşti-Ocna, linia Piteşti-Curtea-de-Argeş şi le dotă cu un credit de 24.000.000. Domnul ştie ce neajunsuri ne-a creat această lege.

Fiecare ne puteà zice şi ne zice: Succesori ai acestui guvern, ce staţi cu mâinele încrucişate? Credit aveţi, emiteţi *rentă* şi faceţi ceeace predecesorii D-voastrè, Camera de eri, a găsit necesar !

Din nenorocire numai că şi în acea lege dela 1887, se găseşte încă un mic articol care anulează ce erà stabilit prin ea, articol care prescrià că cele 24.000.000 căutau să fie acoperite treptat din resursele ordinare ale budgetului. Şi resursele ordinare ale budgetului, D-lor, ştiţi că nu sunt îndestulătoare pentru a întreţine cu petriş şoselele noastre ! (Aplauze).

Tot în sistema acestei legi de paradă, găsim şi legea navigaţiunei fluviale. La finele anului 1887 s'a votat de Corpurile Legiuitoare, şi s'a promulgat prin decret regal o lege care îndatorează pe ministru de lucrări publice de a întocmi un serviciu de navigaţiune fluvială şi maritimă pentru transportarea mărfurilor şi a călătorilor. Un plan gigantic pot zice pentru România ! Veţi vedeà cum erà să fie întocmit acel serviciu !

O voce: Cine erà atunci la minister ?

O altă voce: D. Aurelian. (Ilaritate).

D. ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman: Iată, D-lor, ce zice art. 2:

„Serviciul de navigaţiune coprinde :

„a) Transporturile pe Dunăre cu vapoare şi remorcarea „vaselor Statului sau a vaselor particulare, atât indigene cât şi „străine.

„b) Transporturile pe râurile navigabile din interiorul ţărei.

„c) Transportul *pe mare* între porturile Dunărei şi porturile „maritime române.

„d) Intreţinerea serviciului de transport *la porturile de mare „ale ţărilor străine şi în special la porturile în cari se desfac „obicinuit* productele româneşti !“

www.dacoromanica.ro

Prin urmare, se îndatoreşte ministrul de lucrări publice să creeze navigabilitatea din interiorul ţării; căci râuri navigabile nu avem în România, flotabile da. Se mai îndatoreşte să profite de navigabilitate pe Dunăre ca şi când aceasta nu necesită cheltueli mai mari cu instalările trebuincioase, independente de vapoare, şolande, şlepuri, etc. lucrări cari sunt indispensabile a se aşeză pe ţărm. Se mai îndatoreşte să creeze un serviciu maritim internaţional între porturile de mare şi Anglia, Franţa, Italia şi Ţările-de-jos cu cari zilnic suntem în raporturi comerciale; ba încă să întindă aceste relaţiuni cu toate punctele unde ducem marfă.

Cu puţină exageraţiune s'ar puteà exige întreţinerea acestui serviciu cu chiar Bombay, în Indii, unde se duce lemnăria din Galaţi!

Planul este grandios, o recunosc, dar cari sunt resursele?

Este în dreptul fiecăruia, şi oricărui bun român, să se ilu-zioneze asupra puterilor sale şi să conceapă planuri pentru cari 'i trebue nu numai perseverenţă ca să le execute, dar încă entuziasm ca să le abordeze; cu o condiţiune însă: Mai 'nainte de angajà Statul într'o întreprindere de felul acesta, trebue să aibă nu numai posibilitatea dar *certitudinea* că vei puteà realizà cel puţin oparte din programul tău. Ia să vedem cu ce certitudine de a atinge această ţintă s'a votat legea aceasta de Corpurile legiuitoare?

Cât gândiţi că s'a pus la dispoziţiunea ministerului lucrărilor publice ca să realizeze programul acesta, actul acesta frumos? S'a pus 6.000.000, (ilaritate aplauze), şi încă 6.000.000 platonice

Pentru aceste 6.000,000 nu s'a incuviinţat emisiune de rentă sau altfel de împrumut, ci s'a zis să se ià 4.500.000 lei cu împrumut dela fondul porturilor, şi 1.500.000 dela fondul votat anterioramente pentru creaţiunea portului Constanţa.

D-lor, să'mi daţi voe mai întâi să raţionez ca şi când creditul ar fi sincer. Chiar dacă aceşti bani ar fi reali, nici măcar un început de execuţiune nu ar fi putut să abutizeze.

Este un punct asupra căruia cred că onor. D. Aurelian nu mă va contrazice. După calculele făcute fără studii, e adevărat, dar după corespondenţa urmată cu diferite case prin agenţii noştri diplomatici din străinătate, s'a constatat că flota numai după Dunăre ar fi costat...

www.dacoromanica.ro

D. *G. Mârzescu*: Cu generali ori fără generali? (Ilaritate).

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: E vorba de o marină marşandă!... Numai cumpărarea de vapoare remorchere, şalande ar fi costat 20.000.000! Prin urmare, reducând la *minimum posibil* legea votată, aplicarea ei ar costà 20.000.000.

D. *ministru al domeniilor, Al. Lahovary*: Dar capitalul de exploatare, cărbuni şi altele?

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Aşà dar, în loc să se pună 20.000.000 la dispoziţiunea ministerului, s'au dat 6.000.000 numai şi ministrul s'a mulţumit! Dar ştiţi de ce? Cred că nu comit nici o indiscreţiune când voiu zice că dorinţa domnului Aurelian erà ca cu acele 6.000.000 să se facă un început şi să se angajeze chestiunea, sigur fiind că ţara va merge înainte, odată îmbarcată într'ânsa.

D. *G. Mârzescu*: Ca la fortificaţii.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Onor D. Aurelian, dacă am transfigurat opiniunea D-tale sunt gata să retractez, dar parfumul ce se degajează din acest proiect de lege, este următorul: „Să punem degetul şi pe urmă braţul va urmà." (Aplauze).

Eu socotesc că aceasta este un sistem deplorabil. Un particular dacă 'l practică ar fi un nesocotit. Dar Statul?

'I este oare lui permis să facă lucrul acesta când nu e sigur că poate să ducă lucrul la un bun sfârşit? (Aplauze).

Sunt adânc convins, atât în ordinea militară ca şi în ordinea economică, ca dacă s'ar fi privit realitatea bine în faţă, dacă înainte de a se încercà o experienţă s'ar fi cercetat bine la ce total de cheltueli ea puteà duce, sunt unele întreprinderi înaintea cărora ar fi ezitat ţara un moment. (Aplauze).

Tot asemenea şi în materia de faţă, ar fi rău ca să se anunţe cu surle şi cu tobe că creăm un serviciu naţional maritim şi fluvial, şi să 'l începem pe scara pe care ne îndeamnă să o apucăm D. interpelator.

Intr'o bună dimineaţă putem să ajungem la o lichidare. Poate unui particular, care s'a înşelat în combinaţiunile sale, să 'i fie permis să lichideze, dar Statul nu e permis să lichideze. Cu începuturile preconizate de legea din 1887, începuturi sterile, ne-am fi trezit cu câte-va vapoare, remorchere şi şalande pe cari am fi siliţi să le vindem concurenţilor noştri austriaci, liberi să

www.dacoromanica.ro

le cumpere pe nimic. Nu protestă D-le Aurelian! Am avut un precedent; S'au comandat bacuri şi au fost netrebnice pentru destinaţiunea lor şi în timp de 6 luni ministerul lucrărilor publice le trimete la ministerul de război.... care după 6 luni le înapoià; fiindcă nici unul din ei nu voià să aibă în serviciu un personal şi un utilagiu absolut netrebnice. Astăzi bacurile servesc la altceva decât la destinaţiunea pentru care se afectase.

Tot asemenea ar fi fost şi în materia aceasta. Este bine să facem cevà, însă toate vin la rândul lor! Şi când vom fi complinit lucrările mai principale cari se pot atinge cu o cheltuială mult mai mică, atunci ne vom gândì şi la un serviciu de navigaţiune. Insă părerea mea este tot în sensul referatului principelui Ştirbey: Să începem prin a complinì ce avem pe uscat înainte de a ne aruncà în noi intreprinderi.

Mai departe, cred, că la ceasul când ne vom îndreptà privirile spre navigaţiune, mult mai lezne vom face cevà, subvenţionând *o companie română* chiar cu capitaluri străine, puţin importă, cari ar asumà ea sarcina unei flote româneşti, decât să ne facem noi antrepenori de navigaţie.

Acum, D-lor, pentrucă văd pe D. Aurelian oare-cum îndârjit în contra mea....

D. *P. S. Aurelian*: Eşti prea tânăr ca să fiu contra D-tale.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*; Inţeleg ca pruncul, la zămislirea căruia aţi contribuit, să fie scump inimei D-voastre şi să vă displacă, când acela care 'l are în braţe nu 'l ţine cu toate menajamentele voite. (Ilatitate). (Aplauze) Sentimentul este foarte firesc.

Să arăt acuma—ca al douilea motiv—că pruncul este mort născut astfel cum la făcut legea D-voastre.

Ziceam adineaori că şi fondul acesta de 6.000.000 nu există decât pe hârtie; în adevăr, art. 9 al legei zice:

„Pentru cumpărarea *vaselor, maşinelor şi materialului trebuincios exploatărei* şi pentru *executarea construcţiunilor din porturi,* se acordă ministerului un credit de 6.000.000.

„Acest credit se va acoperì printr'un *împrumut de 4.500.000 lei dela fondul porturilor* cu dobândă ce se plăteşte de Casa de depuneri şi consemnaţiuni, iar *restul de 1.500.000 lei se va acoperi din creditele acordate pentru portul Constanţa.*"

Acest milion şi jumătate din urmă sunt bani numai pe

www.dacoromanica.ro

hârtie. Care este ministerul care ar voi să atace creditul portului Constanţa, fără ca mai 'nainte să fi hotărât că face portul. Şi în această materie deciziunea nu ajunge, trebue şi putinţă.

Portul poate merge şi la 20.000.000 ; el trage după dânsul podul pe Dunăre care, cu instalaţiunile lui, poate întrece 2.000.000.

Mai înainte, deci, de a risicà operaţia trebue să te gândeşti la resursile ordinare cari pot acoperi anuitatatea unei asemenea sume. (Aprobări).

Aceasta este o lucrare care se va face şi ministrul, care va aveà gloria a o îndeplini, va fi foatre fericit. Insă astăzi este greu de tot. Suntem prinşi într'o anuitate destul de serioasă ca să ne mai gândim, înainte de a emite rentă, pentru lucrări sau operaţiuni cari nu ar fi imperios reclamate.

Or, a antamà un credit important, care trebue să tindă la un scop dat, şi care nu se poate fragmentà pentru un crâmpeiu de un milion şi jumătate, ar fi o glumă financiară pe care nu mă simt capabil să o susţin.

Prin urmare, pentru serviciul fluvial pe Dunăre, s'a dat în parte un credit iluzoriu, de un milion şi jumătaţe, care nu există decât în lege şi care nu va există decât atunci când operaţiunea totală va fi abordabilă.

Rămâne partea cealaltă, cele patru milioane şi jumătate din fondul porturilor.

„Le bon billet qu'a La Châtre!"

Să vedeţi ce putinţă s'a dat ministerului lucrărilor publice de a luà banii aceştia. Fondurile tuturor porturilor din România se ridică la suma de 5.909.000 lei, asupra cărora Giurgiu, pentru lucrările pe cari se fac acolo, a afectat suma de 300.000 lei, Ilfovu prin Olteniţa 10.000 lei ; prin urmare, fondurile nu se mai reduc decât la 5.000.000 şi jumătate, fonduri de cari nu te poţi atinge decât cu precauţiune, pentrucă taxa de navigaţiune n'a fost admisă de vecinii noştri şi n'a fost încuviinţată de noi decât în vederea ameliorațiunei porturilor.

Chiar astfel fiind şi admiţând că fondurile se pot întoarce dela destinaţiunea lor, ele sunt gravate de sarcini. Astfel avem lucrări întreprinse în Mehedinţi la Severin ; în Teleorman la Zimnicea şi Măgurele.

Dar deosebit de aceasta, nu trebue să faci şi servicille

www.dacoromanica.ro

porturilor? Poţi să le sleeşti deodată toate fondurile şi să le laşi fără resurse? Ce economie politică ar mai fi şi aceasta, când în definitiv mobilizezi 4.000.000 din aceste fonduri, şi cu ce rămâne să nu ai cu ce face, fie chiar cea mai mică reparaţiune de cheiu sau de protecţiune a porturilor?

Eu socotesc că fondurile acestea s'ar întrebuinţà mult mai priincios aşà cum se face astăzi, adică: când un port are o lucrare de făcut şi fondul său este minim, se împrumută dela celelalte porturi şi cu modul acesta se satisfac cerinţele; printr'o operaţiune de felul acesta căutăm în curând să tentăm destuparea Borcei.

Dealtmintrelea nu-mi este de loc probat că lucrările de bazin dela Brăila şi Galaţi nu au să fie plătite tot din aceste fonduri, astfel încât, prin lucrările angajate sau cele cari s'ar mai recunoaşte în urmă, fondul este absolut absorbit.

Prin urmare, vedeţi că legiuitorul dela 1887 a fost împins mai mult de entuziasmul său decât de preocupaţiunea de a realiza ceva.

Cred că, în realitate, ministrul cel mai binevoitor nu găseşte în legea de faţă un mijloc de a creà serviciul de navigaţiune, dar nici chiar putinţa de a urnì din loc. Nu m'aşi crede autorizat, în ceeace mă priveşte, să iau nici banii necesari pentru facerea de studii, necum pentru a merge mai departe.

Iată, D-lor, explicările ce aveam de dat şi dacă cumva în expresiunile mele voiu fi depăşit marginile unor explicaţiuni dezbrăcate de orice animozitate, fac scuzele mele mai d'inainte. Intenţiunea mea era să intrăm dela început în chestiunea concretă, specială pe care D. Aurelian mi-a formulat-o înscris, şi la care cred că am răspuns. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

UN RĂSPUNS D-LOR N. FLEVA ŞI G. MARZESCU

DOUĂ DISCURSURI ROSTITE IN SENAT LA 3 ŞI 6 FEBRUARIE 1889

In şedinţa Senatului dela 3 Februarie 1889 d. Nicolae Fleva interpelează guvernul asupra unei scutiri de taxe acordate societăţii forestiere P. & C. Goetz, pentru importul lemnului de brad din Bucovina. Cum această scutire s'a acordat pe baza legei de încurajare a industriei naţionale, eră evident că d. Nicolae Fleva urmărise de mult scopul de a lovi pe unii membri şi susţinători ai guvernului, dat fiindcă în Consiliul de administraţie al zisei societăţi figuraseră şi d nii Menelas Ghermani, ministru de finanţe, şi d. I. Marghiloman, membru al majorităţii Parlamentului. După răspunsul d-lui P. P. Carp, care, ca ministru al agriculturii şi industriei, luase măsura incriminată de interpelator, a luat cuvântul şi d. Al. Marghiloman spre a răspunde d-lui N. Fleva, care îi reproşase faptul de a nu se fi recuzat dela semnarea unui jurnal al consiliului de miniştri favorabil unei societăţi al cărei consiliu de administraţie eră prezidat de către d. I. Marghiloman, părintele d-sale.

Iată cuvântarea d-lui Al. Marghiloman :

Domnilor Senatori,

Vă mulţumesc că aţi îngăduit să continue discuţiunea *). Sunt vorbe asupra cărora nu trebue să treacă orele! Sunt fericit că o circumstanţă fortuită m'a pus în stare să le aud. Eram în Cameră ; am fost chemat acì de biurou ca să susţin legea pentru drumul de fier Galaţi-Bârlad, şi sunt recunoscător D-lui preşedinte că m'a pus astfel în poziţiune să resping pe dată o acuzaţiune odioasă care s'a adus mie şi colegului meu D. Ghermani.

* Se pusese la vot prelungirea şedinţei.

www.dacoromanica.ro

D. Ghermani, D-nii mei, n'are şi n'a avut nici o acţiune în societatea herestraelor, şi dacă puneţi la îndoială cuvintele mele, rog să se verifice imediat şi registrele societăţii Goetz cari sunt în Bucureşti şi registrele casei Hermani cari sunt în Bucureşti.

D. Ghermani, cunoscut pentru probitatea sa în străinătate, — Românilor le este lezne să o conteste — a fost ales de acţionarii străini ca reprezentant al lor. Societatea formându-se sub regulamentul cel vechiu care cârmuià societatea anonimă, membrii străini nu erau decât cu mare greutate admişi de minister în consiliul de administraţie. Grupul acţionarilor Franţei reprezintând un capital de 2.000.000, având dreptul să fie reprezentat în consiliu, a delegat pe D. Ghermani ca împuternicitul lor. Lucru erà absolut legal, deoarece D. Ghermani depunea cauţiunea, în acţiuni, cerută de statute. Toţi colegii D-lui Ghermani ştiau că D-sa reprezintă consorţiul Hercent şi comp. şi 'i recunoşteau această calitate. Niciodată — o afirm cu tărie — D. Ghermani de aproape sau de departe nu a avut umbră de interes în societate. Nu veţi găsi în tot decursul timpului dela 1888 încoace o singură şedinţă la care să fi participat. Inainte de a eşi decretul de numire ca ministru, pe când erà în tratative de a intrà în minister, şi-a dat demisiunea din mandatar al acţionarilor societăţii Goetz. Încă un lucru pe care-l puteţi verificà! (Aprobări).

Eu!.. Eu, D-lor, n'am avut o centimă în vre-o societate financiară, şi astă abstenţiune — poate forţată — am practicat-o până azi. Desfid pe oricine să găsească la mine o hârtie de valoare, o acţiune sau un titlu de al Statului. Membru în consiliul de administraţie nu am fost, şi când am avut să mă pronunţ asupra cazului adus în consiliul de miniştrii, vă rog să credeţi că am făcut-o dezlegat de orice preocupaţiune.

Mi s'a aruncat cu uşurinţă că sunt fiul preşedintelui consiliului de administraţie; ei bine, preşedintele consiliului de administraţie, tatăl meu, are 100 acţiuni în raport cu 16.000 acţiuni cari sunt emise în Austria, Franţa, Belgia şi România. Ce poate riscà capitalistul care a depus 50.000 de franci într'o afacere de 8 milioane, dacă cumva se închidea fabrica? Interesul la 50.000 de franci! Căci, capitalul e totdeauna reprezentat prin fabrică, prin pădurile, prin instalaţiunile societăţii. Cum! se poate crede că un om care are onoare de a stà la cârma ţării să fie capabil

www.dacoromanica.ro

a comite o forfetură pentru a scăpà procentele unui capital de 50.000 de lei? Nu cred că e cineva în Senat, afară de d. Fleva, care să creadă aceasta. (Aplauze).

Vă voiu aduce compturile acelei societăți, dacă voiți, și veți vedeà că de când tatăl meu este președinte al Consiliului de administrație a luat 1.760 lei ca tantiemă și ca jetoane de prezență. Apoi pentru a salvà un asemenea mizerabil câștig am făcut eu o murdărie? (Aplauze).

Când a venit afacerea în consiliul de miniștri, prima mea mișcare, puerilă mondană, pot zice,— căci sunt aparențe de delicateță pe cari un ministru nu trebue să le aibă — primul meu scrupul a fost să nu iscălesc, ca să nu aibă nimeni prilejul unei apropieri de nume de făcut asupra unui interes bănesc. Și prezidentul consiliului, onor. D. Th. Rosetti, care a luat în mână interesele societății chiar asupra plângerilor Gălățenilor, căci el n'a voit să se închidă un stabiliment ce făceà afaceri de 16 milioane, mi-a zis: D-ta crezi că este criticabil de a se veni în ajutorul acestei societăți și că ajunge un singur scrupul de o delicateță cuintesențială ca D-ta să nu poți a te asocià cu colegii D-tale? Și atunci, D-lor am pus în cumpănă închiderea unui stabiliment care făceà onoare României, vă pot afirmà cu preciziune faptul că societatea erà pe cale de strămutare la Reni, unde șantierele erau făcute, cheiul dat de guvernul rus, refacțiunile acordate. Mi-am zis: când este vorba să se stârpească o industrie română care exportează sub pavilionul român lemne cualificate românești până în Indii și Panama; când este să se ridice sărăcimii din Galați debușeurile cu cari se alimentează focul lor pe nimica; când este să las a căderà în mizerie o populațiune de 6000 plutași cari se hrănesc din transportul plutelor dela Piatra la Galați,— aș aveà scrupuluri preà ridicule de a nu pune semnătura mea alături cu a lui Th. Rosetti, cu a lui Maiorescu, cu a prințului Știrbey și cu a lui P. P. Carp.

Până azi, D-lor, credem că am făcut o acțiune utilă. Recunoaștem însă oricui dreptul de a arătà că este o acțiune ilegală, dar nu o acțiune imorală.

Știam că am adversari politici, cât de tânăr și mic sunt; știam că sunt unii cari 'mi denegă orice capacitate și orice competință! — este dreptul lor: Au poate chiar dreptate! — Dar nu

www.dacoromanica.ro

ştiam că ar fi cineva care să conteste onorabilitatea şi probabitatea mea, şi mai puţin încă nu recunosc acest drept D-lui Fleva, care mă cunoaşte dela cel dintâiu pas de om făcut în ţara mea. Injuria ce 'mi face este aşà de nemeritată încât nu'mi voiu oferi sterila plăcere de a i-o întoarce. Sunt sigur că în momentul de faţă are deja în conştiinţa D-sale o remuşcare pentru urâta faptă ce a comis. (Aplauze).

Aşà dar, dacă cată să se examineze mai departe această chestiune, să se pună pe singurul teren ce comportă, pe terenul dacă este o călcare a unei legi şi dacă călcare fiind, este un lucru util sau nu; să nu se pună pe terenul onorabilităţii sau al beneficiilor ruşinoase, căci este un teren falş; şi este un teren carè târziu s'au de vreme ar costà pe acei care 'l aleg!

Chestiunea revenind în discuţia Senatului, pe urma unei intervenţii a raposatului senator de Iaşi G. Mârzescu, d. Al. Marghiloman în şedinţa dela Februarie 1889 dă următoarele explicaţiuni:

Domnilor Senatori,

Este o foarte penibilă îndatorire de a reluà cuvântul în o chestiune care ar pare că mă atinge: dar sunt dator, cu toată repulsiunea ce am, să aduc câteva deslușiri pentru îndreptarea punctelor de fapt, mărginindu-mă aci şi numai aci.

Aţi văzut din certificatul adus de D. Mârzescu că s'a rectificat aserţiunea D-lui Fleva, făcut contra evidenţei, în şedinţa precedentă, că societatea Goetz ar fi constituită numai din anul acesta.

Societatea este întocmită din 1883 când s'a transformat în societate română o fondaţiune a fraţilor Goetz care existà de 10 ani la Galaţi. In epoca aceasta societatea ar fi putut să alerge după favori dacă ar fi avut umbră de îndoială despre lucrările sale.

Consiliul încă de atunci, prezidat de D. Ioan Marghiloman, erà compus cu un eclectizm dezbrăcat de orice preocupaţiune politică. Au funcţionat în acel consiliu lângă D. Emil Costinescu şi C. Nacu, fruntaşi din opoziţiune ca D-nii Marghiloman şi George Filipescu, şi bancheri ca D-nii Ioanid şi Blank!

Această, societate în 1888, când a obţinut favoarea de care

www.dacoromanica.ro

se tângueşte D. Fleva şi Mârzescu, 'şi făcuse cererea sa încă dela 1887 când erà departe de a se prevedeà o schimbare bruscă în destinele regimului care ne cârmuià. Mai mult decât atât, lucrările ingineriloŕ forestieri pe care s'a întemeiat D. Carp sunt lucrări prescrise de D. Gheorghian, prin urmare nici de aproape nici de departe nu sunt făcute de prieteni ai noştri; lucrarea aceasta este făcută din Ianuarie 1888, cum veţi vedeà din dosar, nu în Iunie cum a pretins D. Fleva. Dacă însă a fost înregistrată numai în Iunie, nu mai puţin ea este din Ianuarie, cum se poate constatà din iscăliturile celor 3 forestieri.

Tot asemenea din 1887 şi 1886, nu din anul venirei noastre la minister, sunt avizele favorabile ale comisiunei industriale şi celelalte acte!

In ceeace priveşte pe D. Ghermani, în adevăr dacă certificatele se citesc *incomplect* se pot strecurà neexactităţi voluntare sau involuntare.

Desfid, din nou, pe oricine să probeze prin însuşi registrele societăţei că D. Ghermani erà acţionar când a fost numit membru al consiliului de administraţie; încă şi mai puţin când a fost numit ministru...

D. *N. Fleva:* Nu este exact.

D. *preşedinte, general I. Em. Florescu:* Nu întrerupeţi.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* D. Fleva are mania denegaţiunilor fără ca D-sa să aibă cu ce le întărì; când afirm că D. Ghermani n'are nici o acţiune...

D. *N. Fleva:* Azi, poate.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Şi când afirm vă pot dovedì cu registrele societăţei şi ale D-lui Ghermani pe anii 1889, 1888, 1887 şi nu va fi nimeni care să'mi deà o dezminţire...

D. *N. Fleva:* Este inexact.

D. *preşedinte, general I. Em. Florescu:* D-le Fleva, voiu fi silit să vă chem la ordine, dacă veţi mai continuà astfel cu întreruperi sistematice.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Intre D. Fleva care afirmă şi eu asemenea care afirm, Senatul va alege. Eu, însă, mai ofer şi sprijinesc afirmaţiunea care o pun cu acte neîndoelnice.

www.dacoromanica.ro

Ştiu că D. Fleva, dând o interpretaţiune de avocat, zice, că nu poate fi cineva membru în consiliul de administraţiune dacă nu este acţionar; D. Fleva uită însă, că toate societăţile când recurg la oameni speciali pentru a le încrede o gestiune, depun ele acţiuni pentru dânşii, acţiuni cari sunt considerate ca cauţiune şi cari răspund de administraţiunea lor.

In această calitate şi numai astfel au fost depuse 50 acţiuni In numele D-lui Germani.

Iată, D-lor, cum stă chestiunea. Şi nu cred că ignoră lucrul acesta nici onor. D. Fleva, nici onor. D. Grădişteanu care mi se pare a făcut aceeaşi obiecţiune.

D. *P. Grădişteanu:* N'am făcut nici o observaţiune.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Reviu D-lor, la chestiune. Am spus şi susţiu că D. Germani, dela începutul anului 1888 de când îşi dăduse demisiunea din consiliul de administraţie, n'a mai avut nimic comun cu societatea.

In Octombrie 1888 când s'a adunat Adunarea generală, D-sa a fost *reales* de acţionarii societăţei, dar îndată ce i s'a notificat alegerea, D-sa a şi demisionat, după cum se constată din certificatul ce a produs însuşi D. Mârzescu.

Nimeni, cred, nu 'mi va atribui paternitatea certificatului cu care socoteau D. Fleva şi D. Mârzescu să ne cufunde.

Certificatul nu zice oare: „Adunarea, în şedinţa dela $^{19}_{31}$ „Octombrie 1888 procedând la *realegerea* consiliului, a ales pe „D-nii Ion Marghiloman, Pflaum, Philipescu, Germani *(demisionat „la $^{11}/_{21}$ Noembrie 1888)* etc."

Citiţi bine *la 4 Ianuarie 1889,* preşedintele Consiliului de administraţiune raportează tribunalului de comerţ, că la *19 Octombrie 1888*, între alţii a fost *reales* şi D. Menelas Germani, care s'a şi retras *la 11 Noembrie!*

D. Germani deci abiă avù timp util ca, de îndată ce i s'a notificat realegerea, să demisioneze din nou.

Şi iacă cu ce act se servià D. Mârzescu pentru a afirmà spusele mele!!

Voiesc să cred că este inadvertenţă din partea D-lui Mârzescu. Îmi place să cred că l'a pus D. Fleva în poziţiune de a nu fi decât pe jumătate în curentul afacerei...

www.dacoromanica.ro

D. *G. Mârzescu:* Dar am văzut în *Monitor.* Ce suntem evrei ca să nu înţelegem româneşte?!

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman*: Este semnat D. Germani în darea de seamă generală din 11 Noembrie? Unde aţi văzut aceasta?

D. *N. Fleva:* Cine sunt semnaţi? D-voastră trebue să aveţi acea dare de seamă; noi n'am putut'o căpătà, nu suntem acţionari.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Pentru numele lui Dumnezeu, D-lor, înţelegeţi că D. Germani nu este semnat nicăeri, deoarece nu făceà parte din acel consiliu de administraţie! Ce, eu să fac proba negativă? Pretenţiunea este stranie.

Apoi, la urma urmelor, de unde acest principiu că ar fi odios ca un ministru să fie într'un consiliu oarecare de administrare?...

D. *G. Mârzescu:* Daţi-mi voie a dà o explicare. D-voastră n'aţi fost în şedinţă când am vorbit eu.

D. *ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman:* Nu este nevoe de nici o explicare. Eu n'am cerut cuvântul decât a relevà că prin însuşi certificatul ce a citit D. Mârzescu se dovedeşte ceeace am afirmat eu. Şi, în aceasta D-lor nu pun nici o pasiune, nici chiar cea mai mică acrimonie; căci nici onor. D. Germani nici un altul dintre noi nu va puteà fi atins de o chestiune ca aceasta.

Interpelatorii au crezut cuviincios de a transformà într'o chestiune de probitate o măsură pur administrativă. Pot răsfoi actele noastre, pot restălmăcì intenţiunile noastre, pot pune cea mai oarbă pasiune, nu discuţiunea ce urmează va ştirbì sau va înălţà reputaţiunea noastră, (Aprobări).

www.dacoromanica.ro

LINIA FERATĂ DOROHOIU—IAȘI

ȘEDINȚA SENATULUI DELA 14 DECEMBRIE 1889

In ședința Senatului dela 14 Decembrie 1889 se dă citire proiectului de lege prin care se deschide un credit ministerului lucrărilor publice de 15.000.000 lei pentru construirea liniei ferate Dorohoiu—Iași.

Iată în ce termeni, d. Al. Marghiloman, titularul departamentului în cauză, a justificat necesitatea acestui credit:

Domnilor Senatori,

Proiectul de lege pentru creațiunea acestei linii a fost propus de guvern. Intr'adevăr, legea prin care s'a declarat de utilitate publică construcțiunea unei căi ferate pe valea Jijiei este votată încă din 1885, asupra propoziținei guvernului; inițiativa deci a venit din partea administrațiunei. Proiectul însă dela 1885 hotărâse ca această linie să se facă asupra resurselor ordinare ale budgetului — mențiune pe care o veți găsi în mai multe voturi date pentru construirea de căi ferate — ceeace vă explică că toate acele voturi au fost iluzorii. Niciodată budgetul nu a permis să se facă cu spe ele ordinare ale Statului drumuri de fer. Dealtmintrelea nici nu cred că e cu putință ca niște cheltueli de prim stabiliment, cum e înzestrarea țării fie cu căi de comunicațiune ordinare, fie cu drumuri de fer, fie cu canaluri, să se poată suportă de un budget ordinar; acele înzestrări fiind destinate să mărească avuția publică națională, trebue să fie făcute cu resurse extraordinare.

Prin urmare, e vorba de a se puteà duce la bun liman do-

www.dacoromanica.ro

rința legiuitorului dela 1885, de a dà, cu alte cuvinte, administrațiunei resurse nu platonice, cu cari să poată construi această linie.

Asupra acestui punct a fost o generoasă emulațiune între guvern şi Cameră. Cum însă guvernul erà şovăitor prin Martie trecut, şi cum un alt guvern i-a succes, care şi el avusese altă preocupațiune decât aceea de o operă administrativă, Camera i-a luat înainte, şi asupra datinelor procurate de însuşi ministrul lucrărilor publice a votat creditul necesar de 15 milioane. Iată cum se explică că nu puterea executivă a propus cererea de fonduri. Proba cea mai deplină că votul Camerei mi l-am însuşit e că am solicitat dela Majestatea Sa un Mesagiu prin care am adus în cercetarea Senatului acest proiect de lege.

Acum cari sunt motivele, nu de filotimie, nu de moldovenism sau valahism — dacă îmi dați voe să întrebuințez aceşti termeni cari sună rău la urechia noastră de români — pe care se întemeiază construirea acestei linii? Eu nu cred că s'ar puteà justificà cheltuiala ce proiectăm pe o pretinsă egalitate de stabilit între partea de dincolo şi partea de dincoace de Milcov.

In această privință datele din raport sunt inexacte; căci nu se calculează importanța relativă a căilor ferate după lungimea lor kilometrică. După această socoteală, Rusia ar fi mai bine înzestrată cu drumuri de fer decât Belgia. Importanța se determină *după suprafața* de teritoriu deservită de un drum şi, în această privință, făcând calculul pe metru pătrat, Moldova are cevà mai multe căi ferate decât România. Prin urmare, nu în numele unei oarecari egalizări a situațiunei venim să vă cerem construirea acestei linii, ci în numele dezvoltării avuției naționale. (Aplauze).

Valea Jijiei este, după informațiunile ce avem — nu vă pot vorbi în cunoştiință personală de cauză, căci nu cunosc localitatea decât din rapoartele agenților noştri administrativi — valea Jijiei e adevăratul grânar al Moldovei; e una din regiunile cele mai fertile şi care străbate trei județe: Dorohoiu, Botoşani şi Iaşi. E de prima necesitate, prin urmare, ca să-i dăm un debuşeu leznicios către Dunăre.

Mai e şi o a doua considerațiune care militează tot aşà de puternic în favoarea acestei linii, este înflorirea Iaşului. Ştiți că Iaşul e una din localitățile cari din ce în ce se deperizează, şi nu atâta pentrucă ne mai fiind capitală a dispărut dintr'ânsul viața

www.dacoromanica.ro

mai activă ce se duce într'un centru de guvernământ, cât pentru că s'a deplasat comerciul. Redați lașului un focar comercial, o mare manipulațiune de afaceri, și creditul va reveni și cu dânsul prosperitatea urbană.

Ori, orașul Iași devenind panta de scurgere pentru Nordul Moldovei, pentru toate produsele ei, va deveni și o piață importantă de comerciu. Mai adăogați că se va impune atunci poate confecțiunea de magazine generale sau docuri și veți vedeà însemnătatea ce linia Jijiei ia și prin acest fapt.

Iată, D-lor, motivele pur și amente financiare și economice pentru cari solicit dela D-voastră un vot în favoarea acestui proiect de lege.

S'a invocat însă și o considerațiune contrarie, aceea că suntem înglodați în datorii. D-nii mei, nu voesc să umblu pe brazdele colegului meu dela finanțe și să mă aventurez în considerațiuni prea technice. Dar, slavă Domnului! Rare orî creditul unei țări tinere și starea ei financiară au fost mai satisfăcătoare. Multe State mai vechi și mai puternice ar puteà invidià situațiunea noastră. Am întrecut, sau apropiem miliardul? Ce importă dacă bogăția națională se dezvoltă în proporțiune. Mai putem împrumutà? De sigur, dacă găsim bani eftini și'i putem amortizà fără zguduire și fără știrbire a serviciilor curente ale Statului.

Intr'un credit extraordinar nu considerați cifra lui, ci utilitatea lui; într'o cheltuială, nu cercetați dacă este mare sau mică, dar dacă este productivă sau neproductivă.

Când vi se cere un credit de 100 lei, însă netrebuincios, refuzați-l cu cea din urmă energie. Când însă vi se cere credite, chiar de milioane, dar cari să fie *fructifere*, trebue să-l acordați fie pe ori și ce cale. (Aplauze). Ori, îmi închipuesc că linia aceasta e una din acele linii care e destinată nu numai să se renteze pe dânsa, prin urmare, să facă pe Stat să intre direct într'o parte a anuității, dar încă să-l acopere indirect de întreaga cheltuială prin îmbogățirea care o va da și pe alt teren decât acela al rentărei liniei.

Iată dar motivele și economice și financiare cari mă fac să solicit dela D-voastre, votarea creditului cu care am puteà să aducem la îndeplinire linia Dorohoiu-Jijia.

www.dacoromanica.ro

BUDGETUL C. F. R. PE ANUL 1890

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 16 DECEMBRIE 1889

Cu ocazia discuţiei budgetului C. F. R. pe anul 1890, d. Al. Marghiloman ministru al lucrărilor publice, a rostit următoarele

Domnilor Deputaţi,

Voiu fi scurt în răspunsul meu, atât asupra observaţiunilor făcute de D. Balş cât şi de D. Tocilescu. D-lor expun mai mult dorinţe şi teorii generale, decât o critică a budgetului căilor ferate. Şi cum acest budget este copiat pe cel de anul trecut, mi-aşi puteà însuşi ceeace recunoşteà cu perfectă bună credinţă în raportul său, D. Ţoni, unul din cei mai competinţi membri ai acestei camere: „Avem înaintea noastră un budget bine studiat şi bine chibzuit".

Voi începe cu D. Balş.

Cari sunt propoziţiunile formulate de D-sa? D. Balş reproşează trei lucruri căilor noastre ferate: Intâiu, lipsa unui serviciu comercial independent de direcţiunea generală; al doilea lipsa unei iniţiative şi unei mai mari independenţe a consiliului de administraţiune; al treilea, instalaţiunile defectuoase ale unor linii.

In ceeace priveşte cele două dintâi critici, asistaiu azi la contropartea exactă a celor cari se formulau anul trecut.

Anul trecut ni se ziceà că este iraţional de a aveà un serviciu comercial distinct de serviciul mişcărei, cu alte cuvinte ni se cereà incrustarea şi mai adâncă a diviziunei comerciale în direcţiunea generală a exploatărei. Tot anul trecut ni se ziceà că

www.dacoromanica.ro

consiliul de administraţiune este un organ inutil, fără altă menire decât să acopere pe ministru; cu alte cuvinte se vedeà într'ânsul o superfetaţiune!

Ce probează această contrarietate de vederi?

Erau buni judecători şi cei cari criticau anul trecut; sunt buni judecători şi cei ce susţin contrarul anul acesta.

Aceasta probează că chestiunile de administraţiune, că, mai departe, problemele economice, nu se rezolvă pe simple supoziţiuni. Ori, supoziţiunea, în cazul de faţă, este că ţara ar fi bântuită de o mulţime de neajunsuri economice asupra cărora administraţiunea căilor ferate ar aveà o înrâurire oarecare.

D. Balş are pentru dezvoltarea avuţiei naţionale preocupaţiuni patriotice, care-i exagerează răul. Aşi voì în orice caz ca D-sa să concretizeze puţin acest rău.

După mine sunt numai două semne exterioare cari ar puteà probà că politica drumurilor noastre de fer este greşită şi jignitoare pentru avuţia publică.

In primul rând ar veni o scădere în avutul naţional, o constantă depresiune în afaceri. Din fericire însă avuţia ţărei creşte zilnic şi înfiorirea generală este pe fiecare zi mai mare. Cum că drumurile de fer au contribuit şi contribuesc zilnic la această propăşire constantă lucrul este netăgăduit!

In al doilea rând ar veni o părăsire de către public a liniilor noastre; dacă criticele ar fi fundate, ar trebui ca traficul să alerge la alte căi de comunicaţiune şi să ne lase materialul neîntrebuinţat.

Ori, în această privinţă, toţi ştiţi că materialul drumului de fer, departe de a rămâneà neîntrebuinţat, dă zilnic loc la plângeri din cauza lipsei zilnice de trăsuri.

Prin urmare, baze certe, cari să revele defecte serioase în administraţia generală, nu avem: avem ce? — Şi acolo voi fi de acord cu D. Balş, — avem ceeace se chiamă *lipsa de vagoane.* O! în această privinţă, plângerile nu au lipsit şi persistenţa lor a impresionat poate pe D. Balş în punctul de a vedeà într'un ce accidental un viciu organic.

Ştiţi, D-nii mei, că acest rău, nu se poate lecui deodată. In anul trecut am examinat cauzele lui, am examinat ceeace se înţelege prin lipsă de vagoane. Lipsa aceasta a canalurilor de scur-

www.dacoromanica.ro

gere a mărfurilor poate proveni din trei cauze: *a)* din lipsa de material rulant; *b)* din rea întrebuinţare a acestui material, şi *c)* din depărtarea punctelor de încrucişare a trenurilor şi din insuficienţa instalaţiunilor de încărcare şi descărcare a mărfurilor.

Poci să ai vagoane îndestule şi să fii în deficit, dacă ele stau prea mult timp pe drum.

In privinţa primului punct, Camera, cu mare bunăvoinţă şi largeţă, a dat drumurilor de fer mijloacele trebuincioase de a se înzestrà. Comandele făcute sosesc la Martie, astfel că pentru campania anului viitor nu va mai fi lipsă de material.

In privinţa punctului al doilea, am ajuns ca întrebuinţarea materialului să se facă în condiţiuni cari să reducă turnus-ul unui vagon dela 7 şi $7^1/_2$ zile la $3^1/_9$ zile şi 4 zile.

In privinţa punctului al treilea, fie pe cale extraordinară, fie pe cale budgetară, aţi pus la dispoziţiunea noastră o parte din mijloacele necesare, şi continuăm a cere aceleaşi mijloace şi pentru anul viitor, spre a înmulţi mereu haltele de încrucişare şi dezvoltarea liniilor de garaj. Până acum sforţările principale s'au concentrat asupra Brăilei şi Galaţului, acum generalizăm lărgirile acestea de instalaţiuni.

Astfel dar, ce rămâne concrèt din afirmaţiunile D-lui Balş? Că tarifurile sunt prea mari?

Este o eroare profundă.

Vorbiţi de călători? da! Asupra acestui punct nu am aşteptat ca Camera să ne deştepte pentru ca să luăm măsuri de reducţiune a tarifurilor. Sunteţi în curentul acestei chestiuni şi ştiţi că dela Martie se pune în aplicaţiune un nou tarif, care într'o largă măsură răspunde cerinţelor generale.

Vorbind însă de tariful mărfurilor, sunteţi în eroare profundă, căci nu sunt multe din administraţiunile drumurilor de fer cari să transporte mai eftin mica viteză decât noi, întrucât nu ne punem în comparaţiune cu liniile de drum de fer ale unui Stat vecin, care transportă şi sub spezele de regie, numai pentru a concentrà asupra unui port curentul comercial.

Acest sacrificiu nu'l poate cere agricultorii noştri,— principali interesaţi — dela Stat.

Să luăm astfel produsele solului, cari sunt de un transport mai frecuent în ţară, cerealele, lemnele şi piatra.

www.dacoromanica.ro

Cerealele costă 4,004 centime de tona kilometrică; lemnele 4,490 centime; pietrele 3,405. Este oare mijloc de a concepe un preț mai scăzut? Dar dacă ai reduce numai o centimă la cereale, ai ajunge la un deficit anual de 1.250.000, dacă iau de bază a calculelor statistica comercială pe 1887, şi n'ai uşură kila decât cu 1 fr. 50 bani pentru un parcurs de peste 200 kilometri!

Orice preț vom pune, punctele de pe margînea Dunărei vor preferi totdeauna transportul pe apă; iar punctele depărtate de apă nu vor ajunge a fi pe picior de egalitate cu cele dintâiu.

Nu în tarifurile drumului de fer se găseşte sarcina cea mai mare care apasă asupra grânelor, spezele cele serioase sunt descărcarea în gară, transportul dela gară la magazie, ciuruitul pe chei, încărcarea cu poşte de oameni din magazii în corăbii. Acolo este scurgerea. Cu deschiderea docurilor şi aparatelor lor de manutanţie, să sperăm că ea va dispare.

Am auzit criticându-se că tarifnl în Moldova de sus este mai urcat decât în alte părţi ale ţărei. Da, transportul dela Iaşi la Ungheni este foarte ridicat şi în afară de proporţie cu celelalte trunchiuri ale reţelei. Dar aceasta are o raţiune economică generală; noi avem interes ca grânele noastre sa iasă la mare prin Brăila şi Galaţi, iar nu prin Odesa.

D. *Ceaur-Aslan:* Dar liniile ruseşti sunt mai eftine...

D. *Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice*: In ce interesează aceasta pe exportatorul român, îndată ce-i aducem marfa lui la port mai eftin decât ar merge ca pe linia Ungheni.

Intr'adevăr, dela Iaşi la odesa, transportul total a 100 kilograme revine la 112 bani; acelaşi transport la Galaţi costă numai 104 bani. Şi Iaşi este punctul extrem şi un punct care nu încarcă cereale. Pieţele de cereale sunt Podul-Iloaiei şi Târgul-Frumos, dela cari transportul la Odesa ar ţine respectiv 168 şi 184 bani, pe când la Galaţi el revine numai la 97 şi 90 bani.

Ori, îndată ce din Nordul Moldovei ducem la portul Galaţi sau Brăila cu un preţ inferior decât pe drumurile de fer ruseşti, recunoaşteţi atunci cu mine că politica urmată este cea mai bună, cea naţională, şi care împinge mai direct la înflorirea şi propăşirea industriei şi agriculturei? Nu este nevoe să insist mai mult asupra unor reproşuri teoretice.

Să nu credeţi că nu recunosc ce este cugetat şi serios în

www.dacoromanica.ro

teoria D-lui Balş ; neg numai că să fie rele reale cari să autorize azi experimentarea ei. Când vom fi într'o altă situaţiune financiară vom puteà studià exploataţiunea căilor ferate din unicul punct de vedere al încurajărei industriei şi comerţului, încurajare mergând până la exploataţiunea *à perte*.

Ne vom folosi, atât ministerul cât şi direcţiunea generală, de observaţiunile obiective ale colegului nostru dela Tecuci, şi le vom aveà în vedere în studiul neîncetat ce se face al modificărilor tarifurilor noastre.

Este o eroare profundă dacă s'ar crede, cu D. Balş că avem tarifurile de acum 2 sau 5 ani.

Zilnic tariful se modifică şi se pune mai la îndemâna publicului, solicitat în continuu de camerile de comerţu, de ministerul domeniilor şi de însăşi productorii. Cererile lor — ale acestora cu osebire — nu se trec *ad acta*, cum s'a afirmat, şi dacă D-nii deputaţi din Dorohoiu ar fi prezenţi, D-lor mi-ar puteà da un testimoniu imediat în această privinţă.

Trec acum la cea de a doua observaţiune a D-lui Balş.

Bietul consiliu de administraţie, care are nenorocirea în această cameră să fie ţapul-emisar! Anul trecut se făcuse o cerere care tindeà numai puţin decât la suprimarea consiliului prin tăiarea jetoanelor de prezenţă ; astăzi, din contră, i se impută că nu are destulă latitudine şi iniţiativă.

Atribuţiunile consiliului de administraţie sunt regulate prin legi ; legea exploatării căilor ferate nu numai că prevede acest organ, dar regulează cu amănunţime condiţiunile lui de iniţiativă şi de funcţionare. El este organul transmiţător între direcţiune şi minister ; el înlocueşte pe minister în toate ocaziunile în cari ministerul ar fi superfluu. Sunt afaceri în cari Consiliul de administraţie, suveran, le tranşează ; şi sunt afaceri pe cari nu le poate tranşà decât sub rezerva aprobărei ministeriale.

Sunt asemenea afaceri pe cari direcţiunea le pune în dezbatere, precum sunt măsuri pe cari consiliul dela dînsul le pune în cercetare.

Ori, D-lor, de când avem consiliul de administraţie al căilor ferate, toţi predecesorii mei, cât şi eu, n'am avut decât să ne felicităm de serviciile constante şi luminate ale acestui organ de administraţie.

www.dacoromanica.ro

Vin acum la partea a treia; critica instalaţiunilor drumului de fer. Ele ar fi în aşă punct defectuoase că — nu ştiu unde — ar fi văzut D. Balş o sală de aşteptare, compusă din un vagon rusesc *Crucea Roşie*. Ignorez absolut sa existe pe drumul de fer o singură instalaţiune atât de rudimentară.

Insă nu uitaţi, D-lor, că drumurile de fer la noi în ţară au fost făcute de concesionari în condiţiuni cu totul insuficiente. Astăzi le complectăm pe fiecare an, şi este aşă de adevărat că zilnic vă cerem fonduri pentru noi înzestrări. Traficul de altfel a luat o extensiune mai repede de cum se puteă crede, astfel că suntem ca copilul care a crescut prea iute în haine cari nu s'au lărgit.

Mai sunt şi linii făcute de Stat, aşă numitele linii de interes local, sau liniile economice. Dar acele linii au costat 35 sau 40.000 lei kilometrul. S'au şi făcut cu platforme de terasament înguste, neîndestulătoare, cu şine uşoare, fără bariere.

S'au cerut economii, s'a acordat puţin; nu e de mirare ca drumurile făcute în astfel de condiţiuni să nu prezinte tot confortul dorit. Insă aci este un viţiu iniţial, dinainte cunoscut legiuitorului care nu a dat mijloacele suficiente. Recunosc că pe aceste linii vom fi nevoiţi să modificăm terasamentele, să schimbăm şinele, să mărim instalaţiunile, dar toate acestea e opera timpului.

Vin acum la criticele D-lui Tocilescu, făcute în contra drumului de fer în genere, şi în contra achiziţiunilor de material mai în parte. Asupra traficului de mărfuri n'am să mă mai explic, căci m'am explicat cu D. Balş.

Să lichidăm mai întâiu câteva chestiuni incidentale pe cari le-a introdus D. Tocilescu în dezbateri, nu ştiu pentru ce.

Podul peste Dunăre! Nu văd legătura lui cu chestiunea, şi'şi puteă D. Tocilescu cruţă prilejul de a propune erezii cari s'ar traduce prin risipa banilor publici.

D-lor, podul cel mare peste Dunăre nu se poate terminà în mai puţin de cinci ani. Prin urmare, ar fi o adevărată risipă să începem a face de pe acum terasamente pentru şoselele sau zidirile pentru viaducurile ce au să conducă la acest pod şi cari ar rămâne în aer, fără legătură şi fără utilitate. Podul în sine costă cinci milioane, iar celelalte lucrări accesorii vre-o 22 milioane. Ei bine, dacă s'ar face aceste accesorii de acuma, înţele-

www.dacoromanica.ro

geţi D-voastre la câtă pagubă ne-am expune făcându-le cu patru ani înainte de epoca utilizării lor.

Să presupunem că facem de pe acum şoselele de racordare. Estimându-le la 4.000.000, am avea procentele acestei sume pe patru ani închise degeaba! Şi aşă mai înainte. Programul lucrărilor este aşă făcut că fiecărei lucrări, în parte, să nu se deă decât timpul strict necesar pentru confecţionare, astfel ca toate să fie terminate la zi fixă şi toate deodată.

Vedeţi că programul lucrărei podului de peste Dunăre nu merită severitatea cu care l-a judecat D. Tocilescu.

Tot asemenea — fiindcă este în legătură foarte apropiată — iarăşi este puţin fundală critica D-sale, că nu înţelege o direcţiune de drum de fer care să fie şi direcţiune de construcţiune şi direcţiune de exploatare.

In ceeace priveşe docurile şi podul, legile sunt formale; legile prin cari s'au decretat aceste două opere importante stabilesc în termeni foarte precişi că: „lucrările se vor face prin direcţiunea drumurilor de fer". Prin urmare, critică — dacă se poate adresă se adresează legiuitorului de acum câţiva ani, iar nu apucăturilor noastre administrative.

Vorbeşte însă D. Tocilescu de construcţiuni de drumuri de fer şi se opune D-sa ca direcţiunea să le aibă în atribuţiunile ei?

Eu, din contra, pururea m'am mirat de serviciuri de construcţiuni, de linii independente, de direcţiunea de exploatăţiune; dar, cine mai bine decât o direcţiune de exploatăţiune poate cunoaşte mai bine necesităţile de serviciu, chestiunile de instalaţiune, viţiurile de construcţiune de cari este a se ţine seamă când se face o linie nouă?

Abordez, D-nii mei, un punct asupra căruia voiu face apel la însuşi D. Tocilescu, pentru ca D-sa singur să amendeze imprudenţa atacurilor ce a comis. D. Tocilescu semnalează *abuzurile* cari se comit la drumul de fer! D-le Tocilescu, *abuzurile dela drumul de fer* sunt bune la jurnale, pentru că nimeni acolo n'are răspundere; dar ele nu sunt bune de adus în Cameră, dacă acel care le aduce nu poate articulă unul cel puţin (Aplauze). V'aţi făcut ecoul nemulţumirilor unor impiegaţi daţi afară dela drumul de fer pentru malversaţiuni, şi 'mi pare rău că le editaţi fără să aveţi un fapt concret care să sprijinească afirmaţiunile D-voastre.

www.dacoromanica.ro

Căci nu vorbiți de micile incidente ale unei exploatațiuni care numără un personal de 9.000 oameni. Se poate întâmplă oricând o mică ciupeală la un sac cu grâu, un furt la un vagon cu sare, o sustracțiune de lichid dintr'un vas rău închis. Aceasta să nu vă mire, fiindcă educațiunea personalului inferior nu s'a putut face în raport cu dezvoltarea cea mare care a luat liniile noastre ferate.

Ați avea dreptate să faceți critică atunci când, descoperind ceva, noi n'am pedepsi. Ori, de obște cunoscut este severitatea cu care urmărim și cu care înfrânăm orice delict ce putem stabili.

Vorbiți însă de abuzuri mai mari, mai sus puse.

Aveți aerul să încriminați licitațiunile dela drumurile de fer?

Ei bine, și aci sunteți foarte rău informat, când credeți că licitațiunile nu se publică și că nu sunt conforme cu caetul de însărcinări.

Dar tot așă de rău sunteți informat când credeți că asupra acestor licitațiuni oricine s'ar puteă primi să concureze. Legea în această privință este clară.

Art. 26 sună desluşit:

„Licitațiunile sau cererile de ofertă se fac între *fabricanții* „sau *producătorii direcți* ai obiectelor de predat, sau între per- „soane de specialitatea lucrărilor de executat, și cari, *după con- „statarea consiliului de administrație*, prezintă cele mai bune „garanții pentru exacta îndeplinire a angajamentelor".

Dispoziținea aceasta este una din cele mai fericite ce găsim în legile noastre; ea depărtează intermediarii veroși cari 'ți falșifică licitațiunile și 'ți impun pe urmă primirea materialului defectuos. Dispoziținea este așă de bună că o regăsim, pe urmă, în legea de construcțiune a podului și că sper să o găsim odată în legea noastră generală de comptabilitate.

De aci următoarea deosebire:

Este vorba de a se aprovizionă traverse, piatră, un produs natural și curent al țării? Se publică licitațiunea și concurează *oricine* care poate da materialul cel mai bun în condițiunile cele mai eftine.

Este însă vorba de a se face aprovizionări tecinice, mașini, vagoane, răiluri, etc.? Atunci trebue să nu avem a face aprovizionarea decât cu *producătorii direcți* și încă cu cei cari dau garanții de cunoștință și de onorabilitate.

www.dacoromanica.ro

Deaceea consiliul de administraţiune, pentru fiecare specie de material, întocmeşte o listă de toate casele concurente din străinătate cari îndeplinesc condiţiunile cerute, şi dacă dintre acestea chiar sunt unele cari nu şi-au îndeplinit scrupulos angajamente anterioare cu noi şi au lichidat contractele lor cu proces, încă sunt şi ele excluse dela licitaţiune.

Numai aşà putem aveà materialuri pe adevărata lor valoare şi pe prima calitate.

Prin urmare, legea se aplică absolut şi D. Tocilescu nu are dreptate.

Acum îmi mai rămâne să răspund la ultima întrebare a D-lui Tocilescu : „Cum se face că venitul kilometric scade pe „fiecare an".

Venitul kilometric scade după cum el se împarte pe un mai mare sau mai mic număr de kilometri. Aşà, când se dă în circulaţiune un nou trunchiu de cale ferată, el nu se rentează dela primul an şi începe prin a apăsà asupra restului liniei. Când se aşează circulaţia pe dânsul, nivelul reţetelor se urcă din nou.

Astfel nu avem nici scădere nici urcare constantă ; avem salturi şi momente de stagnaţiune, după cum se deschid linii noui sau rămâne tot reţeaua cea veche.

Rog pe D. Tocilescu să urmeze nu *Curierul financiar*, ci expunerea noastră de motive, şi să ia pulsul lucrului nu la călători, nu la bagage — cari însemnează puţin — dar la traficul de mică viteză.

Iată ce va vedeà :

Venitul kilometric pe 1885—10.068 lei
„ „ „ 1886— 9.743 „
„ „ „ 1887— 8.219 „
„ „ „ 1888— 8.755 „

Deci scădere dela 1885 la 1886 ; accentuare a scăderei dela 1886 la 1887 ; urcare dela 1887 la 1888. Cum se explică fenomenul ?

Lăsând la o parte mai multă sau mai puţină recoltă care influenţează asupra traficului, explicaţiunea este tipică : la 1886 s'au pus încirculaţie 50 kilometri — scădere ; la 1887 s'au pus 490 kilometri — scădere mai mare ; la 1888 suntem aproape staţionari — venitul se urcă. Dacă în fine ne raportăm la şease luni.

www.dacoromanica.ro

din anul curent, unde nu am dat circulaţiei nimica nou, ne urcăm şi mai tare dela 8.755 la o medie de 9.337 lei.

Vedeţi, prin urmare, că variabilitatea venitului e nu rezultatul unei greşeli administrative, dar al unui absolut calcul aritmetic : se împarte pe un mai mare număr de kilometri traficul general care nu este alimentat în anul d:ntâiu al deschiderii unei linii, decât de liniile cele vechi.

Ca rezultat general, vedeţi, D-lor, că deşi facem în budgetul anului acesta, ca şi în budgetul anului trecut, ablaţiunea unui milion suplimentar pentru reparaţiunea materialului şi pentru completarea instalaţiunilor ; deşi facem o altă ablaţiune de 397.000 lei pentru fondul de rezervă, cu toate acestea înscrim în anul acesta la venitul general al Statului un milion mai mult decât am avut anul trecut (Aplauze).

Acum, D-lor, cred că am terminat împreună cercetarea generală a budgetului şi v'aşi rugà pe toţi să procedaţi la examinarea pe capitole ; căci din nenorocire timpul este foarte scurt şi până mâine seară ar trebui să fie votat ; budgetul acesta trebue să se pună în aplicare odată cu începerea anului nou Gregorian, adică poimâine.

www.dacoromanica.ro

NAVIGAŢIA PE DUNARE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 22 IANUARIE 1890

In şedinţa Senatului dela 22 Ianuarie 1890 d. P. S. Aurelian revine cu o noua interpelare asupra aceleiaşi chestiuni, la care d. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice da următorul răspuns:

D-lor Senatori,

Nu voi examină chestiunea navigaţiunei pe Dunăre din punctul de vedere politic, cum a făcut D. Aurelian; a dispărut, din fericire, interesul arzător ce dânsa prezintă; deoarece Europa, ca însuşi, nu a persistat în execuţiunea rezoluţiunilor luate la Londra şi cari nesocoteau drepturile Românilor.

Nu o voiu examină, asemenea din punctul de vedere al orgoliului naţional, acela de a vedeà pavilionul român fâlfâind pe valurile Dunărei; din fericire astăzi, pavilionul naţional e universal cunoscut şi respectat; el şi-a stropit zdrenţele glorioase cu sânge şi sacrificiu, şi nu are nevoe de o marină de comerţ pentru a'şi afirmà drepturile luì.

Voiu examinà chestiunea dintr'un punct de vedere cu totul economic; chiar redusă la această proporţie, ea e destul de gingaşe ca să merite întreaga atenţiunea D-voastre, şi probă că sunt cel dintâiu care 'i recunosc această importanţă, este că nu mă plâng dacă D. Aurelian a provocat, pentru a doua oară, în aceea legislatură, o discuţiune asupra ei.

Este bine sau nu din punctul de vedere al dezvoltărei pur economice, — dezbrăcata de oricare preocupare politică, — să avem o marină comerciala română?

www.dacoromanica.ro

Incontestabil că da.

Pentru ce? Nu trebue să fim din spirilele strâmpte cari cred că deoarece avem o reţea de căi ferate, cari pe fiecare zi se întind şi se completează, deschiderea unei căi pe apă ar paraliza-o printr'o concurenţă dăunoasă.

Departe de a crede aceasta, socotesc că dacă ar fi chiar îndoit cabotagiul ce se face pe Dunăre, el încă nu ar face decât să alimenteze proporţional transporturile noastre comerciale. Cu cât activitatea pe Dunăre va fi mai simţitoare, cu atât traficul nostru va spori. Dealmintrelea căile noastre ferate, prin poziţiunea lor, vor fi într'un scurt viitor chemate să servească de trecerea producţiunilor Europei orientale către partea aceea de mare pe care norocul nostru şi vitejia noastră ne-a dat-o.

In modul cum este concepută reţeaua noastră, cu trecerea peste Dunăre, cu liniile cari trebuesc să se facă spre a se scurtà distanţele între punctele frontierei cu Dunărea, socotesc că în scurt timp vom puteà îndreptà traficul Europei orientale spre mare. Prin urmare, reţelei noastre de drum de fer 'i rămâne un cerc de activitate destul de mare ca să nu neglijăm în nimic calea această mai leznicioasă, mai simplă, mai economică a transportului pe apă; din acest punct de privire dar n'avem nici o temere; departe de a aduce un rău drumurilor noastre de fer, nu vom face decât să le dăm un aliment şi un bold.

Din punctul de vedere, acum, al intereselor generale, concurenţa ce ar produce pe apă, chiar prezenţa unei flote comerciale române, nu poate să fie decât folositoare comerţului, fără să creeze acestei flotile o poziţiune dezavatagioasă.

Este incontestabil că pe Dunăre, în cea mai mare parte, suntem la noi acasă pe propriul nostru teren; am puteà deci concurà cu arme cel puţin egale cu societăţile străine şi am puteà, încetul cu încetul, să acaparăm în apele noastre cabotagiul şi trecerea spre mare.

Cred dar şi eu, cu D. Aurelian, că ar fi bine să avem o flotă comercială cât de numeroasă, absolut română şi sub o direcţiune română, rămâne, dacă suntem de acord asupra acelui deziderat, să vedem calea de aducere la execuţiune.

Aci se prezintă alegerea între două sisteme în prezenţă: sistemul, al unei companii private, mai mult sau mai puţin în-

www.dacoromanica.ro

curajata de Statul respectiv, şi sistemul preconizat de agerul, audaciosul, pot zice, ministru de comerţ al Ungariei, sistemul unei flote a Statului.

Ei bine, D-lor, în privinţa această nu cred ca să fie bun pentru Statul nostru sistemul cel d'al douilea; nu cred că ar fi bine ca Statul nostru să organizeze o flotă şi să fie el chemat a exploată acest nou mod de transport

Dealmintrelea, D-nii mei, Statul român este deja împovărat de o mulţime de exploataţiuni cari nu le are în majoritate nici un alt Stat; Statul român exploatează drumurile de fer, exploatează moşii, fie prin arendă, fie prin regie, exploatează mine cariere şi turbiere, exploatează stabilimente balneare, exploateaza târguri, are să exploateze dockuri; el are în fine pe seama şi sarcina lui o mulţime de însuşiri cari mult mai bine ar fi să rămână pe seama particularilor.

Ei, eu aşi ezită să îndemn pe Corpurile legiuitoare să mai pună în sarcina Statului creeaţiunea şi exploataţiunea unui serviciu de flote comerciale. Nici suntem pregatiţi, fie prin utilagiul nostru, fie prin personalul nostru, pentru această operă, şi 'mi este teamă ca în cel dintâiu an sacrificiile ce ar face Statul, experienţele păgubitoare ce ar încercà, ar rămâne nerăsplătite prin avantagiile cari s'ar trage.

Rămâne deci cel d'al douilea sistem, acela pe care 'l vedem înflorind şi străbătând veacurile: sunt companii de navigaţiune cari au fost mai tari şi mai durabile decât unele State.

Aşi dori, ca român şi ca ministru al ţărei să văd ecloziunea unei societăţi de navigaţiune, fie cu capitaluri străine, fie cu capitaluri române, este inidferent; căci constituindu-se în România, sub ferula legilor române, aceà societate este română. O societate română ar fi cu atât mai bine venita, cu cât acţiunea ei nu s'ar mărgini pe Dunare.

Ambiţiunea mea merge şi mai departe, pentru că un cabotagiu pe Dunăre, o flota pe Dunăre, este ceva, dar nu este tot faţă cu ţelul la cari ar trebui să tindă comerţul nostru. Eu aşi vreà flota noastră fluvială legată cu o flotă maritimă, care să duca într'adevăr grânele noastre direct spre Hamburg şi Anvers, fără să mai facă escală prin Anglia, unde se mai împovărează cu speze de navigaţiune.

Când vom aveà posibilitatea de a prezidà la creeaţiunea

www.dacoromanica.ro

acestui îndoit serviciu de cabotagiu şi de transvasare pe vase maritime, sub pavilionul român, ducând direct la localităţile unde sunt mai bine căutate şi vândute mărfurile noastre, atunci voiu zice: faceţi sacrificiile cele mai mari, încurajaţi o asemenea societate, întindeţi-le mâna şi veţi îndeplini o operă patriotică. (Aplauze).

Operă patriotică este în primul grad să întinzi bogăţia unei ţări, să'i satisfaci nècesităţile comerciale şi economice mai mult decât apetitele politice. (Aprobări).

Dealtmintrelea, D-lor, astăzi secretul tutulor este că nu se mai face politică decât pentru interes, şi că nu se mai bat naţiunile decât ca să deschidă debuşeuri producţiunei naţionale. In asemenea condiţiuni, socotesc, în primul rând, că ar fi prudent ca guvernul să înceapă prin a sondă, prin a tată terenul. prin a se abuşă, fie cu companiile existente, fie cu capitaliştii cari ar fi dispuşi să constitue o societate română fluvială şi maritimă.

Cred că dezbaterile din acest Senat au destul răsunet, pentru ca şi alţii decât acei ce nu aud să ia act de dorinţele noastre concordante.

Numai când am vedeà că este o apatie, o hezitaţiune, o temere din partea capitalurilor la cari se face astfel apel, numai atunci să studiem creeaţiunea unei flote comerciale a Statului. Dar atunci, — şi numai când vom fi dovedit că iniţiativa privata nu poate nimic, — va trebui să procedăm pe o treaptă cu atât mai mare cu cât vom fi fost mai prudenţi la început. Şi nu în legea concepută de D. Aurelian — 'i-o spun din convicţiune, nu pentru al contraria — nu în aceà lege găsi-vom satisfacţiunea acestui dor.

Noi, numai suntem în rândul unora din vecinii noştri.

Nouă nu ne este permis — cum a făcut un vecin — sa înscriem în budgetul nostru 30.000 de franci pentru creiaţiunea, s'au pentru încurajarea unei flote comerciale pe Dunăre. In asemenea materie 30.000 lei sunt o picătură de apă!

Noi, am eşit din pruncie, noi suntem un Stat care ne-am afirmat pe calea politică şi care ne afirmăm din zi în zi şi pe calea economică.

Noi când vom întreprinde o operă, să fim siguri că o vom duce la bun liman.

www.dacoromanica.ro

Deaceea, D-lor, în primul rând răspunsul meu va fi următorul: recunosc că chestiunea merită o solicitudine întreagă, din partea Corpurilor legiuitoare şi a Guvernului, Guvernul este încă gata să declare că ar vedeà cu bucurie şi ar încurajà, din toate puterile, orice formaţiune de societăţi române, orice transformaţiune a unei societăţi existente, orice propoziţiuni serioase, cari iar permite să atingă îndoitul scop al organizărei unui serviciu fluvial şi maritim român. In al treilea rând, când ar vedeà apelul său fără ecou, guvernul va face studii; prin studii înţeleg însă anchete largi, cari să poarte şi asupra chestiunilor economice şi asupra chestiunilor financiare şi asupra chestiunilor militare în legătură cu serviciul de creeat. Numai în urmă ar luà el, asupra lui, să ceară de la Corpurile legiuitoare o sumă, de altmintrelea destul de serioasă şi, pe care nimeni nu o poate cifra la mai puţin de 20—25 milioane, cu care să poată duce la bun sfârşit o asemenea întreprindere. Iată, D-lor, răspunsul meu la interpelarea onor D. Aurelian (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CONSTRUCŢIA PODULUI PESTE DUNĂRE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 9 FEBRUARIE 1890

In şedinţa Senatului dela 9 Februarie 1890, d. Nicolae Fleva dezvoltă o interpelare în cursul căreia critică condiţiunile în cari s'a adjudecat construcţia podului peste Dunăre. La alegaţiunile D-lui Fleva, d. Al. Marghiloman, ministrul lucrărilor publice, sub care s'a făcut licitaţia, răspunde următoarele:

D-lor Senatori,

D. Fleva pretinde că a făcut această interpelare îmboldit de marele zgomot ce a fost în presă şi în public în privinţa adjudecaţiunei podului peste Dunăre şi că numai în lipsa unui senator, prieten al guvernului, căutând să facă lumină asupra acestei afaceri, numai în lipsa acestui suflet caritabil şi-a călcat D-sa pe inimă pentru a se descoperì adevărul.

Zgomot în presă şi zgomot în public?

Care? Unde?

Trăesc şi eu în lumea care se mişcă din Bucureşti; sunt şi eu nevoit, prin sarcina care o am, să citesc ziarele, şi n'am văzut, n'am auzit nimic.

Care e campania din presă, şi când s'a produs dânsa? Să v'o spun eu, D-nii mei.

Se adjudecă lucrarea podului peste Dunăre asupra companiei Fives-Lille; nu se încheia încă bine contractul şi apare în *Monitorul industrial* din Paris, la *buletinul adjudecaţiunilor*, sub data de 6 Februarie st. n., o lungă tarţină de reclamă pentru uzina Cail.

www.dacoromanica.ro

Uzina Cail e într'un moment critic; ea își preface cu totul administrațiunea, își preschimbă societatea; are nevoe, în sfârșit, să se adreseze din nou la încrederea publicului. Ar fi fost fericită dacă în noul ei contract de căznicie cu creditul public ar fi putut aduce o concesiune de importanța aceasta.

Din nenorocire pentru dânsa, uzina scapă trenul *cu distanța a patru milioane;* și naște atunci pentru publicul francez întrebarea: Ce poate explică o nepotrivire așà de însemnată între două uzine similare, cum sunt Cail și Fives-Lille? Și una și cealaltă lucrează cu bani francezi, și una și cealaltă au experiența lucrului, și una și cealaltă sunt cunoscute!

Nu ar fi oare lipsă pură de prevedere din partea administrației lui Çail?

Atunci, jurnalul francez, complezant și desigur nu dezinteresat, inasclează eșecul în termenii următori: „Viitorul va spune „cine a avut dreptate. In așteptare, acționarii fostelor stabili-„mentę Cail vor mulțumi consiliului de direcțiune că *a afirmat „vitalitatea* societății lor într'o adjudecațiune care întrunià cele „mai mari nume de metalurgiști francezi; dar îi vor fi foarte „recunoscători, credem noi, că nu s'a aruncat într'o întreprin-„dere *care poate aduce gravă atingere intereselor financiare ale „societății*".

Tema este, cu alte cuvinte: Podul s'a dat prea eftin, și uzina Cail bine a făcut că nu s'a aventurat într'o lucrare care se va soldà de sigur cu pierderi însemnate.

Dealtfel, adaogă *Monitorul industrial, „o campanie este deschisă de presa locală (română) pentru a provocà o nouă adjudecație generală*".

Înțelegeți bine, D-nii mei, ce însemnează aceasta: „nu te „descurajà, bun acționar; *presa* română *va provocà* o nouă *ad-„judecațiune generală* (?) asupra căreia este încă mult de câștigat!"

Și semnalul campaniei, în România, pleacă din birourile unuia din acele ziare zise speciale, cari se scriu mai mult pentru străinătate, a doua zi după ce D. Mercié, reprezentantul lui Fives-Lille, refuză *abonamentul acela forțat* care, după prețul ce pune, îți procură neutralitatea binevoitoare sau nemărginita amiciție a ziarului! (Aplauze).

Atunci, într'adevăr, o parte infimă a presei — și nu cea

www.dacoromanica.ro

mai respectabilă — îngână şi dânsa zisele specialistului şi începe a vorbi de anularea contractului, de neregularităţile ce au prezidat la ţinerea licitaţiunei şi — *l'appétit vient en mangeant* — de gheşefturile cari s'au făcut.

Am însă fericirea de a constată că, dacă în presa de opoziţiune sunt ziare cari nu ne menajează, cari nu aŭ mâna uşoară cu noi, nici unul însă din organele acreditate ale partidelor constituite nu au articulat vr'o critică.

Nici *Democraţia*, nici *Voinţa Naţională*, nici chiar *Naţiunea* n'au adus o singură acuzaţiune; însă bineînţeles, coditele, reptilele, aşă pretinsele ziare speciale, cari trăesc din subvenţiuni, acelea muşcă. (Aplauze).

Imi pare rău că aceste *zgomote*, *cu totul particulare*, din oricare presă, fiind potrivite cu natura impresionabilă a D-luí Fleva, l'a mişcat până a-l transformă în apărător al moralităţei *ultragiată*!

Lunga cuvântare pe care a pronunţat'o D. Fleva de acolo — dela tribună — este o serie de acuzaţiuni nedrepte, de insinuaţiuni meşteşugite cari nu'l onorează: a mers D. Fleva până a crede că un ministru era capabil de a face alteraţiuni de texte!

Atât mai rău pentru D-sa, dacă unii vor puteà crede că campania anunţată din presă, a găsit un ecou în Parlament. (Aplauze).

Daţi-mi voe acum să ştim cari au fost zgomotele cari au pus în mişcare această interpelare — interpelare dela dezvoltarea căreia constat că D. Fleva s'a derobat de două ori până astăzi — să vorbesc şi eu despre obârşia lucrului.

Da, D-le Fleva, o recunosc ca şi D-ta; podul peste Dunăre nu e opera noastră exclusivă; el e fructul muncei a mai multor ministere, dela 1883 până astăzi. Lucrarea a fost proiectată de guvernul liberal-naţional, şi guvernul liberal-naţional a procedat cu o extremă socotinţă şi prudenţă — mărturisesc fără greutate — refuzând de a consacrà, fie concursul dela 1883, fie pe cel dela 1886, şi diferind soluţiunea până va ajunge chestiunea la maturitate. Azi, după atâtea amânări, dupa atâtea încercări, ne putem fălì că intrăm în execuţiunea unei opere colosale, concepută de ingineri români, condusă de ingineri români, o lucrare care va onorà ţara.

Să trecem peste origine şi să ajungem la punctul de că-

www.dacoromanica.ro

petenie al interpelărei: Adjudecaţiunea şi modul cum s'a încheiat lista concurenţilor.

In această din urmă privinţă aşi rugà pe onor. Senat să nu uite că suntem mai mulţi părtaşi la răspundere, pentrucă lista limitată la şeapte case au fost încheiată sub ministerul D-lui Lascar Catargi; doresc să se ştie că, atunci când se vorbeşte acì de nevasta lui Cezar, care nu trebue să fie nici bănuită, sunt doi senatori, D-nii Gherassi şi C. Boerescu, cari cu mine trebue să apere reputaţiunea acelei neveste. (Aplauze).

Nu voiu prin aceasta să arunc pe alţii răspunderea; pentrucă dacă aşi fi avut onoarea să figurez în acel minister, n'aşi fi procedat altfel de cum au procedat predecesorii noştri.

Vine întrebarea D-lui Fleva; ce a autorizat pe guvern, fie pe cel de ieri, fie pe cel de azi, să cheme numai şeapte case şi să nu cheme pe toate cele 41 cari fusese convocate la concursul din 1886, sau acele 30 dela 1883.

Ce a autorizat pe guvern este textul precis al legei, un text chiar îndoit, pentrucă 'l avem şi în legea de exploataţiune a drumurilor de fer şi în legea specială din 1885.

Art. 3 din această din urmă lege zice:

„Pentru darea în antrepriză a acestor lucrări, guvernul va „deschide *o concurenţă* între casele constructoare *cele mai cu-* „*noscute şi mai speciale* în asemenea lucrări, pe baza unui pro- „gram şi caet de sarcine determinate".

Dar — replică D. Fleva — la 1886 direcţiunea drumurilor de fer a recunoscut ea însăşi că erau cel puţin 41 case capabile de a face asemenea lucrări, deoarece un atare număr fusese convocat.

Ce a fost, D-nii mei, concursul dela 1881 sau acela dela 1886? Fosta o licitaţiune pentru darea în întreprindere a podului peste Dunăre? Nu! Noi românii nu eram încă fixaţi asupra lucrărilor ce cătam să facem. Noi voiam legătura Romaniei cu Dobrogea şi nu ne hotărâsem încă ce fel de pod erà să construim; dacă erà să-l rezervăm drumului de fer şi pietonilor; dacă erà să-l construim înalt şi cu traverse fine, sau jos şi înturnător; dacă erà să ducem fondaţiunile la 15 metri sau la 27 şi 30 ca azi; dacă erà să întrebuinţăm ferul sau oţelul: traseul el însăşi nu erà definit.

www.dacoromanica.ro

Noi ceream concurenţilor să ne edifice asupra acestei probleme şi le lăsam sarcina şi a proiectelor şi a sondajelor. Cu alte cuvinte, puneam la concurs un plan, un studiu; şi lucrul este aşă de adevărat că, când la 1885 s'a atribuit casei Batignolles un premiu, nu a trecut prîn minte cuiva că acest premiu constituiă în favoarea casei un privilegiu oarecare.

La acest *concurs*, în sensul adevărat al vorbei, se puteà convià orice casă constructoare de o notorietate oarecare.

Şi cu toate premiurile de 40.000, 30.000 şi 20.000 franci, cu toată perspectiva de a-şi creà drepturi asupra unei lucrări de importanţa aceasta, numai opt case au răspuns la apelul nostru în 1883, şi numai cinci în 1886, şi aceste cinci erau tot din cele dela 1883, deoarece casa Joret, care figurează pentru prima oară, şi-a rezervat să-şi spună preţurile după ce i se va fi aprobat planul ei, ceeace reveneà a nu concurà.

Selecţiunea deci s'a făcut dela sine; cerinţele legei fiind de a nu chemà decât casele constructoare speciale, *cari 'şi vor fi făcut probele lor*, administraţia drumurilor de fer şi mai departe consiliul de miniştrii şi-au zis: din 30 case, odată; din 41, altădată, şi-au făcut probele numai opt; aceste opt sunt, prin urmare, cele speciale cari doresc să se aventureze într'o lucrare aşà de grea. Orice ar zice D. Fleva, nu ajunge să fi construit un chei pé Tamisa sau un canal în Londra, cât de grea să fi fost lucrarea, pentru ca să fi constructorul indicat al podului peste Dunăre. Dificultatea acestei lucrări nu rezidă în mai mult sau mai puţin savanta supra-structură a podului, dar în fondaţiunile pneumatice ale pilelor. Pile cari se cobor la adâncimea enormă de 27 şi 30 metri, sunt lucrări cari se fac în presiune de 3 şi jumătate atmosfere, cu pericol de viaţă de om şi pe cari oricine nu este în putere să le întreprinză.

Prin urmare, baza pe care s'a întemeiat administraţiunea superioară, pentru a fixà numărul caselor de convocat, a fost dată de însăşi concurenţii.

Erà, dealmintrelea, o regulă de echitate hotărâtoare în cauză de a mărginì concurenta între cei cari aveau o mizà comună, costul considerabil al studiilor preliminare.

Mai erà un considerant: în această lucrare plină de rizicuri guvernul nu se puteà expune a contractà cu o casă care nu

www.dacoromanica.ro

ar fi cunoscut dificultăţile de exploraţiune ale albiei Dunărei şi care s'ar fi prezintat fără studiu prealabil. Pe lângă echitate şi selecţiune, erà deci şi o măsură de prudenţă, care se mărgineà la casele convocate.

Dar, mă întreabă D. Fleva, pentru ce aţi lărgit cercul în favoarea companiei engleze reprezintată de D. Grene şi numai în favoarea ei?

Intrând, D-nii mei, la Noembrie în minister, m'am găsit şi faţă cu unele angajamente, şi faţă cu o situaţiune de fapt cerând prompta dezlegare.

In minister erà o întreagă corespondenţă de protestare din partea unei formidabile companii engleze, formidabilă ca capacitate technică, deoarece în capul ei se aflau cunoscuţi ingineri Hawskaw şi Hayter, formidabilă ca capacitate financiară, de oarece societatea dispune de milioanele casei Baring Brothers.

Compania expuneà că înca dela Maiu 1887 ea făcuse studii la faţa locului, pentru cari fusese autorizată, şi că în acelaşi an ministrul — D. Aurelian 'mi pare — 'i ceruse să prezinte propoziţiuni, nu numai în vederea podului, dar şi a portului din Constanţa. Nu uitaţi, D-nii mei, că în 1887 ideile nóastre nu crau încă bine cristalizate şi că ne căutam calea; ministerul erà în dreptul lui să voiască a se orientà şi înainte de a trece la execuţiune, să ştie de este mai bine să se dea o întreprindere generală coprinzând podurile, viaducurile, calea de racordare şi portul, ori o întreprindere secţionată. Dunărea de o parte, Constanţa de alta, ori, în fine, o întreprindere şi mai fracţionată, cum am admis-o noi.

Compania atunci se transformase sub numele de „The Danube Bridges et Kustendge Harbour Works Company" într'un sindicat puternic, care întruneà casa John Cockrane et Sons, casa The Thames Iron Works, banca Baring, tot cu inginerii Hawkshaw şi Hayter în frunte, şi cereà sub această formă întrarea ei în lupta concurenţei.

Răspundeà oare această cerere celor două considerante de echitate şi de prudenţă? Asupra acestui punct numai eu aveam să mă pronunţ şi am găsit că deşi compania nu figurase laconcursul din 1886, i se puteà recunoaşte şi cunoştinţă a localităţei prin studiile ce oficios fusese îngăduită a face la 1887, şi un drept decurgând din spezele de constituire. Şi încă, D-nii mei, aceasta erà o consi-

www.dacoromanica.ro

derațiune cu totul accesorie, la cari nu m'așĭ fi poprit fără o rațiune mult mai puternică ce veți vedeà pe dată.

Răspundeà acum această cerere exigențelor technice ale legei din 1885? Asupra acestui punct serviciul podurilor singur sĕ puteà pronunță și lui am trimes protestarea companiei împreună cu numeroasele cereri similare ce avem.

Mă întreb, aci, pentru ce D. Fleva se opreşte tot mereu numai de D. Caufmann și casa Webster ce reprezentà el, și nu și întinde solicitudinea și asupra celorlalți? Mișunau împrejurul ministerului și constructori, și samsari, cari toți pretindeau a aveà 2, 3 case în mâneca lor, și D. Fleva ar puteà aveà o vorbă de mângâere și pentru D. Pinos, și pentru D. Schwartz, și pentru Impresa Industriale Italiană, și pentru casa Kockerill, etc., desigur tot atât de interesanți ca și D. Kaufmann, dacă nu mai mult.

Mă refer deci la direcțiunea lucrărilor, singură competinte pentru a mă călăuzi într'o chestiune așà de delicată.

Nu știu ce a citit D. Fleva adineaori, dar iată ce am eu aci:

„Casele Webster și Westward Bailie—'mi scrie direcția cu „No. 100.998 din 15 Noembrie—ne sunt necunoscute, și până „acuma nu s'a prezentat la nici una din licitațiunile cari s'au ți„nut pentru numeroasele lucrări din anii din urmă, nici n'au ex„primat dorința de a luà parte la aceste licitațiuni.

„Unele din lucrările ce numitele case pretind a fi executat, „le cunoaștem și sunt importante; nu sunt însă de natura celor „ce se cer la fundațiunile podului de peste Dunăre; cari funda„țiuni formează partea cea mai dificilă a construcțiunei.

„Din acest punct de vedere nu putem afirmà că casele „Webster și Westward Bailie ar intrà în prevederile art. 3 al le„gei din 1885.“

In privința celeilalte cereri, aceea a companiei „Danube Bridges etc.,“ direcția evità de a răspunde direct și-mi scrie că: „Legeà dela 1885 prescriind că se va încredința lucrările ca„selor cunoscute pentru specialitatea lor, și după mărturisirea „chiar a companiei, dânsa fiind fondată numai dela 1887, în ve„derea lucrărei, nu poate să fie cunoscută, deci în condițiune de „a fi invitată.

Direcțiunea căilor ferate împărtià o prejudecată destul de întinsă în contra antreprenorilor englezi. Intr'adevăr, în țară la noi

www.dacoromanica.ro

nenorocirea a voit ca să nu fi avut concesionarii englezi vre o întreprindere în ţară, de care să nu se fi agăţat, cu diferite titluri, o suvenire dureroasă.

Este oare nevoe să vă amintesc afacerea Crawley, podurile concese sub Cuza-Vodă, răscumpărarea liniei Cernavoda-Constanţa?

Scuzez dar o direcţiune scrupuloasă, dacă prin tangentă a voit să elimineze nişte concurenţi, cari pe nedrept serveau de ţapi emisari ai păcatelor israelului englez.

Care era însă datoria mea? Datoria mea era să nu mă opresc la o interpretare strânsă a textului legei, şi să examinez dacă cei ce vin sub numele acelei companii sunt într'adevăr constructori speciali.

Fusesem izbit de întâmpinarea ce se făcuse şi cabinetului D-lui Lascăr Catargiu, cum că industria engleză păreà sistematic depărtată dela această concurenţă. Era de observat, într'adevăr, că atunci când industria întregei Europi fusese convocată —chiar şi cea sviţerană avusese un reprezentnnt în casa Rothlisberger—industria Marei-Britanii era singură lăsată laoparte.

Mai era încă şi o promisiune verbală dată de predecesorii noştri, de a se examinà cu bunăvoinţă lărgirea eventuală a listei concurenţilor, spre a se dà satisfacere acestei cerinţi — cum să zic? — internaţionale.

Insfârşit, ne mai găsim şi înaintea faptului următor: cum că industria engleză şi inginerii constructori englezi se afirmaseră chiar acum, într'un mod eclatant, prin faimoasa construire a podului peste Firt-of-Forth, unde pentru întâia dată se pun în practică putrele console de cari ne vom servi şi noi. Aceasta a fost consideraţiunea capitală de care vă vorbeam şi care m'a determinat.

Dar şi atunci, pentru ca să nu mă mulţumesc numai cu afirmări oficioase, am telegrafiat legaţiunei noastre din Londra, spre a mă informà precis asupra experienţei şi aptitudinei celor trei case sindicate.

In cele două telegrame, cari se găsesc aci la dosar, veţi vedeà răspunsul D-lui Ion Ghica, care-mi comunică că sir Hawskaw şi Hayter sunt număraţi printre cei dintâi ingineri, că casa Thames Iron este de prima ordine, iar că Cockrane execută tocmai un mare pod în Pays-de-Galles.

www.dacoromanica.ro

Pe aceste date am făcut un referat la consiliul de miniştri, cerând admiterea companiei engleze, ca o condescendenţă pentru o industrie puternică, condescendenţă care nu ne-a costat nimic deoarece, cum ştiţi, zisa companie s'a eliminat ea însăşi prin preţul cu totul ridicat ce a oferit. Ţin a constată că niciun concurent nu a formulat o obiecţiune; şi dacă ar fi avut drept să protesteze cineva, erau probabil numai D-lor.

Mai este, D-nii mei, încă de constatat că n'am admis nici aceste 3 case sindicale în companie, decât sub îndoita condiţiune, acceptată de reprezentanţii lor. Prima, că ei nu vor cere amânarea licitaţiunei spre a beneficia de termenul de 2 luni lăsat celorlalte case: voiam înainte de toate ca, prin lărgirea listei de concurenţi, să nu aduc un prejudiciu celor cari fuseseră convocaţi pentru 3 (15) Ianuarie.

A doua, ca oferta să fie iscălită, nu de o companie fundată la un moment dat şi pe care n'o cunoaştem, ci de însăşi casele din cari se alcătuiesc dânsa. Dacă vă aruncaţi ochii pe fila 155 a dosarului, veţi vedeà că s'a observat cu scrupulozitate aceste condiţiuni.

Cred că nu avem să prelungim discuţiunea asupra acestui punct. Am dat satisfacţiune intereselor celor mai legitime şi nu am compromis un interes al Statului. Critica ar fi fost fundată dacă, din contra, primeam cu liberalitate celelalte cereri ce mi s'au făcut. (Aprobări).

Trec acum, D-nii mei, la alt punct al interpelărei D-lui Fleva, cu care se şi schimbă teza acuzaţiunei. Până aci, din complezenţă — nu s'a îndrăznit să se spună de interes — s'a deschis poarta unui concurent favorizat.

De acum înainte un mobil mai puţin curat va călăuzi paşii administraţiei; poate oare intrà în mintea D-lui Fleva ca un adversar să fie curat şi dezinteresat? D-lui Fleva îi trebue totdeauna cevà de bănuit, şi la cotitura fiecărei fraze incoruptibilitatea D-sale trebue să se sgâţâie cu corupţiunea celorlalţi!

D. Fleva găseşte mai întâiu licitaţiunea viţiată printr'o flagrantă călcare a articolelor 49 şi 52 din legea comptabilităţii, după cari nu se pot admite la o licitaţiune a Statului român decât concurenţi cari au depus *o prealabilă cauţiune*, şi a căror cauţiune a fost *găsită valabilă*.

www.dacoromanica.ro

Uită însă D. Fleva că direcţiunea şi construcţiunea acestei lucrări este lăsată drumurilor de fer şi că articolul 3 al legei din 1885 prescrie un mod de licitaţiune cu totul particular, pe care îl şi numeşte *concurenţă*. Îi mai place D-lui Fieva să uite că posterior legei comptabilităţii am avut legea de exploatare a căilor ferate, care şi dânsa face un eşec formal articolelor 49 şi 52 din legea comptabilităţii.

D-lor, toţi aceia cari se interesează de mersul exploataţiunei căilor noastre ferate trebuie să fie în curent de latitudinea mare şi binefacătoare pe care legiuitorul a lăsat-o administraţiunei acelor căi. Acolo se face negustorie, nu gestiune de Stat, şi acolo consiliul de administraţiune, necum ministrul, au voe să scurteze termenele de licitaţiune, să dispenseze chiar de licitaţiune, să ordone regie, etc. Nicăieri nu li se impune să ceară o prealabilă cauţiune.

Deaceea, când direcţiunea căilor ferate simte nevoia unei furnituri, ea procedează în două feluri. Când se adresează comerţului pentru un material ce toată lumea poate furniza, precum traverse, stâlpi telegrafici, balast, etc., ea ţine licitaţiune publică, inserată în *Monitor*, şi la care toată lumea este admisă cu depozitul unei garanţii prealabile. Când însă materialul de procurat este producţiune a unor uzine sau unor ţări numai, maşine, vagoane, unelte, etc., atunci concurenţa este restrânsă între productorii direcţi, *„cari după constatarea consiliului de administraţie* — zice textual articolul 26 — *prezintă cele mai bune „garanţii pentru exacta îndeplinire a angajamentelor“*.

Pentru fiecare specialitate consiliul are lista lui de furnizori admişi, listă din care se exclude, cu cea din urmă rigoare, orice casă care şi-a terminat cu procese sau chiar cu dificultăţi contractul ei.

In această severă regulă, căreia râvna şi reaua credinţă dau în zadar asalturi cotidiane, residă toată garanţia noastră.

Textul este clar; el nu lasă nici-un dubiu; practica este constantă şi numai D. Fleva s'a găsit — din neştiinţă, poate! — ca să o critice.

Aşă s'a urmat şi cu licitaţiunea podului, pentru care aveam nu numai autoritatea legei de exploatare, dar, încă odată, şi a legei speciale din 1885.

www.dacoromanica.ro

Când a criticat D. Fleva, gânditu-s'a D-sa la imposibilitatea materială ce ar fi fost de a se aplică legea comptabilităţii? Ca să cerem o garanţie prealabilă de 10 la sută, ar fi trebuit sa avem un deviz; oare cu un deviz făcut cu un maximum de preţ sub care să se oferteze, ţinut-am noi licitaţia? Noi am indicat seria de lucrări de cari avem nevoe şi am cerut concurenţilor să arate, pentru fiecare serie, preţul cu care o pot întreprinde, rămânând ca totalitatea costului podului să rezulte din toate preţurile de serii adunate. Nu am fost destul de naivi ca să defigem un maximum şi să trădăm astfel gândul nostru cel mai secret!

Şi apoi, care ar fi fost concurentul dispus să consemneze dinainte 800.000 de lei; să lase, pe lângă riscul său, spezele transportului, banii aceştia închişi cincisprezece zile, pentru onoarea sterilă de a se vedeà declarat al doilea-şau al treilea la licitaţie? Aceasta ar fi fost imposibilitate de fapt pentru ţinerea licitaţiunii şi îndrumarea Statului către o concesiune dinainte hotărâtă. Aceasta n'am voit-o cu nici-un preţ. Cu procedeul nostru am dat o garanţie absolută constructorilor, că atunci când vin la noi, ei calcă pe pământ sănătos. (Aplauze).

Neapărat că a doua zi după aprobarea ofertei casa adjudecatară a cumpărat efecte române pentru 770.000 lei, pe cari le-a depus la Casa de depuneri, unde rămân, pentru garantarea strictei executări a lucrărilor, până la finele contractului.

In rezumat deci, dacă este vre-o învinuire de adus lucrărilor noastre, numai în legea de comptabilitate n'o puteţi găsi, şi căutaţi-o aiurea.

De altfel, nu sunteţi strâmtoraţi, D-le Fleva, pentru a găsi nod în papură! Nu voesc ca exemplu decât uşurinţa cu care mă acuzaţi, că într'o licitaţie străvezie ca aceasta tot am găsit mijlocul să favorizez pe cinevà şi, mai departe, să induc consiliul de miniştri în eroare pentru a ocroti pe acel cinevà.

Ei, Domnilor, acì să-mi permiteţi să examinăm lucrurile de aproape de tot şi să cercetăm dacă ştie de ce vorbeşte D. Fleva, când vorbeşte de majorare de preţuri, şi dacă cunoaşte cele mai elementare reguli de bună credinţă în materie de întreprinderi publice, când îmi reproşează neprimirea unei oferte făcută *post factum* de un concurent rămas, adică de societatea Braine-le-Comte.

www.dacoromanica.ro

Concurența s'a ținut cu foi de licitațiune, trimise de noi fiecărui concurent invitat. Aceste foi de licitațiune sunt formulare tipărite, în cari am prevăzut fiecare fel de lucrare, fiecare serie de furnituri, atât cele facultative, cât și cele indispensabile; constructorul nu aveà decât să umple alburile și să răspundă în cifre la chestiunile de noi puse. Adunându-se aceste răspunsuri, aceste prețuri parțiale, se găsește prețul total.

Astfel procedând, Fives-Lille — zice D. Fleva — eșeà la un total de 7.657.000 lei, și se vede clasată pe 7.837.000! Ce înseamnează aceasta?

Explicațiunea ar fi fost leznicioasă, dacă D. Fleva ar fi citit articolul final al caetului de sarcini.

Noi am lăsat constructorilor deplină latitudine asupra sistemului de montagiu; dacă pentru montagiu au nevoe de patru travee de viaduc, li se dă concesiunea și acestora; dacă nu sunt liberi a le exclude din oferta lor. Este lezne de conceput că, numai aducând toate ofertele la același termen de comparațiune, se poate stabili raportul respectiv de preț: pentru a aveà deci o normă egală, erà de încărcat cu prețul traveelor pe cele cari le-au exclus, sau de scăzut pe cele cari le-au admis.

Tot asemenea, în prevederile noastre, am comptat să ne coborâm cu pila-culeă, adică dela capul podului, la 20 metri, și cu pila din firul apei la 27 metri; dar dacă am fi fost siliți, în cursul execuțiunei, să descindem mai jos, cu cea dintâiu până la 27 metri, cu cea de a doua la 31 metri, nu trebuià să prevedem și seria aceasta de prețuri eventuale?

Deaceea, tocmai pentru cazul când unul din constructori ar îndepărtà previsiunea unei așà mari adâncimi, caetul de sarcini a determinat regula după care se va calculà prețul mediu de impus, prețul obligatoriu pentru fiecare adâncime.

Acest calcul, prevăzut de art. 97 al caetului de sarcini, aplicându-l la toate ofertele uniform, a rezultat prețuri definitive diferite de cele eșite la prima vedere.

De unde clasarea aparentă erà între cei patru dintâiu: Fives-Lille, Braine-le-Comte, Batignolles și Gaertner, clasarea definitivă a pus pe D. Gaertner înaintea societății des Batignolles. Tot asemenea, de unde prețul aparent al lui Fives-Lille erà de 7.657.000 lei prețul maximum, adus la acelaș termen pentru toți, s'a urcat la

www.dacoromanica.ro

7.837.000 lei, ne mai rămânând între această casă şi societatea Braine-le-Comte decât o mică diferenţă de 120.000 lei.

Iată ce numeşte D. Fleva o majorare de preţuri! Cum i-a scăpat din vedere că aceasta erà tocmai în defavoarea pretinsului concurent protejat, deoarece îl expuneà să fie ajuns de cel care-l urmà imediat?

Mica deosebire de preţ dintre Fives-Lille şi Braine-le-Comte, autorizând toate regretele, a deschis şi toate speranţele. Dela dânsa se trage o serie de tentative, graţie cărora compania belgiană a încercat să prindă o afacere ce-i scăpase din mână pentru aşà mic lucru.

Ţin mai înainte a constatà că la deschiderea ofertelor — am prezidat personal această solemnitate — nu s'a formulat cea mai mică protestare. Toţi cei interesaţi şi-au făcut calculele şi două ore în urmă toţi erau fixaţi asupra reuşitei lui Fives-Lille.

Tocmai a doua zi văd un protest din partea D-lui Rolin, directorul casei Braine-le-Comte, cum că oferta casei Fives-Lille nu indicà provenienţa materialelor.

D. Rolin îmi explicà şi verbal că acest detaliu îi scăpase şi D-sale, şi că după cererea D-lui Rolin-Jacquemyns, preşedintele consiliului său de administraţie, erà silit să atragă atenţiunea noastră asupra acestei clauze esenţiale.

Erà lezne de înţeles că compania belgiană erà hotărâtă la orice sacrificiu pentru a fi declarată adjudecatară, nu atât în vederea podului, cât în vederea avantagiilor ce astă primă concesiune conferea pentru restul adjudecaţiunilor, până la concurenţa celor 30.000.000 lei consacrate lucrărei întregi de racordare a Dobrogei cu România!

Deci, Braine-le-Comte raţionà astfel: Articolul 48 al caetului de sarcine obligă pe adjudecator să indice locurile de origină ale materialelor întrebuinţate în fer, plumb şi oţel! am satisfăcut acestei obligaţiuni indicând opt uzine, pe când concurentul meu nu a îndeplinit-o.

Cercetând pe dată dosarul, vedem că numai două oferte din şeapte, oferta societăţii belgiene şi aceea a D-lui Eiffel, ţinuse seamă de această prescripţiune a art. 48.

Dela prima vedere, deci, se prezintă lucrul sub un alt aspect prea puţin important.

www.dacoromanica.ro

In definitiv, noi dădusem formularul de licitaţiune; în el nu se suflă vorbă măcar despre obligaţiunea art. 48; Nu ar fi fost o adevărată cursă să obligăm pe constructori a concura după indicaţiunile date de noi, cu rezerva unor dispoziţiuni capitale ţinute secrete? nu ar fi fost atunci o grosolană meşteşugeală?

Cea mai elementară bună credinţă indică că erà cevà la mijloc; trimit de îndată chestiunea în studiul serviciului D-lui Saligny şi în studiul consiliului de administraţie; amândouă descopăr o eroare de text, care, din fericire, se îndreptà prin ea însăşi.

Intr'adevăr, articolul sună astfel: „*Adjudecătorul* este ţinut „să facă cunoscute *în oferta lui şi agreate* de direcţiunea gene„rală locurile de proveniență ale materialului, etc."

Lucruri cu totul contradictorii! Mai întâiu *adjudecător* e acela care a obţinut dejà o concesiune; acela care n'a obţinut'o încă şi care se prezintă numai la o licitaţie, e un *concurent, un sumisionar*; prin urmare, nu se poate vorbì de *oferta ce prezintă un adjudecător*. Al doilea, dacă adjudecătorul trebue să obţină agrementul direcţiunii pentru propoziţiunile *din oferta lui*, oferta nu mai este secretă, şi atunci de ce se mai ţine licitaţiunea cu plicuri sigilate!

Văzând această nepotrivire de texte, ne-am referit la toate celelalte caete de sarcini ce avem şi cari exclud orice controverse. Ne-am referit asemenea şi la greutatea ce puteà aveà condiţiunea art. 48.

Impunem constructorilor să indice proveniența materialului, pentru ca să putem supraveghià însăşi fabricaţiunea lui. Nu ne mulţumim cu veriffcarea când materialul este adus „*à pied d'oeuvre*", dar cerem şi verificarea la uzină. Exemplu: în momentul de faţă societatea de Saint-Denis ne fabrică 900 vagoane; avem un controlor care verifică ce se lucrează acolo, care va face pe urmă recepţiunea totală, dar mai avem un controlorla Rives-de-Gier, care supraveghiază fabricarea osiilor; altul la Creuzot, care verifică ajustarea roatelor, şi aşà mai departe.

Indicaţiunea aceasta a provenienței nu ne leagă pe noi, căci suntem liberi de a refuzà locul de producere indicat; după cum odată acest loc acceptat, suntem liberi de a refuzà materialul furnizat. Aceasta este deci o măsură privitoare *la execuţiune* şi care nu are nimic de văzut cu *momentul licitaţiunii*.

www.dacoromanica.ro

Dealtmintrelea, în privinţa aceasta Fives-Lille nu poate fi criticată, căci îndată ce casa a aflat de obiecţiunea ridicată, ne-a telegrafiat numele uzinelor de proveniență, toate de prima ordine ; telegrama este în dosar.

Am împins scrupulul şi mai departe şi serviciul a cercetat dacă indicaţiunea aceasta prealabilă a putut fi de un efect oarecare asupra preţurilor oferite de Brainelle-Compte. Descoperim că pentru furnitura a 900 tone de fer, D. Rolin indicase 6 case, care fiecare puteà să furnizeze întreită cantitatea totală ; cine ar mai fi putut crede atunci că societatea şi-a asigurat prin anticipaţie şi cu sacrificiuri reale nişte furnituri astfel fracturiate ?

In consecinţa acestora, consiliul de administraţie, pe temeiul art. 48, a respins prima contestaţie a D-lui Rolin. Am tradus aceasta în referatul meu către consiliul de miniştri, şi consiliul de miniştri a aprobat deciziunea consiliului de administraţie. (Aprobări).

In momentul de a plecà, D. Rolin, mi-a făcut onoarea unei vizite — însoţit de copilul D-sale — şi mi-a remis o scrisoare prin care ofereà să scadă preţul, fără să-mi fi spus că acelaş demers se făcuse şi pe lângă colegul meu, D. Lahovari.

Când am conferit cu colegii mei verbal asupra acestei noui faze, ne-am zis cu toţii ; nu; căci aici ar începe favoritismul, protecţiunea vădită pentru una din casele concurente !

Când licitaţiunea se anunţă fără supraofertă, când condiţiunile sunt egale pentru toţi, nu poţi primì supraoferta unuia fără a trădà buna credinţă ce se datoreşte celuilalt. Braine-le-Compte oferă 130.000 lei mai eftin ; dar dacă intrăm pe calea aceasta, de ce să nu scindăm concesiunea şi să dăm tablierul metalic lui Creuzot, care pentru materialul fer a oferit preţul cel mai scăzut, şi zidăria concurentului care va fi dat preţul cel mai mic pentru lucrarea aceasta specială?

Observaţi, domnii mei, că legea comptabilităţii nu prevede supra-ofertă şi că aceasta există numai în legea de vânzare a bunurilor Statului. A o acceptà în cazul de faţă, ar fi fost a comite o ilegalitate şi un fapt adevărat supus tuturor bănuelilor. (Aplauze)

N'am văzut oare prin jurnalele de atunci insinuaţiunea calomnioasă că deşi Fives-Lille oferise preţul cel mai scăzut, erau temeinice bănueli că guvernul nu va aprobà oferta casei Fives-Lille, ci aceea a casei Braine-le-Compte, pentrucă în această societate ar fi figurând contesa de Flandra.

www.dacoromanica.ro

Cum vedeţi, domnii mei, acelaş trist sistem întrebuinţat şi dacă făceam ce ne reproşează D. Fleva că nu am făcut!

Dacă n'aşi fi consultat decât interesul imediat al tezaurului public de a'i dà câteva mii de franci, aş fi putut alunecà; dar m'am inspirát de un interes mai superior, de buna faimă a Statului Român. Zilnic recurgem la industria europeană, zilnic la capitalurile Occidentului: n'am voit să se poată zice că pe malul stâng al Dunărei e o ţară orientală, o ţară de hatâruri, în care licitaţiunile sunt pentru forme, iar întreprinderile se dau după buna voe a miniştrilor. (Aplauze.) Şi cu riscul de a se zice azi de D. Fleva că s'a păgubit Statul cu 200.000 lei, voi afirmà că este contra sentimentului de echitate, de dreptate, ce trebue să existe într'o licitaţie publică, că atunci când legea opreşte o supra-ofertă, să o primeşti pe sub mână. (Aplauze).

Aceste consideraţiuni de probitate publică m'au făcut să cer dela consiliul de miniştri respingerea şi acestei a doua contestaţiuni.

Ştiu bine că D. Fleva se agaţă de o eroare de calcul ce ar fi existând în referat la consiliu. D-sa poate vedeà că în rezoluţiunea motivată ce am pus la 9 Ianuarie, pe scrisoarea D-lui Rollin nici că am intrat în vreo consideraţiune de cifre, mărginindu-mă a indicà că „nu se puteà admite concurenţă nouă după închiderea „licitaţiunei".

Pentru restul acuzaţiunilor, sau mai bine pentru restul insinuaţiunilor D-lui Fleva, de câteva zile le aud mai sănătoase decât acestea în presă, şi să creadă că mă lasă tot aşà de rece şi când le aduce D-sa la tribună. De altmintrelea desfid, pe cine trăeşte în viaţa noastra politică de câţiva ani încoace, să-mi arate un om pe care să nu-l fi acuzat D. Fleva, un act pe care să nu-l fi cenzurat. (Aplauze).

D. *N. Fleva*: Diferenţa de 2.000 lei.

D. *ministru al lucrărilor publice*: Ai început cu mine anul trecut, domnule Fleva; ce mi-ai zis atunci în această Adunare este mult mai grav decât ceeace-mi zici astăzi, şi atunci s'a găsit o majoritate, care nu erà a noastră, şi care te-a dezaprobat.

Poţi depune venin oricât de mult pe obrazul meu; cu mine nu vei fi expus niciodată la umilinţa de a-l şterge cu un sărutat! (Aplauze prelungite).

www.dacoromanica.ro

ADMINISTRAŢIA C. F. R.

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 1 MARTIE 1890

La o interpelare a D-lui Ilariu Isvoranu asupra unor pretinse delapidări şi abuzuri din administraţia C. F. R. D. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice a răspuns următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Decând sunt într'o Cameră română, pentru întâia dată aud, la adresa unei mari administraţiuni publice, rostindu-se cuvinte violente, pătimaşe, lipsite de orice măsură, ca acelea ale d-lui interpelator. Ar crede cinevà, auzind pe d. Isvoranu, că direcţiunea generală a căilor ferate e o pădure de Vlăsia, e o asociaţiune de tâlhari, în care nu se poate aventurà cinevà fără să ţină mâna pe buzunare şi fără să aibă o armă ca să se apere!

Ce autorizează pe un deputat, vă rog, ca să vorbească de o administraţiune a Statului cum nu ar vorbì de cea din urmă categorie de făcători de rele?

Aşi dorì ca mai înainte de a-şi arogà D. Isvoranu dreptul de a zice că se fură, că se jefueşte, să articuleze d-sa un singur fapt, oricât de mic, să schiţeze o singură ipoteză, oricât de slabă, în care administraţiunea să se fi dat înlături de a face pe dată lumină!

D. Isvoranu zice că nu va cére dosare, pentru cuvântul că nu vrea să paralizeze mersul administraţiunei; te rog—cere oricâte dosare—pe toate le vei aveà; dar până nu le ai în mână, nu ridicà D-le Isvoranu, suspiciunea că se poate fură file dintrânsele!

www.dacoromanica.ro

La acuzaţiunea gratuită de delapidare şi de furt, te rog să nu adăogi ultragiul că se falşifică dosare şi că se sustrag acte!

Mai întâi, să examinăm prejudecata cu care începe D. Isvoranu, cum că administraţia drumurilor de fier ar fi o administraţie misterioasă, pusă la adăpostul unei cortine pe care nu o poate străvede nici o privire indiscretă.

De doi ani însă decând această Cameră s'a adunat, n'a fost o singură lucrare a drumului de fer, fie convenţiune cu administraţiunile străine, fie credit, fie budget, care lucrare să nu fi fost cercetată cu cea mai mare seriozitate, nu numai de amicii guvernului, dar de autorităţi parlamentare ca Th. Calimach, Constantin Olănescu, D. Tzoni, cari numai de părtinire şi de slăbiciune pentru guvern nu se poate acuză. Domniile lor au avut acte, dosare pe mână, şi dacă D-lor nu au găsit necesitatea de a împinge investigaţiunile mai departe, lăsaţi-mă să cred că nu au avut temeiuri pentru a suspectă nici buna credinţă, nici destoinicia administraţiunei!

Să-mi daţi voe, D-nii mei, acum, să văd pe ce se reazimă toată acuzaţiunea, toată filipica D-lui Ilariu Isvoranu, şi să cercetăm prilejul de care s'a folosit pentru a aruncà dela tribună pârile ce a adus.

Tot temeiul este o plângere dată de 2 onorabili cetăţeni: D. Droc Bănciulescu şi D. Alexandru Bădulescu, procurorului general, la 30 Octombrie 1889. O citesc şi eu la rândul meu, pentru ca să atrag atenţiunea D-voastre asupra faptelor principale, dacă fapte se pot chemà ceeace se găseşte aşternut într'ânsa:

„Domnule procuror general, sunt câţiva ani de când *întreaga „presă* a capitalei denunţă că la căile ferate se trafică averea „Statului, pe o scară foarte dezvoltată, întrebuinţându-se cele mai „odioase mijloace în detrimentul tezaurului ţării".

Aşà este! O parte a presei — ceeace denunţătorii chiamă *presa întreagă* — răsună mereu de acuzaţiuni, semnat... Bădulescu şi iarăşi Bădulescu, când nu este Marino sau Stamatian şi care se plimbà dela „Funcţionarul" la „Strigătul Ţării" şi dela „Strigătul Ţării" la „Adevărul", şi aşà mai departe. Ei bine, pot probà cu dosarul că nu este una din aceste acuzaţiuni, care să nu fi fost cercetată prin anchetă, nu este una care să nu fi fost trasă la lumină, poate chiar dezminţite prin comunicate înserate în „Monitor".

www.dacoromanica.ro

Mai departe:

„Toate denunţările puse, cât şi diferitele versiuni ce circulă „*prin societate* că într'adevăr la căile ferate române se fac hoţii „şi încă din cele mai îndrăzneţe, nu au putut, etc....."

Lăsaţi-mă să insist asupra acestui mărgăritar la care ar fi trebuit, după D. Ilariu Izvoranu, să se oprească D. procuror general: „*versiunile ce circulă prin societate*".

Prin *societate!*

Veţi vedeà de ce societate, de ce lume poate fi vorba cu D-nii denunţători, când vă voiu reconstitui identitatea şi personalitatea D-lor. Când vă vorbesc de urmările *din societate* faceţi-mi creditul câtorva momente şi fiţi asiguraţi că, după cum voi probà mai la vale, nu poate fi vorba decât de păturile cele mai puţin consistente ale societăţii.

Reiau citaţiunea: „Nici o controlă serioasă, competintă, „compusă din oameni experţi şi rutinaţi; străini de orice dara- „veri cu C. F. R. şi asistaţi şi de un inspector financiar al Sta- „tului, n'a fost invitat să facă o controlă administraţiunei finan- „ciare a C. F. R., şi *aceasta pentru motivul că este cu neputinţă „ca într'o administraţiune ca a drumurilor de fer, unde zilnic „au operaţiuni financiare, se fac încasări şi vărsări de sutimi „de mii de lei, şi unde pentru furnizarea materialului se între- „buinţează zecimi de milioane, să nu se facă hoţii!*"

Înţelegeţi, cunoaşteţi denunţătorii cari pleacă dela aforizmul acesta:

„Cer un control serios *pentrucă este imposibil* ca într'o administraţiune care manipulează zecimi de mii de lei şi furnituri de milioane, să nu se facă hoţii!

Te întreb pe D-ta, onorate coleg de la Severin, ce ai face cu o denunţare ca aceasta! Cum ai tratà pe omul care ţine un asemenea limbagiu?

A luà oare uşor în consideraţiune o denunţare ca aceasta care, prin însuşi terminii şi spiritul ei, aruncă o aşà tristă lumină asupra moralităţei indivizilor cari o iscăleşte? Ai aveà oare curajul să ordoni o anchetă judecătorească pe temeiul unic că nu poate fi administraţiune a Statului român în care, pentrucă se manipulează bani, să nu se facă hoţii.

Ei bine, eu ţin în mai înaltă stimă simţul moral român, pentru ca să cad într'o asemenea aberaţiune! (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

„Incidentul ivit zilele acestea la C. F. R. cu furtul de 37.000 „lei, săvârşit în culisele administraţiunei, dovedeşte până la oare- „care punct, că toate denunţările presei sunt adevărate. Pentru „acest scop, subsemnaţii în calitate de cetăţeni români — unul „din aceşti domni nu erà încă devenit cetăţean! — Şi mai ales „ca foşti funcţionari ai C. F. R., în interesul *de a salvà averea „Statului din mâinile hoţilor,* ne declarăm solidari de orice răs- „pundere şi cerem dela D-voastre...“

Cari sunt hoţii, D-le Isvoranu? Cine? Un nume?

Ce, pentrucă s'a comis de un escroc un falş, pentrucă s'a strecurat un vierme, toată administraţia a devenit găunoasă?

Este posibil ca într'un personal de 7.000 de oameni să nu se iveascâ o neregulă, sau o abatere? Dar când abatere s'a comis, puteţi oare afirmà că nu s'au luat cele mai severe măşuri de îndreptare, şi că nu s'a chemat justiţia în ajutor? Se vorbeşte de mandatul falşificat de 37.000 lei; dar cine a descoperit crima, dacă nu tot administraţiunea? Cine a pus mâna pe Gornescu şi l-a dat judecătorului de instrucţiune, dacă nu tot administra- ţiunea?

Şi ce cer acuma acei puţini stabili denunţători, al căror ecou s'a făcut D. Ilariu Isvoranu?

Nici mai mult, nici mai puţin decât: Să ordonaţi o an- „chetă la comptabilitatea generală, în faţa D-lui inspector Con- „stantinescu, *călăuzită de subsemnaţii şi de funcţionarii ce'i „vom desemnà noi,* ca să dovedim *cum se manipulează* averea „direcţiunei în prejudiciu Statului, şi în beneficiul câtor-va per- „soane, *pe cari le va dovedi ancheta!*“

Vin, D-nii mei, doui cumetri şi zic: am fost funcţionari la C. F. R.; ne-a dat, ce e drept afară; nu putem desemnà un fapt, nici arătà un om; dar dacă ne-aţi acordà un inspector fi nanciar care să păşească cu noi la o cercetare, am arătà noi cum se mănuesc banii Statului!

Şi ar voì D. Isvoranu că cu aceste stranie călăuze, să pu- nem un interzis în o administraţiune mare a Statului? Dar ce idee îşi face D-sa de organizaţiunea serviciilor şi de datoria şefilor lor?

Nu se opresc aci pretenţiunile acelor foşti servitori ai Sta- tului, izgoniţi din slujbă.

www.dacoromanica.ro

Ei mai cer: „Să se cerceteze amănunţit societatea de eco-„nomie a funcţionarilor C. F. R., dela înfiinţarea ei şi până la „lichidare, şi în acest scop să binevoiţi *a ordonà chiar de acum „sechestrarea registrelor şi actetor de împrumut*".

Cu alte cuvinte nu poate să denunţe nimic, nu articulează un fapt, nu citează un nume, însă cere dela parchet ca el să se armeze cu toate rigorile legei, şi să sechestreze registrele şi actele societăţei, ca şi când ar fi în faliment, sau pusă sub judecată.

Ei bine, cine are răspunderea unui serviciu, nici odată nu va îndrăzni să comită un fapt reprobabil ca acesta. (Aplauze).

„Să se verifice toate actele cu cari s'a furnizat materialul „rulant, precum şi celelalte materiale necesare C. F. R., dacă li-„citaţiunile s'au făcut la timp, în regulă şi fără favoare".

Nu vi se pare că acesta trece peste orice limite? Ceeace ancheta parlamentară numită pentru darea în judecată a cabinetului Brătianu nu a găsit de cuviinţă să facă, ar fi trebuit să facă parchetul pentrucă asta este părerea D-lor Bănciulescu şi Bădulescu, şi plăcerea D lor Ilariu Isvoranu: iartă-mă D. Isvoranu, dacă sunt silit să te citez în compania acestor doi D-ni!

Oricând vom face o cercetare de felul acesta, dar numai sub condiţia de a ni se denunţà un fapt.

„Să se constate diferitele închirieri de restaurante, precum „şi *diferitele proprietăţi şi bunuri ce aparţin* direcţiunei dacă „s'au făcut conform legei, cu licitaţie la timp sau nu".

Cu alte cuvinte, tot ce depinde de exploataţiunea liniilor, fiindcă D-lor nu se mulţumesc a se cercetà numai contracte de chirie, dar şi titlurile de proprietate, totul să fie pus în cercetare pentru motivul ca acestor doi D-ni, cari au fost daţi afară din serviciu, le-ar conveni să se răzbune!

Mă mir, D-lor cum onor. D. Isvoranu, numai pe baza unor asemenea declaraţiuni, a putut să tragă la răspundere pe un ministru care a dispreţuit un eşafodagiu de putrigaiuri şi de insanităţi, şi care a refuzat de a duce o perturbaţiune deplină în rotagiele unei administraţiuni oneste şi capabile.

Prin urmare, se stabilesc cu claritate că în tot factumul dat procurorului general, nu este un fapt, nu este o conjectură care să justifice o alarmă.

www.dacoromanica.ro

Să vedem acum dacă personalitatea denunţătorilor erà de natură a da puţină autoritate arătărilor lor. Este cert, D-nii mei, că dacă un cetăţean onorabil, un om cu greutate acopéră cu numele şi răspunderea lui o denunciaţiune, chiar vagă şi puţin consistentă, este de datoria justiţiei sau a autorităţilor superioare de a procedà la oare-cari informaţiuni.

Aceasta să fie oare cazul D-lor semnatari?

D. Bădulescu şi D. Bănciulescu sunt bine cunoscuţi şi notorietatea lor este, din nenorocire pentru dânşii, de natură a infirmà cu gura lor chiar şi destăinuirile serioase, ne cum pe cele născocite.

Să încep cu D. Bădulescu.

Abià intrat în serviciu la lulie 1876, el este de două ori permutat pe cale disciplinară şi pedepsit cu amendă în 1877, iarăşi permutat de două ori în 1878 şi 1879 cu anotaţiune în fiecare raport că este un „detestabil" impiegat, care nu lucrează decât când îi place, şi nu'i place des.

Reintrat în serviciu la 1880 este destituit la 1881, pentru „fapte" scandaloase comise în public.

Prin urmare, după o serie de pedepse, Bădulescu este o primă oară destituit pentru motivul de acte scandaloase, făcute în public. Am aci tot dosarul anchetei ca să vă edificaţi asupra acestui onorabil cetăţean. (Ilaritate).

Fiind funcţionar la căile ferate, plecă însoţit cu un tovarăş al său şi se duc la unul din restaurantele unde mâncau funcţionarii căilor ferate, mai înainte de a se fi organizat în serviciul actual; ducându-se acolo fac consumaţiune de vre-o 7 lei şi apoi se aşează pe chef. Cârciumarul refuză de a continuà cu furnitura vinului, până nu se va plăti socoteala; răspunsul erà, că tăbără amândoi tovarăşii pe birtaşi, îi trag o bătae bună, (iralitate) şi sparg geamurile prăvăliei. Intervenì spre împăciuire chelnerul gării, care şi el cinà acolo, şi se alege şi el cu o bătae.

După ce fug la gară, tot amândoi bătăuşii merg la 10 ore noaptea la domiciliul chelnerului şi se pun cu măsură a'i reditâ păruiala de peste zi; stăpâna casei, o femee în vârstă, începe de strigă în ajutor: o grămădesc şi pe dânsa în zăpadă.

Bădulescu şi cu tovarăşul său sunt destituiţi. Iacă primele state de servici ale unuia din răzbunătorii moralei publice, luat de D. Isvoranu subt aripa lui! (Ilaritate).

www.dacoromanica.ro

Trec 3 ani şi se înfăţişează din nou Bădulescu cu o petiţiune care se găseşte acì în dosar.

După un laps de timp omul nostru, rugător şi pocăit, cere a fi reprimit în serviciu; direcţiunea îi dă un post de copist.

Să vedeţi acuma foaia de serviciu şi dela această reprimire încoace:

La 1886, permutat în interesul serviciului;

La 1887, pedepsit cu amendă şi avertizment de distituire pentru refuz de serviciu;

In acelaş an *destituit pentru refuz de serviciu, absenţe nemotivate şi indisciplină.*

Iacă domnişorul care, sub iscălitura lui, oferă de a'şi pune în joc răspunderea lui de cetăţean (?) în schimbul unei anchete la căile ferate!

Am adus aci, dealmintrelea, un dosar al ministerului ca să judecaţi cu ce soi de oameni avem afaceː dosarul este presărat, de cereri prin care Bădulescu cere să reintre în serviciul acelei administraţiuni, pe care o denunţase de abuzivă.

Când am intrat pentru prima oară ministru la lucrările publice, unul din cei dintâiu care a venit cu asemenea cerere a fost Bădulescu; a trebuit să întreţin o corespondenţă lungă cu direcţiunea căilor ferate ca să mă edific; a venit pe urmă la minister D. Lahovari, iarăşi cerere pentru reintegrare; am venit din nou iar eu la minister, iarăşi repetate cereri pentru reprimire.

V'am prezentat pe unul din protagonişti cari fac o denunţare, şi cere o anchetă pentru întreaga administraţiune a căilor ferate.

Să vedem acum pe cel d'al doilea cumătru, D. Droc Bănciulescu.

Droc Bănciulescu a avut un noroc în viaţa lui: a fost expulzat de D. Sturdza! Acest act de slăbiciune 'i-a atras din partea Camerei o naturalizare pripită, în momentul tocmai când se semnală din nou la atenţiunea poliţiei.

Droc erà străin când serveà, erà străin când denunţà, erà străin când cereà reintegrare.

Dealmintrelea ascultaţi şi notele lui;

Abià numit, Droc Bănciulescu este pus la amendă pentru absenţă nemotivată; anul din urmă este din nou pus la amendă

www.dacoromanica.ro

pentru reclamaţiuni făcute în termeni necuviincioşi; două luni după aceea este destituit.

Reprimit în serviciu la 1886 este iarăşi destituit la 1883, pentru nesupunere la un ordin de transferare disciplinară, şi modul necuviincios prin care comunică acest refuz direcţiunei.

Şi nu se închide aci dosarul său. In momentul când eram să trecem cu buretele asupra acestora, când eră poate să-l primim din nou, ni se comunică din partea prefectului poliţiei următoarea adresă din Ianuarie 1889:

„*Domnule director general,*

„Suntem informaţi că individul Droc Bănciulescu a solicitat „dela acea onor. direcţiune a i încredinţă o funcţiune.

„Am onoare a vă comunică că acest individ a comis mai „multe scandale, pentru cari fapte, cu raportul No. 50.665, am „rugat pe D. ministru de interne să binevoiască a aprobă ca „numitul să fie trimis la urma lui, fiind supus Austro-Ungar."

p. Prefect, *G. Cârlova.*

Aceasta s'a dat în cunoştinţa tutulor serviciilor, şi de atunci s'a închis pentru D. Bănciulescu intrarea în orice serviciu al Statului.

D. *G. Tocilescu*: Va să zică şi în 1889 se expulză?

D. *ministru al lucrărilor publice*: Camera l'a legitimat.

Aceasta este o adresă a prefectului poliţiei venită spontaneu, în urma scandalului făcut de D. Bănciulescu: şi este lucru extraordinar că ea a venit a doua zi după ce i s'a dat legitimarea de către Camera.

Asupra denunţărei făcută şi de acest domn, D. Isvoranu se miră că un om a pus în mişcare acţiunea publică în contra biurourilor drumurilor de fer!

Trecem mai departe.

Aţi aflat, D-lor deputaţi din expunerea D-lui Isvoranu, că D-nii Bădulescu şi Droc Bănciulescu se referau la o serie de articole de ziare, scrise în mare parte de unul din ei. Intrebatus'a D-sa dacă, la timpul lor, s'au examinat de autorităţile superioare acele plângeri? Făcutu-ne-a onoarea să ceară rezultatul acelui examen înainte de a acuză cu virulenţă?

www.dacoromanica.ro

Nu! Pentrucă ar fi găsit în dosare şi proba vigilenţei şefilor de serviciu şi inanitatea denunţurilor. Nu încă, pentrucă s'ar fi izbit pe dată de acel şef al comptabilităţei pe care azi 'l acuză dar graţie căruia s'a descoperit imediat două furturi însemnate comise, unul de impiegatul Gornescu, cellalt de un casier plătitor *pe care D. Isvoranu îl cunoaşte bine, personal.*

Ce are de văzut naţionalitatea acestui şef, dacă 'şi face bine datoria? Când fini-vom cu acel reproş, ce nu înţeleg, şi care se plimbă dela D. Tocilescu la D-voastră, şi dela D-voastră la D. Tocilescu.

Vina mea este dacă vă desfid să găsiţi un comptabil român care să sacrifice într'un serviciu modest capitalul de muncă si de ştiinţă ce ne dă D. Vincler? Vina mea este dacă dela şef de biurou până la simplii împiegaţi străini, cari mai sunt în serviciu, dela creaţiunea drumurilor de fer, nu au călcat niciodată dispoziţiunile regulamentului lor? Vina mea este dacă aceşti veterani nu ne pun în poziţiune să le facem o mustrare cel puţin?

Prigoniri românilor de către funcţionarii străinii!? Acestea sunt iarăşi vorbe de acelea cari numai efect nu pot aveà. Un fapt, vă rog!

Se vorbesc aci de amintirea ce fac D-lor Bădulescu şi Droc Bănciulescu, despre falşificarea mandatului de 37.000 lei! Dar este vreo administraţiune, în orice ţară ar fi, unde să nu se fi comis odată vreun furt, vreo spargere sau vreo falşificare?

Unde ar începe să fie loc pentru o acuzaţiune? Atunci când numai un delict ar fi fost acoperit, sau ar fi rămas nedescoperit. Dar când în 48 de ore se prinde culpabilul şi se dă în judecată mai puteţi acuzà pe şeful superior că el nu şi-a făcut datoria?

Când se comite, cum s'a comis în prejudiciul casierului central, un furt prin sustragerea unor saci cu 10.000 lei în monetă, şi când casierul la minut acoperă paguba; când apoi tot personalul se pune pe picioare pentru a dovedi pe autor, se mai poate acuzà cinevà?

In acest al douilea caz, toate presumţiunile cad, cu certitudinea unei probe, asupra unui casier plătitor; şi se constată ce? Că acel casier plătitor erà admis în serviciu în urma unei calde protecţiuni parlamentare: să nu se uite aceasta!

Voci: Cine este?

www.dacoromanica.ro

D. *ministru al lucrărilor publice*: Puţin importă numele; D. Isvoranu vă poate luminà de crede cuviincios. Destul este să vă spun că omul a fost izgonit, în aşteptare ca justiţta să facă restul.

In definitiv, D-nii mei, eu constat un lucru, că din toate acuzaţiunile cari s'au adus aci, nu este una singură care să poată stà în picioare; fiindcă nu poate stà în picioare ceeace nu are fiinţă, şi nu are fiinţă în materie de onoare şi onestitate, decât faptele cari se articulează, cari se numesc, faptele cari se precizează.

In asemenea condiţiuni, aţi voi D-voastră ca ceeace nu a putut obţine dela parchet Droc şi Bădulescu, Camera să le-o dea?

Ar fi o eroare pe care nu cred ca majoritatea Adunărei să o comită, şi pe care o resping cu cea din urmă energie.

Propuneţi o anchetă parlamentară! Pe ce temeiu, vă rog?

Cereţi dosare, D-le Isvoranu, oricât de multe! Vă voiu da om să vă ajute, comptabil să vă călăuzească. Când veţi descoperì cevà, atunnci să sezizaţi Camera. Dar pe simple calomnii aruncate de nişte desnădăjduiţi, nu puteţi cere o anchetă, şi Camera nu vă poate acordà o măsură care ar fi o ofensă pentru direcţiune, o neîncredere pentru mine. (Aplauze).

Căutaţi, adunaţi, cercetaţi; când veţi aveà cevà, ne vom revedeà.

Până atunci, resping cererea de anchetă. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CONSTRUCŢIILE DE LINII FERATE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 7 MARTIE 1890

La o acuzaţiune a d-lui Lascar Catargiu că sub ministerul în care d. Al. Marghiloman administrà departamentul lucrărilor publice, construcţiile de linii ferate se făceau după consideraţiuni politice, d. Al. Marghiloman răspunde următoarele :

Domnilor Deputaţi,

D. Lascar Catargiu a fost nedrept cu mine. Dacă va binevoì să examineze liniile ce am propus şi liniile pe cari le-am susţinut în Corpurile legiuitoare, va vedeà că nu este una care să merite acuzaţiunea că e pornità din interese politice şi de partid.

Linia Jijia-Iaşi: promotorul ei a fost D. Tzoni, şi D. Tzoni nu poate să treacă printre partizanii aceia cari *per fas et nefas* votează cu noi.

Linia Calafat-Craiova, ministerul a început lucrările după inzistenţa D-lui Peşiacov, care numai ca aprig susţinător al guvernului nu se poate considerà.

Niciodată, D-lor, un interes electoral, adică un interes eminamente efemer şi trecător, nu va influenţà asupra mea când e vorba de o lucrare de utilitate generală. Când am luat sarcina departamentului acestuia, la care nimic în studiile mele anterioare nu mă pregătise, n'am făcut decât cu dorinţa de a contribuì la a operà utilă. (Aplauze).

Dacă am luat această sarcină, cu speranţa de a lăsà nu-

www.dacoromanica.ro

mele meu legat de o lucrare bună, nu voiu sacrificà acest ţel pentru un interes momentan sau meschin. (Aplauze).

Acesta a fost singurul bold; rămâne să apreciaţi dacă indiciile materiale justifică acuzaţiunea adusă de onor. D. Catargi.

Această acuzaţiune nu se poate justificà prin situaţiunea şi importanţa respectivă a liniilor de curând votate, căci v'am arătat că iniţiativa parlamentară a jucat un mare rol, şi că dânsa a plecat în totdeauna din rândurile noastre.

Pe ce s'ar întemeià dânsa?

Prin faptul că nu tratăm cu aceiaşi măsură linia Bârlad-Galaţi cu linia Piteşti-Curtea-de-Argeş.

Să examinăm, căci asupra acestor două linii s'a concentrat toată critica.

Linia Bârlad-Galaţi nu e nici votată, nici proiectată, nici studiată; prin urmare, e o lucrare absolut nouă de făcut. Linia Piteşti-Curtea-de-Argeş e o linie care a fost proiectată, studiată şi votată. Iată dar imensa deosebire care există între aceste două linii.

D. *L. Catargi*: Citiţi proiectul; e pusă alături linia Bârlad-Galaţi cu linia Piteştt-Curtea-de-Argeş.

D. *ministru al lucrărilor publice*: Dacă nu voiu cunoaşte eu proiectele pe cari le susţin, cine să le cunoască? Prin urmare, dacă n'ar fi fost un vot al Camerei, vechiu de 5 ani, care a dat fiinţă liniei Piteşti-Curtea-de-Argeş, e încă o mare deosebire care există între ele, că una are studii făcute şi alta n'are.

D. Catargi mai zice: dar de ce în creditul D-voastră de 850.000 franci se mai face menţiune de linia Piteşti-Curtea-de-Argeş? Pentru un lucru foarte simplu. Această linie am afirmat că e studiată, când m'aţi interpelat ca să vă spun părerea mea. V'am spus că profilul longitudinal şi planul de situaţiune sunt făcute, împreună cu toate lucrările tehnice, şi rămâne de făcut numai lucrările de birou, calculele şi redactarea definitivă a proiectului de birou. Pentru aceea, când s'a cerut pentru suplimentul acestor lucrări un credit, nu s'a cerut decât 400 franci de kilometru, şi în total 15.000 lei, pe când pentru linia Bârlad-Galaţi, unde nimic nu e studiat, nici profilul longitudinal, nici planul de situaţiune, s'a cerut 1.200 lei de kilometru, două treimi pentru

www.dacoromanica.ro

lucrările la faţa locului şi o treime pentru lucrări de birou. Terminarea studiilor pentru linia Piteşti-Curtea-de-Argeş se va face în trei luni, pe când pentru linia Bârlad-Galaţi ne va trebui cel puţin un an.

Iată deosebirea care există şi din punctul de vedere al votării, şi al scadenţei lucrărilor.

Credeţi D-voastră că e din o patimă politică ceeace am zis înaintea Camerei, privitor la linia Bârlad-Galaţi? Eu cred că n'am spus nimic care să se poată contrazice cu ceeace am spus la Senat. Numai între votul Senatului şi cel al Camerei s'a ivit un fapt pe care nimeni nu-l tăgădueşte. D-voastră cunoaşteţi întâmpinarea marelui stat-major, ca să nu se pună la vot această linie până ce nu se va face studiul din punctul de vedere strategic, căci ce s'ar puteà întâmplà ca apărarea ţărei să ceară o modificare a traseului.

D. *G. Panu*: Militarii să ne facă drumul de fer?

D. *ministru al lucrărilor publice*: In toate ţările satisfacerea intereselor economice trebue să aibă în vedere şi apărarea ţărei, când se creiază câte o cale de comunicaţiune.

Acesta e faptul ce se şi produsese.

Atunci am zis Corpurilor legiuitoare: D-nii mei, vreau ca cu 6 zi mai înainte să încep studiile liniei aeestea, să le închei cu cea din urmă activitate; binevoiţi numai a acordà creditele necesare, şi după ce se vor face studiile, voiu veni în cunoştinţă de cauză să vă spun tutulor acì dacă e bine sau nu e bine să facem linia prin cutare sau cutare punct, dacă e bine sau nu să o apropiem sau să o depărtăm de Prut sau de Tecuci. Acestea, în adevăr, sunt elemente ce nu pot da acum, ce nu pot culege din inspiraţiune, ci din studiì. Deaceea, pentru ca în cunoştinţă de cauză să vă puteţi pronunţà, am mai zis eu: votaţi facerea studiilor necesare şi cu ele voiu venì înaintea D-voastră, ca să vă pronunţaţi asupra oportunităţei liniei.

Iată deosebirea între cele două linii. Dealmintrelea, dacă D. Catargi ar fi avut bunătatea să urmeze explicaţiunile ce le-am dat la începutul şedinţei, la 3 ore, când am indicat ordinea în care rugam Camera ca să înceapă lucrările, ar fi văzut că imediat după această linie, urmează creditul de 830.000 lei, în care se coprinde, în primul rând, linia Bârlad-Galaţi.

www.dacoromanica.ro

Mai departe, fiindcă nu prevăd ca o lucrare de drum de fer să fie mai leznicioasă, mai puţin lentă decât o lucrare de şoseluire, în proiectul de credit pentru şosele ce voiu depune mâine pe biroul Camerei, ám prevăzut o sumă însemnată pentru şoseaua Bârlad-Galaţi.

Prin urmare, vedeţi că rău ne acuzaţi cum că oropsim un judeţ pentru care vă interesaţi D-voastră. Acestea zise, las ca onor. Adunare să se pronunţe.

www.dacoromanica.ro

DESPRE INDIGENATE ŞI RECUNOAŞTERI

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 17 MARTIE 1890

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

In şedinţa Senatului dela 17 Martie 1890 D. senator Al. Wilner interpelează pe ministrul justiţiei asupra numirei d-lui A. Gussi ca procuror la tribunalul Argeş, pe motivul că acest magistrat, fiu al d-lui senator N Gussi, căruia i s'a recunoscut în 1870 calitatea de cetăţean român, n'ar fi devenit, la rându-i român, printr'un vot al Corpurilor legiuitoare. In lipsa ministrului justiţiei, d. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice, răspunzând interpelatorului, anunţă următoarele principii în ce priveşte chestiunea indigenatelor şi recunoaşterile:

Domnilor Senatori,

Rog întâiu pe D. Willner să scuzeze pe colegul nostru dela justiţie care, reţinut în Cameră de o interpelare înscrisă la ordinea zilei încă dela începutul săptămânei, nu a putut să vină în persoană.

Dealtmintrelea, chestiunea nu comportă, în ordinea de idei judiciare şi legislative, dezvoltări pe cari oricare dintre noi să nu le poată dà.

Intreabă mai întâiu D. Willner dacă guvernul a făcut numirea D-lui Gussi fiul, cunoscînd că este o rezervă de făcut asupra calităţei sale de cetăţean român.

Numirea, D-nii mei, nu s'a făcut decât în cunoştinţă de cauză ştiindu-se că D. Gussi este fiul unui român căruia i s'a recunoscut calitatea de cetăţean român în anul 1870. Prin urmare nu este nici o eroare, şi ministrul de justiţie erà în curent când a făcut decretul de numire.

www.dacoromanica.ro

Al doilea, cum interpretă ministrul de justiţie principiile de drept în materia de faţă?

Ministrul de justiţie nu le poate interpretà decât cum le-a interpretat totdeauna Corpurile legiuitoare şi cum le-a interpretat magistratura, după cum voiu aveà onoarea să vă dovedesc acì cu o deciziune recentă a curţii din Bucureşti, confirmată, pare-mi-se, de casaţiune.

Este a se distinge acì două lucruri bine deosebite, cari nu'şi găsesc asemănarea în majoritatea legislaţiunilor europene, ceeace poate aduce confuziune în unele spirite. Legea română împarte în două mijloacele de a intrà în cetăţenia română, după cum *devii* sau *redevii* român; aceste două mijloace sunt respective, *naturalizarea* şi *recunoaşterea calităţii de român*.

Naturalizarea este *concesiunea calităţei de român* pe care Corpurile legiuitoare o fac unor străini, în certe condiţiuni.

Recunoaşterea este numai *ştergerea* de către Corpurile legiuitoare a unei protecţiuni străine, care la un moment dat a ţinut în suspensiune exerciţiul calităţei de român al unui român. (Aşa este !)

Ca să mă explic mai bine; decâteori un străin, domiciliat sau nedomiciliat în România, născut sau nu în ţara aceasta, se crede în drept a aspirà la protecţiunea legilor române şi a se asemănà cu românii în exerciţiul drepturilor civile şi în obligaţiunile lor, el se adresează către guvern, pentruca dânsul să provoace dela Corpurile legiuitoare concesiunea acestei calităţi. Concesiunea aceasta este subordonată unei întreite condiţiuni: 1) un stagiu, de care nu se poate dispensà decât în anumite cazuri prevăzute de lege; 2) o cerere către guvern; 3) un vot individual al Camerei şi Senatului.

Un vot individual, legea o zice în toată claritatea.

Recunoaşterea este o măsură mult mai blândă, este o măsură mult mai română, pe care legiuitorul nostru a trebuit să o admită în consideraţiunea numărului însemnat de români, cari prin fatalităţile istorice sau prin nevoile politice au alunecat de sub imperiul direct al legilor române. Recunoaşterea este o măsură cu totul alta pe care am găsit-o noi în vederea românilor cari pot fi în graniţele naturale, însă cari nu se găsesc în graniţele politice ale ţărei. Pentru aceştia legea nu cere nici stagiu

www.dacoromanica.ro

nici condiţiuni particulare, nici vot individual; pe simplul examen al actelor de filiaţiune cu care ei îşi dovedesc origina română. Corpurile legiuitoare îi reintegrează în exerciţiul drepturilor lor politice. Votul Corpurilor legiuitoare nu conferă nimic nou acestor români; el le recunoaşte numai calitatea imprescriptibilă, dar la un moment fără voia lor eclipsată, de români.

Înţelegeţi deosebirea imensă care este între ambele ipoteze. În primul caz avem un străin care aspiră la o cetăţenie nouă, la calitatea de român; în cel de al doilea caz, avem un român care *revine* la calitatea lui originară de român.

Odată admisă această deosebire, vedeţi că soluţiunea de dat pentru D. Gussi fiul nu erà decât aceea pe care a admis'o D. ministru de justiţie. D. Gussi, la anul 1870, a adus înaintea Corpurilor legiuitoare probe vădite că este român din Macedonia; acestea imediat i-au recunoscut, i-au acordat întoarcerea sa la calitatea de român; prin urmare, calitatea aceasta imprescriptibilă de român, D-sa a imprimat-o copiilor şi descendenţilor D-sale, aşà încât numai trebue pentru dânşii un nou vot sau o nouă recunoaştere a Corpurilor legiuitoare. (Aplauze).

M'aş mirà ca să fie în sânul unei Adunări române cineva care să se înscrie în contra acestei teorii. Înţelegeţi cât trebue să fim de zeloşi de a menţine absolut nescrântită linia aceasta, că românul, care printr'o circumstanţă nedependinte de voia sa şi-a perdut calitatea de român, revenind la naţionalitate, revine cu tot ce'l urmează, adică cu descendinţii carnei şi sângelui lui.

Dealtfel, D-lor, chestiunea aceasta a fost tranşată într'un mod mult mai larg decât interpretarea pe care o dau eu, de către tribunale; tribunalele au mers mai departe şi au admis că, chiar în cazul de naturalizaţiune, nu numai de recunoaştere, concesiunea acordată de Corpurile legiuitoare, naturalizarea părintelui, imprimă naturalizarea şi minorilor săi fii...

D. *G. Mârzescu*: Cea mai greşită teorie.

D. *ministru al lucrărilor publice*: Se poate dar vă spun cum este interpretarea dată de către tribunale. Veţi găsi o hotărâre a curţei de apel, care mi se spune că a fost sancţionată de curtea de casaţie, dela 24 Noembre 1888, reprodusă în *Dreptul* No. 42 din 1889, unde veţi citì în toate rândurile: *naturalizaţiunea dată unui părinte foloseşte şi copiilor săi minori, cari*

www.dacoromanica.ro

sunt consideraţi ca români. Cu alte cuvinte, D-lor, tribunalele române, chemate a se rosti asupra ipotezei naturalizărei, au tranşat în favoarea naţionalităţei o controversă care se găseşte în toate ţările.

Prin urmare, vedeţi că chiar dacă ar fi o nedomirire oarecare, şi dacă n'am vreà să ne inspirăm dela gândul legiuitorului, care a stabilit aceste două mijloace de a deveni cineva român, *naturalizarea* şi *recunoaşterea*, încă numirea D-lui Gussi ar scăpà de orice critică, graţie jurisprudenţei române; pentrucă, în adevăr, D. Gussi, numit azi procuror, aveà vârsta de şease ani la 1870 când a fost recunoscută calitatea de român tatălui D-sale, aşà că, şi în ipoteza cea mai defavorabilă, numirea D-lui Gussi răspunde la condiţiunile de admisibilitate cerute pentru magistratură.

Nu v'am citat însă — pentrucă nu aprob de întreg — această jurisprudenţă, decât ca un argument completoriu, pentrucă D. Gussi nu are nevoe să se pună la adăpostul acestei jurisprudenţe: D-nii Gussi tatăl şi fiul invoacă art. 9 din Constituţie, şi recunoaşterea cu efectele largi pe cari le atrage după sine calitatea de român.

După o intervenţie în discuţie a D-lui Senator P. Grădişteanu, d. Al. Marghiloman adaugă următoarele:

Domnilor Senatori,

N'aşi voì să împietez asupra dreptului de a vorbì al unora dintre D voastre, cari poate să aducă în dezbatere lumini noui şi idei altele decât cele ce am avut onoare a spune. Nu mai puţin însă trebue să atrag atenţiunea D-voastre asupra a două texte formale ale Constituţiunei noastre, care tranşează în mod definitiv procesul care există între *naturalizare* şi *recunoaştere.* La art. 7, § 3. când se vorbeşte de naturalizare *l'octroi de la qualité de Roumain*, legea zice: „Naturalizarea nu se poate acordà „decât prin lege şi *în mod individual*".

Vedeţi forma restrictivă a dispoziţiunei legale; când se vorbeşte însă de recunoaştere, adică de readucerea la matcă a unui român, depărtat de dânsa fără voia lui, legea zice: „Românul „din orice Stat, fără privire către locul naşterei sale, dovedind

www.dacoromanica.ro

„lepădarea sa dela protecţiunea străină, poate dobândi de îndată „*exercitarea drepturilor politice* printr'un vot al Corpurilor le- „giuitoare".

Nimic din forma restrictivă că „nu se poate face decât prin- „tr'o lege individuală şi printr'un vot individual". Dealtmintrelea, D-lor, o declar cu umilinţă, înţeleg greu o controversă asupra acestui punct. Când văd pe toate Statele reclamând pe supuşii lor, ar fi ciudat ca noi să punem zel pentru a lepăpă pe ai noş- tri. Astfel a fost jurisprudenţa constantă în această ţară, şi sunt sigur că onor. Senat o va menţine întreagă, în ceeace priveşte recunoaşterile calităţei de cetăţean român. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

FACULTATEA DE TEOLOGIE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 21 MARTIE 1890

In şedinţa Senatului dela 21 Martie 1890 se ia în dezbatere proiectul de lege prin care se încorporează facultatea de teologie Universităţei din Bucureşti. La criticile D-lui Senator Mrâzescu, D. Al. Marghiloman răspunde următoarele:

Domnilor Senatori,

Onor. D. Mârzescu a ridicat câteva critice contra legei şi a cerut amânarea ei, pentru motive pe cari le pot recapitulà în modul următor: 1-iu, legea aceasta face o dublă întrebuinţare cu legea instrucţiunei publice; al 2-lea, că este incomplectă, pentrucă nu indică nici o normă asupra organizărei definitive ce trebue să se deà facultăţei; al 3-lea, legea aceasta este ameninţătoare pentru societatea civilă, căci ea nu desleagă înrâurirea ce învăţământul religios ar voi să aibă asupra învaţământului laic, şi nu opreşte impietările ce S-tul Sinod este acuzat că meditä în contra societăţi civile...

Inalt P. S. S. Mitropolitul-Primat: Niciodată nu se va întâmplà aceasta.

D. *Al. Marghiloman, ministru de lucrări publice*: Cred şi eu că nu se va întâmplà, Inalt Prea Sfinte, şi de aceea în puţine cuvinte, voi răsturnà lungile observaţiuni ale onor. D. Mârzescu.

Oare, D-nii mei, este vorba în momentul de faţă de a se dà o soluţiune definitivă a chestiunii pusă de onor. D. Mârzescu? Nu. Este vorba în momentul de faţă de a se enuncià numai un

www.dacoromanica.ro

principiu, de a se dà fiinţă legală unei şcoale care există de fapt, de a se pune pe treapta ce i se cuvine un învăţământ teologal existent; pe viitor facultatea de teologie va fi nu numai *tolerată*, dar legalmente *recunoscută*.

Aceasta este, D-lor, exclusiv menirea legei care vi se prezintă astăzi; nu se cere decât recunoaşterea facultăţei de teologie, rămânând ca organizaţiunea ei definitivă să se facă prin legea instrucţiunei publice.

S'a pus întrebarea: pentruce atâta pripă, şi nu aşteptăm legea instrucţiunei publice care este înaintea noastră, şi în care se vorbeşte de această facultate?

D-lor, o lege a instrucţiunei publice este una din legile cari, prin natura lor, sunt mai dificile de făcut, cari suscita mai multe controverse şi cari pasionează pe oameni de obicei cei mai puţin înfierbântaţi la luptă.

Dacă urmăriţi cele petrecute în Corpurile legiuitoare de câţiva ani încoace, veţi vedeà câte legi de instrucţiune publică s'au adus în Corpurile legiuitoare şi câte s'au votat? Nici una?

Ce s'a făcut cu legea D-lui Sturdza? Unde este legea D-lui Maiorescu? Ca să nu vorbesc decât de aceasta din urmă, reeditată de D. Rosetti, nu sunt oare doi ani decând ea îşi aşteaptă rândul şi cine ştie cât va mai trece până la desăvârşirea ei?

Atunci întreb: este bine să lăsăm o chestiune principală, care ne preocupă pe toţi, mai mult timp în suspensiune?

Pe când noi facem legi, şcoala se dezvoltă; pe fiecare an intră şi ies studenţi în teologie; avem oare dreptul să mai amânăm regularea soartei lor?

Şi observaţi, D-lor, că în momentul de faţă viaţa noastră intelectuală se dezvoltă cu o rară energie şi în ordinea ştiinţifică, şi în ordinea literară. A venit timpul să ne gândim serios şi la ordinea de idei morale sau religioase şi, în primul rând, să consolidăm edificiul religios, purificând şi înălţând învăţământul lui.

Ei bine, cum voiţi să facem aceasta, dacă nu asigurăm existenţa personalului didactic şi nu dăm un titlu oficial elevilor formaţi de acesta?

Cum voiţi ca această facultate să se întemeieze, când dintrânsa eşind elevi cu diplomă, diploma aceea nu ar fi primită de societatea civilă?

www.dacoromanica.ro

Tot asemenea cu personalul ei didactic. Poate el rămâne la discreţiunea budgetului şi expus a dispare dupe capriciul budgetar al unei singure Camere?

Vedeţi, prin urmare, că este necesar să punem toată diligenţa pentru ca să consacrăm existenţa definitivă a facultăţii de teologie.

Detaliurile funcţionărei se vor regulà prin legea de instrucţiune dejà examinată de secţiunile D-voastră.

Dealtminteri, dacă prin ipoteză aşi împărtăşi aprehensiunile D-lui Mârzescu, încă aşi pune râvna cea mai mare pentru a votà legea de faţă. Azi avem o şcoală de teologie separată de învăţământul general şi de sine stătătoare; această şcoală cere să intre în colegiul universitar şi eu laic aş ezità un moment?

Binevoiţi a vedeà că proiectul propune ca „*pe lângă* cele „patru facultăţi ale universităţei din Bucureşti să se înfiinţeze o „a cincea, pentru teologie."

Prin urmare, nu este vorba de o instituţiune ultra-montană, fără amestec cu societatea civilă, ci de o facultate făcând parte din învăţământul public al Statului.

Nu am nevoe, D-lor senatori, să repet că aceste rezerve le-am făcut numai pentru a demonstrà concluziunea greşità la care ajunge, cu dânsele, D. Mârzescu. Căci dacă este în Europa un Stat care să fi fost ferit de imixtiunea clerului în afacerile seculare ale societăţei, desigur acel Stat este România; nicăieri nu veţi găsì un acord mai perfect între cler şi civili, acord de tradiţiune veche în ţară la noi! (Aplauze).

Ce rămâne acum, D-nii mei, din obiecţiunile puse de onor. D. Mârzescu? Nu votez, zice D-sa această lege, căci aş votà vânt; nu ştiu la ce mă angajez; nu cunosc programul şi nu ştiu cum se face recrutarea învăţătorilor.

Asupra organizărei ne-am explicat: ea este de întregul rezervată legei generale care, în art. 249 din proiectul guvernului, conţine toate dispoziţiunile necesare. Aceasta a fost chiar formal consacrat prin proiectul de faţă, astfel cum l'au întocmit delegaţii; proiectul primitiv conţineà un art. 2, care specificà materiile de predat în facultate. Comitetul delegaţilor, de acord cu ministrul, au suprimat acest articol, pentru a lăsà chestiunea întreagă când se va prezentà.

www.dacoromanica.ro

Asupra recrutărei personalului, tot asemenea legea generală se va rosti : nu este vorba azi de a creà profesori, nici de a le consacrà drepturi pe care nu le-ar aveà.

In momentul de faţă, suntem într'o stare de lucruri care a mai fost la noi în trecut.

Ştiţi că noi am început prin o şcoală de medicină care se aseamănă cu un învăţământ mai mult privat decât public.

Această şcoală de medicină a produs treptat personalul medical practic şi de învăţământ. Când s'au văzut roadele pe cari le-a dat, a venit legea care a ridicat acea şcoală în facultate. Tot aşà se urmează şi astăzi. S'a format o şcoală înaltă de învăţământ bisericesc; această şcoală de teologie, umilă şi supusă tuturor vicisitudinilor la început, pe urmă recunoscută şi regulamentată prin decretul regal din 1888, ajungând să dea roade tot aşà de bune ca şi şcoala de medicină odinioară, este nevoe să o ridicăm şi pe dânsa la rangul de facultate. Cu alte cuvinte, să trecem în drept o stare de fapt precară.

Rog dar pe onor. Senat să binevoiască a nu se poprì de obiecţiunile făcute de D. Mârzescu şi să aprobe proiectul de lege care s'a adus în dezbaterile D-voastre. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

FUNCŢIONARII PUBLICI ŞI LUPTELE POLITICE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 21 MARTIE 1890.

Cu ocazia unei interpelări a D-lui Fleva asupra licenţierei unui inginer din serviciul căilor ferate pentru faptul de a fi luat parte la o întrunire, D. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice, dă lămuririle cuvenite, enunţă următoarele vederi asupra participărei funcţionarilor publici la luptele politice.

Domnilor Senatori,

Dacă onor. D. Fleva mi-ar fi făcut onoarea de a'mi cere deslușiri şi acte, înainte de a anunţă interpelarea D-sale, s'ar fi scutit de a comite confuziuni regretabile şi de a produce o presupusă corespondenţă, care ar fi ridiculă dacă ar fi adevărată.

In sfârşit, nu ne-ar fi vorbit de măsuri disciplinare cari nu le-am luat personal, şi pe cari nu le putem luà.

D. V. Ştefănescu a fost licenţiat de consiliul de administraţie, deciziune pe care am aprobat-o şi care s'a sacţionat prin decret regal. D. Ştefănescu nu a ajuns la acest ultim grad de pedeapsă decât după ce a trecut prin filiera premergătoare a unui avertizment de destituire, de care nu a voit să ţină seama.

Acum că ştiţi cine a pedepsit pe D. Ştefănescu, să vă spun, întâiu, prin aplicarea căror texte şi pe urmă pentru care fapt?

Intâiu, care text?

Regulamentul de personal al căilor ferate, e dictat la 1872, şi care de atunci a rămas regula nestrămutată de disciplină a personalului, conţine, în două articole, următoarele două prescripţiuni formale:

www.dacoromanica.ro

„§ 83. Impiegaţii sau agenţii definitivi sau provizorii, dato-„rind, în principiu, tot timpul lor serviciului şi cătând să evite „de a compromite interesele lui prin orice fel de acte, *le este „formal interzis*:

„de a luà parte la demonstraţiuni politice, de a scrie prin „ziare, de a brigà sau de a ocupà *fără autorizaţiune* funcţiuni „politice sau civile ce sunt incompatibile cu datoriile ce le im-„puŋe serviciul, etc.

„*Orice fapt de această natură se va considerà ca culpă „gravă şi se va pedepsi ca atare.*

„§ 85. Contraveŋţiunile contra instrucţiunilor, *regulamente-„lor*, ordinelor de serviciu în vigoare, etc., se vor pedepsì prin „una din pedepsele enumărate la § 84".

Prin urmare, principiul care constitue contractul pe baza căruia un impiegat intră la drumul de fer este următorul: în schimbul unei situaţiuni aproape inamovibile; în schimbul unei pensiuni de retragere mult mai largă decât pensiunile Statului; în schimbul tutulor asigurărilor de viitor pe cari ţi le dau eu, direcţiune, D-ta, inginer, contractezi faţă cu mine obligaţiunea de a nu face polemică prin presă fără autorizaţiunea mea, de a nu te amestecà în întreprinderi, de a nu brigà funcţiuni politice, de a nu ocupá funcţiuni civile, de a'mi consacrà, în fine, tot timpul D-tale.

E un contract liber discutat şi consimţit din ambele părţi, care e singura regulă posibilă nu pentru menţinerea bunei or-dine, dar pentru chiar ocrotirea personalului.

Zicem că e singura regulă pentru ocrotirea funcţionarilor.

Cine a trecut la cârma acestei ţări şi nu a avut să lupte contra tendinţelor, comune tutulor partidelor politice, de a nu lăsà nici un serviciu al Statului în afară de acţiunea politică? Dacă voiţi să puneţi personalul drumurilor de fer la adăpostul oricărei înrâuriri de felul acesta; dacă voiţi ca pentru totdeauna să închideţi gura unui şef de serviciu care, pentru raţiune po-litică, ar vreà să numească sau să elimine pe cineva, nu puteţi face aceasta decât cu o singură condiţiune: reciprocitate abso-lută; personalul drumurilor de fer trebue să nu fie decât un personal technic şi să nu facă politică.

Să facă politică îndeplinindu-şi drepturile de cetăţean; dar

www.dacoromanica.ro

să nu facă manifestaţiuni politice, să nu ia parte la întruniri politice, să nu ducă polemică prin presă.

Prin urmare, din punctul de vedere al interesului, bine înţeles, al personalului, se găseşte în regulament o dispoziţiune ca aceea ce vă citii.

Această dispoziţiune este sinalagmatică; ea a fost regula nestrămutată de ocârmuire, în direcţiunea căilor ferate, pe care au aplicat-o fără şovăire toţi miniştrii dela 1872 până astăzi.

Acestea sunt textele de lege pe baza cărora D. Ştefănescu a fost pedepsit.

Acum să vedem pentru cari fapte şi după care filieră a fost licenţiat D. Ştefănescu.

D-sa e inginer în serviciul drumurilor de fer dela 1881.

In această relativ scurtă carieră, a avut nenorocirea să fie dejà supus la două pedepse, cari denotă în cât-va natura omului; odată a *fost chemat la ordine* — un soiu de pedeapsă prevăzută de lege — pentru prea multă autocefalie în îndeplinirea datoriei D-sale! D. Ştefanescu, ca inginer al drumurilor de fer, şi-a permis lucrări pe cari nimeni nu i le aprobase, nici nu îl autorizase să le facă, neţinând D-sa seama nici de regulile de disciplină, nici de exigenţile budgetare. Tot D. Ştefănescu, a fost încă odată *blamat cu avertizment de destituire*, pentru modul cum a condus nişte cercetări într'o chestiune de deraiare; neglijenţa gravă care i'a atras ameninţarea de destituire.

Acestea sunt notele extrase din carnetul serviciilor pe trecut,

Anul acesta, pela început, s'a publicat în *Lupta* o scrisoare circulară către D-nii primari ai comunelor Bucureşti, Galaţi şi Brăila, în care D. Ştefănescu 'şi expune vederile sale, nu numai asupra modului cum primarii ar trebui să-şi lumineze oraşele lor, dar şi asupra resurselor ce le erà în imaginaţiunea D-sale fertilă. Această scrisoare erà aşà de pretenţioasă ca stil, aşà de incoherentă ca idee, ca nu a trecut nebăgată în seamă de direcţiune.

Astfel, D. Ştefănescu, după ce revendică „dreptul de a *re-*„*zolvà problemele de ordine politică, socială şi morală*", expuneà un întreg sistem technic şi financiar până într'atâta de încurcat că nu se înţelegeà bine decât peroraţiunea că „în nu-„mărul viitor voi arătà socotelile, şi veţi fi miraţi şi înspăimân-„taţi de bogăţia ce voiţi să o daţi străinilor.!"

www.dacoromanica.ro

Toată elucubraţiunea erà aşà de ciudată, frazele atât de goale, că în interesul prestigiului corpului de ingineri, direcţiunea generală a crezut că erà bine să oprească acel flux de vorbe cu totul străin de serviciul D-lui Ştefănescu.

Deaceea, serviciul special de care depinde *D.* Ştefănescu 'ia trimis, conform articolului 83 din regulamentul pe care l-am citit, un prim avertisment, în care 'i zice:

„Conform ordinului direcţiunei generale, am onoare a vă „rugà ca pe viitor să binevoiţi a vă abţine de a mai publicà „prin jurnale *articole de felul acelui înserat* în jurnalul *Lupta* din „5—6 Februarie 1890, deoarece articolul 18 din instrucţiunea de „personal al căilor ferate române opreşte formal pe funcţionari, etc."

Prin urmare, D. Ştefănescu fusese vestit de a'şi modificà linia D-sale de purtare cel puţin în manifestaţiuni de acestea de prin presă.

Vine în urmă perioada electorală comunală la Craiova. Nimeni nu ignorà că la noi în genere alegerile comunale se complicà în primul rând de preocupaţiuni politice, şi nimeni nu ignorà, că, cu deosebire, alegerile dela Craiova au avut aproape exclusiv acest caracter.

D. V. Ştefănescu, devenit *leader* politic, frequentează adunările publice, şi ce soi de adunări? Adunări exclusiv politice, dacă judec după ziarul *Telegraful* în care am găsit, puţin în urmă, o nouă scrisoare a D-lui Ştefănescu.

Telegraful dela 21 Februarie conţine următoarele: „In ve„derea alegerilor parţiale pentru completarea consiliului comunal „alegeri cari încep Marţi, partidul liberal a ţinut Duminică seara „o mare întrunire politică.

„Intrunirea a fost prezidată de D. Saita şi-au participat „ca 1000 alegători din toate colegiile.

„Au vorbit, în aplauzele generale, D-nii Măldărescu, N. T. „Popp (liberal dizident), I. Mitescu, N. V. Romanescu, *V. Ştefănescu inginer.* Adunarea a fost încheiată prin câteva cuvinte „rostite de D. An. Stolojan, pe care alegătorii prezenţi îl chiamă „la tribună".

Vedeţi, prin urmare, o adunare, eminamente politică, dacă judecăm cel puţin după numele protagoniştilor ce vedem acolo,

www.dacoromanica.ro

ca D. Stolojan, Romanescu, Mitescu, etc... De sigur că numai gospodărie nu se duceau să facă la aceea adunare! Personalităţile politice ce se întrunise acolo căutau numai să încălzească prin discursuri opiniunea publică, în vederea unei mişcări politice pe care o pregăteau cu ocaziunea votului consiliului comunal.

Faptul acesta, prin el însuşi, constitue el sau nu, pentru D. Ştefănescu, o infracţiune gravă dela regulament, infracţiune agravată şi prin faptul că fusese prevestit printr'un avertisment? Necontestat că da; am avut onoare să citesc adineaori articolul formal al regulamentului.

Treacă şi aceasta? dar ce face acolo D. V. Ştefănescu? Vorbeşte acolo de electricitate, cum pare a crede D. Fleva? Se ocupă D. Ştefănescu numai de o chestiune technică care interesează pe alegătorii comunali?

'Mi vine greu de crezut, dacă mă refer, mai ales, la ştiinţele ce am primit din trei sorginte diferite.

Am primit pe dată trei diferite vestiri. Una din partea D-lui prefect; — sunteţi liberi să o bănuiţi, dar nu este mai puţin adevărat că prefectul, ca şi oricare alt cap al unei administraţiuni, este nu numai în drept, dar este dator să semnaleze orice infracţiune comisă de un funcţionar public.

Prefectul dar a telegrafiat, nu că D. Ştefănescu a mers în adunări publice, dar că a mers acolo ca să insulte autoritatea comunală şi ca să profere cuvinte agresive la adresa guvernului.

'Mi vine, în acelaşi timp, o a doua telegramă din partea preşedintelui consiliului de administraţie, care 'mi confirmă absolut şi în aceiaşi termeni atitudinea D-lui V. Ştefănescu acolo.

'Mi vine, în fine, a treia zi o încheiare a consiliului comunal de Craiova, prin care consiliul cereà ministrului satisfacţiune pentru cuvintele injuriouse pe cari D. Ştefănescu le pronunţase în contra lui, în adunare publică.

Am acì, D-nii mei, încheiarea consiliului comunal, care arată că D. Ştefănescu nu se mărginise a critică întreprinderea luminatului cu electricitate, pe care comuna voià să o deà, dar mersese mai departe şi încriminase într'un mod violent incapacitatea şi reaua credinţă presupusă a actualului consiliului comunal. Mai mult decât atât, consiliul comunal relevă, în încheerea lui, că de un an şi jumătate de când se agită această ches-

www.dacoromanica.ro

tiune, D. Ştefănescu n'a venit o singură dată la primărie, fie cu o propoziţiune, fie cu o notă de observaţiuni.

D-nii mei, asupra acestei concordanţe de plângeri, cari căutau să aibă o satisfacţiune imediată, satisfacţiune pe care oricare ministru ar fi dat-o — căci înainte de toate, se datoreşte respect de către o autoritate publică unui alt serviciu public, — am avut încă mensuetudinea de a nu provocà din partea direcţiunei drumului de fer decât o simplă suspendare.

Suspendarea, o ştiţi, nu-e nici măsură pregătitoare a unei pedepse, nici măsură vestitoare a unei pedepse; suspendarea e o simplă precauţiune, care permite unui anchetor de a cercetà faptul fără imixtiune posibilă din partea funcţionarului pus în suspensiune, care ar puteà să abuzeze de autoritatea ce are pentru a împiedicà cercetarea. D. Ştefănescu, funcţionar vechiu la căile ferate, om cult, nu se puteà înşelà asupra deosebirei care este între o pedeapsă şi o suspensiune. Or, ştiţi ce face D, Ştefănescu? Face manifeste şi publică placarde către *scumpii mei concetăţeni*, pe cari le distribue în tot oraşul Craiova şi pe urmă le trimete la gazete.

Prin acele libele D. Ştefănescu se dă de victimă a persecuţiei — uită însă de a vorbi că e numai suspendat, iar nu pedepsit — şi, tocmai ca în scrisoarea din *Lupta*, revendică iarăşi pentru dânsul „dreptul de a face politică, rezolvând problemele „de ordinea morală, socială şi politică!"

Acest procedeu erà o adevărată ofensă, un adevărat dispreţ pentru autoritatea de care releva D. Ştefănescu, ca impiegat al căilor ferate.

Consiliul de administraţie, câteva zile în urmă, a avut să se rostească din nou asupra cazului şi a judecat că erà locul de a procurà D-lui Ştefănescu odihna necesară pentru a cugetà la problemele sociale şi politice, care'l frământau. D. Ştefănescu a fost licenţiat la 14 Martie s. n., câteva zile după terminarea alegerilor.

Iar bine că a fost aşà şi că nu s'a înflis D-lui Ştefănescu destituirea pe care o meritase, pentru nesocotinţele D-sale.

Iată, D-nii mei, faptele. Nu cred că este cine-va care — în afară, bine înţeles de D. Fleva — să socotească că, având responsabilitatea unui serviciu, ar puteà face alt-ceva decât ce am făcut noi. Pentru mine, voiu căutà întotdeauna să menţin buna

www.dacoromanica.ro

ordine şi disciplina intactă, nu atât în interesul serviciului, cât în interesul propriu al personalului: cine va face excursiuni pe terenul politic militant, să ştiu că o face în paguba lui.

Plâng pe funcţionarii aceia cari vor fi dat pretext ca să intre secera politicei într'ânşi! (Aplauze).

Până acum personalul căilor ferate s'a ferit de acest rău, şi toţi şefii lui l-au putut apără; doresc să nu se schimbe tradiţiunea cu mine. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

ORGANIZAREA MINISTERULUI LUCRĂRILOR PUBLICE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DIN 23 MARTIE 1890

Cu ocazia discuţiei budgetului ministerului lucrărilor publice pe anul 1890—1891, d. Al. Marghiloman, răspunzând oratorilor cari s'au ocupat de organizarea acestui departament, declară următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Pentru întâia dată am ocaziunea să mă rostesc înaintea D-voastre în privinţa organizărei ministerului lucrărilor publice.

Să nu vă mire dacă, în mare parte, sunt şi eu alături cu D. Tzoni şi D. C. Olănescu, ca să găsesc că totul este încă de făcut în acest departament.

Ministerul lucrărilor publice nu există decât în virtutea unor regulamente şi unor datine. Este, prin urmare, o înfiinţare pur administrativă, la înfinţarea căreia n'a preşezut puterea legiuitoare; de aceea recunosc, împreună cu D-voastră, că este timpul ca, cu o oră mai înainte, Corpurile legiuitoare să organizeze după vederile lor — în acord, dacă se poate, cu puterea executivă — această ramură importantă a activităţei naţionale.

In această privinţă însă merit eu personal vre-o critică?

Mi se impută că nu m'am ţinut de un angajament ce aş fi luat faţă cu D-voastră, nu ştiu cu ce anume ocaziune.

Am intrat la ministerul lucrărilor publice în anul 1888 la Noembrie; am părăsit ministerul în Martie următor; am reintrat

www.dacoromanica.ro

la Noembrie anul trecut ; D-voastră ştiţi, dacă dela Noembrie până astăzi a fost cu putinţă să solicit activitatea Parlamentului asupra chestiunei de organizare a acestui minister, când legi de organizare mult mai mari sunt înscrise la ordinea zilei. Prin urmare aş rugà pe D. Olănescu să amendeze partea aceasta a criticei D-sale şi să mă scoată personal din cauză ; căci dacă am avut bună voinţă, putinţa mi-a lipsit; evenimentele politice au fost mai tari.

Deallmintrelea, asupra acestui punct intenţiunea noastră este aţintită ; căci am făgăduit prin Mesagiu organizaţiunea ministerului şi organizarea corpului de poduri şi şosele. Aceste legi sunt pregătite ; nu cer mai bine decât să le pot aduce în dezbaterea D-voastre. (Aprobări). Acestea zise, să nu vă miraţi dacă legislaturile din trecut, ştiind că alături cu ministerul neorganizat, există o administraţiune mai bine ordonată, aceea a căilor ferate, i-au dat „*la haute main*," adică supravegherea mai directă asupra unor însemnate lucrări publice. Aceasta, încăodată, este opera trecutului, nu este o apatie a prezentului şi miniştrii de azi nu sunt răspunzători dacă nu sunt concentrate în mâinile lor diferitele sérvicii ale resortului.

Acum, D-lor, să examinăm câteva critici — căci acelea sunt reproşabile ministrului, daçă s'ar adeveri — pe cari D. Olănescu le-a făcut în aplicaţiunea regulamentului corpului technic.

Aci se înşală când zice că este o lege de organizare a corpului technic.

Corpul technic este organizat printr'un regulament decretat în August 1862; în acel regulament se prevăd condiţiunile de admitere şi de înaintare, precum se specifică cazurile de eşire. Nu ştiu dacă în trecut se va fi violat ; însă pot garantà în prezent că nu. Şi când D. Olănescu ne retrasà diversitatea de carieră a doui ingineri, intraţi odată în serviciu, şi unul rămas la treptele de jos, celalt ajuns la inspectorat, permită-mi-se să'i spun că ne povestea o pură anecdotă, care îşi poate găsi locul în toate carierile.

Eu nu cunosc nici o înaintare în corpul technic, fără să se fi îndeplinit stagiul de doi ani cerut între un grad şi celalt ; din contră, cunosc stagiuri prelungite câte 5 şi 10 ani în acelaş grad, fiindcă nu este la treapta superioară un loc vacant care să permită înaintarea.

Unde se găseşte însă o inegalitate şocantă, este în paralel dintre serviciurile exterioare, şi serviciurile directe.

www.dacoromanica.ro

In serviciurile exterioare, personalul este retribuit din creditele extraordinare sau dintr'un buget special, ca la drumul de fer; acolo lefurile sunt după post, iar nu după rang; astfel că înaintarea nu conferă, ca la Stat, dreptul la un tratament superior. Se înţelege lesne că în asemenea condiţiuni, gradul fiind aproape onorific, înaintările au mers mai repede decât la Stat.

Cu alte cuvinte, pe când în corpul technic al Statului se petrec lucrurile ca la oştire, unde locotenentul nu devine căpitan decât dacă are stagiu şi se găseşte un loc superior vacant; în serviciurile detaşate se poate înaintà cu o simplă îndeplinire a stagiului.

Personal am căutat să paliez cât mai mult această nedreptate şi aş puteà probà D-lui Olănescu, cu actele ministerului, numărul însemnat de înaintări ce am ţinut pe loc până ce voiu puteà da şi câteva satisfacţiuni corpului technic al Statului.

Dacă dar sunt neegalităţi, acelea sunt inegalităţi inerente serviciului, iar nu relei administraţiuni.

In ceeace priveşte observaţiunile relative la pedepse, pot să asigur pe D. Olănescu şi pe D. Tzoni că de doi ani încoace, fie cu actualul cabinet, fie cu cele ce l'au preces, nu este un singur inginer care să fi fost silit să demisioneze sau să fi fost depărtat decât numai pentru cazuri prevăzute în regulament. Nu ştiu cum se va fi urmat înainte.

Acestea zise în teză generală, să vedem acum dacă este exact a se susţine că ministerul lucrărilor publice nu a rămas decât un serviciu superior de şosele şi că se găseşte despoiat de principalele flori cari ar trebuì să împodobească coroana sa.

Este o eroare, căci dacă cercul de activitate principal al ministerului este în căile de comunicaţiune, adică în şosele şi poduri, ministerul mai are şi alte servicii însemnate, precum: serviciul porturilor, serviciul hydraulic, serviciul lucrărilor noui cari sunt în dependenţa lui directă şi imediată.

Ministerul mai are tot aşà în dependenţa sa directă, dacă nu absolut imediată, serviciul drumurilor de fer şi al construcţiunilor lor.

D-lor, să nu uitaţi că dacă aceste servicii prin lege sunt organizate cu oarecare autonomie, ministerul în toate chestiunile cari îl privesc, are cuvântul hotărâtor şi cel din urmă de ziş.

www.dacoromanica.ro

Aşà dar, în toate aceste servicii *carî nu se văd figurând direct în budgetul ministerului*, ministerul are un câmp de activitate însemnat.

Astfel este realitatea, care însă nu înlătură necesitatea unei legi de organizare.

Trec acum la altă critică.

Să vedem, D-lor, dacă este exact ceeace s'a zis că budgetul acesta este exclusiv un budget de lefuri.

D-lor, cifra totală a budgetului lucrăritor publice este de 6 milioane.

Dacă scoateţi 84.000 de stipendii, cheltueli de judecată şi altele, veţi găsi 700.000 lei pentru cantonieri, personal inferior, care face parte integrantă din întreţinerea drumurilor, şi 800.000 pentru personalul dependent de minister.

In colo restul de circa 4 şi jumătate milioane este absolut consacrat numai pentru material şi construcţiuni. Prin urmare, lefurile nu reprezintă decât 25 la sută din total.

Va să zică, budgetul acesta nu este numai un budget de lefuri.

Acum, D-lor, că am justificat starea actuală de lucruri, şi că am arătat întrucât ea nu se poate imputà ministerului actual şi nici celui ce l'a precedat imediat, să'mi permiteţi să examinez cu D. Olănescu criticile făcute de D-sa asupra drumurilor.

D-sa se întrebà unde stăm cu şoselele naţionale.

Pentru şoselele naţionale, D-nii mei, eu sunt unul dintre cei dintâiu care am dat strigătul de alarmă ; dacă am fi continuat de doi ani încoace cu budgetul şi cu apucăturile trecutului, fiţi siguri că jumătate din şoselele noastre naţionale ar fi fost atacate până la fundament. D. Raportor v'a arătat lungimea căilor noastre naţionale şi raportul ce ar trebui să existe între această lungime şi mijloacele de întreţinere. După aceste ştiinţe precise, cu o împetruire medie de 1 şi jumătate centimetru pe an şi pe kilometru, strict necesară, avem nevoe de trei milioane.

Or, ştiţi cum erau dotate budgetele trecutului? Fiind dat că numărul de kilometri este aproape constant de vre-o zece ani de zile încoace, căci abià pe ici, pe colea s'au făcut câte un adaos de 10, 15 kilometri de şosea ; iată cum se cifrà întreţinerea :

www.dacoromanica.ro

Intreţinerea dela 1880 până la 1889, cînd am început noi a spori, se ţifrà în modul următor:

1880—1881	1.702.022 lei
1881—1882	1.602.022 „
1882—1883	1.400.000 „
1883—1884	1.100.000 „
1884—1885	1.100.000 „
1884—1889	1.200 000 „

Numai cu budgetul anului 1889—90 ţifra s'a urcat la 2.009.331 *pe nouă luni*, şi cu budgetul actual s'a sporit la lei 3.300.000.

Balanţa trecutului este deci: cu cât numărul de kilometri sporeà, cu atât întreţinerea scădeà, şi dela 1884 până la 1889 se stabileşte pe o mijlocie constantă de 1.200.000. Inţelegeţi, deci, că dacă trebue cel puţin trei milioane pentru întreţinere, şi dacă ministerul nu dispune decât de o a treia parte, nu fac decât a treia parte din lucrul necesar şi pentru celelalte două părţi, şoselele se duc bucăţică cu bucăţică ajungând în cele din urmă la necesitatea de a fi refăcute din nou, pentrucă sunt atacate până la fondaţiuni.

Dealmintrelea, ştiţi cum se echilibrà câteodată budgetele! Lipsea la budgetul general o sumă oarecare; cine să o suporte? Pietrişul! Lipsea la oştire; de unde să se taie? Dela pietriş! Aşà că, în loc să crească treptat budgetul în proporţie cu înmulţirea şoselelor, el mergeà scăzând.

Inţelegeţi, prin urmare, că drumurile de comunicaţiune ale Statului le avem în foarte rea stare şi cu soluţiuni de continuitate care le agravează această stare. Prin tabloul ce am prezintat pe lângă creditul cerut de 22.000,000, am semnalat toate lacunele lor şi am arătat sforţarea ce trebue făcută pentru a le legà dela un cap al ţărei la celalt.

Şi eu sunt de părere că în aceste ordine de idei este mult de făcut, dar recunosc că atât comisiunea budgetară cât şi această Cameră, oricari au fost guvernele de pe această bancă, a fost totdeauna gata a da mijloacele necesare pentru îmbunătăţirea căilor de comunicaţiune.

Budgetul 1889—90 erà de 3.766.000 pentru întreaga lucrare de întreţinere şi reparaţiune, (cap. VII şi VIII ale budgetului);

www.dacoromanica.ro

budgetul pe 1890—91 se prezintă cu 4.570.000 pentru acelaşi obiect. Asupra acestui punct vedeţi că am făcut un pas înainte. Este un început bun, şi sper că pe viitor, în loc de a avea să constatăm scăderea constantă, vom constată o sporire din zi în zi mai în raport cu necesităţile.

La a doua întrebare: ce se face cu drumurile judeţiane şi vecinale? Nu m'aşi sfii să zic că imensa sforţare introdusă de legiuitor în moravurile noastre, că imensul capital de muncă sub numele de prestaţiune, s'a risipit de asemenea necontenit, fără nici un fel de sistem, lăsat la omnipotenţa acelor mici tirani locali cari se numesc comitete permanente, şi de multe ori la bunul plac al unei influenţe politice locale.

Astfel avem pe ici, colo drumuri dezinate, avem altele soşeluite, însă nici unul legat cu altele, neputând prezintă o cale directă şi neîntreruptă. Dealtmintrelea, tot în expunerea de motive a proiectului de 22.000.000, v'am arătat numărul kilometrilor cari există şi cifra redusă de resurse judeţiane cu cari se deservesc; am schiţat şi cauzele pentru cari zilele de prestaţiune se pierd.

Ce este de făcut? Nu se poate cere nimic mai mult omului, şi activitatea lui susţinută, este imposibilă cu organizaţiunea actuală. Pentru ca să putem obţine o îmbunătăţire radicală, avem necesitate de o lege prin care să se organizeze serviciurile technice judeţene în sensul ca tot personalul conducător al lucrărilor să atârne direct de minister şi să'şi aibă asemenea răspunderea catre minister. Asupra acestui punct am o lege gata de adus înaintea D-voastre; când vom găsi Camera dispusă a o studia, voiu fi foarte fericit ca să o luăm în discuţiune. Trebue deci să facem rezerve în cât priveşte starea actuală; căci dacă este şi poate fi un viţiu, acel viţiu stă mai mult în organizaţiune decât în oameni.

Trec acum la partea criticelor aduse budgetului actual.

Doi oameni autorizaţi şi specialişti, ca D. Olănescu şi D. Tzoni, nu au putut găsi de criticat decât detaliuri uşoare în privinţa lefurilor directorului general al ministerului şi a directorului dela şcoala de poduri şi şosele. Nu aşi voi să insist mult asupra acestui punct.

In definitiv, ce s'a făcut în anul trecut cu secretarul ge-

www.dacoromanica.ro

neral al ministerului? S'a operat o amputare cerută de împrejurări; budgetul se echilibrà în oarecare greutate, şi atunci în toate ministerele s'a făcut reduceri pentru acoperirea golului budgetar. In anul acesta budgetul se prezintă echilibrat; prin urmare nu există necesitatea de a face o tăiere la leafa unui om de care el nu s'a bucurat zece ani. Acest om este un şef de serviciu care a ajuns la capul carierei; el n'are altă perspectivă. O viaţă întreagă de activitate şi experienţă a fost şi este consacrată numai serviciului.

Desfid ca cineva să fi călcat treptele ministerului şi să nu fi găsit în permanenţă, cu exactitatea unui chronometru, pe secretarul general la dispoziţiunea publicului de dimineaţă dela 11 până seara la 5 ½ sau 6 ceasuri. (Aplauze),

In asemenea condiţiuni, dacă nu 'i se acordă un spor, nu socotiţi că este drept ca să 'i menţineţi cel puţin tratamentul ce aveà? Or, acum patru, cinci, şease ani, secretarul general al ministerului a avut 300 lei diurnă; mai este vre-o raţiune ca să i-o reducem?

In privinţa directorului şcoalei de poduri şi şosele aproape aceleaşi raţiuni sunt.

Acesta este un funcţionar al Statului care întrebuinţează cel d'întâi şi cel din urmă minut al zilei serviciului şcolar; el n'are subdirector, n'are ajutor, el este alfa şi omega în administraţia şcoalei; nu văd nici o raţiune de a'i arătà o defavoare, mai cu seamă că'şi îndeplineşte serviciul foarte bine.

Am terminat cu observaţiunile ce am avut de făcut asupra budgetului general, şi rog pe onor. Cameră să binevoiască a-l luà în discuţiune. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

CĂI DE COMUNICAŢIUNE ŞI ALTE LUCRĂRI PUBLICE

ŞEDINŢELE CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 22 ŞI 23 MAIU 1890

In şedinţa dela 22 Maiu 1890, Camera Deputaţilor ia în dezbatere proiectul de lege prezintat de D. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice, pentru deschiderea unui credit de 23.900.000 lei, pentru construirea de căi de comunicaţiune şi alte lucrări publice

In discuţia generală pentru luarea în considerare a proiectului, D. Al. Marghiloman rosteşte următoarea cuvântare:

Domnilor Deputaţi,

Aşi dorì, înainte de a examinà temeiurile acestui proiect de lege, ca onorabila Cameră să binevoiască a-şi aduce aminte de circumstanţele cari au prezidat la elaborarea lui.

In budgetul prezintat Camerei erà prevăzut un mic spor la alocaţiunea obicinuită pentru lucrările din nou, adică pentru lucrările destinate la complectarea cea mai urgentă, cea mai strict simţită a căilor naţionale de comunicaţiune. Comisiunea budgetară însă a şters tot ce erà privitor la cheltuelile de prima instalaţiune, trecând acea sumă la *întreţinere*, şi a pus obligaţiunea ministrului ca să prezinte un proiect de lege, consacrând acestor lucrări resurse mai însemnate, independente de budget.

Camera, prin votul ei, a sancţionat acest mod de a vedeà. M'am găsit atunci în necesitatea de a aduce, înainte de închiderea acestei sesiuni, un proiect de lege prin care să se deà satisfacerea acestei cerinţi a Corpurilor legiuitoare.

Inţelegeţi, D-nii mei, că în asemenea condiţiuni nu s'a putut

www.dacoromanica.ro

face nici un proiect de lege complet, nici un proiect de lege care să aibă pretenţia de a fi perfect.

Ca să fie complet, ar trebui ca proiectul să îmbrăţişeze împreunarea tuturor căilor ce ţara va fi silită să facă odată, începând dela calea de apă şi sfârşind cu drumul vecinal. Ca să fie perfect, el ar trebui, chiar redus la proporţiuni mai restrânse, se ne deà o impresiune exactă de ce ar fi necesar fiecărui colţ al ţărei. Ori, nu avem nici datine îndestulătoare, nici proiecte făcute; aceasta nu este operă care să poate improvizà.

Prin urmare, nu am nici o greutate să răspund D-lui Dobrescu-Argeş, că ar fi pretenţios de a zice că acest proiect de lege poate să fie complet şi să dea satisfacere tuturor dorinţelor judeţene. El este numai un început pentru viitoarele Camere, primul pas care deschide pârtia.

Mi se va zice: pentru ce nu aşteptaţi să aveţi o lucrare generală, un *plan d'ensemble,* şi pe urmă să cereţi creditele necesare, ori cât de mari ar fi? Dacă D-nii mei, suntem pregătiţi pentru unele lucrări de interes general, — dacă avem dejà în cartoane, sau pe cale de desăvârşire, studiile pentru o serie de căi asupra necesităţei cărora nu poate încape controversă, — nu văd ce nevoe ar fi să perdem doui, trei ani de activitate până am întocmit harta generală a reţelei de construit? A face repede este dejà unul din felurile de a face bine.

După cari elemente ne-am ghidat noi atunci pentru întocmirea acestui proiect.

Aşi puteà pune în linie proiectele ce avem la minister, raporturile şefilor de circumscripţiuni şi de judeţe, voturile consiliilor generale. Dacă àm fi luat însă numai aceste norme, am fi fost la discreţiunea evenimentelor sau a iniţiativei mai mult sau mai puţin harnice a unor autorităţi locale.

Deaceea elementele cari ne-au călăuzit au fost, în cea mai mare parte, prescripţiunile legei actuale a drumurilor.

Legea actuală consacră resursele generale căilor zise naţionale, adică celor cari unesc capitala ţărei cu capitalele de judeţe şi cu punctele de trecere dela fruntarie. Acestea sunt cele dintâiu cari se impun.

Am examinat parcursul lor şi am constatat că nu sunt toate încă făcute: lor am consacrat o parte însemnată a creditului spre a fi absolut în spiritul legei.

www.dacoromanica.ro

Procedând astfel, am luat mai întâiu linia Severin-Iaşi în lungul ţărei; am găsit-o tăiată între Severin şi Craiova, între Bârlad şi Beheciu, etc. Am înscris în budget creditul necesar pentru a îndeplini golurile.

Am examinat pe urmă legătura cu graniţa, şi am constatat că dincolo de pasurile Carpaţilor sunt o sumă de centruri de producţiune, cari nu se pot legà cu noi din lipsă de drumuri, după cum şi noi nu putem trimite nimic la dânsele. Am înscris pe dată aceste căi de acces în credit şi astfel vedeţi figurând în tablou Târgu-Jiu-Frontiera; Curtea-de-Argeş-Frontiera-Buzău-Pătârlage-Transilvania; Piatra-Cornu-Luncei-Dorna, etc., etc.

Nimeni nu va contestà interesul general al acestor drumuri, cari de mult trebuiau făcute.

Ce mai găsim pe lângă ele în proiectul de lege?

Găsim, D-lor, o contribuţiune a Statului pentru terminarea unor lucrări propriu zis judeţene, dacă nu chiar vicinale.

Să nu vă mire această derogaţiune.

Sunt, printre drumurile de această din urmă categorie, unele cari au un interes general netăgăduit şi cari, cu toate acestea, nu se fac, pentrucă exced mijloacele judeţelor. Exemplu, şoseaua care ar trebui să lege Râmnicul cu Făureii şi să scurteze, pentru toată Moldova de jos, drumul la calea ferată, nu se poate face că nu sunt mijloace suficiente pentru a trecé apele; tot asemenea şoseaua care ar aveà de scop să debuşeze tot masivul de pământ coprins între Prut şi Galaţi, trecută în proiect sub numirea de Galaţi-Bârlad, de şi ar fi mai bine Galaţi-Prut, sau Galaţi-Fălciu, cum zice D. Catargi. Ştiţi că acolo nu sunt drumuri, şi că s'au cerut drumuri de fer; lucrarea are o importanţă însemnată, pentrucă, ori drum de fer, ori şosea, trebuie neapărat un debuşeu dat unei întregi regiuni, care nu e străbătută de nici o cale de comunicaţie.

Aşà fiind, veţi găsi, pe ici pe colea, câte o şosea, care să nu fie nici naţională, nici de trecătoare spre fruntarii, şi care să figureze în acest proiect de lege. Dela început însă v'am spus că nu satisfacem cu aceasta toate cerinţele ţărei, nici nu prezintăm azi o lucrare completă.

D. Apostoleanu a vorbit cu mult foc de şoseaua propusă de D-sa, legătura Bârlad-Tecuci-Bacău, pentru a da animaţiune şi ace-

www.dacoromanica.ro

lui centru.. Dar, D-lor, acesta e oare singurul centru din ţară care are nevoe de o lucrare de felul acesta? E oare singurul în care şoselele judeţene şi vicinale nu sunt îndestulătoare pentru a-i da un canal de scurgere? Dar să vă citez Văleni-de-Munte, care se găseşte în mijlocul unei regiuni de munte, care poate să dea multe produse minerale, independent de produsele agricole, şi care e absolut închisă în sus; spre Transilvania, are numai o potecă de cal, nici şosea, nici drum.

Dacă ar fi să ţinem compt deasemenea consideraţiuni locale, ar trebui cu mult mai mare cuvânt să cerem credit pentru punctul acela, decât pentru cel arătat de D. Apostoleanu.

Nu aşi voi să multiplic exemplele, pentrucă nu din spirit de provincialism trebue să examinăm acest proiect, ci din punct de vedere al unui interes general.

Din spirit de provincialism vine şi critica pe care o făceà D. Apostoleanu contra resurselor ce se cheltuesc în judeţul Bacău pentru trecătoarea peste Siret. Apoi un pod peste Siret nu îndestulează nu numai necesităţile Bacăului sau ale proprietarilor imediat vecini. E o trecătoare care îndestulează o întreagă parte a Moldovei către ţara de jos. Nu trebue lucrarea examinată după situaţiunea geografică, ci după difusiunea de resurse pe care o poate face.

Dealtmintrelea, îndată ce în Cameră deputaţii ar semnalà cerinţele nu numai de prima necesitate, dar de interes general, cari să răspundă acestui program, nu cer mai bine decât să examinăm împreună cu D-voastre; şi D-voastre, cari sunteţi dispensatorii creditelor, cari apreciaţi lărgimea sau strâmtoarea lor, veţi judecà.

Eu n'am făcut decât să vă indic calea cu elementele cari le am; nu puteam să iau răspunderea unor lucrări pe cari nu le cunosc şi în privinţa cărora nu-aveam nici un mijloc de informaţiune cât de mic.

Prin urmare, dacă veţi binevoi a observà că acest proect nu e nici definitiv, nici complet; că el este numai primul pas făcut către o lucrare de o importanţă mult mai mare, şi care va angajà sacrificii mai mari decât aceste 22 milioane; dacă veţi binevoì a examinà că în acest proiect nu ne-am preocupat decât de a da satisfacere legii care impune completarea căilor naţionale şi trecătoarelor spre fruntarii; că prin aceasta chiar am creiat debuşeuri noui pentru reţeaua noastră de drum de fer, cred că

www.dacoromanica.ro

am făcut, pentru moment, toate sacrificiile cari se pot suportà, rămânând ca viitorul să fie şi mai larg, şi mai bine informat decât suntem noi azi.

Am zis, D-lor, şi vă rog să binevoiţi a luà proiectul în considerare. (Aplauze).

In şedinţa dela 23 Mai 1890, la discuţia pe articole, D. Al. Marghiloman, răspunzând diverşilor oratori rosteşte următoarele la art. 1 :

Domnilor Deputaţi,

Din răspunsul meu la diferitele amendamente propuse asupra art. 1 al legei, să'mi daţi voe să elimin pe dată două chestiuni, una susţinută de d. Lahovari, care nu are nici un amestec cu creditul cerut; cealaltă ridicată de D. Catargi, care nu ar fi nimic alt decât răsturnarea completă a luărei în consideraţiune votată eri.

Să încep cu cea mai uşoară de combătut, cu propunerea technică făcută de D. Lahovari. Este necontestat că datinele după care s'au făcut şoselele noastre, conform legiuirilor dela 1868 în coace, ar puteà să fie reduse în practică; recunosc şi eu că, deoarece căile ferate au micşorat foarte lesne curentul ce circulà pe drumurile cele mari, am puteà, fără inconveniente, să nu mai consacrăm drumurilor noastre o zonă largă, ca aceea prescrisă de lege. Insă aceasta este o chestiune technică, care trebue examinată întreagă, şi asupra căreia am intenţiunea de a provocà un examen special din partea consiliului technic; ea va face obiectul discuţiunei când vom veni cu legea asupra drumurilor, şi nu cred că se poate rezolvà cu ocaziunea unui credit.

Dealtmintrelea, este rău informat D. Lahovari, când crede că şoseluirea de câmp este aceeaşi la munte; acestea sunt chestiuni de detaliu, pe cari D-sa le poate ignorà, dar pe cari inginerii din Cameră le cunosc.

In orice caz, cred că ar fi greu de schimbat tipul, cel puţin în complinirea căilor naţionale dejà construite; cum voiţi ca pe o porţiune calea să aibă lărgimea regulamentară, pe altă porţiune să fie redusă, şi apoi să-şi reià dimensiunea normală cevà mai la vale?

www.dacoromanica.ro

Să nu uitaţi apoi ca accesoriu de chestiunea profilului şoselei sunt chestiuni de servitute, de drept public, de proprietate, cari nu se pot tranşă pe cale de amendamente. Rog pe Cameră să nu insiste asupra acestui punct, dacă se mulţumeşte cu declaraţiunea ce fac că chestiunea este deja în studiu.

Sosesc acum, D-lor, la a doua chestiune, pe care o consider mai importantă, chestiunea fracţionărei creditului de 23 milioane într'o subvenţie fixă şi proporţională pentru fiecare judeţ.

Ce aţi zice D-voastră dacă, voind să faceţi o reţea de drum de fer, sau numai o linie de drum de fer, care să străbată mai multe judeţe, o parte din Cameră ar zice: cheltuiala are să fie suportată de toată ţara: prin urmare, acea linie trebue să profite fiecărui judeţ, hai să împărţim linia în crâmpee şi să dăm fiecărui judeţ câte o porţiune egală; adică dacă ar fi o linie de de 33 milioane, să dăm fiecărui judeţ câte un milion?

Ei bine, la ce rezultat aţi ajunge cu construcţiunea acelui drum de fer? (Aplauze).

Ceeace ar fi cu drumul de fer este şi cu şoselele; căci dacă vom dà fiecărui judeţ câte 800.000 franci, nu am puteà ajunge la alt rezultat, decât să avem în fiecare judeţ câte un trunchiu de şosea, mai mare sau mai mic, după localitate, fără nici o racordare între ele.

Am zis trunchiu mai mare sau mai mic, pentrucă nici cu această distribuţiune nu am ajunge la egalitate intre judeţe. Sunt în adevăr, localităţi unde terenul nu este accidentat, unde pietrişul se găseşte cu înleznire şi în abondenţă, unde lucrări de artă nu se cer, şi unde, prin urmare, şoselele se pot face cu mai mare înleznire; în acele localităţi cu 800.000 lei se va puteà face mult. Dar sunt şi alte multe localităţi, unde toate aceste înlezniri lipsesc şi unde sunt necesare lucrări de artă foarte costisitoare; cu 800.000 lei nu se va face nimic.

Aşà, de exemplu, ce s'ar puteà face cu 800.000 lei pentru şoseaua Lotru-Câineni, care singură costă un milion şi jumătate? Acolo nu s'ar puteà face decât o mică porţiune de şosea, ceeace ar fi ca cum ai construi un pod pe o apă şi nu-i ai face legatură cu şesul, nici la un cap nici la cellalt...

D. *G. Vernescu*: Tot una este când mergi o poştă pe şosea şi altă poştă fără şosea?

www.dacoromanica.ro

D. *ministru al lucrărilor publice*: Apoi socotiţi D-voastră că cu 800.000 lei se poate face o poştă de şosea la munte.

Va să zică, cu 800.000 lei nu s'ar puteà face pe ici, pe colo de câte 8—10 kilometri şi apoi s'ar stà locului, aşteptându-se să vină o nouă mână cerească de alte 800.000 lei pentru ca să se mai facă un nou petec de şosea, după 4—5 ani de zile când cel dintâi va fi fost şi deteriorat. (Aplauze).

Nu aşi voi D-nii mei, să ilustrez sistemul acesta cu mai multe exemple; însă sunt unele pe cari le puteţi trage chiar D-voastră din însuşi acest proiect de lege. Este, de exemplu judeţul Bacău, care-i trebue un pod peste Siret. Când zic judeţul Bacău, desemnez localitatea unde trebue să se construiască acel pod, pentru a tăià o regiune de 176 de kilometri. care nu are nici o trecătoare peste acest râu important. Podul dar trebue să se facă. Apoi dacă i-am dà Bacăului partea proporţională de 800.000 lei, podul s'ar face numai pentru o fracţiune, căci el costă mai mult. Şi nu s'ar puteà atunci plânge judeţul că, pentru o lucrare care interesează Moldova întreagă, i se absoarbe toate resursele ce-i revin?

Un alt exemplu: este şoseaua dela Bucureşti la Alexandria, cu un pod la Copăceni, care el singur costă 850 mii lei. Această şosea naţională trebue să fie făcută de ani îndelungaţi; ea parcurge două judeţe şi costă 2.250.000 lei. Ei bine, când are să se termine această şosea cu această parte proporţională de 800.000 lei? Ar fi a condamnà lucrarea.

Prin urmare îmi pare că sistemul D-lui Catargi răspunde unei aparenţe de echitate, pe când în fond nu se rezumă decât într'o inichitate absolută, inichitate care şi ea are o răsfrângere generală: risipă de banî fără niciun folos. Dealtmintrelea, D-lor, vă rog să vă convingeţi de un adevăr; în materii de căi de comunicaţiune trebue să vă dezbrăcaţi de spiritul de localitate, căci aceasta este o lucrare de un interes general. Intr'adevăr interesele locale sunt respectabile întrucât numai ele nu fac piedică intereselor generale.

D-lor· am înfăţişat un proiect de lege de drumuri destinat „să completeze lucrările de căi naţionale şi de căi mixte". A examinà acest proiect de lege numai din punctul de vedere a ceeace ar dorì fiecare judeţ, ar fi a paralizà orice sistem bine

www.dacoromanica.ro

combinat, şi în care fiecare fracţiune nu trebue să aibă altă menire decât să contribue la o dezvelire generală.

Aşà dar, D-lor, puteţi absolut vedeà că nu este vorba decât de a complini arterele principale ce avem şi de a le alimentà cu alte artere mai mici, cari sunt destinate să aducă un flux de comerţ pe dânsele. Aşà este conceput acest proiect de lege, şi prin aceasta chiar scapă de criticele cări i s'au făcut că nu ar fi bine studiat, sau că ar procede din spiritul de avantajări personale.

Am terminat, D-lor, cu cele două amendamente generale cari învăluiau întregul proiect de lege, şi acum vin la diferitele amendamente cari s'au mai propus.

Mă veţi iertà dacă trebue să proced dela mic la mare şi vice-versa, după ordinea în care se găsesc, adică după ordinea circumscripţiunilor.

Incep, D-lor, cu amendamentul D-lui Valerian Urseanu. Colegul nostru ne-a zis: Fac un amendament, dacă îl agreează D. ministru, nu-l mai fac dacă nu-l agreează. Am avut onoarea să-i demonstreze în particular cât este de iraţională cererea D-sale; de ce nu s'a ţinut de vorbă?

Ce cere D. Urseanu? Cere ca o mică şosea vicinală, dela Drăgăşani la Zătreni, să treacă asupra Statului; adică nu să o construim, ori să o completăm, dar să o întreţinem, ca să scape judeţul sau comunele, — mai ştiu eu cine? — de dânsa! Ei bine, D-lor, cu sistemul acesta ar trebui să luăm în budgetul Statului toate drumurile din ţară, cu osebire când sunt ca aceasta bine înfundate şi fără vreo legătură cu un drum mai mare.

Este îmi pare, a împinge preocupaţiunile locale la ceeace se numeşte spirit de clopotniţă.

D. *N. Ionescu*: Dar zilele de lucru le absorbiţi?

D. *ministru al lucrărilor publice*: Ştiu că adineaori s'a vorbit de aceasta, D-le N. Ionescu; dar să nu anticipăm asupra art. 2 al legei. La timp voiu arătà că nu voim să ne însuşim nimic din zilele de lucru, afară de legile existente. (Mai mulţi deputaţi cer cuvântul asupra art. 2).

Acum, D-lor, trec la amendamentul D-lui Poenaru Bordea. D-sa propune ca să facă Statul o şosea dela Slobozia la Călăraşi...

D. *N. Ionescu*: Prelungirea şoselei...

www.dacoromanica.ro

D. *ministru de lucrări publice*: D-le Ionescu, sunt exact. Nu este vorba de prelungirea unei şosele, ci de a face o şosea, şi iată cum: In proiectul guvernului se propune construirea unei şosele mixte, adică jumătate făcută de Stat şi jumătate de judeţ, care să meargă dela Brăneşti prin Slobozia la Brăila. Ce este această şosea? Este o şosea care ar căută să împreune cele două unghiuri ale unui losangiu format de cotul Dunărei şi de frântura liniei ferate care duce la Brăila. Această şosea ar lua drept d'acarmezişul o regiune întreagă lipsită de căi de comunicaţiune. D. Poenaru ne cere ca ajungând cu linia în Slobozia, să altoim pe dânsa o altă linie, care s'ar coborâ din Slobozia în Călăraşi.

Nu se înţelege ce dublă întrebuinţare ar face şoseaua care ar merge paralel cu drumul de fer?

Apoi mai este încă şi aceasta: dacă Statul ar face şi aceste mici şosele, ce ar mai rămâne pe seama judeţelor?

Astfel fiind, nu mă pot asociă la apelul călduros ce'mi face D. Poenaru-Bordea, pentrucă ar a alunecà pe povârnişul favorizărei unui interes local.

Vin acum la amendamentul D-lui Olănescu, care are de scop a înscrie în lege un credit pentru şoseaua ce ar duce dela Petroşiţa la Isvor. Aceasta ar fi o şosea având de scop de a legà valea Ialomiţei şi Ialomicioarei cu Valea Prahovei, şi care ar dà regiunei dela Târgovişte acces spre Braşov.

Şoseaua aceasta este declarată de acum câţiva ani, votată de Cameră — nu ştiu pentruce — de cale naţională. Ea, prin urmare, ar trebui făcută de Stat.

Fiindcă este tocmai această obligaţiune legală, s'a înscris, în creditul de studii votat acum două luni, un credit de 45.000 lei pentru studii.

Mi s'a obiectat că studii sunt făcute încă dela 1873. In adevăr, atunci regretatul inginer Manovici, însărcinat de consiliul judeţean, a făcut un proiect; din nenorocire, proiectul acesta este impracticabil; traseul indicat de D-sa este imposibil de făcut, pentru cuvântul că aţi dà o accensiune verticală calculată la 800 metri pe o distanţă de 18 kilometri.

Ceeace, ţinând seamă de părţile plane ce trebuesc menajate adică de paliere, îţi dă o rampă de 10 la sută, imposibilă, prin urmare, pentru a servi necesităţilor comerciale.

www.dacoromanica.ro

Cum vedeți studiile trebue absolut refăcute. Rămâne acum să știm: când trebue să votați creditul? Trebue să'l votați astăzi — cum cere d. reprezentant dela Dâmbovița — sau să așteptăm rezultatul studiilor cari au să înceapă?

Asupra acestui punct n'aș puteà să mă pronunț, fiindcă îmi este imposibil să indic vre-o cifră exactă.

Nu știu dacă vor costà un milion, 700.000, sau vor merge mai departe aprecierile în privința șoselei dela Petroșița-Sinaia. Cred că ar fi bine să așteptăm rezultatul studiilor din urmă, cari se vor face anul acesta.

Asupra acestui punct vă veți rostì D-voastră cum veți socotì mai nemerit.

Trec acum la un alt amendament, la acela al D-lui Dobrescu.

D. Dobrescu a propus două lucruri.

Intâiu, dacă ar fi cu putință să se mărească fondul de 200.000 care figurează în proiectul de lege pentru construcțiunea unui pod în gura Vălenilor pe Teleajen. Al doilea, să se înscrie 200.000 pentru construirea unui pod la Dărmănești, pe șoseaua care merge dela Ploești la Târgoviște.

D-lor, în privința celui dintâiu punct, recunosc că: dacă admitem un sistem de construcție mai solid, suma de 200.000 lei este insuficientă. Tot asemenea recunosc că podul dela Dărmănești, pe șoseaua județeană, are mare importanță, și părerea mea este că șoseaua nu va fi în stare de a face serviciul până ce nu va fi dotată cu un pod serios pe Prahova; însă cheltuiala unui asemenea pod excede puterile județului Prahova; de aceea suma de 40.000 lei, ce o are la Casa de depuneri pentru această lucrare, stă neîntrebuințată.

Asupra acestui punct ași propune o tranzacțiune.

Să adoptăm o sumă globală, mai convenabilă de 400.000 lei, pentru construirea acestor două poduri, rămânând ca în limitele acestei cifre, sporită și de alocațiunea județului, care este dejà înscrisă în budgetul județului, să căutăm a satisface ambele cerințe.

Astfel numai, cred că se poate primì amendamentul D-lui Dobrescu.

Sosesc acum la un al cincilea amendament.

Amendamentul D-lor Robescu, Pacu, propune ca alocațiunea

www.dacoromanica.ro

trecută sub menţiunea: contribuţia pentru desăvârşirea şoseleĭ Galaţi-Bârlad, să fie numită: pentru desăvârşirea şoselei Galaţi-Bârlad şi Galaţi-Vădeni la Prut.

Nu văd nici un inconvenient în această privinţă, deşi mi-e teamă că, chiar sporită suma în mod simţitor, ar fi neîndestulătoare.

Şi iată dece: şoseaua de a doua care se propune, Galaţi-Vădeni-Prutu — prin urmare în legătură cu Fălciu — independent de lungime, are dezavantagiul de a fi în lungul Prutului şi aproape de tot de dânsul. Ar fi atunci, nu atât o şosea, cât un dig contra creşterilor apelor Prutului şi diferiţilor săi afluenţi. S'ar cere deci un sistem de construcţiune mult mai costisitor decât cel uzitat pentru drumurile judeţene. Nu cer mai bine decât să examinez pe dată lucrarea şi să culeg informaţiunile; sunt dinainte convins că vom aveà a vă cere un supliment de credit neapărat. Vom vedeà, în orice caz.

Sosesc acum la două propoziţiuni gemene, cari au fost făcute una de D. Voinov şi D. Apostoleanu, şi cealaltă de D. Apostoleanu şi D. Nicorescu. Printr'una se propune *subvenţionarea consiliului judeţean* din Putna cu suma de 500.000 lei, şi cealaltă *subvenţionarea consiliului judeţului* Tecuciu, tot cu suma de 500.000 lei, însă cu specializare de a se face un drum dela Gloduri la Avrămeşti, adică ca să pună în legătură Bacăul cu Tutova prin Nordul Teçuciului. Eu, D-lor, nu admit şi nu recunosc ca o Cameră puţin băgătoare de seamă să intre pe calea de a se subvenţionà consiliile judeţene.

Este, D-lor, în simţul tutulor că, dacă un serviciu păcătueşte în România, este serviciul technic al judeţelor; este în simţul tutulor că, dacă o reformă trebue făcută, este cu deosebire în privinţa serviciului technic al judeţelor. Acesta ar fi oare momentul de a le da pe mână resursele Statului?

Nu mă sfiesc de a spune că, după părerea mea, viitoarea organizare a corpului de poduri şi şosele va trebuì neapărat să treacă la Stat tot personalul technic al judeţelor, şi să centralizeze la minister tot serviciul drumurilor judeţene. Se înţelege că vor trebuì menţinute toate atribuţiunile consiliilor judeţene pentru iniţiativa lucrărilor, repartizarea resurselor, înscrierea zecimelor, şi va căutà să fie luată numai direcţiunea technică.

www.dacoromanica.ro

Numai aşà o să se cheltuiască cu folos zilele de prestaţiune şi imensul capital de muncă ce ele dau ; căci până azi resursele judeţene nu au produs nici un efect simţitor, mai ales din cauza lipsei de direcţiune. Prin urmare, sunt departe, în starea actuală, şi cu direcţiunea actuală a lucrărilor judeţelor, de a primì azi ca să se deà subvenţiuni consiliilor judeţene de o sumă de bani oarecare. Critica mea nu are nimic de văzut cu oamenii; ea se îndreptează în contra sistemului ce ne-au creat legile.

Rămâne acum să ne ocupăm de judeţul Putna ; se zice că Siretul ameninţă cu inundaţiune sate întregi. Eu chiar azi am verificat lucrul şi nu am găsit în dosarele ministerului un singur proiect, o singură cerere, fie din partea corpului technic local, fie din partea consiliului judeţean, prin care să se ceară preîntâmpinarea răului de care ni s'a vorbit. Vedeţi, prin urmare, că alarma s'a dat cu o vehemenţă cam exagerată. Nu mai puţin, răul fiindu-mi semnalat, este de datoria mea ca să-l cii convin ; pentru aceasta însă nu este nevoie de resurse extraordinare, căci creditele budgetare pot fi îndestulătoare. In orice caz, mi ar fi greu să accept înscrierea unei sume speciale de oarece nici D-nii Voinov şi Apostoleanu, nici eu nu putem fixà importanţa ei.

Cât pentru subvenţia de acordat Tecuciului, ca să mergem dela micul punct numit Avrămeşti la localitatea Glodul, iarăşi intrăm în construcţiuni de căi vicinale de către Stat, şi acesta e un sistem care trebue înlăturat. Dacă judeţele nu sunt capabile să facă nici aceste mici lucrări, apoî atunci e de desperat de activitatea, de seriozitatea resurselor şi de iniţiativa judeţelor noastre.

Trec acum la amendamentul D-lui Nicorescu.

D. Nicorescu, amant al naturei, se opune ca frumoasele plaiuri aşternute între Ocna şi Slănic să fie profanate de fumul unei locomotive. (Râsete). Am mai auzit dejà cântecul acesta într'o secţiune, când D. Nicorescu s'a opus la votul unui credit de studiu pentru o cale ferată. Nu ignoraţi însă că nu e mai mult decât două luni de zile de când D-voastre aţi votat tocmai 44.000 lei pentru studiul liniei de drum de fer dela Ocna la Slănic, linie de mai mulţi ani votată în principiu şi promulgată...

www.dacoromanica.ro

D. *Nicorescu*: Studiile?

D. *ministru al lucrărilor publice*: Nu; construcțiunea e dejà votată. Ați făcut dar, D-lor deputați, primul pas spre execuțiune, dând un credit pentru studii; va rămâne ca ele să ne arate importanța și utilitatea lucrărei.

Cine vă spune că aceste studii nu vor demonstrà însăși utilitatea de a substitui o șosea căei ferate proiectate.

Nu cred deci că Camera ar puteà, fără să se dejudece, să primească un amendament, care ar fi un răsvot asupra unei chestiuni de două ori tranșată dejà de Corpurile legiuitoare.

Când vom aveà studiile, vom discutà mai pe larg...

D. *Nicorescu*: Așa mergem la calendele grecești.

D. *ministru al lucrărilor publice*: N'aș voi să anticipez asupra chestiunei; însă îi dau întâlnire D-lui Nicorescu mai târziu; se va convinge și D-sa atunci că, într'o regiune dificultoasă pentru construcțiunea unei șosele, este de multe ori mai înțelept să faci o cale ferată decât o șosea.

Țineți ca un fapt dobândit astăzi că, ori decâteori o șosea costă așà de scump încât primele cheltueli de construcție se apropie de primele cheltueli ale instalărei unei linii ferate, este mult mai economic și mai folositor să dai preferință drumului de fer, chiar dacă el ar costà 20 și 30 la sută mai mult. In adevăr, după ce s'a făcut șoseaua, trebue să cheltuești în fiecare an cu întreținerea ei, pe când drumul de fer rentează singur, sau cel puțin acoperă cheltuelile de întreținere. Prin urmare, să nu tratăm cu improvizație o problemă care nu e de actualitate, și rog pe D. Nicorescu să amâne pentru momentul oportun examenul ei.

Acum, trec la diferitele amendamente susținute de D-nii Enacovici și Bobeica, privitoare la drumurile din Dorohoiu și Botoșani. Incă din rândul trecut am făcut declarațiunea că nu socotim ca parte integrantă, din proectul de lege, recomandația ca lucrarea șoselelor din acea regiune să înceapă mai cu seamă dela Hârlău la Dolhasca, și nu din Botoșani spre Ștefănești. Aceasta este o chestie de apreciare, pe care nu o vom puteà deslegà la minister, decât àtunci când vom aveà elementele trebuincioase, adică când vom aveà și proiectele și voturile consiliilor județene date în această privință; nu uitați, în adevăr, că e vorba de o șosea mixtă, adică de un drum orânduit de consiliul jude-

www.dacoromanica.ro

ţean, şi în ajutorul căruia numai venim şi noi Până nu vom avea deci încheiările consiliilor judeţene şi studiile necesare, va fi imposibil să imprimăm activitatea acestor lucrări într'un sens sau într'altul.

Insă, încăodată, reţineţi declaraţiunea mea că, în momentul de faţă nu punem lucrările dela Dolhasca la Hârlău mai presus de acelea cari merg la Ştefăneşti.

Ajung la unul din ultimele amendamente, la acela propus de D. Popovici.

D. Popovici, în zelul D-sale, uită că în acest proiect de lege nici o lucrare nu ar puteà mai bine decât şoseaua Cornu-Luncei-Broşteni-Dorna să servească ca argument de căpetenie pentru a distruge împărţirea proporţională propusă de D. L. Catargi; uită că tocmai proiectul acesta de lege consacră suma enormă de 2.100.000 lei ca contribuţie pentru construcţiunea acestui drum..

D. Popovici nu se mulţumeşte cu atât, şi voeşte ca, după ce lucrările acestea se vor fi făcut în majoritate din bugetul Statului, să rămână şi pentru întreţinere tot asupra Statului! Cred pretenţiunea aceasta cam excesivă. Inţeleg preocuparea de a se da în sarcina Statului orice drum, preocupare cu totul provincială...

D. *Popovici*: Va să zică, voiţi să luaţi jumătatea acestei sume din bugetul judeţelor?

D. *ministru al lucrărilor publice*: Am explicat dejà. Vorbeam, D-nii mei, că aşi inţelege preocuparea provincială de a se da în sarcina Statului întreţinerea unei căi de comunicaţiune, când într'un judeţ nu se găseşte pietriş; căci trebue să ştiţi că prundişul este lucrul cel mai scump în lucrarea unei şosele. Dar într'un judeţ ca acela de care se interesează D. Popovici, unde nu ai decât să sgârii pământul pentru a găsì pietriş, unde trec atâtea pârâuri, cari au un pat de pietre, nu înţeleg această preocupare. Ar fi chiar o risipă cu totul injustă de a sacrificà acest capital — pe care îl poţi adunà cu zile de prestaţiuni — şi de a-l înlocui cu balastare procurată prin bani. Cu explicaţiunile acestea cred că şi D. Popovici nu va insistà mai departe...

D. *Popovici*: Cu condiţiune ca să faceţi podul în chestiune.

D. *ministru al lucrărilor publice*: Presupun că din acele

www.dacoromanica.ro

milioane va ajunge cevà şi pentru acel pod, despre care ne vorbiţi acum.

Cu aceste dezvoltări, D-nii mei, sub rezerva făcută pentru modificarea proiectului de lege, în ceeace priveşte judeţul Prahova, unde acceptăm să se înscrie o sumă de 400.000 lei pentru podurile dela Dărmăneşti şi dela Văleni, şi sub rezerva unei modificări ingerate de D. Iarca, aceea ca creditul prevăzut pentru şoseaua Bucureşti-Urziceni să se numească Bucureşti-Urziceni-Buzău, vă rog să respingeţi amendamentele şi să votaţi art. 1 aşà cum a fost propus. (Aplauze).

In şedinţa dela 23 Mai 1890, la discuţia pe articole, D. Al. Marghiloman, răspunzând diverşilor oratori, rosteşte următoarele la art. 2:

Domnilor Deputaţi,

In discuţiunea acestui articol 2 s'a emis două idei. Ideea cea dintâiu este ca cu ocaziunea aceasta să suprimăm zilele de prestaţiune prevăzute în legile speciale, iar pe ţărani să-i supunem la o dare în bani cu cari să se poată face şoselele judeţene şi vicinale.

Această idee a emis-o D. Nădejde.

Amendamentul D-lui Nădejde este de natura celor cari, cu orice ocaziune şi fără de ocaziune, voesc pe cale de improvizaţie să schimbe o legislaţiune întreagă.

Cerem un credit pentru complinirea drumurilor naţionale şi pentru facerea unor drumuri judeţene; ce amestec direct poate să aibă zilele de prestaţiune cu dânsul? Se poate oare, aşà, pe picior, în trei rânduri să abolim o instituţiune care poate oprì ncoveniente, dar care cel puţin a pătruns în moravurile ţărei.

Apoi, zilele de prestaţiune nu sunt o invenţiune românească; o asemenea dare în muncă există dejà de foarte mult timp în ţări mai înaintate şi mai bogate ca ţara noastră; o găsim astfel în Franţa şi nu ştiu ca să fie cineva care să ceară desfiinţarea ei.

La noi, mai în special, dacă ar trebui să renunţăm azi la zilele de prestaţiune, ar trebui să ştergem în acelaş timp orice lucrare de construcţiune sau de reparaţiune a căilor vicinale, şi chiar judeţene.

www.dacoromanica.ro

Avem, graţie lor, un capital serios pe care nu 'l putem spulberà. Ştiu că strângerea lui este însoţită de greutăţi cari apasă asupra clasei agricole; dar, distrugerea lui, s'ar traduce pentru aceeaşi clasă în pagube mai simţitoare încă; fără zile şi numai cu bani; comunele nu pot şi nu vor puteà încă mult timp să-şi facă lucrările de vecinalitate.

Dacă legea zilelor de prestaţiune se aplică rău, nu urmează că ea trebue să se şteargă; trebue numai să o regulamentăm aşà încât să nu mai fie nici nedreaptă, nici apăsătoare. Intr'adevăr, transformarea zilelor în muncă cu bucata este opera, nu a legei, ci a unui regulament, ceeace dă putinţa de a face orice ameliorăţiune. Problemul nu este uşor de tranşat, căci trebue să găseşti mijlocia exactă ca să nu asupreşti pe muncitor, dar să nu risipeşti nici capitalul, muncă ce el îţi prestează.

D-lor, sunt cel dintâiu care recunosc că un locuitor pentru 5 zile, este uneori silit să piardă 10—15; sunt gata să recunosc că măsurătoarea se face câteodată în mod foarte nedrept, şi că din această cauză ţăranul este nevoit să muncească mai mult decât reprezintaţia ziselor sale; asemenea sunt gata să recunosc că insuficienţa instrumentelor, lipsa de direcţiune, poate chiar păsuirea unora, duc la consecinţe neadmisibile în bună dreptate; pentru toate acestea însă nu este nevoe să învinovăţim legea, dar să corijăm pe cei ce sunt chemaţi a o aplicà.

Mai este, D-nii mei, şi o altă cauză care a făcut şi face pe mulţi să se scoale în contra acestei legi. Aceasta este înscrierea în bani a rămăşiţelor de zile. Cel puţin în această privinţă, eu personal sunt la adăpostul oricărui reproş. In cele două treceri ale mele la ministerul de lucrări publice, am dat în mod constant ordine prefecţilor ca să nu se execute aceste rămăşiţi, decât în condiţiuni atari că de multe ori au echivalat cu ertarea lor.

Intr'adevăr, legea nu autorizează pe primar să înscrie pe ţăran pentru rămăşiţe de muncă decât după două chemări; odată înscris în bani, datornicul poate fi urmărit ca pentru toate contribuţiunile în timp de mai mulţi ani. Toate ordinele emanate dela minister sunt în sensul următor: Nu veţi urmări pentru muncă pe nici un ţăran dacă primarul nu va puteà constată cu acte că a făcut cele două chemări.

www.dacoromanica.ro

Ştiu bine că nu sunt mulţi primari cari pot face această probă; dar mai bine să scape un număr de datornici, decât să servească, cercetarea aceasta a trecutului, de mijloc de persecuţiune sau de răzbunări. Cetăţenii din oraşe nu păstrează chitanţele lor de contribuţiune; cum o să le aibă ţăranii cu câţiva ani înapoi?

Mai mult, am sugerat personal ideea de a aplică prescripţiunea decâteori se părea aplicabilă.

Vedeţi dar că nu este atât chestiune de legislaţiune pe cât este chestiune de temperament, într'o aplicaţiune asupra căreia de câtva timp converge atenţiunea tutulor organelor administrative. Ziua de prestaţiune a fost rău întrebuinţată; dar ea e un ce necesar, care a intrat în moravuri, asupra căreia vă rog să nu regulamentaţi nimic pe picior, ci să aşteptaţi o ocaziune mai fericită care se va ivi la legea pe care v'am anunţat-o adineaori; atunci se vor puteà face dezbateri, având toate elementele la îndemână.

Dealtmintrelea, aşà în repede să vă arăt cât de iluzorii ar fi avantagiile transformării ce s'a propus. Legiuitorul, la 1881, a şters zilele judeţene şi le-a înlocuit prin zecimi. Ştiţi cari sunt produsele acestor zecimi din toată ţara? 2.549.000, din cari se duc 1.228.000 pentru plata personalului. Ce rămâne pentru construcţiuni? Nici un milion şi jumătate. Socotiţi D-voastre că un milion împărţit pe toată ţara şi încasat cu luni, dacă nu cu ani de întârziere, e mijloc de a se face şosele?

Prin urmare, D-nii mei, să nu socotiţi că, transformând în bani ziua de prestaţiune, ar devenì un instrument suficient pentru facerea de şosele. Dealtmintrelea, luaţi exemplu cu ceeace se petrece în Franţa, unde răscumpărarea în bani există. Pretutindeni unde ziua e scumpă omul se rescumpără; unde e ziua eftină, populaţiunea săracă peste tot face zilele de prestaţiune. Vedeţi dar că nici acolo nu e un ce fix, adoptat în mod uniform de toată populaţiunea.

Să scurtăm dezbaterile asupra acestui punct; căci şi deoparte şi de alta suntem nepregătiţi pentru a face o operă serioasă. Dealtmintrelea, să nu uitaţi că cu suma aceasta enormă pe care aţi votat'o acum, dacă ar trebuì să ştergem ziua de prestaţiune şi contribuţiunea în natură a judeţelor, nu am puteà

www.dacoromanica.ro

face nici jumătate din drumurile prevăzute în tabloul ce aţi votat.

Ajung acum, D-nii mei, la cea dea doua idee, sau mai bine zis critică, căci observaţiunile binevoitoare ale D-lui Vernescu nu au de scop decât de a ne limpezi asupra importanţei art. 2. E vorba de a se şti ce înţelege proiectul când voeşte să pună la contribuţiune pentru facerea unora din aceste lucrări şi resursele judeţelor în bani sau în natură ?

Nimic, D-nii mei, în afară de legislaţiunea actuală, absolut nimic nu ne arogăm prin acest proiect de lege ; nici dreptul de a luà o zi vicinală şi a o aplicà la o lucrare judeţeană, nici dreptul de a înscrie din oficiu o contribuţie oarecare judeţelor. Dealtmintreli, am avut grija să specificăm limpede că nu ne vom mişcà decât în limitele legei actuale.

Dar atunci veţi zice că e o superfetaţie a mai înscrie în lege nişte dispoziţii cari decurg din dreptul comun.

Ei bine, am făcut aceasta pur şi simplu ca să tranşăm de mai înainte o controversă, care, poate, chiar mâine se va ridicà între cea mai mare parte din judeţe şi guvern.

„Camera a votat atât pentru cutare şosea ; şoseaua aceasta „e judeţeană sau vicinală ; eu, judeţ, nu mai voiu să ştiu de „dânsa ; fă-o D-ta, Stat !“

Or, D-voastre n'aţi votat bani pentru facerea cutărei şosele judeţene, ci numai o contribuţie pentru lucrările judeţene şi vicinale ; aţi înţeles că lucrările acestea să se facă tot din capitalul judeţelor şi vicinalităţilor, şi Statul să nu facă altceva decât să vină în ajutorul acelora pentru lucrările pe cari nu le-ar puteà executà singure. Că aşà este, n'aveţi decât să vă aduceţi aminte că aţi votat şosele cu 10 mii de lei km., ceeace nu reprezintă decât împietrirea lor şi rezervele.

Am voit dar ca dinainte să fie bine lămurit că Statul *vine numai în ajutorul judeţului şi vicinalităţilor.*

Aţi votat contribuţii din partea Statului pentru lucrări judeţene, cum este linia Galaţi-Prut, Galaţi-Bârlad, Curtea-de-Argeş-Frontiera ; aţi votat şi lucrări vicinale, căci şoseaua Brăneşti-Slobozia este o lucrare vicinală. Or, pentru lucrări de felul acesta se înţelege bine, că clasificaţia căilor nu se schimbă, şi după ce Statul construieşte un drum, întreţinerea lui rămâne în sarcina judeţului şi comunelor.

www.dacoromanica.ro

Am voit să precizăm încă şi un al doilea punct prin acest articol. Sunt lucrări judeţene dejà în curs de execuţiune, dotate cu resursele în zile şi cu oare-cari resurse în bani: dacă în mijlocul lucrărei, i-ar place judeţului să steà locului sau să modifice lucrarea, trebue ca ministerul să fie autorizat a înscrie din oficiu, în bugetul judeţean, mijloacele necesarii.

Vă dau un exemplu:

Judeţul Prahova are 40 mii lei pentru construcţia unui pod. Nu voim, acum că îl ajutăm pentru lucrarea lui, ca el să îşi aroge dreptul de a da altă destinaţie sumei acestea.

Dealtminteri, spiritul acestui articol s'a pus în evidenţă şi prin raport, şi prin însăşi redacţiunea fextului de lege. Nu înţelegem nici să împietăm asupra atribuţiunilor judeţelor, nici asupra contribuţiunilor strict legale; dar nici, de altă párte, judeţele să să aibă pretenţia ca să ne lase nouă exclusiv în sarcină construcţiunea, întreţinerea lucrărilor pentru cari contribuim numai.

Nu e alt înţeles în art. 2, şi sub rezerva explicaţiunilor date şi cu deosebire a angajamentelor luate faţă cu D-voastră, că în mânuirea acestui capital atât de preţios şi în acelaş timp şi atât de plăpând al zilelor de prestaţii, vom fi economi de sudoarea ţăranului, binevoiţi a acceptà articolul aşà cum e formulat.

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORII DE OCOALE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 30 MAIU 1890

In şedinţa dela 30 Maiu 1890, Senatul discută proiectul de lege asupra reorganizărei judecătoreşti. La discuţia art. 5 *) d. N. Fleva depunând un amendament prin care cereà, între altele, asimilarea judecătorilor de ocoale cu judecătorii de tribunale, d. Al. Marghiloman îi dă următorul răspuns :

Domnilor Senatori,

De şi nu senator, mă voiu arătà mai respectuos pentru regulamentul Senatului decât fac unii din colegii D-voastre. Voiu lăsà deci să treacă, fără să salut, şi pe Jules Favre, şi pe Mancini, şi pe Tagliani. Nu am obiceiul, ca alţii, să-mi scot pălăria la oamenii mari pe cari nu-i cunosc, pentru a-mi da numai aparenţa că posed relaţiuni şi frecuentaţiuni ilustre.

Nu mă opun ca admiraţiunea D-lui Fleva să izbucnească, cu focul neofiţilor, faţă cu proiectul D-lui Stătescu ; cer însă ca această ardoare de convertit să-şi aleagă mai bine punctele ei de admiraţiune şi să nu ducă la nedreptate.

Când D. Fleva ne promisese, ca îmbunătăţire a justiţiei populare, inamovibilitatea pe care o propuneà D. Stătescu pentru judecătorii de ocoale, îi foarte mulţumesc de darul ce voeşte să ne facă. Binevoiască a citì acel proiect şi va vedeà că inamovibilitatea judecătorilor de ocoale nu se confereà decât unei clase

*) *Art. 5.* Compoziţiunea, funcţionarea şi circumscripţiunea judecătoriilor de ocoale, sub rezerva şi a dispoziţiunilor din prezenta lege, rămân determinate după legile speciale în vigoare.

www.dacoromanica.ro

de judecători, sub rezerva unui stagiu şi la discreţiunea ministerului! Ministrul erà liber, prin simplă deciziune ministerială, să mute în interiorul unui judeţ pe judecător, ori unde i-ar plăceà. Vedeţi ce poate fi inamovibilitatea unui judecător când ministrul este liber să-l trimită dela Bucureşti la Brăneşti sau Pantelimon, şi dela Ploeşti la Cricov. Câţi judecători de ocoale ar fi în posesiunea unei inamovibilităţi cu sistemul acesta?

Tot asemenea cerem ca admiraţiunea D-lui Fleva să nu-l împingă la nedreptate, până a da literilor alt sens decât au şi şi de a vedeà textele altfel de cum sunt.

D. *N. Fleva:* Protestez.

D. *ministru al lucrărilor publice:* Să citim cu toţii art. 5. Art. 5 zice pur şi simplu: legislaţiunea actuală a judecătoriilor de ocoale rămâne neatinsă, sub rezerva şi a dispoziţiunilor din prezenta lege.

Prin urmare, principiu general: nu ne depărtăm dela legislaţiunea actuală a judecătoriilor de ocoale.

Pentru ce? Este oare, cum crede D. Fleva, pentru a consfinţi o stare de lucruri care nu răspunde idealului în materia justiţiei? Dacă D. Fleva ar fi citit discuţiunile dela Cameră, şi dacă ar fi urmărit lucrările de elaboraţiune a acestui proiect de lege şi nu s'ar fi preocupat numai de ce are să zică sistematic în contra, în şedinţa de astăzi, ar fi ştiut adevărul acesta: că Camera şi ministerul au recunoscut că jurisdicţiunea judecătoriilor de ocoale trebue şi modificată şi ameliorată; ar fi ştiut că ministrul justiţiei a luat angajamentul, în numele guvernului, ca în timpul cel mai apropiat să vină cu o lege asupra acestei materii delicate.

Socoteşte D. Fleva că este de ajuns să arunci trei rânduri pe hârtie, mărind lefurile judecătorilor de ocoale şi ajutorilor lor, ca să se îmbunătăţească această ramură a justiţiei?

Dar uită D. Fleva că legea judecătoriilor de ocoale este un cod întreg; uită D. Fleva, că cu ocaziunea ei, s'au modificat regulile de competinţă, s'au schimbat căderile judecăţilor, s'au transformat delicte în contravenţii; că, în sfârşit, s'a edificat un complex întreg de dispoziţiuni de procedură şi de legislaţiune, de cari nu ne putem atinge, fără de grave perturbaţiuni, pe cale de improvizaţiune. Setea popularităţii nu duce la nimic bun, în materie de legi cel puţin.

www.dacoromanica.ro

Avem gura plină de *„justiția populară“* dar coborâți-vă mai jos decât judecătoriile de ocoale, dacă voiți să o organizați.

Apoi câți sunt dintre țărani cari ajung la judecătoria de ocoale ?

Cât îi costă pe dânșii apelul la judecătorul de ocol ?

Prin urmare, D-lor, viitorul este rezervat prin art. 5 al proiectului, și nu se aduce acestei rezerve nici o știrbire prin introducerea acelei fraze: „Sub rezerva dispozițiunilor de față“. „Mi-am pus mintea la trudă ca să ghicesc în ce acest articol surpă toată legea judecătorilor de pace și degradează pe aceștia, cum pretinde D. Fleva.

Inainte de a vedeà dacă degradăm o clasă întreagă de judecători, să vedem care este situațiunea lor după legea dela 1879.

D. Fleva ne aminteà că, conform acelei legi, judecătorii de ocol au onorariul și gradul unui judecător de tribunal.

Acesta este principiul ; aplicațiunea acum.

Judecătorul de ocol, cu toată legea, a primit totdeauna câte 300 franci, cel de clasa I ; 250 cel de clasa II ; pe cand judecătorul de tribunal a primit 382, supleantul 340 și substituitul 300. Prin urmare, toți judecătorii de ocol sunt mai rău remunerați decât judecătorul de tribunal și chiar supleantul, iar judecătorii de clasa a doua, mai rău decât însuși substituitul. Ca tratament deci să nu mai invocăm legea dela 1879.

Ca prerogative acum. După lege, judecătorul de ocol are aceleași prerogative și grade ca judecătorul de ședință. Consecința ar fi ca din judecător de ocol magistratul să fie numit președinte.

Vă rog însă, întrebați pe toți foștii miniștri de justiție cari sunt acì, întrebați i pe D. Gherasi, pe D. Boerescu, întrebați-i cum e faptul și cercetați dacă orice judecător de ocol nu consideră ca o favoare de a trece din judecător supleant de tribunal!

Apoi dacă vorbim cu fapte și nu ne plătim cu vorbe, să lăsăm în pace tămâiarea stărei actuale și să nu țipăm că se șterge un Eldorado al magistraturei (?) îndată ce o referire dintr'un text de lege se atinge de dânsul.

Prin urmare, chestiunea aceasta a justiției de pace lăsați-o neatinsă; lăsați-o să se studieze cu sânge rece și cu date precise înainte de a hotărâ dacă numai pe cale de mărire de apunta-

www.dacoromanica.ro

mente se poate face cevà pentru ridicarea ei, sau dacă nu trebue, în mod absolut, radical transformată însăşi instituţiunea. Aceasta e opera la care, oricine va fi pe banca aceasta, vă va convià într'un timp cât mai apropiat.

Rămâne acum să justific în scurt acel art. 58, de care s'a agăţat toată critica D-lui Fleva ca să pretindă că art. 5 răstoarnă sistema legei dela 1879.

Ce zice art. 58? Nimic alt decât complineşte legea actuală.

Caii sunt primele funcţiuni judiciare ce poate ocupà un debutant? O funcţiune de supleant, de substitut ori de judecător de ocol. Inutil de a vă spune că tinerii dau totdeauna preferenţa celor două d'intâiu. Atunci noi i-am pus pe toţi pe aceiaş treaptă de admisibilitate, şi ca vârstă şi ca titlu. Am specificat condiţiuni de admisibilitate pe cari legiuitorul nu le-a specificat.

Vedeţi că, fără multă mesteşugire de cuvinte şi fără de multă imaginaţiune, e greu de a vedeà, în art. 5 sau în art. 58, o atingere sau o micşorare a justiţiilor de ocol.

Pe aceste temeiuri rog pe onor. Senat să binevoiască a respinge amendamentul D-lui Fleva şi a votà dispoziţiunile art. 5 astfel cum a fost redactat.

www.dacoromanica.ro

CĂI DE COMUNICAŢIUNE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 4 IUNIE 1890

In şedinţa dela 4 Iunie 1890, Senatul ia în dezbatere un proiect de lege prin care se deschidea pe seama ministerului lucrărilor publice un credit de 23.000.000 lei pentru construcţiunea de căi de comunicaţiune şi alte lucrări. In discuţia generală, d. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice, justifică precum urmează acest credit:

D-lor Senatori,

Cercetarea acestui credit a dat loc la dezbateri întinse în Cameră; el a fost minuţios discutat în secţiunile Senatului, şi matur dezbătut în comitetul delegaţilor D-voastre. Aceasta este proba, după mine, cea mai puternică că avem înaintea noastră o lege practică şi necesară, care răspunde unor nevoi de mult simţite; o lege care interesează toată ţara şi care, prin urmare, este de natură a solicită ameliorăţiuni din partea fiecăruia dintre D-voastre.

Astfel fiind, D-nii mei, n'am nici o dificultate de a recunoaşte lucrul acesta, — pe care dealmintrelea l-am confesat şi în Cameră — că proiectul nostru de lege nu este nici complet, nici definitiv.

Intr'adevăr, până în timpii din urmă, din serviciile publice acela care fusese mai mult părăsit — şi nu fac o învinuire nimănui, eră aceasta poate mai mult consecinţa situaţiunii financiare decât a nevoinţei guvernului; — zic, dar, că serviciul cel mai mult părăsit a fost, necontestat, serviciul drumurilor.

www.dacoromanica.ro

Nu aveţi ca probă mai bună decât faptul acesta că, pe când budgetele de cheltueli ale tutulor ministerelor creşteau, acela al lucrărilor publice — care mai în întreg trece în întreţineri iar nu în personal — descreşteà ; puteţi astfel vedeà că, pe când la 1882 budgetul de întreţineri al drumurilor naţionale erà de 1.400.000, la 1888, când numărul kilometrilor de şosea erà de 2.600, budgetul de întreţinere erà numai de 1.200.000, adică nici câte 500 lei pentru kilometru, ceeace nu reprezintă a treia parte din întreţinerea normală a drumurilor.

Anul acesta, când am prezentat budgetul, l-am prezentat cu un spor la întreţineri simţitor, rezervând la lucrările ce se numesc *din nou*, adică pentru continuarea lucrărilor de şoseluire şi facere de poduri, o alocaţiune specială de 9 sute mii lei. Comisiunea budgetară însă a zis : este timpul să ne oprim pe această cale, pentrucă suntem ca neprevăzătorii cari cheltuesc mult pentru a zidi şi cari nu mai pun un sfanţ pentru a întreţine. Tot ce erà în budgetul lucrărilor publice pentru construcţiuni din nou, a fost luat de comisiunea budgetară şi de Cameră şi aruncat asupra întreţinerei, astfel încât, dintr'un condeiu, întreţinerea a fost urcată la 3 milioane. Cel puţin cu această sumă poţi să ai drumuri naţionale bine întreţinute !

Cât pentru lucrările din nou, fără consideraţiune că erau unele începute din anii trecuţi, că erau altele contractate, s'a şters orice alocaţiune din budget spre a se mai bine însemnà ministerului obligaţiunea de a veni de îndată cu o cerere de credit extraordinar, pentrucă cheltuelile de creări noui de drumuri, sunt cheltueli de prima instalaţiune cari se plătesc cu resurse extraordinare.

In asemenea condiţiuni am întocmit proiectul acesta de lege. Neapărat că acest proiect, făcut numai pe studii existente în minister, călcat în partea judeţeană şi vecinală, numai pe vederile dejà emise de consiliile judeţene, nu puteà să îmbrăţişeze necesităţile întregi ale ţărei şi nu puteà să facă faţă tutulor cererilor cari s'au ivit dela întocmirea lui încoace şi cari au găsit în Cameră şi în Senat interpreţi autorizaţi.

Deaceea zic, dinadins, acesta este primul pas făcut; de către Corpurile legiuitoare şi de executiv să recunoaşte în fine, importanţa ce au drumurile în economia Statului şi se pune

www.dacoromanica.ro

principiul că resurse extraordinare trebue să fie create pentru dezvoltarea lor.

In această cale trebuesc făcute sforţări constante, trebue desfăşurată perseverenţa necontenită; va rămâne ca şi legislatorii, cari ne vor urmà să continu e această operă, care nu se poate desăvârşi cu 23 milioane, pentrucă redusă la chiar strictul necesar, ea va absoarbe cel puţin una sută milioane.

Deaceea am rugat pe toţi acei cari au criticat proiectul de lege să fie răbdători: să ne dea posibilitatea de a adunà date certe, de a face studii, de a ne procurà în sfârşit materialul administrativ de care avem trebuinţă, pentru a ne da seama de utilitatea unui drum propus, de legătura lui cu celelalte drumuri din ţară, şi de costul lui efectiv.

Mâine, când lacunele acestea se vor acoperì, vom fi cei dintâiu pentru a propune împlinirea lor. Insă, D-lor, nu cereţi momentului mai mult decât poate da momentul.

Oricare ar fi criticile, totuşi veţi recunoaşte că proiectul de lege acesta, cel puţin, ţine seama în alcătuirea lui esenţială, de două regule primordiale.

Avem legi cari zic că sunt drumuri naţionale şi trebuesc, prin urmare, făcute de Stat, toate drumurile care unesc Capitala ţărei cu capitalele de judeţe şi cu fruntaria.

Avem asemenea legi cari zic: sunt drumuri judeţene de prima întâietate, şi trebuesc în judeţ să treacă înaintea oricărei căi de comunicaţie; acele cari unesc capitalele de subprefecturi cu capitalele judeţelor, şi pe acestea cu frontiera. Fie pentru cele dintâiu, fie pentru cele de al doilea, am găsit lacune regretabile; prima preocupaţiune a proiectului a fost de a le curmà. De aceea constataţi, în tabloul anexat la lege, *construcţiuni* de drumuri şi simple *contribuţiuni* la drumuri. *Inţiinţări* de drumuri peste tot unde Statul trebue singur să facă lucrarea cu banii lui; *contribuţiuni* acolo unde şi judeţul trebue să presteze ceva, şi unde Statul îi vine numai în ajutor pentru rest. De acì natura mixtă a acestui proiect de lege; de acì un fel de incursiune făcută în domeniul judeţean, incursiune pe care D-nii Greceanu şi Negri, dacă nu au criticat-o, au semnalat-o cel puţin, pentruca să ne putem bine precizà ideile în privinţa ei. Este bine să se ştie că nu am înţeles nimeni, pentru lucrà-

www.dacoromanica.ro

rile de un caracter judeţean, să înlăturăm legislaţiunea actuală a drumurilor.

Aceasta mă aduce la cercetarea art. 2 şi incidental a art. 3 al proiectului de lege.

Art. 2 stabileşte că, pentru orice lucrare de natură judeţeană sau vecinală, exclusiune, prin urmare, a oricărei lucrare de drum naţional, pentru orice lucrări de această natură; Statul poate întrebuinţà, *în limitele legei actuale*, resursele judeţului fie în bani, fie în natură.

Ce însemnează aceasta?

Decâteori, prin acest proiect de lege, sunt chemat eu, Stat, să contribuesc la terminarea unui drum judeţean sau vecinal, am drept să întrebuinţez zilele de prestaţie, am drept să întrebuinţez resursele actuale existente în budgetul judeţului.

Sunt anume unele judeţe cari au înscris dejà de mai mulţi ani oarecari sume în bani pentru lucrări judeţene; de exemplu Râmnicu şi Brăila pentru podul dela Nisipari; Prahova pentru podul dela Dărmaneşti, etc. Noi recunoaştem că cu acei 40.000 lei la Râmnic, cu cei 40.000 lei la Ploeşti, nu se pot face lucrările; aducem pe Stat să complinească resursele, să dea personal, să dea bani; dar nu înţelegem pentru aceasta ca Statul să rămână cu toată lucrarea pe braţe şi ca judeţele respective să se creadă autorizate a-şi luà resursele rezervate şi a le întrebuinţà la alte lucrări. Pentru a lămurì bine poziţiunea respectivă, am stabilit prin lege că ministerul are dreptul de a înscrie în budgetul judeţului interesat cheltuiala, pe lângă care a venit numai să se alipească o contribuţiune a Statului.

Tocmai aşa este şi cu zilele de prestaţiune. Sunt în acest proiect câteva lucrări adevărat vicinale; astfel şoseaua dela Brăneşti, din inima Ilfovului, prin Ialomiţa, la Vizir în Brăila; tot astfol şoseaua dela Râmnic la Făurei. Pentru drumuri de natura acestora, Statul nu poate luà iniţiativa lor: tot judeţul rămâne stăpân a le ordonà. Dar unde le găsesc votate — ca în cele două exemple — şi unde le găsesc lâncezind, din cauza insuficienţei mijloacelor, Statul vine iarăşi în ajutor.

Judeţul a afectat, şi trebue să afecteze în fiecare an, în limitele legei, zile de prestaţiune; le va afectà şi în viitor. Statul

www.dacoromanica.ro

vine numai peste judeţ, şi unde judeţul nu are zile destule, el dă bani; unde judeţul nu are pietriş — ceeace este cazul cel mai des, — el dă bani; unde judeţul nu poate face lucrările de artă, el dă bani şi personal.

Iată cum se explică art. 2.

Nu este decât un omagiu făcut din nou legislaţiunei actuale, cu prescripţiunea formală că nu este ministrul îngăduit ca, executând creditul de 23.000.000. să iasă din legislaţiunea actuală; veni-va o lege care va suprimă prestaţiunea în natură, s'a dus capitalul muncei în natură! Veni-va o lege care să zică ca zilele să se întrebuinţeze numai în ocolul împrejmuit al comunei, se va pierde iarăşi acest capital! Toată legislaţiunea, în privinţa aceasta, este rezervată şi respectată, şi art. 2 nu face decât să consacre un fapt; tovărăşia între judeţ, vicinalitate şi Stat, în vedere ca fiecare să menţină resursele lui, iar nu să le retragă îndată ce celalt a pus miza lui.

Cred că D. Negri numai poate face nici o obiecţiune şi pot comptă şi pe bila D-sale binevoitoare.

Rămâne o explicaţiune de dat la art. 3. Ce se înţelege prin tabloul de întrebuinţarea acestui capital? Se înţelege un scrupul al ministrului care propune acest proiect de lege; nu se mulţumeşte în a cere 23.000.000 pe cari promite că le va întrebuinţă în 5 ani; ministrul pune pentru dânsul, ca un bold la lucrări, obligaţiunea ca, pe fiecare an, să deà seama înaintea Parlamentului de întrebuinţarea acestei sume.

Eu voesc ca puterea executivă să fie în comunitate constantă de idei cu Parlamentul asupra întrebuinţărei unui credit care are o înrâurire atât de mare asupra dezvoltărei bogăţiei naţionale.

Această dispoziţiune a art. 3 nu are nimic de văzut cu zilele de prestaţie cari au prisosit. Acestea nu se pot raportà dela unul la altul.

Numai zilele pe cari locuitorii recalcitranţi au refuzat să le facă, să transforme în bani, şi aceşti bani formează singuri un capital special. Dar şi acest capital nu are amestec cu legea de faţă: Toate dispoziţiunile legilor dela 81, 82, 86, edictează formal că nimeni nu se poate atinge de acest capital în rămăşiţe,

www.dacoromanica.ro

cari nu se pot întrebuința decât în lucrări de drumuri ale fiecărei comune.

Cred că cu acestea s'a lămurit chestiunile cari provin din o redacțiune generală a legei, și că au căzut și obiecțiunile pe cari le-au formulat onor. senatori cari au luat cuvântul.

www.dacoromanica.ro

NAVIGAŢIA FLUVIALĂ ROMÂNĂ

ŞEDINŢA SENATULUI DLLA 8 IUNIE 1890

In şedinţa dela 8 Iunie 1890, Senatul ia în dezbatere proiectul de lege prin care se deschide pe seama Ministerului de Finanţe un credit de 1 000.000 lei „pentru cumpărarea necesară pentru înfiinţarea unui serviciu special de transporturi pe apă în trebuinţa Regiei Monopolurilor Statului". In discuţia generală relativă la acest credit, prin care s'a pus bazele serviciului de navigaţiune fluvială română, D. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice, expune următoarele puncte de vedere:

Domnilor Senatori,

Pentrucă speram că Senatul va face acestui proiect de lege onoare de a'l discută din punctul de vedere al perspectivelor economice pe cari el le desvălueşté, mai mult decât din punctul de vedere cu totul financiar al resurselor cari se cer, am ţinut ca o onoare să vin personal a'l susţine înaintea D-voastre.

Intr'adevăr, creaţiunea pe care voeşte s'o facă Regia Monopolurilor Statului nu este decât o fracţiune din dezvoltarea foilor noastre de transport, şi, eventual, o experienţă care ne poate călăuzì în regularea chestiunii de navigaţiune pe Dunăre.

Chestiunea navigaţiunii pe Dunăre, pe care D. Aurelian a adus'o de 2 ori în dezbaterea D-voastre, pe care sub o altă formă o redeşteaptă D. general Florescu, este una din acelea pe care o urmam cu mai multă atenţiune. Nu este un mister pentru nimeni că de a doua zi după deşteptarea ce ne-au făcut

www.dacoromanica.ro

unii din onor. membri ai Senatului, am constituit la ministerul lucrărilor publice o comisiune care studiază nu numai propunerile ce ne-au fost făcute de unii armatori, dar şi programul pe baza căruia s'ar concepe un serviciu danubian.

In acea comisiune se găsesc aproape toate specialităţile cari pot indică guvernului nişte norme certe; se găsesc: Directorul serviciului hydraulic; directorul general al drumurilor de fer; directorul lucrărilor însemnate cari se fac la Galaţi şi Brăila, şi promotorul podului peste Dunăre, unul dintre oamenii technici cei mai familiarizaţi cu aceste chestiuni; — directorul contribuţiunilor indirecte din ministerul de finanţe, adică acela care are archiva cea mare a mişcării noastre comerciale; — înfine, inspectorul flotilei Statului. Dacă mi s'ar semnalà alte capacităţi, la luminele cărora am putut recurge, cu cea mai mare tragere de inimă m'aşi adresà lor. Această comisiune nu şi-a putut încà terminà studiul ce am încredinţat, pentru că ambele sisteme de fondaţiune ale navigaţiunii dunărene s'au găsit în prezenţă.

Unde până azi se găseau obstacole insurmontabile la creaţiunea unei marine comerciale de Stat, şi nu se primeà decât ideia unei încurajări de dat unei societăţi privilegiate, s'ar părea că, în momentul de faţă, se operează un reviriment în sensul cel dintâiu, odinioară preconizat, aci chiar, de D. Aurelian. D. Aurelian va recunoaşte că nu punem încăpăţânare în chestiuni de felul acesta, şi că nu încerc vre-o dificultate pentru a mă inclinà înaintea ideilor altora, când sunt juste. Nu mai puţin înţelegeţi, D-nii mei, că înainte de a implicà activitatea Senatului, fie în sensul creaţiunei unei marine de comerciu pe Dunăre, fie în sensul subvenţionărei şi privilegiărei unei societăţi române... (D. N. Fleva surâde).

Apostrofele nărăvaşe ale D-lui Fleva nu mă vor împedicà de a insistà asupra acestui punct; când vorbeşte cinevà de o societate română, înţelege o societate constituită în România, sub controlul autorităţilor române, absolut pendinte de legile române, şi puţin importă de unde vine capitalul.

Zicem, D-lor, că înainte de a implicà activitatea Statului într'un sens sau altul, trebue să ne înconjurăm de toate noţiunile exacte, pentrucă nu e vorba de a întreprinde o lucrare care să se poată face cu câteva sute mii de franci, ci e de a întreprinde o lucrare care poate costà pe Stat milioane.

www.dacoromanica.ro

Aşà fiind circumspecţiunea pe care necesităţile ne-o impun, a fost bine primită de noi ocaziunea ce ne înfăţişà vânzarea sărei în Serbia. Ne găsim în faţa unui contract care ne asigură pentru 5 ani debitul sărei noastre în Serbia, şi care ne impune un transport minimal de 25 mii tone şi maximal de 40 mii tone.

Efectuarea acestui transport neputându-se face decât pe Dunăre, orice economie realizată asupra lui se traduce prin zecimi de mii de lei.

Dacă, de exemplu, un concesionar al transportului nu mi-ar oferì tona pe mai puţin de 10 lei, şi eu aşi ştì că preţul real ar trebuì să fie numai 7 lei, este bine să se peardă câte 3 lei la 25.000 tone?

In privinţa aceasta regia a făcut, încă dela începutul anului toate demersurile, nu numai pe lângă cele două mari companii, dar şi pe lângă micii armatori cari dispun de două, trei vapoare şi câteva şlepuri. Preţurile cele mai reduse ce i s'au oferit pentru a duce sarea din Giurgiu la cele cinci porturi ale Serbiei indicate în contract, au fost 11,50 şi 11,70 lei de tonă. Or, calculelele cele mai serioase indică că costul real al transportului ar trebuì să fie numai de 7 lei.

Va să zică, diferenţa între 11,50 sau 11,70 şi 7 lei e un beneficiu net, care ar intrà în mâna unor companii sau armatori străini, pentrucă companie română şi armatori români nu se găsesc pe Dunăre.

Prin urmare, dejà acì e o sumă de 120 mii franci, pe care regia a fost tentată să o economisească. Raţionamentul ei nu lipseşte de logică: făcând un serviciu de navigaţiune, chiar dac'am plătì neexperienţa noastră, chiar dacă ne-am fi arătat prea optimişti în calcule, de ce să nu profite de această sumă un serviciu de Stat decât un serviciu străin?

Aceasta e prima idee care ne-a îndrumat către creaţiunea unui mic serviciu pentru transportul sărei.

Dar pe lângă această idee cu totul financiară, cu totul străină de manipulaţiunea sărei care se vinde în Serbia, au mai venit în sprijin şi alte consideraţiuni cu totul aferente la această materie.

Nici unul din aceia cari se ofereau să opereze transportul nu puteau să garanteze exacta lui executare.

Lucrul primordial pentru noi era exactitatea.

Sarea fiind un lucru de prima necesitate, dacă nu o ai la

www.dacoromanica.ro

timp, e ca şi când nu ai avea-o niciodată. Suntem la începutul unor operaţiuni însemnate, a cărei concesiune a deşteptat susceptibilităţi şi provocat concurenţă crâncenă; mai presus de toate importă să ne conciliăm târgul tot şi să evităm orice controversă prin o exactitudine scrupuloasă.

A doua consideraţiune e că cu transportul concedat cuiva nu se puteă satisface necesitatea ca, pe lângă personalul societăţei de transport, să nu avem şi noi personal de supraveghiare care să observe şi să cântărească marfa la încărcare şi la predare: de unde conflicte permanente. Dacă avem însă un serviciu al nostru, personal de conducere al transportului este şi personal recepţionar, de unde simplificaţiune şi celeritate.

Iată dar deoparte consideraţiuni mai generale; de altă parte consideraţiuni absolut technice, cari împingeau pe ministrul de finanţe de a stărui în creearea acestui serviciu.

Vin acum la partea cealaltă, şi anume la critica binevoitoare, sau mai bine zis la apelul pe care onor. D. general Florescu ni l'a făcut. „Pentru ce — ni se spune — creaţi un serviciu, când v'aţi „puteà servì de flotilă, pentru care s'a făcut sacrificii mari, şi cari „flotilă, cu ajutorul acestui milion, ar puteà luà dezvoltare mare, „pentrucă pe deoparte s'ar mărì materialul flotilei, iar pe de „alta s'ar pune personalul la şcoala practicei, cea mai bună pentru „a'l pregătì".

Intâi, să ne dăm bine seama de materialul ce se va cumpărà, pentru ca să vedeţi cât de străin rămâne el de serviciul marinei militare.

Navigaţiunea pe Dunăre se împarte în două zone. Prima zonă este bazinul care merge până la Gherdapuri; până acolo orice şlep şi orice remorcher cât de mare poate navigà; în acest bazin, prin urmare pot foarte bine plutì toate şlepurile şi toate vapoarele pe Dunăre, şi chiar vaporul Statului dela Constanţa, care stă neîntrebuinţat şi ne folositor. Mai pot navigà acele două bacuri pe care le avem pe Borcea, în faţa Feteştilor, unde ne costă fără să ne raporteze mare lucru şi unde ele se deteriorează fără nici un fel de beneficiu.

In cea dintâiu zonă dar se poate merge cu şlepurile marine, cu remorcherele, cu vaporul dela Constanţa şi cu bacurile dela Borcea; această parte a lucrării se face dar fără nici o în-

www.dacoromanica.ro

râurire asupra instrucţiunii oamenilor şi asupra dezvoltării de material, orice ar crede onor. D. general Florescu.

Dar ce se petrece dincolo de Gherdapuri ?

Pentru ca să treci Gherdapurile nu poţi decât cu vase de un mic tonagiu şi care să aibă o mai mare învârtitură de roate. Deci, nu orice vapor poate trece Gherdapurile. Astfel dar, trebuesc dobândite două vapoare, remorchere speciale, de o construcţiune particulară, a căror utilizare este deci limitată.

Ce-ţi mai trebue ? Iţi mai trebue şlepuri cu fund plat, numite Plete, şi cari nu urcă povară peste 150 tone. Acesta este un material iarăşi special, a cărui achiziţiune se propune. Prin urmare, reduceţi bine întrebuinţarea acestui milion la cele 3 elemente următoare : Două remorchere speciale, 16 până la 20 Plete speciale şi restul cheltueli de instalaţiune, angajamente de personal, fond de rulement şi celelalte.

Iată, prin urmare, unica achiziţiune de flotă care se face cu un milion.

Pentru amortizarea milionului acestuia, veţi fi văzut din însăşi proiectul de lege că ea este redusă la termenul simplu de 15 ani. Intr'adevăr, economiile realizate asupra paragrafului special al transporturilor în budgetul regiei şi economiile realizate în budgetul ministerului lucrărilor publice în privinţa vapoarelor Constanţa şi a bacurilor cari trec deaîntregul asupra Regiei, permit să se prevadă amortizarea acestui capital în 15 ani ; după care termen, chiar dacă materialul nu ar mai fi bun de serviciu, el rămâne pe nimic.

D-lor, nu ar trebui, în această privinţă, să facem eroare ; nu ar trebui să credem că materialul pe care 'l are flotila noastră ar puteà servì pentru acest usagiu particular. Mai întâiu seara nu se poate încărcà pe oricare corabie, mai cu seamă dacă în construirea acelei corăbii intră métal, pentru că sarea în contact cu metalul îl ataca. Dealtmintrélea, nici unul din şlepurile pe cari le are marina, precum şi nici unul din vasele sale cari ar servì ca remorcher, nu ar puteà trece Gherdapurile.

Pentru a terminà acum, iau libertatea să revin asupra unei chestiuni incidentale, care nu are legătură cu subiectul nostru. Orice chestiune care preocupă un membru al unui Corp legiuitor, necum când are autoritatea D-lui general Florescu, merită

www.dacoromanica.ro

să fie discutată, chiar când nu este într'o conexitate directă cu proiectul în discuţiune. Revin anume la întrebarea „dacă materialul actual, care este de război şi de poliţie, nu ar puteà cel puţin servì pentru a ne asigurà o trecătoare constantă pe la Feteşti în Dobrogea. Ne-am găsit — şi poate nu va fi singura ocaziune în care lucrul se va reînoì — de aceeaşi părere cu D. general Florescu, şi în momentul de faţă administraţiunea poştelor, dimpreună cu administraţiunea lucrărilor publice, studiază tocmai mijloacele de a asigurà cel puţin trecătoarea călătorilor şi a poştei într'un mod constant pe la Feteşti pe Borcea şi prin Ostrov la Cerna-Vodă. Dificultăţile nu vin atât din trecerea Dunărei şi a Borcei, căci peste Borcea se pot aruncà foarte lesne poduri de pontoane ; tot asemenea vasele Statului pot servì pentru călători şi poştă, dela margina Ostrovului la Cerna-Vodă.

Trecerea este mai dificilă în insulă, pentru că insula este ravinată, aşà încât la orice ivire de apă, la orice ploaie, se mănâncă micul traseu de drum care se poate face.

Cu toate acestea, pe cât ţine ciuru apa, cum zice Românul, vom încercà, alocând într'un mod constant o subvenţiune pentru aceste lucrări, ca să menţinem cel puţin un drum, dacă nu o şosea, dela o margine a Ostrovului la cealaltă ; tot asemenea vom întreţine în mod regulat teşiturile malului, ca să poată aveà căruţele particulare înleznirea de acces pe pod la Borcea.

Aceasta este o cerinţă care sper că se va aduce la îndeplinire, şi nu asignez mai mult de 25 zile pentru inaugurarea acestui serviciu, care nu va aveà, bineînţeles, confortul unui serviciu permanent, dar care cel puţin ne-ar liberà pe noi călătorii şi corespondenţa noastră, când suntem dincolo de Dunăre, de necesitatea de a îndurà legea unei companii străine, care şi dânsa nu poate să facă serviciu cu mai multă exactitate decât îi permit mijloacele sale şi materialul său.

Iată diferitele puncte atinse şi răspunsul pe care puteam să-l dau. Nu rămâne decât să conchid, rugându-vă să binevoiţi a luà în consideraţiune această lege şi a o votà.

www.dacoromanica.ro

CONTINGENTUL ARMATEI PE ANUL 1891

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 17 DECEMBRIE 1890

In şedinţa Camerei deputaţilor dela 17 Decembrie 1890 se ia în dezbatere proiectul de lege relativ la chemarea sub drapel, clasa anului 1891, a 16.500 tineri trebuitori armatei permanente şi 1490 călăraşi cu schimbul. In lipsa d-lui ministru de războiu, d. Al. Marghiloman, ministru al domenilor, justifică astfel acest proiect de lege:

Domnilor Deputaţi,

In toate ţările, acela care are răspundere de organizarea armatei este ministrul de războiu; în toate ţările, înaintea tuturor parlamentelor, ministru de războiu vine şi afirmă cari sunt necesităţile în oameni ale armatei, de care el răspunde, şi nu 'i se discută cifrele de cari are nevoe pentru a împlini cadrele...

(D. Stanian întrerupere).

D-le Stanian, suntem împreună de ani îndelungaţi în Cameră; v'am auzit în trei ani de multe ori, scuzaţi-mi vorba, mormoind, fără a puteà pricepe ce ziceţi. Luaţi odată pentru totdeauna cuvântul, şi explicaţi-vă. Cum voiţi să discut cu D-voastră dacă nu-mi daţi avantajul să pricep ceeace ziceţi?

Imi cer scuze pentru întrebuinţarea acestui cuvântul, singurul care ar puteà calificà zgomotul confuz ce faceţi dela locul D-voastră.

D. ministru de războiu deci vine şi spune; atâţi oameni sunt necesari pentru anul ce vine ca să pot menţine armata în cadrele şi în cerinţele ivite. Ministrul de războiu astăzi afirmă: am nevoe de 16.500 oameni pentru armata permanentă...

www.dacoromanica.ro

D. *N. Voinov:* Dar Camera nu are dreptul să întrebe pentru ce?

D. *Al. Marghiloman, ministru domeniilor*: Aveţi, D-le Voinov, puţină pacienţă; veţi abordă şi drepturile Camerei.

In cifra ce fixează D. ministru de războiu este o deosebire cu cifra contingentului din anul trecut: 14.000 acum un an, 16.500 anul acesta.

De unde acestă diferenţă?

Din două serii de goluri de împlinit.

Unele legale, cari au rămas mereu în aşteptare din lipsă de resurse budgetare.

Altele, cari nu sunt prevăzute de lege, însă asupra cărora Camera are să se rostească în curând, cu ocazia budgetului

Care sunt primele. Intâi, înfiinţarea nnui al patrulea regiment de roşiori, care este cavaleria noastră permanentă şi grea.

Acela este prevăzut în legea organică militară. Şi dacă până acum nu s'a înfiinţat, vina n'a fost a ministerului de războiu, ci a finanţelor, cari n'au putut dă alocaţiunea necesară.

Prin urmare, prima deosebire care produce nepotrivirea cifrei anului trecut cu cea din anul acesta este acest plus de 500 oameni necesari pentru înfiinţarea regimentului de roşiori.

Nu putem deci dela început să cădem în egalitate absolută, pe care o cereà D. Teodorescu, de a menţine contingentul din anul trecut.

Ne trebue dar, printr'o cerinţă legală, aceea de a ne supune unei prescripţiuni a legei, ne trebue încă 400—500 oameni peste cei 14.000 din anul care se duce. In privinţa, prin urmare, acestui al 4-lea regiment de roşiori nu este nimic de zis.

Al 2-lea, trebue înfiinţate încă două companii de asediu până la complectarea efectivului necesar forturilor. După toate precedentele. şi după chiar teoriile D-lui Kogălniceanu, nu se neagă că această înfiinţare se face numai prin budget. Incă dar 120 la 140 oameni peste contingentul anului trecut.

Egalitate absolută cu trecutul nu se poate deci aveà nici din acest punct de vedere.

Al 3-lea, oameni cari se liberează sunt anul acesta 14.700, iar nu 14.000; prin urmare, contigentul annlui trecut lasă un deficit de 700 oamenii, care trebue neapărat îndeplinit. Iată, D-lor,

www.dacoromanica.ro

un al 3-lea motiv care ne împiedică de a menţine cifrele anului trecut.

Am arătat trei capete, cari cer un spor peste cifra contingentului din anul trecut; nu am justificat însă deplina diferenţă de 2.500.

Aci se pune chestiunea constituţională examinată de D-nii Palladi şi Kogălniceanu: Ce se face cu restul, şi cum se explică el? D. ministru de războiu v'a spus că acest rest provine din transformarea a 8 escadroane de călăraşi cu schimbul în escadroane permanente; aci se naşte controversa: Pe ce cale operăm această transformare?

Două sisteme, sunt, D-lor:

Unul, pe care l-aş numi ultra-constituţional şi ultra-scrupulos zice că această transformare nu se poate face decât printr'o lege.

Un altul, întemeiat pe practica constantă a Parlamentului român, stabileşte că această transformare se poate operà numai pe cale budgetară.

Şi unul şi celalt se pot susţine. Minstrul de războiu a adoptat pe cel de al doilea, pur şi simplu, pentrucă are în favoarea lui toate precedentele dela 1860 până azi.

Ar fi preà fastidios să vi le enumăr pe toate; dar iată o serie convingătoare:

La 1860 intendenţa militară s'a înfiinţat numai prin budget şi prin decret regal; ministru de războiu, general Florescu.

La 1868 s'a înfiinţat regimentul No. 8 de linie şi al treilea batalion în celelale regimente, tot numai prin budget; ministru D. Ioan Brătianu.

Tot asemenea pentru un al II-lea regiment de artilerie.

La 1877 s'a înfiinţat prin budget opt regimente de dorobanţi pe lângă cele existente; ministru, col. Slăniceanu.

La 1879 s'a desfiinţat un regiment de călăraşi permanent; ministru col. Dabija.

La 1880 s'a înfiinţat tot numai prin budget 4 regimente de călăraşi şi 14 de dorobanţi; ministru, general Lecca.

Asemenea la 1881 pentru şcoala fiilor de militari.

Şi aşà treptat, D-nii mei, în anii 1881 până la 1889, când tot prin budget s'a înfiinţat câte un batalion permanent în regimentele de dorobanţi, caz *absolut identic* cu cel care ne ocupă.

www.dacoromanica.ro

Imi ziceţi că sporirea e conformă cu legea, pe când transformarea escadroanelor cu schimbul în escadroane permanente nu e conform cu legea. Dar atunci să nu le numim escadroane de călăraşi, şi să vă cerem prin budget să creem opt escadroane de cavalerie permanentă pentru Moldova, pe cari să le botezăm escadroane de dragoni sau altceva aşà.

Aceasta, după D-voastră, ar fi licit. Nu ajungem atunci numai la un pur joc de cuvinte ?

Mai mult, D-nii mei ; legea de organizare vă zice : va fi o armată permanentă şi o armată teritorială ; dar nu se fixează nicăeri care va fi numărul armatei permanente şi care va fi numărul armatei teritoriale, nimic nu mă împiedică pe mine, Cameră, să transform escadroane de călăraşi cu schimbul în escadroane permanente. Aceasta va să zică că sporesc armata permanentă, fără *să desfiinţez regimentele de călăraşi* cu schimbul, cari rămân în fiinţă ; profit numai de cadrele şi de utilagiul pe cari le am.

Avem dar acest al doilea sistem, care se susţine şi cu raţiunea pură şi cu toate precedentele parlamentare.

Mă întorc acum la primul sistem, pe care afirmă D. Kogălniceanu că l'a împrăştiat în secţie şi D. preşedinte al consiliului, cum că permanentizarea nu se poate face decât prin lege.

Acest sistem împrumută circumstanţei acesteia, raportată de D. Kogălniceanu, o autoritate particulară.

Avem deci în faţa noastră două căi ; şi una şi cealaltă sunt urmate cu bună credinţă, şi una şi cealaltă se pot susţine.

Dar este oare acum venit momentul de a alege între dânsele ?

Nu, D-lor, momentul de a vă fixà va fi la discuţiunea budgetului.

Când se va prezintà sporul de cheltueli cerut de această permanentizare şi se va pune chestiunea : „dar în virtutea cărei „legi se cere „dânsul" ? Ce act legislativ a autorizat ştirbirea ar„matei teritoriale în favoarea armatei permanente ?" Şi atunci se va puteà desvălui frumoasele teorii constituţionale ce am auzit azi.

Să dau un exemplu recent :

Vă aduceţi aminte că, în budgetul de acum un an, D. ministru de finanţe a transformat în resurse budgetare unele resurse extraordinare ale Statului.

www.dacoromanica.ro

Cum s'a urmat atunci?

S'a suspendat votarea budgetului şi s'a votat acele legi cari autoriză înscrierea acelor cifre, şi numai după ce s'au votat de Cameră şi Senat acele legi s'au strecurat la venituri noile resurse create.

Tot aşà va fi şi în cazul de faţă; la momentul oportun, când se va depune budgetul ministerului de războiu, se va reexaminà chestiunea dacă o legę este sau nu necesară şi după cum se va rosti Camera, afirmativ sau negativ, se va ṣuspendà votarea alocaţiunei sau se va trece mai departe.

Ce facem însă cu contingentul până atunci, fiindcă Constituţiunea zice că el se fixează la începutul anului? Numai atunci ministrul de războiu este autorizat să facă chemările, atunci să-şi împlinească rolurile.

Deaceea, D-lor, rog pe Cameră, dacă am avut darul de a mă explicà bine, să binevoiască, crezând pe cuvânt pe cel răspunzător de onoarea armatei, adică de tăria ei, să voteze proiectul de lege cum vi se prezintă.

Când va veni budgetul, în mâna D-voastre stă dè a nu primi creditul deschis până ce ambele Corpuri legiuitoare nu se vor fi rostit asupra acestei chestiuni. Până atunci nu puteţi, fără arbitrar, fără a izbi în interesul armatei, să fixaţi alte cifre decât acelea ce se cer.

Iată ce am avut de zis.

La o obiecţiune a D-lui G. Vernescu, care găsise o contradicţiune între acest proiect de lege şi o declaraţiune făcută în secţiuni de către D. General Manu, prim-ministru, D. Al. Marghiloman răspunde următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Credeam că, după declaraţiunile D-lui ministru de războiu, chestiunea nu comportà mai departe discuţiune şi credeam că dificultatea constituţională erà elucidată; în urma însă a intervenţiunei D-lui Vernescu şi a explicaţiunei maliţioase pe care a dat-o aparenţei de contradicţiunea care ar existà între D. prim-ministru şi între D. ministru de războiu, este nevoe să ne zicem cuvântul nostru.

www.dacoromanica.ro

Ce s'a petrecut, D-nii mei, în cercetarea acestei legi? Niciodată până acum, în cunoştinţa D-lui general Vlădescu şi a noastră ceilalţi colegi ai săi, nu s'a agitat ca controversată chestiunea de a şti dacă elementele forţelor armatei se pot mări numai prin legea budgetară, saŭ dacă trebue sporite printr'o lege trecută prin cele două Corpuri legiuitoare. Prin urmare ne veţi acordà cel puţin beneficiul absolutei bunecredinţe a celor doi miniştri cari au luat cuvântul astăzi. Nimic din partea Parlamentului sau a precedentelor cari să deştepte până acum atenţiunea asupra unei deverginţi posibile de vederi. Dar dacă această diverginţă de vederi pare că s'a produs într'o secţiune, şi dacă D. prim-ministru, mai fericiţi decât noi ceilalţi...

D. *M. Kogălniceauu*: Voiu aveà onoarea să vă arăt pentru ce şi cum s'a produs.

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor*: N'am tăgăduit nimic. Am luat declaraţiunea D-voastră de bună; aveţi lucrul dobândit.

Dacă într'o secţiune, zic, primul ministru a fost pus în curentul controversei şi a recunoscut ca fondate scrupulele acelora cari cred necesară o lege premergătoare...

D. *G. Vernescu*: Mai adăogaţi că a zis ca să se voteze contingentul tot ca în anul trecut.

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor*: Asupra acestui punct, D-le Vernescu, D. ministru de războiu face rezervele lui absolute.

In definitiv, D. prim-ministru n'a avut nici timp, nici ocaziunea să comunice colegilor săi această impresiune ce dobândise. Mai mult n'a dat poate chestiunei importanţa pe care o ià astăzi în dezbaterile Camerei.

In aceste condiţiuni, deşi am adus înaintea Parlamentului argumente valide, prin care se poate susţine şi o opinie şi alta. ne-am raliat pe dată teoriei necesităţei unei legi. Declaraţiunea generalului Vlădescu ezte categorică în acest senz.

In aceste condiţiuni, oricât s'ar căznì spiritul dibaciu al D-lui Vernescu, numai deosebire de vederi între preşedintele consiliului şi noi nu veţi puteà găsì.

Am împăcat, cred acuma solicitudinea D-lui Vernescu pentru armonia în cabinet.

www.dacoromanica.ro

Acum, D-lor, se pune întrebarea: care din două voturi trebue să aibă întâietate? Votul contingentului sau acel al unei legi pentru permanentizarea unor escadroane de călăraşi?

D-lor, nu putem face administraţie în mod abstract, şi nu ne putem cu toţii învălui în deziderate; trebue să ţinem seamă şi de fapte şi de nevoi, şi ele sunt cele următoare:

Legea de fixare a contingentului absolut trebue să fie votată şi promulgată înainte de începutul anului; acesta e un aşezământ constituţional. Al doilea, recrutarea, adică operaţiunea materială prin care se alege ceeace este hotărât pentru contingent, asemenea nu se poate face decât odată pe an, la începutul anului. Prin urmare sunt două fapte cari ne strâng cu uşa: votul contingentului şi operaţiunile recrutărei.

Apoi când nu mai avem decât două, trei zile de sesiune, din cari una sau două sunt luate prin cercetarea budgetului căilor ferate, care şi dânsul este absolut în situaţiunea contingentului, trebuind să fie votat şi aplicat înainte de 1 Ianuarie stil nou, ce mai rămâne din campania anului 1899? Nimic. Dacă ar mai rămâne câteva zile, am curmă orice discuţiune, aducând mâine chiar legea pentru permanentizarea unei părţi din călăraşi.

Astăzi ce vă cere ministrul? O lege *de principiu*.

Ministrul de război declară că, după calculele sale şi după proiectele sale de reorganizare, este nevoe de 16.500 recruţi; rămâne apoi repartizarea acestui credit în oameni.

Din oamenii aceştia vor fi 14.700 necesari pentru menţinerea cadrelor corpurilor actuale; 500 oameni pentru crearea unui regiment de roşiori, prevăzut de legea de organizare militară; 100—120 oameni pentru acele două baterii de asediu cari sunt în aceeaşi categorie.

Restul, D-nii mei, până la concurenţa cifrei de 16.500, rămâne *disponibil*, şi disponibilul acesta nu se va puteà chemà sub drapel — deşi recrutaţi — decât întrucât Camera şi Senatul vor fi votat, după teoria la care ne-am raliat şi noi, o lege autorizând transformarea escadroanelor de călăraşi în escadroane permanente.

Dacă, din contra, am adoptà procedeul preconizat de D. Vernescu, am ajunge la acest rezultat: Contingentul se votează acum numai pe numărul justificat prin legile actuale sub cifra

www.dacoromanica.ro

de 16.500; după o lună, corpurile legiuitoare acordă transformarea; după două luni, Camera înscrie în budget cifra necesară pentru această operaţiune. Dar când venim la aplicare ne izbim de faptul că nu sunt oameni, deoarece contingentul s'a. votat odată şi trebue să aşteptăm începutul lui 1892 pentru a operà reforma.

Deci o lege paralizată; un credit anulat: un an pierdut pentru organizarea armatei.

Cine poate acceptà acest rezultat faţă mai ales cu avantagiile şi perfecta nevinovăţie a celuilalt procedeu pe care-l sustinem?

Incă odată, D-nii mei, chestiunea rămâne întreagă. Odată contingentul votat pe 16.500, nu se poate utilizà decât 15.300; prin urmare, rămâne 1.200 disponibili; aceşti 1.200 deşi recrutaţi, vor reintrà în rândurile dorobanţilor cu schimbul, ca şi toţi aceia din clasa anului cari n'au căzut la sorţi, în cazul când se va refuzà permanentizarea cerută.

D. *C. Ressu*: Dar până atunci ce se face?

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor*: Rămân acasă.

D. *N. C. Aslan*: De ce-i mai tulburaţi?

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor*: D-le Aslan, de ce ziceţi aşà? Dacă aţi servit în armată, reîmprospătaţi suvenirile: dacă nu aţi servit, cercetaţi mai întâi ce este recrutarea. Recrutarea este desemnarea pe cale de sorţi şi de examen a aptitudinilor fizice a oamenilor ajunşi la etatea serviciului militar. Cei recrutaţi merg la corpurile permanente; cei excluşi de noroc sau de starea lor fizică rămân în dorobanţi. Dar însuşi recrutaţii nu sunt deranjaţi decât la chemare sub drapel; până la acel moment ei sunt numai matriculaţi şi rămân la casele lor până în momentul utilizărei lor.

Pentru aceşti 1.200 cari ne interesează, utilizarea lor va începe numai atunci când veţi votà o lege de transformare a celor opt escadroane. Prin urmare este bineînţeles că cei disponibili rămân la casele lor până la chemarea la corp.

Am terminat cu explicaţiunea teoretică a legei şi am răspuns la scrupulele constituţionale ce s'au ivit cu ocaziunea acestei legi.

In discuţiunile privitoare la oştire nu trebue să ne agăţăm numai de punctul de a probà că avem teoreticeşte dreptate;

www.dacoromanica.ro

trebue să nu pierdem şi din ochi, o clipă măcar, interesele superioare ale fiinţei naţionale.

Când, în Februarie sau Martie, veţi judecà că întărirea armatei noastre comandă imperios întărirea cavaleriei — acì deschid o paranteză: nu este un om care să se fi preocupat de organizarea noastră militară — nu este un observator care să fi urmat manevrele — nu este un militar — care să nu recunoască că cavaleria noastră, în senzul technic al vorbei, este redusă la cele trei regimente de roşiori şi, ici colo, la câte un escadron de călăraşi — când, zic, veţi acordà şi D-voastră augmentarea cavaleriei permanente, unde vor găsì mai la îndemână elemente decât în escadroanele de călaraşi cu echipamente gata, cu maerialul armament dejà procurat.

Dar atunci cum veţi revenì asupra imposibilităţei materiale că contingentul se găseşte dejà fixat?

Cine va luà înaintea ţărei răspunderea că s'a zădărnicit o reformă imperios cerută de interesele apărărei? Un an pierdut, D-nii mei, în materie militară poate să fie un an care nu se mai pune la loc...

O voce: Cine nu a prezentat la timp proiectul?

D. *ministru al domeniilor*: Nu s'a prezentat pentrucă s'a crezut în o practică constantă a Parlamentului. Dar vreţi lege, v'am declarat şi vă repetăm că vom aduce lege înainte chiar de votarea budgetelor. Ce mai vreţi?

Noi nu vedem decât numai o ceartă de cuvinte, iar nu o discuţiune luminată a nevoilor absolute ale armatei noastre.

Am terminat acì.

Daţi-mi voe, D-lor, să închei acum prin o explicaţiune de convenienţă parlamentară.

Adineaori am întrebuinţat un cuvânt care a putut pare unora din D-voastră că nu este parlamentur. Mă scuzasem singur de necesitatea de a recurge la dânsul. Aceasta mi-a atras invectivele D-lui Stanian.

Personal voiu zice D-lui Stanian că recuz judecata D-sale. Când un deputat ca D. Stanian aplaudă pe ministrul care a chemat lilieci pe membrii opoziţiunii: „Să tacă liliecii şi să reintre în întunericul lor!“ a apostrofat acel ministru pe D. Dumitrescu. Când tot D. Stanian aclamà declaraţiunea ministrului

www.dacoromanica.ro

că opoziţia n'are drept la protecţiunea legilor; când D-sa a votat, fără să i se audă glasul, legile militare pe cari le prezentă un Anghelescu, să-mi deà voe a-i spune că nu are dreptul să fie aşà gâdilos asupra susceptibilităţilor parlamentare.

D. Stanian mi-a zis că sunt abătut dela regulele cuviinţei; mă stimez cevà prea mult ca să discut apreciaţiunile D-lui Stanian asupra mea.

Dar pentru D-voastră, D-nii mei, pentru Cameră, dacă vorba mormăire se poate luà într'un sens neplăcut, o retrag cu totul.

Se va zice deci că nu D. Stanian mormăie, dar că D-sa murmură confuz. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

BUDGETUL C. F. R. PE ANUL 1891

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 19 DECEMBRIE 1890

In şedinţa dela 19 Decembre 1890, Camera ià în dezbatere proiectul de budget al C. F. R. pe anul 1891. După o intervenţie la tribună a d-lui T. Maiorescu, ministru ad-interim la lucrăriie publice, ià cuvântul d. Al. Marghiloman, predecesorul d-lui Maiorescu la acest departament şi dă în şedinţa dela 19 Decembre 1890, următoarele lămuriri:

Domnilor Deputaţi,

In explicările date ieri de D. Maiorescu asupra budgetului căilor ferate, colegul meu mi-a rezervat dreptul de a dà lămuririle necesarii onor D-lui Caton Lecca în privinţa lipsei de vagoane ce ne impută, deoarece critica D-lui Lecca se raportà la acte ale administraţiunei mele pe când aveam onoarea să prezid la departamentul lucrărilor publice.

Inainte de a vă dà seamă de modul cum s'a executat comanda făcută în Franţa de 900 vagoane, daţi'mi voe să'mi spun din nou cuvântul meu asupra chestiunii generale ce s'a discutat. Dealtmintrelea, acum doi ani am făcut Camerei o expunere generală, astfel că aşà zisa lipsă de vagoane, cu toate înfăţişările ei, a eşit din domeniul chestiunilor tecnice şi a devenit un subiect familiar întregei Camere.

Sunt de acord cu D. Lecca: nu avem destul material rulant, şi mijlocia ce erà odinioară de 10 sau 12 — nu am putut controlà aceastà afirmaţiune a colegului nostru — a căzut azi la 6.

www.dacoromanica.ro

Dar a cui este vina? Iată întrebarea ce am pus acum doi ani, ce pun din nou azi!

De sigur nu a administrației actuale.

Odinioară materialul rulant erà prevăzut pe o linie de aproape 1.000 kilometri; azi rețeaua a fost împinsă până la 2.500 kilometri și parcul a rămas aproape staționar, căci nu s'a sporit în mod simțitor decât în 1889, grație creditelor votate în acel an.

Toate liniile construite în anii din urmă s'au făcut fără a fi dotate cu materialul aferent, astfel că azi încă avem înaintea D-voastră credite depuse pentru a împlini aceste lipsuri.

Prin urmare, din acest punct de vedere, nici o imputațiune nu se poate aduce administrațiunei actuale după cum asemenea nici o învinuire nu se poate aduce legiuitorului de azi, care fără tocmeală a acordat toate resursele ce i-au fost cerute.

Acestea zise, să vedem împreună, în mod obiectiv, cari sunt cauzele de inferioritate ale traficului nostru, și ce ar fi de făcut pentru a atinge o mijlocie satisfăcătoare.

Care este mai întâiu, D-nii mei, această mijlocie? Să'mi dați voe să culeg câteva date statistice dintr'un raport care a fost dus la cunoștința D-lor membri ai Comisiunei budgetare, și despre care este bine să aibă știință și Camera.

Mijlocia pe care o au vecinii noștri din Ungaria în privința mașinelor este de 0,14, în ceeace privește vagoanele de 6,82; vecinii noștri din Austria au mașini 0,18 vagoane 6,56; în Germania media este de 0,33 pentru mașini, iar 13,47 pentru vagoane. Mijlocia la noi pentru mașini de tot felul, din cari unele nu se pot întrebuința fiind de un model îngust, este de 0,13, iar pentru vagoane de tot felul de 5,62.

D. *C. Olănescu*: Trebue făcut calcul nu numai pe kilometri, ci și pe trafic.

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor*: Vom ajunge pe dată și la aceasta, și voiu probà că suntem în condițiune de trafic mai defavorabil decât ale țărilor pe cari le-am luat ca termen de comparațiune.

Mărginindu-ne deocamdată numai la raportul proporțional cu lungimea kilometrică, ar cătà să avem:

După normele ungare, 340 mașini și 8.270 vagoane.

După normele austriace, 437 mașini și 7.664 vagoane;

www.dacoromanica.ro

După normele germane, 802 maşini şi 16.353 vagoane.

Pe când noi aveam cu totul 318 maşini şi 7.630 vagoane, numărâdu-se comanda din 1889, care nu este deplin executată!

Şi încă, D-nii mei, chiar dacă am aveà cifrele normale de mai sus, am fi în condiţiuni de inferioritate şimţitoare.

Ştiţi pentru ce? Pentrucă trebue să ţinem seamă de condiţiunile de exploataţiune asupra cărora D. Olănescu atrăsese atenţiunea mea adineaori.

Noi suntem în ţară agricolă, mai tot traficul nostru se face în 4 luni din an, faţă cu care avem 8 luni de *morte-saison*, în cari sunt mii de zile de vagoane cari se pierd.

Astfel în cât la noi toată sesiunea circulaţiunei se împarte pe 4 luni. Or, în cele 4 luni avem de deservit producţiunea agricolă a ţării, cum: grâne, vinuri şi lemnărie, etc.; mai avem de deservit aprovizionările comunale, căci budgetele comunelor Statului şi judeţelor fiind curgătoare numai dela 1 Aprilie numai dela această epocă pot aceste persoane juridice să'şi facă aprovizionările lor de diferite materiale, cum: piatră, călcare, ciment, cărămidă. etc.; astfel că, când începe circulaţiunea grânelor, începe şi aceèa pentru toate aprovizionările comunelor şi judeţelor.

Adăogaţi la aceasta concentrările de trupe pentru manevre, cari confiscă pe câteva zile toată circulaţia, şi veţi vedeà numărul şi diversitatea serviciilor la cari trebue să răspundă căile ferate.

Cu modul acesta nu avem o împărţire exactă a activităţei comerciale pe 12 luni, ci numai pe 4 luni. Şi atunci încă suntem în condiţiuni de inferioritate faţă cu celelalte naţiuni ce am luat ca exemplu.

Intr'adevăr, neavând o industrie ca aceste ţări, care să ne permită de a transportà diferite mărfuri în toate sensurile şi direcţiunile ţărei, noi transportăm numai grâne către portnrile Dunărei, aşà că vagoanele sunt pline la ducere iar la întoarcere goale astfel că utilizarea lor se face cu o pierdere de 50 la sută. Şi ca să iau un exemplu, vă voi spune că transportul de cereale dela Dorohoi spre Galaţi, sau dela Slatina la Brăila, se face pe un parcurs dela 143 la 339 kilometri. Ce se întâmplă? Că pentru 330 kilometri toate vagoanele şi toate maşinile merg pline, iar

www.dacoromanica.ro

la întoarcere sunt goale, sau aproape goale, ceeace este o pierdere de utilizare de 50 la sută.

Prin urmare, chiar dacă am aveà mijlocia vagoanelor ce ne dă proporţiunea în statele pe care le am luat de exemplu, Incă am fi în condiţiuni defavorabile faţă cu ele, căci nu putem utiliză în continuu tot materialul nostru.

D. *Olănescu* : Dacă-mi permite-ţi, D-le ministru, o mică întrerupere. Argumentul produs de D-voastră ar fi foarte valabil dacă ar fi să se discute de ce vagoanele noastre lipsesc! dar pentru a probà că lipsa vagoanelor este din cauză că vin goale, argumentul nu este întemeiat, pentrucă tocmai aceasta vă dă mijlocul să aveţi mai iute vagoanele decât atunci când ele ar trebuì să sosească încărcate.

D. *Al. Marghiloman, ministrul domeniilor:* Am stabilit şi nimeni nu va tăgăduì, ceeace însuşi D. Lecca a recunoscut, că noi nu avem mijlocia de vagoane cari ar trebuì s'o avem ; mai adăog că, chiar dacă am aveà mijloace, încă am fi în condiţiuni nefavorabile de exploataţiune. Aceste condiţiuni de exploatare nefavorabile pe cari le expusei şi cari măresc lipsa teoretică de vagoane, se mai agravează încă şi prin configuraţiunea defavorabilă a reţelei noastre. Noi nu avem cercuitul ca în alte ţări ; avem o singură linie, care merge drept dela o margine la alta a ţărei şi pe care vin de se ambraşează diferite alte linii ce merg spre Dunăre, sau se scoboară dela munte. Or, în fiecare staţiune este o pierdere de timp prin compoziţiunea şi decompoziţiunea trenurilor ; cine zice pierdere de timp, zice mărire a lipsei de material.

O altă cauză, asupra căreia atrag toată atenţiunea, este lipsa de capacitate a gărilor noastre receptoare. Tot traficul se îndrumează spre Brăila şi Galaţi : 51 la sută spre Brăila şi 17 la sută spre Galaţi. In sens invers, şi aproape la aceeaşi epocă, Bucureştii primesc 30 la sută.

Acestea sunt cele trei gări spre cari se îndrumează toate transporturile noastre. Prin urmare, pentru a se puteà utiliză bine vagoanele, ar trebuì ca *au fur et a mesure* că sosesc în gară să fie descărcate, pentru a face loc celor cari ajung încărcate. Dar Brăila nu poate primì mai mult de 500 vagoane, pe când zilnic 1000 sunt îndrumate ; până să se deşerte aceste 500 va-

www.dacoromanica.ro

goane, rămân neutilizate alte 1000 vagoane. Astfel încât orice număr de locomotive şi orice număr de vagoane am aveà disponibile, până când nu se debreiază locul în Brăila şi în Galaţi nu se poate introduce un număr mai însemnat de trenuri.

Pentru a face faţă exigenţilor comerţului, personalul a trebuit să recurgă la măsuri de cale pe cări francezii le chiamă *des tours de force*. In gara Brăila faţă cu o circulaţie de 48 trenuri, se manipulà noaptea dela 8 seara la 8 dimineaţa, între gară şi liniile portului, 1.000 vagoane!

Sunt gări făcute pentru 2, 3 trenuri cari au primit 6 şi 8, şi cu care s'au încărcat până la 200 vagoane pe zi.

Acestea, d-lor, sunt sforţări cari pot să creeze titluri la recunoştinţa publică pentru personalul administrativ al căilor noastre ferate, dar cari n'ar trebuì să se întâlnească într'o administraţie mai bine aşezată.

Să nu socotiţi că Galaţii şi Brăila sunt singurele gări cari micşorează traficul lor prin lipsa lor de capacitate. Este o a treia gară, care, sub ochii D-voastră tuturor, cere cea mai urgentă transformare : vorbesc de Bucureşti.

Bucureştii dela Septembrie începe să primească cantitate enormă de vagoane ; sosesc : alimentarea în grâne, toate colonialele, toate manufacturile, şi în deosebi vinurile şi lemnele, plus pietrele şi materialul de construcţiuni al primăriei ; astfel în Septembrie şi începutul lui Octombrie gara Bucureşti, orice s'ar face, utilizându-se chiar cheurile militare, nu poate descărcà decât 130 vagoane pe când vin câte şease sute şi opt sute de vagoane încărcate.

Vă închipuiţi lezne pierderea de timp în utilizarea materialului ; prin urmare, dificitul ce zilnic izvorăşte din aşteptarea trenurilor eşalonate între Bucureşti şi Ploeşti până le ajunge rândul de descărcare.

Aşi dorì ca pe acele timpuri să facă Camera la gara de Nord inspecţiunea ce am făcut eu ; ar vedeà Camera în ce condiţiune se face exploataţiunea : trenurile nu mai abordează la rampe pentrucă acestea nu mai pot primì marfă ; descărcarea materialului brut, ca piatra şi lemnul, se operează pe sol, între căi, de unde nu se poate încărcà în căruţe decât cu pericolul oamenilor şi cu ruina dobitoacelor de ham.

www.dacoromanica.ro

Anul acesta am fost siliţi, cu speze însemnate, să transformăm cheul militar în rampă pentru vinuri. Intemperiile soseau; marfa expusă alternativ la soare, la ploae, la vânt, se strică, şi plângerile erau mari şi fundate.

Aceasta probează că nu mai ne încape instalaţiunile actuale; aceasta probează că, din fericire, activitatea naţională a luat avânturi mari şi se simte absolută necesitate de a face sacrificii serioase nu numai pentru a cumpără material, dar încă pentru capacitatea şi numărul gărilor principale. Acestea sunt lucruri cari nu se pot improvizà, căci cer timp, şi e rău venit acela care, nevoind sa ţină seamă de aceste dificultăţi, de atribuit mai mult trecutului decât prezentului, aruncă vina pe administraţiunea actuală.

N'aşi vreà să mă întind mai mult asupra acestei chestiuni, pentrucă cu toţii veţi fi constatat ameliorări simţitoare în curs de execuţiune: Cheurile de garaj peste tot sau îndoit; acoperişurile pentru descărcarea mărfurilor s'au împărţit; unele gări se sporesc încontinuu, altele sunt pe cale de studii şi se vor cere creditele necesare; va veni, în fine, deschiderea bazinurilor şi dokurilor dela Galaţi şi Brăila. Sunt dar pretutindeni, în toate direcţiunile, sforţări considerabile pentru ameliorarea stărei de lucruri. Dealtmintrelea, aşi face apel la toţi din D-voastră dacă anul acesta aţi avut de suferit cum aţi avut anii trecuţi, deşi producţiunea a fost mai considerabilă.

Dacă D. Theodor Kalimack ar fi prezent, aşi face apel la D-sa pentru a me spune care erà situaţiunea acum un an în Nordul Moldovei şi care este ea astăzi.

La 1 Decembrie atât la Dorohoiu, cât şi la Botoşani, erau anul trecut gările pline de grâne; anul acesta la 1 Decembrie, în acele localităţi, erà excedent de vagoane. Prin urmare, vedeţi că, cu toată exportaţiunea mult mai considerabilă ce am avut anul acesta, interesele agricole n'au suferit ca în trecut.

Şi în privinţa aceasta D. Lecca se înşeală când a crezut că poate învinuì modul cum se distribue vagoanele, şi care ar aduce pierdere cu utilizarea lor. Este un fapt care răspunde mai bine decât tot; este că, pe când acum trei ani turnusul unui vagon erà în mijlocie de 8 până la 12 zile, astăzi mijlocia utilizărei vagonului este de $3^1/_3$; adică că, după statistică, un vagon

www.dacoromanica.ro

pornit din Nordul Moldovei, ajuns la Galaţi şi întors înapoi, stă în medie pe drum $3^1/_8$ zile.

Vedeţi dar că deosebirea este mare, şi ar fi o nedreptate mare dacă măsurilor administrative luate astăzi s'ar atribui suferinţele comerţului.

Voiu abordà acum, D-nii mei, împreună cu D. Lecca, altă faţă a chestiunei, anume insuficienţa atelierelor, nu atât pentru a pune în evidenţă un nou motiv de deficit în vagoane, cât pentru a vă pregăti cu creditele ce se vor cere pentru sporirea gărei de Nord şi a atelierelor centrale.

Atelierele noastre nu sunt îndestulătoare decât pentru o parte din reparaţiunile cari se cer. Intr'adevăr, după regulile stabilite de uniunea căilor ferate, sunt date fixe după cari se evaluează capacitatea atelierelor proporţional cu numărul de maşini şi de vagoane. După aceste date, noi ar trebui să avem în atelierele noastre spaţiul acoperit pentru reparaţiuni a 80 maşini şi 269 vagoane de tot felul; şi noi avem abià loc pentru 39 maşini şi pentru 150 vagoane, adică abià jumătate din câte trebue. Inţelegeţi, prin urmare, că deoarece nu putem repară decât o jumătate din materialul care pe fiecare an se deteriorează, restul celalt îl lăsăm pe liniile sanitare în aşteptare şi tot acest material se perde din întrebuinţare până la timpul când îi vine rândul să intre în atelier.

Când Camerile vor binevoi a dà creditele necesarii pentru complectarea acestor instalaţiuni, va dispare şi această nouă cauză a lipsei vagoanelor, care încăodată, şi din nou, nu se poate imputà administraţiunei.

Acestea fiind zise, datoresc D-lui Lecca o explicaţiune asupra comandei făcute anul trecut, şi care nu s'a îndeplinit în condiţiunile contractului.

Vă voiu vorbì deci de comanda celor 900 vagoane, care a fost dată casei St. Denis din Franţa.

In urma creditului deschis de onor. Cameră pentru achiziţiunea a 45 maşini şi a 900 vagoane de mărfuri s'a publicat licitaţiune în termenul prescris de legea căilor ferate. Această licitaţiune s'a ţinut în 1889 în Iunie, s'au prezentat 22 case concurente; intre aceste figurau şi atelierele din St. Denis, cari fusese întotdeauna invitate la licitaţiunile căilor ferate şi lucră-

www.dacoromanica.ro

rilor publice; această casă este bine notată în străinătate, deoarece are cea mai mare parte a comandelor de vagoane ale companiei d'Orleans din Franţa şi ale drumurilor de fer ale statului Ungar. Această societate a oferit preţul cel mai ieftin, şi nu se puteà, fără exces de putere, să nu se confirme asupra ei adjudecaţiunea. Contractul, de şi aşteptat în lunie, n'a fost însă încheiat decât în Septembrie, cu două luni în urmă, pentru că direcţia n'a voit să accepte avalul unei bănci străine pentru depunerea garanţiei. Regularea acestei măsuri preliminare a întârziat desăvârşirea formalităţilor cu două luni.

Furnitura dată fiind deci în Septembrie 1889, câtà să fie executată până în primăvara 1890.

Dela început însă s'au ivit dificultăţi.

In Aprilie, controlorii noştri au refuzat lemnele ca neavând gradul de uscăciune stipulat; compania se sprijineà pe faptul că aceleaşi lemne sunt acceptate de Statul Austro-ungar pentru furnitura lui şi de compania de Orleans pentru vagoanele de voiajori, nu numai pentru vagoanele de mărfuri.

De fapt lemnele nu erau rele, dar nu răspundeau ca sicitate şi ca calitate tutulor condiţiunilor din caetul nostru de sarcine.

Eram în Franţa în acea epocă; tot asemenea şi principele Ştirbeiu, preşedintele consiliului de administraţiune, după numeroase demersuri şi după consultaţiuni luate pe lângă specialişti, am cedat noi asupra unor puncte; compania a făcut câtevà îndreptări şi greutatea s'a aplanat.

Au născut, pe urmă, diferite dificultăţi cu sub-antreprenorii companiei.

Oricine ştie că cel care ià o furnitură de vagoane nu construeşte toate piesele el singur; aşà, de exemplu, osiile le dă unei case, bandagele unei alteea, ferăria mică unei a treia, etc. astfel că şi concesionarul primitiv este legat prin faptul subconcesionarilor săi; or, controlorii noştri au avut dificultăţi cu unii din ei, precum cu casa Arbel, de unde întârzieri cari s'au resfrânt asupra contractului total.

Mi se va zice însă: aceste inconveniente sunt inerente felului contractului, şi ele nu justifică prelungirea anormală a predărei vagoanelor.

www.dacoromanica.ro

Aşà ar fi dacă pe lângă dificultăţile tecnice nu s'ar fi adăogat criza generală care a bântuit anul acesta industria metalurgică.

Toată lumea ştie că, în urma grevelor, industria fierului a suferit atât de mult încât în primăvara aceasta fierul ajunsese la o scumpete enormă, şi multe case angajate cu furnituri de asemenea natură erau bucuroase să piardă garanţia şi să se lepede de contract.

Pe lângă criza generală, societatea concesionară aveà şi o criză interioară de suportat. Administraţia se schimbase, personalul direcţiunei se primenise şi fondurile aduse personal de noul director nu erau suficiente pentru rulmentul ce ar fi cerut numeroasele comande cu cari erà fabrica încărcată.

Am agitat atunci chestiunea de a ştì dacă vom cere sau nu rezilierea contractului. Ne-am zis: Dacă vom rezilià contractul, vom confiscà garanţia şi reţinerile; dar nu vom aveà vagoane, pentrucă vagoanele şi maşinile nu sunt o marfă care se poate găsì în magazine; ele trebuesc făcute pe planuri, şi asemenea nu le poate dà în mai puţin de 9 luni.

Deci, dacă am fi reziliat contractul în Iulie, ar fi trebuit să aşteptăm alte nouă luni până când un alt furnizor să ne fi executat noua comandă.

Câştig de timp nu erà, din contra. Am judecat deci că erà mai prudent să fim toleranţi, deoarece compania St. Denis tot ne dăduse un număr oarecare de trăsuri şi ne lăsà încrederea că ne va dà totul.

A mai fost un al doilea cuvânt pentru a nu alergà la extremitatea rezilierei. La epoca la care s'ar fi operat rezilierea, vagoanele preţuiau dela 500 la 1.000 lei mai mult bucata, astfel că confiscam de o parte 350.000 lei garanţie şi reţineri şi debursam de altă parte dela 450.000 la 900.000 lei.

Prin urmare, nu dintr'un simţimânt binevoitor pentru companie, ci din interesul bine cumpănit al Statului nu am desfinţat concesiunea.

Astfel am primit treptat părţi din acele vagoane, rezervându-se în toate scrisorile noastre dreptul absolut la toate amenzile şi despăgubirile contractate. Aşà că, din 900 vagone comandate, s'au primit mai întâiu 552 şi apoi alte 100, în total

www.dacoromanica.ro

652, şi mai avem nedelivrate 248, pentru cari termenul predărei nu va întrece 15 Februarie viitor.

Iată mersul contractului acestei societăţi.

Materialul predat este bun şi nu avem să ne căim de indulgenţa noastră. Dacă D. *Lecca* a vorbit de o aprindere de osie întâmplată la primul transport, aceasta a provenit din cauza unei erori de trei milimetri în montarea unor osii, care îndată ce s'a constatat în ţară la noi, fără nici un fel de opunere, fără nici un fel de controversă din partea societăţei, s'a reparat de dânsa în comptul ei, şi peste câteva zile vagoanele au fost repuse în circulaţiune, funcţionând spre satisfacerea noastră.

Ziceam adîneaori că toată lumea a suferit în anul acesta. Intr'adevăr, am avut o comandă de 45 maşini, cari s'au împărţit pe trei case: casa Grafenstanden, fabrica Henschel dela Cassel şi fabrica Franco-Belgiană.

Voiu face personal apel la D. Olănescu să spună dacă Grafenstanden şi Cassel nu sunt casele cele mai solide, cele mai scrupuloase dintre constructorii de maşini. S'a întâmplat ca însuşi în furniturile acestor case să nu fie nici una exactă, ci toate au fost în întârziere dela 2 până la 7 luni tot pentru motivul crizei generale despre care am vorbit. Prin urmare, vedeţi că nu este imputabil nimănui dacă furnitura vagoanelor şi a maşinelor nu a putut sosì la timp.

Dar D. Caton Lecca zicea: D. ministru trebuìà să ştie când vor sosì sau când nu vor sosì. Ei bine, nu puteam ştì, pentrucă însuşi fabricantul nu erà sigur de el însuşi.

Insă, în definitiv, interesele tezaurului nu sunt sacrificate, pentrucă, cum v'am spus, avem astăzi în mâinele noastre din partea societăţei Saint-Denis aproape 400.000 lei din garanţia şi din reţinerile de 10 la sută, plus un întreg transport de material care nu este încă plătit.

Suntem, prin urmare, cu prisosinţă acoperiţi pentru amendele înscrise.

Aşà dar, dacă critica trebuià să se facă, urma să se facă asupra unui întreg complex de circumstanţe, iar nu asupra unui singur fapt al administraţiei.

In asemenea condiţiuni, cred că am justificat îndestul dí-

www.dacoromanica.ro

recţiunea drumului de fer şi pentru ce lipsa de vagoane nu este un rău care se poate îndreptà de astăzi până mâine; ci treptat s'au adus remedii însemnate, este adevărat, şi sper că în curând va dispare cu totul acest neajuns. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

TRANZACŢIUNEA LUCRĂRILOR PUBLICE ŞI D. CANTACUZINO

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 15 IANUARIE 1891

In Şedinţa Camerei dela 15 Ianuarie 1891 cu ocazia tranzacţiunei ce se propune între Stat şi D. Cantacuzino, D. Al. Marghiloman, ministru de Domenii a rostit urmatoarele cuvinte :

Domnilor Deputaţi,

Inainte de a se procede la vot pentru luarea în consideraţie a raportului propus de D. Voinov, mă simt dator să dau Camerei câte-va lămuriri şi să aduc câteva îndreptări la afirmaţiunile D-lui raportor. Dealtmintrelea, într'o chestiune de tranzacţiune, de curmare pe cale amicabilă a unui diferend ivit între Stat şi un particular, cred că nu poaie încăpeà spirit de partid, nici preocupaţiuni politice : este o chestiune pur de judecată.

Să vă spun care a fost simţul meu şi pentru ce mi-am permis să prezint Senatului şi pe urmă Camerei tranzacţiunea de faţă.

D. Cantacuzino este unui dintre rarii antreprenori de lucrări publice români, D-sa a avut cu Statul două contracte trecute în anul 1880.

Printr'unul din contracte D. Cantacuzino se obligă să facă, în termen de 6 luni, podurile provizorii pe linia Mărăşeşti ; prin cele de al doilea D-sa luase în antepriză construirea câtorva gare pe aceeaşi linie.

www.dacoromanica.ro

Să vorbesc mai întâi, de cel de al doilea contract, pentru că asupra lui — explicaţiunile vor fi scurte.

Contractul acesta s'a desăvârşit, dar la lichidaţiune el a dat loc la neînţelegeri din cari a izvorât un proces prin care Statul a fost condamnat definitiv la suma de 19.000 lei.

Acesta este contractul cel de al doilea asupra căruia nu voi mai avèà să reviu decât pentru a reaminti suma condamnaţiunei — în timp oportun.

Pentru cel d'intâi contract iată, D-lor, ce s'a petrecut.

Contractul s'a încheiat la 16 Februarie. La 15 August el cătà să fie pe deplin executat după acest termen, adică la 23 August, Statul, judecând cu drept cuvânt că D. Cantacuzino nu mai puteà terminà în limitele stipulate, l'a pus în regie.

D. *G. Vernescu:* Aşà într'un mod arbitrar?

D. *Al. Marghiloman* : Tocmai aceasta este lucrul care se judecă. Statul a pus pe D. Cantacuzino în regie — D-lor nu am nevoie să vă lămuresc asupra ce este stare de regie — trebue să ştiţi numai că, în asemenea circumstanţă, antreprenorul este deposedat din toate instalaţiunile sale; Statul este substituit lui şi poate să facă, cu orice preţ, lucrarea în locul lui; şi dacă nu poate să o termine în limitele devizului atunci confiscă garanţia şi'l urmăreşte în toată averea lui pentru acoperirea prisosului de cheltueli.

La din contra, dacă cheltuiala în regie rămâne sub deviz, Statul nu restituie antreprenorului diferenţa. Aceasta este o clauză destul de economă dar până acum nu s'a imaginat altcevà care să pună pe Stat la adăpost. D. Cantacuzino fiind pus în regie, s'a întâmplat lucrul ciudat următor: că regia, care a învinuit pe D. Cantacuzino de faptul că nu terminase podurile în cele 6 luni, a întrebuinţat însăşi 22 luni.

S'a mai întâmplat şi faptul următor: că unde D. Cantacuzino lucrase pentru trei părţi din contract şi că nu mai rămâneà lucru decât pentru o valoare de 112.000 lei, regia ca să termine, a cheltuit 424.000 lei, din cari e drept să scădem pe dată 6800 lei lucrări suplimentare ce, în orice caz, erau să fie ţinute în seama antreprenorului. Deci, în rezumat, avem 22 luni durată de regie, pentru un contract original de şease luni şi 356.000 lei cheltuiţi pentru un rest de lucrare preţuit prin contract 112.000 lei.

www.dacoromanica.ro

Se pune acum D-lor, o îndoită întrebare, o întrebare de drept şi o întrebare de echitate, sau mai bine zis de realitate în raporturile statului cu antreprenorii săi. Intâi chestiunea de drept. Vă refuz de a o discută, pentru cuvântul că chestiunea, în momentul de faţă, este supusă judecăţei tribunalelor. Apoi nici unul din D-voastră nu aveţi elementele suficiente pentru ca să vă puteţi rosti.

Tot ce vă pot spune este că există o serie de fapte juridice pe cari le-am considerat ca avertismente şi cari, fără a ştirbi în cevă încrederea mea în justiţia ţărei — cum crede d. raportor m'au pus pe cale d'a deschide urechia la propunerile de transacţiune.

Faptele juridice cari m'au alarmat sunt următoarele:

Inaintea Curţei de apel — căci procesul nu s'a discutat contradictoriu decât înaintea curţei, fiindcă la tribunal D. Cantacuzino a fost scos din cauză sub cuvânt că cedase drepturile sale D-lui Marmorosch şi Blank ca Comanditari; pe când curtea l'a acceptat să steà în judecată — înaintea curţei; s'au pus pentru prima oară chestiunile de fond. Mai întâi aveà oare Statul dreptul de a ordonà regia? Al doilea, dacă aveà acest drept, administrat'à Statul lucrarea ca un bun părinte de familie cu bunăcredinţă, fără să facă cheltueli nesocotite;

Ei bine, asupra acestor diferite întrebări răspunsurile curţei nu au fost tocmai cum le-ar fi dorit apărătorii Statului. Curtea a ordonat două expertize; ambele expertize, în principiu sunt defavorabile apărărei. Ştiu bine că o expertiză nu leagă pe judecător; că judecătorul poate să revină asupra ei; — dar nu este mai puţin adevărat că este o prejudecată la mijloc.

Mai departe, curtea, ordonând apoi ca ministerul de lucrări publice să'şi depună compturile, ceeace indică pentru dânsa d'inainte hotărârea de a le verificà, a şi statutat ca un comptabil al ministerului să se prezinte pentru a dà deslușiri, de unde asemenea prejudecata în sensul concluziunilor D-lui Cantacuzino, că este loc de a face distincţiuni printre cheltuelile cari i-au fost puse în compt. In fine, a venit şi faptul că însuşi avocaţii însărcinaţi cu procesul, ei cei dintâi au opinat că este prudent de a acceptà propunerea de tranzacţiune — asupra acestui punct. Avem două păreri emanând din corpuri opuse. Părerea avocatului Statului şi părerea unui avocat special angajat pentru acest proces, D. Vasile

www.dacoromanica.ro

Lascăr. Am ţinut să vă citez numele onorabilului D. Lascăr, pentru că prin opiniunile D-sale politice este ferit de suspiciunea că s'ar puteà influenţà de ideile ambiante din Minister, întrucât Ministerul ar fi suspectat de parţialitate pentru D. Cantacuzino! Şi D. Lascăr şi advocatul au opinat în favoarea unei — tranzacţiuni, spre a nu lăsà procesul la unica apreciere în fapt a unei instanţe judecătoreşti, — scăpând prin aceasta chiar de orice control sau recurs ulterior.

Având aceste trei precedente juridice, am consultat consiliul de advocaţi şi de două ori sezizat, consiliul a conchis în unanimitate la o tranzacţiune. Cred, D-nii mei, că după aceste îndrumări ar fi fost de cea din urmă presumţiune din partea mea, care nu cunosc procesul decât prin studiul actelor din minister, care nu am fost legat cu judecarea lui la nici una din instanţe, ca eu să pretind a aveà o mai bună cunoştinţă despre dreptatea sau nedreptatea Statului, decât însuşi advocaţii cari au pledat această afacere.

In asemenea condiţiuni am propus tranzacţiunea şi râmâne la arbitrul D-voastrà să vedeţi dacă trebuie să restituim, căci de restituire este vorba, suma de 150.000 lei sau să lăsăm Statul la riscul unui proces; eu în calitatea mea de administrator; am ales calea care mi s'a părut mai prudentă.

Aceasta despre partea juridică.

Dar ziceam că în regularea unei chestiuni de felul acesta mai încape şi o altă aprcciare, şi singura asupra căreia aşi insistà; chestiunea de buna credinţă a raporturilor Statului cu antreprenorii săi.

Ştiu că a fost o regulă mult timp urmată la noi; fiscalitatea în raporturile Statului cu particularul, ducerea până la extrem a celor mai grele clauze din contract.

Aceasta o ştiu bine, nu erà decât o reacţiune firească în contra celor ce păţisem şi noi dela anteprenorii mai puternici, cari ne făcuse legea în timpuri mai umile, astăzi când raporturile normale sunt stabilite între Stat şi concesionari trebuie să prezide o altă regulă aceea de a evità şi de a curmà cat se poate procesele pentrucă procesele sunt dăunătoare din ambele părţi.

Ori, în cazul de faţă, situaţiunea D-lui Cantacuzino, faţă cu Statul se pune în modul următor:

www.dacoromanica.ro

D-nul Cantacuzino, fiind pus în regie se constată că s'a cheltuit mai mult decât prevedeà contractul. Insă D. Cantacuzino aveà să primească din lucrări 75.000 lei suma recunoscută de Stat şi bine dobândită antreprenorului; al doilea D. Cantacuzino mai are la Stat depusă o garanţie de 70.000 lei, ceeace face un total de 145.000 lei, are încă de primit, în virtutea condamnaţiunei despre care v'am vorbit, 17.000 lei cu procentele lor; ceeace face o sumă de 160 la 165 mii lei, banii lui, averea lui.

Statul îi confiscă tot şi, la nevoie, îl mai scoate şi dator.

Or, D-nii mei singurul lucru care vă rog să-l apreciaţi este următorul: mă pun în regie, şi în şease luni de zile n'am terminat lucrarea, şi D-tale îţi trebuie 22 de luni ca să faci această lucrare când n'ar fi decât plata inginerilor pe 22 de luni n'ar fi oare aceasta o spoliaţiune? Acum o fi legală aceasta, ca decurgând din caetul de sarcini; se poate! Dar într'un mod mai uman de lichidare, într'o daraveră negustorească este legiuit să oprească pe antreprenor de a continuà cu lucrarea şi pe urmă să-i pună în sarcină asemenea spese?

Vedeţi dar că lăsând la oparte consideraţiunile pur de drept asupra cărora nimeni în această incintă nu se poate rosti afirmativ fiindcă dacă ne-am rosti într'un sens sau altul, în cazul când s'ar respinge tranzacţiunea, am da argumente care s'ar puteà invocà înaintea tribunalelor.

Lăsând dar la o parte consideraţiunile juridice, rămâne celelalte consideraţiuni cari, după mine sunt în prima linie de ţinut în seamă de către un corp legiuitor.

Aveţi deoparte Statul, care n'a păgubit nimic, şi probă despre aceasta este: că s'a lichidat lucrarea bine cu un prisos în credit de 30.000 lei.

Aveţi de altă parte un anteprenor a cărui lucrare nu a fost sterilă de oarece podurile au fost făcute, dar care perde 165.000 lei ceeace este ruină în raport cu contractul.

Ei bine, între Stat cu putere, care n'a păgubit nimic şi între un antreprenor român şi onest, cred că încape oarecare cumpănă care ne permite să nu stăm numai călare pe principiile de drept şi pe clauzele leonine din contracte, ci să admitem în linie de compt şi alte consideraţiuni.

Iată motivele care m'au silit să iau cuvântul spre a nu ră-

www.dacoromanica.ro

mâne sub impresiunea unor afirmări eronate care, s'au emis în şedinţa de eri. Eri s'a zis că regimul trecut a fost mereu solicitat de D. Cantacuzino spre a i se acordà o tranzacţiune pururea refuzată, vă afirm că nu am văzut urmă de cerere de tranzacţiune dela minister.

Prin urmare, să fim dispensaţi de a înfăţişà chestiunea astfel că ceeace nu a îndrăznit liberalii să facă pentru unul sau unii de ai lor, de ce să-l facem noi, consideraţiuni de felul acesta cred că nu este bine să le aducem în discuţiune, căci ele ar creeà poate un rău precedent. Asemenea s'a mai afirmat că antreprenorul a fost un om salariat al regiei şi, ca atare pus în poziţiune să cunoască mai bine decât oricine şi să ţină de aproape cheltuelile.

Incă un fapt despre care nu am găsit urme în minister.

Rămân dar numai de cumpănit consideraţiunile de echitate, şi scrupule-juridice pe care am avut onoarea a vi le expune.

Nu voi puteà terminà mai bine decât rugând pe fiecare să judice după simţul lui — neinfluenţat de cuvintele noastre, nepreocupat de sentiment de partid.

Intr'o chestiune de felul acesta sunt cu totul de părere că e „*cine-va care are mai mult duh decât D-l „de Voltaire aceasta este D-l toată lumea*".

Dacă dar majoritatea ar respinge tranzacţiunea, aşi zice că m'am înşelat şi că situaţiunea nu este aşà de compromisă pentru Stat precum o credeam. Nu cer mai bine. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

SALINELE DIN TG.-OCNA

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 13 FEBRUARIE 1891

Cu prilejul unei interpelări a d-lui I. Lecca dezvoltată în şedinţa Camerei Deputaţilor dela 13 Februarie 1891, privitoare la un proces dintre Stat şi locuitorii rufetaşi dela salinele din Tg.-Ocna, d. Al. Marghiloman, ministru al domeniilor a declarat următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Acum vre-o sută trei zeci de ani, colonii libere de muncitori au fost atrase pe domeniul Ocnei pentru a lucrà la saline. In schimbul acestui serviciu li se concedà scutiri de oaste, scutiri de bir şi de angarale, pământurile de hrană, *pe cât timp vor lucrà în ocne*, plus folosinţa pădurii pentru trebuinţele casei. Aceste colonii, unele de români numite *rufetaşi*, altele de străini numite *ciangăi*, au crescut mereu. Şi cu cât anii au trecut la mijloc, cu atât rufetaşii au pierdut din vedere precaritatea stăpânirii lor.

A fost cu totul natural ca, după un timp oarecare, aceia cari aveau locuri de hrană să dispună de aceste locuri, fie prin vânzare, fie prin danie; după cum a fost firesc lucru ca fiul rufetaşului să succedă în posesiunea falcelor de pământ pe cari se hrăneà tatal său.

Astfel s'a stabilit de fapt un fel de proprietate, care nu este consfinţită prin niciun act. Lucru de notat, veţi vedeà că dela 1762 până la 1873 toate actele emanate dela stăpânire sau dela administraţie, fără excepţiune, rezervau mereu pentru Stat dreptul

www.dacoromanica.ro

de proprietate absolută ; şi se găseşte chiar ordine către judecătoria de Bacău să nu se legalizeze nici un fel de act de înstrăinare al locurilor posedate de rufetaşi...

D. *Ion Lecca* : Dar până la 1853.

D. *Al. Marghiloman:* Mult mai înainte şi vă voiu cità un hrisov din 1762 al lui Gr. Ghica Voevod care este precis.

Tot asemenea la 1805, Alexandru Moruzi a dat o poruncă în acelaş sens. La 1837 mai găsim o altă porunçă a logofeţiei mari către judecătoria de Bacău, care prevedeà acelaş lucru.

Aceasta a durat până la 1873, când un jurnal al consiliului de miniştri a cerut revizuirea locurilor, rezervând intact dreptul de proprietate absolută a Statului.

Dealtmintrelea, nu doresc să fac o dezbatere istorică asupra drepturilor rufetaşilor, căci noi nu avem să ne preocupăm decât de o stare de lucruri care există.

Este incontestabil că nu s'ar puteà vreo dată, fără o adevărată răzvrătire socială, să se deposedeze sutele de familii cari se hrănesc pe domeniul ocnei, cari s'au deprins a se considerà ca având un drept real, pe simplul motiv că acest drept este viciat în origina lui. A fost acolo o stare de lucruri, o serie de transmisiuni care a creat în fapt, dacă nu în drept, o adevărată proprietate.

Dacă recunosc acest lucru, nu mai puţin pentru ministerul domeniilor trebue să rezervăm intact dreptul Statului faţă cu pretenţiunile rufetaşilor, cari nu se mărginesc la locurile de hrană, dar cari voesc să se întindă şi asupra carierelor, şi asupra splendidelor păduri de pe Trotuş şi Slănic, ceeace ar fi un dezastru pentru viitor : rufetaşii fac în acele păduri adevărate devastări.

Astfel fiind lucrurile, singurul mijloc de a regulà chestiunea este cel adoptat la 1886 de D. Stolojan, numai că D-sa s'a pripit poate venind înaintea Corpurilor legiuitoare cu o lege numai de principiu.

Proiectul D-sale, compus din 12 articole, n'a venit în discuţiunea Adunărilor, pentru că raportorul nu şi-a depus niciodată raportul său.

Acel proiect recunoaşte şi el rufetaşilor un drept de proprietate asupra locurilor posedate de ei, adăogând însă că acestea

www.dacoromanica.ro

„se vor delimità"; proiectul vorbeşte de izlazuri „cari se vor măsurà"; de razà a comunelor „cari se va măsurà"; de folosinţa într'o parte a pădurii „care se va alege", etc.

Nimic însă despre procedura de urmat, despre instanţele cari vor judecà. Nici un document care cel puţin să indice importanţa abandonului ce Statul va avea să facă.

Înţelegeţi bine că o lege în asemenea condiţiuni nu este decât o nouă sorginte de dificultăţi şi de procese.

Ei bine, cine va delimità? cine va măsurà? cine va revizui actele? căci sunt mulţi usurpători printre rufetaşi, şi nu este drept de a recunoaşte un drept acelora cari nu au lucrat în carieră în detrimentul acelora cari au lucrat.

Eu cred că ar fi mai prudent să se procedeze altfel şi intenţiunea mea erà ca, îndată după ridicarea zăpezii, ingineri ai pomeniilor să facă topografia parcelelor posedate; să cerceteze posesiunile fiecărui şi titlurile pe cari se sprijină; să ridice planul parcelelor; să aleagă o întindere de pădure de dat rufetaşilor să delimiteze comunele şi izlazele.

Şi când se va individualizà astfel proprietatea, atunci eu voiu venì la Cameră să cer consfinţirea lucrărilor acelora şi a se transformà în drept ceeace este în fapt.

O voce: Numai să se facă.

D. *Al. Marghiloman*: Eu vă spun care este dorinţa mea; cât despre putinţă aceasta rămâne la voinţa Camerei şi a lui Dumnezeu. Este dar, D-lor, prudent să nu discutăm aici asupra drepturilor rufetaşilor căci discuţiunile acestea sunt periculoase. Intr'adevăr, faţă cu ministrul care zice că locurile sunt ale Statului, pot să se ridice unii deputaţi cari n'au mijloacele de informaţiuni ale ministrului şi cari să afirme contrariul. Când cererea ar venì înaintea instanţelor judecătoreşti nu înţelegeţi ce prejudecată asemenea informaţiuni ar puteà stabilì?

Eu cred, D-lor, că este mai bine să procedăm la alegerea şi delimitarea locurilor, la alegerea şi la delimitarea pădurii, şi pe urmă să venim cu legea. Dacă însă Camera crede că e mai bine să proclamăm principiul slobod să o facă; n'avem atunci, decât să dăm curs legei D-lui Stolojan.

Oricare din aceste căi veţi alege, e sigur că chestiunea nu mai poate fi înlăturată, ci trebue neapărat să fie regulată pentrucă

www.dacoromanica.ro

a ajuns la faza ei cea mai acută prin procesele ce agenţii silvici fac rufetaşilor în numele dreptului de proprietate al Statului.

Procesele de despăgubiri pentru delictele silvice sunt însemnate şi foarte bine a făcut D. Păucescu când a cerut advocaţilor Statului ca să amâne, cât mai mult, rezolvarea apelurilor. Intr'adevăr, rufetaşii au fost până azi condamnaţi; dacă aceste sentinţe ar rămâne definitive, Statul nu ar puteà decât se aplice legea de urmărire şi cu greu s'ar revenì asupra acestor urmăriri sau încasări.

Deaceea e bine să curmăm lucrul şi nu văd alt mod decât a accelerà lucrările pregătitoare ale unei legi care ar aveà norocul să nu întâmpine vreo opoziţiune, dacă îmi dau bine seamă de simţul onor. Camere.

www.dacoromanica.ro

MINISTERUL GENERAL I. EM. FLORESCU

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DIN 21 FEBRUARIE 1891

In şedinţa dela 21 Februarie 1891, Camera Deputaţilor se ocupă de formaţiunea ministerului General I. Em. Florescu care i s'a prezintat în acea zi. In discuţia generală asupra programului acestui minister, d. Al. Marghiloman intervine cu următorul discurs:

Domnilor Deputaţi,

Discuţiunea urmată până aci a avut cel puţin un rezultat: dacă declaraţiunea scrisă a guvernului a fost palidă, incoloră şi nu ne-a dat nici-o indicaţiune asupra liniei ce el va urmă, cel puţin preşedintele cabinetului a fost adus să substitue cevă, probabil mai precis în spiritul D-sale, *şcoala* şi *biserica*.

Şcoala şi *biserica* au fost principiile generalului Florescu, *şcoala* şi *biserica* vor fi normele după cari va guverna!

Să zicem că acesta este un program de guvern şi să'l discutăm.

D-lor, despre biserică mă refuz de a vorbi. Nu cunosc încă rezultatul maturilor reflecţiuni ale d-lui Theodorescu (ilaritate) asupra chestiunei; presupun însă că în curând ni le va dezvoltă, şi atunci ne vom puteă rosti cu toţii asupra lor.

Dar pentru şcoală, cel puţin, avem un criterium de cum se serveşte şeful cabinetului de dânsa, avem un punct limpede, avem ceeace s'a petrecut în Senat.

Să mă iertaţi, D-nii mei, dacă, fără să vreau a examină meritele sau demeritele legei instrucţiunei publice prezentată de ca-

www.dacoromanica.ro

binetul D-lui Manu, voi face numai o mică schiță a modului cum s'a urmat discuțiunea ei și a faptelor cari au decurs dintr'ânsa.

D-lor, se petrece lucrul acesta ciudat. Se prezintă o lege organică de cea mai mare importanță, asupra căreia s'au rostit toți aceia cari se puteau rosti cu oarecare autoritate. Acea lege se făurește sub președința președintelui Senatului; președintele Senatului este unul din delegații cari o elaborează; președintele Senatului o pune la ordinea zilei a secțiunilor 24 ore după intrarea D-lui Maiorescu în cabinet; președintele Senatului mereu telegrafiă ministrului să vină să susțină proiectul de lege care de 2 ani de zile erà în adormire; președintele Senatului propune amendamente în comitetul delegaților pe cari acesta le primește; opera dar care vine în discuțiunea maturului Corp nu este opera numai a guvernului, ci a guvernului și a președintelui Senatului. Și la vot, după ce se închisese discuțiunea, după ce numai încăpeà decât luarea în considerațiune sau respingerea proiectului de lege, atunci, D-lor, o propunere citită cu glas tremurând, ca urâtă acțiune care erà să se comită. (Zgomot)...

D. *ministru de externe*: Cer cuvântul.

D. *I. Iancovescu*: D-le președinte, chiemați'l la ordine.

D. *Al. Marghiloman*: Se produce la tribună.

Nici o discuțiune nu se poate face asupra acestei moțiuni care strangulà legea, deși erà o chestiune prealabilă nouă; ea se pune la vot fără ca cei interesați să'și fi putut arătà vederile, fără ca guvernul să fi putut deșteptà pe amicii săi asupra gravității votului; și legea *pentru școli* cade. Aceasta se petrece sub auspiciile aceluiaș președinte!

D-lor, D. Carp a zis că aceasta este o intrigă; mie dați'mi voe să zic că este un bizantinizm. Or, D-nii mei, când în numele unui asemenea act se revendică puterea, — când nu ar fi decât aceasta, — este o barieră infrangisabilă între minister și noi. Acestea sunt procedări învechite ale trecutului (aplauze), de cari generațiunile tinere din toate partidele le vor repudià împreună cu mine. (Aplauze).

Iată, D-nii mei, faptul parlamentar, constituțional în formă, o recunosc, care ne-a dat cabinetul actual.

Ministerul actual reprezintă deci Senatul.

Nu a'și voi să vorbesc decât cu cea mai mare reverență de

www.dacoromanica.ro

maturul Corp, cu care am avut atâta de muncă. Dar D-lor, ce autoritate morală poate.... (Intreruperi, sgomot).

O voce: Nu se poate discută aci şi judecà Senatul! (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman*: Nu înţeleg, D-lor, această emoţiune; eram să fiu atât de reverenţios către Camera suroră că nici aşi fi vorbit de răzvoturile cari ar fi autorizat pe guvern să aştepte dela dânsa şi de astădată o schimbare de atitudine.

Nu, D-lor, voiam numai să amintesc un mic incident personal: a doua zi după vot, doi din subscriitorii moţiunei D-lui Exarcu — sunt prezenţi în Cameră şi m'ar puteà desminţi mâine chiar! — doi din subscriitori, zic, protestau că n'au înţeles nici a lovì în lege, nici a izbì în guvern! Inţelegeţi, D-lor, că dacă nu avem noi peliţa subţire, cât de temeinic se puteà sperà o nouă convieţuire cu Senatul!

Prinurmare, dacă nu ar fi decât diferitele incidente ale votului, fără să mă mai întind şi asupra altor circumstanţe trecute, ele m'ar îndreptăţi să zic că cabinetul actual, prin originea lui, nu are forţa morală ca să vorbească în numele ţărei.

V'am arătat cât de ştirbă este autoritatea guvernului ca emanaţiune a Statului. Are el alta mai întreagă faţă ca noi?

Ce lucru ciudat! Care cabinet s'a mai prezentat înaintea unei Camere şi care cabinet a fost primit în condiţiunile în cari a fost primit cabinetul actual! S'au sculat pe rând, reprezentantul unei părţi a majorităţei, *anarchistul* D. Carp, aşà numit de D. preşedinte al consiliului; s'a sculat D. Panu, un alt anarchist în numele radicalilor; s'a sculat D. general Manu în numele altei fracţiuni a majorităţei, un probabil *anarchist* al viitorului, deoarece va combate guvernul; s'a sculat D. Ionescu în numele liberalilor-independenţi şi D. Kogălniceanu în numele liberalilor-naţionali; şi toţi într'un singur glas, ca şi când ar fi fost un concert prealabil, declară guvernului: „n'aveţi traiu cu noi!" Acum că unii *vă tolerează*, D-lor miniştri, până după votul budgetuiui, iar că ceilalţi nu vă dau nici acest răgaz, aceasta nu schimbă în nimic situaţiunea D-voastre. Nu aveţi cu D-voastră ţara legală; dacă pretindeţi că aveţi ţara cealaltă, nu întârziaţi un minut pentru a face această probă.

Dar să ne cereţi budgete şi conlucrare, cel puţin timporară, lăsând deschise perspectivele tutulor tranzacţiunilor şi compromiselor, iată ce nu acceptăm.

www.dacoromanica.ro

Cunosc bine frazele stereotipe: „budgetul este al ţărei, nu al nostru"; „viitorul economic al ţărei depinde de tariful nevotat „încă"! etc. Toată lumea le poate invocà, numai D. Vernescu nu, D. Vernescu care a votat negru toate budgetele, la toate legile financiare, până şi la creditele pentru diurna deputaţilor, abnegaţiune de sigur foarte meritoriă.

Să lăsăm apelurile acestea pe cari trebuià să-şi le pună în cumpănă cei ce au adus perturbarea, criza adâncă prin care trece astăzi nu numai partidul conservator, ci şi ţara întreagă de sigur.

D. general Florescu ne spune că raţiunea acestui cabinet este ca să dea ţărei un guvern tare, căci guvernul D-lui general Manu nu erà tare deoarece atârnà de voinţa unui şef de grup.

Iau acì apărarea D-lui Carp, a cărui influenţă a fost pe nedrept numită de D. Nicolae Ionescu „o speculaţiune de politică", pentrucă, apărându-l pe D-sa apăr onoarea guvernului din care facem parte.

Am fost cu D. general Manu mai bine de un an; niciodată, nici în gândul meu, nici în gândul vreunuia din colegi mei zişi junimişti, nu a fost altceva decât o acţiune absolut comună asupra tutulor chestiunilor de principiu şi legilor de organizaţiune în privinţa cărora cu toţi eram înţeleşi.

Desfid pe ori cine, fie din ministerul nostru, fie de alăturea, să spună dacă între noi au fost discuţiuni, fie de persoană, fie de lăţirea sau restrângerea influenţei cutăruia sau cutăruia dintre noi. D. general Manu, săpat de foşti săi prietini, mergeà lâncezind, ceeace s'a recunoscut de însuşi D-sa, şi ne voind să uzeze de mijloace eroice spre a'şi da un nou avânt a preferat să se retragă. Acesta este un act de dezinteresare înaintea căruia trebue să se închine oricine cu respect.

Aceasta dovedeşte că D. General Manu, când s'a despărţit de D. Catargi, nu a avut boldul ambiţiunei personale de a se ridicà pe fărămiturile partidului conservator, ci a avut numai preocupaţiunile de a salvà ideia conservatoare, apropiând între ele diferitele elemente cari puteau să-şi deà mâna pe baza unui program comun de proiecte practice.

Este deci inutil să se caute aiurea decât în atacurile partidului liberal-conservator şi în repugnanţa generalului Manu pentru o disoluţiune motivele bruscei retrageri a cabinetului trecut.

www.dacoromanica.ro

Am fost uniţi şi numai a doua zi după demisiuni s'a ivit un dezacord dacă dezacord se poate numi diferenţiarea următoare : D-nii Manu şi Lahovari voesc a cruţà cabinetul actual până după budget, noi voim a-l doborî pe dată.

Acest punct se va limpezi repede şi divergința se va şterge tot aşà de curând.

Am întreprins în comun o operă de reformă ; încercarea aceasta suferă acum un moment de eclipsă. Dar avem încredere în viitor şi opera noastră se va desàvârşì.

Fiţi siguri, D-lor, că ne veţi găsì şi pe viitor uniţi, şi ca, dacă vre-o dată steaua noastră ne va readuce acolo, nu voni veni ca nişte cerşetori (aplauze prelungite) să zicem : „noi lăsăm „forma de conservatori deoparte, noi suntem pentru libertăţile „ţării — „noi îmbrăţişăm pe burghezi" — daţi ne mână de înfră„ţire, D-le general Manu, „daţi-ne mână de înfrăţire, D-le Carp ; „cine mai vreţi să intraţi cu noi ? uşa este deschisă, partidul „este mare !"

Binevoiţi numai a vă gândì, D-lor miniştri, că acest limbagiu probează numai că aveţi o bisericuţă în capul căreia stau câţiva bărbaţi considerabili, foarte experţi în manipulaţiunile parlamentare, dar cari aşteaptă ca evenimentele şi slăbiciunile omeneşti să le constitue un partid.

Această Cameră respinge orice apropiere cu D-voastră, şi de sigur, privindu-vă, D-lor miniştri, vă pot zice, după zicătoarea franceză, că dânsa nu merită *ni cet exces d'honneur*, — când văd pe unii din D-voastră ; *ni cette indignité* — când văd pe alţii dintre D-voastră. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

DEZBATEREA ADRESEI TRONULUI DIN 1892

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 11 MARTIE 1892

Cu ocazia dezbaterii Adresei Tronului din Martie 1892, raposatul G. Vernescu, fost ministru în cabinetul liberal-conservator prezidat de generalul I. Em. Florescu, criticase modul în care s'au făcut alegerile legislative generale în urma constituirei cabinetului Lascar Catargiu, Petre Carp*). După răspunsul dat de Lascar Catargiu, preşedintele Consiliului de miniştri şi ministru de interne, a uat cuvântul D. Al. Marghiloman, ministru de justiţie, rostind următorul discurs:

D-lor Senatori,

Cele două dintâi zile de dezbateri ale Adresei ne deprinsese cu o luptă de principii, cu o discuţiune obiectivă.

A treia zi însă ne-a coborât la un nivel mult mai mic, mult mai scăzut, şi regret că mie 'mi cade sarcina ingrată de a părăsi acel teren de discuţiune pentru a urmà pe D. Vernescu în micul şir de poveşti pe cari — dacă n'aş fi respectuos pentru Senat — le-aşi califică de *cancanuri electorale*!

Inţelegeţi bine, D-nii mei, că'mi este greu ca să găsesc un termen mai propriu cu care să definesc destăinuirile onorabilului uşier dela primărie asupra machiavelicelor combinaţiuni ale consilierilor municipali, tinzând la tăinuirea cărţilor electorale.

'Mi este şi mai greu ca să dovedesc până la ce punct a spus adevărul onorabilele slugi ale generalului cari se pitulesc

*) Cabinetul Lascar Catargiu-Carp s'a constituit la 11 Decembre 1891. Obţinând dizolvarea Corpurilor legiuitoare, alegerile generale legislative au avut loc între 1—7 Februarie 1892. Camerile au fost convocate la 24 Februarie 1892, iar discuţia răspunsului la Mesajul Tronului a început la 9 Martie 1892.

www.dacoromanica.ro

când D. Vernescu cere audienţă la Palat. 'Mi este în fine, imposibil ca să ştiu până la ce punct pleacă din fundul inimei blestemele unui alt aprod care a afurisit ziua când a fost pus de serviciu la secţia V-a! (Ilaritate).

V'am citat textual, D-nii mei, autorităţile cu cari începe rechizitorul D-lui Vernescu în contra alegerilor din Bucureşti.

Relaţiunile şi frecuentaţiunile mele democratice nu au ajuns până la acest grad, ca să văd ce crezământ se poate da acestor stimabili, dar până aci anonimi cetăţeni.

Ei bine, D-lor, dacă este adevărat, după indiciile, slabele indici date de D. Vernescu, că cărţile de alegători au fost refuzate, cum se face că la alegerile de est-timp a votat cu 70 alegători mai mult decât în anul trecut care, la rândul său, însumase un număr de votanţi cu mult superior celui din perioadele precedente?

Cum se face încă că nu avem o plângere,—una singură!— că s'a refuzat unui cetăţean cartea lui? Şi ce rol uşor ar fi avut cel care ar fi denunţat un asemenea refuz de serviciu datorit legalmente, refuz pedepsit şi de legea penală şi de lege electorală!

Care din D-voastră, D-lor din opoziţiune, a putut să profite de această fericită ocaziune ca să arate, odată mai mult, că sub regimul conservator nu poate să prezide nici la împărţirea cărţilor electorale garanţia dată de Constituţiune?....

D. *Al. Lahovari, ministrul afacerilor străine*: Alegătorii au dreptul de a cită direct în judecată pe cei ce nu le dau cărţile!

D. *Al. Marghiloman, ministru de justiţie*: Dar o ştie D. Vernescu mai bine de cât noi! Credeţi oare că s'ar fi privat de plăcerea de a da exemplul dacă găsea vre-un prilegiu?....

Cum se face, D-nii mei, că în toată ţara, fiind, 32.500 alegători înscrişi, au luat parte la vot 28.600?

Faceţi, vă rog, partea celor morţi, celor absenţi din ţară, celor bolnavi, celor împedicaţi printr'un accident material, celor cari, înscrişi fiind în mai multe judeţe, nu pot votà decât într'un singur loc, şi veţi constatà că este un atâta la sută de lipsuri forţate, Cu toate acestea, din suma de peste 32 de mii n'a lipsit decât 3.900, şi mai are pretenţiunea D. Vernescu să

www.dacoromanica.ro

arate Senatului că s'a făcut mari ingerinţe electorale, că n'a putut ţara să 'şi manifeste voinţa sa, că alegătorii au fost înlăturaţi dela urnă. (Aplauze).

Iată tot ce se alege din prima afirmaţiune, că din lipsa cărţilor, alegătorii nu 'şi au putut exercità dreptul lor. Cred că arătând cifra votanţilor, am dovedit Senatului că onorabilul senator de Mehedinţi nu a fost fericit în alegerea primului cap de acuzaţiune.

Fost'a mai fericit în cel următor? Să examinăm împreună cele ce s'au petrecut la secţia a cincea din Bucureşti, pe care D. Vernescu a ales'o ca ilustraţiune pentru a caracterizà alegerile din toată ţara. Ce straniu lucru, domnii mei, ca într'o discuţiune de răspuns la Mesaj să nu avem de răsfoit decât dosarul alegerei unei secţiuni, dintr'un colegiu, dintr'un oraş din ţară! Opoziţia a declinat lupta asupra validărilor; cuvântarea D-lui Vernescu m'ar autorizà să cred că aceasta s'a făcut cu scopul numai de a se înlăturà testimoniul actelor cari, puse pe biuroul Senatului, ar puteà, la fiecare pas, înfige o dezminţire.

Voiu urmà totuşi pe D. Vernescu pe calea ce 'şi a ales şi 'i voiu probà că memoria 'l a trădat,.... pentrucă nu pot presupune că este altceva de cât o lipsă de memorie.

D. Vernescu a afirmat că operaţiunile electorale au început la secţia D-lui D. Sutzu la orele 10 şi jumătate. Este inexact. Procesul-Verbal constată că biuroul s'a deschis la ora regulamentară de 9. Am aci raportul primului procuror care o constată.

'I a plăcut D-lui Vernescu să vă nareze, anevoinţa cu care a pătruns în localul de vot; să vă dau eu relaţiunea exactă a faptelor.

D. Vernescu, instituit conducător al operaţiunilor electorale din Bucureşti, proclamat omul singur capabil de a da puţină. inimă acelora cari nu ar aveà avântul necesar, a cercat la secţia din Albastru ceeace în tactica militară se chiamă un *raid*, iar în tactica electorală se chiamă un *iureş*! (Ilaritatel.)

Mai întâiu, D. Vernescu a venit în cupeul D-sale cu un D. Ion Nicolau sau Niculescu, supranumit Glonţ, personagiu de intimidaţiune (râsete), pe care mai în urmă însă a trebuit să 'l retragă din circulaţiune, căci oarecum 'l depară acea societate. D. Vernescu apoi, însoţit de D. Lepădătescu, de D. Tomescu,

www.dacoromanica.ro

care nu are drepturi electorale, de un colonel reformat, care asemenea nu este alegător, şi de D. Piteşteanu şi alţi cinci, şase au intrat în sala de vot; şi aceasta se poate probà cu toţi aceia cari au asistat în sala şi cu declaraţiunile procurorului. (Aplauze).

Şi se plânge D. Vernescu că n'a putut să intre în sală când au pătruns cu D-sa şi acel D. Tomescu şi acel colonel, cari nu pot exercità drepturile lor ectorale? (Ilaritate).

D. Vernescu a stat în permanenţă la această secţiune până la 5 ore, şi numai la despuiarea scrutinului, alarmat pe nedrept a cerut asistenţa procurorului.

D. *G. Vernescu*: N'am cerut asistenţa nimănui.

D. *Al. Margiloman, ministru de justiţie*: Atunci alţii au cerut-o în numele D-voastră, şi procurorul a dat răspuns că garantează că nu se va atinge nimeni de D. Vernescu, şi D-voastră singur, D-le Vernescu, puteţi mărturisì că cu toată asediarea, zisă memorabilă, a acelei secţiuni, n'aţi avut cea mai mică ofensă de suferit!

Dar ce este mai mult, D-lor, la acea secţiune pretinsă blocată, în acea cetate în care nu se puteà pătrunde de înţesată ce erà de oamenii stapânirei, majoritatea, marea majoritate a fost a opoziţiunei.

Iată, D-lor, lista de rezultatul acestei alegeri: (Citeşte).

D. *G. Vernescu*: Eu n'am vorbit de culoarea de Negru; acolo eu n'am fost.

D. *Al. Margiloman, ministru de justiţie:* Aţi vorbit de secţiunea a cincia — fac apel la toţi cei cari vă ascultă — şi vă dau cifrele dela secţia V.

Nu ştiu mai mult decât D-voastră, dacă secţia V este în Negru sau în albastru; dar v'am făcut raport fidel de ce s'a petrecut la secţia *la care D-voastră* v'aţi aflat.

D. Vernescu ne-a vorbit de persoane cari ar fi fost molestate la intrarea localului de vot şi a găsit, pentru una din ele, cuvinte înduioşate: „D. Theodorescu, fost ministru cu D. Catargi, a fost *răstignit*."

Inexact, afirm eu. D. G. D. Theodorescu nu a avut nici un conflict cu nimeni la alegerile de Cameră, şi spre afirmatea celor ce spun, invoc însăşi mărturia D-lui Theodorescu.

Iată ce citesc într'o plângere dată de D. Theodorescu pri-

www.dacoromanica.ro

mului-procuror în ziua de 5 Februarie, adică la alegerile de Senat:

„La orele $8^1/_2$ dimineaţa, ducându-mă, în calitatea mea de „alegător, la colegiul I de Senat, la biuroul electoral din Negru „am întâlnit pe drum pe D. N. Ath. Popovici, asemenea alegător „la colegiul I şi candidat la colegiul II, care m'a îndemnat a „mă întoarce, căci cete de oameni nealegători, armaţi cu bas- „toane, 'l au silit a se retrage în mijlocul huidueilor.

„*N'am voit să cred în realitatea acestor ignominii, bănuind „că D. Popovici e cam fricos.* Am mers dar împreună până în „faţa localului....."

Dar omul care la 5 Aprilie zicea; „n'am putut crede că se „petrece ceva ignominos"— care,-la deşteptarea ce 'i face amicul său, întâmpină: „am bănuit că D. Popovici este puţin fricos" — poate fi oare omul *răstignit* în albastru în ziua de 1 Februarie? (Aplauze).

Ei, D-lor, nu este bine să venim cu citaţiuni neexacte şi să afirmăm lucruri cari nu s'au petrecut! (Aplauze prelungite).

Onorabile, D-le Vernescu! Cel d'ântâiu act al meu, când am avut onoarea de a fi ales colaborator al D-lui Catargi, a fost următorul ordin:

„Guvernul este decis, în alegerile care vin, să menţină or- „dinea în contra oricărei turburări şi să asigure într'un mod ab- „solut libertatea votului.

„Spre a ajunge acest scop nu comptez, în ceeace mă pri- „veşte, decât pe energia şi absoluta imparţialitate a magistraţilor chiemaţi să prezideze biurourile electorale.

„Legea electorală 'i învesteşte cu puteri atât de întinse că „exerciţiul lor, bine chibzuit, ajunge pentru a garantà liniştea şi „deplina libertate, astfel că sunt în drept să aştept mult dela D-lor . . . . . .

. . . . . .

„In ce priveşte mai de aproape buna ordine, D-nii judecători vor observà că din articolele 89, 90 § 3 şi 98 § 2 ale legei „electorale, rezultă clar că dreptul de poliţie al prezidentului se „întinde asupra întregului local al alegerilor şi *pe din năuntru* „şi *pe din afară.*"

Am pus, D-nii mei, libertatea votului sub egida justiţiei.

www.dacoromanica.ro

N'am găsit D le Vernescu, un act de felul acesta din partea D-tale! (Aplauze).

Eu am adus dosarul, — aceasta va fi cartea de aur a alegerilor din 1892, — dosarul tutulor reclamaţiunilor, tutulor constatărilor, tutulor dărilor în judecată, căci nu este o plângere care să nu fi fost cercetată, nu este un fapt pasibil de o lege penală care să nu fi fost constatat şi urmărit. Arătaţi-ne şi D-voastră, D-le Vernescu, un dosar de felul acesta ca să aveţi dreptul să ne criticaţi! (Aplauze prelungite).

Aveaţi aerul adeneoari de a însinuà că s'a meşteşugit lucrul astfel ca să nu fie însărcinaţi cu prezidarea biurourilor de alegeri în Bucureşti decât un număr foarte restrâns de magistraţi inamovibili, lăsându-se restul biuroului pe mâna magistraţilor amovibili.

D. Vernescu, ca fost ministru de justiţie, trebue să ştie că în lipsă de magistraţi de curte, se deleagă — tot de curte, *nu de ministru* — magistraţi de tribunale. D. Vernescu mai trebue să ştie că la începutul perioadei electorale, primul preşedinte al curţei convoacă întreaga curte şi trage la sorţi pe consilierii cari au să prezideze şi în Bucureşti şi în districte, — căci Bucureşti nu au monopolul judecătorilor inamovibili, — şi după aceea semnalează lipsurile primului-preşedinte al tribunalului care, tot pe cale de tragere la sorţi, le împlineşte cu preşedinţii şi judecători tribunaluluii.

Aşà s'a şi făcut. Şi dacă numărul magistraţilor inamovibili este însuficent, vina nu este a mea, ci a legei electorale.

Iată cum se face că mai multe secţiuni din Bucureşti au fost prezidate de magistraţi amovibili.

Dar, aşa fiind, ce se poate imputà unui singur din tinerii magistraţi cari au prezidat în Bucureşti? Oare socotiţi D-voastră, până ieri ministru al justiţei, că în magistratura de astăzi, printre membrii ei amovibili, nu există destul simţ al demnităţei şi destul respect pentru sine care să pună datoria mai presus de un interes efemer al politicei? (Aplauze).

Ei bine D-le Vernescu, s'a întâmplat că procurorii, ale căror acte au fost atacate în falş, dacă nu de D-voastră, dar de ziarele D-voastră, că preşedinţii de biurouri, pe care îi suspectaţi azi, sunt toţi numiţi sau înaintaţi de D-voastră, nici unul de mine.

www.dacoromanica.ro

Tinerii aceştia făcutu-'şi-au datoria?

Să luăm pe rând cazurile pe cari le-aţi citat.

Cazul D-lui Stătescu este absolut inexact....

D. *G. Vernescu*: Este în dosar.

D. *Al. Marghiloman, ministru de Justiţie*: Dar nu ştiţi ce am să spun. (Râsete).

Este absolut inexact că D. Stătescu să fi fost lovit sau înbrâncit.

D. *G. Vernescu*: A fost strâns. (Râsete).

D. *Al. Marghiloman, ministru de Justiţie:* D. Stătescu n'a avut să se plângă decât de o insultă care numai pe D-sa nu-l puteà atinge...

D. *G. Vernescu*: Este protestul în dosar.

D. *Al. Marghiloman, ministru de Justiţie:* Pentru fala d-lui Stătescu nu ar trebuì să se scoată aşa mult la iveală acel protest care va rămâne ca prototipul literaturei electorale din timpul din urmă; acea literatură pentru care tot ce nu votează cu opoziţia este un bandit, tot ce nu este îmbrăcat cu haine, zise nemţeşti, este un bătăuş, tot ce slujeşte la Stat este o slugă!

S'a citit în Cameră acel protest, — dar s'a citit de noi, — şi fraseologia umflată asupra „banditizmului guvernului" dintr'acel protest nu va face un titlu de glorie pentru D. Stătescu.

Ca să nu vorbim de absenţii cari nu se pot apără, afirm numai că D. Stătescu nu a suferit decât un neajuns care se poate foarte lesne ivì în timp de alegeri.

Intr'o mulţime de sute de oameni, într'un moment când toate pasiunile, şi cele nobile, şi cele mai puţin curate, sunt deslănţuite, nu se poate oare întâmplà ca o vorbă rău sunătoare să zboare la urechea unui fost ministru, reprezentant al unui regim pe care nu'l tămâie încă ţara şi pe care mulţi'l adoră încă?

Şi când un nesocotit aruncă D-lui Stătescu vorbe ca: „ce ai făcut cu milioanele Statului?" guvernul oare este responsabil de o asemenea nerozie? Nimeni alt decât un om de o nervozitate excesivă puteà să ià pe seama lui o asemenea atingere.

Când D. Stătescu s'a plâns de acest lucru şi când D. Vlădescu, procurorul, s'a pus la dispoziţiunea sa, cerând să desemneze pe acela care l'a insultat, lucru pe care D. Stătescu nu l'a putut face, procurorul, om de duh, i-a zis: „D-le Stătescu, eşti

www.dacoromanica.ro

aşa de sus pus încât nu te poate atinge nesocotinţele cari s'au zis". Atât pentru d. Stătescu şi nimic mai mult.

Să trecem acum la D. Fănuţă; şi aci nu este exact ca D. Fănuţă să fi fost lovit, nici D-sa nu a afirmat aceasta în primele momente. D. Fănuţă a fost numai necinstit prin faptul că i s'a aruncat noroi în obraz. Dar îmi veţi zice: Nu este deajuns? Ba da, o recunosc. Dacă aş fi fost în locul D-sale poate cădeam în păcatul de a-'mi face dreptate singur. Dar în definitiv, în momentele de agitaţiune pe cari le-am descris adineauri puneţi în fata mulţimei, care'şi aduce încă aminte de 14 Martie, pe omul care a întrupat scenele de represiune inutile din acele zile, adăogaţi încă că acel om venind cu careta şi „stropind mulţimea" — citez textual un martor,—străbătând printre alegători cu semeţie, ce mirare este că s'a găsit unul care, fără să'şi aleagă nici mijloacele de satisfacţie, nici momentul, a cules noroiu de pe jos şi l-a asvârlit în obrazul D-lui Fănuţă?

Regret acest lucru, şi'l regret cu atât mai mult cu cât din martorii aduşi chiar de D. Fănuţă nici unul nu a putut desemnă pe făptuitor care, desigur, şi dânsul s'ar fi dus înaintea justiţiei unde se duc azi alţii cari au făcut cu dânsul necuvinţele ce s'au semnalat.

Am aci dosarul D lui Fănuţă, din care rezultă că D-sa nu a fost câtuşi de puţin lovit.

Oricum, parchetul i-a dat pe dată asistenţa deplină şi l-a însoţit pentru a-i permite să voteze în linişte. Rămâne bine dovedit că dacă neajunsuri a încercat D. Fănuţă, neajunsuri pe cari le reprob, ele nu au mers până a'l privă de exerciţiul dreptului său.

D. *G. Vernescu*: Dar Răceanu?

D. *ministru de Justiţie*: Sosesc şi acolo. D-voastră nu a-ţi vorbit de dânsul; însă voi vorbi eu despre D-sa dacă vă convine. Trecem acum la incidentul pe care i-a plăcut D-lui Vernescu să'l înfrumuseţeze încă, par'că nu ajung variaţiunile pe cari le-a executat o parte a presei. Incident petrecut între D. Mavrodin, preşedinte, şi D. Creţu, inspector de poliţie.

In seara de 2 Februarie, pe la orele 10, citesc într'un jurnal amic al guvernului, *Constituţionalul,* că inspectorul Creţu ar fi lipsit de respect către D. preşedinte Mavrodin cu ocaziunea unui dejun pe care unii alegători voiau să'l introducă în sală.

www.dacoromanica.ro

Vedeți, D-nii mei, că dela început lucrurile nu se arată a fi o manoperă guvernamentală, pentru că tocmai un ziar guvernamental denunță pe un inspector al poliției guvernului. Cu toată ora înaintată m'am dus personal la D. Mavrodin să iau informațiuni și negăsindu-l am lăsat o cartă prin care'l rugam să'mi raporteze imediat dacă este adevărat că un agent al poliției a lipsit de cuviință față cu D-sa, hotărât ca, a doua zi, să'i dau o satisfacere eclatantă. D. Mavrodin, fiindcă a doua zi erà liber, 'mi-a făcut onoarea a venì singur la mine și 'mi-a raportat că nu știe grație căror circumstanțe s'a exagerat un incident fără importanță, rugându-mă a-i dà dezmințirea ce comportă, pentrucă D-sa nu poate polemizà cu ziarele...

D. *G. Vernescu*: Dar pot dovedì cu martori vorbele cari i s'au zis.

D. *Al. Marghiloman, ministru de Justiție*: Se vede că martorii au pielea mai subțire decât președintele interesat, chiar când acesta are la spatele D-sale pe ministrul gata a-i da satisfacere.

Ce voiți D-voastră? D-le Vernescu? Martorii D-voastră sunt probabil niște așà de mari oameni încât trebue să ne înclinăm înaintea spuselor lor; au numai un cusur: acela de a fi anonimi

D. *G. Vernescu*: Ați inventat glonți.

D. *Al. Marghiloman, ministru de justiție*: Este totdeauna timpul a se căì cineva de o acțiune pripită și de a renegà relațiuni compromițătoare. (Aplauze).

In fine, ajungem D-nii mei, la incidentul D-lui Nacu.

Iarăși, D-le Vernescu, iertați-mă că sunt silit să vă repet pentru a cincea oară că este inexact. Nu, D. Nacu nu a fost lovit; nu a afirmat niciodată acest lucru. Să vă spun eu în ce constă incidentul acesta, pentrucă și de dânsul m'am interesat.

Indată ce vedeam o articulațiune cât de mică în ziare puneam să o cerceteze; căci mai presus de toate țineam, noi toți din guvern, la buna faimă a noastră, și nu voim să fim solidari de excesele de zel, sau de actele unor agenți inferiori, dacă au transgresat ordinele formale ce primiseră.

Iată cum s'au petrecut lucrurile, și acì pot cità autorii mei; vă vorbesc de D. judecător de instrucție Zamfirescu.

La secția de vot din Galben intrase un oarecare Ispas, agent

www.dacoromanica.ro

comunal, pe care trebue să'l cunoaşteţi pentrucă datează din timpul D-voastră, D-le Vernescu! (Ilaritate).

Acest Ispas, nejustificând că este alegător, a fost luat în răspăr de cei prezenţi şi izgonit în strigăte de: „afară!" „afară!" Ispas, îmbrâncit s'a scoborât pe scară ceva mai repede decât se urcase. (Ilaritate).

Acest duium de oameni cari se coborau s'au izbit de curentul care se urcà, şi într'acest curent se găseà şi D. Nacu, după cum puteà să se găsească orice partizan sau adversar al guvernului. Nici vorbă că s'a produs un moment de presă, cum se poate produce decâteori este afluenţă; însă ceeace afirm' este că nimeni n'a căutat nici să insulte, nici să lovească pe D. Nacu şi dacă D-sa a fost strâns, se găseà în bună societate, căci erà şi cu prieteni de-ai noştri, în cap cu D. Al Catargi. Iată dar şi acest incident.

Din toate aceste incidente trageţi, D-le Vernescu, concluzia că guvernul, compus din oameni nelegiuiţi, obişnuiţi a practică şi *falşificările legale* ale D-lui Panu şi pe cele ilegale pe cari le afirmaţi D-voastră, hotărîţi mai înainte de toate de a triumfà în alegeri, a călcat peste orice prescripţiune a legei, peste orice datorie a conştiinţei, absolut pentru a scoate din urnă pe partizanii săi.

Cine ne spune însă acestea? Cine aruncă cu mai multă vehemenţă asupra noastră discreditul acesta general?

D. Vernescu! Adică singurul parlamentar din România care a trebuit să aibă mai multă caritate creştinească faţă de păcatele altora!

O voi dovedì.

Aţi împărţit, D-le Vernescu, cu D. Catargi, pe care astăzi îl huliţi, puterea şi aţi prezidat împreună cu D-sa la alegerile din anul trecut.

Când zic că aţi prezidat împreună cu D. Catargi sunt poate nedrept cu D-sa, pentrucă dacă D. Catargi erà ministru de interne D-voastră eraţi ministru de justiţie şi la finanţe, două ministere cari, prin personalul lor şi prin înrâurirea lor, sunt de natură, într'o luptă de influenţe de practicat asupra alegătorilor, să contrabalanseze acţiunea ministrului de interne. Mai luaţi la activul D-voastră ministerele domeniilor şi instrucţiunei publice...

www.dacoromanica.ro

Voci: Aşà este!...

D. *Al. Marghiloman, ministru de Justiţie:* ...Şi vedeţi cât de preponderent erà rolul D-voastră.

Ia să deosebim acum puţin care a fost atitudinea ministrului ad interim la justiţie şi în acelaş timp ministru al numerosului personal financiar.

D. Vernescu a luat interimul ministerului justiţiei la 21 Februarie şi nu a iscălit nici un decret până la 1 Martie. Dela 1 Martie până la 18 Aprilie, adică dela începutul perioadei electorale până în ziua celui din urmă colegiu în balotaj, a iscălit 87 decrete privitoare la magistratură (aplauze); şi ca să nu încapă nici un fel de nedomirire, am făcut spre uzul D-lui Vernescu, un mic extras din registrele ministerului şi am adus, pentru edificarea Senatului, toată colecţiunea *Monitoarelor* în cari sunt acele decrete.

Ce se întâmplă, D-lor ? Se întâmplă că ministrul justiţiei, acela care este chemat să ţină cumpăna dreaptă între partide în timp de războiu electoral, că tocmai ministrul justiţiei este acela care dă nota alegerilor şi care îmbărbătează pe agenţii administraţiunei centrale acolo unde zelul erà cam moale, lucrul extraordinar, D-nii mei! Noi cari, pe acele timpuri, eram în opoziţie, nu am avut să ne plângem de prefecţi şi de sub-prefecţi sau de schimbarea personalului administrativ, ci cu multă tristeţă să ne plângem de primenirea personalului judecătoresc. (Aplauze).

In preziua alegerilor, un procuror de curte este înlocuit de un alt procuror, în preziua alegerilor procurorii şi judecătorii sunt preschimbaţi dela un cap al ţărei la cellalt; în preziua alegerilor se numeşte judecător de ocol, în propriul meu judeţ, un om care eşise din temniţă şi ajutor un om care nu aveà însuşirile cerute de legea organizărei judecătoreşti (aplauze); dar, ce este drept, odată alegerile trecute, amândoi au fost destituiţi.

Vedeţi cine a făcut târgul cel mai loial: acela care 'şi a vândut votul pentru o numire problematică, ori acela care 'i-la cumpărat ştiind că nu'l va plăti. (Aplauze).

In acest iureş dat în magistratură, în acest danţ macabru, veţi găsi numele unui nenorocit destituit la 29 Martie şi pus la loc la 12 Aprile! Vedeţi alegerile D-lui Vernescu. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

Vă aduceţi aminte în treacăt, D-le Vernescu, în ce circumstanţe procurorul Crăsnaru dela Gorj a fost revocat la 15 Aprilie?

L-aţi chiemat în Bucureşti, în interes de serviciu, prin ordin telegrafic, numai pentru a'l poprì dela vot; la 17 erà balotajul D-lui Maiorescu la Târgu-Jiu.

D. Crăsnaru vă spune cinstit că trebue să fie în ziua de 17 la vot, fiindcă fagăduise votul său D-lui Maiorescu.

In loc să respectaţi pe un tânăr loial l'aţi revocat telegrafic.

D-lor, nu v'am vorbit de aceste fapte recente ale D-lui Vernescu pentru a mă autorizà de un precedent. Ferească Domnul! Am voit numai să stabilesc că nu D-sa erà în drept de a criticà pe cineva.

Rolul de cenzor îl poate luà D. Panu. D, Panu nu a trecut printr'un minister, astfel că rigiditatea D-sale nu a fost încă pusă la încercare. Dar cel care a păcătuit, cel care a căutat ocaziunea de a păcătuì, cel care având-o, a făcut-o cu vârf şi îndesat, acela a pierdut dreptul de a se erige în apărător al moralităţei publice ultragiată de alţii. (Aplauze).

Pot vorbi cu toată libertatea de acţiunea D-lui Vernescu în alegerile din 1891, pentrucă ea nu se răsfrânge asupra D-lui Lascar Catargi, după cum nu s'a răsfrânt asupra noastră goana dată în magistratură la finele anului 1888, goană care a provocat retragerea noastră dela putere.

Pentru noi, aceştia dela putere, oriunde s'a semnalat o ingerinţă, oriunde s'a pronunţat un nume de agent zelos şi abătut, am făcut să intervină justiţia şi am dat în judecată.

D. Vernescu ne-a aruncat numele unui Toma Lerescu, ţapul emisar care cată să spele toate păcatele Izraelului electoral! Dar acel Toma Lerescu cine l-a inventat? Tot D. Vernescu şi amicii săi dela primărie. Eu l-am dat în judecată. Dacă s'o dovedì că este culpabil, să se ştie că acea ciupercă veninoasă a crescut nu în grădina conservatoare, ci în plat-bandele Pake-Vernescane...

D. *Teodor Lerescu:* Un astfel de om, care a furat numele unei familii, poate fi capabil de cele mai mari mişelii. Acest domn, plecat din satul şi comuna Lereştii, din judeţul Muscel, venind în Bucureşti, şi-a luat numele familiei după locul naşterei; nu este el din familia Lereştilor.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministrul justiţiei:* S'au petrecut incidente regretabile, s'a mânjit cu chinoros D. Theodorescu, s'a mânjit cu noroiu D. Fănuţă, s'a maltratat D. doctor Kiţu. O regret din inimă şi resping orice solidaritate cu asemenea mişelii Şi proba cea mai bună este că ori unde am avut un indiciu, ori unde s'a formulat o plângere, parchetul a avut ordine să urmărească cu cea din urmă rigoare; cu osebire dacă s'ar descoperi ca făptuitor un agent comunal sau administrativ. Toţi îşi vor luà pedepsele cu cea din urmă rigoare, după cum s'ar dovedì culpabili. Cred că în asemenea condiţiuni este o nedreptate de a face acuzări guvernului de natura celor cari le face D. Vernescu. Când un întreg partid este acì ca să protesteze şi sa ateste prin ce luptă a venit în Cameră şi Senat, şi când ministrul este aci pentru a declinà orice responsabilitate cu făptuitorii de turburări şi a declarà că ei vor fi pedepsiţi, nu aveţi dreptul să ziceţi că alegerile nu au fost libere, şi că expresiunea ţărei nu este liber reprezentată şi în rândurile senatorilor şi deputaţilor, şi pe această bancă. (Aplauze prelungite).

www.dacoromanica.ro

NUMIREA D-LUI POPULEANU

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 20 APRILIE 1892

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 20 Aprilie 1892, d. Nicolae Filipescu îşi dezvoltă o interpelare protestând împotriva numirei D-lui S. Populeanu, fost magistrat sub ultimul guvern I. C. Brătianu, că procuror general pe lângă parchetul de Ilfov. D. Al. Marghiloman, ministru de Justiţie, răspunde în termenii următori:

Domnilor Deputaţi,

Sunt în drept, să mă mir de forma, dacă nu de fondul atacurilor îndreptate în contra mea. Sunt în drept să mă mir pentrucă să nesocotesc atribuţiunile puterei executive. Eu cred, D-nii mei, că într'un stat constituţional, într'un stat al cărui mers regulat este asigurat, puterea executivă singură are dreptul alegerei şi numirei în funcţiunile publice.

D. *C. Ressu*: Sub controlul Camerei.

D. *ministru de justiţie*: Vin tocmai la control. Sub ce condiţiuni? Este cert că decâteori o numire de funcţionar, fie în administraţie, fie în justiţie, înfrânge o lege constitutivă, nesocoteşte condiţiunile de admisibilitate, violează un text, da, atunci intervine controlul parlamentar, control care readuce pe ministru la respectul legei călcate. Dar când nici una din aceste condiţiuni estrinsece nu se găseşte în joc, atunci o interpelaţie asupra calităţilor celui numit este o pură impietare asupra drepturilor puterei executive. Nu înţeleg prin aceasta ca Parlamentul, dacă are să se plângă de un ministru, să fie cu mâinile legate; el are

www.dacoromanica.ro

totdeauna ocaziunea de a'i arătà această neîncredere la prima lege sau la prima interpelare *legală* ce 'i se face. Altfel este o imixtiune curată a puterei legislative în atribuţiunile puterei executive.

Nu zic, Dlor, aceasta ca să fug de dezbaterea de azi, sau ca să ocolesc fondul chestiunei. Nu voiesc să evit un moment a cunoaşte simţimintele majorităţei asupra modului meu de a cârmui departamentul ce 'mi este încredinţat şi a şti dacă majoritatea este cu D. Filipescu sau în contra D-sale.

D. Filipescu se înşeală dacă crede că în vre-una din numirile făcute în resortul meu am căutat să dezorganizez vre-un partid adversar sau să fac proseliţi politici.

Proselitismul, de când am intrat în viaţa publică, l-am căutat pururea prin ideile mele, nu prin sacul de grăunţe. (Aplauze).

D. Filipescu 'mi face injurie dacă crede că azi mă pot abate dela o regulă care a fost neclintită pentru mine. Nu, D-nii mei; în numiri, şi mai ales în aceea a procurorului general, am căutat să fac numai o bună şi sănătoasă administraţie în justiţie; mă explic. Sunt, D-nii mei şi circumstanţe cari atrag, în momentul de faţă, o deosebită atenţiune a ministrului de interne şi a celui de justiţie asupra unor incidente cari s'au petrecut la graniţa noastră şi care pot să aibă ramificaţiuni şi în ţară. In asemenea situaţiune—D-voastre cunoscute—aveam necesitate ca cel puţin în capul parchetului central să se afle un om energic şi experimentat; deaceea am făcut eu apel tocmai la un om a cărui experienţă nu poate să fie pusă în dubiu şi a cărui autoritate asupra personalului inferior judecătoresc este şi azi intactă, de şi au trecut trei ani de când a părăsit parchetul curţei.

Am făcut bine ori rău, acesta e dreptul colegilor mei singuri a mă judecà. In această privinţă sunt liniştit, pentrucă am consultat consiliul de miniştri şi toţi colegii mei mi-au dat asentimentul lor.

Nu ştiu ce autorizà pe D. Filipescu a se crede mai bine informat decât mine pentru a 'şi permite să pună la îndoială votul unora din colegii mei; dar afirm că această numire a avut deplina aprobare a consiliului de miniştri.

Spun aceasta nu ca să mă pun la adăpostul colegilor mei;

www.dacoromanica.ro

căci, o repet, răspunderea întreagă a acestei numiri o iau asupra mea singur.

In adevăr, pentru orice numire inamovibilă în magistratură, de şi aceasta nu e scris nicăeri, socotesc că e de datoria ministrului să ceară asentimentul colegilor săi; aceasta e o regulă care s'a observat în toate cabinetele din care am făcut parte şi a cărei tradiţiune este mult mai veche încă.

Nu cunosc decât o înfrângere la această regulă, şi acesta este precedentul pe care l-a invocat D. Filipescu, doar numai că l-a invocat greşit. Când D. Vernescu a făcut fără ştirea noastră numirile cari le aminteà onorabilul interpelator, da, à fost criză ministerială, dar criză provocată de colegii D-lui Vernescu, nu de Parlament. S'a pus atunci înainte apelul pe sub mână la Parlament, şi noi miniştrii am refuzat, luând iniţiativa crizei, pentru că socoteam atunci, ca azi, că nu are Parlamentul dreptul să intervină!

D. *N. Filipescu*: Nu atunci a fost destituit D. Populeanu.

D. *ministru al justiţiei*: Dar când se face o altfel de numire, oricât de importantă ar fi ea, dar o numire care se poate desface de însuşi cel care a făcut'o sau de succesorul său, nu există nici o obligaţiune pentru ministrul justiţiei de a consultà pe colegii săi.

Deaceea, dacă la numirea D-lui Populeanu am consultat pe colegii mei, nu m'am supus unei reguli, ci am făcut un act de curtenie. Prin urmare, sunt singur răspunzător de această numire şi revendic pentru mine responsabilitatea.

Acum, dacă persoana numită n'are calităţile politice şi morale pe cari ar voì să 'i le vadă D. Filipescu, refuz de a discutà.

Am numit o persoană onorabilă, asupra probităţei cărei numiri nimeni n'a ridicat vreodată umbră de bănuială, care are o experienţă perfectă a serviciului şi care este incapabilă,—ori cari 'i ar fi ideile politice, nu 'i le scurtez, n'am cerut niciodată unui magistrat părerile lui politice,—incapabilă, zic, de a trădà o cauză lui încredinţată sau de a abandonà un post de luptă...

D. *N. Filipescu*: Aţi protestat contra lui la banchetul ce s'a dàt cu ocaziunea afacerei Oroveanu.

D. *ministru al justiţiei*: Acestea fiind însuşirile ce au desemnat pe D. Populeanu la alegerea mea, să vedem ce rămâne

www.dacoromanica.ro

cu amintirile trecutului, la care 'i place să facă mereu apel D. Filipescu. N'am protestat contra D-lui Populeanu.

D. *N. Filipescu :* Aţi protestat contra instrucţiei lui.

D. *ministru al justiţiei*: Aduceţi-vă aminte în ce condiţiuni am fost chiemat să mă explic. Inaintea Parlamentului, în timpurile turbure şi de tristă memorie pe cari 'mi le aminteşte D. Filipescu, s'a găsit un ministru care să 'mi zică că am fost acolo ca să serbez asasinatul; am răspuns că nu este exact, că n'am fost acolo ca să celebrez asasinatul politic, ci ca să onorez pe acei cari luaseră sarcina apărărei. Atât şi nimic mai mult.

De altmintrelea, acest proces, care rămâne după D. Filipescu ca o stigmată indelebilă, e un proces politic ; au trecut 4 ani şi mai bine d'asupra lui şi eu sunt unul din aceia cari cred că vinele politice,— chiar dacă responsabilitatea ar fi mai gravă şi mai directă decât a fost a D-lui Populeanu, — sunt unul din acei cari cred că vinele politice nu ne autoriză nici la ostracism, nici la punerea indefinită afară din serviciu a unui om.

Socotesc că, după 4 ani de exerciţiu legislativ, partidul conservator a dat destul probă despre tăriă, despre vitalitatea lui, ca să poată face apel la calmarea spiritelor şi să nu 'i rămână numai iritaţiunile trecutului ca singură călăuză a acţiunilor sale !

Iată de ce spirit am fost condus, şi încăodată vă rog să credeţi că m'am interesat numai de nevoile serviciului, iar nu de proselitism politic, şi încă mai puţin de recompensarea tardivă a unei conversiuni ce nu ştiu unde o găsiţi.

Ceeace pot spune e că D. Populeanu, după căderea, regimului liberal dela putere, a fost cinci luni sub direcţiunea mea ca procuror-general, în nişte timpuri mai grele decât azi, şi că nu am avut decât să mă felicit de serviciile sale ; deaceea şi azi, în momentul când cred că am nevoe de el, am făcut apel la dânsul.

Atât şi nimic mai mult am avut de zis.

www.dacoromanica.ro

AFACEREA BOMBELOR DIN RUSCIUC

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 18 MAIU 1892

La o întrebare a d-lui Em. M. Porumbaru relativă la un complot organizat în contra vieţei Sultanului Abdul-Hamid, complot cu ramificaţii în România, d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, răspunde următoarele:

Domnilor Deputaţi,

La 10 Aprilie primeam, prin ministerul afacerilor străine, comunicarea unei depeşi a consulului nostru din Rusciuk prin care eram încunoştinţaţi că „la Rusciuk se descoperise, la un telegrafist armean din serviciul Bulgariei, anume Garabeth Aidimian, 14 bombe „destinate unui atentat, cari ar fi fost duse în Bulgaria din Ro-„mânia de un oarecare Rafail Pacarat".

Citez din memorie. dar acesta este aproape textual conţinutul depeşei.

Oricine înţelege cât de desagreabilă era o veste de felul acesta. Dacă vă aduceţi aminte, D-nii mei, de panica ce coprinsese Europa Occidentată, acum două luni, în urma atentatelor din Franţa, Spania şi Belgia, veţi puteà lesne înţelege ce gravitate aveà această scriere pentru noi.

Nu este indiferent să afli că atentatul prin dinamită cearcă a trece şi în Orientul Europei; este însă şi mai desagreabil să afli că bombele au fost confecţionate în România şi să constaţi că te găseşti, vis-a-vis de o stare primejdioasă, foarte slab armat; în adevăr, nu avem legislaţiune specială asupra fabricaţiunei şi deţenţiunei de explosibile şi mijloacele noastre preventive poliţineşti nu se pot compară cu acele ale Occidentului.

www.dacoromanica.ro

Nu avem nevoe să vă punem în curent cu numeroasele anchete, cercetări, arestări, perchiziţiuni, traduceri în corespondenţă, contraziceri între denunţări, calomniare şi arătări adevărate, încrucişări de piste falşe cu cele reale. Totuşi parchetele din Botoşani, Focşani, Galaţi, Bucureşti şi Giurgiu au fost întrebuinţate, zi şi noaptea, la aceste informaţiuni judecătoreşti şi rezultatul dobândit este următorul:

1. Ne găsim, D-lor, faţă cu o mişcare politică îndreptată în contra Imperiului otoman.

Numeroşi armeni, deseminaţi în toată Europa şi mai în particular în Orient, sunt într'o ferbere generală. Toţi sunt organizaţi în comitete, mai bine sau mai rău constituite, umblând prin propagandă şi colecte să adune mijloace pentru a liberă partea Armeniei care este supusă Turciei.

Mişcarea începe dela 1880—1881. Ea a avut diferite manifestaţiuni, dintre care una mai acută a fost în primăvara anului 1890 când s'a produs un fel de revoluţiune în Constantinopole în contra Patriachului armean care, pare-se refuzase să se pună în fruntea mişcărei.

De atunci, D-nii mei, s'au cam liniştit lucrurile până în anul trecut, când avântarea această, *patriotă* sau *revoluţionară*, în limbagiul armenilor arestaţi — termenii de revoluţionar şi patriot sunt sinonimi — s'a scindat în două: un curent cu numele de *Hengiagist*, aşă numit dela jurnalul de propagandă *Hentchag*, care apare la Londra şi care circulă din mână în mână ca un fel de evanghelie a propagandei, şi un curent cu numele de *Taşnag-Tuţium*.

Cei din societatea hentchogistă se fălesc de a fi revoluţionari după tradiţiunea tutulor popoarelor cari au luptat pentru libertatea lor; ei afirmă că reprobează atentatele în contra persoanelor şi proprietăţilor. Cei din Taşnag-Tuţium sunt violenţii, care se inspir de precedentele cele noui ale răsvrătitorilor din Occident şi a căror teorie a fost cam aşă rezumată de ei: „Dacă nu înţe-„lege cu capul" tae degetul; dacă nu s'a deşteptat, tae braţul; „dacă iarăşi n'a prins minte, dăi la cap".

Sub presiunea acestui din urmă curent s'au fabricat cele 14 bombe, cu destinaţiune a teroriză în Armenia s'au în Turcia.

Primul rezultat este, dar, descoperirea unei mişcări naţionaliste în Imperiul otoman tinzând la liberarea Armeniei.

www.dacoromanica.ro

2. In ceeace priveşte România, luată ca centru de activitate al unei părţi a revoluţionarilor armeni, trebue să constatăm că comitetele embrionare de la noi au fost rău coordonate între ele, că sunt lipsite de o direcţiune generală şi mai ales de mijloace băneşti; multă bunăvoinţă, dar foarte slabă organizaţiune; astfel că, dacă la un moment dat ar fi fost în stare să turbure pacea, aceasta s'ar fi putut produce numai într'un viitor îndepărtat.

3. Al treilea rezultat este că fabricarea acelor bombe nu s'a înplinit la noi în ţară, ci în Bulgaria. Aceste 14 bombe, de tipul zis fenian, au fost lucrate în fier de lăcătuşul Missag, în toamna anului trecut, în Rusciuk; acel Missag a fost arestat de autorităţile bulgare; el, pe cât ştim, a recunoscut faptul, şi nu ştim dacă acum de curând a fost pus în libertate împreună cu tovarăşii săi din Bulgaria.

Acele bombe au fost umplute în casa unui alt armean, numit Tutungief. Acest Tutungief este azi în libertate la Constantinopole, de unde a denunţat pe complicii săi. El beneficiază de scutirea ce legea otomană face a acordà denunţătorului unui complot. Asupra indicaţiunilor lui, poliţiile turcă şi bulgară au putut urmări firele numeroase ale atentatului în pregătire.

Incărcarea bombelor a fost făcută cu material furnizat şi după indicaţiunile unei căpetenii care, după rezultatele anchetei noastre sunt exacte, poartă numele de Lirovk Cilingnirian.

După cercetările făcute la pirotechnia noastră şi la laboratorul universitar al doctorului Bernhard Linday asupra a două bombe ce ni s'a încredinţat de autorităţile bulgare, s'a constatat că maşinele explosibile din Rusciuk sunt formate din trisulfur de stibium şi clorat de potasă amestecaţi cu zahăr şi alcool.

Acest amestec este aproape inofensiv, în spaţiuri deschise, chiar dacă este acţionat prin scântee sau fulminat; dacă însă este pus în combustiune prin acid sulfuric, el are o forţă detonantă comparabilă cu a nitroglycerinei. De fapt, erà menajat în interiorul cutiei un gol destinat a primi o sticluţă fină cu acid sulfuric a cărui introducţiune erà rezervată pentru momentul atentatului.

Care erà să fi acel moment? Nimeni nu poate preciză acest punct: bombele aşteptau de 8 luni, şi nimic nu indică că erà să se facă un usaj apropiat de dânsele.

Bombele, în fine, după fabricarea lor, au fost una câte una

www.dacoromanica.ro

transportate în casa lui Nanuphar Agdemian, sora telegrafistului Garabeth, de către acel Rafail Pacarat căruia ziarele i-au făcut o notorietate ce nu merită.

Acest Pacarat, pe adevăratul lui nume Markar Wraimian, nu călcase de o jumătate an în Rusciuk, când a fost arestat la Focşani; toată lumea ştie că încercase a trece la Rusciuk în ziua chiar în care poliţia bulgară făceà primele investigaţiuni.

4. Al patrulea rezultat, în fine, este că atât noi cât şi principatul bulgar suntem absolut lăsaţi la o parte din această mişcare arıneană care a fost îndreptată nnmai în contra guvernului otoman.

Ce am făcut acum noi? Noi am arestat pe toţi cei pe cari 'i am dovedit fie că au o acţiune politică ocultă, fie că au fost în curent cu atentatul ce se pregăteà.

Aceştia sunt Hrant Azodian, arestat la Focşani; Tigran Howenaınian sau Garabeth Kurkeian, arestat la Galaţi; Rafail Pacarat sau Markar Wraimian care singur s'a predat la Focşani; Haınpartzum Norhadian arestat la Botoşani.

Câte patru sunt oaıneni de o poziţiune socială destul de ınnilă; toţi aveau o meserie manuală, mai ınult aparentă ce este drept; şi nu e probabil că vre-unul din ei să fi ajuns a jucà un rol în acţiunea revoluţionară decisivă dacă ar fi căutat să se producă.

Nu am voit să ştiın până la ce punct fiecare a căutat să înleznească atentatul, sau să se ferească de dânsul. N'am voit asemenea să ştim mai departe dacă atentatul erà posibil sau nu.

Am descoperit uzuri, şi uzuri serioase, contra liniştei unui popor amic, aceasta ne-a ajuns. Aın făcut măsură egală pentru toţi, şi pe câte patru 'i am expulzat prin decizie a consiliului de miniştri.

Această e singura armă ce avem în contra lor, o armă foarte riguroasă dealmintrelea, pentrucă expulzarea făcându-se formal oricare din expulzaţi ar căutà să reintre la noi în ţară devine pasibil de închisoare.

Toţi legiştii din Cameră ştiu că nu e nici o dispoziţiune în legislaţiunea noastră care să ne fi permis să traducem pe aceşti oameni înaintea justiţiei. Aşà fiind, cred că ne-am făcut datoria de buni vecini către Statele vecine şi de buni prieteni către celelalte, căci aın arătat tutulor străinilor că dacă suntem hotărâţi

www.dacoromanica.ro

a respectà tradițiunile de ospitalitate ale țărei noaste, nu suntem dispuși a suferi ca țara noastră să devină un focar de intrigi. Voim să se știe de toți că suntem un element de pace și de liniște în Orient, și că nu vom tolerà, cu nici un preț, fie o manoperă care ar amenințà ordinea stabilită în vre-un Stat, fie o pregătire care ar turburà liniștea. (Aplauze). N'am nevoe să adaog că voim urmărl cu cea mai din urmă severitate orice atentat în contra persoanelor, fără distincție dacă sunt dintre noi, sau străinătate. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

REFORME JUDICIARE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 15 MARTIE 1893

In şedinţa dela 15 Martie 1893 a Camerei Deputaţilor, discutându-se budgetul ministerului justiţiei pe exerciţiul 1893—94, d. Al. Marghiloman, titularul acelui departament, rosteşte următoarea cuvântare, răspunzând unor observaţiuni făcute de d. C. I. Stoicescu şi de catre D. C. Dobrescu-Argeş.

Domnilor Deputaţi,

Mi se atrage de colegii noştrii, D. Dobrescu şi D. Stoicescu, atenţiunea asupra unui punct, coprins dejà în Mesaj: prezentarea unui proiect de lege asupra judecătoriilor de ocoale.

Acest punct, pentru mine, dejà este tranşat.

Proiectul este dejà aprobat de consiliul de miniştri şi sancţionat printr'un Mesaj regal de trimitere înaintea Corpurilor legiuitoare de mai bine de o lună. Proiectul este şi imprimat. Nu l-am depus încă, pentrucă în nămetul de legi, budgete, chestiuni politice ce avem la ordinea zilei, aşteptam un moment de acalmie pentru a puteà cu toţii studià, fără preocupaţiune de partid, o lege aşà de importantă ca aceea a judecătoriilor de ocoale.

Dealminteri, observaţiunile D-lui Dobrescu din o parte a Camerei şi a D-lui Stoicescu de altá parte, îmi permit o discuţiune largă şi fecundă, şi eşirea din Corpurile legiuitoare a unei egi cât se poate de bună şi ca să deà satisfacţie aşteptărei generale.

Chiar de mâine mă voiu achità de plăcuta sarcină de a trimite D-lor Dobrescu şi Stoicescu câte un exemplar al legei elaborate.

www.dacoromanica.ro

Nu mă pot întinde astăzi asupra diferitelor puncte pe carí le atinge noul proiect; accasta este o chestiune de discuţiune generală care sper că se va face, dacă nu înainte de sărbători, dar de sigur după sărbători.

După acum însă pot spune D-lui Dobrescu că proiectul răspunde la cele mai multe din preocupaţiunile ce are D-sa. Proiectul măreşte căderile justiţiilor de pace, îmulţeşte numărul lor pentru a le pune la îndemâna claselor laborioase; dă, în fine, judecătorilor o retribuţiune mai în raport cu serviciul ce li se cere. Prin faptul că justiţiile de ocol vor aveà în viitor să cerceteze în prima instanţă mai toate afacerile mobiliare şi imobiliare, cari interesează pe săteni, se rezolvă şi chestiunea taxelor de justiţie atinse de D. Dobrescu-Argeş.

Am fost şi eu izbit de anomalia legilor noastre, şi să văd ţărani judecându-se pentru o jumătate de pogon şi nevoiţi să meargă dela tribunal la curte, plătind astfel în taxe de apel mai mult decât face însuşi valoarea lucrului în litigiu! Prin faptul ca se descinde cu o treaptă judecarea acestor litigii se scuteşte şi plata acestor taxe.

Prin urmare, în privinţa judecătoriilor de ocoale rog pe onor. noştri colegi, cari s'au ocupat azi de această chestiune, să-mi facă creditul celor câteva zile cari are să mi urmeze până la depunerea proiectului. Dacă proiectul este bine sau nu întocmit, aceasta e o chestiune de apreciere; dealtmintrelea, contez să fac apel la concursul tutulor ca să'l ameliorăm dacă are părţi slabe.

D. Dobrescu-Argeş ne mai întreabă dacă nu a venit momentul să ne gândim la revizuirea unora din legile noastre, cari fiind împrumutate după nişte legi foarte vechi franceze, au nevoie de modernizare ca să fie puse în conformitate cu moravurile noastre. Da, D-lor, şi ordinea legiuirilor cari vor fi modificate este cea următoare: Primul proiect care se impune, chiar în sesiunea aceasta, este reforma codului de comerţ în privinţa falimentelor. (Aplauze). Proiectul e în studiu; dar, din nenorocire, e o materie foarte delicată care cere multă reflexiune şi multe studii comparative. Astfel încât, cu toată bunăvoinţa magistraţilor şi oamenilor de legi la concursul cărora am apelat, nu voi aveà lucrarea terminată decât după sărbători. Dar sper să aduc acest proiect înainte de închiderea Camerei, şi chiar

www.dacoromanica.ro

dacă nu s'ar votà în sesiunea aceasta, tot ar fi un lucru bun ca fiecare să 'l poată studià în timpul vacanţei.

Cu prezentarea acestui proiect de lege 'mi voi îndeplini angajamentele luate prin Mesaj pentru reformele legislative ale anului acesta.

In ce priveşte sesiunea viitoare, vom aveà întâi revizuirea celor două coduri de procedură civilă şi penală, cari au nevoie de o remaniere profundă şi urgentă. Va veni poate mai târziu timpul, — însă în această privinţă nu pot să fiu prodig de făgădueli, — va veni timpul şi pentru revizuirea codului civil, dacă nu în toate punctele lui, cel puţin în acele din punctele lui cari, fiind luate cam drastic din legislaţiunea străină, chiar după o practică de 30 ani nu s'au înfipt în practica vieţei noastre.

Acum, dacă binevoiţi, să trecem la cercetarea celor 2, 3 puncte speciale din budget şi asupra cărora s'a rostit D. Stoicescu.

Şi mai întâi, în ce priveşte suprimarea unei secţiuni dela tribunalul Ilfov, acord D-lui Stoicescu că acea reducţiune nu a dat roade, şi că mai bine erà, pentru expediţiunea promptă a justiţiei, — căci această promptitudine este o condiţiune de bună administrare a justiţiei, — mai biue erà, cred, să se lase tribunalul Ilfov aşa cum erà.

Insă, înainte de a ne gândi la înfinţarea unei noui secţiuni la acel tribunal, mai trebue să facem experienţa organizărei celei noui ce voiu propune pentru judecătoriile de ocoale.

Prin acea lege, luându-se tribunalelor un număr însemnat de afaceri, li se vor uşurà rolurile.

Dacă şi după această încercare voiu vedeà că unele tribunale — nu numai cel de Ilfov, dar şi cel dela Brăila, şi cel de Mehedinţi — tot continuă a nu aveà timp îndestulător pentru rezolvarea nepripită a proceselor mai însemnate, voiu cere eu dela Corpurile legiuitoare şi lege şi mijloace pentru a le mări personalul.

Trec acum la grefierii şi archivarii de cari s'a vorbit. Comptez să prezint o lege specială pentru personalul grefelor. Socotesc că, aşa cum este întocmită astăzi organizarea grefelor suntem ameninţaţi, într'un viitor apropiat, să nu mai avem în grefă personal cu bună experienţă.

Indată ce vom aveà tineri, cari au putut să-şi termine studiile, — şi sunt mulţi de aceştia, — şi cari, prin urmare, aspiră

www.dacoromanica.ro

la treapta de judecător, ei vor profită de întâia ocaziune ca să iasă din grefă. Nu vor rămâne deci decât acei cari nu au cunoştinţe înaintate de drept, cunoştinţe cari trebuesc cerute dela aceşti auxiliari ai justiţiei.

Avem dar interes să menţinem în grefe pe cei mai buni. Acì se impune, după mine, o lege care să se ocupe în special de grefieri şi ajutoare şi cu deosebire de înaintarea lor pe loc. (Aplauze). Cei cu carte trebue ţinuţi în grefe fără ca să piardă dreptul de înaintare în general şi de ameliorare a soartei lor.

In aceeaşi lege m'aşi ocupà şi de registratori. Dacă acestora nu li se cere cunoştinţe de drept, li se cere o gimnastică particulară a minţei, care nu se poate dobândì decât prin o practică îndelungată şi foarte ingrată.

Ne trebue la registraturi oameni cari, o bună parte din viaţa lor, au fost înhămaţi la această muncă ingrată care-i transformă în dicţionare vii, şi ne trebue registratori cari să nu aibă nevoia sau tentaţiunea de a părăsì postul.

Fiţi încredinţaţi că voi ţine seamă de această nevoie.

Cu această ocaziune este locul să vorbesc de impiegaţii destui de modeşti şi foarte trebuincioşi de cari cu multă solicitudine s'a îngrijit D. Stoicescu. La judecătoriile de ocoale noi nu avem grefieri, nu avem decât copişti cari poartă numele de grefieri, şi cari d'abia anul acesta obţin 110 lei pe lună; căci până acum la tribunalele de clasa II-a nu aveau decât 90 lei, şi la cele de clasa I-a 100 lei.

Şi cum se cere acestor funcţionari, pe lângă instrucţiune şi discreţiune şi oarecare răspundere, fiindcă trec prin mâna lor şi sume de bani, este necesar să ne ocupăm mai de aproape de dânşii.

Dacă nu-i vom face deodată ajutori de grefă, — căci aceasta ar împovorà budgetul cu 35,000 lei — cel puţin le voim îmbunătăţì poziţiunea.

Este just, că dacă aceşti impiegaţi duc sarcina şi răspunderea unei mici grefe, să aibă şi unele din avantagiile ei.

Aceasta este o promisiune numai. Insă D. Stoicescu, având bunătatea să recunoască că mă îngrijesc de interesele care îmi sunt încredinţate, va aşteptà, sper, realizarea ei.

www.dacoromanica.ro

Iată explicaţiunile ce aveam să dau în răspuns la observaţiunile făcute de onorabilii preopinenţi şi vă rog să primiţi proiectul de budget astfel cum a fost alcătuit. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

DEZORDINILE DELA 5 APRILIE 1893

(AGITAŢIA CONTRA LEGEI MAXIMULUI)

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 6 APRILIE 1893

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 6 Aprilie 1893, d. Nicolae Fleva, vorbind în numele minorităţei liberale, dezvoltă o interpelare cu privire la represiunea dezordinelor din 5 Aprilie 1893, organizate de partidul liberal ca o protestare împotriva legei maximului. După replica d-lui Lascăr Catargiu, preşedintele consiliului de miniştri şi ministru de interne, a luat cuvântul d. Al. Marghiloman, ministrul justiţiei, rostind următorul discurs :

Domnilor Deputaţi,

D. Fleva a incercat să creeze legenda zilei de eri ; probabil că răspunderea ei apasă greu asupra conştiinţei d-sale (aplauze). D-sa a căutat să transfigureze faptele de eri, cari, — din nenorocire pentru moravurile noastre politice — au avut de spectatori o parte însemnată a oraşului, dar la cari, — din fericire pentru restabilirea adevărului, — a asistat toată Camera şi tribunele.

Insă înainte de a vorbi de cele care s'au petrecut în Cameră şi la uşa ei, să vorbim niţel de cele ce au pregătit evenimentul regretabil de eri, eveniment care de altminterea nu erà făcut ca să ne alarmeze, şi probă este că Camera a deliberat în linişte până la ora 6. Evenimentul acesta însă ne-a deschis ochii pentru viitor asupra pornirilor partidului liberal şi asupra creşterei îndatoririlor noastre faţă de ţară (aplauze).

D-lor, săptămânile Paştilor, adică toată vacanţa parlamentară, a fost ocupată cu agitaţiuni în contra legei maximului. Dacă n'ar

www.dacoromanica.ro

fi decât neexactităţile spuse pe socoteala legei, calomniile aduse în contra guvernului şi a Camerei, nici că le-aşi face onoarea unei menţiuni.

Dar ce nu este legitim este să vedem oameni, care cunoscând bine despre ce este vorba, induc în eroare pe aceia cari nu sunt în poziţie de a cunoaşte lucrurile; este de a vedeà oameni cari au avut onoarea să guverneze această ţară şi cari aspiră încă să o guverneze, înşelând cu bună ştiinţă pe naivii cari 'i ascultă! S'au agitat masele cu copilării de felul acesta: că nimeni, în nici o comună, nu va mai puteà tăià o pasăre fără să plătească taxă; că se *pune bir* pe puii de găină din curte....

Voci. — Aşa este.

D. *Al. Marghiloman, ministrul justiţiei...* că cine plăteşte taxă de faţadă va mai plătì şi taxă pe venit; în fine marele economist al partidului în Cameră, d. Stolojan, a afirmat în adunare publică că nimeni nu va mâncà o bucată de pâine fără să plătească 40 lei taxă pe an. (Aplauze).

Atâtea afirmări, atâtea născociri! (Aplauze).

După 15 zile de antrenagiu sistematic al opiniunei publice, când s'a crezut că buba e coaptă s'a azmuţit lumea asupra Camerei.

D-lor, pentru a vă probà această gravă aţâţare nu mă voiu raportà nici la zisele jurnalelor, nici la rapoartele poliţiei, mă voiu raportà la oamenii de căpetenie ai partidului liberal, mă voiu întemeià pe cuvintele d-lor Stolojan şi Fleva.

In aplauzele adunărei dela Dacia, Dumineca trecuta, d. Stolojan astfel se exprimă:

„A spus un ministru că afară de Cameră sì de Rege încolo „nu sunt decât oameni cari se plimbă. *Vedeţi dar că oamenii „aceştia v'au uitat..*

„Aşa este: ochii cari nu se văd se uită. *De ce nu aţi „merge în ziua discuţiunei legei maximului să vă plimbaţi şi „pe dealul Mitropoliei, să le* **aduceţi aminte** *cu cinste şi cu „bine de existenţa d-voastră?*

„Sunt şi eu om de ordine, dar mi-aduc aminte de un pro„verb care zice: *frica păzeşte via.* Cu chipul acesta faceţi sa „aibă niţică grije de D-voastră; se ştie că acolo unde este un „popor viu şi conştient de drepturile si interesele lui, stăpânirea

www.dacoromanica.ro

„trebue să aibă grije de el, *să ştie că nu este de glumă cu dânsul!*

Ce va-să-zică acest limbagiu, şi nu limbagiul unui reporter, ci limbagiul înflorit al fostului ministru Stolojan? Aceasta va-să-zică; Regele? ficţiune! Parlamentul? ficţiune! Ce este adevărat?

Sunteţi voi mulţimea, voi numărul!

Dacă nici Regele, nici Parlamentul nu vă este pe plac, *pe ei băeţi!* (Aplauze).

De altfel ca să nu fie nici un fel de îndoială asupra acestor cuvinte, iată cum le încoronează D. Fleva. Debarcat numai de câteva momente, temându-se ca focul de artificii să nu fi fost tras îndestul de D. Stolojan, D. Fleva a găsit de cuviinţă să adaoge: „N'am să vă spun azi decât puţine lucruri. *Mâine aveţi să vor-„biţi D-voastră, sus şi energic pe dealul Mitropoliei*".

D. *N. Fleva*: Absolut inexact. Am spus: Am să vă vorbesc acum puţin, pentrucă mâine am să vorbesc la Cameră.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Mi se pare că un deputat înainte de a da o dezminţire trebue să fie sigur de însuşi *actele lui*; eu am tradus textual *La Patrie* care e un jurnal autorizat al D-v. (Aplauze).

D. *N. Fleva*: De unde ştiu eu ce spune jurnalul, nu ştiu de au fost stenografi. Am vorbit la 4000 oameni; să vină să spună mincinos, dacă nu e aşa cum spun eu. (Sgomot, întreruperi).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Vă lepădaţi azi de aceste cuvinte temerare după cele ce s'au petrecut eri; eri dimineaţă trebuia să vă lepădaţi de dânsele nu azi. (Aplauze).

După ce s'au încins inimile, după ce s'au domirit cei nedomeriţi, după ce s'a emoţionat tot ce era succeptibil de a se emoţionà, a venit argumentul final de care nu se leapădă nici un bun agitator; s'au desfundat buţile. (Aplauze prelungite).

Voci: Infamie, calomnie. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Eu înţeleg emoţiunea aceasta, pentrucă adevărul ustură, şi nici chiar vorbele de injurii, calomnie nu mă pot mişcà pentrucă înainte de a avansà ceva în Cameră, ştiind răsunetul pe care conştiinţele noastre trebue să-l aibă şi în afară de cameră, nu 'mi permit cevà decât cu acte în mână. La rampa gării 2 buţi de vin s'au împărţit de Nae Ionescu şi de un ziarist în contra căruia îmi rezerv să pui acţiunea publică în mişcare. (Aprobări).

www.dacoromanica.ro

Iar de faimosul Ghiţă Manolescu Lungu — îl cunoaşteţi ori nu D-lor din minoritate? — opt buţi au fost consumate.

Afirm că sunt dintre deputaţi cari ştiau de consumaţiunea aceasta din strada Italiană şi cari urmau cu grijă progresele ei, graţie unei birji care a urcat şi coborât de trei ori Dealul Mitropoliei.

Indrăzneşte să mă dezmintă cineva?

Lucrurile fiind aduse la punctul voit, s'a abuzat de demersul unor onor. comercianţi cari aveau să înmâne Camerei un protest şi la spatele lor s'a strecurat o mulţime, în care dacă au fost câţiva comercianţi, în mare majoritate s'au găsit cu totul alt soiu de oameni. Arestările operate şi actele încheiate ne-au dat în mână şi căruţaşi şi ovrei, şi străini, până şi doui birjari deghizaţi! Pentru legea maximului şi-au lăsat trăsura aceşi birjari spre a manifestà la Cameră?

Gândiţi că acestea nu sunt fire conducătoare de natură a aruncà o lumină bizară asupra mişcărei de eri?

Faţă de aceste pregătiri, ce am făcut noi? Am avut mansuetudinea să urmăm foarte înţeleptele poveţe ale preşedintelui Camerei, ca să lăsăm liber acces tutulor şi aşà liber, că vă aduceţi aminte când D. Fleva îşi puneà de eri premisele aici, o parte a tribunelor aplaudau. (Sgomot).

D. *Preşedinte*: Publicul are dreptul să se exprime în colegiile electorale nu la tribuna Camerei. (Aplauze).

D. *Fleva*: Nu puteţi să-mi faceţi mie o crimă dacă mă aplaudă.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu se începuse încă şedinţa; pe când majoritatea se adună într'o secţiune, mai multe incidente se petreceau la intrarea Camerei.

Doui dintre colegii noştri perorau prin mulţime cu atâta vioiciune, că unul a avut şi încăerarea cu şeful gardiştilor care căutà să menţină liniştea. Acolo era oare locul D-sale când are la dispoziţiunea sa tribuna Camerei pentru a se rosti... (Intreruperi).

D. *G. Lecca*: D. Triandafil ce zel dezvoltà acolo?

D. *V. G. Morţun*: Cer cuvântul în chestiune personala.

D. *Ministru al justiţiei*: In acel moment căpitanul Solomonescu a fost atacat şi ultragiat; comisarul Verusi a fost atacat şi ultragiat; primul procuror a fost ameninţat şi toţi erau

www.dacoromanica.ro

în exercițiul funcțiunei lor și în împlinirea datoriei. In momentul cel mai încordat, s'a proferat un strigăt, pe care l-am înregistrat cu îngrijire: „acum este momentul să vie Fleva!....“

D. *C. Nicolaescu*: Eu am zis să vie D. Fleva ca să vază ceeace se petrece în curtea Camerei.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: D-le Nicolaescu de ce zmulgi laurii d-lui Dobrescu? D-sa a zis aceasta. (Intreruperi).

D. *C. C. Dobrescu*: Toți ziceau să iasă deputații afară să vază ceeace se petrece în curte. (Sgomot)..

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: Notați bine D-lor, că eu nu scrutez intențiunile onor. deputat, care a zis aceste cuvinte; le ignorez *deocamdată*. Este însă foarte edificător, ca notă a situațiunei, să aud pe un deputat, în momentul când poliția păreà debordată, exclamându-se: „acum este momentul să apară Fleva!“ Reținеți aceste cuvinte: ele sunt pline de învățamant!

Nu este mai puțin adevărat D-lor, că în acel moment, sub ochii tutulor, căpitanul Solomonescu erà lovit, că Verusi, care vreà să restabilească ordinea, erà bătut și că forța publică a trebuit sa facă șapte arestări pentru ca să degajeze intrarea Camerei. Cum că arestările au fost bine făcute, este proba ca imediat parchetul fiind sezizat și judecătorul de instrucție chemat, s'a emis mandate de depunere în contra acelora cari au ultragiat.

Vedeți că până acum nu se adevereşte că prevocațiunea a venit dela noi! nu se adevereşte că năvălirea poporului pe dealul Mitropoliei, nici însemnarea lucrurilor petrecute aci, să fi fost una din acele curse în care escelau polițiile de odinioară, polițai al căror zel se dezvoltă și astăzi în culise, tot după fornrele dela 1887 și 1888. (Aplauze).

Se liniștise lucrurile în destul ca o parte din membrii guvernului sa se poată duce la Senat, când între 4 și 5 ore multimea, care cu încetul fusese respinsa din curtea Mitropoliei, dar care ocupà însă accesul ei, a început să atace oameni inofensivi; cea dintâi victimă a fost un tânăr reporter al unui jurnal conservator, căruia i s'a zis murdării și s'a aruncat pietre. Puțin după aceia, D. Carp a avut și D-sa să se plângă de neomeniile

www.dacoromanica.ro

unui individ, care desigur că numai pe poporul român nu-l reprezentă în starea în care erà. (Aplauze). I-a aruncat o murdărie însoţită de huiduieli. Erà manifest că răzvrătitorii cercau să reînceapă turburările. Erà deci o datorie imperioasă pentru poliţie de a protege eşirea deputaţilor şi din majoritate şi din minoritate, (întreruperi) întrucât erà de temut ca necuviinţe să se întâmple pe nemerite, după cum un agent provocător ar fi putut azmuţi asupra cutărui sau cutărui trecător.

Sergenţii de stradă n'au apucat să facă câţiva paşi pentru a degajà strada şi au fost primiţi cu o grindină de pietre. Atacul a fost atât de violent că dacă prefectul de poliţie nu se puneà în persoană în capul lor, rândurile erau rupte. Numărul răniţilor indică îndestul cât au fost de maltrataţi aceşti fideli păzitori ai ordinei.

La acel moment numai, s'au chemat jandarmii călări cari au fost însărcinaţi să deschidă drumul, fără violenţă până la podul halelor...

D. *Ioan Lecca*: Nu este exact; eu eram acolo şi am văzut trupa făcând şarje.

D. *Nicolaescu*: D. ministru nu ştie; nu erà acolo. Întrebaţi pe d. Ionel Grădişteanu dacă trupa mergeà la pas sau în goană mare.

D. *Al. Marghiloman, ministru justiţiei*: Afirmaţi, d-le Lecca că aţi fost acolo. Se adevereşte atunci probabil, ce mi s'a raportat despre D-voastră. Când jandarmii primiţi şi ei cu pietre, se întorceau mai repede de cum plecase, d-voastră într'un avânt patetic aţi zis celor ce vă însoţeau: „aide noi să ne punem sub picioarele lor.

D. *Caton Lecca*: Cine v'a spus aceasta?

D. *Al. Marghiloman, ministru justiţiei*: Mi s'a raportat.

D. *Caton Lecca*: Este o minciună. (Sgomot).

D. *V. G. Morţun*: Eram şi eu acolo; este o minciuna.

D. *Ioan Lecca*: Este o minciună. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman, ministru justiţiei*: Dacă credeţi că acest incident,—dealtmintrelea întrun nimic supărător pentru reputaţiunea unui amic al poporului, — nu trebue mentinut, incident pe care l'am avansat cu o extremă rezervă, atunci d-le Lecca îl retrag; căci nu mă preocupă pe mine circumstantele accesorii

www.dacoromanica.ro

cari se grupează împrejurul faptului de căpetenie. Ceeace mă preocupă este punctul legal dela care începe pentru trupă, pentru guvern, pentru ordinea socială, dreptul de legitimă apărare. Când jandarmii, când sergenții de oraș nu au uzat de armă: când aceştia nu au avut nici tesacul scos; şi când astfel au fost atacaţi cu pietre, credeți că nu erà în drept să curețe locul de lumea adunată şi să lase circulația liberă? (Aplauze).

Şi credeţi că nu erà în dreptul altor trupe să le deà ajutor chiar cu arma, chiar cu şarje, când îi vedeau atacaţi, răniţi, bătuți?

Apoi, d-le Fleva, ce probă mai bună să vă dau de violența cu care erau atacați, când cu o lovitură de piatră a căzut mort calul jandarmului Rosen?

D. *N. Fleva*: Dar ce căutà jandarmul peste el fără somațiune? (ilaritate).

D. *Al. Marghiloman ministrul justiției*: Dacă mergem pe acest povârniș, o să rog pe d. Fleva să adaoge la legenda ce căută a făuri asupra zilei, că în cazul de față „calul a început" (Ilaritate).

Mă întorceam dela Senat, când sunt informat de unul din colegii noştri, d. Lazăr Niculescu, de învălmăşeala ce erà la Mitropolie. Mă repezii la poliție să cer informațiuni dela biroul telegrafic al Camerei. Mi se răspunde că totul este în liniște, că continuă dezbaterea şi că vorbeşte d. Stoicescu.

La poarta poliției găsesc pe d. deputat Voinov şi pe d. senator Simionescu, cărora, față cu mai mulți ofițeri, d. Polihroniade un jurnalist le povesteà că a fost încăerare pe piața Ghica şi că se aruncă cu pietre de pe o baricadă care închide podul halelor. Onorabilii mei amici au voit să mă opreascu, până la noi informațiuni — d. Voinov este de față — dar eu am sărit într'o birje şi am luat drumul spre Cameră. Am parcurs liniştit cheiul, când să întorc colțul uliței şi să apuc spre Mitropolie, văd că doi mişei se pitulează la spatele trăsurei urmărind'o cu mâinile pline cu pietre. Cum s'au simțit descoperiți au huiduit, şi la acest semnal, de pe partea cealaltă a cheiului o bandă numeroasă începe să arunce cu pietre. Aceştia erau „poporul suveran al d-lui Fleva" (aplauze, ilaritate) care repezeà droaie de pietre asupra unui om singur şi au făcut-o fără nici un fel de somație, te asigur d-le Fleva! (aplauze).

www.dacoromanica.ro

N'am în suvenirile mele nimic care să mă desemne animadversiunei particulare a păturei bucureştene care mă bombardase ; nu erà greu de ghicit, deci, că nesocotiţii aceia aveau lozinca lor şi că erau desemnaţi anume acei cărora trebuià să le facă această primire.

Cincizeci de paşi mai departe, eram la adăpostul proiectilelor, şi membrii parchetului, pe care 'i găsesc acolo, mă informează că aşà se petrece lucrul de mai bine de o jumătate oră.

De două ori sergenţii cercase să degajeze podul şi de două ori fuseseră respinşi cu pietre şi popriţi de un soi de baricada. In adevăr turburătorii târăsc în capul podului vagonetele care servesc la evacuarea gunoaielor din hală, târăsc şi calul mort înaintea lor şi din acel adăpost ţineau la distanţe trupele de poliţie

Cum se califică, domnilor adversari, atentatul acesta? In momentul când eram pus în curent, văd sosind despre Mitropolie pe d. prezident al consiliului, însoţit de mai mulţi deputaţi.

Cu toţii l'am conjurat să se urce în trăsură şi să nu se expună a trece pe cheiu. D-sa n'a voit să ţină seamă şi a zis că este de datoria d-sale să vadă ce se petrece (aplauze).

Atunci însoţit de deputaţii Andrei Popovici şi Sturdza Scheianu, de d. senator Ciolac, de d. prefect Rasty, de avocatul. Brăescu care erà şi el prins între noi şi de mine, onor. preşedinte al consiliului a avut onoarea să fie absolut lapidat timp de trei minute. Din cei cari imediat îl înconjurau, D. Brăescu a primit două pietre în piept; eu am primit una în pălărie, d. Popovici a fost de două ori atins ; din fericire d. preşedinte al Consiliului a fost aproape indemn. Cu cât înaintam pe malul drept cu atâta horda bătăuşilor ne urmà pe cheiul din faţă, azvârlind cu mâna şi cu praştia atât de violent că zburau proiectilele peste noi şi răzbeau în grădina doamnei Bălaşa. Acea mulţime mergeà spre podul din calea Rahovei ca să ne taie drumul. In acel moment, primul-procuror a chemat trupa care se aflà pe piaţa Ghica, şi escuada locotenentului Socec răuşind să desprinză vagonetele a şarjat pe podul halei, ceeace a adus o diversiune care ne-a permis să ne continuăm drumul spre centrul oraşului.

Ei, vă întreb, la acest moment; cine are răspunderea celor ce se petrec? Vă întreb : ce justificaţiune, ce scuză pot aveà răzvrătitorii cari atacă pe reprezentanţii Naţiunei şi membrii Gu-

www.dacoromanica.ro

vernului, când aceştia pacinici, nearmaţi, neîntovărăşiţi de nici o forţă armată a cărei apariţiune să deà pretext la provocaţiune se întorc la casele lor?

Vă întreb: în crize de felul acesta, care e datoria autorităţei? Să plece pe la spate ca să evite conflictul, ori să meargă înainte să vază drept în ochi ce este în ziua de azi, orice poate aduce ziua de mâine? Aceasta am făcut-o. Ne-am uitat în ochii D-voastră, şi credeţi-mă că, dacă până aseară eram dispuşi să tratăm acestea ca momente de ispită, mai bine inspiraţi azi vom aveà grija pe viitor să le prevenim şi să le reprimăm. (Aplauze prelungite).

S'a vorbit de sânge vărsat şi după formula cunoscută l'aţi şi proclamat cetăţenilor pe cale de afişe. Eacă proclamaţiunea D-voastră:

„La exerciţiul pacinic al dreptului de protestare, guvernul a răspuns cu arma şi sângele vostru a curs".

Care sânge, d-le Fleva?

Vă aduc rapoartele parchetului, vă aduc pe acela al directorului serviciului sanitar. Din el se constată că sunt răniţi.... cine? cetăţeni manifestanţi? nu! ci 21 de sergenţi şi de jandarmi, fără a enumărà pe d-nii căpitan Solomonescu şi locotenentul Botez ale căror leziuni n'au fost examinate. Intraţi la spitalul de devale şi vedeţi în ce stare sunt sub-comisarul Catana şi brigadierul .Rosen!

Aţi vorbit de răniţii d-voastră dela spitalul Brâncovenesc. Se vede că membrul influent al clubului liberal care a mers acolo în inspecţie, nu v'a adus rezultatul anchetei sale. Am văzut pe acel membru influent repezindu-se la spital să constate.

D. *C. Leca*: Eu eram acela.

D. *ministru al justiţiei*: Apoi nu pot oare vorbi de un membru important, fără să fie un d. Lecca (aplauze prelungite, întreruperi).

Nu, D-le Lecca, membrul influent nu eşti D-ta; nici nu face parte din Parlament.

D. *C. Lecca*: Fără d. Carp poate ai fi şef de biurou. Nu te mai lăudà.

D. *Al. Marghiloman ministru al justiţiei*: S'a văzut zic, repezindu-se la paturile pretinşilor schingiuiţi şi înapoindu-se cam ploat, când printre hainele răniţilor n'a găsit decât chipiuri şi mondire

www.dacoromanica.ro

Singurii răniți în spitalul Brâncovenesc erau absolut numai modeștii reprezentanți ai ordinei publice.

Puteți însă să înscrieți în martirologul liberal 2 cetățeni, Alexandru George și Teodor Brațu; dv. îl numiți *Brutu*, fiindcă sună mai bine (ilaritate), care după un pansament sumar a refuzat de a primi asistența spitalului și s'a retras la domiciliul său. Celalt este la Colțea, în îngrijire bună, dar și sub pază bună, pentru că mai are compturi de lichidat cu justiția.

Unde sunt oamenii uciși de armată? Unde sunt victimele D-voastre? Unde sunt probele crimei noastre? Noi vă arătăm probele isprăvilor d-v.

Nu considerăm, domnii mei, cele petrecute eri decât ca un incident pe care toți trebue să-l regretăm.

Din fericire, când vre-un răzvrătit plătește cu pielea lui, poți fi sigur că nu e decât o unelță; provocătorii stau la adăpost. Mai întotdeauna au în față oameni aduși să facă o operă pe care nu o știu, de multe ori chiar simpli salariați: cei cari i-au împins nu se vâră între dânșii.

Ai vorbit adineaori, d-le Fleva, de oamenii cari trec pe din dos; treceți examenul de conștiință și fă-ți *mea culpa*.

Ce învățământ însă se degajă din ziua de eri?

Suntem vis-à-vis de un partid care, cel puțin pentru o parte din membrii lui, pare a renunță la lupta legală și a nu mai avea pacienta să aștepte dela jocul firesc al constituțiunei noastre puterea care a căzut din mâinile lui sleite.

Suntem vis-à-vis de un grup care pretinde că țara legală nu e aici, nu e în Senat, și pretinde că țara legală e acolo unde e numărul, numărul bun de ademenit și mai lezne de ametit, numărul pe care îl turburi cu vorba, pe care îl momești cu minciuna, și v'am dovedit că nu i s'a măsurat nici una din aceste infuziuni.

D. *Nicolaescu*: Aceia sunt alegătorii nostri.

D. *ministru de justiție*: Pentru cinstea Târgoviștenilor cari te-au ales, lasă-mă să sper că nu erà nici unul din ei în turma de eri.

Da, d-nii mei, ne gásim vis-a-vis de un grup care dezertează lupta din parlament pentru lupta de stradă; însă acel grup ar trebui să-și aducă aminte că dacă un partid abdică la însuși

www.dacoromanica.ro

demnitatea de partid, el numai devine decât o *facţiune* şi că contra facţiunilor sunt alte mijloace decât în contra partidelor (aplauze).

Ar trebui cel puţin ca acei cari pun în joc această acţiune, să aibă conştiinţa să vestească pe oameni asupra consecinţelor legale ale acţiunei la care îi înghie.

Ce s'a făcut eri, este pur şi simplu o crimă prevăzută şi pedepsită de codul penal. Articolul 93 din codul penal nu are destulă severitate pentru atrupamentele cari ar voi să siluiască o Adunare legiuitoare sau pe membrii ei.

Ei, d-le Stolojan, d-le Fleva, aţi spus mulţimei pe care în întrunirea de alaltăeri o poftiaţi să vie în dealul Mitropoliei, 'i-aţi spus? „Mergeţi oamenilor, să ştiţi însă că se poate întâmplă rău de voi! Legea este aspră de tot!"

Nu le-aţi spus; 'i-aţi lăsat în ignoranţă (aplauze).

Şi rătăcirea aceasta a poporului o continuaţi până şi pe tribuna Camerei. N'aţi zis, adineaori, că „huiduiala — neapărat şi lapidarea care o însoţeşte — este represalia legitimă a disprețului unui ministru".

Cum? mulţimea atacă cu pietre şi cu arme....

D. *C. T. Grigorescu:* Nu cu arme.

D. *ministru al justiţiei*: Şi cu arme, d-le Grigorescu, căci s'au tras patru focuri din hală asupra jandarmilor (sgomot).

Nu voiu lăsà fără protestare să ziceţi că atunci când o bandă atacă cu pietre armata, aceasta este o legitimă indignare, o justă represalie în contra disprețului mai mult sau mai puţin hipotetic al unui ministru.

D. *P. P. Carp*: Cer cuvântul.

D. *ministru al justiţiei*: D-le Fleva, v'aţi gândit la nenorocirile pe care le pot aduce asupra acestei ţări teoriile d-voastră?

Noi, d-lor — şi sfârşesc asupra acestei declaraţiuni — ne cunoaştem datoria; ne vom face datoria, *toată datoria* şi cea d'intâi datorie va fi de a protege suveranitatea acestui Parlament (aplauze).

Şi pentru aceasta nu vom aveà mare merit, fiindcă vom aveà doui colaboratori puternici. Intâiu ridicolul odios care va rămâne pururea lipit de tentativa d-tră de eri şi al doilea bunul simţ al poporului sănătos din Bucureşti (aplauze prelungite).

www.dacoromanica.ro

LEGEA MAXIMULUI

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 9 APRILIE 1893

In şedinţa Senatului dela 9 Aprilie 1893, D. D. A. Sturdza interpelând în aceiaşi chestiune, şi anume „asupra condiţiunilor în care se urmă votarea legei maximului" D. Al. Marghiloman dă următorul răspuns :

Domnilor Senatori,

Voiu fi scurt, pentrucă explicaţiunile mele se vor mărgini la incidentul de ieri.

Asupra celor petrecute la 5 Aprilie am avut ocaziunea să ne rostim pe larg, şi cred că istoricul zilei aceştia a rămas fără răspuns şi fără refutaţiune.

D. Sturdza a început zicând că : „din cele ce se petrec de câteva zile rezultă că guvernul voeşte să zmulgă o lege sub presiunea baionetei". 'I voi răspunde : — şi nimeni nu mă va contrazice, — nu ; din cele ce se petrec de câteva zile rezultă altceva ; rezultă că s'a cercat a se impune guvernului retragerea unei legi sub presiunea uliţei !

Guvernul acesta, şi nici un guvern conştient de misiunea lui, nu va voi să retragă o lege sub o asemenea ameninţare.

A mai zis D. Sturdza că, decâteori sub această Domnie, — Domnia Regelui Carol, — s'a cercat cevà în contra libertăţilor publice, opiniunea publică s'a mişcat.

Binevoiţi, vă rog, a spune cari sunt momentele din istoria regimului prezent în cari această tentativă a fost făcută, ca să putem judecà şi aprecià ? Pe cine acuzaţi şi la cine vă gândiţi ?

www.dacoromanica.ro

Care a fost mişcarea opiniunei publice în aceste 14 zile din urmă ? să v'o spun eu.

Se aduce în dezbaterea Parlamentului o lege fără nici un fel de tendinţă de partid, o lege fără nici un fel de culoare politică, o lege pur comunală, o lege asupra căreia un guvern poate să accepteze orice tranzacţiune, poate să ajungă la orice fel de concesiuni, poate chiar să o retragă fără să se înjumătăţească autoritatea lui.

Cu toate acestea, asupra unei asemenea legi aţi avut Dv. iscusinţa oţelită prin atâţia ani de aşteptare, aţi avut meşteşugul să aţâţaţi acea parte a publicului care are tot de câştigat în momentele de turburare, şi nimic de pierdut.

Aţi mers oare prin adunări ca să ziceţi publicului francamente ce este în această lege ? Ce s'ar puteà admite dintr'însa şi ce nu ? Nu. Aţi mers acolo pe când agenţii Dv. cutreerau mahalalele, şi aţi ameţit spiritele propovăduindu-le că, prin legea maximului, se pun taxe asupra copiilor, asupra puilor de găină. Râsete, aplauze.) Aţi vorbit de împiedicarea femeilor caznice de a mai face bulion şi dulceţuri în casă ; aţi vorbit că oamenii nu vor mai puteà să aibă o înghiţitură de pâine, fără să plătească 40 de lei taxă asupra făinei. (Aplauze.) — D. Stolojan a zis chiar aceasta într'o adunare publică. — S'a mai vorbit de condiţiuni cari ne sunt impuse de străini ; s'a vorbit de taxe cumulative şi asupra venitului caselor şi asupra metrilor de faţadă ; s'a vorbit, în fine, de tot ce nu este în lege şi de tot ce nu poate fi în lege. Iată cu ce mijloace aţi putut ademeni pe unii, rămânând ca pe alţii să'i duceţi cu bani şi cu băutura.

La 5 Aprilie aţi împins pe dealul Mitropoliei pe căruţaşi şi alţi muncitori rătăciţi ; aţi fost îndrăzneţi până la temeritate. Ieri însă, nu 'i-aţi mai avut la spatele Dv. ; aţi fost moderaţi şi nu aţi îndrăznit să mergeţi mai departe, căci eră pielea Dv. în joc. (Aplauze).

In ziua de 5 Aprilie am avut un învăţământ aspru, acela de a nu ne mai încrede în cuvintele blajine şi în asigurările opoziţiunei.

Am lăsat să treacă o manifestaţiune a comercianţilor cari aveau să înmâne preşedintelui Camerei un protest şi la spatele manifestaţiunei s'a strecurat sediţiunea.

www.dacoromanica.ro

Au trecut comercianţii pe cari, dealtmintrelea, cu toţi îi credem nevinovaţi de ce s'a petrecut, dar a rămas mulţimea rătăcită, mulţimea avinată, căreia nu i-a lipsit decât un şef în ziua aceea ca să complecteze opera şi să facă invaziune în Cameră. (Aplauze).

Asupra acestui punct, D-nii mei, nu avem numai depoziţiunile martorilor cari au auzit pe un deputat strigând : „Acum este momentul să se arate Fleva". Pe când un coleg al lui repetă în gura mare : „Chemaţi pe Fleva". Avem însă şi mărturisirile lor !

Vă rămâne totdeauna dovadă că, în momentul precis când la peronul Camerei poliţia şi căpitanul gardiştilor erau bruscaţi de o haită de oameni, când comisarul Verussi erà bătut, în acel moment precis a lipsit scânteia, *a lipsit poate curajul* ; şi nu am avut astfel să înregistrăm pe ziua de 5 Aprilie plata năvălirei asupra unei Camere române, rămânând numai o tentativă ridiculă al cărui suvenir odios va cădeà pururea asupra Dv. (Aplauze).

Ziua de 5 Apriiie ne-a servit de învăţământ. In ziua de 6 Aprilie s'a căutat să se reînceapă scenele de dezordine cari au caracterizat seara de 5 Aprilie, dar s'a simţit pe dată efectul salutar al măsurilor de poliţie luate cu preciziune şi din timp, aşà că pofta răzvrătitorilor, având oarecum să se măsoare cu pericolul a scăzut in proporţiune.

In ziua de 8 Aprilie nu aţi voit să respectaţi o zi augustă pentru ţara întreagă, nu aţi voit să respectaţi ziua care încoronà o jumătate din viaţa unui Monarch consacrată unei ţări. Regele aveà 27 ani de Domnie şi 54 ani de viaţă. Şi acea zi aţi ales-o Dv. ca să pregătiţi o nouă manifestare pe strade, sub prilejul de a duce cunune, în corpore, la mormântul lui Rosetti. Da ; acesta erà motivul aparent, însă motivul real să vi'l spun eu ; l'a dat pe faţă strigătul — asupra căruia v'aţi despărţit la adunarea din Str. Clemenţei — „La Palat".

D. *D. Sturdza* : Minciuni ! (Sgomot, protestări).

D. *Ministru al Justiţiei, Al. Marghiloman* : Mie personal imi daţi această dezminţire, D-le Sturdza ?

D. *D. Sturdza* : Aceluia care v'a spus acest lucru. (Sgomot)

D. *P. S. Aurellan* : Cine v'a spus, D-le ministru, că am zis să mergem la Palat ? (Sgomot).

www.dacoromanica.ro

D. *ministru al justiției, Al. Marghiloman*: Pe D-ta te acuz eu oare D-le Aurelian?

D. *Gr. M. Sturdza*: (Adresându-se D-lui D. Sturdza). Nu se zice acì cuvântul de *minciuni*; afară de acì, la întruniri... (Sgomot).

D. *ministru al justiției, Al. Marghiloman*: Nițică liniște. Suntem de atâtea luni obiectul tutulor ultragiilor în presă și în adunări; nu e fapt al vieței noastre publice sau private de care să nu se agațe câte o injurie; tot personalul nostru a fost și este maltratat în gradul că un fost ministru — și care speră să devină încă ministru — a putut adineaori să zică că sub-prefecții au fost pururea și cu drept cuvânt acuzați de a fi jefuitorii poporului.

Suntem de atâta vreme obișnuiți cu dezlănțuirile acestea de vorbe. încât chiar când ele vin dela D. Sturdza nu ne mai pot atinge. (Aplauze).

Vreți să vă spun, D-le Aurelian, care e rolul D-voastră, amândoi, în momentul de față? Este acela al lui Ledru Rollin, care, după ce a vrut să dispereze o Cameră, a eșit el pe o fereastră; când i s'a reproșat faptul că el, deputat, a cercat cu mulțimea să răstoarne Camera, a zis: „Ce vreți? eram *șeful* lor; căutà *să-l urmez*". (Ilaritate).

Așà sunteți și D-voastră. V'a luat coada înainte, și cum ea merge în pas gimnastic, ați început și D-voastră să alergați, de frică să nu lipsiți la *rendez-vous*, când o ajunge dânsa.

D. *Gr. M. Sturdza*: Cer cuvântul.

D. *ministru al justiției, Al. Marghiloman:* Or, D-nii mei, învățământul dela 5 Aprilie ne impuneà o datorie absolută aceea de a împiedecà o nouă manifestațiune scandaloasă care, anunțată cu forme blajine, aveà să devină pe urmă sedițiune. Nu am voit, D-nii mei, ca ceeace a avortat la Cameră să avorteze și la Palat, pentru că Palatul regal nu e al D-voastre, nu e al nostru, ci al țării, și nu trebue să devină arena în care se golesc luptele de partid. (Aplauze prelungite).

Manifestați cât veți voi; vorbiți în Cameră și în Senat; țineți întruniri; luptați în comisiile electorale; descindeți în popor și peste tot veți găsì și cuvântul și pieptul nostru; dar nu la Palat.

Am fost largi în ziua de 5 Aprilie; n'am pus pe nimeni

www.dacoromanica.ro

la minte, şi bine am făcut, ca să rămână bine stabilit că toate provocaţiunile au pornit dela D-voastre. Am împins pacienţa la limita extremă, dar sunt momente când indulgenţa devine neputinţă sau crimă. Or, nu suntem nici neputincioşi, nici nu voim să fim criminali; căci am fi criminali dacă am dosì postul de onoare, — eminamente de onoare, — în aceste momente când un partid încetează de a luptà pe căile legale.

E datoria guvernului de a menţine principiul de ordine, care e garanţia tutulor partidelor.

Nu trebue să introducem în moravurile politice ale acestei ţări că ar fi cevà mai presus de Cameră, de Senat şi de Rege: mulţimea şi puterea numărului ei.

Chiar dacă legea, prilegiu al acestei mişcări, ar fi deplorabilă; chiar dacă ar aveà toate cusururile imaginare pe cari i le-aţi găsit; chiar dacă ar fi flancul la toate criticile şi suspiciunile cari s'au formulat, şi încă nu ar aveà dreptul mulţimea să violenteze voinţa Camerei şi Senatului. Oricât de rea şi impopulară ar fi o asemenea lege, tot ce puteţi cere e să daţi întâlnire la alegeri, acelora cari au făurit'o, şi acolo să obţineţi dela popor ratificarea părerei D-voastre.

Ei, D-lor, fiind date aceste premise, a căror justeţe nu o va tăgăduì nimeni, nici chiar D. Sturdza, om de guvern şi de autoritate când e la putere, sau când coada nu 'l târăşte pe stradă, fiind dată justeţa acelor premise, ce erà de făcut pe ziua de ieri decât să închidem toate căile cari puteau să conducă mulţimea la Palat; şi aceasta am făcut'o.

Aţi ţinut, D-lor liberali, o adunare eminamente facţioasă şi eşită din Constituţiune, pentrucă art. 26 al Constituţiunii interzice adunări în loc deschis, şi noi am împins mansuetudinea până a vă lăsà să sleiţi şi această ultimă formă a ilegalităţii; când aţi eşit din acea adunare, aşà de bine aţi rupt cordonul de sergenţi, încât nici nu mai puteau să vă bareze uliţa; aţi împins tot înaintea D-voastre, şi nu v'aţi oprit decât când procurorul v'a făcut două somaţiuni legale şi a chemat trupa.

Vă plângeţi că somaţiunile au fost făcute aşà de repede, încât vi s'au părut că trei somaţiuui au fost făcute într'un asigură.

Să vede că, în momente de frică, bate tare inima şi trece vremea iute!

www.dacoromanica.ro

Ce e adevărat, e că procurorul pe care şi pe dânsul 'l aţi adăpat cu amenităţile limbagiului D-voastre public, 'l aţi chemat canalie, trădător, numai ştiu ce!

El nu a lipsit un singur moment dela cuviinţă, nici faţă de D-voastre, nici faţă de acei cari vă însoţeau.

Două somaţiuni rămăsese fără efect şi la ele mulţimea răspundeà: „înainte“ Când aţi început să parlamentaţi D-voastre cu procurorul, aduceţi-vă aminte, D-le Sturdza, că la primul angajament ce aţi luat de a vă retrage, a încetat imediat şi orice ameninţare din partea autorităţii. (Aplauze).

Păcat că nu s'a găsit la faţa locului un scriitor umoristic care să ne dea tabloul deplin al acelui moment, transformat de D-voastre în tragedie, dar în care refuzăm de a recunoaşte altceva decât o năzuinţă, un simptom! Ce subiect mai frumos?

D. Dimitrie Sturdza, cu o cunună de flori în mână pentru mormântul lui Rosetti — manele lui Rosetti a trebuit să tresară la această ironie a soartei! în mijlocul stradei, protestând de intenţiunea pacifică a unui cortegiu care vociferà ca să treacă pe la palat!! (Aplauze).

Acesteà sunt incidentele de ieri. Avem fericirea de a constatà că nu a fost nimeni îmbrâncit, nimeni molestat, nimeni rănit; avem însă dezagrameutul de a înregistrà că, atunci când o bună distanţă se pusese între reprezentanţii autorităţii şi manifestanţi, autoritatea a fost huiduită, şi că, decâteori treceà prin apropiere fie un militar, fie un agent al parchetului, manifestanţi au reînceput... nepoliteţele lor. Vedeţi cât de parlamentar vreau să fiu cu D-voastre în reproducerea faptelor (Aplauze).

Dar toate s'au sfârşit, căci aţi considerat şi D-voastre că sunt margini la toate şi că poate aţi sleit limitele a tot ce erà permis.

Să ne rămâna ziua de eri ca învăţământ, şi unora şi altora: D-voastre ca să reintraţi în firea legală şi ca să vă mărginiţi în luptele din Parlament până ce să vină timpul de a le încinge mai departe, în comisiile electorale; nouă, ca să ne întărească în sentimentul că, de câteori autoritatea voeşte să-şi facă datoria, sediţiunile de ocaziune devin manifestaţiuni de operetă. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

Aţi fost la 5 Aprilie însoţiţi de căruţaşi, de câţi-va tabacari şi câţi-va măcelari; lucrul erà serios; acei cari împingeau lumea erau la spate, iar ceilalţi înainte, şi aceştia dădeau, dar acceptau să se deà şi în ei.

Ieri numai erau nici căruţaşi, nici pantaloni creţi; eraţi reduşi numai la jachetele din club şi la câţiva elevi din şcoală, pe cari nişte profesori nedemni de misiunea lor îi împinsese acolo, şi n'aţi îndrăznit să înaintaţi; v'aţi mărginit a venì numai până în faţa autorităţii şi, la cea dintâiu ameninţare, la cea dintâiu somaţiune, v'aţi retras poate mai repede decât veniserà-ţi. (Aplauze frenetice).

Iată, D-lor, ce s'a petrecut ieri.

Să sperăm că acì se închide ciclul manifestaţiunilor de strade, rămânând absolut deschisă tribuna în Parlament, tribuna în adunările publice, tribuna în presă. Acolo vă dăm întâlnire, siguri fiindcă vom aveà la spatele nostru naţiunea sănătoasă şi pe tot ce are conştiinţă de bine şi de regulă în această ţara. (Aplauze prelungite).

www.dacoromanica.ro

DEZORDINILE DIN 5 APRILIE 1893

(AGITAŢIA CONTRA LEGEI MAXIMULUI)

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 20 APRILIE 1893

A doua zi, în şedinţa dela 7 Aprilie 1893, d. C. C. Dobrescu-Prahova, anunţă o interpelare asupra arestările săvârşite în urma dezordinelor dela 5 Aprilie 1893. Această interpelare e dezvoltată abia în zedinţa dela 20 Aprilie 1893, când d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, dă următorul răspuns interpelatorului:

Domnilor Deputaţi,

Imi veţi permite să mărginesc răspunsul meu la punctele scrise din interpelarea d-lui Dobrescu şi să neglijez lungul său discurs.

Acest discurs l-am mai auzit acum 15 zile; este cunoscută versiunea pe care partidul liberal voeşte să o acrediteze asupra incidentului dela 5 Aprilie, cum că provocarea a venit din partea guvernului şi violenţele din partea agenţilor săi.

Asupra acestui punct cred că opiniunea publică este destul de lămurită, pentru ca să nu mai avem mare lucru de zis.

Dealtmintrelea, acolo unde glasul D-lui Fleva a rămas fără ecou, lăsaţi-mă să cred că vocea D-lui Dobrescu nu va găsi mai mult răsunet. (Aplauze).

Este vorba, în textul interpelărei, de măsurile extraordinare luate în ziua de 5 Aprilie, de arestările făcute, de violarea domiciliilor săvârşite de către agenţii poliţieneşti prin suburbiile Capitalei.

www.dacoromanica.ro

Fiindcă s'a citat nume şi s'a enumărat cazuri, datoresc Parlamentului oarecari explicaţiuni.

Am, d-nii mei, aci lista completă a arestărilor operate în ziua de 5 Aprilie şi în zilele cari au urmat; ele au fost toate în *număr de 12.* Afară de acelea cari s'au operat în *flagrant delict* în curtea Mitropoliei. Arestările sau făcut în puterea de mandate ale judecătorilor de instrucţie, iar nu admistrativ cum s'a pretins. Unele din aceste mandate, cum sunt acelea cari privesc pe d-nii : Dioghenide şi Dr. Chiţu, nu au fost confirmate de tribunal ; celelalte, afară de 3, unde judecătorul de instrucţie a pronunţat dela dânsul liberarea, au fost confirmate de tribunal.

Avem azi în rezumat, şease arestaţi, a căror liberare pe cauţiune a fost respinsă de camera de punere sub acuzaţiune, adică de Curtea de apel.

Iată la ce se reduc arestările despre cari s'au făcut atâta caz ; vedeţi cel puţin că legalitatea cea mai prefectă a fost respectată. Trec la punctul al doilea : „ s'a atentat la eliberarea presei prin arestarea ziaristului Dioghenide".

Iată cum stau afacerile d-lui Dioghenide şi subsidiar aceea a d-lui dr. Chiţu, al cărui nume s'a pronunţat.

Departe de mine de a stabili acî în Cameră vinovăţia sau nevinovăţia d-lor, tot ce pot afirmà este că d. Dioghenide a fost arestat în prima dată aci în curtea Mitropoliei şi relăsat după intervenţiunea primului procuror; chemat a doua zi prin mandat judecătoresc şi depus tot prin mandat judecătoresc în timp de trei zile, d. Dioghenide este dat in judecată sub calificaţiunea de ultragiu prin loviri aduse unui comisar poliţienesc dela secţiunea 19, d. Costantinescu. Tot asemenea este cu d. Chiţu care a fost, arestat nu pe când pansà nu bolnav, ci pe când se refugiase sub nn pod, loc ciudat ales pentru a face pansamente.

Singurul lucru ce pot să vă spuń eu este că astăzi nici d-voastră, nici mie nu ne aparţine apreciaţiunea faptelor ; este justiţia, ea va zice ultimul cuvânt. Aveţi puţină pacienţă, pentru că presupun că aveţi încredere în tribunalele ţărei.

Tot la punctul al doilea găsesc „că s'au dat libertăţii de întrunire o lovitură prin oprirea sălilor de întruniri".

D-nii mei, dacă ar fi cineva în drept să se plângă că vre-o dată a fost jignit în dreptul său de a se întruni, este partidul conservator.

www.dacoromanica.ro

Istoria anilor cari au precedat pe 22 Martie 1888 nu este aşà departe încât datele ei să nu fie în mintea fiecăruia; slavă Domnului, partidul liberal s'a bucurat dela 1888 încoace, de cea mai nemărginită libertate a întrunirilor. S'a întins respectul acestei libertăţi aşà de departe că în ziua de 8 Aprilie, noi, conservatorii, noi, reacţionarii, după cum ziceţi d-voastre, v'am lăsat să vă întruniţi neturburaţi *într'un loc neînchis.* Vă rog să citiţi art. 27 din Constituţiune şi veţi vedeà până unde acea întrunire dela 8 Aprilie n'a fost o întrunire permisă de Constituţiune, ci a fost o întrunire pusă de lege sub privigherea poliţiei.

D. *N. Fleva*: Local neacoperit zice Constituţiunea. Localul erà închis.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Uşier, treceţi Constituţiunea d-lui Fleva să vadă ce zice în ea.

D. *N. Fleva*: Acela nu erà local deschis.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Sunt vecin cu localul d-voastre de întrunire şi v'am văzut când v'aţi întrunit într'o grădină. Aceasta nu o veţi contestà.

D. *Al. Lahovari, ministru de externe* : In sensul acesta şi curtea Mitropoliei este local închis.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei* : Ziceam că libertatea întrunirilor a fost atât de respectată încât nu s'a intervenit ca să se împiedice o întrunire neautorizată de Constituţiune.

Vedeţi bine că, în materie de liberalism şi de practică largă a Constituţiunei, aveţi mult încă de învăţat dela noi!

Vă plângeţi că nu v'aţi putut întruni în sala Dacia? Apoi de! Mi se pare că d. Filipescu v'a înleznit calea până a şi achità chiria pentru d-voastre. Se vede însă că sunt unele elane generoase şi unele mişcări de inimă cari nu pot fi apreciate de toată lumea, căci altfel nu s'ar fi rostit d. Dobrescu asupra d-lui Filipescu cum s'a rostit eri! Fiind dat, d-lor, că întrunirile n'au fost împedicate şi nici cât de puţin jenate, nu mai vorbesc de acest punct al interpelării decât pentru a face şi eu o menţiune despre invitaţiunea făcută de directorul şcoalei normale din Iaşi elevilor acelei şcoale: de a nu se amestecà în luptele politice. D. Dobrescu profesor, n'are destulă severitate pentru a înfierà conduita acelui profesor-director ; eu, care nu sunt profesor, sunt fericit că aci, în Camerà, îi pot aduce complimentele mele.

www.dacoromanica.ro

Văd şi eu un profesor pătruns îndestul de nobila lui misiune pentru a spune tinerilor cari îi sunt încredinţaţi: „Nu aveţi nici vârsta, nici experienţa vieţei pentru ca să faceţi politică; sunteţi aci pentru a învăţă carte; rezervaţi-vă gândurile politice pentru momentele când, în deplină libertate, oţelite pentru luptă, veţi puteă apreciă cu cine să mergeţi în dreapta sau în stânga. (Aplauze).

Când limbagiul directorului şcoalei normale dela Iaşi va deveni limbajul întregului corp didactic, atunci se va vedeà crescând încrederea părinţilor de familie în şcoalele noastre. (Aplauze).

Un alt punct al interpelărei D-lui Dobrescu atinge rolul „secundar şi pretins *înjositor* jucat de membrii parchetului în timpul ultimelor evenimente". N'am să protestez în contra terminului de *înjositor*, pentru că, eşit din gura altui orator din Cameră, ar aveà importanţa lui şi ar puteà atinge pe cineva; dar suntem aşà de deprinşi cu gimnastica oratorică a D-lui Dobrescu (aplauze), încât presupun că şi membrii parchetului nu vor aveà, faţă de D-sa, epiderma mai gâdiloasă decât noi.

D. *I. Lecca*: Ne referim la interpelarea care ţi-a făcut'o D. Filipescu.

D. *vice-preşedinte*: Vă rog să nu întrerupeţi.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Pe mine nu mă supără aceste întreruperi, fiindcă n'am de gând să răspund D-lui Lecca, care le face de obicei cu atâta duh şi amenitate.

Membrii parchetului, în zilele de 5 şi 7 Aprilie, şi-au făcut datoria lor.

D. *I. Lecca:* N'am un aparat instantaneu ca să vedeţi ce mutră aveţi când vorbiţi aşa cu mâinile în buzunar.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Aparatul nostru instantaneu, da, îl aveţi! Sunt D-nii Stenografi cari înregistrează cu preciziune nepreţuitele D-voastră cuvinte.

D-lor, membrii parchetului şi-au facut datoria. Şi care e te datoria lor? Ca peste tot, unde interesele publice sau private se găsesc lezate, să intervină pentru a face să înceteze orice turburare, şi pentru ca să adune probele necesare cari vor servi la represiune.

Nimeni cu sânge rece nu va tăgădui că, în incidente ca cele din 5 Aprilie, datoria parchetului este de a fi ori unde există

www.dacoromanica.ro

tumult şi de a interpune autoritatea lui atât pentru ocrotirea ordinei, cât şi pentru protecţiunea persoanelor.

Am fericirea să constat că membrii parchetului şi judecătorii de instrucţie din Ilfov nu au lipsit dela sarcina ce le punea legea, şi că toţi, fără şovăire, fără dinstincţiune de origină sau de legături politice, şi-au făcut datoria şi le aduc omagiile mele. (Aplauze).

Rămâne să ne explicăm asupra ceeace numeşte D. Dobrescu „concentrare de trupe" şi ceeace noi nu numim decât „consemnare de trupe".

Da, D-lor ; în ziua de 5 Aprilie o parte din trupele acelea ce s'a găsit disponibile prin cazarme, adică jandarmii, au fost aduşi în târziu a ajută la represiunea sedițiunei. In ziua de 6 Aprilie, asemenea, din trupe unele au fost utilizate pentru a ţine liberă circulaţia, altele au fost consemnate la dispoziţie.

Eu cred că oricare ar fi guvernul, niţel conştient de datoriile sale, în evenimente similare va procedà tot cum am procedat noi.

Probă că am procedat bine e că, fără temere de a ştirbì popularitatea noastră, am afirmat dreptul puterei executive, am readus liniştea în spirite, şi Corpurile legiuitoare au putut continuà în pace dezbaterile lor, dezbateri cari s'au făcut în toată largimea ce comportà situaţiunea.

D. Dobrescu ziceà că întrebuinţarea trupelor nu a contribuit puţin să facă legea noastră impopulară. Il rog să fie puţin îngrijat de popularitatea noastră ; noi nu o căutăm ; noi căutăm să ne facem datoria. Ceeace este sigur este că intervenirea forţei armate, nu a contribuit puţin la repunerea minţilor în o stare de sănătoasă apreciere a faptelor, şi la restabilirea adevărului. (Aplauze).

Despre adevăr, D. Dobrescu ziceà ieri că „ţara răspunde pe fiecare zi mai mult la adevărurile spuse de partidul liberal".

Nu mă opun la această măgulitoare apreciaţiune ; să ne înţelegem numai, când partidul liberal spune adevărul ?

Când vorbeşte în Cameră ? Toată lumea îi cunoaşte discursurile şi gradul lor de sinceritate. *Monitorul* şi ziarele se însărcinează cu răspândirea lor ; din fericire însă, şi cu răspândirea răspunsurilor.

www.dacoromanica.ro

Oricând vorbeşte prin afişe şi placarde ? Am un specimen foarte edificator de produs înaintea Camerei, pentru ca să judece ea cam la ce fel de adevăruri este chemată biata ţară să răspundă.

Câteva zile după incidentul dela 5 Aprilie, partidul liberal a ţinut o întrunire la Craiova. Iată cum a fost pregătită întrunirea prin afişele lipite pe stradă ; între alte exagerăţiuni găsesc şi următoarele rânduri :

„Cetăţenii Capitalei, mergând la Cameră ca să protesteze contra legei maximului, au fost atacaţi de armată.

„*Sunt sute de răniţi, sunt şi morţi.* (Râsete).

„*Sângele a curs în şiroaie.* (Exclamaţiuni numeroase).

„*S'au arestat sute de cetăţeni.*

„In faţa acestor evenimente, noi, cetăţenii craioveni, nu putem stà indiferenţi ; trebue să protestăm cu energie, atât în ceeace priveşte legea maximului, cât şi în ceeace priveşte *asasinatele comise de guvern*".

Ca buchet de adevăruri, socotesc că cetăţenii craioveni, au fost îndestulaţi cu belşug. (Râsete).

Iscăliţi, printre câteva persoane fără nici un mandat, găsesc foştii magistraţi cari au avut dezagramentul să părăsească postul de scurt timp ; mai găsesc şi doui deputaţi : D-nii Popp şi Ştefănescu-Gogu. Fac apel la conştiinţa D-lor să adeverească în Cameră ceeace a iscălit la Craiova. (Aplauze).

Ori poate că partidul liberal rosteşte adevărul numai prin ziarele sale ?

Ei bine, este un extract al unui giuvaer de ziar pe care nu'l cunosc mulţi, căci nu a avut darul să străbată încă la lumina radioasă a popularităţei, dar ale căruia ecouri sunt culese de *Voinţa Naţională* cu o căldură care nu lasă de loc îndoială asupre comunităţei de vederi şi de credinţă.

Iata, D-lor, ce citim în *Evenimentul* dela Iaşi, No. 58, din 13 Aprilie :

„Primim din Bucureşti următoarea telegramă cifrată, care a reuşit să pătrundă în Iaşi :

„Cu toate concesiunile silite ce le face guvernul cu legea maximului, el e disperat. Ţara întreagă e agitată ; *Oltenia toată s'a răsculat.*

www.dacoromanica.ro

„In Craiova spiritele sunt revoltate.

„Negutătorii din pieţele publice, casapii, precupeţii, etc., s'au pus în grevă de două zile, închizând dughenile".

„Un casap a dat cu revolverul în primarul Boldescu, care a fugit la Bucureşti.

„*Revoluţia este declarată.*

„Şi în populaţia rurală spiritele sunt foarte agitate.

„Intrunirea din capitală a fost amânată, deoarece antreprenorii sunt înfricoşaţi şi au refuzat sălile.

„Partidul liberal are în sprijinul legalei sale mişcări întregul comerţ al Capitalei, care îi recunoaşte meritul de a fi silit guvernul să schimbe art. 2 din legea maximului.

„Consecinţele acestei zguduitoare agitaţiuni nu se pot prevede. Ele pot fi groaznice, dacă regimul va ţine popularitatea sub stare de asediu".

Acesta este adevărul?

Dacă acesta este adevărul pe care îl proclamă partidul liberal, până la proba contrarie lăsaţi-mă, D-nii mei, să sper că în România nu sunt nici aşà de mulţi inculţi, nici atâţia tâmpiţi cari să nu'şi poată da seamă de ceeace vorba vreà să zică şi care să nu aibă o idee exactă de ceeace s'a petrecut.

Făcând dar apel la mulţimea de care se vorbeşte totdeauna la poporul pe care îl socotiţi că e zestrea D-voastre, vă înşelaţi D-lor din opoziţie. Sunt sigur că îl avem cu noi pe acest popor cât timp noi vom guverna cu cinste, dar şi cu hotărârea a face să se respecte de către toţi legile şi ordinea. Cu această încredere închid răspunsul meu către D. Dobrescu. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

LEGEA TOCMELILOR AGRICOLE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 8 MAIU 1893

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 8 Maiu 1893, continuându-se votarea pe articole a legei tocmelilor agricole, la art. 28, D-l Al. Marghiloman, ministru de justiţie, dă următoarele explicaţiuni cerând votarea acestui articol aşă cum a fost propus ceeace s'a şi admis.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu ştiu, D-nii mei, dacă D. Fleva *nu vreà* sau *nu poate* să înţeleagă art. 28. Eu înclin pentru a doua ipoteză, pentrucă D-sa a comis, în critica D-sale, câteva erezii de drept aşà de considerabile că 'mi vine să cred că, în adevăr, nu poate să-şi deà seama de acest text de lege.

Să cîtim art. 28 şi să 'l explicăm în raport cu celelalte dispoziţiuni ale legislaţiunei noastre ; datorez această mică lecţiune de drept D-lui Fleva, şi voiu căutà a 'i o face cât de complectă.

D. *N. Fleva*: N'am trebuinţă de lecţiuni.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Veţi vedea că sunt cel puţin unele principii de drept elementar ce au nevoie să vă fie împrospătate.

Art. 28 ce prevede ? Prin referenţă la art. 27, art. 28 regulează două ipoteze :

Prima ipoteză, când primarul a găsit să pună muncitor în locul celui nesupus. Camera a votat adineaori că primarul are dreptul să facă imediat controlarea preţului cu care a angajat lucrătorul, şi acest proces verbal, — dealtminteri de minimă

www.dacoromanica.ro

importanţă bănească, — este prin el însuşi executor pentrucă nu comportă nici opoziţiune, nici apel.

A doua ipoteză din art. 27 este când primarul n'a găsit să pună muncitori în loc. Atunci el face numai expertiză şi trimite pe părţi înaintea judecătorului de ocol; judecătorul de ocol, întrucât despăgubirea este inferioară sumei de 300 lei, se pronunţă fără opoziţie şi fără drept de apel; iar dacă suma este superioară, atunci se pronunţă cu drept de apel.

Va să zică, în prima ipoteză *este executoriu* procesul-verbal; în a doua ipoteză *sunt executorii* hotărârile judecătoreşti cari nu se pot da decât conform legei şi organizaţiunei noastre judecătoreşti.

Aceste două soluţiuni trebuesc aduse la îndeplinire. Cum se pot aduce la îndeplinire? Conform dreptului comun, prin execuţiune. Şi când se vorbeşte de *ordinul de executare* al judecătorului de ocol, acesta va să zică ordinul dat în urma învestirei cu formula executorie a hotărârei lui.

D. *N. Fleva*: Art. 27 nu zice aşă, ci zice că judecătorul se va pronunţă numai dacă va găsi el cu cale.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: In toate ţările unde se votează legi, ele se aplică cu interpretarea care se dă atât de raportor, cât şi de miniştri cari iau cuvântul asupra lor.

D. *N. Fleva*: Luăm act de declaraţiunea D-voastră.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Vă o dau cu atât mai mult cu cât nu fac decât să dezvolt cele două principii din art. 27 si 28.

Prin urmare, este bineînţeles şi nu poate încăpeà nici un el de controversă ulterioară.

Ori că se execută procesul-verbal de constatarea făcută de primar, ori că se execută cartea de judecată a judecătorului de ocol, această execuţiune este supusă formelor dela art. 28. Prin urmare, încă odată vă rog, când se vorbeşte de ordin de executare, nu faceţi voluntara greşeală că este vorba de un ordin administrativ; este vorba, pur şi simplu, de executarea cărţei de judecată a unei hotărâri învestită cu formula executorie.

Ce urmează după aceasta? Se face executarea, şi, ca la oricare executare, se pot ivì contestaţiuni; adică partea judecată

www.dacoromanica.ro

pretinde că rău a fost judecată, spre pildă, în virtutea unui contract dejà executat, sau că nu 'i s'a înmânat citaţiunea, sau că o altă persoană 'i s'a substituit în judecată, ori că obiectele pe cari se face urmărirea nu sunt ale ei, etc.

Asupra acestei chestiuni, ce zice legea ?

Judecătorul nu va puteà acordà suspendarea vânzărei decât numai dacă cel condamnat va consemnà suma pentru care se face urmărirea.

Nu este oare şi aci aplicaţia întărită a dreptului comun, după care judecătorul în general nu suspendă o urmărire decât cu depunere de cauţiune ? (Intrerupere).

Daţi'mi voie, D-lor. Nu cunoaşteţi vechiul adagiu *„provision est due au titre ?* Dacă în majoritatea cazurilor nu se poate stânjini fără cauţiune executarea unui titlu autentic sau unei promisiuni recunoscute, cum voiţi în cazul acesta special să nu acordăm aceiaşi autoritate unei sentinţe definitive ?

D. *N. Fleva* : Nu este aşà în dreptul comun.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei* : D-voastră vă tot gândiţi la contestaţiunile din art. 399 şi următorii din codul de procedură, cari permit adeseori să reînceapă un proces terminat.

Bine ar fi, în materia aceasta, toată urgentă, toată sumară, să le introducem fără nici o garanţie ? Bine ar fi, după ce părţile s'au judecat, să le permitem să înceapă procesul dela început sub formă de contestaţiune şi să se găsească judecători complezenţi cari să suspende executarea şi să paralizeze dreptul părţilor ?

Nu ! Şi de aceea cerem depunerea unei garanţii echivalentă cu valoarea litigiului.

Corolarul firesc este că orice hotărâre dată în urma vânzărei nu va aveà nici un efect în privinţa terţilor cumpărători.

Aci v'aţi zbârlind zicând : n'am mai auzit enormitate ca aceasta ! „Cel care cumpără la licitaţie cumpără cu bocluc", aţi zis D-voastre. Eroare profundă, D-le Fleva ! In materie mobiliară cumpărătorul cumpără în perfectă siguranţă chiar şi lucrurile furate ; mobilele nu sunt supuse dreptului *de suite*...

D. *N. Fleva:* Nu este aşà în materie de execuţiune imobiliară.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Noi vorbim de execuţiune mobiliară; şi ce execuţiune imobiliară încape la ţară?

D. *N. Fleva*: Poate ca cineva să aibă o bucată de pământ pe care a cumpărat'o şi să fie urmărit în această avere.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Noi vorbim de majoritatea cazurilor. Nu vorbim de execuţiune imobiliară. (Întreruperi). Se vede că D. Lecca voeşte să ne lămurească în această privinţă; îl aştept, D-le preşedinte.

D. *I. Lecca*: D-le ministru, câtă cunoştinţă de drept ai D-ta am şi eu, cu deosebire numai că D-ta ai mai multă presumpţiune. Sunt licenţiat în drept ca şi D-ta.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Pardon; eu sunt doctor. (Râsete).

D. *I. Lecca*: D-lor, sunt moşneni cari au pământuri, şi aceste pământuri, după legea rurală, sunt alienabile; prin urmare, se pot vinde.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Dar de aceasta vorbim noi oare, D-le Lecca?

De ce mă siliţi să întind prea mult catastivul de drept? Apoi execuţia imobiliară se face prin judecătorul de ocol? De, D-le Lecca, ertaţi-mă; execuţia imobiliară nu se face decât prin tribunal şi portarei. Prin urmare, nu este ipoteza noastră; noi ne preocupăm de execuţia mobiliară şi anume de execuţia asupra lucrurilor cari nu sunt scutite de sechestru.

Or, e un principiu absolut în materie mobiliară: mai nic odată nu poate să fie loc la revendicare chiar când obiectul cumpărat la licitaţie e de furat. Dacă eu sunt păgubaş de un bou şi 'l găsesc la un om care l'a cumpărat la bâlciu dela un negustor care vinde de obiceiu boi, ori la licitaţie, eu n'am drept de revendicare decât despăgubind pe cumpărător.

Aceasta o regulează articolul 1910 din cod.

Vedeţi, dar, că cine cumpără mobile nu cumpără cu bocluc.

Prin urmare, D-nii mei, cred că nu mai poate să fie nedomirire asupra articolului. Dacă D-voastre aţi votat articolul 27, ca consecinţă trebue să primiţi şi pe acesta, pe care vă rog să 'l votaţi.

www.dacoromanica.ro

CORECŢIONALIZAREA DELICTELOR DE FALŞ

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 17 MAI 1893

In şedinaţa dela 17 Mai 1893, Camera Deputaţilor ia în dezbatere proiectul de lege, votat de Senat, prin care se modifică art. 123, 124 şi 125 tinzându-se la corecţionalizarea delictelor de falş. Proiectul de lege fiind criticat de către d. C. I. Stoicescu pe tema că se va aplică şi delictelor de presă, d. Al. Marghiloman ministrul justiţiei, îi dă următorul răspuns:

Domnilor Deputaţi,

Credeam că această discuţiune se va desbrăcà cu întregul de preocupaţiunile politice, dar concluziunile D-lui Stoicescu dovedesc contrariu, căci D-sa ne vorbeşte de îndrumare la corecţionalizarea delictelor de presă.

Dar D. Stoicescu ştie foarte bine că aceasta este o chestiune constituţională care nu este de competinţa acestei Camere şi, oricari ar fi dorinţele sau năzuinţele unui guvern, ar trebui o Constituantă pentru ca să o rezolve.

Prin urmare, erà inutil ca, într'o chestiune pură de drept, să aducem argumente politice.

Să spun, D-lor, de ce am venit cu o modificare a acestor articole din codul penal, înainte de a veni cu o reformă generală, reformă care, dealminteri, este în simţul tututor, care trebue să se facă, care se pregăteşte, care va venì la ora ei.

Reforma codului penal nu poate însă aveà pasul asupra reformei altor codice, precum este procedura civilă, reformă mai imperios cerută de dezvoltarea noastră economică.

De când am pus din nou în vigoare dispoziţiunea regula-

www.dacoromanica.ro

mentară care obligă pe consilierii cari prezidează curţile cu juraţi să facă raport şi asupra dificultăţilor practice pe cari le întâmpină instituţiunea juriului şi asupra reformelor pe cari le sugeră aceste dificultăţi, am primit o unanimitate de tânguiri dela toţi preşedinţii de curţi, că este inutil a se mai aduce o crimă de falş înaintea juraţilor, regula generală fiind achitarea.

Cum este mai demoralizator pentru societate, a fi un simulacru de justiţie decât a nu fi de loc, a trebuit să-mi dau seama că erà acolo o rană care trebuià vindecată grabnic. De aceea am dat întâietate acestui proiect de lege.

Rog pe D-nii deputaţi cari trăiesc în provincie să spună în ce hal a ajuns judecarea delictelor de falş în regulă generală.

Nu mai este nici un perceptor delapidator care să-şi ia pedeapsă; nu mai este nici un mic mânuitor de bani care să nu fie asigurat de impunitate.

D. *N. Voinov:* Cer cuvântul.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: In aceste circumstanţe trebuià să alarmez şi să cer Camerei să reformeze codul penal în această privinţă.

D. Stoicescu ne mai vorbeà de slăbiciunea acuzaţiunei şi de inconvenientul de a lăsà pe procurorii de tribunale să acuze la juraţi, în locul procurorilor de curte. Mai întâi sistemul nu este general, şi procurorii de curte îşi rezervă procesele mai importante. Apoi sistemul are avantagiile lui, pentrucă ne poate pregăti personal pentru instanţele superioare.

Dar D. Stoicescu mai ziceà: că achitările, pe cari le-a calificat scandaloase, se datoresc slăbiciunei instrucţiunei.

Aşi dorì cevà probe despre aceasta.

Dar unde începe lacună de instrucţiune, când crima este mărturisită şi când totuşi curtea cu juraţi achită? V'am dat, în expunerea de motive, exemplul din Tutova, unde un perceptor a comis o serie de falşuri; le-a mărturisit în şedinţă, şi totuşi curtea a dat un verdict negativ. Insă şi după depunerea proiectului au venit fapte noi. De curând, în Dâmboviţa, nu s'a putut obţine nici un fel de condamnaţiune oricât de probat a fost faptul.

Un perceptor care îşi însuşise o sumă mică a fost condamnat la 20 ani muncă silnică.

www.dacoromanica.ro

D. *N. Fleva*: Curtea a stricat.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Curtea erà în dreptul ei, deoarece ea poate osândì pentru falş până la 20 ani. Curtea a greşit în alt sens: dânsa, analizând în două delicte deosebite elementele crimei, falşificarea condicei deoparte, însuşirea nedreaptă a banilor de altă parte, a crezut că este loc la cumul şi a dat maximul pedepsei.

Ştiţi ce s'a întâmplat a doua zi? Toate acuzaţiunile similare mai importante şi mai bine stabilite, au beneficiat de un verdict negativ. Inţelegeţi, D-lor, când aveţi a face cu juraţii, oameni de multe ori cu judecată serioasă, însă cu o cultură insuficientă pentru a puteà aprecià subtilitatea acestor fapte, — căci falşul nu are în ce să izbească aşà mult opiniunea publică,—că sunteţi pururea expuşi la deciziuni de sentiment şi de impresie ca cele ce spusei. Ei bine, aceasta este o stare intolerabilă, destinată a împinge din ce în ce mai mult personalul financiar inferior pe povârnişul fraudei, în contra căreia trebue să regisăm. Neputând, corige moravurile juraţilor, gata să corigem defectele legilor.

Aceasta este critica generală făcută proiectului de lege.

Acum o critică de detaliu a d-lui Stoicescu, aceea că să fac inovaţiuni în acest proiect în materie penală. D-sa zice: cum puteţi să ajungeţi, în materia falşului, ca tribunalul să dcà până la 10 ani închisoare, când nicăieri în codul penal nu se vede o pedeapsă corecţională mai mare de cinci ani?

Eu cred obiecţiunea neîntemeiată. Avem dejà în codul penal cazuri în cari tribunalul corecţional poate osândì până la 10 ani.

Deschideţi codul la art. 243 şi veţi vedeà exemplul următor: când dintr'o bătae un om a rămas schilod, a pierdut uzagiul limbei sau alt membru, ştiţi că legea scrie o pedeapsă de maximum cinci ani închisoare; iar când acest delict se va comite în contra ascendentului, *se va îndoì maximul pedepsei.* Vedeţi dejà că există principiul că tribunalele au putere de a pedepsì cu 10 ani.

Dealtminteri, D. Stoicescu mai ştie că, în caz de recidivă cu cumul, se poate îndoì maximul pedepsei.

D. *C. I. Stoicescu*: Nu.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Citiţi art. 42.

www.dacoromanica.ro

D. *C. I. Stoicescu*: „Când inculpatul va fi dat în judecată pentru mai multe crime sau delicte..."

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: Vă rog să citiți art. 42: „Maximul pedepsei *se va puteà îndoi* când osânda prescrisă pentru delictul săvârșit ar fi chiar acel maximum." Lăsând deci la o parte recidiva delictelor, orginar pedepsîte cu maximum de cinci ani și care atrage după dânsa îndoirea pedepsei, în toate cazurile când în recidivă se comite un cumul de delicte, atrin aplicația art. 40 și 42 tribunalul poate dà 10 ani de închisoare. Și ipoteza încă nu este rară. Aplicațiunea singură a legei în toată severitatea ei poate să fie mai rară în practică: Vedeți însă că este absolut, în sistema condicei noastre penale, posibilitatea de a dà 10 ani de închisoare.

De altfel, D-le Stoicescu, are cineva în România să se plângă de rigoarea tribunalelor?

Ați văzut multe condamnațiuni la maximul pedepsei?

D. *N. Fleva*: D. Dioghenide a fost condamnat 18 luni pnchisoare pentru un pretins ultragiu.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: Voiți să vorbim de acest caz? Ei bine, veți vedeà că și acolo tribunalul a fost cumpatat. (Intreruperi).

D. *C. I. Stoicescu*: Dupù D-voastre trebuià să-i se aplice munca silnică pe viață.

D. *N. Voinov:* Chestiunea este pendinte.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: O mică observațiune voiu să fac D-lui Stoicescu. Care ar fi dorința mea? Nu m nici una alta decât observarea legilor. Observațiunea este că, în caz de lipsă, când delictul este probat e de jurisprudența generală că totdeauna tribunalele aplică maximul pedepsei; prin urmare acectui acuzat tribunalul i-a dat 18 luni, când putea după lege, să aplice pedeapsa de doi ani. Va rămâne ca tribunalul să deà hotărârea lui cea exactă când D. Dioghenide va fi făcut acte de supunere înfățișându-se la chemarea lui.

Exemplul prin urmare, ales de D-voastră, nu micșorează întru nimic observațiunea generală, oarecum destul de alarmată, despre indulgența de care tribunalele noastre uzează în aplicațiunea pedepselor, indulgență care nu este nici în spiritul codului nici în practica tribunalelor cari au legi similare, precum tribunalele franceze și italiene.

www.dacoromanica.ro

Iată ce aveam de zis în această privinţă.

Proiectul răspunde la o necesitate socială bine stabilită, şi când zic aceasta nu mă reazim numai pe impresiunea mea, ci pe părerea unanimă a preşedinţilor de curţi, magistraţi inamovibili cari, în propunerile lor, nu au să se preocupe decât de interesele superioare ale justiţiei. Al doilea, independent că proiectul răspunde la o necesitate socială, legea de faţă este mai bine cumpănită ca mai 'nainte, căci are o elasticitate care permite judecătorului să facă o justă măsură în aplicarea pedepsei, şi faţă cu perversitatea făptuitorului, şi faţă cu folosul ce a tras el din comiterea falşului. Altfel trebue să fie pedepsit un om fără ştiinţă de carte, care a prefăcut cu stângăcie o ţifră dintr'un cotor ca să se folosească de câţiva lei, şi altfel trebue pedepsit un domn cu cunoştinţă de carte, care, plăsmuind cu iscusinţă condicile sale, şi-a însuşit poate o întreagă avere.

Toate aceste fapte se vor pedepsì mai proporţional şi mai just cu legea ce am onoare a vă propune, decât erà posibil până astăzi cu legea existentă în rarele cazuri în care juraţii consimţeau să o aplice.

Pentru aceste motive, vă rog, a luà în consideraţiune proiectul de faţă. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

MAGISTRAŢII ŞI ALEGERILE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 25 NOEMBRIE 1893

Cu prilejul unei interpelări privitoare la o alegere legislativă efectuată la Bârlad, formulându-se acuzări împotriva unor magistraţi din acest oraş pe tema că ar fi făcut ingerinţe în această alegere, d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, dă următoarea replică :

Domnilor Deputaţi,

Nu pot lăsà să treacă fără protestaţiune acuzaţiunile nedrepte şi neprobate cari s'au adus în contra magistraturei, cu ocaziunea balotajului din Tutova. Protestez contra cuvintelor D lui Budu.

Nu este exact că justiţia a făcut ingerinţe. Protestez încă contra ideilor exprimate de D. Budu. Nu cred că, după toate încercările şi toate luptele prin cari ţara aceasta a trecut, de când este în stăpânirea drepturilor electorale, să se mai poată afirmà că alegerile se fac de justiţie, că alegerile se fac de administraţiune, că ele se fac de finanţe, că sunt candidaţi *ai guvernului*, şi că sunt candidaţi *cari nu sunt ai guvernului.*

Eu ştiam că azi toată lupta s'a pus aşà : au fost candidaţi ai opoziţiunei liberale, au fost candidaţi ai partidului conservator ; după cum odinioară se puneà lupta între candidaţii opoziţiunei conservatoare sau junimiste, faţă de candidaţii partidului liberal.

D. *I. Lecca :* Opoziţiune junimistă ! Este un nou sens aceasta.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei* : In alegerea dela

www.dacoromanica.ro

Bârlad, D-nii mei, se prezintă doi candidaţi conservatori; aceàstă dublă candidatură a adus o rupere regretabilă în rândurile partidului în acea localitate. Să ne oprim, însă, acì!

Este destul de trist ca nemulţumiri de persoane, — căci o deosebire de idei nu erà la mijloc, — să dezbine pe membrii aceluiaş partid, pentru ca să nu mergem mai departe şi să ne răzbunăm, unii atacând justiţia, ceilalţi lovind în administraţie. Luptele de clopotniţă nu trebue să aibă ecoul lor acì.

D-nii mei, nu de astăzi aud că D. Vidraşcu, preşedintele inamovibil al tribunalului de Tutova, ar fi un agent puternic al D-lui Romalo; dar ceeace nu am auzit până astăzi, sau cel puţin nu mi s'a produs la repeţitele mele cereri, a fost o mică dovadă în sprijinul acestor acuzaţiuni. Am primit în timpul alegerei depeşi semnate dela părţile interesate, am mai primit şi după alegeri; am primit, în fine, în preziua deschiderei Camerei reînoirea aceloraşi acuzaţiuni; însuşi D. Th. Emandi mi-a făcut onoarea să mă vadă la minister şi să-mi indice în contra preşedintelui tribunalului aproape aceleaşi spuse de D. Budu, cum că un alegător, pururea absent dela vot, n'a venit să voteze decât pentrucă fiică-sa erà în instanţă de divorţ... Vă daţi seama dece însemnează o asemenea acuzaţiune? Cât de grav ar fi un asemenea trafic cu justiţia.

Cum că se dau termene mai lungi sau mai scurte, după cum împricinatul erà favorabil D-lui Emandi sau D-lui Romalo, etc.

Am spus D-lui Theodor Emandi: lucrul este de o gravitate excepţională şi nimeni nu mă poate bănui că aşi permite un târg electoral de felul acesta, când magistratul este acoperit de inamovibilitate, când se bucură de situaţiunea aceea care îi face o îndatorire de imparţialitate absolută, nu numai în administraţia justiţiei, dar în toată cârmuirea vieţei sale. Am rugat, deci, pe D. Emandi, să binevoiască a'mi aduce reclamaţiunea unui singur alegător, care să afirme un fapt de presiune directă sau indirectă promiţându-i secretul cel mai absolut, ca să nu să creadă expus la o răzbunare; 'l-am asigurat că voiu ordonà ancheta cea mai severă, şi, constatându-se faptul, că imediat voiu da pe d. Vidraşcu în judecata Curţei de apel, singura care are o putere disciplinară asupra magistratului inamovibil.

Ei bine, până în ziua de astăzi nu 'mi s'a dat această oca-

www.dacoromanica.ro

ziune, şi astazi aud pentru prima oară un nume propriu, ca o articulaţiune în contra D-lui Vidraşcu.

Apoi ridicaţi-vă puţin deasupra luptelor electorale; puneţi-vă în situaţiunea unui ministru care are a judecà faptele subalternilor săi şi vedeţi dacă se puteà face acest afront unui preşedinte de tribunal, ca numai pe simple bănueli, fără o denunţare articulată, fără un garant responsabil al acestei denunţări, să fie dat în judecată?

Cum s'ar preţui purtarea ministrului, care, pentru gloriola unei aparente nepartiniri, ar luà asemenea măsuri cu riscul de a se izbì a doua zi de o achitare unanimă din partea Curţei; căci nici se poate aşteptà la altceva în lipsă de orice probă.

S'a mai vorbit de un alt agent judecătoresc, de procurorul Miclescu.

D-lor, prevazusem animozităţile locale şi avusesem grije să încredintez parchetul de Tutova unui tânăr din Iaşi care n'are nici un fel de legătură de rudenii în localitate şi care trăià aşà departe de orice lupte de partid şi de orice influenţă a cercurilor sociale de acolo, încât nu ştia nici numele candidaţilor şi nici culoarea lor politică. Venirea D-lui Miclescu în capul parchetului de Tutova a fost salutată cu felicitări la adresa ministrului, care'l numise, de către un ziar din localitate care treceà că reprezintă ideile politice ale D-lui Emandi.

D. *Budu*: Acel ziar erà în contra noastră.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Fac apel la D. Şaabner-Tuduri să spună dacă însuşi D-sa nu 'mi-a arătat cele scrise în acel ziar amic.

D. *Dr. Şaabner-Tuduri:* Erà ziarul „Steaua" care acum a dispărut. (Ilaritate).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: A fost sau nu un conflict cu poliţia sau administraţiunea de acolo în ziua de alegere? Da. Fost'a acel conflict pentru alegeri. Nu. Şi iată greşeala D-voastră, D-le Budu!

Micile incidente, cari se produc zilnic, ştiţi cu talentul D-voastră să le grupaţi şi să faceţi din ele o chestiuue politică.

Iată ce s'a întâmplat: D. Miclescu a dat o delegaţiune unui comisar, şi el n'a executat'o, fiindcă obţinuse concediu pe ziua aceea ca să'şi exercite dreptul său electoral. D. Miclescu

www.dacoromanica.ro

văzând că nu i se împlineşte delegaţiunea, a chemat pe şeful poliţiei care i-a răspuns că comisarul erà în concediu şi ca să binevoiască a amână delegaţiunea pe a doua zi, pentrucă toţi comisarii săi sunt în acest caz. D. Miclescu, cu drept cuvânt, a găsit acest răspuns straniu şi nu s'a jenat pentru a o spune poliţaiului.

Lucrul a fost de a doua zi scos la lumină de procurorul Curţei, D. Bastache.

Vă aduceţi aminte, D-le Budu, că mi-aţi telegrafiat pe dată, împreună cu alţi amici ai D-voastră, că procurorul intimidà personalul poliţienesc. Departe de a acoperì cu autoritatea mea aparentele presiuni ale şefului parchetului, am chemat imediat la Bucureşti pe D. Miclescu şi am însărcinat pe D. procuror a Curţei de apel să-l înlocuiască la juraţi.

N'am putut să nu recunosc că D. Miclescu aveà dreptate şi că incidentul nu numai nu aveà nici o importanţă, dar de sigur nici o legătură cu alegerea.

Mai ziceţi, D-le Budu, că procurorul a calcat casa comisarului Romaşcu.

Şi aci sunt silit să restabilesc adevărul.

D. Romaşcu este comisar poliţienesc într'o suburbie la o distanţă de 5 kilometri de centrul oraşului.

Procurorul a fost sezizat de o plângere verbală a D-lui Romalo şi a D-lui Maior Pruncu, cum că în casa comisarului Romaşcu se găsesc sechestraţi alegători.

Ce aţi fi făcut D-voastră, D-le Budu, în faţa unei plangeri de felul acesta? Mă refer la D-voastră ca fost magistrat, iar nu ca om politic.

Negreşit că aţi fi pornit imediat să verificaţi acest fapt. Omul politic ar adăogà poate că *în spirit de armonie*, mai înainte de a purcede la cercetare, ar fi luat înţelegere cu prefectul; magistratul de sigur n'ar fi făcut'o.

D. *N. Budu:* Dacă aşi fi fost sigur că mi se face dreptate, când aşi fi reclamat contra D-lui ministru de finanţe, care pentru ziua de balotagiu a chemat la Bucureşti doui funcţionari ai săi din Bârlad, cari votau cu noi, şi i-a obligat în fiecare zi să-i vadă pela minister, spre a nu-i puteà aveà noi la balotagiu, în acest caz aşi fi dezaprobat şi eu deţinerea alegătorilor la noi, dacă s'ar fi întâmplat acest caz.

www.dacoromanica.ro

D. *preşedinte:* D-le Budu, nu aveţi cuvântul.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu văd bine cum se leagă aceasta cu ce spun eu. Eu raportez exact ce se găseşte într'o depeşă a D-voastră.

D. Miclescu s'a dus la casa D-lui Romaşcu, cum s'ar fi dus D. Budu, magistrat, şi i-a spus scopul venirei sale. D. Romaşcu i-a declarat că perşoanele cari sunt la D-sa în casă sunt rude cari au venit să'şi exercite dreptul şi cari, în loc de a se duce la hotel, au tras la D-sa.

D. Miclescu s'a înclinat faţă cu aceste declaraţiuni şi *nici n'a mai intrat în casa comisarului.*

Unde găsiţi D-voastră că au fost ingerinţe şi manopere din partea justiţiei?

Trebue, de sigur, o fertilitate de imaginaţiune remarcabilă şi o dibăcie rară pentru a transfigură astfel faptele şi a clădi pe ele o acuzaţiune.

Dealminteri am aprobat în totul purtarea D-lui Miclescu in zilele acestea, şi ca încurajare pentru imparţialitatea arătată în orice circumstanţă şi pentru încurajarea râvnei ce arată în exerciţiul sarcinei delicate de procuror, l'am transferat, ca avansare, la parchetul din Bucureşti, unde în curând meritele sale vor fi mai bine apreciate decât au fost la D-voastră. (Aplauze).

Rămâne să ne explicăm asupra unui incident, în privinţa căruia recunosc că sunt rău înarmat; eu n'am proaspăt în memorie ceeace este în dosarul personal al D-lui Budu.

Am telegrafiat acum la minister să mi-l trimită.

Niciodată, D-lor, nu mi-a pleznit prin cap că se poate face o apropiere între instrucţiunea făcută la 21 şi la 30 Iunie şi alegerea săvârşită la 16 Iunie. D. Budu se plânge că *cinci şi patrusprezece zile, după terminarea alegerei* a fost ţinut trei ceasuri la judecătorul de instrucţie şi aceasta intenţionat ca să'l împiedice de a se ocupă de alegere.

Ingerinţe după terminarea alegerei. Priceapă cine va puteă, eu unul nu pricep.

Iată, D-lor, ce este: D. colonel Cuciutorescu s'a plâns parchetului, s'a plâns ministrului justiţiei, şi se plânge continuu, că primarul, contra votului consiliului comunal, l'a şters din listele electorale, şi astfel se vede pus în imposibilitate de a-şi exercită dreptul.

www.dacoromanica.ro

Asupra acestui punct s'a făcut instrucţiune.

Care va fi rezultatul nu ştiu. Sau mai bine rezultatul îl aflu dela D. Budu, că asupra D-sale nu s'a constatat nimic.

Imi pare bine să aud aceasta, căci ar fi fost regretabil ca un primar funcţionând sub regimul de azi, să fi fost declarat culpabil că a falşificat listele electorale.

Dar aceasta stabileşte vreo legătură, vreun fel de raport cu alegerea D-lui Romalo?

Colonelul Cuciutorescu, deşi dispensat de cens după gradul său de colonel, se găseşte cu toate acestea şters de pe listele electorale. Aceasta e un fapt pozitiv.

Trebuià el oare lăsat la o parte fără nici o cercetare judecătorească, numai pentrucă interesà pe D. Budu?

Şi pentru ochii cui judecătorul de instrucţie ar fi stârnit furtunele de cari se plânge D. Budu şi ar fi molestat o parte din oamenii influenţi din Bârlad, el simplu magistrat amovibil?

Şi cum, fără niciun prilejiu, judecătorul de instrucţie dela dânsul şi-a permis nu numai să cheme la instrucţie pe un primar şi deputat, dar încă să-l ţină 5 ore în anticameră până să i-a depoziţia, afară numai dacă D. Budu nu ne va spune că a făcut'o aceasta din ordin ministerial?... Afirmaţi-o, D-le Budu, şi atunci voiu şti exact ce să vă răspund. Până atunci menţiu că magistraţii de Tutova nu au demeritat câtuşi de puţin dela stima oamenilor de bine, şi, atât preşedintele, cât şi procurorul şi judecătorul de instrucţie, dacă au avut conflicte cu cineva cauza a fost serviciul lor, iar nu preocupaţiunile politice.

Iată ce aveam de zis pentru descărcarea unor onorabili oameni, cărora le este interzis şi de funcţiunea lor şi de lege, să se apere singuri în public. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

ALEGEREA DE DELEGAŢI PENTRU COLEGIUL 3 DE BACĂU

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 11 IANUARIE 1894

In şedinţa dela 11 Ianuarie 1894, D-l C. I. Stoicescu cerând explicaţiuni guvernului asupra unor pretinse ingerinţe la nişte alegeri de delegaţi pentru colegiul 3 de Bacău, D-l Al. Marghiloman, ministru de justiţie, rosteşte următoarele cuvinte:

Domnilor Deputaţi,

D. Stoicescu afirmă lucruri fară să poată dovedi, ba încă mai mult, fără să poată articulă un fapt. D-sa începe prin a spune că sunt cunoscute tutulor ingerinţele făcute de administraţiunea din Bacău în alegerile de delegaţi.

Va veni momentul pentru a discută cu acte în mână aceste pretinse ingerinţe şi vom vedeà cu toţii de unde au venit presiuni asupra alegătorilor: din partea administraţiunei sau din partea acelora cari nu se mulţumesc să cumpere votul sau să armeze pe bătăuşi, dar cari chiar au violentat pe un primar în însuşi pretoriul comunei. In această privinţă sunt acte şi va veni momentul când le veţi cunoaşte şi D-voastră.

Sunt, D-lor, 3 comune unde s'au petrecut neorânduieli: Mileşti, Boteşti şi Prăjeşti. In câte trele aceste comune imediat s'au dus nu numai procurorul tribunalului, ci şi procurorul de curte, căruia 'i am dat ordin să se transporte la faţa locului spre a dà mai multă autoritate lucrărilor justiţiei.

Ce s'a dovedit până astăzi? S'a dovedit că în comuna Boteşti, unde s'a pretins că primarul a voit să falşifice alegerea, alegând pe delegaţii din ajun, acolo tocmai, candidatul liberal,

www.dacoromanica.ro

D. Iuniu Lecca, însoţit de o bandă de bătăuşi, — aşă afirmă raportul, — a intrat în primărie, a pălmuit pe primar, i-a luat actele ce acesta pregătise pentru alegerea de a doua zi, le împlineşte D-sa, le pune sigiliul comunei şi le ia cu dânsul. (Intreruperi).

D. Stoicescu mă întrerupe şi 'mi reproşează că anticipez asupra discuţiunei ce se va face la timp. Dar pus-a D-sa o întrebare ca să nu aibă un răspuns? Eu, cel puţin, am un raport oficial al procurorului de opus alegaţiunilor D-sale.

Aceasta nu va-să-zică că, dacă ulterior instrucţia ar dovedì că primarul a voit într'adevăr să falşifice alegerea, el nu va fi dat judecăţii după cum va fi dat judecăţii D. Iuniu Lecca pentru că a maltratat pe un primar.

Dar se mai zice: în comuna Prăjeşti s'a comis un fapt de omor. Foarte exact. Se constată. însă, că crima nu are nici un amestec cu alegerea; omorâtul Dumitru Colotan nu este alegător, nici nu se amestecase în alegeri, după însăşi declaraţiile adversarilor primarului. Cum, însă, sunt bănueli că primarul ar fi bătut pe acest om şi că bătaia a cauzat moartea, atât primarul, cât şi alţi 3 indivizi au fost imediat arestaţi şi daţi judecăţii.

Iată, D-le Stoicescu, cum ne facem noi datoria, şi rau faceţi, înainte de a ne cere informaţiuni, să ne acuzaţi.

Pentru Caracal se vede că rău trebue să vă meargă în alegere dacă vă plângeţi aşà tare dinainte. (Ilaritate).

Acolo sunteţi în Edenul Biblic! Prefectul abia este venit de câteva zile; el este eşit din magistratură. Prin urmare, nici nu puteţi intonà cântecul favorit că aveţi a face cu unul din ucenici vechi ai administraţiunii noastre, exercitat în manipularea operaţiunilor electorale, şi posedând ştiinţa aceea de a stoarce şi măduva dintr'un colegiu electoral! Aveţi a face cu un om tânăr, care eri încă erà în magistratură, unde a fost pe rând: judecător de instrucţie, prim-procuror şi preşedinte, şi ca atare a dat garanţie de o absolută independenţă şi integritate. Şi serios vă plângeţi că nu aţi putut face întruniri în Caracal?

Dar însuşi D. Sturdza vă poate afirmà contrariul.

A fost o întrunire în care, fără protestare din partea cuiva şeful D-voastră a rostit atâtea cuvinte la adresa noastră, pe cari nu le-am auzit pronunţându-se nici în Bucureşti, zicând în public că noi lucrăm în contra Coroanei, că ne luptăm să deschidem drumul la Tron unuia dintre noi. (Ilaritate). Dacă la acea întru-

www.dacoromanica.ro

nire nu ați avut un public numeros nu suntem noi de vină, ci actorii cari 'şi au eşit din rol, debitând lucruri cari nu erau în piesă şi cari nu se potriveau cu realitatea lucrurilor.

Au vorbit D-nii: Sturdza, Dimitrie Giani, Demetrian, şi până în momentul de față nu am aflat că ar fi fost împedicată sau turburată întrunirea.

Este cevà mai mult însă: D. Giani a voit să aibă o întrunire şi în Corabia şi publicul nu l-a urmat; corăbienii sunt oameni de muncă şi de comerciu, cari 'şi văd de treaba lor şi nu se iau după discursurile vagi ale politicianilor cari nu au altă treabă. Şi astfel fiind lucrurile, ce suntem noi de vină dacă nu ați avut reuşită şi la Corabia ?

D. Stoicescu, bărbat tânăr, trebue să ştie că fiecare vorbă pronunțată în Parlament de către un deputat îşi are greutatea sa, chiar când acea vorbă este suflată de D. Fleva. D. Stoicescu repetând vorba suflată de D. Fleva, a comis, o necuviință de...

D. *N. Fleva*: Mă ertați, noi nu spunem niciodată necuviințe.

Voci: Totdeauna.

D. *Al. Marghiloman, ministru de justiție*: Ați zis *sfeterisire* de alegere.

D. *N. Fleva*: Da! Sfeterisirea dreptului electoral, şi aceasta o spun în gura mare!

D. *Al. Marghiloman, ministru de justiție*: Se ştie acum cine este naşul vorbei de *sfeterisire* în Cameră. Aceasta doriam şi eu.

Fac apel la D. Stoicescu: D-sa ştie că nici o vorbă nu trece necumpănită când se pronunță într'o Adunare de către un om cu greutate. Catalogez pe D. Stoicescu printre acei cu greutate a căror vorbe nu trebue să fie aruncate în aer...

D. *preşedinte*: A fost o chestiune de spirit, deoarece pe prefect îl chiamă Sfetescu. (Ilaritate).

D. *Al. Marghiloman ministru de justiție*: Nu crede D. Stoicescu că ar trebui să articuleze, să arate un fapt? Eu socotesc că acele relatate în depeşa D-lui Demetrian şi cele zise de D. Stoicescu n'au mai multă greutate decât afirmările privitoare la alegerile de delegați din Bacău. In rezumat, asupra ambelor acestor puncte electorale, se va stabili adevărul absolut de către justiție; dar nu puteam să las să treacă fără protestare cele insinuate de D. Stoicescu.

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORIILE COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DIN 18 IANUARIE 1894

In şedinţa dela 18 Ianuarie 1894, Camera Deputaţilor ia in dezbatere proiectul de lege pentru reorganizarea judecătoriilor comunale şi de ocoale, depus de către d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei. Răspunzând mai multor oratori, între care d. C. I. Stoicescu, d. Al. Marghiloman, rosteşte în şedinţa dela 18 Ianuarie 1894 următoarea cuvântare, prin care expune întreaga economie a proiectului de lege :

Domnilor Deputaţi,

Am adus în discuţiunea D-voastră o lege de organizare, iar nu o lege politică. Este o lege pe care o cred menită să aducă înlesniri multe, uşurări mari românilor săteni, nu o lege menită să sporească, sau să întărească puterea autorităţei sau autorităţilor.

Prin urmare, cer dela toţi examen imparţial, căci nu este în definitiv vorba de a face operă de partid, ci de a face operă de dreptate.

Am înregistrat cu cea mai mare atenţiune toate observaţiunile de detaliu cari au fost făcute. Recunosc d'inainte că unele sunt fondate. In particular mă simt dator să declar că toate observaţiunile D-lui Nicolaescu sunt din acelea cari merită o cercetare ulterioară. Comptez că cu toţii ne vom folosi de ele, întrucât sunt făcute nu din spirit de partid, ci din dorinţa de a ameliorà o lege.

D-lor, nu am pretenţiunea de a fi adus înaintea D-voastră

www.dacoromanica.ro

un text care să reprezinte ultimul rezumat al înţelepciunei omeneşti; v'am supus ultimul rezumat al muncei mele şi al colaboratorilor mei. Mai încolo, fiecare în această incintă să-şi aducă pietricica sa. Vom cimenta-o în opera comună.

Dinainte primesc toate propunerile complimentare, însă, încă odată, dacă sunt cu intenţiune de a îmbunătăţi legea, iar nu de a'i face aplicaţiunea imposibilă. In cursul desvoltărilor mele, voiu ajunge să fac o deosebire între unele şi altele.

Acestea zise, daţi'mi voe să abordez chestiunea de legislaţiune şi să curăţim terenul de micile critici de detaliu cari se raportează la unele părţi ale legei şi cari îşi vor găsi mult mai bine locul lor la discuţiunea articolelor decât în discuţiunea generală.

Inainte de a examină principiile, doresc să răspund imediat la două acuzatiuni nedrepte, aşi puteà zice pătimaşe, care'mi s'au adus de D. Stoicescu.

D. Stoicescu a găsit că două articole şi anume: art. 2 şi 74 ar imprimà acestei legi un *caracter boeresc.*

Mă mir cum sunt unii dintre colegii noştri, şi dintre cei culţi, cărora nu li s'a urât încă cu acuzaţiune de felul acesta! Acestea sunt succese oratorice preà la îndemâna tuturor, ca să tenteze pe un om cu titlurile şi instrucţiunea D-lui Stoicescu.

Apăs asupra titlurilor şi instrucţiunei D-lui Stoicescu, căci dacă le puneà pe amândouà la contribuţiune, s'ar fi scutit pe D sa de o acuzaţiune nedreaptă şi pe mine de înlesnirea de a arătà că s'a fript în însuşi focul D-sale.

Art. 2 din proiect ce zice? Că dacă după punerea în aplicaţiune a legei se vor ivi necesităţi de serviciu cari să demonstreze obligaţiunea de a mări numărul judecătoriilor de pace, ministrul în consiliul de miniştri va puteà adăogà pe calea budgetară judecătorii de pace. Dar, D-nii mei, acesta este regimul sub care trăim de 14 ani! Art. 2 din proiectul de lege este copia exactă a textului art. 44 din legea D-lui Stătescu dela 1879. Iată ce zice acel articol:

„Dacă în urma punerei în lucrare a acestei legi se va simţi trebuinţà a se înfiinţa în vreo localitate şi alte judecătorii de ocoale, afară de cele prevăzute în această lege, ministerul de justiţie o va puteà face în virtutea unui jurnal al consiliului de miniştri, întărit de Domn."

Acesta este regimul actual, lege făcută de liberali, lege apli-

www.dacoromanica.ro

cată de liberali! Să vă aduc numeroasele precedente de judecătorii de ocoale cari au fost înfiinţate pe calea de decrete? Este una care îmi vine imediat în memorie: judecătoria ocolului al doilea din Caracal, tot aşă s'a înfiinţat şi la Zimnicea, la plasa Câmpului din Buzău, şi altele. Ei bine, dacă această dispoziţiune este *regulamentară*, dacă miroase a regulament organic, adresaţi acest reproş D-lui Stătescu, partidului liberal, Camerilor liberale şi scutiţi-ne pe noi. (Aplauze).

Mi se pare că replica este fără răspuns şi fără răspuns va rămâne.

Al doilea reproş, întocmai de acelaş fel: se găseşte în proiectul de lege un art. 74 care zice: „Ministrul justiţiei este în drept a complectă şi a desvoltă dificultăţile ce s'ar ivi *pe timpul punerei în aplicaţiune* a legei".

Ce vrea să zică acesta? Vrea să zică că pe timpul transformărei prin care vor trece ocoalele, prin dedublarea lor şi prin modificarea circumscripţiunilor, dacă nedomiriri se ivesc asupra punctului unde trebuesc duse reclamaţiunile în momentul când se va face această lucrare materială de organizare, unde trebuesc inserate apelurile, opoziţiunile şi celelalte, unde se va face o lucrare de notariat, etc., etc. ministrul justiţiei este în drept pe cale de regulament să dezlege aceste dificultăţi.

Şi aci s'a văzut usurpaţiunea boerească, că ministrul justiţiei care voeşte a se substitui Camerilor în interpretarea legilor, tribunalelor şi curţilor în aplicarea lor! Dar nimic din toate acestea. Şi aci am ca clauză textul D-lui Stătescu şi practica de 14 ani a unei legi din ţara aceasta; n'am făcut decât să traduc sub o formă mai restrânsă art. 112 din actuala lege dela 1879.

V'am dat citire textului meu, să vă dau citire şi textului legei actuale:

„Ministru justiţiei este singur în drept a complectă orice lipsă prin instrucţiuni circulare şi a rezolvà orice dificultate s'ar ivì în cursul aplicaţiunei acestei legi, în regulata funcţionare a judecătoriilor comunale".

Comparaţi, D-nii mei, şi judecaţi. Aveţi sub ochi documentele procesului ce'mi face D. Stoicescu. (Aplauze).

Acum dacă din minoritate ese un spirit destul de ascuţit ca să prevadă toate greutăţile materiale cari vor isvorî din transformarea

www.dacoromanica.ro

judecătoriilor şi să propună prin anticipaţie soluţiunile vizate, sunt gata să introduc în proiect formulele ce'mi va da.

Cred că nu 'mi puteţi cere o declaraţiune mai lipsită de orice dorinţă de a impietă asupra căderei judecătorilor.

Cred că am răspuns la aceste acuzaţiuni neîntemeiate, şi dacă D. Stoicescut ar fi acì, însuşi D-sa ar recunoaşte că a greşit.

Aşà dar, fără altă preocupare voiu să abordez chestiunea de principii şi, ca să pun ordine în expunerile mele, mă voiu ocupà mai întâiu de supresiunea judecătoriilor comunale, aşà zise juraţi săteneşti, şi pe urmă de punctul de legislaţiune în el însuşi, adică de organizarea judecătoriilor de ocoale cu tot ce se atinge de treapta judecătorilor, de recrutarea personalului, de competinţa lor.

Pentru judecătoriile comunale, vedeţi că însuşi divergenţa de idei care există între membrii minorităţei cari au luat cuvântul, probează cum această chestiune poate fi controversată şi cum existenţa judecătoriilor comunale nu se impune tuturor cu claritatea pe care o vede D. Dobrescu-Argeş şi D. Stoicescu. Din contra, dela 1888, de când am intrat pentru prima oară la ministerul justiţiei, n'am avut decât să constat o dorinţă unanimă, şi din partea justiţiabililor şi din partea judecătorilor, de a scăpà de acest ruagiu judecătoresc *inutil, costisitor*, şi care este mai mult *un element de dezordine* şi de *corupţiune*, decât un element de pace. Ancheta la care s'a procedat şi în care s'au ascultat toate curţile de apel, tribunalele şi însuşi judecătorii izolaţi au conchis în majoritate că judecătoriile comunale nu sunt de ţinut.

Voiu aveà onoarea să citesc înaintea D-voastră extracte din rapoartele acestor autorităţi judecătoreşti.

Mai înainte însă, să-mi permiteţi să vă fac o critică care este la îndemâna oricărui dintre D-voastră, chiar străini de lege, dacă 'şi ar dà ostenéala să citească legea din 1879 în părţile-i aferente la judecătoriile comunale.

Ce sunt aceste judecătorii?

Ele sunt un tribunal *sui generis*, compus din primar şi doi juraţi. Li se dă tot felul de căderi, pot judecà şi în materie personală şi în materie mobiliară, pot judecà şi în materie de servitute şi în materie posesorie, însă oricare ar fi importanţa sau micimea intereselor în joc, ele nu se pot pronunţà niciodată în mod definitiv. Nici o hotărâre de judecătorie comunală, chiar

www.dacoromanica.ro

rămasă definitivă prin renunţarea părţei la apel, sau prin pierderea dreptului la apel, nu se poate executà decât învestindu-se cu formula executorie de judecătoria de ocol. Astfel că partea care a câştigat şi care a avut norocul să aibă o hotărâre definitivă, *tot este obligată să se ducă până la judecătorul de ocol,* spre a o învestì cu formula executorie, pe care judecătorul o poate refuzà, dacă observă neregularităţi.

După ce a obţinut formula executorie, gândiţi că cel ce a câştigat a ajuns la capul afacerei? Nu! In momentul execuţiunei de către primar, dacă debitorul face obiecţiuni că a fost absent, sau că pe nedrept a fost condamnat—şi care este partea aceea condamnată, care să nu ridice asemenea obiecţiuni—primarul şi juraţii au dreptul a nimici titlul executor şi a reîncepe judecata, care rămâne a se învesti din nou cu formula executorie tot de judecătorul de ocol, după cererea părţei diligente.

Vedeţi dar că prin aceasta se face o îndoită zdruncinare, un îndoit drum la judecător, o pierdere de timp, şi nici o economie în cheltueli.

Ei bine, pentru a se menţine un ruagiu atât de inutil, ar trebui să avem cel puţin o compensaţiune morală, care să rezulte fie din caracterul judecătorului, fie din spiritul său împăciuitor, fie din autoritatea ce o are asupra consătenilor săi.

Aci este critica cea mai mare ce se poate face, căci graţie acestei instituţiuni s'a introdus la sate un element ce nu există până acum. S'a introdus ura şi dispreţul săteanului în contra judecătorului, consăteanul său, cu care a doua zi se întâlneşte fie la muncă, fie la biserică. S'a mai introdus un al doilea element rău; venalitatea.

Protestà eri D. Dobrescu-Argeş şi'şi îndeplineà o datorie; D-sa reprezintă o clasă ţărănească care trebue să se spele de acuzaţiunile ce i se aduc din timp în timp.

Cred că va recunoaşte colegul nostru, D. Dobrescu-Argeş, că toate păturile sociale din această ţară au defectele şi meritele lor; şi dacă datorim protecţiune şi iubire ţăranilor, le datorim şi adevărul. Adevărul în cazul de faţă, este că darea justiţiei comunale adesea se târgueşte pe bacşiş. Iată un lucru care trebue absolut să dispară din moravurile populaţiunei noastre rurale, şi care va dispare numai zmulgând din mijlocul ei tentaţiunea aceasta prea leznicioasă.

www.dacoromanica.ro

Să nu ziceţi că nu sunt documentat în această privinţă şi că acuzaţiunile ce fac le iau de sub pălăria mea. Să vă dau întregul dosar al raporturilor magistraţilor, şi să nu vă înscrieţi în falş în contra judecăţei lor asupra ţăranilor, căci magistraţii noştri nu se recrutează dintr'o castă oarecare; ei sunt cu deosebire fii celor de jos ai ţărei. Mult mai mulţi avem în toate treptele magistraturei oameni eşiţi dela sat sau din burghezia mică, decât oameni eşiţi din bogăţime.

In asemenea condiţiuni, judecata lor este dreaptă, este lipsită de orice fel de prejudecată.

Incep prin raportul Curţei de apel din Craiova. „Această instituţiune, (judecătoria comunală), nu a dat roadele ce se aşteptă".

Scurt şi limpede.

Tribunalul de Putna: „Se vor puteà desfiinţà judecătoriile comunale cari nu au adus foloase practice; numai arendaşii şi proprietarii cari totdeauna au avut influenţă s'au putut folosi de dânsele în contra sătenilor cari erau nevoiţi să facă ei apel la judecătoriile de ocoale. *Numai în formă judecau juraţii, primarul şi notarul în realitate decideau cauza; de multe ori, când primarul sau juraţii nu ştiau carte ceeace se întâmplă des, notarul singur scrià ceeace voià în cartea de judecată.*"

Acceptaţi D-voastră o spoială de justiţie care lasă în mâna notarilor interesul clasei de jos? Dar D-voastră, cari ridicaţi glasul în numele sătenilor, ar trebui să fiţi cei dintâi cari să vă scuturaţi de jugul unei asemenea justiţii.

Tribunalul de Gorj are pagine elocuente contra judecătoriilor comunale: „Dacă ne coborâm la aşà numita justiţie sătenească—zice raportul—adică la justiţia judecătoriilor comunale, găsim arbitrarul şi scandalul. Aci nu pot obţine dreptatea decât cei mai influenţi, mai avuţi, mai puternici în comună. Cel sărac, cel slab, în loc de dreptate, găseşte mai totdeauna asuprirea şi inichitatea cea mai revoltătoare, şi, ca corolar, *decepţiunea şi neîncrederea în aşezămintele judiciare.*"

Fraza aceasta din urmă trebue reţinută de toată lumea, căci ar trebuì să ne preocupăm ca niciodată să nu se dea poporului numai aparenţa justiţiei.

„Apoi această justiţie este mai costisitoare decât aceea pe care justiţiabilii ar fi obţinut'o direct dela judecătorii de ocoale

www.dacoromanica.ro

Intr'adevăr, nu s'a auzit în practica acestuj tribunal, ca vre-o carte a juraţilor comunali să fi rămas definitivă prin renunţare expresă sau tacită la apel. Toate, sau mai toate, au mers cu apel la judecătoriile de ocoale aşà încât *în loc de a câştigà în timp, sau în economie, părţile pierd mai mult decât s'ar fi adresat dela început la judecătoriile de ocoale.*

Tribunalul de Vlaşca nu este mai puţin aspru.

După ce începe prin a stabilì că 3 din 4 părţi ai locuitorilor ţărei sunt justiţiabili de judecătoriile comunale, că astfel aceste organe sunt chemate să dezvolte în mintea poporului primele germene de încredere în justiţie, acel tribunal ne face următorul tablou:

„Lipsa completă de elemente pentru a înjghiebà trei judecători din locuitorii fiecărei comune.... O bună parte a răului trebue atribuită culturei şi moravurilor, dar cea mai mare parte se cuvine lipsei de impunere a judecătorilor comunali, fiind luaţi din tovarăşii de băutură ai ţăranului şi din cercul lui de prieteni sau duşmani".

Nu pot să vă citesc întregul pasaj, dar este un rechizitoriu desăvârşit asupra stărei de lucruri.

Tribunalul de Ilfov, în resortul căruia numărul afacerilor la judecătoriile de ocol, s'a ridicat la 34.000 pe an, din care o bună jumătate vin dela judecătorile comunale, tribunalul de Ilfov, care cunoaşte, deci, bine materia, zice: „Desfiinţarea acestei instituţiuni este cu atât mai imperios cerută, cu cât starea actuală de lucruri, durând mai mult, *s'ar discreditâ mai mult justiţia în ochii populaţiunei rurale*".

Tribunalul de Muscel găseşte că: „hotărârile se dau după bunul plac şi interes".

Am făcut de altmintrelea o statistică a observărilor cari s'au produs şi, din toate tribunalele şi curţile cari s'au rostit asupra chestiunei, sunt trei cari au pledat menţinerea judecătoriilor comunale cu oarecari schimbări şi două cari le menţineau, transformându-le însă, aşà că numai semănau întru nimic cu ceeace este astăzi.

Tot restul, în unanimitate, conchide la supresiunea acestei ramuri judecătoreşti care, departe de a corespunde scopului de împăciuire între săteni, nu face decât să arunce germenii răi şi

www.dacoromanica.ro

nefecunzi, germeni pe cari i-am semnalat îndestul ca să nu mă întind asupra lor.

Prin urmare, socotesc că se impune unui legiuitor înţelept obligaţiunea de a tăià răul din rădăcină, de a suprimà acest simulacru de justiţie, şi de a dà justiţiei un organ sănătos.

Fi-va organul acesta judecătoriile de pace, cum vi le propunem noi? Fi-va altul ale cărui trăsuri nu mi le-a schiţat nimeni? Nu ştiu, dar ceeace ştiu este că pentru toţi este o datorie de a avizà la remediarea răului şi la stârpirea lui. (Aplauze).

Trec la al doilea punct al organizaţiunei care ar trebui să fie dată în ţara noastră acestor judecătorii de pace sau populare. In definitiv nu am văzut ridicându-se în Parlament o discuţiune la care mă aşteptam, aceea dacă trebue să optăm între sistemul judecătoriilor ambulante şi între sistemul judecătoriilor sedentare. De aci conchid că sistemul judecătoriilor ambulante care au agitat spiritele acum 10 sau 15 ani este părăsit de toţi bunii cunoscători în materie; şi că cu toţi ne-am raliat împrejurul judecătoriilor sedentare.

Nu am, deci, nevoe să schiţez imposibilităţile amănunţite ale sistemei ambulante, sistem care nu există în nici o ţară a Europei; sistem însă care s'a încercat numai pentru o singură judecătorie la Zeletin, în Bucovina, dar la care s'a renunţat imediat, văzându-se sterilitatea absolută a lui.

Acum, fiind toţi de acord asupra acestui punct, văd că nu este nici o protestare, cum că trebue să avem judecători sedentari şi să-i avem cât de numeroşi posibil spre a fi la îndemâna sătenilor, pentru trebuinţele lor cele mai mici şi urgente, să examinăm dacă sistemul nostru este cel mai bun.

Sunt astfel adus să cercetez:

I) Dacă recrutarea care o propunem si treapta erarhică pe care o dăm judecătorilor de ocol, sunt acelea cari răspund mai bine necesităţilor ţărei.

Am văzut asupra acestui punct o critică vie venită şi dela amici şi dela adversari, pornită, prin urmare, dintr'un sentiment străin de vederile politice.

Critica cea mai vie este următoarea:

In legea veche, pentru a se înălţà moralul şi autoritatea judecătorului de ocol, s'a înscris acest principiu că el are rangul şi căderile unui judecător de şedinţă.

www.dacoromanica.ro

Ei, D-lor, o fi fost scris în lege, dar legiuitorii, cari au înscris articolul acesta ştiau că nu fac decât să amăgească.

Pe când judecătorul de ocol, cu acea lege, erà plătit cu 260 lei, judecătorii de tribunal au fost plătiţi treptat 335, 400 şi 500 lei.

Voci: Nu erau plătiţi aşà.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Am fost judecător şi ştiu cum eram plătit. Ce egalitate poate fi între judecătorul care are toate privaţiunile unei vieţi de sat cu un tratament de 260 lei şi judecătorul de tribunal care are toate avantagiile vieţei de oraş, avantagii intelectuale, morale şi materiale şi care e retribuit 400 şi 500 lei. Egalitate se chiamă aceasta?

Cum să recrutezi judecători de ocol? Numai dintre cei fără diplomă, şi probă e că în momentul când am venit la ministerul justiţiei, erau abià a 10 parte din judecătorii de ocol titraţi. Azi, după ani de sforţări, şi Dumnezeu ştie după câte promisiuni şi încurajări date tinerilor, am ajuns să avem majoritatea judecătorilor titraţi.

La tribunale nu se numeau decât titraţi, şi acei cari se semnalează prin succese în studiile lor nici nu aveau nevoie să treacă prin stagiul de supleant, sau de substitut pentru a fi direct numiţi judecători şi chiar prezidenţi.

Spuneţi-mi D-voastră cari invocaţi la fiecare moment legea din 1879, care a fost judecătorul acela care dela tribunal a fost trimis la ocol? Pururea, de atunci, s'a considerat ca o favoare, ca din judecător de ocol un tânăr să treacă substitut sau supleant şi azi e aceeaşi stare de lucruri. Intreb pe numeroşii titraţi pe cari îi avem de doi, trei ani la judecătoriile de ocol, dacă n'au pacientat pururea în adăstarea unui post de supleant, sau de substitut.

Aceasta e realitatea, iar nu ce prescrisese art. 47 din legea dela 1879.

Or, când îmi aruncaţi totdeauna înainte un text dintr'o lege, daţi-vă seama dacă acel text erà sincer, şi dacă nu erà decât o simplă amăgeală, o simplă petiţiune de principiu, fără aplicaţiune.

Aşà dar se pune chestiunea: cum trebue să considerăm pe judecătorul de ocol?

Trebue să considerăm justiţia de pace ca prima treaptă în magistratură, sau ca o treaptă intermediară echivalentă cu aceea a judecătorului de şedinţă?

www.dacoromanica.ro

Ei, D-nii mei, oricât ar fi de mare dorinţa noastră de inovaţiune, credeţi-mă că nu am curajul să propun această din urmă soluţiune. Nu găsesc un precedent, nu numai în ţările cari au codul Napoleon, dar şi în acelea cari relevă cu totul de alte principii, cum e Germania. Lăsăm Anglia deoparte. Nicăeri judecătorul de ocol nu e altfel decât pe treapta cea dintâi, cea mai mică şi care îi deschide accesul la celelalte trepte judecătoreşti. In Germania e un fel de noviciat.

In Franţa, judecătorul de ocol, spre mirarea multora din D-voastră, nici nu e supus unei condiţiuni de admisibilitate. Judecătorii de pace de acolo nu sunt titraţi, nu li se cere-decât vârsta, în această calitate poate să fie numit şi un fost militar, şi un fost perceptor, un fost inginer.

Cum, numai noi să fim aşà de iscusiţi, încât din primul rând să voiin să luăm pe judecătorul de ocol şi să facem din el egalul unul judecător de tribunal? Aud tot mereu expresiunea aceasta: „bărbierie la capul sătenilor?“ Dar de ce în tribunale nu e bărbierie la capul orăşenilor, când dai dreptul de a judecà unui supleant abià eşit din şcoală?

Dar când se numeau direct. judecători tineri, doctori eşiţi de două zile din şcoală, nu erà oare şi mai temerar?

Aşà a fost numit D. Disescu, aşà D. Stoicescu, aşà mulţi alţii. Plânsu-s'a atunci cinevà de „bărbierie la capul burghezului?“

Aşà este făcută toată organizaţiunea noastră de stat, şi nu văd ca să ne fi dat de râpă încrederea aceasta în tinereţe. Eu însumi, când am debutat ca procuror într'o secţiune corecţională, 10 zile după întoarcerea mea, m'am găsit mult mai perplex de cât se va găsi vreodată un judecător de ocol, care are cel puţin înleznirea să se retragă în camera de alături ca să consulte textele şi să reflecteze.

Dar de unde dreptul la asemenea deosebiri? După categoria de indivizi, sau după importanţa de afaceri trebue oare să cerem dela judecători experienţă? Eu cred că după importanţa de afaceri, şi din acest punct de vedere este o mare deosebire între importanţa afacerilor cari se prezintă la tribunal şi a acelor cari se prezintă la judecătoriile de ocol. Deci trebuie judecătorului de tribunal un mai mare bagaj de experienţă şi de ştiinţă decât judecătorului de ocol.

Dealtmintrelea, practica dobândită trebue să ne servească

www.dacoromanica.ro

de călăuză şi azi cu insuficienţa de retribuţiune, cu circumscripţiunile exagerate ale ocoalelor; ori unde am putut recrutà tineri titraţi, am putut auzi de erori; n'am auzit de favoritizm şi de venalitate. Aceasta este dejà imens.

D-lor, este imposibil astăzi, cu elementele de cari dispunem, şi cu resursele budgetare pe cari le avem, să ne gândim la saltul acesta enorm de a luà judecători dela tribunale, de a-i retribuì cu mai mult de 500 de lei pe lună, căci — altfel nu va primì unul — şi de a-i trimite la ţară.

Dealtmintrelea, pentru judecătoriile de ocol, există apelul, mai există şi inspecţiunile în permanenţă, şi vă rog să credeţi că tot ce este om de viitor, tot ce nu este un vechiu legat al trecutului, nu caută decât să se perfecţioneze.

Eu, D-lor, în toate elementele culte dela justiţiile de pace am o mare încredere pe care mi-a dat-o o experienţă de 3 ani,

Tineretul acesta are aşà de mare râvnă de a face binele, încât pun pe dânşii mult mai mare temeiu decât pe aceia cari nu ar aveà decât râvna unui tratament serios pentru a merge la ţară.

Este acum locul să vă vorbesc de greutăţile cari ar isvorî din supresiunea ajutoarelor. D. Voinov se plânge amar de aceasta. După D-sa, ajutorul are două avantagii: întâi, suplineşte pe judecător când acesta este împiedicat; al doilea, el continuă tradiţiunea judecătoriei, servind de iniţiator, de *leader*, tânărului judecător, care, eşit după băncile şcoalei, nu are destul deprinderea codurilor noastre.

Dar, D-nii mei, unde aţi văzut suprimarea ajutorilor. Inutil s'a semnalat asupra acestui punct o divergenţă între comitetul delegaţilor şi ministru, pentrucă şi proectul întocmeà două rânduri de judecătorii: unele cu ajutoare, altele fără. Ce zice comisiunea Camerei şi raportorul? Nu voim să se prezinte distincţiunea sub această formă, ci punem, pur şi simplu, în lege facultatea că unde se va simţi necesitatea de ajutori să se înfiinţeze pe cale de deciziune ministerială. Acesta erà şi proiectul primitiv, deoarece nu se fixà prin lege numărul judecătorilor de clasa I-a şi a 2-a.

Dar mi se va zice: „după necesităţile budgetare vei fi liber să reduci numărul judecătoriilor cu ajutoare la o propor-

www.dacoromanica.ro

ţiune aşà de infimă, încât adevăratul tip de judecătorii în ţară să fie judecătoriile fără ajutoare.

„Cine vă împiedică să puneţi o limită? Să fixaţi, de exemplu, că 80 de judecătorii din ţară, în cercurile mai încărcate de populaţiune, să fie cu ajutoare şi în urmă, treptat cu resursele budgetare, să se adaoge până la complectarea numărului.

In această privinţă trebue să ţinem cu atât mai mult seamă de nevoile budgetare, cu cât este vorba de un organ pe care nu-l socotesc esenţial.

Judecătoriile de ocoale, cum figurează azi în buget, costă pe Stat 981.640. După legea ce propunem, şi cu un număr de 80 de ajutoare, se sporeşte budgetul la 1.698.000, adică aproape îndoit. Dacă voiţi ajutoare la toate judecătoriile trebue să ridicăm cifra cheltuelilor la 2.120.000. Va să zică un spor de 1.200.000, asupra unei ramuri dintr'un singur departament.

Dacă D-voastră găsiţi mijloace, daţi-le, şi eu primesc.

Dar, încăodată, trebue să vă gândiţi că nu numai judecătoriile de ocoi au nevoe de îmbunătăţire şi nevoile statului cresc din zi în zi.

Ei bine, dacă luăm, pentru o singură categorie a unei instituţiuni, resurse atât de însemnate, ce va rămâneà, pentru celelalte?

A! Mi s'ar puteà zice: mai bine nu fac nici o reformă dacă n'am bani, decât să o fac pe jumătate.

Rămâne de examinat dacă o facem pe jumătate.

D-lor, asupra bunătăţei ajutoarelor de judecători, să-mi daţi voe să fac rezerve exprese. Regret să declar că, în afară de ajutoarele clasa I din oraşe, unde s'au putut recrutà ajutoare dintre elevii şcoalei de drept cari au câte două examene, şi câteva alte rari excepţiuni, restul ajutorilor de judecători, este tot ce putem aveà mai rău. De câteori se ivesc vacanţe nu le putem împlinì decât luând tot mereu din personalul care de 14 ani încoace este alternativ numit din nou şi iar destituit. Ştiţi pentru ce? Pentrucă ajutorii de judecători se numesc numai dintre ajutorii de grefă ai tribunalelor, deşi n'au o retribuţiune superioară. Sunt atunci rare cazurile în cari nn bun ajutor de grefă să consimtă a eşì din tribunal pentru a merge la ţară. Astfel suntem reduşi: ori la vechii ajutori de acum 20 de ani, ori la personalul de grefă mutat ca pedeapsă în judecătorii.

www.dacoromanica.ro

Acesta este adevărul. Regret dacă am împrăştiat iluziunile unora asupra acestor clase de magistraţi. In adăstarea, însă, a unor noi elemente pe cari ni le vor procurà, sper eu, în viitor retribuţiunile mai ridicate din proiectul ce discutăm, sunt nevoit a declarà că mă lipsesc voios de personalul ce avem.

Dar, în fond chiar, socotiţi oare că ajutorul este de mare nevoe ?

In centrurile mai încărcate cu populaţiune, el servă pentru expediţiunea actelor de notariat şi pentru dirigerea cancelariei, pentru facerea cercetărilor locale ; judecătorul care are de ţinut şedinţele, de redactat sentinţele nu poate face faţă şi atribuţiuţiunilor acestea. In centrurile însă cari nu sunt aşà de încărcate, ajutorul nu servă absolut nimic. Să vă dau câteva date statistice nu pentru a probà că legea este mai bine chibzuită, decât îi place D-lui Stoicescu să zică, dar pentru a vă arătà că propunând o dispoziţiune aşà de radicală mi-am dat seama de dânsa.

Aşa, D-lor, la ce bun este ajutorul de judecător la judecătoria de la Mangalia, unde într'un an a intrat 377 de afaceri şi-s'au judecat 350: una pe zi ; la Broşteni, unde s'au rezolvat 623 de afaceri din 727: două pe zi; la Dărmăneşti unde avem 527 hotărâri din 580 intrate.

In judeţul Tecuciu, care ştiţi că este unul din cele mai puţin populate şi din cele mai mici în periferie, au fost intrări 3.724 Dacă împărţim aceste afaceri la 5 judecătorii cari au să fie acolo, vedeţi ce sferă de acţiune rămâne pentru fiecare judecătorie.

D. Miclescu îmi spune : „Măriţi atunci judecătoriile!"

Nu voesc să le mărim pentrucă scopul nostru este de a micşorà tocmai raza judecătoriilor, aşà ca locuitorul care va aveà trebuinţă să meargă la judecătorie să poată să se întoarcă în aceiaşi zi acasă.

Acì, D-lor, voi face o mică paranteză ca să arăt cum am calculat repartizarea judecătoriilor, de ce am fixat numărul lor la 240. Acest număr de 240 nu este un ce arbitrar, ci este calculat pe suprafaţa solului, aşà ca fiecare judecătorie să aibă o mijlocie în periferie de 530 kilometri pătraţi, adică raza dela centru la extremităţi nu mai mare de 26 kilometri, ceeace se poate parcurge cu piciorul într'o singură zi.

Această suprafaţă este mai mică decât în Bucovina, unde

www.dacoromanica.ro

ea atinge 610 kilometri pătraţi, mai mare, neapărat. decât în Franţa unde este de 180 kilometri; dar nu avem pretenţiunea să ne comparăm cu Franţa. nici în privinţa populaţiunei, nici în privinţa afacerilor, şi suntem departe de proporţionalitatea ce ar fi cu cele 2.865 de judecătorii ale ei.

Aşă fiind, D-lor, neputând mări raza judecătoriilor de ocoale şi nefiind elemente destule ca să dăm de lucru la doui oameni, pentru ce nu s'ar puteà, într'un mod transitor, să lăsăm ca ajutoarele să se înfiinţeze numai acolo unde sporul lucrărilor o va cere.

Credeţi însă că puteţi merge mai departe şi să creeţi ajutoare pretutindeni, spuneţi-o, dar rămâne la D-voastre să daţi mijloace.

Un mic exemplu ca să ilustrez argumentaţiunea mea: v'am citat adineauri numărul afacerilor dela judecătoria din Broşteni. Acolo se află un judecător foarte activ, un tânăr foarte muncitor, neavând destul de lucru el singur a făcut raport la preşedintele tribunalului, şi tribunalul a aprobat ca să consacre trei zile pe săptămână în revizuirea judecătoriilor comunale.

A făcut aceasta mai mult timp şi n'a avut nici o plângere că afacerile judecătoriei au suferit.

La toate judecătoriile de munte sau cele cu o rază mai întinsă au să fie ajutoare; şi am avut onoare să vă arăt că sunt prevăzute 80 de judecătorii cu tipul complect, după cum sunt astăzi.

Să examinăm acuma soluţiunea ce propunem prin art. 5 pentru cazurile de vacanţă la judecătoria fără ajutor.

D. Stoicescu care puneà trei ipoteze: concediu, boala sau recuzaţiunea judecătorului.

Să el'minăm pe data cazul de recuzaţiune, pentrucă, consultând mai de aproape legea actuală, d. Stoicescu ar fi văzut că în caz de recuzaţiune nu judecă ajutorul, ci afacerea se suspendă şi se trimite în cercetarea unui judecător vecin. Prin urmare, nu mai rămâne de parat decât la două eventualităţi: concediul şi moartea.

In caz de moarte, în două, trei zile ministerul avizează cum avizează şi astăzi.

Concediu se acordă foarte rar, căci după lege judecătorul

www.dacoromanica.ro

de pace trebue să lucreze în permanenţă dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie, în toate zilele, chiar şi sărbătorile ; el nu are nici vacanţă mică, nici vacantă mare.

Atât pentru concediu, cât şi pentru împiedicările brusce am prevăzut mijloace de suplinire.

Aceste mijloace sunt viu criticate. Pentru ce ?

Ajutorul dela o judecătorie vecină nu este el indicat pentru a merge la postul momentan vacant?

Dar oare grefierul tribunalului nu inspiră destulă încredere pentru a girà provizoriu judecătoria ? Merge dela sine că grefierul va fi delegat numai în oraşul de reşedinţă al tribunalului..

D. *I. Poenaru-Bordea*: Dar dacă grefierul va fi ocupat la curtea cu juraţi ?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Chiar şi în această ipoteză, de ce oare n'ar puteà grefierul expedià lucrările urgente ale judecătoriei şi peste acelea ale curţei?

In fine, avem resursa ajutoarelor de grefă.

Aci este calul cel mare de bătae! D. Stoicescu şi colegii d-sale din opoziţiune nu aveau destule fulgere pentru capul acestor suplinitori cari vor înjosi judecătoria, cari vor fi instrumente oarbe şi câte altele!

Dar ajutorii de judecători ce sunt oare altcevà decât nişte foşti ajutori de grefă, şi nu totdeauna cei mai buni?

De altminteri eu nu m'aşi opune dacă aţi propune ca aceste ajutoare de grefă să nu judece, ci numai să expedieze afacerile curente, primind numai opoziţiuni, petiţiuni, apeluri, notariatul şi alte lucrări similare.

Am terminat, domnii mei, cu personalul judecătoriilor.

Trec la al treilea punct de legislaţiune: competinţa ce trebue dată judecătorilor de pace.

Dela început constat că minoritatea însuşi nu are aceleaşi vederi asupra acestui punct, cel puţin din partea d-lui Nicolaescu am găsit o aprobare întreagă în privinţa întinderei competenţei judecătoriilor de ocoale.

Ce se înţelege prin această extensiune de competinţă? Şi de ce vedem într'ânsa efectele salutare ale acestei legi?

Să vă iau o speţă care dese ori se reproduce.

N'aţi fost niciodată izbiţi de spectacolul ce înfăţişează o femee văduvă sau un minor urmărindu-şi dreptatea contra unui

www.dacoromanica.ro

frate sau rude care i-au răpit câteva prăjini de pământ? Ca să revendice proprietatea trebue să se ducă la tribunal; taxa de intentare este 30 lei; acolo nu se poate lipsi de oficiul portăreilor, şi fiindcă procedura se îndeplineşte la ţară, trebue, pe lângă taxe, să socotiţi şi îndemnizările de transport acordate portăreilor; aceste diferite condee sunt aproape echivalentul valoarei imobilului în litigiu! Închipuiţi-vă că a pierdut la tribunal: 210 lei apelul la curte.

D. *C. Stoicescu*: Micşoraţi taxele.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Serios vorbiţi, d-le Stoicescu? Reducţie de taxe după persoană iar nu după treapta judecătorească?

210 lei apelul; adăogaţi citaţiunile şi cu cele ce urmează. Apoi e nevoe de martori; cea mai mare parte a acestor afaceri se rezolvă nu prin documente, ci prin martori; ei bine, ca să aducă martori dela Muscel, spre pildă, până la curtea din Bucureşti în materie civilă, impricinatul trebue să le deà în mână cevà, căci altfel nu vine. Şi când în cele din urmă, văduva şi minorul câştigă în condiţiunile acestea, vă întreb: nu au mâncat de trei ori valoarea fondului pe care îl revendică? Şi nu au perdut un timp pe care, dacă l'ar fi întrebuinţat în prăşilă sau la seceră, ar fi câştigat de trei ori mai mult? Şi găsiţi că nu este democratică dispoziţiunea propusă de noi, ca litigiuri aşà de mici să se tranşeze înaintea judecătorului de ocol? Acolo intentarea costă 1 leu iar nu 30; apelul 10 iar nu 210, şi procedura se îndeplineşte de părţi sau de administraţie? Găsiţi D-voastră că aceasta nu este o extremă înleznire pentru ţăran?

Dar în materie corecţională, mic avantagiu este pentru prevenit, pentru păgubaş şi pentru martori ca să nu iasă din judeţ, fie chiar pentru apel, în numeroasele sale afaceri cari de obiceiu se termină cu o amendă sau cu câteva zile de închisoare?

D. Nicolaescu ne aminteà acì că trebue să dăm judecătorilor şi delictele silvice. Neapărat. Dacă n'am înscris'o în proiect, este că dispoziţiunea relativă la acest punct se găseşte în noul proiect de lege forestieră. Dacă nu voiţi să aşteptăm până atunci, accept dinainte un amendament în această privinţă.

Tot asemenea indiferent este oare pentru împricinat facultatea ce am dat judecătorului de a tranşà la faţa locului o judeca ă, când s'a transportat acolo pentru cercetare locală?

www.dacoromanica.ro

Regularea tutelelor săteneşti, rezolvarea numeroaselor controverse ce ele prezentau, operarea partagiilor săteneşti nu sunt tot atâtea înlezniri, şi mari înlezniri făcute clasei rurale?

In codificarea acestei materii n'am avut decât o preocupaţiune: aceea de a face o uşurare părţilor de a tranşà orice controversă care ş'a ivit în practică în timp de 15 ani, de a face un cod regulamentat, aşà încât şi un începător, în materie de drept, să-l poată aplicà fără greşeală.

Ei, D-lor, dacă reducem tot la absurd, se înţelegere că toate prevederile omeneşti se pot doborî!

Aşà cevà căutà D. Stoicescu când îmi ziceà: „Cu legea D-tale, prin surprindere, eu îţi pot luà la judecătorul de ocol nu 4, ci 10, 20 hectare. Te chem în judecată pentru un codru de pământ, care trece de 4 hectare; nu-i declar întinderea; D-ta nu te prezinţi, scapi termenul de apel şi prin acest mic artificiu am întins competinţa judecătorului de ocol şi am obţinut, în contra D-tale o hotărâre în contra căreia nu poţi revenì".

Rău aţi discutat, D-le Stoicescu. Admiţând chiar eşafodagiul acesta, oarecum copilăresc, o astfel de hotărâre o pot contestà şi dărâmà la execuţiune, şi chiar dacă a trecut toate termenele, pot cere anularea ei.

Dacă raţionamentul D-voastre este exact, ar trebui şi în materie mobiliară să fim îngrijaţi. Iţi datorez 5 lei; mă chemi în judecată pentru 1.500 lei; nu mă prezint; îmi dai jurământ sau administrezi altă probă; eu tot nu viu; iei hotărâre şi mă fereci pentru 1.500 lei.

Hai să ştergem şi această competinţă de a judecà!

Acestea sunt lucruri puţin serioase. Aţi căutat cu lupa defecte, D-le Stoicescu, şi pentrucă au bătut la ochi, v'aţi aruncat în complicaţie de felul acesta. Voiu fi mândru când voiu vedeà că altfel de critice se pot aduce proiectului.

Cred, D-lor deputaţi, că, după o discuţiune lungă ca aceea pe care am avut-o, afară numai dacă n'am venit fiecare cu ideile noastre preconcepute, cred, zic, că ne-am luminat cel puţin asupra a două puncte pe cari din nou să le pun în vedere.

Intâiu, necesitatea absolută a unei legiuiri conştiincioase care să suprime judecătoriile comunale; al doilea, necesitatea absolută de a menţine judecătoriile sedentare, deci cu extensiune

www.dacoromanica.ro

de competenţă şi garanţii de recrutare cât se poate de mari.

Sunt hotărât, D-lor, să examinez cu o sfântă atenţiune orice propunere de îmbunătăţire s'ar aduce; sunt hotărât să accept orice propoziţiune, nu pornită dintr'un simţimânt de desăvârşită pasiune; dar înainte de toate reclam luarea în consideraţie a proiectului de lege.

Fără a intrà în alte cercetări, mă opresc acì; socotesc că am zis adevărul în susţinerea proiectului meu. (Aplauze prelungite)

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORIILE COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DIN 19 IANUARIE 1894

In şedinţa de la 19 Ianuarie 1894 începând discuţiunea pe articole a proiectului de lege pentru organizarea judecătoriilor Comunale şi de Ocoale, la discuţiunea articolului I *) Dl. Al. Marghiloman ministru de Justiţie răspunzând mai multor oratori între care şi D. V. Brătianu rosteşte următoarele cuvinte :

Domnilor Deputaţi,

A'şi aveà dreptul să mă plâng de o bună parte din observaţiunile ce s'au făcut până acum, şi mai cu seamă de propoziţiunea D-lui V. Brătianu, care n'are nici un raport cu art. 1 care'l discutăm în momentul de faţă.

Dar nu mă voiu folosì de acest dilatoriu. S'a pus o chestiune capitală care trebue rezolvată, ori acì, ori aiurea, dar asupra căreia guvernul trebue imediat să'şi deà părerea.

Această chestiune este următoarea: să nu se numească judecător de ocol decât un om care, prin vârsta şi stagiul făcut în magistratură, să inspire cel puţin atâta încredere cât poate inspirà un judecător titular într'un tribunal; cu alte cuvinte, să nu se numească judecător de ocol decât un bărbat care să aibă o diplomă de drept şi care să fi făcut o practică de cel puţin

*) *Art. I.* Se institue pe tot teritoriul Regatului un număr de 240 judecătorii de ocol.

Reşedinţa şi circumscripţiunea lor se vor fixà definitiv prin decizie a consiliului de miniştri, proporţional cu numărul populaţiunei sau cu suprafaţa teritoriului.

www.dacoromanica.ro

doui ani ca supleant sau substitut, sau un stagiu efectiv de patru ani ca advocat.

De acord; acesta este idealul la care ar trebuì să tindă orice legiuitor. Dar nu trebue să uităm că pe lângă ideal avem şi nevoile momentului, şi o vorbă înţeleaptă zice: că fie-cărui îi ajunge opera lui. Să nu visăm gloria de a face totul şi a nu mai lăsà generaţiunilor viitoare nimica, căci atunci din vis în vis ajungem la utopii, şi dela utopii la necuviinţă.

Nu cer nici eu mai bine de cât D. Brătianu, să înălţăm mai mult nivelul moral şi nivelul cultural-ştiinţific al judecătorilor de ocol; dar mijloacele? Şi când vorbesc de mijloace, înţeleg *toate mijloacele.*

Ca mijloace materiale să nu uităm că nu avem acì numai apărarea, ocrotirea unei clase, ci apărarea şi ocrotirea intereselor întregei ţări.

Sunteţi dispuşi, D-lor, să acordaţi impozite noui? Sunteţi dispuşi să creeaţi resurse noui? Atunci să dăm drumul larg tutulor inspiraţiunilor.

Daţi-mi voie să vă fac un mic calcul: cu proiectul de lege ce vă prezintăm se înmulţeşte cheltuiala cu 700.000 lei pe an; dacă adăogăm ajutoare la toate judecătoriile de ocoale, cheltueţile se mai urcă atunci cu 1.200.000 pe an; iar dacă retribuim pe judecătorii de ocoale, nu cel puţin cât pe judecătorii de şediţă dela tribunal, dar mai mult, căci altfel nu se poate sperà ca judecătorii de tribunal să voiască a eşì la ţară, atunci cheltuiala se urcă încă cu 500.000 lei. Şi notaţi că acest adaos priveşte numai pe una din ramurile justiţiei.

Dar să zicem că suntem cu toţii dispuşi să facem acest sacrificiu, să vedem dacă putem recoltà în proporţiune cu aceea ce semănăm; şi acì, ajungem la ceeace ziceam: niţică răbdare; să aşteptăm opera timpului! Unde găsi-voiu oamenii, personalul? Voiţi să recrutaţi astăzi 240 judecători de ocol cari să răspundă la condiţiunile de admisibilitate exigeate de D. Brătianu, şi voiţi să'i recrutaţi, de unde? Din ce? Din 37 supleanţi şi 27 substituţi ce 'i avem în ţară? Când acest număr de supleanţi şi de substituţi este menit să ne furnizeze toţi judecătorii de instrucţiune şi toţi procurorii din ţară?...

O voce: Sunt advocaţii cari au făcut stagiul.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministrul al justiției:* Prin urmare, pletoră de magistrați nu avem. Ziceți de advocați? Să ne lămurim și asupra acestei chestiuni.

La fiecare moment ni se prezintă corpul advocaților din țară ca un imens rezervoriu la care poți dotdeauna să te adresezi pentru recrutarea magistraților.

Ei, vă înșelați, D-le Brătianu, pentru că advocații se deosibesc în două categorii: advocații cari au clientelă, adică advocații cari au talent și știință și cari nu numai că nu se vor duce ca judecător de ocol, dar nu acceptă posturile de membrii ai curților de apel și de casație. Fac apel la notabilitățile baroului cari se găsesc în Parlament și la cari de trei ani mă adresez în zadar pentru a'i rugà să intre, fie în curtea de apel, fie în curtea de casație; mă izbesc totdeauna de acest răspuns: nu suntem destul de retribuiți și nu putem trăi cu onorariul ce ne oferă acele funcțiuni; preferim veniturile ce ne aduce advocatura!

Este absotut evident că nu voiu găsì în această categorie de advocați cu ce să recrutez personalul, nu pentru 100 judecătorii, dar pentru nici o judecătorie.

Dar este o altă serie de advocați, sau de pretinși advocați: unii titrați, alții înscriși Dumnezeu știe cum; unii cu pergament, alți absolut fără nici un fel de document.

D-voastră știți că aceștia sunt oameni cari pândesc pe inpricinați la colțurile uliților, se fălesc cu legături de protecțiune ce nu au, încurcă pe oameni în procese fără căpătàiu posibil, discreditează acțiunea legilor. Câți din ei n'au nici știință, nici moralitate!

Ei, nu așì povățul niciodată pe un ministru să deà astfel de judecători țăranului!

Astfel fiind, ce' mi rămâne de făcut?

Propuneți o măsură foarte bună: o primesc în prîncipiu, subscriu cu amândouă mâinile amendamentul D-voastre, dar cu o condițiune: să procedăm treptat, treptat, pe cât se vor sporì mijloacele budgetare și pe cât se va sporì numărul tinerilor titrați.

Vă răsculați, D-nii mei, contra tinerilor pe cari îi trimetem judecători la țară. Apoi dacă în aceștì tineri nu așì aveà încredere absolută, în ce privește capacitatea lor, sunt totuși sigur de un lucru: de absoluta lor cinste, și aceasta este fala tineretului acestuia.

www.dacoromanica.ro

Acì găsesc, poate, unul din rarele merite a şcoalelor noastre superioare; căci dacă nu ne dă oameni preà învăţaţi, nici deprinşi cu lucrul, ne dă în schimb băieţi cinstiţi. Aceasta este o garanţie imensă la care nu aş vreà să renunţ în schimbul stagiului pe care 'l propuneţi şi al recrutărei din corpul advocaţilor pe care nu am cum s'o fac.

In asemenea condiţiuni, ţinând seamă că însuşi D. Brătianu aprobă punctele de legislaţiune pe cari le tranşează proiectul de faţă, şi că recrutarea personalului de nu s'ar lovì întru nimic, fie în sistemul meu, fie în sistemul D-lui Brătianu cu dispoziţiunile proiectului de lege, vă rog să votaţi art. 1.

Liberi să mai discutăm, dacă veţi voì la art. 3 recrutarea de personal, dar v'am spus gravele dificultăţi ce ne opresc ca astăzi să călcăm în plin, cum aţi dorì să o facem. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORIILE COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 20 IANUARIE 1894

In şedinţa dela 20 Ianuarie 1894, continuându-se discuţiunea pe articole a legei pentru organizarea Judecătoriilor Comunale şi de Ocoale la art. 3 şi 5 răspunzând unor obiecţiuni ale D-lui N. Voinov, D-l Al. Marghiloman dă următoarele explicaţiuni:

La art. 3 *)

Domnilor Deputaţi,

Chestiunea cred că este sleită după lungile discuţiuni cari au avut loc 3 zile asupra punctelor de căpetenie, acela de a şti dacă trebue schimbate condiţiunile de admisibilitate pentru judecătorii de pace, şi dacă trantamentul lor cată să fie acela al judecătorilor de tribunal.

Este cred tot asemenea şi cu chestiunea ajutorilor, pentrucă în discuţiunea generală toţi cari au voit să'şi deà avizul asupra acestei chestiuni şi l-au dat. Să-mi permiteţi dar să rezum numai câteva din întâmpinările făcute şi la una şi la cealaltă din propunerile respective.

Intâiu, dacă este mijloc sau nu astăzi, independent de chestiunea de retribuţiune, de chestiunea budgetară, dacă este putinţa

*) *Art. 3.* — Judecătoriile de ocol se compun de un judecător şi unul sau mai mulţi copişti, din cari unul va face funcţiunea de arhivar.

Ministrul justiţiei, în urma unui aviz al consiliului de miniştrii, va puteà numì un ajutor al judecătorului oriunde va cere trebuinţa serviciului.

www.dacoromanica.ro

să recrutez 240 judecători de pace, pe cari să'i supun la condiţiuni de admisibilitate cum se propune. Răspund francamente şi după lungi reflexiuni şi după noui compulsări a documentelor din minister, că este imposibil. Prin urmare, să înlăturăm preocupaţiunea dacă avem sau nu bani, dacă trebue sau nu să facem economii, dacă trebue să suspendăm o lege ca astfel să creăm resurse pentru a retribui bine pe judecătorii de pace. Această chestiune o înlătur, fiindcă nu are actualitate. Lipsa unui stock necesar de oameni, din care să putem recrută judecătorii de pace în condiţiunile cari se cer, este o imposibilitate absolută.

Am făcut un raţionament în rândul trecut, ertaţi-mă dacă vă oboseşc, reamintindu-l. Voiţi ca nimeni să nu intre în judecătoriile de pace decât după un stagiu minim de doi ani, făcut ca substitut sau supleant, sau după un stagiu de 4 ani făcut în advocatură, dar unde să'i găsim pe aceştia?

D-lor, avem actualmente în tribunale 38—39 de supleanţi şi vreo 27 de substituţi; dintre aceştia trebue recrutaţi toţi procurorii, toţi judecătorii, toţi judecătorii de instrucţiune, şi voiţi să alimentăm cu aceştia încă 240 de ocoale?

D. Voinov are inima caldă, inima generoasă; ar voì perfecţiunea. Dar presupunând chiar că perfecţiunea se poate atinge pe pământ, noi nu o putem realiză azi.

Aşà fiind, ne întoarcem într'un cerc vicios: suprimăm judecătoriile comunale, dăm atribuţiunile lor judecătorilor de pace, trebue deci să înmulţim pe aceştia, dar nu putem împlinì pe aceştia pentrucă nu avem personalul ideal ce ni se cere, unde ne putem oprì.....

D. *N. Voinov*: Aţi consultat registrele licenţiaţilor, ca să ştiţi numărul lor?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Azi dimineaţă chiar mi-am consultat listele şi pot să vă spun care este numărul candidaţilor şi cum stăm cu întreaga situaţiune. Domnilor, judecătoriile de ocol s'au început la noi cu niciun titrat, încetul cu încetul au intrat titraţi la oraşe, adică la judecătoriile de clasa I, şi notaţi bine că cei cari au intrat atunci au fost tineri cari au preferat un scaun de judecător de pace, în oraşul lor natal, unui post superior în alt district.

Puţin câte puţin am ajuns să avem la 1888 a opta parte

www.dacoromanica.ro

din judecători titraţi; astăzi, în fine, marea majoritate de judecători este titrată.

Ce vă indică aceasta? Vă indică că opera timpului este mult mai lentă decât inprovizaţiunile legislatorului; ceeace nu se puteà obţine la 1879 s'a obţinut încetul cu încetul astăzi prin trecerea timpului. Să lăsăm de acì înainte ca această dificultate în care ne găsim astăzi să se rezolve la timp.

Mă întrebaţi de numărul titraţilor. La minister, D-lor, aveni 82 de cereri, din aceştia dacă veţi elimină 10% pentru că sunt unii cari au ocupat .alte funcţiuni sau că n'ar voì să se ducă judecători de pace, rămânem cu un număr de 60 sau cel mult 70, la care dacă am mai adăogà şi alţi 20, 30, cari ar puteà să iasă anul acesta din facultăţile din Bucureşti şi Iaşi, am aveà cel mult 100 de candidaţi.

Apoi astăzi avem în fiinţă 120 de judecători; ce vom face cu restul, până la 240, chiar când am admite că toţi acesti tineri ar intrà ca judecători de pace?

Dacă nu avem locurile depline cu titraţi, ce s'ar face dacă am mai cere şi stagiuri grele?

Incă odată afirm că, dacă impunem condiţiuni grele de admisibilitate, zădărnicim legea, îi facem aplicaţiunea imposibilă.

Atunci rămâne de pus în balanţă neajunsurile personalului cu avantagiile organice ale legei.

Legea aceasta este oare menită să aducă imense foloase clasei ţărăneşti?

Eu răspund da, şi aceasta nu pentrucă sunt autorul ei, ci pentru că am auzit această părere formulată şi din sânul majorităţei şi din sânul minorităţei; însuşi D. V. Brătianu care este promotorul ideei de a supune pe judecători la un stagiu, este cel dintâiu care a zis că legea aceasta are menirea de a aduce bine ţărănimei.

Punând atunci în cumpănă deoparte înmulţirea numărului judecătorilor, şi scăderea circumscripţiunilor; întinderea competinţei lor, reducerea taxelor cari decurg din aceasta, facilitaţile de judecată şi acceleraţia judecăţei; iar, de altă parte, punând în cumpănă imposibilitatea de a aveà un personal perfect aşà cum ni se cere, rămâne să ne întrebăm, şi orice om iubitor de a face binele este dator să'şi pună această întrebare: ce este

www.dacoromanica.ro

mai bine? Să amân recrutarea perfectă a personalului şi să facem reforma aceasta folositoare, lăsând ca, încetul cu încetul, să se amelioreze personalul, ori să amânăm totul până vom aveà şi mijloacele de aplicaţiune ireproşabile ce ni se cer.

Eu socotesc că răspunsul are să fie dat fără ezitaţiune, ca să facem astăzi ce putem, şi să lăsăm viitorului ca să deà el ceeace ne lipseşte.

Aşà s'au îmbunătăţit tribunalele, aşà s'au înbunătăţit curţile de apel, aşà Curtea de casaţie.

Când s'a înfiinţat Curtea de casaţiune, câţi titraţi s'au găsit? In infimă minoritate. Incetul cu încetul, am ajuns să avem într'însa toate notabilităţile juridice ale ţărei.

D. *N. Voinov*: Ţineţi seamă că aci e vorba de judecătorul unic.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Iacă încă o obiecţiune ce mi se face, că judecătorul fiind unic îi trebue mai multă experienţă şi capacitate ca a judecătorului dela tribunal.

D nii mei, sunt foarte numeroase ipotezele în cari avem judecător unic.

La tribunal avem judecătorul unic în timpul vacanţelor, în Dobrogea îl avem aproape în mod permanent. Apoi pentru Dobrogea, tânăra noastră provincie, pus-am noi mai puţină râvnă decât desfăşurăm azi pentru ţărani? Cu toate acestea nu văd că judecătorul unic, numit tânăr, inexperimentat, dar onest, să fi dat rezultate aşà de rele.

Prin urmare, vă rog, încodată, să cercetaţi bine chestiunea în practică, nu în mod ideal, şi să vedeţi că este vădit imposibil de a înconjurà recrutarea personalului judecătoriilor de ocol cu condiţiunile de admisibilitate grele pe cari voiţi să le impuneţi.

Admit că într'un timp apropiat, odată judecătoriile formate, să edictăm condiţiuni grele, cu apuntamente bune; dar astăzi, dacă aţi prescrie aceste condiţiuni, veţi face un ce imposibil de şi toţi cei ce sunt pentru această părere să ştie că sunt pentru respingerea legei.

Este inutil să'mi daţi o lege în care să înmulţim judecătorii până la cifra de 240, dacă mă puneţi în imposibilitate de a le populà.

Las la oparte chestiunea bănească care nu are nimic a

www.dacoromanica.ro

face. Dacă 'mi-aţi da chiar două milioane pentru recrutarea personalului în condiţiunile ce doriţi, ministerul nu ar puteà să-i întrebuinţeze, neavând de unde să ia oamenii.

Acesta este punctul ce caută să nu piardă din vedere cei ce sunt partizani ai legei.

In al doilea rând s'a vorbit iarăşi de suprimarea ajutoarelor.

Cu toţii ne-am rostit în rândul celalt asupra acestui punct. D-lor, încodată vă rog să notaţi că *nu suprimăm ajutoarele de judecători.*

Socotim numai că, în primul an al aplicaţiunei acestei legi trebue să nu uităm 1) că nu avem elemente pentru a înfiinţà ajutoare la toate judecătoriile, 2) că ajutoarele în multe cazuri n'au de lucru, 3) că am îngreunà budgetul în mod simţitor şi deocamdată degeaba.

V'am dat cifrele. Le repet din nou pentru cei dintre colegii noştri cari le uită lezne.

Azi cheltuim cu justiţia de pace 980.000 lei; mâine cu legea de faţă, înfiinţand deocamdată 80 de ajutoare, vom aveà 1.700.000 lei speze de suportat; dacă voiţi 240 de ajutoare, trebue să ne urcăm pe dată la 2.120.400 lei. Adică să mărim bugetul numai la justiţia de pace cu 1.200.000 lei.

Pentru ce acest sacrificiu, dacă nu'l credem necesar?

Dar D-l Voinov zicèà: închideţi robinetul adaosului de funcţiuni la tribunale; mai radeţi dela D-nii cari alimentează cluburile şi saloanele din Bucureşti, şi adăogaţi la aceşti muncitori dela ţară! Apoi, v'am spus eu, D-le Voinov, că este intenţiunea mea să adaog cevà în Bucureşti, în Iaşi sau într'un centru mare? Mi s'au făcut cereri, şi cereri numeroase, dar totdeauna am rezistat pe temeiul că socotesc cum că noua organizaţiune a judecătoriilor de ocoale va uşurà tribunalele şi curţile.

Ştiţi care este singurul proiect ce am în acea tă privin a? Este adaosul unei singure secţiuni la tribunalul de Mehedinţi, şi asupra acestui adaos, vă rog să vă rezervaţi toate p rerile Dv. pentru ca, dacă eu sunt pregătit, Dv. vă lipsesc elementele de apreciaţiune. Veţi vedeà la timp, că cheltuiala pe care voiu cere este mai mult decât legitimă, pentrucă vă asigur că lucrările tribunalului de Mehedinţi covârsesc puterile omeneşti. Toat cheltuiala aceasta este de 22.200 lei! Ei, îmi este greu de găsit

www.dacoromanica.ro

în douăzeci şi două de mii de lei elemente pentru a acoperì sutele de mii de lei pe cari le-ar cere înfiinţarea ajutoarelor la judecătoriile de pace.

Asupra tuturor celorlalte motive de fapt, de ce să mai revin?

V'am dat opinia unui om care, pătruns de nevoile justiţiabilului, s'a gândit şi la necazurile contribuabilului. Budgetul nostru este bun, dar şi elasticitatea lui are limite raţionale.

Sunt convins că, lăsând un număr de 80 de ajutoare, fac o operă îndestulătoare, pentru ca să putem aveà o bună aplicaţiune a legei de faţă încă din primii ani ai promulgărei ei.

Acestea sunt, D-lor deputaţi, explicaţiunile pe cari m'am crezut dator să le aduc încodată înaintea Parlamentului.

La art. 5*).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Pot să dau îndată scurtele explicaţiuni ce'mi cere D. Ghiţescu.

Nu disimulez, D-lor, dificultăţile ce se vor ivì în cei dintâi ani ai aplicaţiunei legei. Dar dificultăţile sunt altele decât acelea pe cari le-a semnalat D. Ghiţescu. D-sa mă întreabă: în cazul când judecătorul ar fi brusc împiedicat, cine primeşte cererile de opoziţiune? Negreşit acela care le primeşte şi astăzi, când judecătorul nu este acolo, adică grefierul sau copistul.

Numai termenul se pune de judecător, D-le Ghiţescu; dar astăzi opoziţiunile se primesc şi se înregistrează de către grefier iar nu de judecător.

Dealmintrelea, D-lor, nu uitaţi că mi-am luat adineaori angajamentul că vor fi cel puţin 80 de judecătorii cu ajutoare. Vom chibzuì astfel să fixăm aceste judecătorii la ţară pentru ca în caz de împiedicare să se găsească în plasa vecină o judecătorie cu ajutor, ca să poată înlocuì pe cel subit împiedicat. Vom aveà la îndemână telegraful şi acest ajutor nu va întârzià niciodată.

*) *Art. 5.*—In caz de împiedicare bruscă, de concediu, de vacanţă într'o judecatorie, preşedintele tribunalului deleagă imediat, fie pe ajutorul unei alte judecătorii din resortul tribunalului, fie pe grefierul tribunalului, fie, în caz de împiedicarea acestuia, pe un ajutor de grefă, comunicând în acelaş timp şi ministerului despre aceasta.

www.dacoromanica.ro

Credeţi, D-lor, că am chibzuit multă vreme înainte de a mă hotărî pentru soluţiunea pe care v'o propun, şi numai pentru că prevăd că este aplicabilă şi că nu va da loc la dificultăţi insurmontabile în practică.

— Se pune la vot articolul 5 şi se primeşte.

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORIILE COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 25 IANUARIE 1894

In şedinţa dela 25 Ianuarie 1894 continuându-se discuţiunea pe articole a legei pentru organizarea Judecătoriilor Comunale şi de Ocoale la art. 8 — 9 — 15 — 22 — 23 — 26 şi 27. D. Al. Marghiloman dă următoarele explicaţiuni:

La art. 8 *)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D-lor, socotesc că observaţiunile prezentate de D. Stoicescu în contra acestui aliniat sunt întemeiate.

Motivele pe cari se sprijineà comitetul delegaţilor pentru a'l prezentà sunt laudabile.

Comitetul delegaţilor fusese izbit de starea de imoralitate în care trăeşte populaţiunea rurală, din cauza dificultăţilor divorţului şi greutăţilor formelor noilor căsătorii.

Insă, în faţă cu aceste dificultăţi îmi pare că trebue a pune în vedere şi garanţiile familiei, la cari face apel D. Stoicescu.

*) *Art. 8.* Judecătoriile de ocoale sunt competinte a judecà toate cererile în materie personala şi mobiliară, de orice natură ar fi ele, chiar şi comercială, în cea din urmă instanţă până la valoarea de 300 lei inclusiv, capital şi interese; iar cu drept de apel până în valoare de lei 1.500 inclusiv, capital şi interese.

In materie imobiliară judecătorii de ocoale sunt competinţi a judecà, în prima instanţa, acţiunile privitoare la imobilele situate în comunele rurale, până la concurenţa unei întinderi de patru hectare, pentru locurile fără clădiri, sau pâna la valoarea de 1.500 lei pentru locurile cu cladiri.

In comunele urbane nereşedinţe de judeţ, judecătorul de ocol va aveà competinţa sa judece acţiunile imobiliare până la concurenţa sumei de 1.500 lei.

Intinderea şi valoarea imobilului, cari formeaza obiectul acţiunei, se va determinà prin petiţiunea de intentare.

www.dacoromanica.ro

Putem azi să nu ne gândim încă să dăm judecătorilor de ocol divorţurile, rămânând ca ulteriormente, atunci când vom avea un personal experimentat şi format, să le dăm şi această însărcinare.

Prin urmare, nu văd nici un inconvenient de a se admite amendamentul D-lui Stoicescu.

La art. 9 *)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Iată, D-lor ipoteza la care se referă art. 9. Art. 9 e o dispoziţiune introdusă ca să curmeze o controversă care se iveşte zilnic în practică. Decâteori în temeiul unui contract agricol, unii ţărani rămân datori, sau sunt obligaţi la daune interese, cu sume cari, individual, sunt în competinţa judecătorului de ocol, dar cari întrunite trec peste 1.500 lei, se întâmplă că reclamantul îi chiamă în judecată pe toţi, prin una şi singură acţiune. In asemenea cazuri nu este rar ca judecătorii, privind la suma totală ce se cere, să-şi decline competinţa. Care erà rezultatul? Sustragerea pârâtului dela judecătorul lui natural.

Greutatea aceasta am voit să o curmăm; poate că redacţiunea propusă să nu fie foarte fericită; să o examinăm din nou, să luăm şi amendamentul D-lui Stoicescu şi să vedem dacă nu'l putem aplicà la controversa ce v'am semnalat.

La art. 15 **)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* D-lor deputaţi,

*) *Art. 9.* Când într'o acţiune personală şi mobiliară figurează mai mulţi reclamanţi sau mai mulţi pârâţi, fără ca între dânşii sa existe vre-o solidaritate, competinţa se determina după ceeace se cere de fiecare reclamant sau se pretinde dela fiecare pârat.

**) *Art. 15.* Judecătorii de ocoale sunt competenţi a regulà tutelele locuitorilor săteni de orice valoare şi tutelele lucuitorilor nesăteni sau din oraşe pâna la valoare de 3.000 lei inclusiv.

Estimaţiunea se va face de însuşi inventariul.

Inventariarea averei se face de judecătorul de ocol.

Pentru comunele nereşedinţe de judecatorii, dacă părţile nu procura mijloacele de transport, judecătorul va puteà delegà pe sub-prefectul sau ajutorul acestuia, sau chiar pe primarul respectiv spre a inventarià averea. Primarul însă nu va puteà fi delegat decat pentru averile de minimă importanţă, şi anume când defunctul nu a lăsat imobile sau vite.

Tot asemenea se va procedà pentru aplicarea sigiliilor, când cle nu sunt aplicate din oficiu de către primar.

www.dacoromanica.ro

binevoiţi a vă da seamă de neajunsurile revelate de practica la care am voit să parăm prin redacţiunea cea nouă a articolului 15.

Iată ce se petrece astăzi:

Tutelele ţărăneşti astăzi nu se constitue; ele există numai acolo unde, după îndelungate cereri, parchetele au putut da în judecată pe câte un tutore recalcitrant; unde reclamaţiune nu au fost, tutelele nu s'au regulat; se cunosc multe cazuri în cari nu numai averea a dispărut, dar şi de persoana minorului nu s'a mai ştiut.

Pentru ce? Pentrucă dispoziţiunile din codul civil nu erau aplicabile în practică la săteni.

Voind să remediem la acest rău, ni se obiectează, pe dată, că facem o confuziune de putere, amestecând autorităţile administrative în regularea acestor succesiuni.

Dar cum stau lucrurile în fapt?

Se deschide o succesiune; cine ştie de deschiderea ei afară de autoritatea cumunală sau poliţienească? Nu ştie nici tribunalul, nici judecătorul de pace; prin urmare, autoritatea comunală sau poliţienească sunt cele dintâiu organe cari pot luà şi măsuri de conservare pentru averea minorilor, şi măsuri de pază pentru persoana lor.

O a doua intervenţiune naturală a aceloraşi organe este în obligaţiunea de a pune sigilii la domiciliul defunctului când rămân minorii fără nici o protecţiune.

Dar, mai departe, când autorităţile, la întâmplare, vestesc pe tribunal sau pe judecătorul de pace, se regulează pentru aceasta tutela? Nu, pentru că vine formalitatea inventariului şi judecătorul nu este ţinut să se transporte pe seama lui în interesul particular. Atunci, decâteori se face o cerere de regulare de tutelă, el pune rezoluţiunea foarte legală: „ne vom transportà în localitate când ni se vor da mijloace de transport", iar dacă nimeni nu se interesează de aceasta, averea rămâne neinventariată şi tutela neconstituită.

Aceasta este starea de lucruri care o avem pe la ţară. Este rea? Necontestabil că toţi veţi zice da.

Ce este de făcut? Dăm judecătorului de pace dreptul, când nu i se vor da spezele de transport, să delege pe sub-prefect, sau în cazuri excepţionale, chiar pe primar, ca să facă inventariul

www.dacoromanica.ro

să desemneze persoanele cari pot constitui tutela sa, să-i raporteze lui, pentru ca din oficiu să ia măsuri pentru convocarea consiliului de familie.

Ştiţi că sub-prefectul are o indemnitate pentru a se transportà ori unde în plasă; iar primarul, fiind la faţa locului, nu are nevoe de speze.

Prin urmare, este o măsură eminamente practică, eminamente ocrotitoare pentru interesele minorilor, aceea pe care o propunem.

Sper că nu se va zice că acesta este un amestec nenorocit al administraţiei!

D. *M. Ghelmegeanu*: Apoi chiar procedura civilă dă drept primarului să aplice sigilii pe averea defunctului.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Şi tocmai pentru aceasta, de ce să nu mergem mai departe pentru a luà aceste prime măsuri de conservaţiune? Aşà judecătorul de pace va convocà persoanele pe cari autoritatea comunală sau poliţienească le-a indicat ca rude sau amici ai defunctului, pentru a alcătui consiliul de familie.

Dar acel consiliu de familie nu se întruneşte şi aceasta este pluralitatea cazurilor la ţară. Ce face azi judecătorul de pace? Amână din convocare în convocare; schimbă pe consilieri; aceştia numesc un tutore care nu acceptă; îl dă în judecată; numeşte altul, şi niciodată tutela nu se rezolvă.

Noi propunem atunci cevà clar: dacă aceste rude sau afini, sau amici, se sustrag dela această datorie civică care le este impusă, dacă se sustrag, fie prin indolenţă fie din rea voinţă, atunci judecătorul face oficiul consiliului de familie şi desemnează pe tutore.

Tutorul acesta nu se mai poate lepădà de tutelă decât arătând că este într'unul din cazurile de scuză legală, şi rămâne responsabil cu toate consecinţele civile şi penale cari decurg pentru el din tutelă.

Să lepădăm, D-lor, fetişismul unor forme învechite şi să mergem pe o cale mai practică pentru interesul celor de cari ne ocupăm.

Dacă D-voastră aveţi un mijloc mai bun, îl voiu subscrie cu amândouă mâinile; dar nu cred, şi deaceea vă rog să-l admiteţi astfel cum îl propunem.

www.dacoromanica.ro

D. Păucescu spune că nu se vorbeşte nimic de datoria primarului de a sigilà; cred că este de prisos, căci este coprinsă în codul de procedură. Putem, pe cale de circulări sau de regulamente speciale, să reîmprospătăm această prescripţiune.

Iată consideraţiunile practice cari militează în sprijinul art. 15 din proiect.

La art. 22 *)

D. *Al. Marghiloman ministru al justiţiei*: D-nii mei, în materie de contravenţiune, legislaţiunea şi astăzi este cea următoare: Judecătorul de pace sau tribunalul nu poate pronunţà fără apel măcar o zi de închisoare; dar poate pronunţà, *fără apel,* amenda de 10 lei şi despăgubiri până la 10 lei. Noi nu schimbăm prima parte a principiului; recunoaştem şi de acì înainte că în materie de contravenţiune judecătorul de pace nu poate dà nici o zi de închisoare; dar mărim competinţa în ceeace priveşte amenda până la 20 lei şi despăgubiri civile până la 20 lei.

D. *C. I. Stoicescu:* Ştiţi, D le ministru, că este un articol, care transformă amenda în închisoare la caz de insolvabilitate. Nu este pedeapsă aceasta?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Dacă raţionamentul acum din urmă al d-lui Stoicescu ar fi exact, el este exact şi astăzi, căci şi astăzi judecătorul de ocol poate dà, fără apel, 10 lei amendă, care, transformându-se în închisoare, la caz de insolvabilitate, fac două zile.

Prin urmare, propunerea D-voastră nu este critica proiectului meu de lege, ci este critica codului penal. Credeţi D-voastră că pentru 10 sau 15 lei amendă şi despăgubiri să mai meargă afacerea la tribunal? Puţin îmi pasă de cel condamnat; dar martorii cari merg acolo; de ei mă preocup, de străgănirea lor.

Prin urmare, socotesc că redacţiunea articolului este ireproşabilă şi este bine să o votaţi.

---

*) *Art. 22.* Judecătorii de ocoale, ca tribunale poliţieneşti, judecă cu drept de apel toate contravenţiunile, afară numai dacă amenda, restituţiunile sau reparaţiunile civile nu trec fiecare în parte peste suma de 20 lei, osebit cheltuelile.

Art. 169 din procedura penală se modifica în acest sens.

www.dacoromanica.ro

La art. 23 *)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Asupra punctului din § 3, din art. 23, nu pot face concesiuni, şi sunt unele delicte mult mai grele decât delictele de lovire şi furt, pe cari legea din 1879 le dă în competinţa judecătoriilor de pace; şi cum foarte bine v'a explicat D. raportor, aceasta s'a făcut pentru înleznirea claselor muncitoare. Prin urmare, rog pe Cameră asupra acestui punct să nu facă nici o concesiune.

Dacă concesiunea ar puteà să mijlocească, ar fi asupra articolului 24, a cărui dispoziţiune este cam hibridă şi pe care n'am primit'o decât ca un temperament.

Articolul se votează cum a fost propus în prima lui redacţiune.

La art. 26 **)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Ştiţi, D-lor deputaţi, că legea dela 1879, când a dat în cercetarea judecătorilor de ocoale unele delicte cari erau până atunci în competinţa tribunalelor, nu a zis nimic despre drepturile ministerului public, şi a fost o lungă controversă, dacă procurorii au dreptul să facă apel contra cărţilor de judecată pronunţate de judecătoriile de ocoale în materie penală. Dreptul a fost, în sfârşit, recunoscut procurorilor, şi acest drept este azi admis de toate instanţele judecătoreşti.

Cum se exercită azi acest drept? Se exercită aşà cum îl propunem noi. Ori partea nemulţumită merge la parchet, îl deşteaptă şi îl pune în cunoştinţă de cauză, ori când nu este partea

*) *Art. 23.* Judecătoriile de ocoale sunt tribunale corecţionale şi judecă în prima instanţă:

1) Faptele prevăzute şi pedepsite de art. 238, 249, 299 al. I, 352, 353 şi 356 din codul penal.

2 Furturile simple prevăzute şi pedepsite de art. 308 din codul penal, când valoarea obiectului furat nu trece peste suma de 100 lei:

3 Furturile de păsări domestice comise în curţi, în câmp, în coteţe sau aiurea, fie noaptea, fie ziua, fie cu întrebuinţarea mijloacelor agravate, prevazute de art. 310 din codul penal, când asemenea valoare nu trece peste 100 lei.

4 Furturile prevăzute şi pedepsite de art. 309, § 2, când valoarea nu trece peste 100 lei.

In câte trele aceste cazuri din urmă, partea civilă sau reclamantul este ţinut a arătà însuşi, în reclamaţiunea sa, valoarea pagubei cauzate.

**) *Art 26.* Termenul de apel este de 10 zile dela pronunţarea cărţei de judecată, fie în materie de delicte, fie în materie de contravenţiuni, daca parţile au fost de faţă; şi dela comunicare, daca părţile au fost absente.

Pentru ministerul public termenul de apel curge dela pronunţare.

www.dacoromanica.ro

interesată, administraţiunea vine şi sezizează ea parchetul, ori parchetul informat din zvon urmăreşte el faptul după ce ià cunoştinţă de hotărârea dată.

Vedeţi că sunt mijloace multiple cari pun pe parchet în poziţiune de a'şi exercità dreptul de apel.

D. Stoicescu vreà să introducem un mecanizm nou; dar nu vede D-sa că propune suspendarea pedepsei pronunţată într'un timp nedefinit? Nu vede că termenul de apel nu mai este atunci de 10 zile?

Dar mai puneţi şi cazul că se poate pierde sau rătăcì de vătăjel adresa prin care judecătorul comunică parchetului sentinţa ce a dat, sau că judecătorul nu face comunicare, termenul de apel poate atunci stà deschis ani întregi, şi pentru ameninţarea vecinică a prevenitului şi pentru enervarea represiunei.

Aşà dar, remediul propus de D. Stoicescu este rău.

Azi, cu practica parchetului, mergem fără nici o dificultate. Nu avem decât în regulamentul de aplicaţiuni să prescriem că judecătorul de ocol, la orice rechiziţiune a parchetului, să'l pună în cunoştinţă în termen de 10 zile de sentinţele corecţionale. Dealtmintrelea, va fi totdeauna o parte civilă interesată care va alergà la parchet ca să'l deştepte.

La art. 27 *)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Mai întâi, D-lor, a trebuit să determinăm locul unde să se facă apelul, ca să nu mai fie controverse. Am ales judecătoria de ocol pentru motivul că la tribunal nu există dosar, nu există nimic; când vine cineva cu apelul netimbrat şi'l dă în mâna grefierului, unde nu este nimeni care să stăruiască, din contra, când sunt stăruinţe, sunt şanse multe pentru ca acţiunea publică pentru amânare să lâncezească.

A trebuit, D-lor, să ne gândim ca justiţia să fie promptă şi justiţiabilii să nu sufere.

Afară de aceasta mai este şi consideraţiunea că nu trebue

*) *Art. 27.* Declaraţiunea de apel nu se poate face de părţi decât la judecătorul de ocol.

Ministerul public va puteà face apelul său fie la judecătorie, fie la tribunal.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

ca partea civilă, care este legată de proces, să fie silită de a merge până la oraş.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Alegerea să o facă partea unde vreà să deà apelul.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Gândiţi, D-le Poenaru, că aţi dărâmat ceeace zic eu? Partea civilă s'a judecat cu inculpatul la judecătorul de ocol; inculpatul face apel la tribunal; partea civilă nu ştie nimic; trec 10, 15 zile şi vreà să vadă ce se face cu procesul, dacă s'a apelat sau nu hotărârea? In dosar nu are nici o informaţiune.

D. *I. Poenaru-Bordea:* Se cere certificat dacă s'a făcut apel.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Va să zică 'l obligaţi să se ducă la tribunal să ià certificat. (Intreruperi). Iată tocmai ce nu voiam.

N'am pus această dispoziţiune din capriciu, ci pentrucă răspunde la o necesitate practică pentru partea cea mai interesată din cele două cari sunt în judecată.

www.dacoromanica.ro

JUDECĂTORIILE COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 26 IANUARIE 1894

In şedinţa dela 26 Ianuarie 1894 continuându-se discuţiunea pe articole a legei pentru organizarea judecătorească la articolele: 32, 34, 37, 38, 68, 74 şi 76, D-l Al. Marghiloman dă următoarele explicaţiuni:

La art. 32 *).

Domnilor Deputaţi,

Dacă am înţeles bine preocupaţiunea D-lui Ghiţescu, este cea următoare: dând părţei facultatea de a îndeplini ea însăşi procedura, este temere ca comisarii de poliţie şi sub-comisarii în comunele urbane, primarii în comunele rurale să nu abuzeze de această facultate şi să nu voiască a îndeplini procedura decât la placul lor sau extorcând daruri sau plocoane, cum ziceà D. Ghiţescu.

Poate să fie cevà legitim în preocupaţiunea aceasta, dar modul de a o înlătură nu constă în ceeace propune D. Ghiţescu.

Adaosul a două-trei vorbe în textul proiectului, va remedià răul. Mai întâi este bine să lăsăm părţilor îndeplinirea procedurei? Necontestat că da. Dacă eu, parte interesată, primesc să

*) *Art. 32.* Procedura se poate îndeplini fie prin însuşi reclamantul, care va prezintà copia pârâtului pentru ca acesta să iscălească pe dânsa de luarea termenului în cunoştinţă, fie prin comisari şi sub-comisari de poliţie sau primarii comunelor rurale, în cazul când pârâtul refuză de a iscăli, fie prin corpul de portărei. In acest din urmă caz spezele privesc numai pe cei ce au recurs la această procedură specială.

www.dacoromanica.ro

îndeplinesc procedura în contra adversarului meu, de ce să fiu împiedicat? Dacă nu voiesc, atunci rămâne obligaţia pentru comisarul şi sub-comisarul de poliţie să-mi pună la dispoziţie ministerul lor.

Pentru a face această idee şi mai clară, nu avem decât să adăogăm trei vorbe: *după alegerea părţei.*

Să nu amestecăm aci plata de poştă, cum se propune, deoarece procedura aceasta se îndeplineşte pe cale administrativă cu călăraşi, vătăjei, etc.

D. *G. Ghiţescu:* Cu poşta rurală.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Când va rămâne ca citaţiile să se trimită cu poşta rurală, atunci nici o afacere nu se va mai puteà rezolvà urgent.

D. *G. Ghiţescu:* Dar termenul de predare?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Aceasta e prevăzută mai jos, D-le Ghiţescu.

D. *G. Ghiţescu:* După explicaţiunile D-lui ministru retrag amendamentul ce am propus.

— Se pune la vot art. 32 cu modificarea propusă de D ministru, şi se adoptă.

La art. 34 *).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D-lor, socotesc că e acì loc d'a se introduce în lege o inovaţiune care va fi apreciată de mare parte a populaţiunei rurale. Inovaţiunea aceasta există în organizarea judecătoriilor de ocol din Bucovina. Ştiţi bine că o bună seamă de împricinaţi nu ştiu carte şi că neapărat trebue să treacă, fie prin mâna unui advocat care poate inspirà mai multă sau mai puţină încredere, fie prin mâna unui jălbar care nu inspiră nici un fel de încredere. In asemenea condiţiuni cred că ar fi o măsură bună, dacă s'ar puteà face în justiţie şi cereri verbale pentru cei fără cunoştinţă de carte. Pentru aceasta am redactat următorul nou articol care ar deven' articolul 34:

*) *Art. 34.* Primarul, comisarul sau sub-comisarul vor îndeplini datoriile lor, impuse prin articolul precedent, în ziua chiar când primeşte petiţiunea, sau cel mult a doua zi, şi o va înapoià îndată reclamantului.

www.dacoromanica.ro

„Art. 34. Cererile în scris pot fi înlocuite prin cereri verbale pentru împricinaţii fără ştiinţă de carte. Spre acest sfârşit se va fixà printr'un regulament, în mod uniform pentru toate judecătoriile de pace, o zi în care împricinaţii, dând timbrul legal, vor puteà face plângerile lor verbale; copistul judecătoriei le va protocolà sub directa priveghiare a judecătorului".

Cu acest mijloc socotesc că am făcut o mare înleznire justiţiabililor, şi în acelaş timp i-am sustras dela speculaţiunea care se făcea cu neştiinţa lor.

— Se pune la vot noul articol 34, şi se primeşte.

La art. 37 *)

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* D-lor la prima cercetare a acestui amendament ne lovim de o imposibilitate absolută.

Intâi, mijloacele cu cari se susţine sunt cu totul contradictorii. Ori invoci interesul judecătorului, repauzul fizic şi intelectual şi nu te poţi preocupà de justiţiabil; ori invocă interesul justiţiabilului şi laşi la o parte pe judecător? In ambele cazuri interesele sunt cu totul contradictorii şi veţi vedea pentru ce!

Dacă dăm vacanţă judecătorului două luni pentru a-i menajà puterile, ce se face cu toată viaţa, nu numai judecătorească, dar civilă: cu moştenirile, adopţiunile, tutelele, certificatele pentru căsătorie, autentificările şi câte şi câte altele? Voiţi să daţi concediu dela 1 Iunie pânăla 1 August judecătorului? Apoi atunci în timp de două luni nu va fi constituire de tutelă, nu se vor face inventarii, adopţiuni, legalizări de acte dotale, procuri, autentificări, niciun fel de act.

Va să zică în timp de două luni avem o întreagă suspensiune a vieţei civile pentru toţi justiţiabilii judecătoriilor de pace, adică pentru $^4/_5$ părţi din locuitorii ţărei.

Prin urmare, să nu îmbinaţi interesul judecătorilor cu acela al justiţiabililor. De ce nu mergeţi cu propunerea D-voastră mai departe? Dece procurorul, dece judecătorul de instrucţie, dece

*) *Art. 37.* Judecătorii de ocoale vor ţine audienţe în toate zilele, chiar şi Duminicile şi sărbătorile. Judecătoriile de ocoale din comunele rurale vor rezervà pentru cercetări locale cel puţin două zile pe săptămână.

www.dacoromanica.ro

copistul, de ce ajutorul de grefă să muncească tot anul, şi aşà mai departe cu mai toţi funcţionarii?

Dealtmintreli nu s'a văzut până acum niciun judecător murind de prea multă laboare, şi cu toată prescripţiunea legală că el trebue să fie la postul său şi să lucreze Duminicile şi sărbătorile, aceasta n'a împiedicat pe niciun judecător nici de a se însurà nici de a-şi botezà copilul, nici de a aveà vacanţă şi nici de a se preumblà.

Să vorbim acum de interesul justiţiabililor.

D-voastră, propunătorii amendamentului, uitaţi că toate procesele cele mici de orice natură: civilă, comercială sau corecţională, cele cari interesează majoritatea populaţiunei române, sunt de competinţa judecătorului de ocol în prima instanţă? Admiteţi D-voastră ca în timp de două luni toate aceste acţiuni să poată fi puse în suspensiune? Dar să vă dau câteva exemple: se iveşte un caz de curăţire de şanţuri, de facere de zăgazuri, de reparaţiuni urgente, toate lucrări cari trebue să se facă în câteva zile. Indată ce aceste afaceri sunt suspendate pe timp de două luni, la ce mai foloseşte dreptul de a le aduce la îndeplinire prin justiţie? Amână o afacere de felul acesta două luni şi va păgubì şi reclamantul şi pârâtul, care în cele din urmă va aveà poate să plătească întreit.

Altă specie: judecătorul de ocol judecă toate chestiunile privitoare la închirieri până la 1500 lei; în timp de două luni locatarii răi de plată sau insolvabili vor aveà un fel de moratoriu, dreptul de a mai stà gratis două luni de zile în imobil. Admiteţi D-voastră aceasta?

Dar judecătorul de ocol judecă numai delictele de bătae? D-lor Păsăreanu şi Nicolau, a-ţi văzut D-voastră pe timp de vară procese de bătăi? In timpul muncei nu se ţine nimeni de procese, şi puţinele, foarte puţinele cazuri, cari se ivesc, sunt înşirate la ordinea zilei de către judecător cu atâta economie, că rolurile tribunalelor de pace sunt reduse la cea mai simplă expresiune pe lunile de vară. Atâta practică are şi judecătorul, ca în acest timp să nu distragă pe locuitorul ţăran dela munca lui.

Dar pe lângă bătae sunt multe alte infracţiuni pe cari D-voastră voiţi a le lăsà în adormire.

In timp de două luni, cine a furat un cal sau un bou, cine

www.dacoromanica.ro

a dărâmat o casă, a stricat un gard, a surpat un puţ, să nu poată fi urmărit? Dar el dispare, şi, dacă represiunea nu se face imediat, se dezinteresează oamenii de justiţie.

Când una din aceste infracţiuni se comite în una din acele aglomeraţiuni momentane pe cari le cauzează eşirea muncitorilor la câmp, pârât, pârâş, martorii sunt la faţa locului, adevăratul este lezne de constatat; dar după două luni lumea se împrăştie şi ar fi o adevărată strădănire să-i mai aduci de pe unde se găsesc.

Aşi puteà să multiplic exemplele la infinit, dar cred de ajuns ceea ce v'am spus; deaceea socotesc că nu e bine să fie lăsate la oparte timp de două luni toate afacerile privitoare la munca agricolă.

Dar D-voastră exceptaţi chestiunile urgente, prevăzute de legea de organizare judecătorească. In treacăt acestea nu există în legea de organizare; probabil vă raportaţi la legea vacanţelor. Dar toate afacerile dela judecătoriile de ocol sunt urgente, de oarece cel mai lung termen de chemare este de 15 zile!

Credeţi-mă, D-lor, că cu amendamentul acesta putem ajunge la dificultăţi, în practică, imense, fără a ajunge la scopul foarte generos, pe care l-aţi urmărit.

Dealtmintrelea gândiţi oare că terminenul Iunie, Iulie ar fi de mare folos întregei populaţiuni rurale? Aţi dat exemplul satelor cari pe timp de două luni se mută la câmp şi lasă casa pustie.

Dar să vă dau eu exemple.

Populaţiunea din Băicoi (Prahova), merge şi lucrează în Vlaşca şi Teleorman, în timp de patru până la şase luni pe an. Ei, pentru dânşii să se suspende orice acţiune judecătorească în timp de şase luni?

Să mergem mai departe. Oltenii cari vând cu cobiliţi prin oraş toată primăvara, cari au emigrat până la Iaşi şi cari stau câte şase luni, fără să deà pela satele lor, nu sunt tot aşà de interesanţi ca şi sătenii cari se instalează undeva la seceră sau la sapă?

Dar să schimbăm treptele sociale. Militarul pe care îl ei din Argeş, îl duci tocmai la Vaslui, şi cari nu dă pe acasă decât la praznicele cele mari; mai departe, negustorul din oraşele cele mici cari pleacă cu chervanul din bâlci în bâlci, etc! nu ar aveà şi el drept la acest privilegiu.

www.dacoromanica.ro

Acestea sunt lucruri pe care legiuitorul trebue să le lase la aprecierea judecătorului. E cert că, dacă cineva ar abuzà de absenţa cuiva ca să-l acţioneze pe nedrept, judecătorul are dreptul să-i infligă cheltueli de judecată destul de simţitoare, ca să-i piară gustul de a reîncepe. In aceasta ar constà îndreptarea moravurilor.

De altfel nu mă opun ca, prin regulamentul de punere în aplicare a acestei legi, să atragem atenţiunea judecătorilor că atât în materie corecţională cât şi civilă să deà termenele cât se poate de ocrotitoare pentru interesele clasei muncitoare de pământ.

Acestea sunt motivele pentru cari vă rog să nu primiţă amendamentul.

Amendamentul se respinge.

La art. 38 *).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D-nii mei, iată explicaţiunile cari se cer. Ştiţi că este tradiţional în legea judecătoriilor de ocoale, de a depărtà dela pretoriul judecătoriilor pe toţi cumpărătorii de drepturi, numească-se ei vechili, cezionari sau altfel; adică pe toţi acei cari neavând dreptul de a exercità profesiunea de advocat, voesc s'o exercite într'un mod pieziş, prezentându-se ca cesionar de drepturi litigioase.

Motivul îl cunoaşte toată lumea; am voit să evităm ca ţăranii să fie exploataţi de clasa cea mai ignorantă şi cea mai primejdioasă care se află în jurul judecătoriilor.

De acì rezultă că părţile trebue să se înfăţişeze în persoană printr'o rudă în grad apropiat sau prin advocat.

O singură ştirbire facem la acest drept în favoarea proprietarului moşiei, şi în ce sens? In sensul că îngrijitorul moşiei, chieme-se el epistat sau administrator, sau chiar vechil, cum se zice dincolo de Milcov, să poată compare în locul proprietarului, la judecatoriile de ocol, când are procur specială pentru aceasta.

Este ori nu un privilegiu care se dă proprietarului? Nu, ci este

*) *Art. 38.* Părţile se vor înfăţişà în persoană, prin advocat, sau prin orice rudă până la gradul III, inclusiv. Nici o persoană sub titlu de vechil sau cumpărător de drepturi nu va puteà figurà în numele vreunela din părţi.

Cu toate acestea, proprietarii sau arendaşii se pot înfăţişà prin însarcinaţii lor de afaceri, întrucât aceştia ar aveà o procură.

www.dacoromanica.ro

o înleznire care se face chiar ţăranilor. Decâteori nu rămân de lichidat, la capul anului, socoteli cu proprietarul? Unele se lichidează de bună voe.; pentru altele este nevoe de o lichidare judecătorească. Trebue oare ca proprietarul să constitue un advocat? Nu este de altă parte mai bine ca ţăranul să se găsească totdeauna faţă cu un însărcinat special, pe care să'l poată şi el chemà în justiţie şi căruia să-i poată comunicà cu uşurinţă sentinţele?

D. *C. Dobrescu-Argeş*: Să fie român şi cinstit.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* D-lor aceasta o facem exclusiv în interesul ţăranilor.

D. *G. Ghiţescu*: Poate fi străin?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Nu văd nici o dificultate; se zice că administratorul acesta trebue să se bucure de exerciţiul drepturilor cetăţeneşti.

La art. 68 *).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Supresiunea art. 108 şi înlocuirea lui prin noua dispoziţiune din proiect, a fost motivată de străgănirile cele mari la cari recurgeau de câtva timp încoace de fonderii de rea credinţă.

Nu vă închipuiţi câte şicane s'au introdus în cercetarea proceselor prin facultatea de recuzare.

Oarecare erà chemat în judecată la ocolul *a* şi formulà odată o recuzaţiune în contra judecătorului, câştigà un termen de 20 de zile.

De multe ori judecătorul de ocol, ca să scape de acest termen, acceptà pe dată recuzaţiunea şi se trimiteà judecată la ocolul *b*.

Acolo nouă recuzaţie şi nou termen de 20 zile.

Aşà că cineva, ca să capete termene de câte 20 de zile, mergeà din recuzaţiune în recuzaţiune.

---

*) *Art. 68.* Dacă judecătorul respinge recursarea, el va intrà în cercetarea fondului, şi apelul sau recursul asupra recursărei se va face odată cu apelul sau recursul asupra fondului.

Dacă tribunalul recunoaşte că recursaţiunea a fost pe nedrept respinsă de judecător, evoacă fondul şi, dacă partea care a propus recursaţiunea cere, el reîncepe toate actele preparatorii făcute înaintea judecătorului.

Preşedintele tribunalului va comunicà ministerului cazul, spre a luà măsuri disciplinare în contra judecătorului.

www.dacoromanica.ro

D. *G. Ghiţescu*: Atunci judecă ajutorul.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Am avut onoarea, în discuţiunea generală, să spun: în caz de recuzaţiune a judecătorului, nu judecă ajutorul, ci trebue să se trimită afacerea la o judecătorie vecină; text formal.

Deaceea, din peregrinare în peregrinare, ajungeau că aceia cari 'şi căutau dreptatea să se lepede de ea ca să scape. Noi, ca să suprimăm aceste străgăniri, am introdus noua formulă din proiect.

— Se pune la vot Art. 68, şi se adoptă.

La art. 74 *).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu pot să mă folosesc de ultima povaţă a D-lui Crătunescu decât în sensul acesta: că după ce Camera va votă proiectul, îl voiu retrage... pentru a-l duce la Senat. (Râsete).

In privinţa art. 174 m'am rostit în discuţiunea generală. N'a trecut niciodată prin mintea noastră de a cere, pe cale de regulament, să complinim organizarea judecătoriilor de ocoale. Am cerut privilegiul acordat în 1879 ministrului justiţiei ca, pe cale de circulări şi regulamente, să reguleze dificultăţile de practică pe cari punerea în aplicare a legei, le-ar dà la iveală; ca să nu fie nici un fel de nedomerire asupra acestui punct, propui un amendament, de care se fereà D. Crătunescu, şi care ar fi următorul: Fac o frază întreagă din art. 74, şi zic: „Ministerul justiţiei este în drept a rezolvà dificultăţile ce s'ar ivì pe timpul punerei în aplicaţie a legei.

La art. 76 **).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D-lor, sunt mai multe chestiuni de timbru cari se vor ivì cu noua aplicaţiune a acestei legi şi cari vor face obiectul unui studiu special. Aşà

*) *Art. 74.* Ministerul justiţiei este în drept a completà şi a desvoltà pe cale de circulări, lacunele, şi a rezolvà dificultăţile ce s'ar ivì pe timpul punerei în aplicaţie a legei.

**) *Art. 76.* Toate atribuţiunile date de legi speciale judecătoriilor comunale trec asupra judecătoriilor de ocoale, afară de acelea prevăzute de art. 4 şi 6 din legea de autentificări, cari, conform art. 11 din zisa lege, rămân de competinţa primarului asistat de notar.

www.dacoromanica.ro

pot să citez pe dată modul de percepere al taxelor de înregistrare pentru actele autentificate de judecători.

Toate acestea sunt rezervate unui studiu special al legei timbrului.

Dar, în orice caz, pentru acţiunile cari până acum erau în competinţa judecătoriilor comunale şi cari acum trec la judecătoriile de ocol, eu cred că ele sunt la adăpost de orice taxă de timbru, în virtutea art. 29 din legea timbrului.

In orice caz, părerea mea nu este lege şi va rămâne să studiem chestiunea cu administraţia finanţelor.

www.dacoromanica.ro

MAGISTRAŢII ŞI ALEGERILE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 29 IANUARIE 1894

Răspunzând unei interpelări a d-lui deputat I. Lecca, privitoare la o alegere efectuată în jud. Bacău, d. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, dă următorul răspuns interpelatorului, care între altele criticase rolul parchetului în incidentele ce au însoţit această alegere:

Domnilor Deputaţi,

Nu voi atinge, în amănunte, toate punctele alegerei dela Bacău; aceasta nu este nici dreptul, nu este nici datoria guvernului.

Dacă votul multiplu este sau nu autorizat de legile noastre; dacă practica lui, primită la o secţiune din Bacău, respinsă la altă secţiune, a putut sau nu denatură rezultatul alegerei; dacă înlăturându-se dela vot alegătorii ale căror delegaţiuni nu s'au găsit în regulă, s'a putut prin faptul acesta deplasà majoritatea: dacă, defalcându-se, din voturile alesului, glasurile celor înlaturaţi dela vot, îi mai rămâne totuşi o majoritate suficientă; dacă în fine, contestaţiunile făcute au vre-o temeinicie şi dacă iscăliturile lor sunt sau nu sincere; acestea toate puncte sunt de exclusiva cădere a Camerei, şi mă refuz de a le examinà. Camera singură este chemată să se rostească asupra validităţei alegerilor membrilor săi şi banca ministerială nu are nici un amestec direct în această cercetare.

Nu putem însă, D-lor deputaţi, nu putem să lăsăm fără răspuns şi fără apărare acelea din faptele administraţiunei şi justiţiei, cari au fost criticate cu o vioiciune de limbagiu de care

www.dacoromanica.ro

aţi fost martori. Mai cu seamă, eu. personal, nu pot lăsà fără răspuns o aserţiune a onorabilului D. Ion Lecca.

Dela început, în ce condiţiuni am fost chemaţi să vorbim în Parlament, în privinţa alegerilor dela Bacău? Vă aduceţi aminte că erà cu ocaziunea unei depeşi privitoare la alegerea dela Romanaţi, pe care o citeà, o desvoltà şi o comentà D. Stoicescu, făcând pentru prima oară aluziune la dezordinile din Bacău. Am afirmat atunci lucrul următor, sunt silit să revin asupra cuvintelor mele; căci, deşi tipărite în Monitor, ele încă par a nu fi fost în întregul lor reţinute de către onorabilii noştri protivnici.

Am afirmat că erau numai trei comune unde, după informaţiunile primite atunci la minister, se petrecuse neorânduieli la comunele Mileşti, Prăjeşti, şi Boteşti.

D. Lecca a găsit de cuvinţă să spună aci în Cameră, că afirmaţiunea mea erà neexactă că, mai cu seamă, comuna Mileşti erà o comună model de linişte şi de supunere a legei, că nimeni n'a auzit că s'ar fi petrecut ceva acolo.

Cu alte vorbe, dupa D. Lecca, eu mi-am permis să afirm în faţa Parlamentului, şi aceasta nu ca deputat, ci ca ministru, lucruri a căror neexactitate ar pune la carantină pentru totdeauna afirmările bancei ministeriale.

Pe dată să limpezim situaţiunea asupra acestui punct, ca să nu fie nedomiriri. Nu că mă găsesc atins de vorbele D-lui Lecca; de câtva timp încoace m'am deprins cu modul D-sale de a fi, şi de a vorbi, şi aceasta mă lasă rece.

Dar Parlamentul are dreptul de a nu rămâne sub impresiunea unor acuzaţiuni lăsate fără răspuns.

In ce condiţiuni fost'am pus în poziţiune să aflu că alegerile de delegaţi au dat, ici şi colo, loc la dezordine?

Exclusiv numai prin raporturile administraţiunei, pentrucă *n'am primit dela nimeni vreo reclamaţiune.*

Iată depeşa D-lui ministru de interne, mă înştiinţà că: „subprefectul plăşei Siretului de Jos raportează că eri seara D. Iuniu Lecca, candidat liberal la colegiul III, s'a introdus cu 50 bătăuşi în camera primăriei comunei Boteşti, a ultragiat şi pălmuit pe primar, silindu-l să pună sigiliul comunei pe nişte hârtii pe cari le a luat cu D-sa. In comuna Mileşti, D. Catoń Lecca, în capul unei bande de 70 de ungureni, a compus cu forţă biuroul elec-

www.dacoromanica.ro

toral, sub preşedinţa ajutorului de primar, luând cu forţă sigiliul comunei din locuiţa primăriei".

„A chemat pe procuror...."

Prefect Bacău, *R. Roseti.*

D. *Ioan Lecca:* Inexactităţi.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Puţină răbdare, D-le Lecca. Voiu examinà atitudinea D-voastră, şi credeţi-mă, nu am intenţiunea să fac nici un fel de personalitate, nici să pun în dubiu cinstea D-voastră.

La această telegramă am replicat imediat prin ordinul următor:

Concept înregistrat la 4 Ianuarie.

„Procuror Bacău.

„Cercetaţi, *prin D-voastră personal* turburările ce s'au petrecut la Mileşti, Boteşti şi Prăjeşti, şi urmaţi cu cea din urmă severitate, în contra instigatorilor. Cereţi dela parchetul general un D. procuror, pentru a ţine curtea cu juraţi şi revocaţi concediul D-lui substitut. Imi veţi raportà".

Acest ordin s'a încrucişat cu o a doua depeşă, prin care D. prefect îmi comunică următoarele: „Procurorul-general, după cererea ce am făcut nu a venit încă la Bacău. Substitutul procurorului fiind în concediu, procurorul n'a făcut ancheta decât în Boteşti, şi nici chiar acolo n'a putut'o terminà, fiind silit să se întoarcă la curtea cu juraţi. Din această cauză, neputându-se aresta culpabili, s'a mai întâmplat încăodată la comuna Prăjeşti, unde s'a ucis un om. Vă rog, încăodată, D-le ministru, să luaţi măsurile ce veţi crede necesari...."

La această depeşă, răspunsesem în parte prin ordinul pe care l'aţi văzut.

Un al douilea ordin, tot în 4 Ianuarie, l'am dat procurorului general.

„Procurorului general laşi.

„In urma exceselor comise în comunele Boteşti şi Mileşti, procurorul n'a putut face nici o cercetare la faţa locului, fiind reţinut la juraţi şi substitutul aflat în concediu Rezultatul a fost că dezordinile s'au încurajat şi că, în comuna Prăgeşti a avut loc o nouă ciocnire cu moarte de om. Vă rog, mergeţi imediat în localitate s'au, dacă sunteţi impedicaţi, trimiteţi un D. procuror de secţie.

www.dacoromanica.ro

„Este absolut urgent ca să se ia măsurile cele mai severe, pentru ca să nu reintre în moravurile politice o brutalitate şi o violenţă ce dispăruse".

Puneţi-vă în locul meu, D-le Lecca, păstrându-vă spiritul liberal şi democratic, de care sunteţi animat astăzi, şi spuneţi dacă aţi fi dat alt ordin decât acesta. (Aplauze).

Pare-mi-se că este imposibil de a zice unui magistrat superior, cum este procurorul dela curte, altceva decât: dezvoltaţi toată viligenţa, pentru ca să nu se producă noui excese şi pentru ca să se înlăture, din moravurile alegerilor, violenţa, la a cărei reînviare nu voim să asistăm.

Vedeţi, D-lor, sunt instrucţiuni pornite absolut din interesul unic de a menţine ordinea şi libertatea alegerilor.

Veţi recunoaşte, cel puţin acum, D-le Lecca, că aţi depăşit limitele, când mă acuzaţi eri că sunt neexacte cele ce vă spuneam la 11 Ianuarie, că orânduisem atât parchetului curţei cât şi al tribunalului să facă cercetările legale.

D. *I. Lecca*: La Mileşti am spus că nu s'a făcut cercetare şi aceasta o menţin.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Acestea fiind instrucţiunile date, cari erau faptele cari le-au motivat?

Voi vorbi pe rând de cel mai puţin grav, cel dela Mileşti; voi trece la cel din Boteşti, şi în cele din urmă la acela din Prăjeşti, care din nenorocire a fost ilustrat pintr'o moarte de om.

In Mileşti, D. Lecca ne ziceà că nu s'a petrecut nimic. Eu v'am arătat depeşa administraţiunei, care'mi spuneà că a fost cevà la Mileşti. Să vă arăt acum raportul parchetului care deasemenea afirmă că a fost cevà la Mileşti.

„In privinţa celor întâmplate la Mileşti s'au încheiat deja acte din cari rezultă că o ceată de bătăuşi au violat domiciliul notarului Mironescu, bătându-l, 'l-au silit să deschidă biuroul alegerei înainte de ora legală."

Veţi recunoaşte, D-le Lecca, că părtinirea v'a întunecat judecata, deoarece nu am dreptul să presupun că nu sunteţi de bună credinţă, şi că atunci, când v'am afirmat în Cameră, la 11 Ianuarie, că s'a petrecut cevà la Mileşti, aveam două documente pe cari mă sprijineam.

Dar să iau documentele pe cari chiar Dumneavoastră mi le daţi.

www.dacoromanica.ro

Ştiţi ce a'ţi zis ieri? Poate că în pripă a'ţi lăsat să alunece vorbe imprudente, dar iată vorbele pe cari le-am notat, şi cari s'ar puteà verificà prin notele stenografice:

„In Mileşti nu s'a petrecut nimic, afară că numai unii locuitori au găbjit pe primar ca să-l aducă la alegere."

Poate să vă fie indiferent D-voastră aceasta, dar nouă, în mâna cărora Camera şi ţara a pus paza legei şi autorităţei, nu ne e indiferent să auzim că primarii sau notarii au fost găbjiţi. Cu chipul acesta, fiecare la un moment dat; crezându-se năpăstuit, îşi va zice: am dreptul să găbjesc, să gâtuesc, să sugrum!

Unge am ajunge atunci?

Mai credeţi acum, D-lor deputaţi, că pentru a se face lumină asupra celor petrecute la Mileşti, mai este nevoie de altă probă decât mărturisirile făcute în Cameră de D. Lecca? Eu mă mulţumesc pe dânsa, cel puţin să se justifice în totul cuvintele mele.

Trec la Boteşti. Acì după expunerea faptului, cădem de acord D. Lecca şi cu mine.

Eu am zis după raportul meu:

„S'a dovedit că în comuna Boteşti unde s'a pretins că primarul a voit să falşifice alegerea, alegând pe delegaţi din ajun, acolo, tocmai candidatul liberal, D. Iuniu Lecca, însoţit de o bandă de bătăuşi — aşa afirmă raportul — a intrat în primărie, a pălmuit pe primar, i-a luat actele ce acesta pregătise pentru alegerea de a doua zi, le împlineşte D-sa, le pune sigiliul comunei şi le ia cu dânsul.

Aţi făcut rău de v'aţi oprit acì, trebuià să citiţi şi rândurile cari urmează, ca să vedeţi că atunci, când la 11 Ianuarie am vorbit de acest fapt, nu am avut câtuşi de puţin intenţiunea să influenţez justiţia.

„Aceasta nu vreà să zică, *dacă ulterior instrucţia ar dovedì că primarul a voit în adevăr să falşifice alegerea, el nu va fi dat judecăţei*, după cum va fi dat judecăţei D. Iuniu Lecca pentrucă a maltrat un primar'.

Ce aţi face D-voastră într'o circumstanţă ca aceasta, când nu cunoşti nici pe oameni,— nu am onoarea să cunosc pe d. Iuliu Lecca,— nici evenimentele, nici localitatea, şi vă vine un raport care vă comunică violenţa care s'a comis în comuna Boteşti? Aţi zice cum am zis eu: „Am să dau în judecată pe D.

www.dacoromanica.ro

1. Lecca pentrucă a lovit pe primar; am să dau în judecată şi pe primar pentruca să se ştie dacă a cercat să falşifice alegerea sau nu."

V'aţi ridicat când am zis că d-nu Lecca însoţit de o bandă de bătăuşi. Dacă ziceam acest lucru dela mine, aveaţi dreptul să vă supăraţi; termenul de bătăuşi este viu, unul din acelea pe care un ministru nu trebue să-l întrebuinţeze decât *à bon escient.*

Dar acest cuvânt este şi în raportul prefectului şi în raportul parchetului.

„Din cercetările făcute de noi reese că în seara de 1 Ianuarie, Iuniu Lecca a venit la Viforeni, reşedinţa comunei, însoţit de o ceată de bătăuşi, a intrat în primărie, etc."

D. *I. Lecca*: Când s'a făcut ancheta?

D. *Al. Marghiloman ministru al justiţiei*: Raportul este înregistrat la minister în ziua de 8 Ianuarie, şi eu vă vorbeam la 11 Ianuarie.

Aceasta nu va să zică că eu arunc răspunderea pe spatele administraţiunei şi al procurorului, pentrucă şi aici, ca să adeveresc că acei cari însoţeau pe D. Iuniu Lecca erau cevà mai incinşi decât paşnicii alegători, mă voiu servì şi de indicaţiunile anchetei, şi de însăşi declaraţiunile D-lui I. Lecca.

Iată ce zice depoziţiunea D-lui Fomete, primarul:

„In venirea la primărie, D. Iuniu Lecca era însoţit *de feciorî boereşti* şi oameni din Boteşti. Dintre dânşii am recunoscut pe vechilul D-sale, Alter Aronovici, care strigà să nu lase pe nimeni să iasă afară."

Alter Aronovici? Fi-va cetăţean? Fi-va el un alegător exasperat pentrucă 'l frustrează cineva în drepturile lui? După nume ar aveà aerul să fie un străin.

Voci: Este Ovrei!

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Deci, când ziceţi că numai cetăţeniii v'au însoţit, pentru Alter Aronovici trebuià să faceţi un mic parantez.

Cine mai mergeà alături?

„Alţii mai erau: Damaschin, fecior boeresc; D. Panţiru, fecior boeresc; Vasile Iosub, etc".

Dar în ce echipagiu a venit D. Iuniu Lecca cu aceşti alegători, jumătate alegători şi nealegători? A ajuns D-nu Iuniu Lecca la comună, cu toţi aceşti oameni, unii călare unii pe jo

www.dacoromanica.ro

şi alţii *pe aripele trăsurei*. „Aşa ne-a spus D-nu I. Lecca eri".

Credeţi că făceà o bună impresie sosirea D-lor în felul acesta noaptea la primărie? Găsiţi că au fost necuviincioşi primarul şi subprefectul când au tratat această escortă de bandă de bătăuşi?

Fie! Să meargă la justiţie şi unii şi alţii, ca să se vadă cu ce intenţiuni veneau agresorii.

Intenţiunea nu o ştiu, dar faptul îl cunoaştem cu toţii. D-voastră, D-le Lecca, cu o francheţă care vă onorà, aţi mărturisit că D. Iuniu Lecca a pălmuit pe primar.

D-nii mei, erà indiferent...

D. *C. C. Dobrescu-Prahova*: Ce făceà primarul? Erà indiferent?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Orice ai face D-ta, D-le Dobrescu ca profesor: ai admite ca un şcolar să se suie la catedră să te pàlmuiască? (Aplauze).

D-nii mei, în toate zilele traducem înaintea tribunalelor corecţionale pentru ultraj pe un păcătos de cărăuş, pe un birjar, care ridică biciul asupra unui sergent, când îl dă în lături pe drept sau pe nedrept; şi voiţi ca faţă de proprietarul moşiei, care, în pretoriul primăriei, faţă cu atâtea persoane, bate pe primar, voiţi să ne încrucişăm braţele?

D. *I. G. Lecca*: N'am zis că l'a pălmuit. Am zis o expresiune moldovenească: i-a dat o bleandă.

D. *C. Lecca*: Cum erà să ia actele altfel? Credeţi că le dà de bună voe?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Fiind dar scris în lege că nimeni nu are dreptul de a ultragià o autoritate publică, şi că nu se pune excepţiune la această regulă nici în favoarea unor circumstanţe, nici în favoarea unor persoane; datoria mea, ministru al justiţiei, şef al parchetului, erà să zic că se va urmări D. Iuniu Lecca pentru acest fapt, rămânând ca tribunalul să aplice pedeapsa care o merità. Altceva n'am zis.

Dar ce am mai adăogat şi ce mai adaog este că voiu dà în judecată şi pe primar, pentru ca prin justiţie să se ştie adevărul asupra celor petrecute la Boteşti. N'am să intru în cercetarea punctelor mici, dacă certificatele sunt scrise cu două feluri de scrieri sau nu... (Intreruperi) Mi-aţi dat D voastră unul, cer-

www.dacoromanica.ro

tificatul No. 6, în care se vede că alta este scriitura din faţă şi alta cea din dos.

D. *I. G. Lecca*: Altă persoană a scris legalizarea.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Să nu întindem vorba asupra acestui punct, fiindcă nu are umbră de importanţă.

Iată cum examinez lucrurile petrecute la Boteşti, şi asupra cărora aştept ca justiţia să ne lumineze pe toţi.

Ori, D. Iuniu Lecca, abuzând de autoritatea pe care i-o dă cortegiul ce-l însoţeă şi de situaţiunea morală creată de faptul că bătuse pe primar, a întocmit dela dânsul actele acelea şi, continuând abuzul său de putere, a pus pe ele pecetea şi a silit pe notar să le iscălească; ori ipoteză foarte plauzibilă, primarul întradevar căută sa ticluească în ajun o alegere mincinoasă şi spre a scapă de răspundere, pentrucă desigur nu aveà ordin în sensul acesta, o aruncă pe spatele opoziţiunei. Pare-mi-se că punând chestiunea aşà, nu vă puteţi plânge de sinceritatea şi imparţialitatea mea.

Ori una, ori cealaltă trebue să fie adevărată.

Ordinile sunt date, instrucţiunea s'a început, şi, dacă s'a întrerupt, ştiţi de ce? Pentrucă D-voastră nu ne daţi concursul. D. Iuniu Lecca, cum se dovedeşte din raportul primit în ziua de 26 Ianuarle, a fost citat de două ori înaintea parchetului, ca să binevoiască a depune şi a dà la iveală unul din actele ce are ca corp de delict.

Ce vă trebuià în Cameră nemetul acela de hârtii? Il puteţi împărţi în două: jumătate pentru Cameră şi jumătate justiţiei.

Nu este instrucţiune care purtând asupra unui falş, să se poată face fără a se aveà actele de faţă. In ziua când D. Lecca va depune la parchet actele, sau va fi constrâns de judecătorul de instrucţiune să le depună, atunci se va face verificarea şi se va constatà adevărul. Dacă se va dovedì că primarul a făcut un falş şi că acum caută să corecteze prima lui tentativă, punând-o pe spatele D-voastră, să fiţi sigur că el îşi va primì pedeapsa lui întreagă.

Nu cumva socotiţi că ne-am preocupat de alegerea colegiului III de Bacău şi că am dat importanţă unui evèniment de care depinde soarta unui guvern şi menţinerea unui partid la putere? Că pentru a închide calea D-lui Lecca, am pus în joc

www.dacoromanica.ro

toate armele permise şi nepermise, aruncând jos tot trecutul nostru şi toată corectitudinea noastră electorala? (Aplauze).

Dacă au fost excese de zel din partea agenţilor inferiori, ele se vor pedepsi cum merită; dar sunt fără cunoştiinţa noastră.

Acum, D-lor, să trec la afacerea dela Prăjeşti.

Aţi recunoscut şi D-voastre că a doua zi de alegere s'a găsit acolo un om mort care purtà urmè de bătae; din primul moment v'am spus că s'a arestat primarul şi alte trei persoane bănuite că au comis omorul, Ce voiţi să facem mai mult? Sa dăm ordine juraţilor să'i condamne? Instrucţiunea se face şi nimeni nu are dreptul să zică că se face cu parţialitate după cum nimeni nu poate dezveli ce se constată până nu se va vedeà ultimul act al instrucţiunei.

De aci încolo, D-lor, credeţi-mă că 'mi este foarte greu să urmez pe d. Lecca în revista celor 58 de comune si 10 plaşi ale judeţului, pentrucă, încă odată nu este treaba noastra, a guvernului, să controlam zisele D-lui Lecca.

Aţi vorbit de proteste. Comisiunea de verificare le-a examinat, pe unele le-a găsit fondate, pe alte nu, şi acum este rândul D-voastră să vă pronunţaţi; dar, D-lor, aşà în treacăt, pe cât am putut şi eu notà din multe fapte aduse înaintea D-voastre de D. Lecca, voiu căutà să vă dau câteva indicaţiuni:

S'a vorbit de comuna Obârşia, unde s'a zis că cei cinci delegaţi nu ş-au putut aveà certificatele lor fără intervenţiune superioară. Nu credeam, D-le Lecca să ne vorbiţi de această comună, pentrucă însăşi intervenţiunea de care vorbiţi vă dă proba imediată a întregei noastre imparţialitaţi.

Indată ce cei cinci delegaţi s'au adresat la parchet tânguindu-se că primarul nu voeşte să le deà certificate, parchetul a dat ordinul următor: „D. subprefect va face imediat să se legalizeze semnăturile numai din certificatele de alegere; orice întârziere se va raportà d-lui ministru luându-se măsurile legale".

D. *V. G. Morţun*: Pe calea aceasta se dau certificatele, D-le Ministru?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Dacă parchetul nu ar fi intervenit, D. Morţun mi-ar fi zis că ajut ca să nu să deà certificatelę; acum că parchetul a intervenit, D. Morţun îmi spune că nu se dau certificatele pe această cale!

www.dacoromanica.ro

Voci: Dar nu s'au dat certificate.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Să dăm în judecată pe primari.

D. *C. Lecca*: L'am dat noi în judecată, împreună cu alţi 21 de primari.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: La Scorţeni, toate lucrurile s'au petrecut în regulă. In urmă însă a venit în Cameră un protest din partea locuitorilor; dar uită D. Lecca că la acest protest s'a opus un contra-protest? Din acest contra protest ar rezultà că semnatarii au crezut că protestează în contra unei pretinse măsuri că guvernul pune o taxă de 25 lei pe vită. Această este gogoriţa cu care s'a mişcat acel sat.

Dar când afirmaţi lucruri fără probe, cine să judece? Dece ne amestecaţi în aceste mici jocuri de afirmări şi de negări pe cari şi le aruncă în localitate unii în contra altora?

In comuna Giosani nu s'au petrecut lucrurile aşa blând, cum zice D. Lecca. Iată cum e adevărul:

La 6 ore dimineaţa, D. Dumitru Lecca a luat pe primar *din pat* şi l'a adus să facă alegeri: Veţi zice: simplă afirmaţiune, D-le ministru. Şi eu aşi fi crezut aşà, dacă nu aşi aveà un act ciudat care coroborează afirmaţiunea mea. De ce vă vorbesc de această comună? Vorbesc pentrucă sunt documentat cu o mică epistolă care arată moravurile electorale ale membrului din familia d-voastră, al cărui nume găsesc amestecat în alegerea din acea comună.

Iată coprinsul unei epistole foarte recente:

Domnule Notar,

„Locuitorul Vasile Ciscă are a scoate dela primărie un act de naştere a sorei sale.

Fata fiind de 21 ani, actele stărei civile fiind din 1865, trebue să existe în primărie. *Mi se pare că persecutaţi* pe oamenii cari au fost cu mine la Bacău. *Să nu aflu una ca asta că trimit să te aducă aici şi te fac ne-om pe câte zile vei mai aveà.*

(Semnat) *Dumitru Lecca*

D. *I. Lecca*: Imi permiteţi să văd scrisoarea, căci sunt om foarte sincer şi vă voi spune dacă este adevărată.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Cum nu.

D. *I. Lecca*: Este adevărată. Dar ce are aface cu alegerea?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Are aface.

Dacă acestea sunt azi tonul şi atitudinea D-lui D. Lecca cu autorităţile, ce trebue să fi fost cu fierberea electorală?

D. D. Lecca termină scrisoarea sa zicând notarului: că dacă nu'i place, n'are decât să o trimită prefectului. Ea a fost trimisă prefectului şi prefectul ne-a înaintat-o.

D. *Caton Lecca*: Dacă pe cale legală nu poţi face alegeri, alergi şi la aşà cevà. (Mare ilaritate).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: In comuna Drăgujeştii...

D. *Caton Lecca*: Cer cuvântul în chestiune personală.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Dar nici nu am pronunţat numele D-voastră! Dacă aşi fi voit să fiu dezagreabil, vă puteam citì un pasagiu din *Monitorul* dela 1886. Am acì acel document emanat dela repauzatul general Lecca.

D. *I. Lecca*: In virtutea acelui document a'ţi venit D-voastră la putere.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: In comuna Drăgujeşti se vorbeà de importanţa localităţei, de trei secţiuni de vot şi de virilitatea care a trebuit membrului opoziţiunei ca să'şi obţină delegaţiunea în regulă. Dar de ce nu vorbiţi de virilitatea bietului primar de care Dv. spuneţi că erà gonit ca un epure, când de Deleni, când de Drăgujeşteni, nu pentru alegeri, ci pentru legea maximului. (Aplauze).

Dar ziceţi că s'a făcut o protestare care e pe biroul Camerei. Ei bine, acea protestare a avut-o comisiunea în vedere, dar nu s'a oprit la dânsa; ştiţi pentru ce? Fiindcă *e iscălită mai toată de aceiaş mână.* Sunt numai două iscăliturì proprii, acele ale lui Petrona şi Mina Magdalena, doui indivizi cari au un casier judecătoresc gras, şi care poate să'ţi deà orice iscălitură voeşti! (Râsete).

In sfârşit, să vorbesc şi de comuna Leontineşti. Acì iar cădem într'o serie de protesturi şi contra-protesturi. După unii alegerea este nevalabilă pentrucă, siluit de un oarecare Chiriac, un consilier comunal a prezidat-o; alţii o ţin de bună.

Cine să le verifice dacă nu comisiunea D-voastră.

www.dacoromanica.ro

Dar ce rezultă, D-le Lecca din lunga expunere făcută de D-voastră? Că cultivaţi colegiul electoral din Bacău. De acord cu Dv., e datoria şi dreptul Dv.; dar, mi se pare că cultura aceasta merge niţel cam departe. Ştiţi că au fost acuzaţiuni de corupţiune; ştiţi că e chiar un primar din Valea Lungă dat în judecată sub acuzaţia că v'a servit ca agent al Dv., în cumpărătoarea de voturi.

Eu nu pot să zic nimic, pentrucă în momentul de faţă cercetează justiţia.

Am reţinut numai câteva mici fapte din însăşi expunerea D-voastră, pe cari voesc să le recapitulez ca să vadă Camera, că fiind date pornirile acelui colegiu, rezultate dintr'o cultură prea intensivă, din partea D-voastră, noi eram în drept să ne alarmăm pentru menţinerea siguranţei publice, şi să luăm măsuri ca turburari să nu se producă.

V'am reamintit termenii în cari s'a rostit D. Lecca asupra primarului sau notarului din Mileşti. V'am citit răvăşele cominatorii ce trimite D. D. Lecca unei autorităţi comunale. Să vă citez acuma însăşi cuvintele D-lui Lecca, privitoare la incidentul dela Boteşti.

„Vorbind de primarul Foamete, care, din frică sau de complezenţă, a participat la actele aci produse şi care pe urmă a dosit din comună; D. Lecca a crezut că ne puteà iniţià la deliciile vânătoarei ce i s'a dat şi pe care a descris-o astfel: „Il ajung ogarii, *îl umflă, îl trântesc în fundul unei sănii!...*"

Frumos de tot!

Dacă acestea sunt moravurile D-voastră electorale şi dacă D-voastră credeţi că nu este de datoria noastră să luăm măsuri ca fapte de felul acesta să nu devină generale, vă înşelaţi asupra drepturilor D-voastră de cetăţeni şi asupra îndatoririlor noastre de ministri. Mai presus de toate avem sarcina de a menţine intacta ordinea şi buna regulă şi de a face ca autoritatea să fie suspectată.

Puneţi-vă toţi în cap, D-lor din opoziţiune, că aceasta este regula elementară la care trebue să ne dăm cu toţii mâna dacă vrem să fim bine văzuţi în străinătate. Nu trebue să avem obiceiurile electorale din unele ţări vecine. Vrem să devenim oameni demni de reputaţiunea pe care alte circumstanţe ne-au făcut'o în Orient.

www.dacoromanica.ro

Pentru rest rămâne ca oamenii imparţiali din această incintă să preţuiască dacă mica următoare aritmetică este exactă.

S'au ales 598 delegaţi, din cari au votat 546.

Aceştia, împreună cu alegătorii direcţi, au dat 453 voturi D-lui Donici, 276 D-lui Iuniu Lecca, adică o diferenţă de 117 voturi.

Faţă cu aceste ţifre, câţi delegaţi nu s'au ales?

Căci acesta este rezumatul practic al lungei expuneri, făcută de D. Lecca. Să vedem câte comune, câte sate au fost private de dreptul electoral.

Ori, delegaţii nealeşi, sau aleşi şi împedicaţi dela vot, pentrucă erau certificatele în neregulă, sunt 51. Defalcaţi 52 din diferenţa de mai sus, ce mai rămâne?

Credeţi-mă, D-nii mei, că în toată această chestiune nu punem absolut nici o părtinire şi că angajamentul luat la 13 Ianuarie îl vom urmà până la capăt. Ordinile date vor fi severe, pentrucă tot ce a fost abatere, tot ce a fost tentativă de falşificare să fie urmărit şi reprimat.

Dar, pentru aceasta vă cer şi concursul D-voastră: vă cer să'mi daţi actele pe cari le aveţi, căci altfel voiu crede ca urmăriţi numai un succes oratoric, în loc de a urmărì, împreună cu noi, restabilirea adevărului.

Asupra acestui punct vă dau oricând întâlnire. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

LEGEA JUDECĂTORIILOR COMUNALE ŞI DE OCOALE

ŞEDINŢA SENATULUI DELA 22 FEBRUARIE 1894

In şedinţa Senatului dela 22 Februarie 1894, continuându-se discuţiunea asupra proiectului de lege pentru judecătoriile de pace, D. Al. Marghiloman, ministru de justiţie, răspunzând mai multor senatori între cari şi D. N. Blaramberg, rosteşte următoarea cuvântare :

Domnilor Senatori,

Nu voi lua apărarea Senatului în contra D-lui senator D. Popescu ; mă voi mărginì a'i reamintì D-sale personal că amândoi am discutat destul de îndelungat proiectul de lege al judecătoriilor de ocoale, în secţiunea din care face parte ; l'am mai discutat, tot acolo, cu alţii din colegii D-sale, astfel că, cel puţin pentru acea secţiune, socotesc că este nemeritat reproşul cum că acest proiect a trecut fără multă cercetare.

Asemenea nu mă voi oprì mult asupra criticei, cum că reformele noastre, fiind făcute în pripă, sunt lipsite de lucrări e pregătitoare necesarii cari să indice, cel puţin din partea opiniunei publice, o îmboldire la facerea lor. Aceasta nu se poate zice de legea judecătoriilor de ocoale.

In adevăr, încă prin proiectul de lege asupra organizărei magistraturei, proiect pe care eu am avut onoare să-l prezint alegătorilor în apelul dela 1888, proiect care a fost pe urmă promulgat sub semnătura D-lui Theodor Roseti, dar care, în definitiv, rămăsese astfel cum eşise din pana şi din creerul meu ;

www.dacoromanica.ro

prin acest proiect de lege, zic, s'a anunţat dejà o lege de organizare din nou a judecătoriilor comunale şi de pace.

De atunci, preocupaţiunea constantă a tutulor miniştrilor cari au trecut pe la departamentul justiţiei, a fost ca să adune materialul necesar pentru elaborarea legei.

Aceasta a fost şi opera D-lui Vernescu, şi opera D-lui Blaramberg, şi opera D-lui Exarcu, în interimatul său, şi a D-lui Triandafil, şi a mea; astfel că, revenind peutru a doua oară la justiţie, am găsit un bogat material din care am putut puizà.

Se ştie de toţi că toate instanţele judecătoreşti: curţile, tribunalele şi chiar judecătoriile de pace au fost consultate, şi rapoartele lor sunt acelea cari ne-au dat principalele elemente ale proiectului care astăzi se înfăţişează Senatului.

Mai mult de cât atât: proiectul a fost depus încă din sesiunea trecută, votat de secţiunile Camerei, cu raportul făcut înainte de închiderea sesiunei; au trecut de atunci, fac martor pe D. Popescu, 7 luni cari erau cu prisosinţă îndestul acelora cu rupere de inimă pentru afacerile justiţiei, pentru a lua o deplină cunoştinţă de dispoziţiunile lui.

Prin urmare, D-nii mei, să nu zicem că reformele vin nepregătite, şi că ele se votează nesăbuit.

Lăsaţi-mă să trec mai repede asupra acestor bagatele dela uşe, pentru că vom puteà examinà lucruri mai însemnate asupra însăşi proiectului de lege.

Şi aşa fiind, se pune dela început chestiunea: cum trebue organizate judecătoriile de pace, cum trebue organizată mica justiţie în România?

In faţa sistemului actual, sistem de care ne folosim, cel puţin cu o codificaţiune complectă dela 1879, care e sistemul italian; sistem de un secol, sistemul francez; care sistem este de mai multe veacuri, sistemul olandez; căci să nu uităm toţi acest punct de plecare: că Francezii, şi după dânşii toţi cei cari au adoptat legislaţia lor, au luat instituţiunea judecătoriei de pace din Neerlanda; în faţa acestui sistem, s'a pus de D. Blaramberg sistemul judecătorilor de pace *ambulanţi*.

Să-l examinăm, căci orice idee, când este nouă şi originală merită un examen aprofundat. Fixitatea în aşezămintele organice, chiar rutina, sunt bune întrucât numai nu li se opun organizme mai simple şi mai perfecte.

www.dacoromanica.ro

Să vedem dacă aceste sisteme le are sistemul preconizat de D. Blaramberg.

Nu aşi face reproşul D-lui Blaramberg că sistemul ambulanţei judecătorilor de apel nu a fost nicăeri experimentat în Europa, nici chiar în Anglia, cum din eroare D-sa a afirmat.

D. *N. Blaramberg:* Cer cuvântul.

D. *ministru al justiţiei Al. Marghiloman*: In Anglia judecătorul de ocol nu este ambulant; judecătoria, care dealtminteri bifurchiază în judecătorie corecţională sau de poliţie şi în judecătorie civilă, nu este ambulantă, este foarte fixă şi sedentară; ce este ambulant în Anglia, este justiţia cea mare; curtea de apel dar nu justiţia cea mică, şi distincţiunea este mare. Dealtmintrelea, însă, justiţia de apel, dacă este în principiu ambulantă, în fapt este sedentară, pentrucă *sesiunile* sunt aşà de apropiate unele de altele, incât în centrele mult populate, cel puţin, nu este discontinuitate în ţinerea lor, este schimbare de personal, dar discontinuitate de asize nu.

Deci, un punct dobândit, judecătoria ambulantă nu este nicăieri in Europa, cu deosebire la treapta cea mică.

O singura experienţă s'a cercat cu judecătoriile ambulante: în Bucovina, experienţă interesantă pentru noi, pentrucă nu este tară, ale cărei obiceiuri, climă, populaţiune să se apropie mai mult de noi.

In Bucovina, organizaţiunea judecătoriilor de ocoale este aproape aceeaşi ca la noi; razele judecătoriilor de ocoale sunt mai mici decât la noi; cu toate acestea erà o judecătorie, cea dela Rădăuţi, care mergând până la Dorna, aveà o rază mare de 50 sau 60 de kilometri; printr'un prescript se făcuse la jumătate drumul, la Zeletin, o judecătorie ambulantă temporară, unde din când în când, un ajutor al judecătorului din Rădăuţi veneà şi ţineà şedinţe. Practica, însă, de câteva luni făcută, a demonstrat aşà de mult incovenientele acestui sistem, incât şi acest embrion de judecătorie ambulantă a dispărut din legislaţiunea austriacă; el a fost înlocuit prin o judecătorie fixă şi sedentară, aşà că pot afirmà că nu este localitate în Europa, unde judecătoria cea mică, care corespunde cu justiţia de pace dela noi, să fie altfel organizată decât pe tipul fix şi sedentar.

Precedente în Europa cari să militeze în favoarea justiţiei ambulante nu sunt deci.

www.dacoromanica.ro

Dar în fond, judecătoria ambulantă este aceea pe care o preconizează D. Blaramberg ?

Nu.

Ce propune D. Blaramberg este ambulanţa judecatoriilor de ocoale. Este o mare eroare care se comite asupra vorbei.

Când vorbeşti de judecător ambulant, ce idee se deşteaptă imediat în mintea D-tale ?

Aceea că judecătorul se duce el la justiţiabil şi nu aduce pe justiţiabil la dânsul; ideea care ţi-o faci este de un fel de apostol, care mergând din comună în comună, rezolvă, la faţa locului, litigiile ivite, scutind astfel pe populaţiunea rurală de greutăţile depărtărei până la locul fix al judecătoriei. Nu este acesta sistemul D-lui Blaramberg!

D. *N. Blaramberg*: Este tocmai acesta, pe care l'aţi şi găsit în cartoanele ministerului.

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Iertaţi-mă, D-le Blaramberg ; nici în cartoanele ministerului nu există acest sistem, nici în proiectul ce aţi publicat în „Naţionalul", şi nici în expunerea pe care aţi făcut'o eri în Senat. Daţi-mi voie să va reamintesc în câteva vorbe ce aţi zis : propun să se înfiinţeze la tribunale un număr de 6, 8 sau 10 judecători cari pe rând să se ducă la plase.

D. *N. Blaramberg*: Ferit-a Dumnezeu ; aceasta priveşte modul de recrutare.

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman* : Fac apel la memoria acelora cari au ascultat eri ; dealmintrelea 'mi convine mai bine să discut celalt proiect, pentrucă 'mi este şi mai lezne de demonstrat inanitatea lui ; dar aceasta aţi zis'o : „voiesc ca, câte un judecător suplimentar de tribunal se se ducă treptat *ca să ţină un fel de asize la plasă*, adică la scaunul judecătoriei".

Atunci nu avem judecători ambulanţi, avem tot judecători de pace ficşi ; avem numai personal care se premeneşte prin întoarcerea treptată la sediul tribunalului. Acesta este sistemul care s'a anunţat acesta este şi sistemul care 'l găsesc în cartoanele ministerului. Vorbim de un proiect al D-lui Blaramberg. In privinţa aceasta, D-nii mei, sunt silit să dau desluşiri, deoarece se face apel la dosarele ministerului.

Ce găsesc în minister ? Nici o lucrare de ministru ; numesc

www.dacoromanica.ro

lucrare de ministru aceea care poartă semnătura titularului şi care a fost prezintat cel puţin consiliului de miniştri.

Găsesc în cartoanele ministerului numai un brulion făcut de un membru al comisiunei numită de D. Vernescu, brulion la care a adaos D. Blaramberg judecătoriile comunale, şi care, la eşirea D-sale din minister, a văzut lumina în „Naţionalul".

D. *N. Blaramberg*: Ministerul meu a fost aşà de efemer, încât l'aţi puteà neglijà. Dacă n'aşi aveà nici un merit, rău n'am putut să las.

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Trebue să iau ideele aşa cum le-aţi anunţat în Senat, sau astfel, cum le avem în minister. Şi enunciaţiunea în Senat şi indicarea cartoanelor ministerului sunt aşà cum am avut onoare să spun; judecătorii de tribunale plecând să ţină asize şi, după termen, reîntorcându-se la sediul tribunalului, înlocuiţi şi la judecătorii cu alţi judecători din tribunal.

Să luăm sistemul acesta. Acesta este judecător ambulant? Nu. Aţi lăsat tot un judecător de plasă; aţi lăsat tot pe ţăran în necesitatea de a veni la judecătorie să facă procesul sau demersurile necesare, fie pentru o judecată, fie pentru o adopţiune fie pentru un apel, o opoziţiune şi aşà înainte... Doară numai că'i aţi dat un judecător care variază cu schimbul. Este bine aceasta? Iată cestiunea care o pun dela început. Zic nu, şi zic nu pentrucă difer în întreg cu D. Blaramberg asupra menirei judecătorilor de ocol.

Nu doresc să avem judecători de ocoale cari să vadă în judecătorie un simplu timp de încercare şi a cărui unică preocupaţiune să fie de a schimbà reşedinţa sa. Voesc un magistrat care să steà cât mai mult pe loc, care fineşte prin a cunoaşte pe justiţiabili, care a învăţat cine este om cinstit şi cine este şiret, care cunoaşte toate interesele justiţiabililor, care ştie unde se deschide o tutelă, unde este câte un tutore de chemat la ordine; un magistrat de felul acesta poate să exercite cu autoritate rolul lui principal, acela de împăciuitor şi proteguitor al intereselor celor slabi. Nu veţi puteà ajunge la acest magistrat care nu-l avem azi, nu-l vom aveà peste 5 ani, dar de sigur îl vom aveà peste 10 ani; nu-l veţi găsì prin schimbul judecătorilor cari la 10, 15 zile ar da roata la judecătorie şi de acolo s'ar întoarce la tribunal.

www.dacoromanica.ro

Voiţi să arăt alt inconvenient al sistemului? Care este a doua preocupaţiune a unui ministru? Este să recruteze personalul magistraturei din persoane tihnite, cu casa lor, nu în mână cu giamantanul la otel; gândiţi că veţi avea un judecător de tribunal serios, cu familia lui, dacă îl veţi obligà ca la 15 zile să-şi ia casa în spinare să se ducă când la un sat, când la altul şi numai când şi când să apuce a sta la reşedinţa tribunalului? Şi de... Când în toate ramurile vedeţi că cresc apuntamentele şi primele cari se dau oamenilor cu cultură, să nu îi desgustăm pe puţinii cari îi avem în magistratură, făcându-le un trai prea mult greu.

Dar şi din punctul de vedere al funcţionărei judecătoriilor credeţi că aţi dat o garanţie oare care aducând un judecător vremelnic, fie şi de un grad mai mare? Nu. Fiindcă într'o judecătorie de ocol trebue un supraveghietor constant, care să împedice pe ajutor, pe archivar, pe copist să speculeze poziţia lor, care să'i ducă de mână să-şi facă datoria. Credeţi că supravegherea de tribunal se poate face astfel schimbându-se titularul la 15 zile? Dar unde ar fi continuitatea în lucrările justiţiei? Unde garanţia: că ce a făcut unul nu desface celalt?

Cred că din toate sistemele cari se propun, poate mai puţin practic, este acela pe care ni'l recomandă D. Blaramberg.

Aşi fi discutat cu D-sa pe celalt, mult mai democrat, mult mai larg, acela al ambulanţei propriu zisă, al judecătorului, adică al magistratului care s'ar duce din comună în comună ca să împartă dreptatea; dar atunci aşi cere D-lui Blaramberg ca să se asocieze cu aceia cari ar cere o lege specială, *un cod rural.*

Nu se înţelege justiţie de felul acesta, dacă nu este sumară şi executorie. Vedeţi ce s'ar petrece cu codul nostru de procedură; azi vine judecătorul; intentez acţiunea mea; termen mi se dă; la viitoarea reapariţiune, peste 10 sau 15 zile, se face chemare la interogator, alt termen; lipseşte una din părţi, se aplică art. 151, alt termen, şi aşà în infinit. Aceasta nu se chiamă justiţie. Putem luà judecătorul ambulant, dar trebue să schimbăm legea civilă.

Când vom fi dar maturi pentru o reformă de felul acesta, când vom simplificà toate chestiunile cari privesc clasa rurală, când ne vom apropià de ideile engleze, chiar de judecătorii de ocol englezi, căci acolo judecătorul este unul din cei 24 proprie-

www.dacoromanica.ro

tari mai mari din comitat, numit pe viaţă şi ne retribuit; este totdauna un domn cu greutate, cu tradiţiuni în familia sa, care consideră ca o mare onoare sarcina de judecător, care la 70, 80 ani îşi înhamă caii de rasă la cupeu şi se duce la distanţe mari pentru a'şi înplinì datoria; acel domn judecă aproape fără apel, căci tot ce judecă el este executoriu... Când vom fi maturi, zic pentru o reformă de felul acesta, care să ne dea justiţia populară expeditivă fără apel, atunci vom introduce acest sistem; dar nu' socotesc că a venit timpul, şi ne putând a îndeplini idealul, sa facem binele şi binele îl putem obţine prin proiectul care se prezintă.

Trec la a doua idee emisă de D. Blaramberg, la acela privitoare la recrutarea personalului.

D-sa ar vedeà o mare îmbunătăţire, chiar şi cu mecanismul proiectului de faţă, în *noviciat*, adică în stagiu pe care 'l am impune tanărului care voeşte să intre în magistratură; noviciatul ar fi cam cel următor; nimenì nu va fi numit într'un tribunal, pana ce nu va fi înplinit stagiu ca judecător de ocol.

Cam aceasta se practică dejà astăzi, fară însă ca să recunoaştem noviciatului virtuţile pe cari 'i le descoperă D. Blaramberg. D. Blaramberg vede întrânsul o pepinieră care poate să deà ţărei, nu numai judecatori experimentaţi, dar şi miniştri copţi, miniştri cari ar cunoaşte şi altceva decat numai *Palatul* şi barierele Bucureştilor; presupun că „barierele Bucurestilor" au fost puse acolo ca sa facă opoziţiune ideei de ministru care nu cunoaşte decat Palatul. De mult, cel puţin de câteva luni, dispăruse din circulaţiunea parlamentară vorbele de *ministru Palatului*, poate cu o notă mai accentuată *şi lacheul Palatului.*

Am salutat clişeul acesta când a revenit şi l-am reîntâlnit ca pe o veche cunoştinţă; nu îţi face plăcere să întâlneşti toate cunoştinţele, dar...

D. *N. Blaramberg:* Luptaţi cu morile de vânt, D-le ministru; eu sunt omul care când vorbesc de *Palat* subliniez lucrul. Am vorbit de *palat* prin opoziţiune la *colibă*; în zadar afectaţi de a nu fi înţeles.

D. *ministru al justiţiei Al. Marghiloman*: Indată ce aceasta a fost intenţiunea cuvintelor D-tale, nici vorbă că nu mă voiu războì în contra lor: fac însă apel la mulţi dintre colegii noştri dacă acesta e înţelesul ce au avut cuvintele D-voastră.

www.dacoromanica.ro

D. *N. Blaramberg*: Am vorbit de colibă prin opoziţiune la palat, căci barierile nu aveau un raport cu acea autoritate supremă, şi aveà mai mult raport cu şoarecii de oraş, prin opoziţiune la cei dela sat.

D. *ministru al justiţiei Al. Marghiloman*: Sunt încântat, D-le Blaramberg, căci eu eram mirat ca din partea D-tale să gasesc un clişeu vechiu şi să nu găsesc o critică mai nouă; dar îndată ce la D-ta vorba de palat se raportă numai la ceà de colibà, n'am nimic de zis. Iau bună nota despre rectificările acestea, după cum şi D-ta trebue să iei despre observaţiunea mea; sunt încântat că cuvintele acestea nu aveau înţelesul supărător, pe care unii dintre colegii D-voastră 'i l-au dat.

D. *N. Blaramberg*: Imi pare rău de intelectul acelor D-ni!

D. *ministru al justiţiei Al. Marghiloman*: Vin acum la noviciat: nu zic că n'ar fi lucru bun, D-lor, acest noviciat, şi ideea a fost dejà pusă într'un proiect de lege de D. Stătescu. Dar este oare practic? Aci este chestiunea. Daţi'mi o ţară ca Franţa, ca talia, unde au oameni învăţaţi, nu numai cu o diplomă, dar adevărat învăţaţi, şi arătaţi-vă atunci foarte dificili pentru admisiunea în magistratură.

Dar este tot aşà la noi? Iacă, să luăm judecătoriile de ocoale; şi avem în lege înscris principiul că trebue să se numească titraţi şi numai în lipsă de titraţi să se numească netitaţi. Ştiţi că nu sunt mai mult decât trei ani de când am ajuns ca mai toate numirile să se facă dintre titraţi.

Am arătat care ar fi forma noviciatului în ce priveşte mai ales judecătoriile de ocoale: ca nimeni să nu fie admis într'un tribunal, înainte de a fi făcut un stagiu de cât-va timp într'o judecătorie.

Două inconveniente avem acì: primul am avut dejà onoare să vi'l expun: că nu dorim să avem în judecătoriile de ocoale oameni trecători; nu dorim să avem tineri cari să'şi facă un aprentisagiu, ci dorim ca tânărul acela, când a devenit matur, copt pentru misiunea lui delicată de judecător, să voiască a rămâne pe loc. Al douilea, îţi vine din străinătate un doctor în drept din Paris; acest tânăr e bogat; a trăit într'o lume socială care'i permite oare-cari aspiraţiuni; vine în ţară şi cere un post în magistratură. Să fii foarte mulţumit că'l poţi luà că e doctor dela

www.dacoromanica.ro

facultate apreciată, pentru că nivelul lui de cultură va fi foarte eficace în tribunalul care 'l va recrută, şi pentru oare-care avere, — şi e bine ca să se găsească magistraţi dintre cei cu avere, pentrucă lipsa de temere pentru traiul de mâine dă o garanţie mai mult despre independenţa lor. —Ei! Propunei acelui tânăr să se ducă într'un fund oare-care, în Dorohoi, în Fălciu ori în Tulcea ca judecător de ocol, înainte de a intră în tribunal, îţi va zice: ziua bună, şi 'l-am perdut pentru totdeauna pentru magistratură; asta e ceeace căutăm noi? Nu. Prin urmare, cât timp nu vom aveà încă stocul de oameni necesari ca să ne permitem o selecţiune atât de severă, cred că nu se poate vorbì de noviciat în România. Lăsaţi timpul să 'şi facă opera sa, să sperăm că împingând din ce în ce mai mult potopul de tinerî către învăţământul universitar, vom ajunge la acea stare care să ne permită să fim foarte dificili în admisiunea postulanţilor în magistratură, în administraţiune şi, în fine, în toate ramurile activităţei omeneşti; dar până atunci să ne mulţumim cu o lege care corespunde cu starea economică şi intelectuală a ţărei noastre.

D-lor, fiind dat că nu ne putem oprì la sistemul judecătorilor ambulanţi, fie într'una sau cealaltă înfăţişare sub care se poate prezintà, fie că nu ne putem opri la noviciat, ce rămâne? Rămâne perfecţiunea legei pe care o avem astăzi, lege cu care s'a deprins publicul; lege care a pătruns în moravurile noastre, lege care este consacrată printr'o jurisprudenţă uniformă în toate statele Europei, cari au legislaţiunea Napoleoneană. Să ne mulţumim cu această operă aşteptând ca urmaşii noştri să facă mai bine, când le va împinge noile cerinţe ale societăţei.

Ne având astfel posibil decât acest sistem, să vedem dacă criticile făcute de D. Popescu sunt întemeiate.

Critica cea mai vie, făcută de D. Popescu, vine din sporirea competinţei judecătorilor de ocol, şi al doilea, din supresiune pe alocurea a ajutoarelor de judecători.

Sporirea competinţei: Departe de a vedeà într'ânsa un rău, cred că într'ânsa residă principala bine-facere a legei. Am fost izbit în cariera mea de advocat, — şi nu este unul din colegii de barou care să nu fi fost izbit ca mine, — de nesocotinţa unei legi care, pentru judecarea unor litigiuri imobiliare de câte-va sute de lei, impune unui ţăran peregrinaţiuni dela satul lui la oraş, dela oraş la reşedinţa curţei de apel, la Curtea de casaţiune.

www.dacoromanica.ro

Am văzut o moştenire discutându-se între nişte orfani, cari Domnul ştie; dacă aveau mijloacele ca să vină până la tribunal, costând pe părţi întreit în timbre şi taxă de portărei, decât făceà valoarea moştenriei.

Dealmintreli este lezne de pipăit. Pentru intentarea unui proces la tribunal taxa este de 30 lei; dar când te duci la tribunal nu te poţi lipsi de organul portăreilor; portărelul, independent de taxele sale, îndată ce este de îndeplinit procedura la ţară, are drept la indemnitate de transport, aşà încât pe lângă taxa Statului de 30 lei, mai trebue plătit încă pe atât pentru portărei. Să presupunem cazul cel mai fericit: că procesul se termină la prima înfăţişare, ceeace se întâmplă abià 1 %; câte mijloace de amânare nu sunt?

Cereri de comunicări de acte, aplicarea art. 151, chemări în garanţii, etc. Dar să presupunem, în fine, că a scăpat teafăr reclamantul la prima înfăţişare; cel care perde face apel la curte; apelul costă 120 lei; din nou taxe de indemnitate de transport pentru portărei. Bine sau rău se judecă procesul la curtea de apel; una din părţi merge şi în Casaţiune; acolo alţi 200 şi mai bine de lei, alte taxe de portărei, alte străgăniri. In fond este vorba de câte-va prăjini de loc!

Credeţi că aceasta e o stare de natură a împinge populaţiunea rurală să-şi caute dreptul ei în justiţie, şi nu e o stare mai mult de natură a încurajà violenţele de fapt? Dar în materie corecţională cine nu cunoaşte flagelul care bântue pe ţărani îndată ce e vorba de un delict? Să luăm de pildă un delict forestier: Ştiţi că delictele silvice, chiar când se traduc cu 20 lei despăgubiri, merg la tribunal şi curte, şi acolo vezi aduşi totdeauna o droae de martori. Ca advocat al Statului am avut ocaziunea să văd puşi ca martori într'un proces de delict silvic 18 ţărani din Muscel, cari au venit de trei ori la curtea de apel de acì. Ei bine, cine plăteşte acest capital care se pierde în timp, în muncă şi în activitate? Nimeni.

Atunci ne-am gândit că erà mai bine de a apropià de justiţiabili judecata tuturor afacerilor mici, cari se pot judecà fără niciun fel de prejudiciu de către judecătorul de ocol, şi i'am lăţit atribuţiunile acestuia şi în materie imobiliară, şi în materie corecţională.

www.dacoromanica.ro

Insă, zice D. Popescu: nu erà mai simplu să scădeţi taxele de timbru şi să lăsaţi pe ţăran să se bucure de cele trei trepte de justiţie?

Dar care e mijlocul, mai întâiu, de a proporţionalizà taxele căci aceasta erà opiniunea emisă de D. Popescu.

Chem în judecată pentru anularea unui testament, pentru izgonirea dintr un imobil care se ocupă pe nedrept, pentru reziliarea, pentru rescinderea unei vânzări, unei ipoteci şi o sută de alte ipoteze.

Cum proporţionalizăm taxeie? Există în alte ţări o proporţionalizare a taxelor; dar aceea e posterioară judecăţei, este înregistrarea hotărârei; şi eu cred că cu cât mai târziu se va introduce la noi în ţară acest lucru, cu atât mai bine va fi, căci va fi un indiciu că finanţele nu reclamă noui măsuri fiscale.

Singurul lucru posibil e taxa calculată după treapta de justiţie. Aşà fiind, am scăzut treapta judecătorească şi procesul ce se făceà pe 30 lei, se va face pe un leu şi fără intervenţiunea portărelului. Cred că se aduce o uşurare mare justiţiabililor mici.

Dar, zice D. Popescu; nu vedeţi cât aţi crescut atribuţiunile unui judecător de ocol îndată ce-i permiteţi să se rostească asupra unui proces care are de obiect 5 hectare? Cinci hectare se traduc, după D-sa, în 5.000 lei; dar sunt multe locuri în ţară la noi unde cinci hectare nu fac nici două mii lei.

Puţin interesează, însă, aceasta.

Indată ce am voit să dăm judecătorilor de ocol cercetările mobiliare cari interesează pe ţăran, am făcut un triagiu şi ne-am întrebat cari sunt procesele imobiliare cari pot interesà pe ţăran?

Cum aproape totalitatea proprietăţei fonciare ţărăneşti nu circulă, şi e izbită de inalienabilitate, nu se poate concepe în majoritatea cazurilor procese imobilfare decât de moştenire. Procese de vânzare nu, fiindcă ţăranul nu poate vinde decât către comună sau alţi ţărani. Procese de ipotecă, de danie, de testament, de schimb nu pot fi. Rămâne numai partajul de succesiune şi tot ce se atinge de succesiune.

Bine e atunci să dăm ţăranului posibilitatea de a'şi face partagiul succesiunei cât mai repede? Da. Şi oricine cunoaşte necesităţile clasei ţărăneşti, va zice cu mine, da.

Aşà am dat în competinţa judecătoriei lotul de cinci hec-

www.dacoromanica.ro

tare, lotul maximum care poate fi în posesiunea ţăranului. Aşă fiind îşi are raţiunea sa această întindere de competinţă la judecătoriile de ocoale.

Nu am să apăr celelalte dispoziţiuni de competinţă, pentrucă toate sunt făcute pentru a uşurà. In adevăr, după legea existentă, judecătorii de ocol pot examinà furturile şi bătăile, furtul al cărui maximum de pedeapsă poate să meargă la 2 ani; şi de ce să nu să deà în cercetare judecătorilor de ocol delictele unde maximul pedepselor e de 6 luni! Şi ne-am zis: dece o calomnie, o rănire prin imprudenţă, uciderea unei vite, o stricăciune imobiliară, o surpare de zid, o rupere de garduri să nu poată fi date în judecata judecătorilor de pace? Este vreo raţiune sau nu? Cam acestea sunt delictele cari se pot ivì la ţară: calomnia, furtul de păsări, stricăciuni imobiliare, toate delictele veniale, ca să zic aşà, faţă cu alte abateri din legislaţiunea noastră penală, cari nu au raţiunea de a fi sustrase dela judecătorii de ocol.

Ne-am preocupat în acest punct nu numai de interesul impricinaţilor, dar şi de interesul acelora cari pe lângă împricinaţi suferă şi ei, ne-am preocupat de martori. Ştiţi uşurinţa cu care chiamă cineva pe martori ca să dovedească inocenţa lui sau culpabilitatea pârâtului. E drept oare ca pentru un delict care se va terminà cu 10 sau 20 lei amendă sau cu achitare, să se târască la tribunale şi la curţile de apel câte 10 şi 15 martori, cea mai mare parte din ei în necunoştiinţă de ceea-ce s'a petrecut?

Iată motivele cari ne-au împins să lăţim şi competinţa corecţională a judecătorilor de ocol.

Dar acestea nu sunt micile îmbunătăţiri pe cari le-am făcut Ştiţi bine că mai întâi de toate am rezolvat toate controversele de drept cari existau în legea judecătoriilor. Sper că de acum înainte jumătate din procesele cari merg în apel sau recurs se vor şterge, pentru cuvântul că texturile nu mai sunt îndoioase. An definit apoi puncte de doctrină pe cari le neglijase legile noastre precum este acţiunea posesorie.

Am rezolvat tutela ţărănească, tutelă care până astăzi erà un mit, şi un mit aşà de grosolan, încât s'au văzut minori dispărând, averi dispărând, dar nu s'a văzut un tutore ţăran, un tutore rural dând socotelile. Asemenea am luat dispoziţiuni de procedură leznicioasă. De exemplu, facultatea judecătorilor: ca atunci

www.dacoromanica.ro

când fac cercetări locale să se rostească definitiv asupra procesului, fără să mai chieme pe părţi şi pe martori la tribunalul său. Am luat dispoziţiuni de a înlătură şicanele de amânări, şicanele pentru facere de inventariu, şi multe alte lucruri mici de detalii cari nu pot să intereseze majoritatea Senatului, dar nu pot trece nebăgate în seamă de oamenii de legi. Am introdus, în fine, posibilitatea reclamaţiunei orale pentru chemarea în judecată. Cred prin urmare, că organizarea dată judecătoriilor de ocoale e una din cele mai democratice pe care starea noastră actuală de lucruri ne permite să o dăm.

Dar ni se reproşează că am suprimat judecătoriile comunale. Da, am suprimat judecătoriile acelea cari în aparenţă erau aşà de gingaşe, cari răspândeau idei generoase: Săteanul judecat de sătean, dar cari în fond au dat loc la nedreptăţile cele mai mari.

Ce erau judecătorii comunali? In spiritul legiuitorului de la 1879.se căută ca micile litigii ţărăneşti să se rezolve de primar cu asistenţa a doui juraţi. Idee foarte frumoasă şi foarte generoasă. Ei, să vă spun ce roade a dat în practică această idee? Juraţii comunali, ne fiind retribuiţi, şi având un supliment de muncă, pentru-că Duminicile trebuiau să le petreacă în judecarea proceselor, având şi rizicul de a trage ura şi răzbunarea din partea celui judecat, se desinteresau puţin câte puţin de judecarea proceselor, şi tot ce a fost mai de seamă într'un sat, au refuzat, în mod sistematic, de a mai participà la această misiune. Cine a rămas, însă, să formeze juraţi comunalii? Oamenii fără căpătâiu, oameni cari nu se temeau de răzbunare pentrucă nu au nimic la faţa Soarelui. Ce 'i pasă lui că acela pe care l'a judecat rău 'l ameninţă că 'i pune foc sau se răzbună, pentrucă n'are nimic de pierdut? Ba încă s'au mai înfipt pentru locurile de juraţi oameni cari distribuiau justiţia pe bani, de multe ori şi pe *o cinste* facută pe faţă! Din nenorocire, în majoritatea cazurilor unde juraţii comùnali au funcţionat, s'a văzut venalitatea aceasta fără scrupul practicată pe toată ziua! (Aplauze).

Ei, în asemenea condiţiuni, ne-am gandit: Este bine, pentru un ideal care nu s'a putut atinge niciodată, să menţinem o instituţiune care nu face decât să arunce germenele cele mai nenorocite în sate?

Voiţi, D-nii mei, să vă daţi seamă de cum sunt apreciaţi

www.dacoromanica.ro

juraţii de către tribunalele din ţară? Am acî un extract după aprecierile lor, şi dacă nu sunteţi obosiţi, vă pot citî tabloul ce ni se face.

Voci: Citiţi, citiţi.

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman:* Mai întâiu, curtea de apel din Craiova a zis:

„Această instituţiune nu a dat roadele ce se aşteptă".

Tribunalul Putna: „Se vor puteà desfiinţà judecătoriile comunale cari nu au adus nici un folos practic; numai arendaşii şi propietarii cari totdauna aveau influenţă s'au putut folosî de dânsele în contra sătenilor cari erau nevoiţi să facă apel la judecătoriile de ocoale. *Numai în formă judecau juraţii.* Primarul şi notarul, în realitate, decideau cauza de multe ori când primarul sau juraţii nu ştiau carte, ceeace se întâmplă des; notarul singur scrià ceeace voià în cartea de judecată".

Tribunalul Gorj: „Dacă ne coborâm la aşà numita justiţie sătenească, adică la justiţia judecătoriilor comunale, găsim arbitrarul şi scandalul".

„Acî nu pot obţine dreptatea de cât cei mai înfluenţaţi, mai avuţi, mai puternici în comună. Cel sărac, cel slab, în loc de dreptate găseşte mai totdeauna asuprirea şi inicliitatea cea mai revoltătoare, şi ca corolar *decepţiunea şi neîncrederea în aşezămintele judiciare.*

„Apoi această justiţie este mai coştisitoare decât aceea pe care justiţiabilii ar fi obţinut'o direct dela judecătorii de ocoale.

„Intr'adevăr, nu s'a auzit în practica acestui tribunal ca orice carte a juraţilor comunali să fi rămas definitivă prin renunţare expresă sau tacită la apel. Toate, sau mai toate, au mers în apel la judecătoriile de ocoale, aşà în cât, *în loc de a câştigà în timp sau în economie, părţile perd mai mult decât s'ar fi adresat dela început la judecătoriile de ocoale*".

Tribunalul Vlaşca: „Lipsa complectă de elemente pentru a înjghiebà trei judecători din locuitorii fiecărei comune.

„O bună parte a răului trebue atribuită culturei şi moravurilor; dar cea mai mare parte se cuvine lipsei de impunere a judecătorilor comunali, fiind luaţi din tovărăşii de băutură ai ţăranului, şi din cercul lui de prieteni sau duşmani".

Tribunalul Muscel: Hotărârile *acestor instanţe, date după*

www.dacoromanica.ro

bunul plac şi interes, totdeauna sunt atacate cu apel; astfel că săteanul nu se bucură de avantagiile ce a voit să-i deà legea, de a aveà judecători în comună".

Trîbunalul Bacău: „Faţă cu rezultatele rele ce dau judecătoriile comunale, să se suprime cu totul aceste instanţe."

Tribunalul Ilfov: „Desfiinţarea acestei instituţiuni este cu atât mai imperios cerută, cu cât starea actuală de lucruri, durând mai mult, s'ar discreditâ mai mult justiţia în ochii populaţiunei rurale."

Aceasta este D-nii mei, starea judecătoriilor comunale...

D. *G. Sefendache*: Aveţi rapoarte şi în privinţa judecătoriilor de ocoale?

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Avem rapoarte în privinţa întregei instituţiuni şi dela toate tribunalele şi curţile din ţară. Le am la dispoziţia D-voastră.

D. *Leonida Paciurea*: Este vre-un tribunal care aprobă judecătoriile comunale?

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Sunt trei tribunale din toată ţara cari propun menţinerea lor în schimbul unor condiţiuni. Voi revenì la această chestiune.

Fiind astfel compuse, D-nii mei, judecătoriile comunale, şi e firesc că nu pot fi compuse altfel, căci v'am explicat motivele pentru cari niciun ţăran fruntaş nu se poate vârî în judecătoriile comunale, să vedem cel puţin dacă în schimb se dă ţăranilor vreun avantagiu. Poţi zice: este astăzi personalul rău; mâine o să se îmbunătăţească, numai instituţia să rămână; să vedem cum se comportă instituţiunea.

După lege, judecătorii comunali judecă absolut cu codul de procedură civilă, şi de acì dificultăţile imense de a da manipulaţiunea probelor, în materie civilă, atât de delicată, pe mâna unor oameni cari nici nu ştie a citì. După ce judecă, rămâne, în fine, hotărârea definitivă.

Ei, gândiţi că judecătorii comunali pot executà? Şi că acel care s'a judecat a obţinut câştig de cauză? Nu, pentrucă nu se poate executà decât după ce s'a dat un titlu executoriu de către judecătorul de ocol, astfel că, oricât de definitivă ar semănà judecata, cel care a câştigat tot trebue să se ducă la judecătorul de ocol.

www.dacoromanica.ro

S'a dat, însă, titlul executoriu. Ai zice: cel puţin acesta este câştigat. Nu, căci venind să execuţi cu tot titlul executoriu dat de către judecătorul de ocol, legea recunoaşte din nou primarului şi juraţilor facultatea, că dacă în momentul execuţiunei condamnatul afirmă că a plătit, sau că a fost judecat în lipsă, să poată anulă şi titlul executoriu şi toată judecata, şi să o reînceapă. (Aprobări).

Ei, înţelegeţi, D-lor, că în asemenea condiţiuni nu mai aveţi afaçe cu o justiţie, ci cu un simulacru de justiţie; înţelegeţi că chiar de ar fi bine distribuită o justiţie de felul acesta, care nu este niciodată definitivă, nu poate să ducă decât la neîncrederea sateanului în justiţie. Şi aşà fiind, şi din punctul de vedere al instituţiunei, însăşi, şi din punctul de vedere al personalului, întampinând numai neajunsuri şi neîncredere, nu este bine să suprimăm acest rotagiu inutil şi primejdios? (Aprobări).

Da, şi când propun supresiunea lui, mă fac nu numai ecoul tribunalelor cari au cerut supresiunea, dar mă fac ecoul sentimentului, foarte just, pe care l-a formulat D. Blaramberg în limbagiul său cel frumos; „să vă ferească Dumnezeu de a veşteji în sanul mulţimei încrederea în dreptate şi sentimentele de dreptate". Şi pentru că nu voim ca aceste sentimente să moară, pentru că nu voim ca mulţimea să piardă încrederea în aşezămintele judecătoreşti, de aceea cred că trebue suprimată o organizaţiune care, în fapt, nu poate decât să aducă ştergerea acestor sentimente.

Suprimând judecătoriile comunale, ce erà de făcut atunci?

Erà de înlocuit, D-nii mei, prin o treapă judecătorească, dând mai multe garanţii şi ca personal şi ca funcţionari decât judecătoria comunală, pe care s'o apropiem, pe cât se va puteà mai mult, de comunele noastre. Am organizat deci, în ţară, 240 de judecătorii, adică câte una pe plasă, şi poate şi mai multe în locurile unde sunt plăşi preà mari, ceeace ne dă o rază de 26 kilometri de parcurs pentru a ajunge, dela punctele cele mai extreme ale circumscripţiunei, drum pe care ţăranul îl poate parcurge cu înleznire într'o zi.

Iată motivele pentru cari am crezut că nu trebue să persistăm în menţinerea judecătoriilor comunale, şi pentru cari am desdoit judecătoriile de pace numai pentru a le puteà apropià cât mai mult de săteni.

www.dacoromanica.ro

Rămâne acum să vedem dacă în organizaţiunea pe care o propun nu este cevà care lipseşte, şi anume : dacă *supresiunea ajutoarelor*, la unele din judecătorii, nu este de natură a împiedică funcţionarea regulată a judecătoriilor.

D-nii mei, aşi fi fost cel dintâiu care aşi fi reclamat înfiinţarea judecătoriilor cu tipul complect, adică cu ajutoarele lor, dacă aşi fi avut la îndemână, nu bani, pentru că aceasta o pot găsì, dar personalul voit. Nu avem personalul, d-nii mei, şi nu'l vom puteà aveà încă de astăzi până într'unul sau doui ani, pentru ca să umple toate judecătoriile cu ajutoarele necesare. Ştiţi pentru ce? Pentru că ne-a lipsit pepiniera de ajutoare de judecători de ocoale, aceştia s'au recrutat până acum dintre ajutoarele de grefă, aceasta este prima condiţiune pentru ca cinevà să poatà fi numit ajutor de judecător de ocol, însă diferenţa de salariu a unuia şi celuilalt erà aşà de slabă, în cât mai nici un ajutor de grefă nu'şi lăsà funcţiunea sa, pentru a se duce ca ajutor de judecător de ocol. Afară de excepţiunile pe cari le găsim în centrele mari, unde ajutorii de judecători de ocoale s'au recrutat dintre studenţii facultăţilor de drept cu 2 examene date pentru rest suntem reduşi la câte un ajutor de grefă slab, sau la câte un rest al trecutului. Din nenorocire avem un stoc de ajutoare pe cari suntem siliţi continuu a'i înlocui, şi apoi a'i numi din nou pentru că lipsesc. Dacă am deschide încă 100 sau 150 de noui funcţiuni de asemenea fel şi dacă suntem dinainte convinşi că nu avem cu cine să le împlinim, de ce să le mai creăm? Nu m'aşi da nici îndărătul acestei consideraţiuni, dacă aşi fi convins că unele judecătorii nu pot funcţionà fără ajutoare.

Dacă ne referim la ceeace se petrece în judecătoriile cele mari de munte, de podgorie, este imposibil ca un judecător să nu aibă un suplinitor ca să'l ajute în expedierea afacerilor şi în administrarea arhivei, dar sunt unele din judecătoriile din ţară cari n'au nimic de făcut, sau aproape nimic; judecătorii cari ar puteà fi închise o bună parte a săptămânei, în care este ca tradiţiune, că nici nu se mai lucrează după orele $10^1/_2$ dimineaţa; o oră de lucru dimineaţa ajunge pentru expediţiunea complectă a afacerilor judecătoriilor de felul acesta. Indoindu-se judecătoriile acestea, pentru a le dà o circumscripţiune mai mică, socotiţi că lucrarea va întrece forţele unui om, chiar dacă-i dăm atribu-

www.dacoromanica.ro

ţiuni mai mari cum le dăm azi? Nu; pentru aceasta am la dispoziţiune o statistică foarte edificătoare: în judeţul Tecuci ştiţi câte procese sunt? 3704 cari, împărţite pe 5 plăşi, ne dă câte 500 procese pe an, adică $1^1/_2$ procese pe zi; excede aceasta forţa unui om? Sunt judecătorii, cum sunt: Constanţa, Suceava, Roman, al căror maximum de afaceri abiă ajunge la 4000; împărţindu-le în 5, 6 şi veţi vedeà cât este cota parte a fiecăruia.

Dar mi se va zice: ce vei face când judecătorul este bolnav, sau moare. Am prevăzut cazul, şi cred că este foarte lesnicios: preşedintele tribunalului deleagă imediat, fie pe ajutorul dela o judecătorie vecină, fie pe grefier, fie pe un ajutor de grefă Vedeţi vreo greutate la aceasta? Fiecare judecător este la reşedinţa unei plăşi, şi având telegraf este o chestiune de câteva ore să se anunţe ajutorul judecătoriei vecine; căci presupun, că cine va aplicà legea, va face aşà în cât să alterneze o judecătorie cu ajutor şi una fără ajutor.

D. Popescu ziceà: câţi ajutori de grefă ai? La fiecare tribunal câte 2. Eroare, pentrucă sunt câte trei: fac, pentru 30 tribunale 60 şi D-ta ai mai mult de 100 judecătorii fără ajutori cum o să împarţi 60 la 100? Dar D-sa presupune un caz de epidemie când toţi judecătorii se vor îmbolnăvì sau vor muri deodată, pe când previsiunile omeneşti sunt că un judecător sau doi se va găsì în supărătoarea situaţiune de a fi suplinit. (Râsete).

Dealtmintrelea, să presupunem că toate prevederile pesimiste se realizează; apoi nu este în proiectul de lege înscris că ministru are dreptul, pe cale de decret, să înfiinţeze ajutoare de judecător, acolo unde serviciul cere? Nu credeţi că interesele viitorului sunt salvgardate?

Dece să înfiinţăm chiar de azi un plin de funcţionari şi să nu ne rezervăm dreptul de a'i înfiinţà treptat cu necesitatea şi cu timpul, când vom aveà oameni? Ne veţi întrebà: dar atunci de unde vom luà oameni? Tot din legea aceasta; căci am pus pentru ajutorii de judecători, lefi destul de însemnate ca să fie un bold pentru ajutorii de grefă să se facă ajutori de judecători.

Astfel fiind, prevederile rele ale D-lui Popescu, neputându-se realizà, împlinirea de goluri fiind leznicioasă şi neavând decât să trecem o perioadă tranzitorie, până să ajungem treptat la împlinirea tuturor judecătoriilor cu ajutori, socotesc dar că marele

www.dacoromanica.ro

cal de bătae, care s'a făcut din supresiunea ajutorilor pe alocurea, este nepotrivită şi nu trebue să ne oprească din lucrul nostru.

Mi s'a mai obiectat dacă cunosc în străinatate, în Franţa spre pildă, judecătorii fără ajutoare. Nu? Dar să vă spun pentru ce. Să luăm Franţa de exemplu. Ajutorul judecătorului de ocol nu e remunerat, şi fiecare judecător de ocol are câte 4, 5 supleanţi, pentrucă se consideră ca o onoare în mica sferă de locuinţă a ajutorului, de a avea titlul de supleant al judecătorului de ocol; sunt grefieri, notari, agreaţi, foşti deputaţi, cari solicită funcţiunea aceasta din cauza consideraţiunei ce le dă.

Când vom ajunge la această stare socială, vom fi foarte exigenţi asupra personalului nostru; să ţinem seamă azi de starea noastră de cultură, şi să ne restrângem aspiraţiunile noastre; ne având totul deodată, să ne mulţumim cu ceeace prezentul ne dă.

Astfel fiind temeiul care sprijină legea ce am onoare a o prezentà D-voastră, nu 'mi rămâne nimic decât să vă rog a o primì.

Inainte de a terminà, dorĕsc să dau d-lui senator Urdareanu o explicaţiune, ca să nu fiu acuzat că am lipsit de deferenţă către un membru al Senatului.

D-sa mi-a trimes o cerere prin care mă rugà să-i pun la dispoziţie statistica proceselor judecatoriilor comunale din ţară, şi i-am răspuns că nu avem asemenea statistică; nu s'a făcut niciodată, şi nici nu se poate face pentrucă nu avem organe.

Tot ce am putut culege este statistica judecătoriilor de ocoale care s'a prezintat pentru edificaţiunea Corpurilor legiuitoare şi în care se găsesc şi apelurile judecătoriilor comunale. Orice altă statistică m'aş încercà ca să dau D-lui Urdăreanu va fi falşă, şi nu va dà oglindirea stărei lucrurilor de astăzi.

Acestea sunt, D-nii mei, explicaţiunile ce aveam de dat. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

TABĂCĂRIA MILITARA DELA BUCOVAŢ

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 14 DECEMBRIE 1894

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 14 Decembrie 1894, luându-se în discuţiune proiectul de lege relativ la acordarea dreptului Ministerului de Război a închiriă tăbăcăria militară dela Bucovăţ pe perioade de câte 15 ani, D-l Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, rosteşte următoarele cuvinte:

Domnilor Deputaţi,

Această chestiune este afară din discuţiune. D. Fleva insistă asupra ei, o voiu demonstrà cu textele de lege.

Legea închisorilor zice: în ce priveşte pe condamnaţii la recluziune, — (D-voastră ştiţi că la Bucovăţ sunt şi condamnaţi la închisoare corecţională şi condamnaţi la recluziune), — legea zice că toţi condamnaţii să fie întrebuinţaţi la lucrări industriale şi de meserii, după regulile şi condiţiunile prescrise de regulamentele închisorilor.

Dacă legea generală se referă la un regulament pentru regulamentarea muncei, cum nu s'ar puteà admite ca această regulamentare să se facă prin o lege?

A! Dar munca aceasta izbeşte un principiu de Stat, sau un principiu, cum ziceà D. Fleva, de moralitate publică?

Am avut onoarea să spun că toată legislaţiunea noastră penetenciară, că codul nostru penal sunt inspirate dela legile franceze. In Franţa, de un secol de când s'a stabilit prin decrete, din timpul Republicei, munca prin penetenciare, toată munca

www.dacoromanica.ro

arestaţilor a fost arendată; şi nu se arendează numai munca arestaţilor, în cutare condiţiuni, unui singur antreprenor; se arendează la mai mulţi, după felurile de industrie cari se pot face în temniţe; şi în casele centrale sunt 2, 3, 4 antreprenori cu ateliere speciale, la cari sunt întrebuinţaţi arestaţii.

In Italia, asemenea, statul are ateliere.

Numai la noi, unde am lipsit de iniţiativă privată, unde n'am avut diferite industrii, Statul a trebuitsă se facă industriaş în temniţe, şi când voim să dăm aceasta iniţiativei private, găsiţi că este rău? Dispoziţiunea înscrisă în art. 7 este conform, principiului legei din 74, conform interpretărei care s'a dat în toate statele.

Am crezut că am demonstrat bunul temeiu al art. 7; acum să demonstrez d-lui Fleva răul temeiu al amendamentului D-sale.

D. Fleva propune ca pentru a se echilibrà faptul că se dă munca în întreprindere, este bine ca arestatul să se plătească, nu după tariful temniţelor, der după preţul corent al muncei. Atunci mai poate fi concurenţa între muncitorul liber şi arestat? Ei bine, arestatului îi dă Statul casă, masă, îmbrăcăminte, iluminat, încălzit; el nu plăteşte nici o taxă, nici un impozit, şi vrei să'l plăteşti cu preţul muncitorului liber, care plăteşte din salariul lui casă, masă, îmbrăcăminte şi contribuţiunea către Stat?

D. N. Fleva: Şi arestatul dă Statului jumătate din preţul muncei, pentru întreţinerea sa.

D. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei: Puţin importă unde se duce salariul; ce importă este că văd dacă salariul dat arestatului mai face posibilă concurenţa muncei libere. Aceasta este chestiunea. Antreprenorul fiind obligat să plătească pe un muncitor liber cu 3 lei, şi pe arestat tot cu 3 lei, puţin importă dacă arestatul nu ia decât 1.50 sau 1.25. Faptul este că deoarece se retribueşte cu acelaş preţ şi pe muncitorul liber şi pe cei arestat, nu mai este concurenţă posibilă din partea muncitorului liber, şi acolo unde pe arestat îl plăteşti 1 fr. 50, de exemplu, cel liber trebue plătit indoit. Recunoaşteţi că amendamentul D-voastră nu se poate susţine, ori respingeţi cu toţii art. 7 dar este imposibil să admiteţi principiul art. 7 şi pe urmă să-l răsturnaţi pe calea amendamentului.

www.dacoromanica.ro

DEZBATEREA ADRESEI TRONULUI DIN 1894

ŞEDINŢA SENATULUI DIN 16 DECEMBRIE 1894

Cu ocazia desbaterilor Adresei Tronului din 1894, D. Al. Marghiloman, ministru al justiţiei, rosteşte în Senat următoarea cuvântare:

Domnilor Senatori,

Suntem în preziua alegerilor. Un scurt timp ne mai separă de momentul când toate partidele politice din ţară vor merge să ceară un nou botez dela alegători.

Credem că erà momentul cel mai oportun pentru o opoziţiune, de a 'şi alege platforma electorală şi de a 'şi desvăluì ideile pentru cari cere concursul oamenilor de bine.

Dacă aşi fi fost în rândurile partidului liberal, aşi fi ţinut aproape următorul langagiu: „Conservatorii neau dat un exem„plu; ei au uitat invinuirile politice ce 'şi au adus odinioară unii „altora, şi au pus în comun un stock de idei pentru a aduce la „bun ţel un program comun. Hai să zicem ţărei şi să 'i dove„dim că am imitat acest exemplu.

„Am uitat şi noi acuzaţiunile reciproce! Şi din partea noas„tră uitarea aceasta impacă un sacrificiu mai mare, pentrucă „noi liberalii nu avem să ne ertăm unui altorora învinuri numai „politice, dar învinuri personale, acuzaţiuni grave cari ating o„noarea şi reputaţiunea!".

„Ei! Ne am călcat pe inimă. Am ertat ce ne-am zis unii „altora, ne-am făcut o singură familie şi venim să dezvăluim în o-

www.dacoromanica.ro

„chii ţărei, — căci când se vorbeşte acì, foarte bine s'a zis că „se vorbeşte cu ţara, nu cu banca ministerială, — venim să dez- „velim în faţa ţărei ideile şi principiile în numele cărora s'a o- „perat această fuziune".

Nu au făcut liberalii această confesiune, şi noi am avut buna creştere să nu le arătăm cât de monstroase sunt unele împerechieri cari se văd în randurile lor.

Dar, făcut-au cel puţin pe cealaltă; şi desfăşurat-au drapelul lor? Da; dar nu au desfăşurat un drapel politic, ci au desfăşurat o cârpă pe care erà scris: ce? Boerii au venit la putere împuşcând pe ţărani, boierii stau la putere împuşcând pe ţărani, boerii nu se pot menţine la putere decât făcând alegeri cu baionetă şi cu bătăuşi!

Şi altcevà? Vă întreb pe D-voastre toţi cari aţi ascultat toate ce s'a zis în aceste discuţiuni: cari sunt chestiunile altele ce sau dezbătut de către adversarii noştri?

Chestiunea, aşà zisă naţională a Românilor din Transilvania?

Apoi nu vedeţi că cu toate afirmaţiunile ce se fac în public şi dela tribună, ea a încetat de a fi ceeace ni se ziceà că este: preocupaţiunea de căpetenie a partidului liberal. Dacă ar fi preocupaţiunea de căpetenie a partidului liberal, nu ar trebui ea să se găsească înscrisă în contra proiectului de Răspuns la Mesagiu? Vedeţi acolo vre-un rând asupra acestei chestiuni? Nu.

Mai departe. In trecut ni se făceà lecţiuni de patriotism, şi ni se ziceà că nu ştim să împăcăm destul de bine interesele alianţelor cu interesele fraţilor de dincolo, şi că nu ştim să intervenim cu destulă energie în favoarea lor. Tot acest limbagiu ni se mai ţine astăzi? Nu. Şi chiar atunci când şeful partidului liberal mai schiţează o demonstraţiune în contra ungurilor, el are grijă să o îndulcească dinainte, să o atenueze prin scrisori către D. de Falk. (Râsete).

D-lor, când astfel se petrec lucrurile în privinţa unei chestiuni cari se arătă aşà de arzătoare între liberali şi noi îmi vine sa zic că a venit minte şi la capul altora, că s'a stabilit, în fine, acordul acela tacit care ar fi trebuit, în fine, acordul acela tacit care ar fi trebuit totdeauna să existe, cum că chestiunea Românilor din Transilvania nu este din acelea pe cari le pot frământà partidele, nici din acelea de cari se pot servì ele în luptele lor. Deci chestiunea română nu este un punct de program.

www.dacoromanica.ro

Aşà fiind, şi lăsând la o parte criza economică momentană, care în cele din urmă momente numai s'a expus cu amploarea pe care o comportă o discuţiune la Mesagiu, ce rămâne din tot ceeace s'a dezbătut? Tot cele două chestiuni tacite pe care le credeam terminate: *alegerile comunale şi răscoalele ţărăneşti!*

Trist bagagiu politic când învârteşti toată activitatea ta politică numai înprejurul a două chestiuni de fapte de inegală însemnătate; cari, dacă pot fi aruncate cu oarecare nedreptate, cu multă nedreptate chiar,—în obrazul adversarului, nu pot veni întru nimic în sprijinul cauzei tale.

Şi dacă numai pe acest teren se pune lupta între noi şi partidul liberal, îi ziceam cu mult cuvânt: „Să admitem că am făcut greşeli. Ele sunt de domeniul trecutului. Dar D-voastre nu aveţi oare la pasivul D-voastre tot atâtea, dacă nu mai multe?

Noi reprezentăm cel puţin ordinea stabilită astăzi în România. Orîce schimbare de guvern în toate ţările, — necum în ţările constituţionale şi cari aplic constituţionalizmul cum îl aplicăm noi, — orice schimbare de guvern este adâncă frământare în ţară. Pentru ce să frământăm ţara? Ca să punem greşalele D-voastre în locul greşalelor noastre?

Aduceţi cevà nou, aduceţi cevà programe de reformă, aduceţi cevà vederi de viitor, şi atunci să le discutăm şi să vedem dacă este necesar să veniţi la putere.

Nu înţelegem lupte ca acelea cari se petrec în acest Senat, în care nu am văzut, nu o idee, dar nici o licărie de idee care să dea un fir conducător pentru viitor. (Aplauze).

Sunt, deci, silit cu mâhnire silit să întorc tot aceeaşi roată penibilă a alegerilor comunale şi a răscoalelor ţărăneşti şi să vă întreţin încăodată de chestiuni pe care le credeam închise.

D. Mârzescu a voit să învieze pe una, D. Aurelian să galvanizeze pe alta. Revin asupra lor nu cu cuvinte, dar cu documente, pentru ca, odată pentru totdeauna, să se ştie dacă este temerar a se afirmà că răscoala ţărănească este datorită instigaţiunilor unui partid, şi dacă nu este temerar a se pretinde că alegerile comunale au fost viciate de violenţe.

Incep cu chestiunea cea mai apropiată şi de mai mică însemnătate.

O voiu mărginì, cum a făcut D. Mârzescu, la alegerile dela

www.dacoromanica.ro

Iaşi. Aşi puteà să felicit pe D. Mârzescu dacă D. Mârzescu ar fi faţă, de înţelepciunea cu care s'a mărginit numai la alegerea din Iaşi; dacă ar fi alunecat să ne vorbească şi de incidentele dela Drăgăşani, Roşiori-de-Vede şi din Bucureşti, pregătisem pentru D-sa o mică colecţiune de acte, cari nu ar fi pus tocmai pe cei ce râd în parteą D-sale.

Poate că va mai aveà D. Mârzescu, sau un altul, vreodată imprudenţa să mai revină pe acest teren, le voiu servì atunci dosarul meu.

Să vedem, însă, dacă şi subiectul restrâns pe care şi l'a ales a fost un subiect fericit pentru D-sa.

Nu este bine, D-lor, să ne întârziăm mult la bagatelele uşei.

Să vorbim de acel afipt electoral pe care ni le-a prezintat D. Mârzescu? Aşi vreà să ştiu ce este acel afipt, la care titlul şi datele sunt rupte; cu atât mai mult că găsim între semnatarii afiptului, alături cu D. Sculy pe D. Holban, şi cine nu ştie că, în alegerea dela Iaşi, ambii au fost adversari? Dar să il iau de bun. Ce însemnează el? Insemnează că nu ştiu de cine s'a înscris numele tuturor persoanelor marcante din partidul conservator în josul unei chemări la o întrunire publică. Ei, avut-a aceasta o mai departe înrâurire asupra alegerilor? Aceasta aşi vreà să 'mi se demonstre.

Tot asemenea să ne întindem mult asupra biletele de liber parcurs ce s'ar fi acordat unor magistraţi sau unor funcţionari administrativi?

Mai întâiu, D-lor, de când există căile ferate la noi în ţară, s'a considerat totdeauna ca un drept al magistraţilor şi al funcţionarilor cari se deplasează, fie în interese de serviciu, fie pentru a merge la locul de origină, să li se dea bilete de drum de fer.

Dar să zicem că în circumstanţele în cari pretinde D. Mârzescu că s'au dat aceste bilete, această favoare ar fi constituit o manoperă electorală. Nu voiesc nici să examinez dacă este exact; 'mi e absolut indiferent.

Ştiţi pentru ce? Pentrucă şi pe acest teren suntem chit unii cu alţii. Ce ar spune Senatul dacă i-aşi indicà funcţionarii, nu din cei mai mici cari nu au beneficiat de o carte accidentală, dar cari au abuzat de cărţi permanente pentru a face pe agenţii electorali în contra guvernului său, cari au abuzat de calitatea lor pentru a cărăbănì familii de votanţi contra guvernului?

www.dacoromanica.ro

Am un nume propriu pe buze, şi dacă D. Mârzescu ar fi acì, vă asigur că nu m'ar provocà să îl dau în vileag.

Unde este abuzul? Nu oare la funcţionarul Statului, care are carte de liber parcurs şi pe care îl credeţi la Severin pe când el este la Iaşi, facând propagandă contra guvernului? Il ştie D. Carp, aspru în teorie, dar blând în practică, şi vedeţi că l-a şi iertat.

Nu este cunoscut de asemenea inginerul căilor ferate, care, la alegerile judeţene din Botoşani, cărase gratis, în comptul Statului, alegători pentru opoziţiune?

Ce însemnează aceasta?

Că sunt în viaţa electorală a tutulor popoarelor mici incidente cari pot să se produca. Aşà este în genere firea omenească; ea nu poate sa despartă simţul datoriei de instinctul de luptă; şi cum instinctul se deşteaptă mai iute, sunt oameni la cari nu se mai trezeşte şi simţul datoriei.

Dar aceste mici realităţi nu sunt de acelea cari se aduc în dezbaterea unui parlament.

O să-i dau o povaţă D-lui Mârzescu; cotoarele cărţilor de liber parcurs rămân în păstrarea drumului de fer; oricând se poate verificà cui şi când s'au dat; şi fiindca D-sa mereu ne ameninţă cu legea responsabilităţii ministeriale, să păstreze acest mic cuiu ca să aibă ce agăţà de dânsul cand ne va da în judecată.

Au mai făcut-o liberalii cu D. L. Catargi, când l-au dat în judecată; au vrut să-i pună pe spete costul unor depeşi pe cari le credeau de ordin privat; să rezerve pentru viitoarea dată costul acestor cărţi.

Acum voiesc, scăpând de aceste mici incidente, cari nu merită să ţină un parlament în loc, să ajung la un fapt important, asupra căruia D. Marzescu a vorbit cu multă abondenţă: turburările unei întruniri pregătitoare.

D. Mârzescu nu s'a mărginit la naraţiunea faptelor; D-sa, pe care nu îl ştiam cu o imaginaţiune aşà de meridională, a mers mai departe; D-sa a văzut stradele baricadate, a văzut o stare de insurecţiune, şi mai ştiu eu ce... Nu o cred şi nimeni nu crede că a fost aşà cevà. Fac apel la toţi Ieşenii. (Denegaţiuni).

A fost o întrunire electorală turburată; aceasta se poate întâmplà în toate ţările.

www.dacoromanica.ro

Ce este, însă, de constatat în acest caz? Care a fost atitudinea autorităţilor pe când sau după ce se petrec faptele? Eu am cunoscut guverne cari dădeau în judecată şi urmăreau tot pe aceia cari au fost turburaţi; noi am pedepsit pe aceia cari au fost turburători!

Ne-a vorbit D. Mârzescu de unul Sava, agent administrativ, acesta a doua zi a fost destituit; ne-a vorbit de complicitatea unui comisar de poliţie, acesta a fost suspendat. Nu numai atâta, prefectul de poliţie, mult mai liberal decât mulţi liberali cari au trecut pe la cârmuirea acestei ţări, a adus prin proclamaţiuni la cunoştinţa publică aceste măsuri de execuţiune imediată şi a dat astfel alegătorilor cea mai adâncă siguranţă că îşi poate exercită dreptul lor, nu numai electoral, dar dreptul lor de discuţiune şi de adunare în cel mai larg sens al vorbei.

Ei, D-lor liberali, ar trebuì să salutaţi şi să salutaţi până la pământ aceste precedente electorale corecte şi cinstite. Nu le-aţi făcut D-voastre. (Aplauze).

Eu am cunoscut, D-nii mei, de şi nu sunt pe arena politică de mult, numai de 10 sau 12 ani, fapte de felul acesta; am ştiut de o tribună dela o întrunire publică dela Craiova care a fost tăiată cu ferăstrăul, astfel că s'a scufundat la momentul oportun cu toţi membrii însemnaţi ai opoziţiunii cari asistau la întrunire, dar nu ştiu să se fi urmărit cinevà. (Aplauze).

Am văzut la Buzău o întrunire în care doui oratori au eşit pe ferestre, dar nu cu cerceveaua deschisă, ci prin cercevea, şi n'am văzut să se fi urmărit cinevà.

Mai ştiu de o întrunire spartă ziua în-amiaza mare la Orfeu... De ce nu avem în Senat pe D. Fleva? El va descrie, în talentul său, cum asistenţii nu puteau nici eşì, nici stà în sală; cum unii au fost stâlciţi până în galeriile superioare; cum trăsura D-lui Fleva a fost fărâmată în stradă şi cum fiecare agent şi-a luat câte un peticuţ din postavul ei ca şi când şi-ar fi împărţit trofeele dintr'un războiu; dar nu ştiu ca cine-va să fi fost dat în judecată; ba am văzut un raport al poliţiei şi al comandantului jandarmilor în cari cei bătuţi şi alţii, cari nici nu fuseseră la întrunire, erau denunţaţi opiniunei publice ca turburători ai liniştei Capitalei.

D-nii mei, când astfel sunt procedimentele dintr'o parte şi

www.dacoromanica.ro

altfel din partea noastră, cred că este rău venit acela ce uită trecutul şi falşifică prezentul.

Aşi vreà să vad de aci încolo ce s'a petrecut la Iaşi care să justifice acuzaţiunea de alegeri ingerate şi lipsite de orice fel de libertate. Actul cel din urmă al administraţiei este, cum vă spuseiu, o garanţie absolută de libertate, şi n'am auzit, slavă Domnului, pe nimeni zicand în timpul alegerei, sau în preziua alegerei, sau în urma alegerei să se fi petrecut la Iaşi umbră de scandal, umbră de ingerinţe. M'aşi raportà asupra acestui punct la mărturisirea oricărui ieşcan din opoziţiune, chiar şi a D-lui Mârzescu.

A ! Alegerile din Iaşi au marcat un faliment pentru partidul conservator, pentrucă partidul con ervator a dat mâna cu partidul radical. Tot D. Marzescu, însă, spuneà că atitudinea aceasta a partidului radical nu este atitudinea aprobată de tot întreg grupul, şi că, cel puţin unul din şefii lui, tot aşà de marcanţi ca şi D. Panu, este de o părere contrarie, şi sunt încântat că nu ne-a spus numele lui, caci voiu aveà, faţă cu dânsul, libertatea mea de graiu.

Ce să zic, D-nii mei, de un şef, pretins însemnat, de un om politic care nu găseşte să scrie în ajunul alegerilor decât lucrurile următoare: „am *dat* guvernului votul meu, neavând *„cui a-l vinde*; deschid pe viitor *comerciu* pe seama mea?"

D. Mârzescu împărtăşeşte teorii de felul acesta, şi le acoperă cu patronagiul său în Senat ? Plânge serios pe alegătorul care nu are cui să vândă votul său şi încurajează pe alegătorul care zice că va deschide comerciu pe seama sa?

Presupun că cuvintele l-au trădat pe acel om ; căci nu îmi trece prin minte ca cine-va să scrie de bună seamă aşà. Despre D-nul acela nu mă ocup şi cred voios că condeiul l-a luat înainte. Dar plâng pe D. Mârzescu care se foloseşte de dânsul ca să ne zică, că ce a rămas sănătos din partidul radical este cu D-lor. iar ce este stricat a trecut la noi. Numai acest mod de a preţul lucrurile ar învederà câtă nepotrivire este în cugetarea D-lor şi cugetarea noastră şi până la ce punct minţile noastre sunt croite pe calapoade deosebite.

In definitiv, ce învăţământ se poate trage din alegerile dela Iaşi?

Că ori unde partidul conservator şi-a plătit luxul de a se dezbinà, partidul liberal naţional a ştiut să profite de dezbinările lor

www.dacoromanica.ro

Al doilea, că ori unde partidul conservator, revenind dela o rătăcire momentană, şi-a strâns rândurile, partidul liberal, chiar având un prim succes, nu l-a putut ţine până la cap. Înţeleg să nu se poată consolà de ocaziunea care i-a scăpat din mână. Atât şi nimic mai mult.

Cred că în cercetarea acuzaţiunilor D-lui Mârzescu am fost atât de nepărtinitor pe cât se poate.

Mai cred că atunci când D. Mârzescu ne acuză că nu facem alegeri libere, întemeiându-se pe alegerile din Iaşi, D-sa ne face un bun serviciu şi ne ajută, cât de puţin criticabili suntem, chiar în punctele criticate. (Aplauze).

Trec, D-nii mei, la o chestiune mai importantă, de şi lasitudinea D-voastre trebue să fie cel puţin egală cu a mea, dupe dezbateri de o săptămână.

Nu voiu vorbì, D-nii mei, de represiunea mişcărilor ţărăneşti, asupra căreia exageraţiuni au putut fi aruncate în jurnale, dar în Senat nu.

Cred că guvernul, în restabilirea ordinei, nu a uzat decât cu o extremă cumpătare de dreptul său ; decâteori i se va întâmplà să se găsească faţă în faţă cu o tristă eventualitate ca aceea, va face tot aşà, se va arătà foarte energic şi în acelaş timp foarte îndurător.

Nu vorbesc, deci, decât de origina mişcărilor, pentrucă aceea interesează pe Parlament. E ea un ce spontaneu, sau e datorită acţiunei conştiente sau inconştiente a unui partid? Fără şovăire afirm că e datorită instigaţiunilor unui partid şi cum într'o materie gravă ca aceasta nu ajunge să afirm, voiu probà.

Ar trebuì să ne urcăm niţel sus ca să vedem ce educaţiune morală se face poporului român de partidul liberal naţional şi de acei cari grăesc şi scriu în numele lui. Cine ar voì să se supună la martirologul de a citì an cu an îndărăt ziarele de opoziţiune, ar puteà constatà lucrul următor: că nu e om în ţara românească care să fie deţinătorul unei porţiuni a autorităţii publice, nu e om pe care talentul să-l fi ridicat mai presus de alţii, cari, având nenorocirea să se găsească în tabăra opusă partidului liberal naţional, să nu fi fost pentru partidul liberal naţional obiectul zilnic al acuzaţiunilor celor mai nedemne. (Aplauze).

Trebue să vă amintesc campania dusă în contra I. P. S. S.

www.dacoromanica.ro

Mitropolitului Primat şi ceeace au scris în contră-i ? Din fericire nu e un om cunoscut care sa fi îndrăznit să ia răspunderea, fie în jurnal, fie la tribună a celor ce s'au scris ; şi toţi aceia cari sunt ocrotitorii acestei prese nesanătoasă sunt foarte fericiţi când întâlnindu-se cu Inaltul Prelat. el, în iubirea sa sufletească, îi binecuvintează pe danşii ca şi pe noi.

Ce s'a scris în contra Regelui? Dar nu de ziarele sistematic antidinastice, dar de ziarele partidului care azi, la 1894, ne întreabă la Cameră şi la Senat: am insultat noi vre-o dată pe Rege ? Aşà a zis eri D. Aurelian, aşà ziceà un alt orator în Cameră: insultat-am noi vre-odata Coroana ca să scoateţi armata pe stradă ?

Uită partidul liberal articolele scrise în „Voinţa Naţionala" asupra serbării de copii dată de Majestatea Sa Regina la Cotroceni? Uită articolele scrise în contra Principelui moştenitor şi Principesei, cu ocaziunea serbărilor artistice date la Palat ? Acela nu constitue insulte ? Memoria este scurtă la unii oameni şi suntem foarte nenorociţi că avem noi nevoia să le o împrospătăm.

Dar miniştrii ? Dar magistraţii ? Dar militarii ? Este vreunul care să fi scăpat neterfelit ? Despre generalul J. Lahovari ? Este vreunul din liberali care să fi îndrăznit să aducă în dezbatere contradictorie josnicele calomnii cu cari zilnic îl adăpau în presă ?

Ce au zis doi ani dearândul pe comptul D-lui Take Ionescu: că a excrocat o semnătură regală şi niciodată nu au pronunţat numele său, fără a-l amestecà cu numele unui evreu necinstit. (Aplauze).

Chiar afacerea Bedmar ; pe aceea au adus-o în Parlament ; dar pe când în Parlament vorbeau de călcarea de lege a ministrului, în jurnale vorbeau de milionul împărţit de ministrul domeniilor cu advocaţii junimişti. Vreţi să continuu citaţiunile? Dar citiţi cum tratează pe actualul ministru de războiu ! Nu mai vorbesc de mine, pentrucă acuzaţiunile aduse în contra mea sunt de o ordine aşà de ridicolă, în cât şi cei cari nu mă cunosc nu le pot luà în serios.

Dar, în definiiiv, când aceasta este hrana sufletească care se dă de un timp îndelungat poporului care citeşte ziarele, D-lor, gândiţi D-voastre că otrava aşà distilată, picatură cu picătură, când cade în mintea unui om fără multă

www.dacoromanica.ro

carte, nu este de natură a provocà o revoluţiune adâncă în simţul lui intim? (Aplauze).

Dar mi se va zice: poporul nu citeşte jurnale. Nu este exact. Jurnalul îl citeşte soldatul la cazarmă, şi la schimb, ori la liberare când se duce în căminul lui, istoriseşte tot ce a citit sau a auzit. El povesteşte că ministrul de războiu vinde gradele, că ministrul de războiu deneagă iscălitura sa, pentru a ascunde coţcăriile unui omonim al său şi, încetul, cu încetul se umple pieptul omului acela de ură în contra a tot ce reprezintă autoritate şi disciplină în ţara aceasta. (Aplauze).

Citesc jurnale şi notarul la sat şi învăţătorul la sat, primarul şi fostul primar, şi nu este rar, ca la o adevărată vecernie, să citească unul gazeta la cârciumă şi toţi să asculte împrejur. Şi zboară astfel din gură în gură toate acuzaţiunile în contra a tot ce este ministru, tot ce este magistrat, tot ce este ofiţer; unul este mercenar, altul este sbir, altul bandit, şi încetul cu încetul mintea crudă a ţăranului sfârşeşte prin a crede că este cevà de schimbat în starea lucrurilor; că nu este lucru firesc ca tot ce este sus cocoţat să facă şi în rău tot ce vreà şi el care este la talpă să nu facă nimic. (Aplauze).

Nu îşi dau seama cei cari scriu că tot ce spun cade în mintea slabă a ţăranului; că mintea lui, având să lupte cu un număr foarte restrâns de cugetări, memoria lui este foarte vie; ţăranul îşi aduce aminte şi de ce îi zici şi de ce îi făgăduieşti; el îşi aduce aminte de tot ce i-ai şoptit, şi în bine şi în rău, şi cum ce i se zice în rău covârşeşte cu mult ce i se zice de bine, ajunge un desechilibru absolut în mintea lui.

Iată la ceeace nu se gândeşte cei ce scriu.

Cei cari, trecând dela un ziar la altul, nu cred că 'şi au împlinit datoria dacă nu artorisesc asupra exagerațiunilor din ajun; cei cari cred a'şi face un nume exercitându-şi fraza delirantă asupra tuturor subiectelor; cei cari nu scapă o ocaziune pentru a insinuà că revoluţiunea este un ce legitim, uită că toate acestea sunt seminţe cari încolţesc în pământul bine pregătit de D-lor, mai bine de cât grâul în ogor. (Aplauze prelungite.)

Orice s'ar zice, ţăranul ştie de jurnale şi de adunările publice, şi din nesocotinţele unora şi altora vine reacţiunea în contra legilor sau contra instituţiunilor, şi izbucnesc mişcări cum a fost mişcarea în contra legei maximului.

www.dacoromanica.ro

Două a fost chestiunile cari au fost exploatate ; una n'a reuşit. Această a fost chestiunea nemulţumirilor în armată, şi n'a reuşit fiindcă se adresà la un element cult, la militari, cari pot judecà şi preţul.

·Cu legea maximului a fost altfel: câmpul de experienţă, luat de aceşti experimentatori primejdioşi, a fost mintea crudă a ţăranului, şi acolo tot ce s'a zis a prins ; şi ca să vedeţi, D-lor, genesa acestui lucru, iată ideea mumă cuprinsă într'un articol de jurnal, intitulat: „Mişcarea săteanului."

O voce: Ce jurnal este ?

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Ce jurnal voiţi să fie dacă nu *Voinţa Naţională*, monitorul partidului. (Ilaritate).

Iată ce zice acel articol:

„Este cevà odios ca prin *noui taxe comunale* sătenii să fie *storşi până la măduvă.*"

Aţi auzit cu cevà variante, în gura D-lui Sturdza, acelaşi lucru : că am luat din punga săteanului cel din urmă gologan !!

„Este un vânt greu care suflă peste ţară, un vant care dintr'un moment într'altul se *poate transformà în vijelie.*"

A doua parte a ideei. De o parte împilarea, de altă parte reacţiunea contra împilărei.

Urmăm acelaş fir.

In alt articol, întitulat: *Poporul*, găsim :

„Guvernul merge înainte *fără a prinde de veste că România întreagă este pe cale de a'şi schimbà o soartă tristà printr'o zguduire generală.*

„*Miniştrii săi prepară, la sigur o zguduire, şi dacă ei sunt după lege răspunzători, Majestatea Sa are o răspundere mai mare, o răspundere eternă.*

„*Anarchia regimului regal prepară revoluţiunea poporului român.*"

Inţelegeţi, D-nii mei, într'o minte simplă ce poate să producă fraze de felul acesta ? Te-au împilat, ai dreptul să nu le laşi.

Anarchia guvernului, îţi dă dreptul la revoluţiune cu mâna înarmată.

Mergeţi înainte cu dezvoltarea acestei idei şi o veţi vedeà de astă dată şi mai bine formulată:

www.dacoromanica.ro

„Faţă cu un asemenea regim nu mai suntem într'o situaţie normală, *suntem în faţa unor mizerabili şi a unor asasini*, şi ast-fel trebue să ne punem în legitimă apărare !!

„Scăparea noastră nu mai stă astăzi decât în mâinile noastre, în energia, în hotărârea noastră."

Luaţi aminte şi veţi vedeà cum din ce în ce teama aceasta merge accentuându-se, crescând, şi ajunge într'un articol numit: „Revoluţiunile popoarelor", să zică:

„Trebue să constatăm şi să spunem adevărul,—e o datorie de oameni înţelepţi şi de buni patrioţi, — că în România regimul personal prepară o izbucnire generală, o revoluţiune, care va zgudui edificiul nostru social din temelie. Satele sunt în agitaţie, oraşele s'au ridicat, Capitala asistă la un spectacol detestabil, regimul menţinându-se printr'o continuă desfăşurare de regimente.

„Suveranul să-şi aleagă între reintegrarea poporului român în drepturile sale, şi între o izbucnire teribilă.

„Suveranul să se gândească că miile de cetăţeni „sunt mii de cetăţeni" iar nu câţi-va păcătoşi plătiţi, cum odinioară au fost plătiţi feciorii boereşti."

In limbagiul obicinuit, aceasta vrea să zică:

Aduţi aminte popor din oraş, şi popor dela ţară că tu eşti numărul şi că, când vei voi, o mie de braţe fac mai mult de cât un braţ.

In sfârşit, buchetul final, căci vă fac graţie de numeroasele articole pe care le puteţi citi în toată bună ziua dela Dumnezeu dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie. Buchetul final.

Săteni,

„La luptă şi înainte pe calea începută, ca răscoalele din 1888 şi 1894 să fie premergătoarele marei revoluţiuni sociale care va curăţi pământul românesc de toate putredele cioclovine dela cârmă, cauze directe ale nenorocirilor voastre şi ale neamului românesc!"

Cine zice aceasta? Nu mai e *Voinţa Naţională*. Il găsim articolul în *Tribuna Liberală* din Craiova din momentul chiar în care cu litere mari în capul jurnalului se zice: *„Tribuna Libe-*

www.dacoromanica.ro

rală, în urma hotărârei luată de membrii partidului național liberal, *devine organul de publicitate a întregului partid național-liberal.*"

Ei, ce ziceți D-voastră de o detestabilă acțiune de felul acesta? Cu ce nume o puteți înfiera? Cum se poate chemà cârmaciul unui partid care tolerează asemenea propovăduire și care nu găsește nici în Cameră, nici în Senat, nici în adunări publice, nici în presă o vorbă de denegare pentru cei cari scriu asemenea abominațiuni, un semn că se leapădă de dânșii? A pune întrebarea e a o rezolvà; și îmi pare rău că membrii autorizați ai partidului nu sunt aci ca să audă adevărurile acestea cari rămân fără răspuns.

Când convulsiunea s'a produs, când după ce așă s'a pregătit țăranul, când așa s'au smucinat inimile, ce curajiu gândiți că mai au? S'a întâmplat nenorocirea în județele Tutova, Fălciu și Bacău; au fost mișcări țărănești unele mai grave, altele mai puțin grave. In Tutova reprezentanții autorităților au fost stâlciți; în Fălciu și Bacău pagubele au fost egale; tot atâți soldați răniți, cât și țărani răniți sau uciși.

In orice caz situațiunea erà gravă, erà dureroasă. Care a fost limbagiul partidului care ne aduce zilnic la bara justiției? Limbagiul dacă ași puteà să mă servesc de o metaforă, a fost de lemn pe foc. Iată ce scrià la 10 Martie 1894:

„Se revoltă țăranii din Dolj, apoi cei din Fălciu; unei „răscoale în Tutova urmează alta în Mehedinți."

Neadevăr. N'a fost mișcare în Mehedinți, nici în Dolj; dar este aci ca și un regret criminal, că nu s'a putut lăți! Nu ajungeau, se vede, îndemnurile că toată suflarea țărănească, după cum înghiau *Voința Națională* sau *Tribuna*, să se pună în picioare; încep încordările spre rău, învinuirile nedrepte, că autoritatea ori care să fie și mai odioasă țăranilor.

Iată ce oribile neadevăruri se scriu în plinul mișcărei:

„In Fălciu, prefectul Teleman ucide cu propria sa mână 4 „țărani; trupa intervine și ucide sute de săteni. Aci măcelul a „fost atât de îngrozitor în cât spitalele județului neajungând „pentru a se îngriji, toți răniții au fost transmiși în Bârlad."

Și gândiți că aceasta e strecurată la o informațiune oare care? Nu. Se etalează în primul articol al *Voinței Naționale.*

www.dacoromanica.ro

Nu sunt multe ţări în cari guvernul n'ar fi urmărit pe propagatorii de falşe nuvele şi nu ştiu dacă nu am dosi dela datoria noastră, netrimiţându-i înaintea juraţilor; cel puţin juraţii *să'i* achite, dar noi să ne facem datoria. (Aplauze).

Un element sănătos rămâneà stavilă răului, rămâneà armata. Gândiţi că nu s'a încercat să provoace armata la insubordonare? Gândiţi că nu erà în *Voinţa Naţională*, ştirea că un soldat a refuzat de a trage, şi se dedeà ca pildă exemplul lui; fapt neadevărat, absolut neadevărat; dar chiar dacă adevărat ar fi fost, oameni cu inima română din toate taberile ar fi acoperit cu o tăcere sepulcrală o crimă de felul acesta, necum să o arate ca bun exemplu pentru ceilalţi. (Aplauze.)

Dar acţiunea asupra armatei nu s'a mărginit aci. Iată ce veţi găsi într'un articol intitulat „Armata“:

„Ostaşi, voi nu puteţi ucide pe aceia care vă salută, voi nu puteţi asasină pe nişte oameni dezarmaţi cari au dreptul de a se adună în numele ţărei şi pentru ţară.

„Nicì un jurământ şi nici o îndatorire militară nu vă pot silui să vă faceţi banditi şi asasini.“

Şi încă mai departe, în alt număr, li se zice:

„Dar ce este corpul ofiţeresc al nostru? Ofiţerii nu pot stà impasibili în faţa răului ce li se ordonă, în faţa dezordinei şi degradărei morale ce li se impune.“

Concluziunea: *„Nu trebue să ascultaţi de ordinele şefilor voştri!“*

Ei D-lor, să tragem acum moralitatea faptului. V'am arătat cum s'a pregătit terenul, să vedem sămânţa cum s'a aruncat întrânsul.

Cinevà, D-nii mei, ascultând cuvintele mele, ar crede că acuz pe partidul naţional-liberal de o acţiune criminală preconcepută. Nu D-lor, îl acuz de o lipsă absolută de conştiinţă în alegerea mijloacelor de luptă; îl acuz de o lipsă de pricepere în ce întreprinde şi ce face; nu-şi dau seama cei cari scriu şi cari lasă să scrie, de corupţiunea morală ce introduce în mulţime, şi poate că într'o zi vor regretà amar ei înşişi că s'au servit de armele acestea.

Sămânţa? Apoi aduceţi-vă aminte, D-nii mei, despre cele ce s'au petrecut în Bucureşti la 5 Aprilie cu un an înainte, când se discuta legea maximului.

www.dacoromanica.ro

Ce este legea maximului? Este o lege existentă şi aplicată în România dela 1871, numai în loc să rămână mai multe legi maximale şi mai multe legi speciale pentru diferite localităţi, s'a edicat o lege unică, codificată, în înăuntrul căreia consiliile comunale sunt libere a'şi pune dările ce vor vol *pentru interesele lor nu pentru Stat.*

Şi acì este un patent neadevăr, că prin legea maximului iei ţăranului cel din urmă gologan pentru a plăti pe funcţionari, pe popă şi pe jandarmi; nu este adevărat; legea maximului este însărcinată să alimenteze casa comunală şi servicille comunale.

Or, cum s'a aplicat această lege? Sunt judeţe, — cum e judeţul meu, — şi acì iau martori pe toţi d-nii senatori din Buzău, ca D. Sibiceanu şi Ruşaveţianu, în care aplicaţiunea legei celei noi a micşorat taxele din unele localităţi, în loc de a le mări.

Prin urmare, legea maximului este o lege care nu e de natură a se transformà într'un impozit de Stat.

Ei, Domnii mei, ce acţiune s'a făcut în Bucureşti în contra ei? Nu vă aduceţi aminte că a fost o adevărată revoltă; că de bună seamă unii oameni s'au răsculat, crezând că se pun taxe pe copii?! Agenţii, puţini scrupuloşi, fuseseră destul de deştepţi, — dacă deşteptăciune se chiamă aceasta, — că acolo unde în lege se vorbeşte de *copii după actele de naştere*, ei să interpreteze taxe pe *copii.*

Dar nu se spuneà că s'au pus taxe pe bulion, pe fasole, pe pâine, pe puii de găină şi câte altele, în cât nu erà bucătar în curte care să nu facă proviziuni enorme de păsări, de teamă că vor ajunge nepreţuite.

Şi D-nii mei, tot acest sistem, numai cu încetinimea ce pune din gură în gură, s'a găsit şi la ţară unde s'a lăţit credinţa că nu este o lege comunală, ci este o lege de bir care se pune asupra animalelor domestice, asupra ochiului de fereastră, asupra capilor de familie, asupra fetelor mari, asupra fustei femeei! Aceasta, D-nii mei, nu e bazm! Este constatat judecătoreşte. Am acì dosarul şi raporturile procurorului general din Iaşi şi Galaţi, cari vă vor spune că ei înşişi au cules din gura acuzaţilor liste de taxe numeroase ce credeau că s'au înfiinţat.

Ei, D-nii mei nu puteţi oare legà procedeul din Bucureşti cu procedeul şi propaganda dela ţară?

www.dacoromanica.ro

Cine le-au făcut? Noi şi agenţii noştri, ori adversarii noştri şi agenţii lor?

Ceeace răuşise aşă de bine în Bucureşti de ce să nu reuşească la ţară?

Nenorocirea, însă a fost că acolo elementele sunt altele decât la Bucureşti, elementele mai fragede, mai lezne de întors, elemente mai vii în ura lor, elemente cari, făcând o confusiune absolută între lege şi autorităţi, au pornit în contra autorităţilor, crezând că cu aceasta vor dărâmă însăşi legea maximului. Pentru ţărani tot ce este lege vine prin autoritate şi autoritatea cea mai apropiată de el este primarul şi notarul; asupra lor s'au năpustit.

Iată istoria acestei triste întâmplări care la un moment dat putea să devină o grea tragedie.

Dar cunosc argumentul care s'a adus:

La 1888 când a izbucnit revolta ţăranilor, nu a fost ea pregătită tot asemenea de limbagiul violent al opoziţiunei unite şi al ziarelor ei?

Eu zic că nu: Şi iată pentru ce:

Mai întâiu, când ziarele din opoziţiune, la 1887 — 1888, aduceau acuzaţiuni grave, ele le aduceau nu fără descernământ asupra a tot ce este suflare de autoritate dar asupra unor nume anumite. Nu este acuzaţiune la care să nu fi răspuns în urmă o osândă fie la consiliul de războiu, fie la Curtea de casaţie, fie înaintea tribunalelor ordinare.

Puteţi să-mi spuneţi cari din acuzaţiunile cari se aduc astăzi în contra noastră a avut o urmare judecătorească?

Aceasta este marea deosebire, între atacurile din presa opoziţiunii-unite dela 1888 şi atacurile presei de azi.

Dar mişcarea ţărănească a fost ea cu caracterul mişcării dela 1894?

Apoi să vă spun eu ce fiinţă aveà mişcarea dela 1888.

Intr'un loc s'a produs pentru împărţire de pământ; într'alt loc s'a produs pentru păşune în păduri; într'alt loc s'a produs în contra primarului; într'alt loc în contra proprietarului: adesea în potriva cârciumelor. Nicăeri nu a avut un ţel uniform, un unic scop de atins, ceeace dovedeşte lipsa unei lozince.

Prin urmare, se vede exploziunea, nu zic firească, dar spontanee a unei grave nemulţumiri şi care îşi căută calea ei sub

www.dacoromanica.ro

fel de fel de forme şi sub fel de fel de închipuiri; căci şi la 1888 a fost o nebunie mintală care a cuprins pătura ţărănească: unii aşteptau Muscalii cari le vor da pământ, alţii că va veni Cuza, alţii amestecau numele lui Cuza cu al D-lui Fleva, în fine, din tot ce au putut apucà şi a făcut steag de agitaţie.

In 1894 nu a fost aşà. Peste tot unde a isbucnit o mişcare a fost totdeauna în contra legei maximului şi pentru legea maximului.

Vedeţi deosebirea într'o mişcare spontanee şi o mişcare pregătita, clocită mai dinainte?

Am voit să fac o demonstraţie în această chestiune, şi presupun că am făcut'o deplină; încăodată o rezum în modul următor: partidul naţional-liberal, în modul lui de a duce campanie în contra ordinei statornicite în România, în modul lui de a combate legile, nu înainte de a fi votate, când agitaţiunea la nevoe este mai scuzabilă, dar după ce legile s'au votat şi s'au promulgat, când atunci agitaţiunea devine sediţiune.

Partidul liberal e lipsit de măsură în vorbă, e lipsit de discernământ absolut în propaganda făcută.

Dacă unul din fruntaşii partidului liberal, vorbind de actele de la 1888, le-a întitulat ca *crimă de Stat*, îl las pe dânsul să califice acţiunea partidului liberal şi mişcarea de la 1894.

Am mântuit cu cele două puncte din Mesagiu, asupra căruia trebuia să vă atrag atenţiunea; rămâne un singur punct care este personal mie. In Cameră şi acì am fost personal atacat cu intenţiune în privinţa strămutărei unui magistrat. Faptul ar fi minim, căci este vorba de un magistrat amovibil; dacă aşi voi să fiu făţarnic ca unii miniştri liberali, aşi putea să zic: fiind vorba de un magistrat amovibil, lăsat la discreţia ministrului, ministrul nu are să deà seamă de necesităţile de serviciu cari au făcut necesară mutarea sau scoaterea lui. Aşà este legea. Cei cari nu sunt mulţumiţi cu legea, n'au decât să o schimbe!

Dar eu nu răspund aşà. Recunosc că am mutat pe magistratul Chirilovici din pricina zădărnicirei colegiului I de Iaşi; eu nu pot admite ca un preşedinte al unui birou electoral să poată prin lipsă de pătrundere sau prin lipsă de experienţă, să producă anulaţiunea unui colegiu şi eu să pun în cumpănă voinţa lui cu voinţa tuturor alegătorilor. Iată cum s'a produs faptul:

www.dacoromanica.ro

la prima alegere fiind trei liste, s'a produs balotagiu; la al doilea scrutin, alegătorii au manifestat intenţiunea de a contopi două liste; preşedintele s'a opus. Acţiunea lui este ilegală; demonstrez aceasta.

Se vorbeşte de scrutinul de listă, şi aceia cari sunt sub impresiunea ideilor culese în occident, sunt deprinşi a'l tratà ca pe scrutinul care se opune scrutinului de arondisment. Noi n'avem scrutinul de listă propriu zis, ci scrutinul pe liste, adică un mod expeditiv de a votà. Acolo unde legiuitorul a crezut că ar fi îmbulzeală mare a alegătorilor, a admis să se voteze cu liste, adică se votează de odată mai multe nume; nu este nici un fel de idee politică care să fi preşezut la întocmirea scrutinului cu liste; dacă ar fi fost o idee politică nu am avea scrutinul uninominal în alegerile de Cameră şi de Senat.

Deci se votează tot nume de candidaţi; de aci rezultă că dacă unul din două nnme sunt trecute pe mai multe liste, se poate întâmplà ca toate listele să cadă în balotagiu, iar cele două nume să întrunească unanimitatea sufragielor. Este clar că cele două nume privilegiate sunt declarate alese, iar, restul listelor cade în balotagiu...

D. *ministru de externe, Al. Lahovari*: Şi aceasta se tăgădueşte.

D. *ministru al justiţiei, Al. Marghiloman*: Pentru Dumnezeu, dar atunci navigăm în domeniul fanteziei! 'I rog să deschidă o carte care tratează despre scrutinul pe listă şi vor vedeà ca punct de jurisprudenţă constantă ceeace afirm. In Franţa s'a practicat ani îndelungaţi scrutinul de listă; acolo se respectà într'atât libertatea alegătorului că, dacă pe o listă se găseau nume însoţite de menţiuni neconstituţionale, se ştergeau aceste nume, iar restul listei erà valabil exprimat. Acestea sunt principiuri constante ale scrutinului de listă, de când scrutinul de listă se practică.

Ca consecinţă este absolut cert, că la balotagiu se poate produce o manipulaţie a listelor între numele dela primul scrutin, întrucât nu se introduce nici un nume nou care să nu fi figurat la primul scrutin.

Ei, să zicem că teoria aceasta nu este admisă de toată lumea, să zicem că nu rezultă clar din lege şi că are nevoe

www.dacoromanica.ro

de interpretare; cine trebue să deà interpretarea? D. Mârzescu spuneà că magistratul însărcinat cu conducerea alegerii s'a referit la apreciarea superiorilor lui dela curte. Faptul îl ignor absolut şi vă o spun cu întreaga bună-credinţă. Dealtmintrelea îmi este indiferent căci interpretarea legei, în cazul de faţă, nu aparţine Curţei, căci ea nu verifică alegerea, ci aparţine ministrului, deoarece legea, de bine de rău, a dat ministerului de interne apelul şi recursul contra alegerilor comunale. Singurul lucru ce trebuià să facă magistratul în nedomirire, erà să raporteze faptul instanţei de apel şi să întrebe cum dânsa are să aplice legea, pentru ca să nu se facă un pas stângaci. Nu s'a procedat astfel şi am fost îndreptăţit să văd o lipsă de patrundere sau o rea voinţă. Am fost obligat să mut pe magistrat şi l-am mutat în aceiaş treaptă, cu acelaş onorar şi la o mică distanţă de Iaşi, pentru ca să-l izbesc cât mai puţin în interesele sale materiale.

Se anulează o alegere: o jumătate din alegători este mulţumită, o jumătate nemulţumiţă. Admiteţi D-voastre ca magistratul, cauză a acestei anulări, poate rămâne în mijlocul concetăţenilor, obiect de hulă pentru unii, subiect de panegiric pentru alţii?

Am fost dator să procedez cum am procedat, ca o măsură de demnitate peutru magistraţi. (Aplauze). Dacă magistratul acela a voit să se retragă, nu pot să-l împiedice de a demisionà; îi doresc să nu aibă să regrete acest lucru. De câte ori mă voi găsì într'un caz analog, tot aşà voi procedà; şi profit de ocaziunea care mi se prezintă pentru ca să stabilesc odată în Parlament, cari sunt drepturile ministrului de justiţie vis-a-vis de magistratura din ţară, în urma legei de organizare din 1890.

D. Mârzescu a voit să mă treacă în rândul celor dela regulamentul organic, şi cu anaforaua dela 1838 a căutat să probeze aceasta. M'aşi simţi foarte onorat dacă aşi fi iscălit circulara aceea dela 1838; nu ştiu numele acelui ministru, dar desigur că era un om de pricepere şi de minte sănătoasă când zicea noilor dregători judecătoreşti, de curând înfiinţaţi, că n'au dreptul să judece după equitaie, adică după bunul plac, ci numai după temeiurile legei, adică dupe textul şi spiritul legei; acesta erà un cuvânt pe care 'l ar fi rostit chiar d'Aguisseau şi oricare mare cancelar al veacului de aur al dreptului.

www.dacoromanica.ro

D-lor, rolul ministrului de justiţie nu este acela al unei momâi, care numai iscăleşte hârtiile, numeşte judecătorii de pace şi împlineşte locurile vacante. Aşi putea să-i aduc aminte d-lui Mârzescu, că fruntaşii liberali îşi făceau din ministrul justiţiei o închipuire mai mare când îl proclamau în Cameră *nomofilax*, adică păzitor al legilor, şi cred că aşa este. Legea dă ministrului dreptul mare de a numì pe magistraţi; el trebue să aibă răspunderea acestui drept. Răspunderea o exercită prin dreptul de disciplină ce are, limitat asupra inamovibililor, nemărginit asupra amovibililor. El are datoria să vegheze asupra chipului cum toţi îşi împlinesc datoria. El are dreptul nu numai de a controlà cum se poartă magistraţii în viaţa publică sau în viaţa privată, dar şi cum se aplică legea.

Şi decâteori, D-nii mei, voi găsi un magistrat care, din neştiinţă sau din rea voinţă, va aplicà sucit legea, înconjurându-mă de toate garanţiile, ca în judecata mea să nu păcătuesc, voi luà toate măsurile necesare în contra lui.

Când mi se va spune că un judecător de instrucţie a lăsat să scape din mâna justiţiei o parte din preveniţi, ordon procurorului general să facă recurs la Camera de punere sub acuzare, şi dacă Camera de punere sub acuzare reformează ordonanţa judecătorului, eu pedepsesc pe acel judecător.

Tot asemenea când un tribunal primeşte, cum se întâmplă câteodată, o acţiune care nu seamănă absolut la nici un fel de acţiune judecătorească, eu pedepsesc tribunalul.

Aşà procedez de câte ori cred că o nepăsare culpabilă periclitează interesele justiţiei încredinţate unor mâini incapabile.

Eu cred că aşa făcând, voi menţine în ţara aceasta sentimentul de încredere în justiţie.

Nu m'am amestecat şi nu mă voi amestecà în procesele părţilor; dar odată procesul terminat, când constat imperiţie sau rea voinţă, intervin.

Acestea au fost motivele nu conservatoare, dar de ordine adevărată pentru care am fost silit să transfer pe D. Chirilovici. Cine crede că am păcătuit nu are decât să-mi arunce piatra; dar eu îmi menţin ideile mele. Cu acest mic incident, care nu 'l aşi fi ridicat dacă nu erà vorba de acţiunea ministrului, termin explicaţiunile ce aveam de dat Senatului. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

NUMIRILE IN MAGISTRATURĂ

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 10 IANUARIE 1895

Cu ocazia unei interpelări asupra politicei generale, d. Poenaru-Bordea criticând atitudinea d-lui Al. Marghiloman, *ministru de justiţie*, în ce priveşte numirile în magistratură şi aplicarea legei asupra inamovibilităţei magistraturei, d. Al. Marghiloman dă următorul răspuns:

Domnilor Deputaţi,

Eram departe de a mă aşteptà la onoarea care 'mi-a făcut-o azi D. Poenaru; D-sa s'a folosit de cuvintele pronunţate de preşedintele consiliului de miniştri în discuţia Mesagiului, — cuvinte pe cari tot cabinetul şi le însuşeşte, şi tot omul de bine în ţara aceasta trebuie să le aprobe, — pentru a'mi trimete o serie de ameninţări, cari depăşesc aşa de mult tonul obicinuit al D-lui Bordea, că m-aş mirà de dânsul dacă n'aşi cunoaşte puţin boldul intim, şi micul resentiment personal cărora le datoresc.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Amar te înşeli. Nu judecà pe alţii după D-ta.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Voi venì îndată la partea care mă priveşte, dar pentru ca să nu rămână nici unul din punctele atinse de D. Poenaru fără răspuns, cel puţin fără răspunsul pe care-l meritä, sunt silit să-l urmez şi să vorbesc şi eu, nu ştiţi pentru a câtea oară, de alegerile comunale.

Presupun că, Camera, că ţara, ar aveà o mare nerăbdare de a auzì din nou acest subiect plin de actualitate şi că, din toate preocupaţiunile, astăzi la ordinea zilei, nimic n'a rămas mai viu

www.dacoromanica.ro

pentru partidul liberal şi pentru ţară, care se identifică cu dânsul, după spusa lui, decât iarăşi alegerile comunale!

Apoi, D-le Poenaru, când alţi oratori, cevà mai documentaţi decât D-voastră, au vorbit de alegerile comunale şi când cu 15 zile în urmă D-ta revii asupra unui subiect sleit, dator erai, ca deferenţă pentru colegii D-tale, să aduci cevà elemente noui în discuţiune. Dacă la fiecare 15 zile avem să reîncepem iarăşi aceleaşi acuzaţiuni, aceleaşi riposte, împrejurul cărora ne-am frământat atât de mult timp, ţinem Camera în loc, şi nu dăm probă de mare originalitate.

D. Poenaru a crezut că este cevà nou, când vorbeşte în treacăt de un pompier degiiizat care a lovit pe D. Popp în Slatina, sau când vorbeşte de pretinşii bătăuşi guvernamentali cari, nefiind plătiţi, au făcut proces primarului, sau, în fine, când ne împărtăşeşte confesiunile D-lui Săndulescu-Nenoveanu.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Sunt fapte noui, D-le ministru.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Fapt nou procesul intentat de nişte agenţi electorali D-lui Ştefănescu, care are o funcţiune oarecare la comună? Din fericire, am dosarul la mine şi, spre edificarea tutulor, sunt silit să dau cunoştinţă la câteva puncte din el.

La 18 Octombre, câtva timp după alegerile comunale din Bucureşti, mai mulţi tânguitori, în cap cu un D. Andrei Leoveanu, au făcut plângeri la parchet, zicând că D. Ştefănescu i-a angajat să facă servicii electorale, făgăduindu-le funcţiuni pe cari nu le-a dat.

Reclamanţii chemau aceasta o escrocherie.

Procurorul general a trimis cererea primului procuror să ancheteze; primul procuror a chemat îndată pe reclamanţi şi, ia vedeţi, vă rog, declaraţiunea celui întâi subscris, acela care este iniţiatorul şi introductorul afacerei.

Iată ce zice: Andrei Leoveanu, de ani 28, vă declară: „Eu, „împreună cu celelalte persoane ce au semnat petiţiunea, am mers „de mai multe ori la primărie pentru a cere funcţiune. Răspun„zându-ni-se de D. primar că pentru un moment nu sunt locuri „vacante, ne-am adresat D-lui Ştefănescu, şeful poliţiei comunale, „care ne-a declarat că va vedeà mai târziu dacă va puteà face „ceva. *Ne-a angajat pe toţi cu lipirea afişelor pe stradă*, şi ne-a

www.dacoromanica.ro

„dat câte 10 lei în trei rânduri, total 30 lei, Văzând că după „două luni nu mi se dă funcţiune, m'am dus şi am făcut o pe„tiţiune, pe care v'am prezentat'o, *după îndemnul D-lui Emanuel „Culoglu, dela Voinţa Naţională*", şi pe urmă iscălind'o eu, am „făcut să iscălească şi ceilalţi indivizi. (Râsete, aplauze)".

Ei bine, ştiţi cum se chiamă aceasta în toate ţările din lume ? O gaminerie, o ştrengărie, şi oamenii serioşi nu se servesc de dânsa.

O încercare de felul acesta este tratată cu dispreţ de ori care om care simte puţin ce răspunderi şi ce drepturi are un om politic.

D-voastră vă serviţi de asemenea mijloace în contra guvernului, fără să vă gândiţi că ele se pot întoarce în contra D-voastre. Vă pun la dispoziţiune, D-le .Poenaru — dacă n'aţi ştiut totuşi nimic din ceeace s'a înscenat în biurourile *Voinţei Naţionale*,— vă pun la dispoziţiune întreg dosarul ca să vedeţi ce alte declaraţiuni se mai găsesc în el. Unii spun că n'au iscălit, că li s'au contra-făcut semnătura (râsete), iar ceilalţi că niciodată n'au avut gând să reclame altceva decât să li se mai deà un mic supliment de plată pentru lipirea de afişe. (Râsete).

Ei bine, D-le Poenaru, D-ta care eşti parlamentar de 15 ani atât lucru găseşti să mai aduci în Cameră — ca lucru nou — după ce s'a terminat de mult cu acest subiect? (Aplauze).

Al doilea punct, tot aşà de nou. Am auzit aci în Cameră pe D. Ion Hagi-Pop, afirmând că a fost maltratat în timpul alegerilor la Slatina. N'am fost în ţară când cu alegerile acelea; nu aveam nici-o cunoştiinţă de vre-o neorânduială în Olt, şi imediat am telegrafiat să mi se trimită orice acte judecătoreşti ce se vor fi făcut. Mai mult decât atât — este faţă onor. nostru coleg dela Olt,— m'am dus la D-sa şi l-am informat că imediat voi prescrie o anchetă suplimentară, rugându'l să nu vă adăpostiţi îndărătul mandatului de deputat ci să aştepte invitaţiunea judecătorului de instrucţiune, lucru ce 'mi-a promis.

D. *I. H. Popp:* Invitaţiunea mi s'a făcut când eram aici, şi depoziţiunea mea o făcusem dejà la procuror ; nu erà nevoie, să mă duc şi la judecătorul de instrucţiune, căci erà să repet acelaş lucru.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei,* Erà vorba de a

www.dacoromanica.ro

se ştii dacă D. Popp acceptă de bune declaraţiunile făcute la procuror, şi dacă nu le găseà de bune, să le complinească prin ceva. Constat că D-sa le ţine de bune şi complecte.

Apoi ştii, onor. D-le Popp, că cu însuşi arătările D-tale se dovedeşte un lucru: că bătaia D-ta ai început-o? (Ilaritate, aplauze).

D. *I. H. Popp*: Sistemul D-voastră este de a dà şi de a ţipà.

D. *Al. Marghiloman, ministrul al justiţiei*: Un moment de răbdare, şi dacă mă veţi prinde cu vre-o neexactitate....

D. *B. Ştefănescu-Delavrancea:* Nu pariaţi, D-le ministru.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Cine a zis aceasta?

D. *B. Ştefănescu-Delavrancea*: Eu.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D-ta ai zis.? Te somez să'mi arăţi că am spus vre-o dată vre-o inexactitate.

D. *I. Lecca*: N'ai dreptul să somezi aici pe nimeni. (Sgomot). Ai spus neexactitate cu ocaziunea bătăei mele; ai spus că ai urmărit pe culpabili, şi aceasta a fost o inexactitate.

D. *preşedinte*: De vreme ce D. ministru al justiţiei crede că cuvântul de inexactitate este un cuvânt atingător, vă rog să nu'l mai întrebuinţaţi.

D. *G. Lecca*: Dacă nu'i place, ne punem întotdeauna la dispoziţiunea D-lui.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Am neplăcerea de a excità pururea mânia D-lor fraţi Lecca. Dacă ar voì, pe rând, fiecare să şi-o exprime, iar nu în cor, aş puteà răspunde fiecăruia.

D. I. Lecca se plânge că eu am afirmat că D-sa va fi urmărit şi nu este urmărit. Am onoare a spune că dosarul, cu rechizitorul definitiv e trimis înaintea tribunalului corecţional....

D. *I. Poenaru-Bordea*: După ce au trecut şease luni de zile.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Să bine-voiască D. Lecca să accepte de a nu se pune lă adăpostul inviolabilităţei deputatului, şi se va da curs acţiunei.

D. *I. Lecca*: Când vă place, admiteţi urgenţa; iar când nu, amânaţi afacerea opt luni.

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției:* Declar că nu aşi dorì mai bine decât ca înaintea tribunalului să se discute cele ce s'au petrecut, cu ocazia manifestărei de stradă, în care D. Lecca a jucat un rol atât de activ.

Mă întorc la D. Popp pe care, încă o dată, îi rog să mă urmeze cu multă atenţiune şi să observe dacă, în relatarea faptelor, comit vre-o neexactitate. Am acì dosarul pe care 'l pot pune la dispoziţiunea fiecăruia din D-voastră.

S'a votat în Slatina până la orele 12 şi jumătate, absolut fără nici un incident, în liniştea cea mai perfectă. Aşa este, D-le Popp?

D. *I. H. Popp*: Cam aşà, decât s'au sequestrat în două case. (Ilaritate, aplauze).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: Pe când operaţiunile electorale erau suspendate pentru dejun, D. Popp a rugat pe preşedintele tribunalului să iasă, nu în piaţă, ci în stradă, care este dincolo de piaţa primăriei, spre a constatà că un alegător a fost bătut de un agent al poliţiei, deghizat.

Pretinsul bătut, niciodată nu s'a arătat. Dacă în adevăr, un alegător, un alegător liberal, ar fi fost atins de cineva, sunteţi sigur că D. Popp şi D. Protopopescu Take s'ar fi însărcinat să-l dea la iveală.

Pe când D. Popp erà în stradă cu D. Vărzaru, preşedintele, D. Popp îi indică un om care stà la spatele unei trăsuri, şi il arată că ar fi un pompier deghizat.

D. Popp nu se mulţumeşte pe atâta; se repede la acel om îl ià de piept, îi dă căciula jos din cap. Aşa este, D-le Popp?

Da! Dar faptul acesta nu este o agresiune personală, de natură a provocà. o agresiune? Aşa s'a şi întâmplat: unii au sărit în ajutorul celui înhăţat de d. Popp, alţii în ajutorul D-lui Popp. D. Popp a căzut jos şi a fost călcat.

N'am să urmez mai departe încăerarea ce a urmat.

Constat numai două lucruri:

Un fost ofiţer, demisionat de mai mult timp, numit Catul, s'a găsit în mulţime *îmbrăcat cu uniformă şi cu sabia în mână*; dezarmarea D-sale nu s'a făcut fără greutate şi parchetul a putut constatà rănire pe mâinile agenţilor cari au intervenit; D. Popp însuşi declară că într'o luptă cu D. Munteanu, „D-sa căutà să-l *răzbească* pe acesta".

www.dacoromanica.ro

Vedeţi deci, că dacă D. Popp a fost lovit, fapt foarte regretabil, e şi vina D-sale.

Dar veţi zice: cum se poate ca D. Popp, om pacinic, om de bune moravuri, să se găsească în această stare? Ei bine, şi eu aşi fi crezut lucru absolut cu neputinţă, dacă n'ar există un precedent pe care-l ştie foarte bine D. Popp, care stabileşte cel puţin purtarea D-sale în certe cazuri.

D. *I. H. Popp*: Am fost martir. (Ilaritate).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Şi la 1888 D. Popp a fost condamnat pentru bătae prin pândire, şi în această privinţă există hotărâre definitivă a Curţei.

Când avem acest precedent, pun şi eu la bănuială că dacă agenţii electorali vor fi făcut cevà, apoi D. Popp a făcut mult. Şi în orice caz, D-lor, când se întâmplă acest lucru, — căci este un lucru josnic să vezi întinzându-se în mijlocul stradei candidaţii cu alegătorii, — cel puţin fiecare să-şi ià partea de răspundere, căci dacă poate fi cinevà acuzat, apoi şi D. Popp îşi are partea sa în această pârâ.

Dealmintrelea, afacerea n'are decât să meargă înaintea juraţilor şi D. Popp va vedeà cine are drept să se plângă acestor judecători, a căror hotărâre D-sa nu este îndreptăţit s'o pună în dubiu.

Iată, D-le Poenaru, cum merge afacerea, şi dacă 'mi aţi fi cerut ceva limpeziri, fiţi siguri că vi le aşi fi dat întregi, împreună cu numele acelora cari pot fi răspunzători într'o parte sau în alta, şi D-ta, în însăşi mintea D-le, ai fi stabilt un echilibru perfect şi o compensaţiune de învinuiri între cei cari au bătut pe D. Popp şi cei pe cari D. Popp i-a bătut.

Al treilea document adus în desbaterile de astăzi.

Dacă până acum le-am avut pe cele două precedente, cu mică aparenţă de fiinţă, pe ce de al treilea să 'mi dea voie D. Poenaru să 'l tratez cam uşurel.

Se întâmplă că unui dintre pretenii de astăzi ai D-lui Poenaru din liga sau asociaţiunea anti-minieră, a fost pretenul nostru acum câţi-va ani; se mai întâmplă că colegul D-lui Poenaru de astăzi scrie o scrisoare deschisă către un fost prefect conservator, prin care el se arăta martir, de o specie cu totul nouă.... Până acum erau alegători cărora li se violentà constiinţa; acum sunt candidaţi căror li se violentează voinţa!

www.dacoromanica.ro

E vorba de un senator care pretinde că a fost ales fără voia lui. Ştiţi ce aşi fi făcut eu în locul D-sale, D-le Poenaru? A doua zi 'mi dădeam demisia, cu ore-carei floricele la adresa guvernului.

Dar aşa stă lucrul? A doua zi chiar, cel ales fără voie, a acceptat de bun mandatul şi 'l a exercitat ani îndelungaţi; şi numai astăzi, pentru că suntem în ajunul unor noi alegeri, D-sa s'a sinţit nevoit să 'şi usureze conştiinţa?

Apoi serioase sunt aceste lucruri, D-le Poenaru?

Să admit că subscriitorul scrisoarei în chestiune nu e azi adversarul nostru, şi să admit că din punctul acesta deposiţiunea D-sale nu e bănuită sau bănuibilă, rămâne întreg faptul pe care vi 'l am spus: cum se poate că D. Săndulescu să fie rămas ales fără voia lui, să fie participat la toate şedinţele Senatului, şi şi nici odată până acum să nu 'şi fi găsit ocaziunea de a 'şi spune păsul? Numai după ce au trecut luni şi ani la mijloc, şi după ce D-sa a făcut o conversiune care îi permite să intre în constelaţiunea antimininieră, chemată în gândul celor cari au format'o, să fie şi o constelaţiune nouă ministerială, numai atunci 'l au apucat remuşcările conştiinţei?

Iau libertatea şl îi amiutesc D-lui Poenaru, că dacă la 1885 'l am putut felicità pentru un discurs hrănit de fapte şi documente, aşi avea o mare esitaţiune de a 'i mulţumì pentru luminele pe cari le-a revărsat azi asupra Camerei.

In revista aceasta îmi veţi permite să uit cele ce D. Poenaru a zis despre administraţiune; le-am auzit cu atâta saţ şi nesaţ la Mesagiu, în cât ar fi o poliloghie din partea mea să reamintesc răspunsul cu care au fost întâmpinate,

Sa ajung la ceea-ce mă priveşte pe mine.

D. Poenaru zice că guvernul acesta, dacă putea să făcă o lege de bine obştesc, legea inamovibilităţei magistraturei, n'a putut însă realizà acel bine obştesc, pentru că a dat mânuirea acestea legi pe mână pasionată şi părtaşe.

Iar bine cel puţin că nu mai atacaţi principiul legei!

Iar bine că e acest punct dobândit. că opera dè la 1890 propusă de mine şi la făptuirea căreia am lucrat din răsputeri, e o operă bună, susceptibilă cel puţin de perfecţionări.

Dar în ce, D-le Poenaru, zici D-ta că s'au făcut operă pă-

www.dacoromanica.ro

timaşe de partid? In numirile cari au însoţit sau au urmat punerea în aplicare a legei inamovilităţei?

D. *I. Poenaru-Bordea*: Şi înainte, şi după.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Eu nu sunt deprins de a considerà pe magistraţi ca liberali, conservatori sau radicali.

Eu sunt deprins a'i invederà totdeauna ca magistraţi (aplauze) cari au un vot, dar care nu au opinie politică de manifestat; dar dacă am scrutà voturile, poate că atunci când inamovibilii se duc la urnă, sunt mai multe buletine cari cad cu ale D-voastre, de cât cad cu ale noastre.

D. I. Poenaru-Bordea: Pentru că ţin cu noi.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Ar fi adevărat ceea ce spuneţi, dacă aţi puteà probà că din această ţară nu am fi găsit 40 de partizani, de făcut inamovibili.

D-voastre v'aţi aruncat mai departe şi aţi văzut o capitulaţiune a conştiinţei, un târg ruşinos într'o numire care s'a făcut la Casaţie.

Aci te rog, scumpul meu coleg şi fostut meu prieten, căci după cele ce mi-ai zis azi, voiu aşteptà să văd dacă te mai pot chemà astfel, te rog să reciteşti cuvintele cari le-ai zis... că „am făcut o tranzacţiune, de capitulaţiune şi de impunitate" în numirea de preşedinte a D-lui Mandrea, — îl numesc pe nume, — şi în ridicarea la gradul de consilier a D-lui Populeanu — iarăşi îi zic pe nume.

Ai mai zis că am făcut o campanie de calomnie, şi că am calomniat în auzul D-tale pe D. Mandrea. Te-am rugat să spui ce ştii. — N'ai spus nimic.

Te mai rog încă odată să arăţi, sus şi tare, ce ştii! Căci nu ajunge să iei articolele din jurnale şi să mi-le arunci în obraz. Iarăşi nu zici vorbă!

Q spun fără nici un fel de făţărnicie; regret că s'a adus acest subiect în discuţiunea Adunărei; să vorbim, însă, de dânsul pentru că este adus. Da, am avut prevenţiuni în contra numirei D-lui Mandrea, dar tocmai acest fapt vă indică că'mi împlinesc în conştiinţă datoria, şi că, înainte de a da cuiva un înalt post în Stat, caut să mă întăresc de toate garanţiile şi de toate informaţiunile.

www.dacoromanica.ro

Da, am avut preventiuni, şi Domnul ştie dacă nu a atârnat mult asupra mea în cumpănă campania dusă de D-voastră în contra acelui om pe care astăzi îl cadelniţaţi.

Vă trimit la articolele din ziarele D-voastre. Fătărnicia.. (Intreruperi).

D. *I. Poènaru-Bordea*: Nu'mi ziceţi făţarnic, vă rog; cer cuvântul în chestiune personală.

D. *Al. Marghiloman ministru al justiţiei*: Ca ministru al justiţiei am avut datoria să împing până la capăt ancheta asupra numelui care erà discutat şi contestat, o recunosc.

O voce: Ancheta?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Da, căci este de datoria mea, când se zice, de un înalt magistrat, candidat la un post şi mai înalt, lucruri cari pot fi în contra lui, să le limpezesc.

Erà, însă, lezne să mă folosesc de concediul ce aveam, să las pe interimarul meu, să facă numirile, şi să zic: nu ştiu nu am văzut. Nu este, însă, acesta modul meu de a procedà şi am voit să fac eu însu-mi numirea preşedintelui, pentru a se şti că obiecţiunile cari s'au putut formulà *nu au cântărit nimic.*

Iată în ce mod s'a făcut numirea pe care o trataţi de capitulaţiune.

Aţi vorbit şi de cealaltă numire. Pretind că am făcut o numire legală şi dreaptă. Dintre cei patru candidaţi cu vechime şi rang ierarhic mai mare, adică dintre primii preşedinţi şi procurori generali ai curţilor de apel, doi nu pot fi numiţi, pentrucă nu au titlul academic; cel de al treilea refuză în mod constant de doi ani; iar cel de al patrulea, deşi are însuşirile şi stagiul voit este însă cu mult mai nou decât cel numit. Am numit dintre toţi disponibilii pe cel mai vechiu în grad şi pe cel mai vechiu în magistratură. Să ne daţi şi D-voastră aşa exemple, când veţi veni la putere.

O voce: A fost în parchet.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Cel numit a fost consilier la Focşani, pe când mulţi din actualii magistraţi nu erau încă în parchete.

In definitiv, D-nii mei, v'am explicat motivele ezitaţiunei mele, v'am explicat temeiul îndepărtărei ei, raţiunea numirei care s'a făcut. Pentru întâia oară cred că se tratează un subiect

www.dacoromanica.ro

de felul acesta în Cameră; sper că e te şi pentru ultima oară, pentru că, să nu uitaţi un lucru: cat timp legea va lăsà în mâna ministrului dreptul de alegere şi de numire, şi cât timp legea nu se va reformà, odata o alegere făcută, este pentru binele tuturor ca acea alegere să nu fie discutată şi târâtă la bara ori cărei justiţii. Şi de ce? Pentru că trebue din ce în ce mai mult să se întărească ideia de prestigiu şi autoritate a magistraturei în ţară.

Domnii mei, am mântuit cu justificarea actelor pentru cari D. Poenaru 'mi-a decernat titlul de calomniator; aştept dela D-sa, dacă este om de bună creştere, cum îl cred, să recunoască că este dator sa îl retracteze.

Rămâne acum atitudinea mea politică care nu ştiu ce are de vazut într'o interpelare adresată nu mie, ci preşedintelui consiliului, nu pentru fapte de ale justiţiei, ci pentru fapte de administraţiune interioară. Rog pe D. Poenaru să bine-voiască a găsi un cuvânt din ceeace am zis, sau un rând din ceeace am scris vre-o dată, prin care m'am declarat părtaş al partidului liberal naţional. D. Poenaru are obiceiul citaţiunilor; dar mai bine decât sa ne citeze fidel pe Guizot, cu care n'am nimic de văzut astăzi, ar face mai bine sa mă citeze pe mine fidel, căci cu mine se războeşte.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Tagadueşti că mi-ai făcut aceste declaraţiuni mie în minister?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Absolut!

D. *I. Poenaru-Bordea*: Cum? Da, ori nu?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Am spus eu vre-o dată.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Că eşti liberal.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: D. Poenaru glumeşte! Apoi eu dela 1885 sunt în Parlament, şi toată lumea ştie ce am facut, toată lumea poate controlà discursurile mele.

D. *P. P. Carp, ministru al domeniilor*: Eu am zis totdeauna că sunt liberal, şi voi nu sunteţi. (Aplauze, ilaritate).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Singurul punct în care D. Poenaru crede ca atitudinea mea politică a fost supusa vreunei critici, a fost la 1891 când s'a înfăţişat cabinetul D-lui General Florescu, în care făcea parte şi D. Catargi. D. Poenaru n'a reprodus un singur rând fidel din discursul meu. Am

www.dacoromanica.ro

aci *Monitorul oficial.* Când s'a prezentat generalul Florescu D-sa a desfăşurat un program în care 'şi întemeià toată activitatea sa politică în viitor pe *şcoală* şi pe *biserică.* Acest program în condiţiile în care ne aflam, l'am găsit cam vag, şi asupra lui am luat cuvântul. Văzând cele petrecute în Senat, am rostit următoarele cuvinte încriminate: „D. Carp a zis că aceasta este o intrigă: mie daţi-mi voe să zic, că este un bizantinism".

Ce, nu ştiţi unde erà bizantismul? Citiţi discursul meu şi veţi vedeà că'l puneam în faptul de a face să cadă în Senat legea instrucţiunei a lui Maiorescu, şi pe urmă a veni în Cameră să zici că eşti susţinătorul şcoalei! Acesta erà bizantismul D-lui general Florescu şi al D-lui Exarchu. Ce aveà de văzut D. Catargi în acest proces? Şi am mai adăogat în fine nişte cuvinte aspre pentru care credeam că voiu fi chemat la ordine, pentru cari dinainte mă supuneam la răspundere. Uitându-mă la banca ministerială, cum este compusă, în cap cu D. general Florescu şi D. Catargi, şi în coadă cu asociaţii D-voastră de astăzi...

D. *I. Poenaru-Bordea*: Care asociaţi?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei:* Şi în coadă cu asociaţii D-voastră anti-mineri.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Cari?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Ce, ai renegaţi dejà? Şi am zis atunci: „ţara nu meritä *ni cet exces d'honneur, ni cet excès d'indignité.*" Iatä discursul meu din 1891.

Mă dau chiar pe mâna celor cari profesează că ajunge un rând din scrierea unui om pentru a îl spânzurà. Mă dau pe mâna lor pentrucă nu vor găsi rândul cu care m'ar puteà spânzurà politiceşte în atitudinea mea, faţă cu actualul preşedinte al consiliului

Iată, D-lor, ceeace aveam de zis D-lui Poenaru, în privinţa atitudinei noastre ca miniştri, în afacerile interne şi atingătoare de justiţie.

Pentru restul revistei D-sale, privitoare la domeniu, la lucrări publice, la afacerile externe, la războiu, să'mi permită D. Poenaru să mă folosesc o ultimă oară de fostul nostru prieten, pentru a vă declarà că îmi este imposibil să vă urmez în desfăşurarea unei *reviste* care se aseamănă cu revista numită *Alandala,* la care nu-i găseşti nici capul, nici coada. (Aplauze

www.dacoromanica.ro

LIBERTATEA ALEGERILOR

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 16 IANUARIE 1895

D C. I. Stoicescu dezvoltând în şedinţa Camerei Deputaţilor la 16 Ianuarie 1895 o interpelare asupra unor alegeri comunale săvârşite la Ploeşti şi Urlaţi, D. Al. Marghiloman răspunde următoarele prin cari precizează modul de a vedea al guvernului din 1895 în materie de libertate de alegeri

Domnilor Deputaţi,

Vă voiu dà explicaţiuni pe cari le cred necesare asupra alegerei din Ploeşti şi din Urlaţi.

De ce am început cu Ploeşti, adică cu partea finală a interpelării D-lui Stoicescu? Pentrucă, cu ocaziunea alegerei din Ploeşti, sunt de examinat câteva puncte de interpretare de lege cari şi-au importanţa lor, şi cari pot creà precedente. In privinţa acestora nu poate să existe nedumeriri.

Mai e şi un al doilea temeiu. E că, certamente, ce se petrece în Ploeşti are altă importanţă politică şi alt răsunet decât ce s'ar puteà petrece în Urlaţi.

In ce condiţiuni s'au făcut alegerile comunale dela Ploeşti? I-a plăcut D-lui Stoicescu să afirm că primele alegeri au fost casate pe nedrept şi că, atunci când trebuia să fie casată alegerea colegiului întâi, unde partidul conservat r a eşit cu mare majoritate, s'a casat colegiul al doilea în care partidul conservat r fusese în min ritate.

Ştiţi de ce 'a casat alegerea c legiului comunal, ales la Septembrie? Pentr m tiv foarte simplu: jumătate din alegă-

www.dacoromanica.ro

tori votaseră fără cărți electorale semnate; și cine nu știe că semnătura este singura garanție de identitate? Al doilea, că se prinseseră asupra faptului, lucru constatat judecătorește, persoane cari au votat de câte 2 și 3 ori cu cărți cari nu erau ale lor. Aceste două puncte n'au fost niciodată tăgăduite.

Firește că guvernul a cărui datorie era să nu lase nereprimate practice electorale de felul acestà a casat. S'a făcut alegerea de a doua oară; partidul liberal a reușit cu o majoritate puțin însemnată; alegerea a fost contestată și, deși temeiurile contestațiunei erau foarte valabile, cu toate acestea guvernul n'a casat din nou. Guvernul a crezut că oricare ar fi viciile de formă, voința unui colegiu electoral trebuià respectată când ea s'a manifestat cu persistență. Iacă încă un precedent liberal, sincer liberal, pe cari 'l recomand protivnicilor noștri.

S'a întâmplat astfel că consiliul comunal de Ploești se găsea compus din 8 conservatori aleși la colegiul întâi și din 7 liberali aleși la colegiul al doilea. In toate țările din lume rezultate de felul acesta n'ar fi considerate ca monstruoase, și s'ar puteà foarte bine întâmplà ca tocmai consilii comunale astfel compuse să deà cea mai bună administrație, dacă se pune bună credință din ambele părți.

Nu știu bine, dacă nu ar fi de dorit ca consiliile comunale să fie cam așà compuse, fiindcă ele ar prezintà atunci o garanție absolută de control. Partidul liberal nu este de părere, și ne face o imputare că n'am dizolvat ambele colegiuri, să le trimitem din nou înaintea alegătorilor ca să iasă un consiliu de o singură apă.

Aceasta nu este părerea noastră, și cerem libertatea a nu o schimbà.

Acum să vedeți, domnii mei, cum liberalii au căutat să zădărnicească aceste alegeri.

Când au fost convocați nouii aleși să presteze jurământul, s'au prezentat mai întâi D-nii din colegiul al doilea, și cu dânșii unul din colegiul întâi, căruia neconvenindu-i procedeurile cari deja își făcuseră drumul în însăși această primă întrunire, s'a retras fără să presteze jurământul.

Cei rămași, în număr de 7 din 15 aleși, s'au declarat pur și simplu constituiți.

www.dacoromanica.ro

D. Stoicescu, adineori afirmă că faptul că D. Crapeleanu *a* refuzat să presteze jurământul echivalează cu o demisiune; însuşi D. Stoicescu s'a însărcinat să citească articole din lege, cari dă 15 zile unui membru din consiliul comunal ca să presteze jurământul.

Dealtmintrelea, însuşi D. Crapeleanu s'a însărcinat şă dezmintă prezumpţiunea de demisiune, prezentându-se la a doua chemare şi depunând jurământul legal.

Prefectul opunându-se, cu drept cuvânt, la intrarea în funcţiune a celor şapte, s'a făcut o nouă convocare la cari au răspuns cei 15 aleşi în complect.

Dar între aleşi se găsea şi fostul judecător de pace dela ocolul II din Ploeşti. In privinţa D-sale s'a făcut atunci jocul următor: s'a formulat mai întâi o cerere de invalidare, şi D. Alexiu fiind personal în joc nu mai puteà luà parte la vot; deci rămân părţi egale; şapte membrii din partidul conservator şi şapte din partidul liberal.

In aceste condiţiuni erà sigur ca invalidarea nu puteà întruni $^2/_3$ din voturi. Propunătorul invalidărei şi-a retras atunci contestaţiunea şi a formulat în scris una de validare, declarând că el cel dintâi o va votà.

Legal erà lucru ? Nu !

Când un ales nu este contestat, când el are în mână mandatul lui, nu i se pune validarea la vot; *el este de drept validat*. Cu toate acestea preşedintele de vârstă al adunărei — şi aci observ că adunarea nu trebuià să fie prezidată de D-sa a cedat direcţiunea dezbaterilor — preşedintele de vârstă, zic, pune foarte serios la vot validarea D-lui Alexiu, pentru care părea dobândită majoritatea, deoarece însuşi contestatorul făcuse declaraţiunea că o va votà. Ei bine, au votat şapte pentru validare şi şapte pentru invalidare, chiar şi cu domnul acela care luase angajamentul în scris şi care adormise astfel vigilenţa partizanilor D-lui Alexiu.

Aşà fiind paritate de voturi, preşedintele a declarat anulată alegerea D-lui Alexiu, deoarece propunerea de validare căzuse prin paritate de voturi !

Odată obţinută această meşteşugire, şi D. Alexiu, fiind şters, toţi ceilalţi colegi ai săi din colegiul I s'au retras, lăsând stăpân pe situatiune pe aleşii colegiului II.

www.dacoromanica.ro

Nici o adunare nu poate fi constituită decât cu maj ritatea alesilor, şi şapte nu este majoritate din 15, ba nu este nici majoritate din 14, dacă se admite de bună procedura urmată!

Ei bine, aceşti şapte edili s'au declarat constituiţi, au ales frumuşel de primar pe D. Grigorescu, imparţialul prezident de vârstă de care vorbirăm; au ales un ajutor şi un ofiţer al stării civile; s'au grăbit să trimită imediat listele electorale pentru tipărire la Bucureşti, liste din cari au şters şi în cari au adăogat pe cine le-au plăcut!

Aceasta se chiamă în fapt, nu în drept; o usurpaţiune a unei calităţi, iar nu exerciţiul unei funcţiuni.

Supunându-se aceasta consiliului de miniştri, ce puteă să zică el? Că bine s'a ales D. Grigorescu? Şi că bine s'a şters D. Alexiu?

Consiliul de miniştri, adică D. ministru de interne, căci consiliul n'are decât glas consultativ, a judecat foarte drept că deoarece D. Alexiu, printr'o surprindere, printr'o meşteşugire a fost pe nedrept şters, el cătà să fie restabilit în drepturile sale. D. Alexiu erà bine ales consilier comunal, deoarece nu a fost invalidat; prin urmare, D-sa trebuià să ia parte la votul consiliului; consiliul, deci, se compuneà din 15 membri, iar nu din 14; prin urmare, primarul Grigorescu nu se puteà alege valabil cu şeapte consilieri.

A trebuit dar consiliul să se întrunească din nou, spre a face alegerea primarului. La a doua întrunire, D. Grigorescu cu amicii săi nu s'a mai prezentat, şi D Ionescu a fost ales cu şeapte voturi, contra unei abţineri; opt consilieri luând parte la lucrare.

D. *N. Fleva*: Majoritatea erà de 7.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu de 7 ci de 8, căci D. Crapeleanu, care s'a abţinut, a luat parte la vot şi a şi semnat procesul-verbal. S'a făcut un prim scrutin, care a dat D-lui Ionescu şeapte voturi, contra unei abţineri; s'a procedat apoi la un al doilea, şi D. Ionescu s'a ales cu această majoritate relativă.

Acì se pune chestiunea de principiu, dacă D. Alexiu puteà sau nu să fie ales. Dacă mă întind mai mult asupra acestei chestiuni este că noi, ca miniştri, nu am avut ocaziunea să rezolvăm direct. (Intreruperi.

www.dacoromanica.ro

Nu, D-le Fleva, nu am fost chemaţi să examinăm direct dacă D. Alexiu erà sau nu eligibil. Chestiunea ce am cercetat erà numai dacă procedura după care D. Alexiu a fost exoflisit... (aprobări)... erà sau nu legală. Am dezlegat o controversă de formă, nu un punct de fond.

Acestea zise, nu mă refuz de a da părerea mea. Eu cred, şi cu mine crede guvernul, că D. Alexiu erá foarte eligibil. Articolul 67 din legea dela 1886 sună astfel:

„*Nu pot fi consilieri* comunali:

„1) Toţi funcţionarii şi însărcinaţii sub orice titlu şi condi-„ţiuni, retribuiţi de Stat, judeţ şi comună".

Aceasta va-să-zică că un funcţionar nu poate în acelaşi timp fi şi consilier comunal, dar nu că el este ineligibil. Când un funcţionar este ales, el trebue să opteze între funcţiune şi mandatul său. (Mirări). Vă miraţi de această interpretare? Dar decâteori a voit a supune pe un funcţionar la o demisiune preventivă, înainte de a se alege, legiuitorul a spus-o. Aşà, în legea electorală se specificà care funcţionar nu poate fi ales în funcţiune fiind, şi care poate fi ales în funcţiune fiind, şi care poate fi ales de şi funcţionar. Mai mult, când legea fixează lista celor ineligibili, ea are grije de a spune că devin eligibili, când au demisionat, într'un timp dat. Citiţi art. 27 şi 28. Deci, de drept comun, un funcţionar ales, rămâne bine ales, însă în urmă, el are datoria să opteze între funcţiune şi mandat.

Aşà a fost cu D. Alexiu, care s'a conformat acestei prescripţiuni.

Intr'adevăr, înainte de a prestà jurământ, şi-a trimis demisiunea şi prefectul nu a voit să-i primească jurământul, până ce nu a primit adresă formală dela ministerul justiţiei că demisiunea i s'a primit. (Intreruperi).

Eu explic legea aşà cum a intrat în creerii oamenilor cari au făcut această lege.

Este bună sau nu această concesiune a legei? N'am să o cercetez anume. Cred că ar fi bine ca legiuitorul să împiedice alegerea oricărui funcţionar a cărui funcţiune i-ar da, într'un colegiu, o situaţiune preponderantă.

Acesta nu poate fi cazul cu un judecător de pace într'un oraş ca Ploeşti.

www.dacoromanica.ro

Îi place D-lui Stoicescu să zică că funcţiunea D-lui Alexiu nu da pas alegătorilor să voteze în libertate! Acestea sunt glume, D lor; pentrucă dacă s'ar prinde floricelele de retorică de felul acesta cu oricare alt colegiu electoral, cu colegiile dela Ploeşti aceasta nu se prinde. Până acum nimeni, afară de interpelator, nu a voit să pună la îndoială independenţa celor cari votează în acea localitate.

D. Stoicescu crede că noi voim cu orice chip să aducem Prahova la sentimente conservatoare. De ce oare? Prahova în marea ei majoritate ne-a dat reprezentanţi conservatori în Cameră şi Senat; consiliul general conservator în judeţ; oraşul de trei ani ne dă consilieri comunali conservatori, şi acum chiar consiliul comunal este în majoritatea lui conservator. Dar oraşul Ploeşti, adică colegiul II de Cameră şi Senat este în opoziţie! De ce să nu lăsăm originalitatea lui oraşului Ploeşti? Ploeştii într'un timp a fost antidinastic, când toată ţara erà dinastică: în alt timp anti-brătienist, când toată suflarea care făceà politică erà brătienistă; acum este anti-conservator, când majoritatea ţărei este conservatoare.

Foarte bine! Dacă vom puteà aduce Ploeştii, nu la sentimente conservatoare, dar la sentimente mai puţin anti-guvernamentale, ne vom felicità; dacă nu 'l vom puteà aduce, ne vom consolà, pentrucă atunci când vom fi noi în opoziţiune, suntem siguri de a găsì Ploeştii în contrà D-voastre. (Ilaritate, aplauze).

Credeţi-ne, că nu punem nici un preţ aşà de mare în cât să călcăm in picioare şi conştiinţa noastră şi textul legilor, ca să facem din Ploeşti un partizan aprig al nostru. Vom lăsà timpului să opereze această transformare, care dejà a început să se vadă. Eu cred chiar dânsa este cauza iritaţiunei cu care ne vorbeşte D. Stoicescu.

Acum, D-lor, rămâne să vedem dacă alegerea D-lui Ionescu ca primar este sau nu valabilă. Şi aci este ciudat să găsim pe D. Stoicescu, obicinuit cu privirile între texte, când ele se ciocnesc, deprins cu această gimnastică specială a minţei, omiţând că legea consiliilor comunale este posterioară legei gradaţiunei.

Legea gradaţiunei zice clar că nici un profesor nu poate fi numit prefect, primar sau membru în comitetul permanent; dar legi posterioare nu mai spun aceasta, ci legea specială comunală

www.dacoromanica.ro

dela 1886, despre care vorbiţi, conţine chiar în art. 68 o derogaţiune formală.

Iată ce zice legea:

Nu pot fi consilieri comunali toţi funcţionarii şi însărcinaţii sub titlu retribuiţi de Stat, judeţ sau comună."

„Această dispoziţiune nu se aplică membrilor învăţământului superior şi secundar."

D. *N. Fleva*: Consilieri, dar nu primari.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu ştiţi ce plăcere 'mi faceţi, D-le Fleva, decâteori vă văd supărându-vă de un argument care n'are nimic personal; aceasta 'mi demonstrează că am dreptate. „Tu te fâcheş, donc tu as tort".

Legea, D-lor, zice formal că pot fi consilieri comunali: membrii învăţământului secundar şi universitar.

Cine poate fi consilier comunal poate fi şi primar.

Vedeţi D-voastre undevà în lege vreo condiţinne de admisibilitate particulară pentru primar? Pot reciti legea dela un cap până la altul, şi nu veţi vedeà nicăeri o restricţiune adusă principiului: că cine poate fi membru în consiliul comunal, poate fi şi primar, şi vedeţi că legea însăşi s'a însărcinat să dărâme textul legei dela 1883, asupra gradaţiunei.

D. *N. Fleva*: Citiţi dezbaterile legei dela 1886, ca să vedeţi pentru ce s'a pus această deosebire.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Să vedem, D-lor, acum, cari sunt precedentele, căci în această materie sunt şi precedente.

Vi se va dovedi că, şi sub liberali şi sub conservatori, acest precedent a fost stabilit, şi e de ajuns să vă citesc numai cazul D-lui Bucur Spirescu, care a fost membru în delegaţiunea judeţiană, sau comitetul permanent. S'a anunţat în privinţa aceasta o interpelare de către partidul liberal, al cărei autor erà D. Dobrescu interpelare care n'a fost niciodată discutată, şi precedentul a rămas fără nici un fel de protestare.

Iată, D-lor, ce aveam de zis în privinţa alegerei dela Ploeşti.

'Mi daţi voe mie, D-lor, să nu ţin seamă de toate adaosurile cari sau făcut asupra violentărei conştiinţei alegătorilor, pentrucă sunt unele lucruri cari devin clauze de stil. Ai reuşit în alegeri: Dumnezeu ştie prin ce dificultăti ai trecut şi ce cura-

www.dacoromanica.ro

civic ţi-a trebuit ca sa străbaţi printre rândurile sbirilor; n'ai reuşit: Dumnezeu ştie ce curaj civic ţi-a trebuit ca să scapi din mâinile sbirilor!

Ei, D-lor, cu literatura de felul acesta nu ne convertim unii pe alţii, ci ajungem să facem o educaţiune foarte greşită acelora cari ar puteà luà aceste cuvinte ca întemeiate. Şi eu, dacă aşi aveà a face o rugăciune, în această privinţă, ar fi ca şi unii şi alţii să punem cevà streajă la gură, când aruncăm acuzaţiuni de felul acesta, totdeauna exagerate, mai niciodata dovedite, pentrucă ceeace zicem aci are răsunet şi aiurea, şi facem după cum ziceam, ca opiniunea publică să 'şi strâmbe credinţele ei dela judecata dreaptă pe care ar trebui s'o semneze.

Ajung, D-lor, în această ordine de idei la alegerea dela Urlaţi.

D-nii mei, dela început trebue să mă închin înaintea măestriei D-lui Stoicescu, pentrucă a gasit mijlocul, ca interpelaţiunea pe care noi conservatorii am fi avut dreptul s'o facem partidului liberal, să o facă D-lui, liberal, nouă, reprezentanţii partidului conservator. Nu mă voiu servì de exemplul D-sale; nu voiu face comentarii şi afirmaţiuni; mă voiu mărginì de a enumerà fapte şi de a produce în spiritul lor constatări judecătoreşti necontestate, cari au fost făcute la toate treptele judecatoreşti chiemate să examineze această afacere.

Sunt două alegeri la Urlaţi, una dela 5 Septembrie, în care lista D-lui Urlăţeanu triumfase. Imi ziceà D. Stoicescu: Cu mare majoritate a alegătorilor. Eroare 32 voturi. Alegerea a fost contestată la delegaţiunea districtului. Pe ce temeiu? Pe temeiul că un număr însemnat de alegători n'au putut să voteze când au văzut maltratările la cari erau supuşi din partea triumfătorilor zilei, protivnicii lor.

S'au facut anchete în privinţa aceasta şi s'au prezentat 40 —50 alegători protestând şi aducând martori sa probeze că nici nu s'au putut apropià de localul de vot, aşà de bine erà împănat şi luat în stăpânire de cei cari făceau să treacă lista D-lui Urlăţeanu. Suprefectul delegat s'a mărginit numai de a constatà dacă reclamanţii erau sau nu alegători, şi s'a dovedit că toţi, fără excepţie erau alegători. S'a mai făcut a doua c rstatare dacă vreunul votase.

www.dacoromanica.ro

Nu votase, S'a trimis rezultatul delegaţiunei judeţene, care văzând că majoritatea D-lui Urlăţeanu erà de 23 voturi, pe când erau 50 de alegători, cari atestau că nu se putuseră apropià de vot, şi că un numar însemnat de martori certificau faptul acesta, delegaţiunea a casat alegerea.

Dar în ce e guvernul vinovat, şi în ce putem fi noi interpelaţi? D-voastră cari cereţi descentralisare şi autonomie judeţeană, D-voastră vă războiţi în contra ei la primul pas pe care'l face contra placului D-voastre? Delegaţiunea judeţeană nu este guvernul!

Delegaţiunea, casând, trebuià să se facă alegerile noi. S'au fixat alegerile la 4 Decembrie.

Vă expun un foarte mic istoric şi nu voiu citâ nume, căci credeţi-ma căci nu'mi aparţine mie să văd dacă Bocluc sau D. Pătrunjel, sau D. Sdreanţă, sunt de ai D-voastră sau de ai noştri. Chiar dacă nu ar fi de ai noştri, nu aşi fi scârbit de numele lor ultra-democratic, precum se arată scârbit D. Stoicescu. Mă mărginesc la fapte.

In dimineaţa zilei de vot, D. Cănuţă Ionescu adunase în curtea sa o ceată de 50 60 de inşi; să nu zicem că au fost sute, cum în frica momentului au crezut unii, în care erau *Rari nantes in gurite vasto*, trei patru alegători, restul erau nealegători şi chiar argaţi, oameni cu simbrie ai D-lui Cănuţă, cari şedeau acolo pe băutură şi pe mâncare, neavând să răspundă decât la următoarea lozincă: „Să veniţi în ajutor când va fi nevoe".

Imi veţi zice că aceasta e o afirmaţiune. Nu. Dacă lucrul ar fi aşà de palpitant şi de interesant, aşi citi constatările judecătorului de instrucţie pe cari le am aci şi pe cari le pun la dispoziţia D-lui Stoicescu.

Alegerea merge în bună linişte până la 11 ore. Până atunci votează 139 alegători, când la acel moment precis se aude un sgomot, o larmă, ţipete la anti-camera sălei unde se votà, sub preşedinţia judecătorului de ocol. In acel moment, alegătorul Ştefan Spiridon, repezindu-se în sala de alegere, cere protecţiunea judecătorului.

Ştefan Spiridon erà urmărit şi gonit de oameni cari proferau ameninţări de moarte în contra lui şi cari'l loviseră deja cu beţe.

www.dacoromanica.ro

Ştefan Spiridon erà acuzat de năvălitori că ar fi lovit cu cuţitul pe un om cu care s'a certat în învălmaşeala dela uşă. Judecătorul de ocol, ca să calmeze spiritele, pune la opreală pe Spiridon şi'i face percheziţiune; nu găseşte la el nici cuţit nici briceag. Se mai spune că ar fi avut un revolver; nouă percheziţiune la care asemenea nu se găseşte nimic care să semene cu pistol saù revolver.

Dacă lucrurile n'ar fi fost croite pe scandal, ar fi trebuit ca ele să se oprească aci; dar nu; aceia cari urmăreau pe Ştefan Spiridon au sărit peste masa de alegeri şi au voit să'l ia de unde se refugiase, între masă şi sobă; judecatorul atunci a pus braţele în cruce ca să'l scape; a făcut apel la sentimentele bune ale agresorilor; i-a ameninţat cu autoritatea sa; dar degeaba; ei au rupt omul din braţele lui l-au târât afară, iar cei cari au rămas în sală au spart, au sfărâmat în ţăndări masa de alegeri şi tot mobilierul primăriei; au sfâşiat dosarul alegerei; judecătorul de ocol cu urna în braţe şi cu o foiţă pe care am adus'o aci pentru edificarea Camerei, şi care este tot ce rămâne din procesul-verbal al alegerei, călcat în picioare îl puteţi vedeà cu toţii căci acestea sunt documente în materie electorală de doi ani încoace. (Aplauze).

Judecătorul, zic, s'a refugiat pe balconul care da în stradă strigând să i se deà ajutor. Cu ajutorul unei funii şi cu o scară de Pod, judecătorul s'a scoborât în uliţă, unde a scăpat teafăr cu urnă cu tot. Iată moravurile electorale dela 4 Decembrie în Urlaţi.

Acum rămâne de examinat ce prezumţiune sau ce dovezi sunt că agenţii turburarei acesteia nu sunt conservatori, ci liberali? Aşi însumà numărul de trei. Intâi calitatea bătutului al doilea calitatea bătăuşului, şi al treilea rezultatul obţinut.

Calitatea bătutului?

Aduc ordonanţa judecătorului de instrucţiune, care trimite înaintea Curţei cu juraţi pe un număr oarecare pentru bătăi aplicate lui Ştefan Spiridon şi altora pe care însuşi D-voastră v'aţi însărcinat să spuneţi că sunt susţiitori ai nostri. Nu'mi trebue altă dovadă decât aceasta.

Calitatea bătăuşului? Vad, între cei daţi în judecată pe Cănuţă Ionescu, pe Stel'an Neculau si N. Bo giu; nu'i cu iosc

www.dacoromanica.ro

dar uitandu-mă la buletinurile înserate în dosarul pe care'l are în mână D. Stoicescu, pe aceştia îi văd că sunt pe lista candidaţilor liberali.

Unul este agentul provocator care a concentrat o banda în curtea lui, ceilalţi doi sunt dintre căpeteniile cari au năvălit în biuroul electoral, strigând: „daţi, mă, că ne-au mâncat fripţi!" şi când pe toţi trei îi găsesc pe lista liberală, sunt condus firesce la concluziunea că ei sunt liberali.

V'am dovedit că bătutul este conservator că bătăuşul este liberal şi mă întreb, fără a merge mai departe, ce caută interpelarea D-lui Stoicescu? Eu să'l interpelez pe D-sa nu D-sa pe noi. (Aplauze).

Dar să vedeţi acuma rezultatele obţinute; la urna scăpată de judecătorul de pace a fost imediat sigilată şi desfăcuta în urmă de judecatorul de instrucţiune. S'a constatat ca votase 133 persoane, după cum se vede în crâmpeiul de listă scapat de judecător şi pe care 'l-au contrasemnat toţi patru scrutătorii şi secretarii. In urnă s'au găsit 120 buletine, începând cu Popescu, buletine conservatoare; iar 13 buletine începând cu numele Urlaţeanu, adică lista liberală. Apoi ce? Conservatorii s'au năpustit ca să bată pe judecătorul de pace şi să sfărâme mobilierul stăpânirei pentru ca să anuleze o alegere în care ei erau în număr de 120, contra a 13?

Inţelegeţi că sistemul acesta nu se poate susţine. D. Stoicescu erà mai bine avizat dacă îşi mărgineà interpelarea numai la alegerea dela Ploeşti, unde este loc de discuţiune pentru un om de talia D sale, lasând vre-un ucenic politic, setos de a'şi face o reputaţiune, fie cu orice subiect, sarcina ingrată de a spune că bătuţii au fost bătăuşi şi că victimele au fost acei cari băteau.

Aşi puteà terminà aci, D-lor, să mă folosesc de însuşi termenii cu cari D. Stoicescu a început. D-sa ne spuneà că sunt bande electorale. Şi că vom fi îngroziţi singuri de ceeace ne va arătà. Da, D-lor, afirm şi eu cu tristeţe că au fost bandele electorale şi că trebue să ne îngrozim.

Bandele nu au fost ale noastre; groaza n'a plecat din rândurile noastre. Şi unele şi cealaltà sunt absolut la pasivul partidului liberal.

www.dacoromanica.ro

Nu o spun numai ca să aduc o acuzatiune.

Aşi dori ca mai curând sau mai târziu să se redeştepte în sentimentul nostru tuturor o hulă aşà de generală asupra procedeurilor electorale de felul acesta, ca nimeni să nu mai îndrăznească să le comită, dar cu deosebire, ca nimeni să nu 'şi permită într'un Parlament să le relateze pentru ca să le susţina, căci este a le susţine când cine-va în loc de a se pune alături cu cei cari voesc să le reprobeze, le pregăteşte deja un teren de apărare, ocolindu-le şi transformându-le! M'aşi mira dacă la Turaţii din Prahova discursul D-lui Stoicescu nu va fi întrecut pledoarie a acuzaţilor din Urlaţi!

Iată, D-nii mei, ce aveam de zis. Dacă socotiţi D-voastre că în alegerile dela Urlaţi este de mustrat cine-va, vă las D-voastre deplina libertare de conştiinţă să'l indicaţi însuşi D-voastre liberalii, — cei cari v'aţi rezervat libertatea de cuget; din când în când vă las D-voastre sarcina să concludeţi şi să aplicaţi lecţiunea care o merită, acelora cari fac fapte de felul acesta. (Aplauze.)

www.dacoromanica.ro

CĂILE FERATE DE INTERES PRIVAT

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 6 ŞI 7 FEBRUARIE 1895

In şedinţa Camerei Deputaţilor dela 31 Ianuarie 1895, se ia in dezbatere proiectul de lege privitor la construirea şi exploatarea cailor ferate prin iniţiativă privată. La discuţia pe articole, care a inceput in şedinţa dela 6 Februarie 1895, d. Al. Marghiloman a intervenit în mai multe rânduri şi anume.

La art. 3[*]

Domnilor Deputaţi,

Proiectul care se discută e o lege tip, o lege care pune numai lineamentele generale, după care o iniţiativă particulară, fie a comunelor, fie a judeţelor, fie a unui om, se poate exercită pentru a creiă căi de interes local. Diferitele puncte din lege au să fie neapărat complectate şi dezvoltate printr'un regulament de administraţiune publică.

Sub rezerva acestei observaţiuni veţi vedeà că nu este nimic din cele ce vi s'a propus de D. Fleva şi de D. Delavrancea care să nu fie cuprins în această lege. Când în art. 3, proiectul propune că nici o concesiune să nu se facă decât dacă va fi fost precedată de o anchetă *commodo et de incommodo*, e cert că

*) *Art. 3.* Pentru fiecare cerere ministerul de lucrări publice va proceda, şi localităţile interesate, la o ancheta de commodo şi incommodo.

Dupa trecerea a două luni dela primirea cererei şi după ce va fi rezolvat toate reclamaţiunile ivite, ministerul, de va fi loc, va interveni la Consiliul de miniştri pentru autorizaţia ceruţă, declarandu-se lucrarea de utilitate publica.

Declaraţiunea publica se face prin decret regal.

www.dacoromanica.ro

diferitele puncte, asupra cărora se va face ancheta, nu pot fi precizate decât prin regulament. Ele vor diferi după cum sunt în joc interese ale județului, sau interese ale comunelor, sau interese ale particularilor.

Ce este o anchetă de commodo et incommodo? Termenul acesta nu este nici nou în limba juridică, nici neîntrebuințat. Este o anchetă care se face la fața locului, în anume condițiuni, în termene fixate. Toate persoanele care au un interes își spun părerea lor, își arată obiecțiunile pe cari le-au de ridicat, sau își manifestă aprobațiunea lor.

Să luăm exemplul unui drum de fier care trebue să unească moșia d-lui X cu o cale ferată și care nu ar avea decât să treacă decât prin o singură comună, au să se pronunțe acești doi interesați, comuna și proprietarul.

Dar linia trece prin mai multe comune; va fi neapărat necesar să se consulte particularul interesat, toți vecinii, toate comunele pe unde trece linia și, în fine, județul.

Prin urmare, ancheta de commodo et incommodo implică necesarmente ideia că dacă se vor găsi atinse interesele comunelor și ale județelui, comunele și județul vor fi consultate.

Dar acestea sunt puncte de regulament, și așà a fost intențiunea propunătorului legei, a legiuitorului.

Dar v'ați întrebat, de sigur, pentru ce atâta foc din partea D-lui Fleva, și cu ocaziunea discuțiunei generale, și la art. 1 și la art. 2 și la art. 3, și poate mai de-vale, cu ocaziunea discuțiunei altor articole? Pentru ce D-sa revine mereu la pretinsa violare a legei județiene și comunale?

Iată pentru ce: dacă ajungem la un punct comun, necesitatea de a se consultă comuna și județul de aci în colo ne despărțim cu totul. In intențiunea D-lui Fleva este că, dacă comuna și județul s'au rostit în mod defavorabil construirei liniei, aceasta închide orice recurs ulterior, pe când în intențiunea noastră nu este așà, ci după ce se vor fi consultat comuna și județul și acestea numai ca oricare alt interesat particular, ultimul cuvânt aparține guvernului.

Guvernul prețuește dacă obiecțiunile făcute sunt motivate sau nu...

D. N. Fleva: Consider județul ca un parlament l ca

www.dacoromanica.ro

D. Al. Ma ghiloman, ministru al justiției: Cu sistemul acesta, al parlamentelor locale, au ajuns comunele și județele în Franța în starea de astăzi. Aceasta nu este teoria noastră și nici a legilor județiene și comunale, în care autonomia județiană și comunală absolută nu există în sensul cum o arătați D-voastră.

Ca să vedeți unde am ajunge cu teoria D-voastră, să luăm exemplul unui drum de fier, pentru care s'au făcut atâtea cereri în Parlament, și de care sunt legate atâtea interese; să luăm exemplul liniei Buzău-Pătârlagele. Să presupunem că ar fi să se construiască această linie și că s'ar obține asentimentul tuturor comunelor interesate, afară de comuna Verneşti sau Gura-Niscovului, care se găsesc aproape de capul terminus al liniei, și care comună, pentrucă s'ar găsi jignită în interesele ei, pentrucă ar pierde o cărăușie sigură, ar refuza.

Socotiți că se poate opri în loc activitatea și inițiativa particulară și interesul județian și voința guvernului, numai pentru că comuna X refuză să lase să treacă pe teritoriul ei linia ferată? Aceasta n'aș admite'o niciodată, și aș fi cel dintâiu să zic: D-nii mei, respingeți proectul de lege și lăsați altor Camere mai bine inspirate să reînceapă această lucrare, decât să facem noi o lege imposibilă de aplicat. Prin urmare, este bine înțeles și în spiritul nostru, și sper ca și în spiritul Camerei, că nu se face nici o linie, interesând comunele și județele, fără să se consulte consiliul comunal, sau județian; dar tot așà de bine înțeles este că atât consiliul comunal, cât și cel județian nu vor avea decât să dea un aviz asupra căruia hotărârea definitivă are să fie dată de guvern.

Bine înțeles, însă, D-nii mei, că nu este vorba de subvenţiune sau de o creaţiune de linii ferate din inițiativa și cu spezele județului sau comunei; atunci autonomia lor este absolută; nimeni nu le poate impune sarcini, nimeni nu le poate înscrie cheltueli altele decât cele prevăzute în budgetul lor. Al doilea punct este acela asupra căruia stărue D. Delavrancea. Și acela este coprins în ancheta de commodo et incommodo! (D. Delavrancea întrerupe).

Să'mi dați voe, D-le Delavrancea, să vă spun că în materia aceasta pot da Camerei informațiuni cevà mai autorizate decât D-voastră, fiindcă am fost la ministerul lucrărilor publice, și cu-

www.dacoromanica.ro

nosc jurisprudența acelui departament. D. Delavrancea vreà să se înscrie în lege, că nici o autorizație de drum de fier de interes local să nu se deà, fără ca comitetul de apărare să fie consultat.

Apoi, D-le Delavrancea, aceasta se face astăzi, și nu se face numai pentru drumuri de fer, cum credeți D-voastre, se face și pentru simple șosele; o șosea este tot atât de importantă pentru apărarea națională ca și o cale ferată, și de multe ori este și mai importantă. Puteți fi siguri că există un fel de cartel între ministerul lucrărilor publice și comitetul de aparare națională, în virtutea căruia nu se proiecteaza și nu se execută nici un fel de cale, fără să se ià avizul consiliului de apărare națională.

Știți bine, D nii mei, ca toate organele într'un Stat trebue să colaboreze la ținta comună, și când legea fixează că *guvernul* va autorizà sau va refuzà construcțiunea uneï linii, aceasta va-sa-zică că *totalitatea organilor*, cari constitue un guvern, nu un minister, adică un departament, ci toate departamentele, au să se rostească asupra ei. (Intreruperi).

Se vede că nu mă exprim destul de clar, deoarece D. Delavrancea zice că nu ne înțelegem; știu că D-sa este așà de pasionat de ideea că acestă lege este anticonstituțională, marele cal de bataie îu contra tuturor legilor cari se pun de câți-va ani încoace, că orice s'ar zice este izbit mai d'inainte de nulitate,

Revin la chestiune.

Socotesc că nu este loc a se admite un amendament privitor, fie la o trimitere din nou la legea comunală sau la cea județiană, fie la consultațiunea comitetului apărărei naționale.

Rămâne punctul din urmă care m'a mirat mai mult. D. Delavrancea este pasionat, dar este om logic. Până acum am constatat la D-sa, de multe ori, apreciațiuni excesive, și de multe ori consecinți enorme pe cari le trage dintr'un punct de plecare eronat; cel puțin l-am găsit totdeauna logic; dar acum îl gasesc într'o contradicțiune absolută. Proiectul a propus și Camera a votat ca concesiunile acestea să se dea de guvern...

D. *B. Ștefănescu-Delavrancea*: Mă ertați; amendamentul meu prevede altfel.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: S'a admis că concesiunile acestea se fac numai de guvern și pentru declarați-

www.dacoromanica.ro

unea de utilitate publică; D. Delavrancea voeşte intervenţiunea Camerei! Unde este logica? Dar D-sa, zice: am avut alt punct de plecare. Dacă ai avut alt punct de plecare atunci D-ta faci acea gimnastică care se chiamă a se războ cu morile de vânt. Camera a votat principiul din art. 1, şi D-voastre voiţi ca, la fiecare articol următor, Camera să dea un răzvot!...

D. *B. Ştefănescu-Delavrancea:* Da, însă sub condiţiunile din prezenta lege; şi eu modific aceste condiţiuni. Unde este lipsa de logică?

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Sunt la noi în ţară mulţi proprietari, având domenii întinse. Presupuneţi că unul din aceştia voeşte să se lege cu o staţie a Statului şi că mai totalitatea liniei trece numai pe domeniul lui; pentru rest el s'a înţeles cu cei interesaţi; nu'i mai lipseşte decât decretul de autorizaţiune pentru a începe construcţia.

Ce voeşte, însă, D. Delavrancea? Şi pentru o asemenea lucrare să vină guvernul la Cameră pentru declaraţia de utilitate publică?

Atunci de ce să mai facem încă o lege?

Cel puţin, în lipsa de asemenea lege, repauzatul Plagino a putut să'şi facă un drum de fer de interes particular! Cu legea aceasta, însă, pe care o facem, în scopul de a incurajà iniţiativa particulară, dacă ar fi să o modificăm în sensul cererei D-lui Delavrancea, orice construcţiuni de asemenea linii ar fi imposibilă!

Socotiţi D-voastre că Corpurile legiuitoare, cu preocupaţiunile politice şi financiare ce zilnic au, vor găsi timp ca să declare utilitate publică pentru D-nii X sau Y, singuri interesaţi în chestiune?

Cu sistemul acesta intraţi în domeniul fanteziei sau cel puţin într'o călcare a legei de expropriaţiune pe care D. Fleva nu ne o va ertà niciodată.

D-sa a spus că *se calcă* cinci, şease legi, fără să ţină seacă o lege *abrogă* dar nu *calcă* altă lege anterioară. Cu terminologia asta, noi le calcăm parţial, dupe părerea D-sale; dar D-voastre voiţi să călcăm în totul una din aceste legi martire, legea de expropriere. Ce zice această lege? Pentru lucrări car interesează Statul, declaraţiunea de utilitate se cere dela Cameră;

www.dacoromanica.ro

pentru acelea ce interesează comuna, dela comună; pentru cele ce interesează judeţul, dela judeţ; şi când sunt în neînţelegere mai multe judeţe, intervine guvernul. Dar D-voastre voiţi ca şi pentru interesele particulare şi pentru cele comunale şi judeţiane să intervină puterea legiuitoare!

Spuneţi mai bine francamente că nu voiţi această lege şi propuneţi câte o chestiune prealabilă la fiecare articol; dar nu ne hărţuiţi ast-fel cu propoziţiuni cari n'au raţiune de a fi!

Înţeleg combaterile de legi, când ele trebue să ajungă la ameliorăţiunea lor, sau la doborârea lor. Însă atacul continuu la fiecare întorsătură a frazei, cu spiritul de a face legea inaplicabilă, aceasta este o tactică pe care o suportăm, însă pe care nu ne vom opri de a o critică cu vioiciune, căci nu este o operă de adversari, ci operă de duşmani. (Aplauze).

La art. 4 *, unde e vorba de precizarea liniilor de interes privat; d. Al. Marghiloman, dă următoarele lămuriri:

Domnilor Deputaţi,

Datoresc câteva explicaţiuni pentru ca să dispară orice fel de nedumeriri. Este clar că nimeni nu poate să dea o definiţiune a liniilor de interes local, în care să se coprindă toate hipotezele.

Singurul mod e de a păşi pe cale de excluziune cum face art. 4: „Nu sunt linii de interes local, prin urmare, guvernul nu poate concedă următoarele linii..." Din această limitaţiune iese definiţiunea clară, aceea ce este o linie de interes local.

Cari sunt aceste categorii excluse?

Intâi, prelungirea liniilor principale ale Statului în direcţia lor principală. Care e linia principală a Statului? E marea arteră de comunicaţiune care întruneşte limitele extreme ale ţărei, care pleacă, de exemplu, dela Vârciorova şi merge la limitele Moldovei, la Burdujeni sau la Ungheni; plus legătura acestei artere cu toate capitalele de judeţe. Prin urmare, decâteori va fi vorba

* *Art. 4.*—Dacă linia pentru care se cere autorizaţiunea ar fi o linie de joncţiune cu căile ferate străine, sau daca ar vătămă interesele generale a e statului, ea va fi refuzată.

www.dacoromanica.ro

de prelungirea acestei linii, nu se va puteà face de un concesionar particular.

Dar, sunt alte puncte ale liniilor Statului cari pot să se prelungească de particulari. De exemplu: linia Pucioasa. Cine împedică pe un particular să prelungească această linie? Linia Buda-Slănic, ce ar împiedica-o să meargă mai departe? Ce ar împedică ca Văleni-de-Munte să fie unit cu un punct oare-care? Aceasta va să zică alin. 1 din amendament.

Al doilea, legatura liniilor ferate cu Dunărea şi cu Graniţa. Înţelegeţi imediat că e vorba de apărarea ţărei, care nu permite ca asemenea linii să fie în mâna particularilor.

Al treilea: linii de un interes general, sau cari ar face concurenţă liniilor Statului. Apoi nici aceasta nu se poate preciză prin o definiţiune mai strânsă. Presupuneţi că un concesionar particular ar cere să meargă cu o cale ferată dela Galaţi spre Reni; oricât de neînsemnată ar fi dânsa, nu este nimeni care să nu înteleagă că dânsa priveşte interesele generale ale Statului şi fortificaţiunile noastre de pe Siret; nu se poate admite ca o asemenea linie să fie în mâna unor concesionari. O linie care să facă concurenţă liniilor Statului, şi aceasta e lezne de înţeles. Presupuneţi orice linie care ar scădeà traficul Statului, de exemplu o linie care ar scurtà distanţa din Slatina la Bucureşti, lăsând Piteştii la o parte, de sigur că nu se poate da unui particular sau unei societăţi.

Dar D. Delavrancea ne propune un adaos: să prohibim orice linie care ar uni două puncte din reţeaua Statului. Aceasta se găseşte în legea ungară, de unde a luat-o D. Delavrancea; prin urmare, are temei şi se poate discutà. Ne-am gândit şi noi la această restricţiune şi iată de ce am eliminat-o. Sunt staţii de drum de fer cari au ajuns în vecinătate cu alte linii şi cu cari nu sunt reunite. Exemplu, Botoşani. Botoşanii sunt cap de linie, trenul se înfundă acolo; dela Botoşani, însă, la linia cea nouă a Jijiei, nu mai sunt decât câteva kilometre. Ce ar împedică ca Botoşanii să fie reunit cu un punct precis după linia Jijiei? După definiţiunea D-voastră, lucrul acesta nu s'ar mai puteà face şi ar trebui astfel, înainte de a legiferà, să examinăm în parte fiecare punct al liniilor noastre, ceeace este imposibil.

Cu acest sistem nu am face decât să jignim foarte mult dezvoltarea economică a acestei ţări.

www.dacoromanica.ro

Vă rog să credeți cu toții că s'a pus multă trudă, ca să putem dă ș siguranță intereselor obștești și de altă parte să facem ca art. 4 să conțină germenele unei reale dezvoltări econ mice

Așà dar, D-lor, vă rog să primiți art. 4, așà cum este redactat.

Articolul se adoptă.

La art. 6 *) răspunzând d-lui B. St. Delavrancea, care reprosase proiectului în discuțiune, un caracter de *xenofilie*:

Domnilor Deputați,

Este un teren de discuțiune pe care nu'l pot primi. Nu se prezintă un singur proiect de lege pe care, de câtva timp încoace, opoziția să nu'l examineze cu patima nouă a *streinophobiei.*

Orice discuțiune serioasă devine imposibilă în asemenea condițiuni.

Aci în Cameră luptăm ca să dăm avânt inițiativei private, ca să permitem unui proprietar construcțiunea unui drum de fer, care să permită transportarea sau exploatarea bogățiilor forestiere ori minerale cari le-ar aveà pe proprietatea sa, ca să permitem unui sindicat de proprietari să facă un drum de fer comun pentru înleznirea exploatărei produselor pe moșiile lor ca să permitem unor comune ori unor județe să facă o linie locală care le-ar înflori comuna sau județul, și D-voastre răspundeți mereu că această lege este o turtă care se oferă străinilor spre a veni în țară să se înbogățească.

Ei bine, D-lor, acest sistem de a discutà vă mărturisesc că nu'l înțeleg.

Am exclus din lege orice linii importante, o ice linii strategice, orice linii cari ar face concurența liniilor Statului, adică toate liniile cari ar puteà rentà mai mult! Nu se păstreaza decât liniile acele cari sunt numai de un interes absolut local și care nu se fac decât când există stimulentul particular din localitate și D-voastră vedeți în aceasta încă o Palestină care se desc ide pentru înavuțirea tuturor Evreilor și capitaliștilor set și de gra e dividende?

---

* *Art. 6.* Administrațiile acestor linii au dreptul de a-și fi a sin u ta rifele pentru calatori și marfuri precum și rice disp ziținni rel tive l ex lo re.

Tarifele v r fi izate de minist rul lucrar l r pub ce i p icate cu t e luni înainte de p nerea l r n aplicare

www.dacoromanica.ro

Cred, însă, că nimeni nu vă va urmă, şi de aceea voiu examină chestiunea tarifului pur şi simplu în mod obiectiv, faţă numai cu legea, fără să mă preocup dacă întocmirea tarifului este lăsată unei companii străine, sau unei companii pământene sau unui judeţ, sau unui particular! Voiu examină, deci, chestiunea tarifului în raport cu sacrificiul care se impune constructorului unei linii de drum de fer.

D-lor, Statul nu dă nimica concesionarului pentru construirea liniilor de felul acesta, decât liberul uzagiŭ al terenului comunelor şi judeţelor, plus întrebuinţarea zonelor şoselelor acolo unde există şi sunt libere, alt nimica; căci restul de concesiuni, adică transportul de regie, scutirea de vamă, etc., acestea se acordă absolut tuturor instalaţiunilor industriale din ţară. Prin urmare nu acordă decât mici lucruri, rămând ca compania să plătească exproprierile, să plătească toate instalaţiunile, tot materialul rulant, să aibă fond de rulement, să plătească personal, etc., şi să aştepte ce? Să aştepte, după D. Poenaru-Bordea, ca un ministru autoritar să zică: nu vei exploată linia D-tale decât cu preţul cu care exploatează Statul...

D. *B. Ştefănescu-Delavrancea*: Nu zic aceasta.

D. *I. Poenaru-Bordea*: Ne mulţumim numai cu *aprobarea.*

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Şi dacă mie, Stat, îmi convine să reduc de exemplu transportul petrişului pentru ca să favorizez judeţele sau comunele şi să nu iau altă taxă decât numai cheltuelile de regie? Sau dacă 'mi convine să dau un avânt unei ramure de producţiune şi să scad taxele pentru dânsa taxele şi sub-cheltuelile de regie, atunci să te tratez tot aşă şi pe D-ta care nu eşti nici părtaş, nici interesat la dezvoltarea economică a ţărei mele? Nu, D-lor, nu se poate să acordaţi aşă de puţin pentru înfiinţarea acestor linii de interes local şi trebue să lăsaţi liber jocul tarifelor.

D. Porumbaru crede că'ţi închide gura când îţi reaminteşte că jurisprudenţa în Franţa este de a se omologă de guvern, tarifele. D-sa uită că pe tot continèntul nu se fac linii de felul acesta, decât cu subvenţiunea Statului şi este evident că acolo unde Statul dă subvenţiune şi unde de multe ori el obligă şi pe judeţe şi pe comune să deà subvenţiuni, este evident ca acolo Statul trebue să'şi rezerve ultimul său cuvânt asupra tarifel r.

www.dacoromanica.ro

Dar la noi, unde Statul nu contribue cu nimic, comunele şi judeţele asemenea cu nimic, de unde ar naşte dreptul exorbitant de a impune tarifele? Orice constructor îşi va zice: „eu am pus capitalul de care trebue să mă despăgubesc în timp de 30 de ani, — căci după 30 de ani Statul are dreptul să'mi ia linia; eu cheltuesc zilnic ca să exploatez linia; iar Statul îşi rezervă dreptul să mă ruineze, fără fraze, silindu-mă să scad tarifele mele, oricât i-ar plăceà lui, fără să scadă pe ale lui". Şi consecinţa va fi că nimeni nu se va riscà într'o aventură unde este tot de perdut şi nimic de câştigat.

D-lor, este imposibil ca să voeşti să ai drumuri de fer de interes local şi din iniţiativă particulară şi în acelaşi timp să laşi fixarea tarifelor, singurul mijloc de despăgubire al concesionarilor, la discreţiunea unui ministru autoritar.

Atunci ar rămâneà numai două lucruri: ori libertatea absolută a tarifelor, ori un tarif fixat prin anticipaţiune în momentul concesiunii, dar şi una şi alta din aceste două căi sunt exact acelaş lucru, căci se rezumă tot la libertatea absolută a tarifelor.

Dar mai întâi această libertate de tarife poate să fie dăunătoare pentru cinevà? D. Delavrancea făceà adineaori o demonstraţiune care este reducţiunea la absurd a lucrului. Să iau şi astăzi exemplul meu de eri. Mă duc dela Buzău la Pătârlagi pe şoseaua judeţeană; mâine proprietarii vecini de pe vale s'au asociat şi au făcut un drum de fer. Mie nu 'mi-au luat o petricică din şosea şi nici o scândură dela un pod. 'Mi-a schimbat întru cevà situaţiunea mea? Absolut cu nimic; şi dacă eu voesc să mă plimb tot după modul tradiţional: vara cu carul, iarna cu sania, Statul este dator să întreţină şoseaua.

Dar prin această linie mi s'a deschis o cale ca să mă duc şi mai repede şi mai comod, şi voesc să profit de dânsa. N'am decât să plătesc dreptul ce şi-a rezervat cel care a făcut această a doua cale.

Supără aceasta, încă odată pe cineva?

Absolut nu, şi nu erà nevoe de a stabili, *exempli gratia*, comparaţia între car şi drum de fer, între broasca ţestoasă şi epure, ca să ajungem la această concurenţă ridicolă, căci concurenţă nu este.

Las pe oricine să examineze dacă această cale nouă de viabilitate jigneşte întrucevà interesele acelora cari astăzi nu au această cale.

www.dacoromanica.ro

Dar D. Delavrancea merge mai departe, zicând: dar acolo unde nu este o cale şi s'a făcut un drum de fer, nu vedeţi că acolo nu mai există concurenţa dintre broasca ţestoasă şi iepure şi a rămas numai iepurele? Şi aci D. Delavrancea nu are dreptate, şi-i voiu răspunde îndată. Nici acì nu ai a te plânge, fiindcă profiţi de avantagiile create de un particular, avantagii ce nu avèai, şi trebue să le plăteşti; dacă nu vrei să profiţi de acest avantagiu nu ai decât să nu uzezi de el.

Este, deci, şi just şi în firea lucrului să se acorde libertatea tarifelor, dar până unde să meargă această libertate, până a absurd? Da!

Care este frâul tarifelor? Este însuşi interesul aceluia ce a făcut un drum de fer ca să renteze. Dacă tariful va fi foarte ridicat nimeni nu va uzà de acea linie, sau se va înfiinţà o altă linie pe alături care o va ruinà prin concurenţă...

D. *B. Ştefănescu-Delavrancea*: Nu se poate.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Nu este absolut monopol, D-le Delavrancea.

Lăsaţi ca interesul bănesc al constructorului, cea mai sigură măsură, să dicteze limitele între cari vor oscilà tarifele.

Aceasta ca teorie. In fapt, însă, lucrurile se vor petrece cam aşà: în momentul când se va face cererea de autorizare, ministerul, examinând condiţiunile concesiunii, va cere fixarea preţului maximal cu care se va taxà călătorul şi marfa; dacă 'l va găsì în proporţiune cu capitalul angajat şi cu riscul operaţiunii, va da autorizaţiunea sa pentru construcţiune; dacă 'l va găsi mai presus de orice remuneraţiune legitimă, va refuzà concesiunea.

Astfel ajungem tot la libertatea tarifului: ori îi convine tariful şi concesionarul stărue în cererea lui, ori nu 'i convine şi concesionarul se retrage.

Acesta este un raţionament, 'mi se va zice: dar o Cameră legiuitoare nu se poate plăti numai cu raţionament; ci cu cevà practic.

Mai există undevà aşà cevà? Da, mai este într'o ţară care eminamente ţine sus dreptul şi prestigiul Statului; este Austria. Legea din 2 Ianuarie 1895 pentru linii de interes local glăsueşte formal în art. 19, că se acordă plenitudine absoluta pentru fixarea tarifului, sub singură condiţiune ca tariful să fie egal pentru toţi.

www.dacoromanica.ro

Aceasta este implicit coprins şi în legea noastră ; adică că D-nii concesionari, cărora le am vizat tarifele, nu vor avea dreptul să transporte pe D. Porumbaru pe preţ de 10 lei şi pe mine de 15 lei...

D. *Em. M. Porumbaru* : Societăţile acestea de drum de fer sunt mai puternice decât Statul.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei* : D-le Porumbaru, te înşeli, căci legea austriacă din 2 Ianuarie 1895 este făcută pentru drumurile de fer secundare şi terţiare, nu este de loc făcută pentru companiile cele mari.

D. Delavrancea întrerupe).

Ce vreţi ? D. Delavrancea are nişte ochelari : pe un geam de ochiu stă scris : *trădare de patrie ;* pe celalt geam : *ovreime,* şi ori la ce se uită, nu poate vedeà decât ceeace este scris pe ochelari. (Aplauze).

V'am spus că în legea dela 2 Ianuarie 1895 este o lege cu totul nouă, o lege unde se vorbeşte de concesiunile date comunelor, corporaţiunilor şi particularilor.

Aşà fiind lucrurile, D-lor, să eliminăm din discuţiune disertaţiunile făcute interesante, recunosc, dar cari nu se raportă la legea în discuţiune. In legea aceasta nu e vorba de drumurile de penetraţiune, de tranzit sau de joncţiune. De ce să ne mai batem atunci capul cu tarifele de penetraţiune şi cu tarifele diferenţiale sau de tranzit ? Crede oare D. Delavrancea că pentru o linie de 10 kilometri se va găsi o companie care sa facă tarifele diferenţiale ?

Deci, eliminând din discuţiune tot ce s'a zis în această privinţă, eliminând şi apropiarea acestor tarife cu ale Statului, nu rămâne în discuţiune decât cei doi termeni ai propoziţiunii . ori vroeşti drum de fer fără sacrificii, fără subvenţiune, şi atunci trebue să dai libertate tarifelor, sau dacă nu voeşti aceasta trebue să acorzi subvenţiuni ; şi cum noi nu ne gândim să angajăm viitorul Statului pe terenul subvenţiunilor, nu rămâne decât libertatea tarifelor, care, încăodată, se reduce la dezbaterea principală a tarifelor în momentul cand concesiunea s'a aşternut pe hârtie. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

MODIFICĂRI LA LEGEA JUDECĂTORIILOR DE PACE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 14 FEBRUARIE 1895

In şedinţa dela 14 Februarie 1895, Camera Deputaţilor iă în dezbatere proiectul de lege prin care se modifică art. 22 şi 50 *) din legea judecătoriilor de pace. Răspunzând unor obiecţiuni făcute de către d. C. I. Stoicescu, D. Al. Marghiloman, rosteşte următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Îi place D-lui Stoicescu să acumuleze calificativele, pentru ca să dovedească deoparte că legea a fost rău elaborată, de alta că ministrul justiţiei pune multă incurie în aplicarea legilor lui. Să 'mi permiteţi să arăt realitatea lucrurilor. Că legea o fi bună sau rea, între D-sa care afirmă că e detestabilă şi eu care afirm că e bună, altul se va rosti, şi e numerosul public care până acum a arătat că apreciază înlesnirile mari cari s'au adus justiţiabililor.

Noua redacţiune a acestor articole:

*) *Art. 22.*—Judecătoriile de pace sunt tribunale corecţionale şi judecă în prima instanţă:

1 Faptele prevăzute şi pedepsite de art. 238, 249 299, a.in. I, 352, 353 şi 356 din codul penal;

2. Furturile simple, *precum şi tentativele de asemenea furturi*, prevăzute şi pedepsite de art. 308 din codul pena, când valoarea obiectului furat nu trece peste suma de 100 lei;

3. Furturile de pasări domestice, *precum şi tentativele de asemenea furturi*, comise în curţi, în câmp, în coteţe sau aiurea, fie noaptea, fie ziua, fie cu întrebuinţarea mijloacelor agravante prevăzute de art. 310 din codul penal, când asemenea valoare nu trece peste 100 lei,

4 Furturile *precum şi tentativele de furturi*, prevăzute şi pedepsite de art. 809, § 2, când valoarea nu trece peste 100 lei.

In câte trele aceste cazuri din urmă, partea civilă sau reclamantul este ţinut a arătu însuşi în reclamaţiunea sa, valoarea pagubei cauzate;

www.dacoromanica.ro

Indată ce s'a pus legea în aplicaţie, în Mai, am prescris şi în vară şi în toamnă, o inspecţie generală din partea preşedinţilor, cu obligaţiunea de a raportă nu numai asupra organizării dar şi asupra viciilor dovedite de practică. Şi atât din rapoartele Preşedinţilor cât şi a multor judecători de pace cari s'au pus direct în corespondenţă cu ministrul, s'au cules trei critici, trei mari şi tari: Una la art. 22, alta la art. 50 şi a treia la art. 12 despre care a vorbit D. Stoicescu.

Examinând şi cumpănind cum trebue să cumpănească un interpret al legei, am găsit că două erau de natură a fi luminate printr'un text explicat; cea de a treia erà o pură herezie de drept, ca să nu zic o vorbă mai grea, din partea acelor judecători de pace cari interpretau pe dos art. 12: pe aceasta am tranşat'o pe cale de circulare.

D. Stoicescu a vorbit de o controversă nouă, ivită asupra art. 24. Nimeni până acum nu 'mi a adus'o la cunoştinţă. Dar care codificare făcută este desăvârşită? Codul Napoleon este făcut de un secol; a colaborat la dânsul tot ce a fost mai ilustru ca jurisconsulţi; s'au scris munţi de comentarii şi încă sunt controverse cari până astăzi nu s'au tranşat, şi cari, dacă nu ar existà mulţi advocaţi, ar aveà mai puţin fir de vorbă.

Aceasta nu însemnează că codul Napoleon este o operă detestabilă, în contra căruia trebue să punĕ chestiunea prealabilă, până ce o chibzuire mai matură va veni de unde-va.

Bine că nu s'a cerut şi o anchetă parlamentară, ca să se vadă dacă crâmpeiul de lege ce propun este de natură a fi studiată la faţa locului de o delegaţiune a Parlamentului. (Râsete).

Incă odată rog pe D. Stoicescu a vedeà că nu avem să ne

---

5. *Tăinuirea obiectelor sau banilor provenind din delictele de mai sus*:
6. Delictele silvice, când delictul nu atrage după sine o amenda mai mare de 300 lei.

Art 50.—Cărţile de judecată, fie civile, fie penale, fie comerciale, pronunţate de judecătorii de pace în ultima instanţă, vor putea fi atacate cu recurs înaintea tribunalului, pentru exces de putere, incompetinţă sau violare de lege.

Recursul se declară de părţi la judecătoria de pace; de procuror, fie la judecătorie, fie la tribunal.

Termenul de recurs va fi de o lună în materie civilă sau comercială, şi de 10 zile în materie penală, după distincţiunile art. 25 şi 43 din acest lege.

Recursul se va judecà de tribunal cu 3 judecători.

Daca tribunalul găseşte recursul fondat, casând cartea de jud cata trimite afacerea în cercetarea altei judecătorii, ci, evocand fondul o judecă în prima sau ultima instanţă după regulele de competinţă pentru tribunale.

www.dacoromanica.ro

preocupăm decât de două mici texte, cari în practică au dat loc la neajunsuri.

Art. 22 a dat în competința judecătorilor de pace furturile, prin această simplă enunciare; *furtul prevăzut la art. 308 sau 310* din codul penal. Textul nu a făcut aluziune şi la *tentativa de furt*, care părea implicit coprinsă. S'a emis de unii judecătorĭ de pace, cari interpretau legea în mod restrictiv, părerea: nu că *tentativa* nu este pedepsită, căci ar fi fost o abrogare formală a art. 308 şi 310, dar că ea rămâneà de competința tribunalului, pe când *furtul comis* erà de competința lor.

Cum, în o asemenea materie nu încape nici o nedomirire; cum de alta parte este în codul nostru penal un articol care spune că tentativa de delict se pedepseşte numai când legea o spune; ca să nu las lumea în nedomirire, am venit cu un mic articol explicativ.

Este bine sau nu ce am făcut?

Cred că da, pentrucă în materie penală nu trebue să încapă confuziune, şi textul trebue să fie aşà de limpede redactat, încât cel mai agramat să'l poată înțelege.

Erà o complinire de făcut; vă propun să o faceți.

Dar mă întreabă D. Stoicescu: pentru ce nu am făcut'o dela propunerea legei? Răspund: nimeni nu s'a gândit la această ciudată interpretațiune când în acest punct s'a copiat legea veche...

D. *C. I. Stoicescu:* Nu mai este reforma D-voastră dacă; ați copiat.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției:* Nu fiți nedrept. Legea cea veche se aplicà dela 1879, prin urmare, de mai mult de 15 ani, şi nu se ivise controversa. Chestiunea s'a pus acum. Este de datoria mea s'o tranşez.

Sunt în drept şi alte controverse noui: justificarea opoziținei, diferitele modalități sub cari se poate face o contestațiune, etc. etc. Dacă decâteori se iveau acestea, venià cineva să le îndrepteze, justițiabilii şi-ar fi găsit socoteala!

Al doilea punct care pare asemenea că merită o nouă cercetare din partea D-voastră, erà indicațiunea locului unde trebue să se facă recursul. Legea nouă, ca şi cea veche, nu indică unde să se facă recursul, şi de acì numeroase şi infinite certuri ju-

www.dacoromanica.ro

decătoreşti. Cum legea nouă a admis un sistem foarte radical, care suprimă orice fei de surprindere pentru justiţiabili, acela ca apelul să se facă numaĭ la instanţa care a pronunţat hotărârea, apelată; punem tot aceeaşi dispoziţiune şi în privinţa recursului şi zicem: că recursul să se facă la instanţa care a pronunţat hotărârea supusă recursului. Astfel nu vom mai vedeà apeluri şi recursuri perdute, pentrucă au fost adresate la locuri incompetinte.

Iată vă fac pe plac, D-le Stoicescu. Imi cereţi un *mea culpa*, îl fac. Să nu credeţi că pun amorul propriu să nu îndreptez o lege pe care am elaborat'o, când s'a făcut o scăpare din vedere, numai ca să mă pot făli că legea este perfectă. Sunt mult mai voios când pot curmà procese şi dificultăţi, chiar recunoscând că există inperfecţiuni în opera mea. Cum singur D-voastră aţi zis în privinţa fondului, cred că votarea lui nu va întâmpinà greutăţi.

A treia chestiune, în privinţa art. 12, n'am voit să o transez pe cale legislativă, ci am făcut'o pe cale de circulare.

In legea judecătoriilor de ocoale s'a dat pentru prima oară în legislatura română definiţiunea acţiunei posesorii, definiţie luată în mare parte din legea belgiană. Acţiunea posesorie nu se exercità decât sub o împătrită condiţiune, din care cea dintâiu este ca să se găsească în joc imobile sau drepturi imobiliare *susceptibile de prescripţiune*. Unii din judecători şi-au zis că prescripţia şi alienabilitatea imobilelor rurale ţărăneşti fiind suspendate prin Constituţiune în timp de câţiva ani, aceste imobile nu intră în categoria acţiunei posesorii şi ei îşi declină competinţa de a judecà. D. Stoicescu a recunoscut singur ca este o interpretare neadmisibilă, şi astfel fiind, cum n'a eşit decât din capul unor tineri, cari sunt prea deprinşi să nu vadă decât de litera textului, cred că o circulară a curmat controversa asupra acestui punct. De atunci, D-lor, nu mi s'a mai semnalat nimic în astă privinţă.

Rog, dar, pe Cameră să binevoiască să admită cele două mici modificări la art. 22 şi 50, şi dacă actualul ministru al justiţiei, sau viitorul ministru al justiţiei, vor mai găsì lacune, cea întâi datorie a lor va fi să vină înaintea Parlamentului să le în-

www.dacoromanica.ro

deplinească. Este mai bine să recunoască că a făcut o operă umană, adică inperfectă, decât să stăruiască în amorul propriu de creator şi să nu voiască cu orice chip să tranşeze dificultăţile când se dau la iveală, căci nu plăteşti D-ta, ci justiţiabilii cari au dreptul să fie mai mult crutaţi. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

ALEGEREA CONSILIILOR COMUNALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 15 FEBRUARIE 1895

In şedinţa dela 15 Februarie 1895, D. R. Stanian, înterpelând pe D Prim Ministru şi Ministru de Interne asupra faptului dacă se mai ţine seama de prescripţiunile legei organice comunale pentru alegerea Consiliilor Comunale, D. Al. Marghiloman, ministru de justiţie, rosteşte următoarele :

Domnilor Deputaţi,

Chestiunile puse înainte prin interpelare de D. Stanian se rezumă în modul următor :, întâiu, care erà situaţiunea consiliului comunal de Slatina descomplectat, faţă cu listele electorale; al douilea, ce măsură a luat guvernul vis-a-vis de consilierul Sava Marinescu, căzut în stare de faliment; şi al treilea, ce trebue să facă guvernul faţă cu împărţirea consiliului, prin alegerile suplimentare, în două tabere egale opuse. Le voiu luà şi examinà pe rând.

Consiliul comunal s'a ales la Septembrie. După ce s'a constituit, 4 consilieri şi-au dat demisiunea lor colectivă. N'am să scrutez motivele acestor demisiuni; este cert că sunt politice; de altmintrelea doi dintre consilierii retraşi înşişi au declarat că n'au de arătat nemulţumiri în contra administraţiunei primarului, dar că şi-au luat angajamentul, înainte de alegeri, în cazul când n'ar fi în majoritate, să se retragă, pentru a descomplectà consiliul.

D. *I. Lecca*: Dar ce are a face?

www.dacoromanica.ro

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: D-le președinte, vă rog să binevoiți a face ca să nu fiu întrerupt.

In urma retragerei acestor patru consilieri, unul din cei cinci care rămăsese, a căzut în stare de faliment.

D. *D. Protopopescu*: Inainte cu două săptămâni.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției*: Lucrul acesta n'are importanța.

D. *I. Lecca*: Ba are tmportanță. (Sgomot).

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiției:* D-le președinte, fac încăodată apel la D-voastră, rugându-vă să binevoiți a mă pune la adăpostul acestor întreruperi.

Dacă D. Protopopescu sau Stanian acordă vre-o importanță anteriorității sau posteriorității faptului, lucru care, după mine, nu are absolut nici-o însemnatate, atunci să'mi dați voie să încep d'a capo.

Un consilier, Sava Marinescu, își depune bilanțul la tribunal. Ulterior acestui fapt, patru din consilieri, pentru motive politice, de nimeni tăgăduite, se retrag, rămanând astfel consiliul comunal din Slatina compus din cinci consilieri, din cari patru puteau lucrà, iar unul nu; a înțeles el singur că nu se puteà prezintà la ședințele consiliului de vreme ce erà. în stare de faliment.

D. ministru de interne convoacă imediat colegiul comunal, pentru complectarea celor patru locuri vacante, căci nu erau decât patru. Voiu arătà în urmă pentru ce ministrul de interne nu puteà el să declare vacant și locul celui de al cincilea consilier.

Colegiul comunal s'a întrunit, s'a rostit și a complectat cele patru locuri.

Dar până la complectare, consiliul rămas în număr de cinci, a trebuit să lucreze, și, conform legei, să întocmească pe lângă alte lucrări, listele provizorii.

Acì stă toată discuțiunea: aveà consiliul comunal, redus la cinci membri, din cari unul nu putea luà parte la lucrări, dreptul de a întocmì listele comunale provizorii și a expedià celelalte lucrări?

Ne-am uitat în lege, și am văzut că legea comunală din 1894, art. 21, zice că: „Consiliile comunale nu pot deliberà decât fiind față majoritatea absolută a membrilor *în exercițiu*".

www.dacoromanica.ro

Câţi membri sunt în exerciţiu ? Cinci. Care este majoritatea lor ? Trei, deci patru puteau lucrà, şi prin urmare nu erà nici un motiv legal, nici o putinţă chiar pentru ministrul de interne, de a'i împedicà să lucreze. Ce importanţă au lucrările lor, veţi vedeà imediat.

In urma alegerilor suplimentare consiliul comunal s'a complectat în ziua de 12 Februarie, cu întregul număr de consilieri cerut de lege.

Asupra acestui punct, D-lor, n'am nimic de adăogat. Trimit pur şi simplu la textul legii.

Ministrul de interne erà absolut dezarmat ; el nu puteà oprì nici o lucrare a consiliului, fiindcă art. 21 din lege este formal în această privinţă.

Dar chiar de ar fi avut vre-o putere, tot nu trebuià să o întrebuinţeze, pentrucă nu văd pentru ce s'ar fi sacrificat bunului plac politic al minorităţii o majoritate care înţelegeà să-şi îndeplinească mandatul ei.

Al doilea punct, ce comptează ministerul să facă, vis-à-vis de D. Sava Marinescu, căzut în stare de faliment ?

Răspund D-lui Stanian că D-sa cunoaşte prea bine legea electorală, şi mai cu seamă legea electorală comunală, ca să nu ştie că ridicarea mandatului nu stă în mâna ministrului de interne ; consiliul comunal este singur în drept să declare pe nu consilier, decăzut dela mandatul său.

Consiliul comunal puteà face aceasta, acum 10 sau 15 zile; o mai poate face azi ; de vreme ce n'au făcut'o, se vede că a avut un motiv, motiv care există şi astăzi şi care e cam următorul :

Cât timp este cinevà în stare de faliment, şi cât timp nu se ştie dacă e precedentă şi cât timp nu se ştie dacă nu va intervenì un concordat, cu ocazia căruia, după cum cunoaşteţi, tribunalul are dreptul de a ridicà absolut starea de faliment şi de a şterge pe falit din lista faliţilor, ar fi poate prematur de a declarà pe cinevà decăzut din mandatul său. Presupuneţi că, după ce iar retrage consiliul comunal mandatul, a doua zi tribunalul ar ridicà starea de faliment a D-lui Marinescu, şi ar şterge numele din lista faliţilor. Care ar fi situaţia ? Alegătorii nu s'ar puteà plânge că mandatarul lor a fost pe nedrept deposedat de mandatul său ?

www.dacoromanica.ro

Neapărat că complementul acestei teorii este că consilierul acela nu poate participà — după cum nici nu a participat — la vreo lucrare comunală.

Nici în privința, deci, a D-lui Sava Marinescu, ministrul nu poate fi interpelat, pentrucă dezlegarea situației nu e decât în mâna consiliului comunal și a tribunalului.

Al treilea, ce comptează ministerul să facă vis-à-vis de consiliul comunal astfel compus în cât e împărțit în două tabere egale, patru conservatori și patru liberali? Vom aștepta, D-lor, faptele și evident că dacă nouii edili aleși, sau vechii edili, vor pune preocupațiunile lor politice mai presus de interesele comunale și de gospodărie, ce le sunt încredințate, și dacă vor zădărnici orice fel de lucrare, ministerul de interne va trebui să intervină ca să silească orașul Slatina să aibă un consiliu comunal, care să poată lucrà. Până nu se va ivì un asemenea fapt, e inutil să se amenințe consiliul cu o disoluțiune.

Dar, îmi ziceà D. Stanian, acum vin lucrări importante, judecarea contestațiunilor făcute la listele provizorii; la 13 seara a și expirat termenul de apel. Deci toate apelurile au fost făcute când nu au putut fi judecate de consiliul comunal incomplect; azi aveți un consiliu comunal complect...

O voce: Nu sunt alegerile validate;

D. *Al. Marghiloman, ministrul al justiției*: Bine, D-le Protopopescu, cade sub simțul comun că imediat se va examinà validarea lor și se va pronunțà asupra lor.

In definitiv cercetarea listelor se va face de consiliu astfel cum e compus; dar chiar dacă nu se va face decât de cei 4 dintâi, lucrarea lor e tot valabilă.

Așà fiind, socotesc că nu puteam fi interpelați pentru ce nu am dizolvat consiliul comunal, pentrucă nu erà caz de dizolvare, ci erà caz de alegere complimentară.

Al doilea, nu putem fi interprelați pentru ce Sava Marinescu nu e decăzut din mandatul său, căci nu ministerul de interne poate pronunțà această decădere.

Al treilea, nu putem fi interpelați de ce dizolvăm *hic et nunc* consiliu comunal, pentrucă până acum nu e dovedit că compoziționea lui e atare, încât nici o lucrare nu poate aveà loc. Când vom vedeà că se zădărnicesc lucrările, atunci va fi timpul de a

www.dacoromanica.ro

se recurge la noi alegeri comunale. Până atunci să aşteptăm dela înţelepciunea edililor noui aleşi, ca lucrările cele mai principale, cel puţin de astă dată, să fie expediate.

Şi mai departe în urmă unei întreruperi a D-lui Stanian, D-l Al. Marghiloman, continuând mai dă următoarele explicaţiuni :

Nu puteţi citi în două feluri un text de lege.

Iată cum se exprimă art. 22 din legea electorală comunală :

„Adunarea alegătorilor, în comunele urbane, se convoacă „extraordinar în caz de dizolvare, s'au când, prin vacanţele ivite, „consiliul comunal ar fi redus la două treimi din numărul mem„brilor prevăzuţi de lege".

Ce va-să-zică aceasta? Va-să-zică că decâteori lipseşte o treime din consiliu eşti silit să faci alegeri complimentare; nu poţi face când îţi lipseşte mai puţin de o treime. N'ai voe să ţii vacante o treime din locuri, după cum n'ai voe asemenea să deranjezi pe alegători pentru mai puţin. Dar când lipseşte mai mult de o treime, nicăeri nu este zis în lege că trebue să dizolve şi să facă alegeri generale.

Aceasta este singura interpretare a legei, şi este aşa de firească în cât cu teoria D-voastră ar urmà: că având 15 consilieri şi lipsind 6, ceeace este mai mult decât o treime, trebue să dizolvi pe ceilalţi nouă! Se poate aceasta?

Nu aveţi decât să citiţi legea electorală-comunală şi nici nu veţi vedeà nicăeri cazul de dizolvare cum îl exprimaţi D-voastră, nici în art. 22 din legea electorală şi nici din art. 21 şi următoarele din legea comunală.

Tot asemenea ar fi şi când din consiliu ar lipsì majoritatea absolută a membrilor? Tot la alegeri complimentare ar fi oare loc? După părerea mea este o chestiune de apreciaţiune lăsată la chibzuirea guvernului; în lipsă de un text de lege care să'l oblige a dizolvà, el este liber să aprecieze dacă alegeri generale s'au alegeri parţiale ar puteà da unei Camere reprezentaţia cea mai exactă a intereselor ei.

Dealtmintreli, dacă facem asupra acestui articol o dezertaţiune, în cazul de faţă nu'şi are raţiunea de a fi, căci consiliul comunal din Slatina nu era redus la patru membrii, ci la cinci din care unul într'o situaţie nedeterminată şi pe care ministrul de interne nici nu'l puteà suspendà, nici considera ca demisionat.

www.dacoromanica.ro

Astfel interpretând art. 22 fără pasiune şi fără a face chestiune politică, veţi judecà că situaţiunea consiliului comunal din Slatina nu puteà legalmente dà loc la o dizolvare; nici un ministru nu o va puteà ordonà într'un caz similar.

Acum D. Stanian ne roagă să dizolvăm.

Aceasta nu este o chestiune care stă în mâna noastră, ci în acea a consiliului comunal. Acest consiliu, dacă va voì să-şi facă datoria, nimeni nu se va atinge de dânsul; dacă însă el va face imposibilă orice lucrare, atunci ministrul de interne va fi nevoit să-l trimită în întregul lui înaintea alegătorilor.

O întrebare numai:

D. Stanian se arată plin de grijă pentru listele electorale. Crede de bună seamă D-sa că o comişie interimară, numită de administraţie, prezintă pentru amicii D-sale mai multe garanţii decât un consiliu comunal compus pe jumătate din conservatori şi din liberali?

Rog pe Cameră să recunoască că tot ce s'a urmat la Slatina este conform şi cu spiritul şi cu textul legei.

www.dacoromanica.ro

LEGIFERAREA FALIMENTELOR

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 28 APRILIE 1895

In şedinţa de la 28 Aprilie 1895, Camera Deputaţilor discuta proiectul de lege votat de Senat, prin care se modifică unele articole din Codul de Comerciu partea privitoare la falimente. Cu acest prilej, d. Al. Marghiloman ministrul justiţiei, autorul proiectului îl justifică în termenii urmatori :

Domnilor Deputaţi,

Proiectul de lege pentru modificarea articolelor din codul de comerciu, privitoare la faliment, este depus în Corpurile legiuitoare încă dela 1 Martie 1894 ; prin urmare, el este cunoscut de un an de zile de toţi cei cari au purtat interes acestei importante materii.

Ar fi, deci, o nedreptate când s'ar zice că acest proiect de lege vine tardiv, sau că se caută a se impune prin surprindere.

Dealtminteri cei cari citesc ziarele pot şti că atât ziarele guvernamentale, cât şi cele din opoziţiune s'au ocupat în mod obiectiv de acest proiect ; aşi rugà pe D. Brătianu să se reporte la colecţia lor şi mai în special la colecţia organului oficial al opoziţiunei, care a consacrat coloane întregi studiului acestei materii.

Afară de presă, tot comerciul a studiat proiectul şi şi-a prezintat observaţiunile sale ; las la o parte Camerile de comerciu cari au fost colaboratoarele mele.

Aşà că pe deoparte publiciştii, pe de alta comercianţii interesaţi în materie, au putut cerne fiecare dispoziţiune din proeict ; proba cea mai bună că proiectul a fost cu amănunţire studiat sunt chiar diversele transformări succesive ce el a luat până la orma sub care se prezintă.

www.dacoromanica.ro

Insuşi D. Brătianu a recunoscut că sunt dispoziţiuni bune în lege, salutarii pentru comerciu, şi şi-a rezervat criticele pentru organizarea specială a administraţiunei falimentelor. Voiu vedeà, dacă nu'l voiu puteà convinge, arătându'i temeinicia motivelor cari m'au determinat să dau sindicatelor forma ce propun.

Dealtminteri, discuţiunile de principii asupra unor puncte de organizare aşà de importante, sunt mult preà onorabile şi izvoresc din motive preà serioase ca să nu mă închin înaintea scrupulelor ce are D. Brătianu; şi D-sa va admite, în schimb că sunt autorizat să păstrez întreaga mea convicţiune asupra materiei.

D. Brătianu crede că starea actuală a comerciului, deplorabilă din punctul de vedere care ne preocupă este consecinţa moravurilor noastre şi a lipsei de control.

Apoi, onor. coleg, să vă aduceţi aminte că nu sunt decât 7 ani de când codul actual de comerciu a fost pus în lucrare.

De sigur că nu în aceşti 7 ani s'au schimbat dela sine moravurile acestei ţări; ar fi să deznădăjduim, de ţara aceasta, dacă prin simpla trecere a timpului, răul nu a făcut decât să crească.

Dacă constatăm că dela 1887 încoace am făcut o impresiune mai rea în străinătate din punctul de vedere al creditului comerciului nostru, trebue să recunoaşteţi cu mine că aceasta se datoreşte şi operei legislatorului, iar nu numai moravurilor. (Aprobări).

Legea dela 1887 a pus atâtea obstacole în contra oricărei supraveghiări în materie de faliment, ca să nu vă miraţi dacă toată lumea: sindic, falit şi creditor, îşi pun mintea la trudă ca să profite de înleznirile ce oferă legea.

Dacă, în fine lipsă de control este, ea provine tot din cauza legei. Tribunalul nu poate decât să steà cu braţele încrucişate în faţa falimentului concordator, orice fraudă ar vedeà că se face. Nu vream să intru în anecdote speciale unde personal am denunţat tribunalului unele turpitudini cari se practicau şi pe cari tribunalul a fost neputincios a le reprimà.

Chiar dacă ceea ce noi facem nu ar fi decât o tentativă onorabilă, încă este de datoria noastră să o încercăm; căci suntem datori să nu ne arătăm nepăsători faţă cu starea în care se află astăzi comerciul.

www.dacoromanica.ro

Trebue făcut ceva, neapărat pe cale legislativă. Insuşi D. Brătianu, estimând, că se propun şi unele dizpoziţiuni salutarii, precum este tot ce priveşte compunerea mesei credale, concordatul, etc., — nu intru în enumeraţiuni, pentrucă timpul ne zoreşte,—prin aceea chiar recunoaşte că legea actuală nu este bună.

Rămâne partea organică pe care o critică D. Brătianu.

Dar acî nu sunt decât două sisteme; ori libertate absolută, ori intervenţiunea oficială.

D. *B. Brătianu*: Lăsaţi pe creditori să-şi numească ei administratori.

D. *Al. Marghiloman, ministru al justiţiei*: Vă pun la îndemână ambele termene ale problemei. Să luăm mai întâi libertatea absolută. Dacă laşi pe creditori să ia ei toate dispoziţiunile pe cari le vor înţelege pentru administrarea falimentului, ştiţi unde ne va conduce acest sistem?

D-nii mei, eu nu sunt evreofob; dar fac prinsoare că în mai puţin de trei luni toate falimentele, toate sindicatele, dar absolut toate, vor fi în mâna unui străin, şi pentru ce? Pentrucă la toate masele credale, în schimbul unuî creditor cu greutate, veţi găsi 99 de creditorî de circumstanţă şi toţi evrei, fiindcă comerciantul serios nu-şi lasă afacerile sale pentru a se ţine de un faliment, pe când toţi creditorii de meserie la falimente nu au afaceri de lăsat şi se pot ţine de faliment.

Dealtminteri, şi sistemul acesta l'au încercat şi alte ţări, şi au renunţat la dânsul în mod absolut. Dacă nu aşi cită decât legea genoveză, aţi vedeà că însăşi Elveţia, ţară eminamente de iniţiativă privată, prin codicele genoveze a organizat un biurou oficial de lichidaţiuni al falimentelor, adică a făcut ceeace facem noi astăzi. Am acî la dispoziţiunea curioşilor o corespondenţà cu directorul acelui oficiu, care expune toate foloasele care trage din noua organizaţiune şi tendinţa arătată de consiliul federal de a face ca ea să se întindă la toate cantoanele.

Dar libertatea absolută de administraţiune a falimentelor lăsată creditorilor, nu o pot primî şi pentru un al doilea motiv:

Masele credale s'ar împărţi în două câmpuri; creditorii din ţară şi creditorii din streinătate. Creditorii de acî ar fi la îndemână să ià toate măsurile pentru asigurarea lor, iar creditorii din străinatate ar fi sacrificaţi. Eu cred că comerciul nostru nu tinde a trăi numai cu creditul nostru intern, ci şi cu creditul din străinătate.

www.dacoromanica.ro

Rămâne, dar, sistemul celalt, căci sistemul intermediar, adică sistemul italian, este cel mai deplorabil din toate. Să-mi permiteţi ca să nu etalez acum tot nămolul de nemulţumiri şi imputările drepte cari se pot face acestui sistem, cum s'a practicat cel puţin la noi şi care a provocat mişcarea de azi.

D lor, sunt adevărat prieten al baroului; fac parte din barou, şi ţin la reputaţiunea sa; doresc ca pe viitor să fie la adăpost de manipulările sindicatelor. Ei bine, am convingerea că cu sistemul actual, după câţiva ani nu va fi un advocat care să nu roşească că face parte din corporaţia care dă sindici la falimente.

Se impune, deci, un sistem de protecţiune din partea autorităţei, şi acest sistem este acela pe care îl propun prin proiectul acesta, inspirat prin legislaţiunea cantonului genovez, din legea Canadului şi în parte din legislaţiunea engleză. El consistă în înfiinţarea unui sindicat oficial, care nu depinde nici de falit, nici de masa creditorilor; având libertatea de a girà, cu absoluta independenţă, drepturile şi ale falitului şi ale masei creditorilor.

Sindicatul acesta oficial ar putea fi: ori un funcţionar, ori un magistrat. Noi am ales pe magistrat, pentrucă fiinţa lui întruneşte condiţiuni cari dau o garanţie, prin stagiul la care este supus şi prin titlul ce i se cere, sindicul va fi prezumat că întruneşte ştiinţă şi experienţă; prin corpul din care face parte el, îşi va fi însuşit disciplina aceea morală, care începe să facă onoarea magistraturei. Pentru această *întreită garanţie* am voit ca sindicul să fie recrutat din corpul judecătoresc.

Dar crede D. Brătianu că am făcut amestec între tribunal şi sindic, şi că, pentru viitor, funcţionarul acesta este aşà de îmbinat cu tribunalul, încât nu vei şti cine te mai judecă?

Eroare mare, şi regret că D. Brătianu, a perzistat în această eroare, pentrucă chiar ieri am avut ocaziunea să mă explic cu D-sa în această privinţă.

Iată cum este explicat rolul sindicului:

Sindicul este pur şi simplu delegatul administraţiunei tutulor falimentelor şi nimic mai mult. Insă cum tribunalele din provincii sunt cu un personal insuficient şi împovărat cu multe lucrări, am zis: când sindicul nu este ocupat cu administraţiunea vre-unui faliment, el va puteà fi delegat ca să împlinească *afară din tribunal* unele lucrări ce le face judecătorul, cum ar fi: punerea în posesiune, facere de inventarii.

www.dacoromanica.ro

Toate aceste operaţiuni se fac prin *delegaţiune*. Une ori delegaţia se dă judecătorului de pace, uneori chiar sub-prefectului, conform legei celei noui a judecătoriilor de pace. Ei bine? De ce aceste lucrări nu le-ar puteà face sindicul? Şi de unde vedeţi că făcându-le ar isvorî o încurcătură de competinţă? Găsiţi că este vreun principiu care s'ar opune? Să mi se demonstreze aceasta şi nu fac nici o obiecţiune la suprimarea acestor dispoziţiuni. Dar credinţa mea este că lărgind sfera de acţiune a sindicului, am adus o uşurare foarte însemnată tribunalelor din provincie? Nu s'ar admite aceasta, nu ar puteà trece doui ani fără ca să creeaţi la ministerul justiţiei un personal suplimentar pentru tribunaie, cari sunt preà încărcate şi cari numai pot merge aşà.

Mai este, în sfârşit, o ipoteză în care sindicul poate fi chemat la funcţiunea de judecător. Este în cazul de absenţă bruscă a unui magistrat care nu poate fi înlocuit stante-pede; în acest caz se deleagă *de minister* sindicul.

Ce va-să-zică aceasta, şi până la ce punct ar fi aceasta o călcare a principiilor?

Dar în toate zilele, tribunalele, când sunt expuse a se descomplectà prin divergînţe sau recuzări, iau pe primul advocat disponibil, spre a se complectà şi a merge înainte.

D. Brătianu nu se revoltă la ideea unui advocat, — de multe ori nu cel mai cu vază sau mai cu carte, — care a pledat poate cu câteva minute înainte şi cu legea, şi alături cu legea, chemat să deà el justiţia, şi se revoltă la ideia unui agent judecătoresc, neinteresat în nici o cauză, chemat el să facă acest oficiu! Imi pare mie, sau mă înşel, dar această repulsiune nu este întemeiată.

In conferirea accidentală şi cu totul temporară a unor atribuţiuni judecătoreşti sindicilor, nu văd nici o încălcare a legei de organizare judecătorească, lege la care ţin şi eu tot atât ca şi colegul meu, D. Brătianu, deoarece eu sunt autorul ei, şi sunt pătruns de ideile puse într'ânsa.

Aşà fiind, sunt preà multe motive cari mă determină să susţin reforma ce vă o propun.

Le cunoaşteţi destul ca să nu abuzez de câteva zile de sesiune ce mai avem.

Nu voesc a mai prelungì discuţiunea, adăogându-vă şi alte

www.dacoromanica.ro

explicaţiuni ; cred că sunt destule cele ce s'au zis în Senat şi cele ce s'a scris prin presă.

Dacă aceia cari ar mai aşteptă dela discursurile de astăzi o lumină asupra acestei legi sunt numeroşi, legea mea va cădeà, dar a lor va fi răspunderea pentru întârzierea unei îmbunătăţiri ce se poate aduce comerţului.

Mi-ar fi greu să vă las să alegeţi ceeace a fost lăudat, partea, ca să zic aşà technică, de ceeace a fost criticat, partea organică, sindicatele.

Din nenorocire totul se prezintă ca un bloc, şi cine va voi să modifice organizaţia sindicilor, cum o înfăţişăm noi, va aveà nevoe de o întreagă refontă, căci aşà se ţin articolele între ele încât secţionarea lor este imposibilă.

Una din părţile slabe sau rele, după părerea D-lui Brătianu, este sporirea personalului judecătoresc, deci o nouă sarcină pentru tezaur. Nu este aşà ; retribuţiunea sindicilor nu se va face de Stat, ci dintr'o reţinere făcută asupra falimentelor.

Dar, adăogă D-sa : falimentele cele mari din Bucureşti, cari, prin două sau trei la sută, vor da o tantiemă însemnată, vor fi silite să retribue pe sindicii dela Gorj sau Roman, unde două sau trei falimente se produc pe an ?

Dar făcând această repartiţiune, am uşurat încă multe falimente din Bucureşti, pentrucă maximul de tantiemă va fi de 20.000 lei ; pe când astăzi nu este faliment, sub o cifră oarecare, care să nu coste pe falit 15—20.000 lei pe faţă şi poate alţi 15—20.000 pe ascuns.

Am făcut o operă echitabilă pentru toţi.

Dacă sindicii vor perde la această reformă, creditorii şi falitul vor câştigà.

Dintr'o petiţiune remisă de două zile Camerei, de comercianţii Capitalei, pot conchide că sunt cel puţin doi din principalii interesaţi carì primesc reforma cu satisfacţiune deplină.

D-lor, în domeniul practic un principiu de drept poate să se invoace când este vorba de obţinerea unui mare bine şi de însănătoşirea unei stări existente. Aceasta am avut de zis. (Aplauze)

www.dacoromanica.ro

MODIFICAREA LEGEI ELECTORALE

ŞEDINŢA CAMEREI DEPUTAŢILOR DELA 29 APRILIE 1895

In sedinţa dela 29 Aprilie 1895 cu ocazia votării proeictului de lege, modificător al cător-va articole din legea electorală relative la dreptul magistraţilor prezidenţi şi a pedepselor ce se înflig celor ce provoacă dezordine, D-l Al Margiloman, ministru de justiţie, rosteşte următoarele:

Domnilor Deputaţi,

Onor. D. Voinov, prietenul nostru, ne dă o povaţă: „nu daţi argument de a se mai strigà în contra D-voastre". Eu aşi da amicilor mei o altă povaţă; le aşi zice:

„Nu vă preocupaţi decât să stiţi dacă v'aţi făcut datoria de „preservaţiune socială; dacă v'aţi îndeplinit mandatul pe care „vi 'l a încredinţat Naţiunea, iar nici de cum de critica şi răs„tălmăcirile date actelor voastre".

Astfel fiind, liberi sunteţi să apreciaţi întru cât legea ce vă prezintăm răspunde la o necesitate de ordine de bună regulă, de sinceră expresiune a voinţelor alegătorilor. Noi am fi pus numai problema, lăsând ca D-voastre s'o rezolvaţi.

Insă tărâmul pe care s'a aşezat D. Voinov a făcut chestiunea atât de arzătoare, că ar fi imposibil Camerei să se despartă fără a da o soluţiune. D. Voinov admite următoarea teorie — nu este a D-sale singur, ea şi-a făcut de mult vânt — orice delict sau crimă săvârşită în timpul alegerilor este un act politic.

Ei bine, D-lor, cu o teorie de felul acesta nu mai este nici o crimă, ori cât de îngrozitoare, care să nu poată fi transformată într'un delict politic. Apoi aceasta este chiar teoria anarchiştilor

www.dacoromanica.ro

în Franţa; ei fac să salte casele în aer, ei omoară, ei îngrozesc, pretinzând că nu urmăresc decât o reformă socială. După o asemenea teorie furtul ar puteà fi un delict politic: „am furat, va zice hoţul, pentru ca să am bani spre a mă lupta cu bogatul „în alegeri". Omorul devine o crima politică: „am omorât, va „zice asasinul, ca să suprim un adversar politic". Admiteţi D-v. teoria aceasta? Aceasta, D-lor, este teorie care se lăţeşte la noi.

Eu protestez din toate puterile mele în contra unei asemenea porniri vătămătoare ordinei sociale. Crimele nu sunt şi nu pot fi acte politice.

Dar să vedem, din punctul de vedere juridic, prin o interpretare serioasă, dată art. 105 din Constituţie, se poate susţine o asemenea teorie. Ce zice art. 105 din Constituţie? „Constituţia rezervă juriului crimele, delictele politice şi delictele de presă".

Dar, zice Constituţia, ce este crimă sau ce este delict politic? Sau lasă ea legilor ordinare să stabilească clasificaţiunea acesta? De sigur da. Şi probă este că zilnic votaţi legi cari corecţionează o mulţime de crime, şi cari le sustrage dela jurii pentru a le da tribunalelor corecţionale. Nimeni nu a crezut că se violează prin aceasta un text al Constituţiei.

Tot asemenea nu defineşte Constituţia care este delictul politic. Rămâne ca judecătorul să-l determine sau legiuitorul ordinar.

Sunt 17 articole în legea electorală cari dictează pedepse în contra delictelor politice. Noi am ales dintre dânsele 11, acelea cari au un caracter netăgăduit politic, adică toate acelea cari privesc confecţionarea listelor, exerciţiul ilegal al dreptului de vot, alterarea scrutinului, obstrucţiunea din partea biroului, etc., şi le-am lăsat ca delicte politice de căderea juraţilor.

Am ales numai 5, pe cari le voiu enumărà, cari conţin atentate asupra persoanei şi cari sunt delicte de drept comun netăgăduite.

Pentru aceasta am edictat o regulă de interpretaţiune, pentru a da o călăuză magistraţilor, căci astăzi sunt în nedomirire. Multe din faptele cari se comit în timpul alegerilor dau loc la interpretaţiunile cele mai sucite din partea judecătorilor.

Acelaş delict, în unele judeţe, îl văd trimis la tribunal, şi tot acelaş delict, în alt judeţ, este trimis la juraţi.

www.dacoromanica.ro

In articolul care precede art. 136 se specifică cari sunt delictele politice, iar în cele 5, cari urmează după art. 136, sunt delicte de drept comun, şi acestea sunt: bătaia sau violenţa săvârşită asupra alegătorului pentru a'l împiedică de a'şi manifestà votul. Delict politic se poate numì acesta?

Pun o chestiune pe care bunul simţ o rezolvă: poate fi vre-o ţară, poate fi vre-o legislaţie care să admită că exerciţiul dreptului poate să meargă până acolo, încât să spargi capul cuiva, să-l omori, numai ca să-l împiedici de a merge la vot?

Dar aceasta este puterea de fapt, pusă în locul puterei de drept; este, prin urmare, a recunoaşte sistemul bandelor de bătăuşi, azi, de omorâtori, dacă voiţi, mâine.

Al doilea delict: faptul de a ultragià prin vorbe sau prin violenţă pe preşedintele alegerei.

Dar ani îndelungaţi, ţara aceasta se frământă de ideea de a garantà libertatea absolută în alegeri, şi nu s'a găsit o formulă mai bună pentru această libertate, decât încredinţând magistraţilor paza ei.

Este de neapărată trebuinţă ca acest magistrat sa nu fie lăsat la discreţiunea unui nesocotit, care nu s'ar sfii de a'l insultà sau de a îl lovì.

Conştiinţa mea de om de lege se refuză a vedeà un delict politic în ultragiarea prezidentului alegerilor.

Al treilea delict: furtul urnei. Nu cunoasteţi prin interpelaţia privitoare la agerea dela Urlaţi, cum judecătorul care prezidà biuroul a fost silit, cu urna în braţe, să scape pe fereastră, şi dela catul întâiu să se lase pe o scară de pod?

Aceasta delict electoral este?

Tot în această categorie intră şi violentarea secretului votului şi furtul urnei de însăşi autoritatea care este pusă pentru paza ei.

Ce delict politic poate să fie în faptul că un president electoral, pus acolo ca să păzească urna, o sparge pentru a zădărnici o alegere.

Aceasta este un delict politic?

Dar cu atât mai puţin este politic un asemenà abuz de putere, cu cât cel care 'l comite mai niciodată nu votează.

Iată seria delictelor în care cred că orice jurisconsult trebue să vadă un delict de drept comun iar nu un delict politic.

www.dacoromanica.ro

Am demonstrat că nimic în textul art. 105 nu împedică această interpretare; că art. 105 lasă uşa deschisă legilor de drept comun, pentru a dezvoltà principiile din el.

Am răspuns, deci, întâmpinăriior de anti-constituţionalitate ce se aduceau legei; aceasta erà punctul la care ţineam mai cu deosebire. In ce priveşte restul, rămâne ca D-voastre să 'l apreciaţi la justa lui măsură. Este bine constatat: întâiu, că legea ce se propune nu este contrarie Constituţiunei; al doilea, că interpretarea ce se dă art. 105 este absolut eronată, şi că nu toate crimele şi delictele comise în alegeri, fie chiar cu ocazia alegerilor, snnt crime şi delicte politice. (Aplauze).

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

	Pag.
Reforma magistraturei. — Inamovibilitatea (Camera 30 Noembre 1885	1
Admisibilitatea în funcţiunile administrative Camera 18 Ianuarie 1886	14
Taxele de timbru şi de înregistrare (Camera 31 Ianuarie 1886) . . .	17
Personalitatea morală şi juridică (Camera 17 Februarie 1886)	24
Monopolul chibriturilor şi al cărţilor de joc Camera 19 Februarie 1886)	28
Organizarea justiţiei în Dobrogea (Camera 6 şi 7 Martie 1886)	31
Subvenţiuni şcolare (Camera 28 Martie 1886	41
Chestiunea cavalină în România Camera 14 Aprilie 1886)	45
Construcţiunile şcolare (Camera 8 Aprilie 1886)	50
Autentificarea actelor (Camera 12, 13 şi 14 Maiu 1886)	53
Codul de Comerţ (Camera 13 Iunie 1886)	74
Amendament la art. 15 Codul de Comerciu	89
„ „ „ 27 „ „ „	92
„ „ „ 29 „ „ „	93
Veniturile Comunei Bucureşti (Camera 20 Decembre 1886)	96
Chemarea sub drapel a milităilor (Camera 29 Martie 1887	104
Cercetarea gestiunei generalului Al. Angelescu Camera 7 Decembre 1887)	110
Anularea unor credite (Camera 12 Decembre 1887)	113
Virimente de fonduri (Camera 19 Decembrie 1887	117
O alegere în 1888 (Camera 13 Februarie 1888	126
Revoltele agrare din 1888 Camera 17 Noembrie 1888	132
„ „ „ 1888 Camera 23 Noembrie 1888)	137
„ „ „ 1888 (Camera 24 Noembrie 1888	145
Dezbaterea adresei tronului din 1888 (Camera 3 Decembrie 1888 . .	153
Convenţia cu compania de C. F. Lemberg — Cernăuţi — Iaşi Camera 13 Februarie 1889)	160
Fondul de rezervă al C. F. R Camera 6 Martie 1889	169
Portul militar dela Galaţi (Camera 26 Maiu 1889)	183
Chestiunea personală cu D-l G. Vernescu (Camera 26 Maiu 1889 . .	187
Navigaţia Fluvială Română (Senat 16 Ianuarie 1889)	194
Un răspuns D-lor Fleva şi G Mârzescu Senat 3 şi 6 Februarie 1889) .	204
Linia ferată Dorohoi—Iaşi (Senat 14 Decembrie 1889	211
Budgetul C. F. R. pe anul 1890 Camera 16 Decembrie 1889 . .	214
Navigaţia pe Dunăre (Senat 22 Ianuarie 1890)	224
Construcţia podului peste Dunare Senat 9 Februarie 1890)	229
Administraţia C F. R. (Camera 1 Martie 1890)	245
Construcţille de linii ferate (Camera 7 Martie 1890)	255

www.dacoromanica.ro

	Pag.
Despre indigenate şi recunoaşteri Senat 17 Martie 1890)	259
Facultatea de teologie (Senat 21 Martie 1890)	264
Funcţionarii publici şi luptele politice (Senat 21 Martie 1890)	268
Organizarea ministeriului lucrărilor publice (Camera 23 Martie 1890	275
Căi de comunicaţiune şi alte lucrări publice (Camera 22 şi 23 Maiu 1890)	282
Judecatorii de Ocoale Senat 30 Maiu 1890)	301
Căi de comunicaţiune (Senat 4 Iunie 1890	305
Navigaţia Fluvială Română (Senat 8 Iunie 1890)	311
Contingentul armatei pe anul 1891 (Camera 17 Decembrie 1890)	317
Budgetul C F. R. pe anul 1891 (Camera 19 Decembrie 1890)	327
Tranzacţiunea lucrărilor publice şi D. Cantacuzino (Camera 15 Ianuarie 1891)	338
Salinele din Tg.-Ocna (Camera 13 Februarie 1891)	344
Ministerul general I. Em. Florescu (Camera 21 Februarie 1891)	348
Dezbatera adresei Tronului din 1892 (Senat 11 Martie 1892)	353
Numirea D-lui Populeanu (Camera 20 Aprilie 1892)	366
Afacerea bombelor din Rusciuk (Camera 18 Maiu 1892	370
Reforme judiciare (Camera 15 Martie 1893)	375
Dezordinile dela 5 Aprilie 1893 (Agitaţia contra legei maximului Camera 6 Aprilie 1893)	380
Legea maximului (Senat 9 Aprilie 1893	391
Dezordinile din 5 Aprilie 1893) Agitaţia contra legei maximului) Camera 20 Aprilie 1893)	398
Legea tocmelilor agricole (Camera 8 Maiu 1893)	405
Corecţionalizarea delictelor de faiş (Camera 17 Mai 1893	409
Magistraţii şi alegerile (Camera 25 Noembrie 1893)	414
Alegerea de delegaţi pentru colegiul 3 de Băcău (Camera 11 Ianuarie 1894)	420
Judecătoriile comunale şi de ocoale Camera 18 Ianuarie 1894)	423
Judecătoriile comunale şi de ocoale Camera 19 Ianuarie 1894)	441
Judecătoriile comunale şi de ocoale Camera 20 Ianuarie 1894)	445
Judecătoriile comunale şi de ocoale (Camera 25 Ianuarie 1894)	452
Judecătoriile comunale şi de ocoale Camera 26 Ianuarie 1894)	460
Magistraţii şi alegerile Camera 29 Ianuarie 1894)	469
Legea judecătoriilor comunale şi de ocoale (Senat 22 Februarie 1894	482
Tăbăcăria militară dela Bucovăţ (Camera 14 Decembrie 1894)	501
Dezbaterea adresei tronului din 1894 (Senat 16 Decembrie 1894)	503
Numirile în magistratură (Camera 10 Ianuarie 1895	523
Libertatea alegerilor (Camera 16 Ianuarie 1895	534
Caile ferate de interes privat (Camera 6 şi 7 Februarie 1895	546
Modificări la legea judecatorilor de pace (Camera 14 Februarie 1895)	558
Alegerea consiliilor comunale (Camera 15 Februarie 1895)	563
Legiferarea falimentelor (Camera 28 Aprilie 1895)	569
Modificarea legei electorale Camera 29 Aprilie 1895	574

www.dacoromanica.ro